

အဋ္ဌသာလိနိမ္မူလသီကာ

နိဿယ

ကာမကုသိုလ်ပဒဘာနိအဖွင့်

☞ ယေဝါပန။ ပ။ အရူပိနော ဓမ္မာတိ ဣဒံ၊ ဓမ္မာဟူသော ဤစကားကို။ (နဝုတ္တံ၊ အဝရောဓိတံ-တို့၌ စပ်။) ဖဿော ဟောတီတိ ဧဝမာဒိကံ ဝိယ၊ ဖဿော ဟောတီ ဤသို့အစရှိသော စကားရပ်ကိုကဲ့သို့။ ဝိသု၊ သီးခြား။ တေပိ၊ ထိုအရူပဓမ္မတို့သည် လည်း။ ဟောန္တိ၊ ကုန်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဟောတိသဒ္ဓေန၊ ဟောတိ-သဒ္ဓါနှင့်။ ဝါ၊ ဟူဓာတ်ဖြစ်သော သဒ္ဓါနှင့်။ (တိ-သဒ္ဓါ ဓာတုနိဒ္ဒိဋ္ဌ။) သမ္ပန္တံ၊ စပ်သည်ကို။ ကတွာ၊ န ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မမူအပ်။ ပန၊ အနွယ။ ဥဒ္ဓိဋ္ဌာဝသေသေစ၊ သရုပ် အားဖြင့် ထုတ်ပြအပ်ပြီးသော ဖဿအစရှိသောတရား၊ ထိုတရားတို့မှကြွင်းသော ယေဝါပနက တရားတို့ကိုလည်း။ ဂဟေတွာ၊ တစ်ပေါင်းတည်းယူ၍။ ဣမေဓမ္မာ ကုသလာတိ၊ ဟူ၍။ အပ္ပေတုံ၊ အပြီးအဆုံးသို့ ရောက်စေခြင်းငှာ။ (နိရုံးအုပ်ခြင်းငှာ။) ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ဣတိ၊ ဤသို့နှလုံးသွင်း၍။ အပ္ပနာယ၊ အပ္ပနာ၌။ (သင်္ဂဟကာရေန။) အဝရောဓိတံ၊ သက်ရောက်စေအပ်ပြီ။ ဝါ၊ သွင်းအပ်ပြီ။ ဧဝေ ကတွာ၊ ဤအကြောင်းကြောင့်။ နိဒ္ဒေသေပိ၊ နိဒ္ဒေသ၌လည်း။ ဧတဿ၊ ဤယေဝါပန။

၁။ ယေဝါပန။ ပ။ န ဝုတ္တံ။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ “ယေဝါပန။ ပ။ အရူပိနော ဓမ္မာ” ဟူသော ပါဠိတော်စကားကို “ဣမေ ဓမ္မာ ကုသလာ” နှင့်တွဲ၍ အပ္ပနာပရိစ္ဆေဒ၌ သွင်းထား၏။ ထိုသို့ သွင်းထားရာ၌ အဋ္ဌကထာ ဆရာ၏ ယူဆချက်ကား ယေဝါပန။ ပ။ ဓမ္မာ” ဟူသော စကားရပ်ကို “ဖဿော ဟောတိ၊ ဝေဒနာ ဟောတိ” စသည်တို့ကဲ့သို့ “ဟောန္တိ” ဟု ကြိယာနှင့် ဆက်သွယ်၍ ဘုရားရှင် ဟောတော်မမူအပ်။ ထို့ကြောင့် “ဖဿောဟောတိ” စသည်တို့ကဲ့သို့ ဓမ္မုဗ္ဗေသ ပရိစ္ဆေဒ၌ မပါဝင်သင့်။ “ဣမေ ဓမ္မာကုသလာ” ဟူသော နိရုံး၌သာ ပါဝင်သင့်၏ ဟု ယူဆသည်။

၂။ ဧဝေကတွာ။ ။ ထိုသို့နိရုံး၌ ပါဝင်သောကြောင့်ပင် နောက်အကျယ်ပြသော နိဒ္ဒေသ၌လည်း ဤ “ယေဝါ ပန။ ပ။ အရူပိနော ဓမ္မာ” အတွက် ပဒဘာနိယကို ဘုရားရှင် ပြတော်မမူ။ [ဥဒ္ဓိဋ္ဌာဝသေသေ၌ ဥဒ္ဓိဋ္ဌဟူသည် သရုပ်အားဖြင့် ထုတ်ပြအပ်ပြီးသော “ဖဿ၊ ဝေဒနာ” စသည်တို့တည်း။ အဝသေသဟူသည် ထို တရားတို့မှ ကြွင်းသော ယေဝါပနက တရားတို့တည်း။]

ပ။ ဓမ္မာ ဟူသောစကားရပ်၏။ ပဒဘာဇနီယံ၊ ပဒဘာဇနီကို။ န ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မမူအပ်။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

ပန၊ ထိုသို့ အဋ္ဌကထာဆရာက အပ္ပနာ၌ သွင်းပါသော်လည်း။^၁ သရူပေန၊ သရုပ်သကောင်အားဖြင့်။ အဒဿိတတ္တာ၊ မပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ဖဿော ဟောတိ စသည်တို့ကဲ့သို့ သရုပ်သကောင်အားဖြင့် မပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ၊ အတ္ထိတိ၊ ဟူ၍။ ဝတ္တာ၊ ဟောတော်မူပြီး၍။ ဒုတိယေန၊ ဒုတိယဖြစ်သော။ ဟောတိ သဒ္ဓေန၊ နှင့်။ သမ္ပန္နော၊ စပ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း။ နိဒ္ဒေသော စ၊ အကျယ် နိဒ္ဒေသကိုလည်းကောင်း။ န ကတော၊ ဘုရားရှင်ပြုတော်မမူအပ်။ ပန၊ ဆက်။ သင်္ခေပေန ၊ အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်။ ဥဒ္ဓိသိတွာ၊ ပြုပြီး၍။ သင်္ခေပေနော၊ အားဖြင့်ပင်။ ယေဝါပန ဓမ္မာ၊ ယေဝါ ပနတရားတို့ကို။ နိဒ္ဓိဋ္ဌာ၊ ညွှန်ပြအပ်ကုန်ပြီ။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ ဧတဿ ဓမ္မဿ၊ ဤယေဝါပနက တရားကို။ ဥဒ္ဓေသေ၊ ဥဒ္ဓေသ၌။ (ဓမ္မုဒ္ဓေသ ပရိစ္ဆေဒ၌။) အဝရောဓော၊ သွင်းခြင်းသည်။ ယုတ္တော၊ သင့်မြတ်၏။ နိဒ္ဓေသာဝသာနေ၊ နိဒ္ဓေသ အဆုံး၌။ ဝုတ္တဿ၊ ဟောတော်မူအပ်သော။ (ဧတဿ

၁။ သရူပေန။ ပ။ ဝုတ္တတ္တာတိ။ ။ ဤစကားကား မူလဋီကာဆရာ၏ မိမိအယူကို ပြသောစကားတည်း။ ဆိုလိုရင်းမှာ “ယေဝါပန။ ပ။ အရူပိနော ဓမ္မာ” ဟူသောစကားကို အဋ္ဌကထာ ဆရာ သွင်းသလို အပ္ပနာပရိစ္ဆေဒ၌ မသွင်းဘဲ ဥဒ္ဓေသဝယ် ဓမ္မုဒ္ဓေသ ပရိစ္ဆေဒ၌လည်းကောင်း၊ နိဒ္ဓေသအဆုံးဝယ် ဓမ္မနိဒ္ဓေသ၌လည်းကောင်း သွင်းသင့်သည်ဟူလို။

၂။ အတ္ထိတိ။ ပ။ န ကတော။ ။ ဓမ္မုဒ္ဓေသ၌သွင်းလျှင် “ဖဿော ဟောတိ” စသည်တို့ကဲ့သို့ ဟောတိသဒ္ဓါ မပါပါတကားဟု စောဒနာဖွယ် ရှိသောကြောင့် “အတ္ထိတိဝတ္တာ။ ပ။ န ကတော” ဟု မိန့်သည်။ “အတ္ထိ ပရိစ္ဆေသမုပ္ပနာ” ဟု ဟောတော်မူပြီး ဖြစ်သောကြောင့် “ဒုတိယ ဟောတိကြိယာနှင့် ဆက်စပ်မှုကို မပြုအပ်တော့” ဟူလို။ [အတ္ထိနှင့်ဟောတိသည် ဘူဓာတ်၏ အနက်ချင်းတူသောကြောင့် အတ္ထိကို ပထမ၊ နောက်မှဟောရမည့် ဟောတိသဒ္ဓါကို ဒုတိယဟု ဆိုထားသည်။]

၃။ သင်္ခေပေန ပန။ ။ သို့ဖြစ်လျှင် နိဒ္ဓေသ၌ အဘယ်ကြောင့် အကျယ်ပြတော်မမူ အပ်သနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “သင်္ခေပေန။ ပ။ နိဒ္ဓိဋ္ဌာ” ဟု မိန့်သည်။ “ဖဿော ဟောတိ ဝေဒနာ ဟောတိ” စသည်တို့ကဲ့သို့ သရုပ်အားဖြင့် မပြဘဲ “ယေဝါပန။ ပ။ အရူပိနော ဓမ္မာ” ဟု အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့် ဥဒ္ဓေသ၌ ပြခဲ့သောကြောင့် နိဒ္ဓေသ၌လည်း အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်ပင် ပြရတော့သည်-ဟူလို။

ပုစ္ဆာ၏အရကောက်။ ။ အတ္ထတော ပန သဗ္ဗာပိ (ပုစ္ဆာ) တုထာပဝတ္တံ ဝစန- ထိုမေးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သောစကား။ (တစ်နည်း) တဒုပ္ပါဒကော ဝိ စိတ္တုပ္ပါဒေါ- ထို အမေးစကားကို ဖြစ်စေတတ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ -အနုဋီကာ။

ပဒဘာစနိအဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၅၀၇

ဓမ္မဿ၊ ဤ ယေဝါပနက တရားကို။) ဓမ္မနိဒ္ဒေသ စ၊ ဓမ္မနိဒ္ဒေသ၌လည်း။
(အဝရောစော ယုတ္တော။) ဣတိ၊ ကား။ (နော၊ ငါတို့၏။ မတိ၊ အလိုတည်း။)

ပုစ္ဆာပရိစ္ဆေဒဝစနေနေဝ၊ ပုစ္ဆာ ပရိစ္ဆေဒ စကားဖြင့်ပင်။ (“ကတမေဓမ္မာ
ကုသလာတိ အယံ ပုစ္ဆာနာမ”ဟူသော ပုစ္ဆာပရိစ္ဆေဒ စကားဖြင့်ပင်။) ပုစ္ဆာဘာဝေ၊
ပုစ္ဆာ၏ အဖြစ်ကို။ ဝိညာတော၊ သိအပ်ပြီးသော်။ ပုစ္ဆာဝိသေသ ဉာပနတ္ထံ၊
ပုစ္ဆာအထူးကို သိစေခြင်းအကျိုးငှာ။ (ပုစ္ဆာ ၅-မျိုးတွင် ကထေတု ကဗျတာပုစ္ဆာဟူသော
ပုစ္ဆာအထူးဖြစ်ကြောင်းကို သိစေခြင်း အကျိုးငှာ။) အယံ ကထေတုကဗျတာ
ပုစ္ဆာတိ၊ ဟူ၍။ အာဟ၊ ပြီ။ ပဉ္စဝိစာဟိတိ၊ ဟူသောပါဌ်ဖြင့်။ မဟာနိဒ္ဒေသေ၊
မဟာနိဒ္ဒေသ ပါဠိတော်၌။ အာဂတာ၊ လာကုန်သော။ ပုစ္ဆာ၊ ပုစ္ဆာတို့ကို။
ဒသေတိ၊ ၏။

လက္ခဏန္တိ၊ ကား။ ဉာတုံ၊ ငှာ။ ဣန္တိတော၊ သော။ ယော ကောစိ၊ သော။
သဘာဝေါ၊ သဘောတည်း။ အညာတန္တိ၊ ပါဌ်ဖြင့်။ ယေန ကေနစိ၊ သော။
ဉာဏေန၊ ဖြင့်။ အညာတသာဝံ၊ သိအပ်ပြီး မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကို။ အာဟ၊
မိန့်တော်မူပြီ။ အဒိန္တန္တိ၊ ဖြင့်။ ဒဿနဘူတေန၊ မျက်ဝါးထင်ထင် မြင်တတ်သည်ဖြစ်၍
ဖြစ်သော။ ဉာဏေန၊ ဖြင့်။ ပစ္စက္ခံ ဝိယ၊ မျက်မှောက်ကိုကဲ့သို့။ အဒိဋ္ဌတံ၊
မြင်အပ်ပြီး မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကို။ (အာဟ။) အတုလိတန္တိ၊ ဖြင့် ဣဒံ၊ ဤ
အရာဝတ္ထုသည်။ ဧတ္တကံ၊ ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိ၏။ ဣသံ၊ သို့။ တုလာဘူတာယ၊
ချိန်ခွင်သဖွယ် ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ ပညာယ၊ ဖြင့်။ အတုလိတတံ၊ နှိုင်းချိန်အပ်ပြီး
မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကို။ (အာဟ။) အတိရိတန္တိ၊ ဖြင့်။ တိရဏဘူတာယ၊
ဆုံးဖြတ်တတ်သည် ဖြစ်ဖြစ်သော။ ပညာယ၊ ဖြင့်။ အကတဉာဏ ကိရိယာ
သမာပနတံ၊ မပြုအပ်သေးသော ဉာဏ်အမူအရာကို ပြီးဆုံးစေခြင်းရှိသည်၏
အဖြစ်ကို။ ဝါ၊ ဉာဏ်အမူအရာကို ပြီးဆုံးအောင် မပြုအပ်သေးသည်၏အဖြစ်ကို။
(အာဟ။) အဝိဘူတန္တိ၊ ဖြင့်။ ဉာဏဿ၊ အား။ အပါကဋဘာဝံ၊ မထင်ရှားသေးသည်၏
အဖြစ်ကို။ (အာဟ။) အဝိဘာဝိတန္တိ၊ ဖြင့်။ ဉာဏေန၊ ဖြင့်။ အပါကဋီကတဘာဝံ၊
ထင်စွာမပြုအပ်သေးသည်၏ အဖြစ်ကို။ (အာဟ။)

တောယ၊ ဤ ပုစ္ဆာဖြင့်။ အဒိန္တံ၊ သိမြင်အပ်ပြီး မဟုတ်သော သဘောကို။
ဇောတိယတိ၊ ထွန်းပြအပ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ သိမြင်အပ်ပြီးမဟုတ်သော
သဘောကို ထွန်းပြကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သာ၊ ထိုပုစ္ဆာသည်။) အဒိဋ္ဌဇောတနာ၊
မည်၏။ အနုမတိယာ၊ တရားနာသူတို့၏ အလိုကို။ ပုစ္ဆာ၊ မေးကြောင်းစကားသည်။
အနုမတိပုစ္ဆာ၊ မည်၏။ ဟိ၊ မှန်၏။ တံ ကိမညထ ဘိက္ခဝေတိ အာဒိ ပုစ္ဆာယ၊

၅၀၈

အဋ္ဌသာလိနီ

[ကာမကုသိုလ်

တံ ကိံ မညတ ဘိက္ခဝေ အစရှိသော ပုစ္ဆာဖြင့်။ တုမှာကံ၊ သင်တို့၏။ အနုမတိ၊ အလိုသည်။ ကာ၊ အဘယ်နည်း။ ဣတိ၊ သို့။ အနုမတိ၊ အလိုသည်။ ဝါ၊ ကို။ ပုစ္ဆိတာ၊ မေးတော်မူအပ်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ကထေတုကမျတာတိ၊ ကား။ ကထေတုကမျတာယ၊ ဖြေခြင်းငှာ အလိုတော်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ပဉ္စပုစ္ဆတိ-၌ စပ်။)

ပဘောဒတော ဓမ္မာနံ ဒေသနန္တိ၊ -ဟူသောပါဌ်ဖြင့်။ မာတိကာဒေသနံ၊ မာတိကာ ဒေသနာတော်ကို။ (သင်္ဂဟကာရော။) အာဟ၊ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း-ကသ္မာ ဝိညာယတိ။) ဟိ ယသ္မာ။ တတ္ထ၊ ထို မာတိကာ ဒေသနာတော်၌။ ပရတော၊ ဓမ္မသဒ္ဓါ၏ ရှေ့၌။ ကုသလာဒိကေ၊ အစရှိကုန်သော။ ပဘောဒေ၊ အထူးအပြားတို့ကို။ ဝတ္တာ၊ ဟောတော်မူပြီး၍။ ပစ္ဆတော၊ နောက်၌။ (ကုသိုလ် အစရှိသော ပဘောဒတို့မှ နောက်၌။) ဓမ္မာ၊ ဓမ္မတို့ကို။ ဝုတ္တာ၊ ကုန်ပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ပဘောဒတော ဓမ္မာနံ ဒေသနန္တိ မာတိကာဒေသနံ သင်္ဂဟကာရော အာဟ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ။) ပဘောဒဝန္တဒဿနတ္ထန္တိ၊ ပါဌ်ဖြင့်။ နိဒ္ဒေသံ၊ နိဒ္ဒေသကို။ ဝါ၊ ပဒဘာဇနီကို။ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။

ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ (ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ)။ မာတိကာယ၊ မာတိကာဒေသနာတော်၌။ သဝိသေသနာ၊ ကုသလာ အကုသလာ စသော ဝိသေသနနှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ ဓမ္မတို့ကို။ ဝုတ္တာ၊ ကုန်ပြီ။ ဝေ.စ၊ ထို ဓမ္မတို့သည်လည်း။ ဝိသေသိတဗ္ဗတ္တာ၊ ဝိသေသျှတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ပဓာနာ၊ ပြဋ္ဌာန်းကုန်၏။ ပဓာနံ စ၊ ပြဋ္ဌာန်းသော တရားသည်လည်း။ ဣတိ ကတ္တဗ္ဗတာယ၊ ဤသို့ မေးမှု ဖြေမှုကို ပြုထိုက်သည်၏ အဖြစ်၌။ ယုဇ္ဇတိ၊ သင့်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ပဓာနာနံ၊ ကုန်သော။ ဓမ္မာနမေဝ၊ ဓမ္မတို့၏သာလျှင်။ ပုစ္ဆိတဗ္ဗတာ၊ မေးထိုက်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း။ ဝိဿန္တိတဗ္ဗတာစ၊ သည်လည်းကောင်း။ ဟောတိ၊ တသ္မာ။ တေ ပုစ္ဆိတဗ္ဗေ၊ ထို မေးထိုက်သော ဓမ္မတို့ကို။ ဒသေတုံ၊ ပြတော်မူခြင်းငှာ။ ကတမေ ဓမ္မာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ပန၊ ဆက်။ ဝိသေသစန္တော၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ်စသော ဝိသေသန ရှိကုန်သော။ တေ၊ ထို ဓမ္မတို့ကို။ ပုစ္ဆိတာ၊

၁။ ဣတိ ကတ္တဗ္ဗတာယ။ ။ ဣတိသဒ္ဓါသည် ဆိုအပ်လတ္တံ့သော ပုစ္ဆိတဗ္ဗတာ ဝိဿန္တိတဗ္ဗတာကို ညွှန်ပြသော စကားတည်း။ [ဣတိတိ ဣမိနာပကာရေန ပုစ္ဆိတဗ္ဗ ဝိဿန္တိတဗ္ဗဘာဝသင်္ခါတေန။ -မဝ။] “ကတ္တဗ္ဗတာ၊ ပြုထိုက်သည်၏အဖြစ်” ဟူသည် ပုစ္ဆာအဖြစ်ဖြင့် ပြုထိုက်ခြင်း၊ ဝိဿန္တနအဖြစ်ဖြင့် ပြုထိုက်ခြင်းတည်း။ ဆိုလိုရင်းမှာ ပဓာနဖြစ်သော ဓမ္မတို့ကိုသာမေးသင့် ဖြေသင့်သည်-ဟုလို။

ကုန်ပြီ။ ဣတိ၊ ဤအဓိပ္ပာယ်ကို။ ဒေသေတံ၊ ငှာ။ ပုန၊ ကုသလာတိ၊ ဟူ၍။^၁ ဝုတ္တံ။
 ဣတိ ဧဝံ၊ ဤ ဆိုအပ်ပြီးသော အကြောင်းကြောင့်။ ပဘောဒဝန္တဒဿနတ္ထံ၊
 အထူးအပြားရှိသော ဓမ္မတို့ကို ပြတော်မူခြင်း အကျိုးငှာ။ အယံ ပဒါနုက္ကမော၊
 ဤကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာ ဟူသော ပုဒ်အစဉ်ကို။ ကတော၊ ပြီ။ ဣတိ၊
 ဤအနက်သည်။ ဝါ၊ ကို။ (ဝုတ္တံ ဟောတိ။) ဣမေ ဓမ္မာ ကုသလာတိ ဝိဿနုဇ္ဈေပိ၊
 ဣမေ ဓမ္မာ ကုသလာဟူသော အဖြေ၌လည်း။ ဧဝမေဝ၊ ဤအတူသာလျှင်။
 ယောဇနာ၊ ယှဉ်စေခြင်းကို။ (ပုဒ်တို့ကို ယှဉ်စေခြင်းဟူသော ပဒယောဇနာ၊
 အနက်တို့ကို ယှဉ်စေခြင်းဟူသော အတ္ထယောဇနာကို။) ကာတဗ္ဗာ၊ ၏။

ပဘောဒတော။ပ။ ဒိပေတွာတိ ဧတဿ၊ ဟူသော ဤပါဌ်၏။ အတ္ထံ၊
 အနက်ကို။ ဝိဝရိတံ၊ ဖွင့်ခြင်းငှာ။ ဣမသ္မိဉ္စိတိ အာဒိ၊ အစရှိသော စကားကို။
 (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။ အနေကပ္ပဘောဒါ၊ တစ်ပါးမက များသော အပြားရှိကုန်သော
 ဓမ္မတို့ကို။ ဒေသေတဗ္ဗာ၊ ဟောထိုက်ကုန်၏။ ဣတိ၊ သို့။ သမ္ပန္နော၊ စပ်ခြင်းသည်။
 (“ဒေသေတဗ္ဗာ”ဟုကြံယူကို ထည့်၍ စပ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ။)

တသ္မာတိ၊ ကား။ ၂ အဝေါဟာရ ဒေသနတော၊ ဝေါဟာရ ဒေသနာမဟုတ်
 သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သုတ္တန်ဒေသနာ မဟုတ်သည့်အတွက်။) ဓမ္မာနမေဝ၊
 ပရမတ္ထဓမ္မတို့၏သာ။ ဝါ၊ တို့ကိုသာ။ ဒေသေတဗ္ဗတ္တာ၊ ဟောထိုက်ကုန်သည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ တေသံ၊ ထို ဓမ္မတို့၏။ ဃနဝိနိဗ္ဗောဂ ပဋိသမ္ဘိဒါညာဏာ
 ဝဟနတော၊ ဃနဝိနိဗ္ဗောဂညာဏ် ပဋိသမ္ဘိဒါညာဏ်ကို ဆောင်နိုင်ကုန်သည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်။ (ဆောင်နိုင်ကုန်သည့်အတွက်။) ပဘောဒဝန္တာနံ၊ အထူးအပြားရှိသော
 ဓမ္မတို့၏။ ဝါ၊ တို့ကို။ ဒေသေတဗ္ဗတ္တာစ၊ ကြောင့်လည်းကောင်း။ ကုသလာ။ ပ။
 ဒိပေတွာငီ ဧတေန၊ ဤပါဌ်နှင့်။ သမ္ပန္နော၊ စပ်ခြင်းသည်။ (ဟောတိ။) ဟိ၊ မှန်။

၁။ ဝုတ္တံတိကတောတိ။ ။ ဆက်နေသော ၂-ဝါကျ၌ ဣတိ ၂-ပုဒ်ပါနေ၏။
 ရှေ့ဣတိကို ဧဝံနှင့်တွဲ၍ “ဣတိ ဧဝံ ကာရဏေန”ဟုလည်းကောင်း၊ နောက်ဣတိကို “ဣဒံ
 ဝုတ္တံ ဟောတိ” သို့ ပြန်လည်၍ စပ်ဖို့ရန်လည်းကောင်း မစဉ်း ဒုတိယနည်းဖွင့်၏။ ထို
 ဒုတိယနည်းကိုမှီး၍ သင့်တော်အောင် အနက်ပေးလိုက်ပါသည်။

၂။ အဝေါဟာရ။ပ။တဗ္ဗတ္တာ။ ။ အဝေါဟာရဒေသနတောမှ စ၍ ပဘောဒဝန္တာနံ
 ဒေသေတဗ္ဗတ္တာ တိုင်အောင်သော စကားရပ်ဖြင့် တသ္မာ၏ စွဲနက်ကိုပြသည်။ ထိုသို့ပြရာ၌
 အဋ္ဌကထာဝယ် တသ္မာနောက်က “ဓမ္မာ ဧဝံ ပ။ဟောတိတိ” စသော အကျယ်ကို ကြည့်၍
 ပြခြင်းဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။

ဝေမေဝ၊ ဤအတိုင်းပင်။ ယထာဂုတ္တဒီပနဿ၊ အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော ဒီပနကြိယာ၏။ (ဓမ္မာနံ ဒေသနံ ဒီပေတွာ၌ ဒီပနကြိယာ၏။)။ သကာရဏံ၊ အကြောင်းနှင့်တကွဖြစ်သော။ ဟေတု၊ မူလဟိတ်ကို။ ပကာသေတု၊ ထင်ရှားပြခြင်းငှာ။ ပုန၊ တစ်ဖန်။ (“တသ္မာ”ဟူသော ဟိတ်မှတစ်ဖန်။) ဓမ္မာ ဧဝါတိအာဒိ၊ အစရှိသော စကားကို။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဂုတ္တံ။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ (တစ်နည်း- ရှေ့က “ကသ္မာ ဝိညာယတိ ဟိ၊ ယသ္မာ”ဟုပေးပြီးလျှင် “ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဝိညာယတိ၊ ၏”ဟုလည်း ပေးနိုင်၏။)

ဓမ္မာတိ သာမညမတ္တဝစနေန၊ ဓမ္မာ ဟု သာမညမျှဖြစ်သော စကားဖြင့်။ [ကုသလာ အကုသလာ စသော ဝိသေသန မပါဘဲ ဓမ္မာဟူသော သာမညမျှ ဖြစ်သော စကားဖြင့်။] သမူဟာဒီပနဝသေန၊ သမူဟ အစရှိသော တစ်ခဲနက်၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဧကတ္တဂ္ဂဟဏံ၊ ဓမ္မတစ်ခုတည်း၏ အဖြစ်ကို ယူခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ဓမ္မာ ဟု သာမညဟောလိုက်လျှင် ဓမ္မ တစ်ခုတည်း၏ အဖြစ်ကို ယူစရာရှိသောကြောင့်။) ပဘောဒဒေသနာ၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ် စသော အပြားအားဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သော ဒေသနာတော်သည်။ ဧကတ္တဝိနိဗ္ဗောဂကရဏံ၊ တစ်ခုတည်း၏ အဖြစ်ကို အသီးသီးခွဲစိတ်မှုကို ပြုတတ်သော။ ယနဝိနိဗ္ဗောဂဉာဏံ ယနဝိနိဗ္ဗောဂ ဉာဏ်ကို။ အာဝဟတိ၊ ဆောင်နိုင်၏။ ထတာ၊ ထိုမှတစ်ပါး။ (ပဘောဒဒေသနာ၊ သည်။) ကုသလာဒိ ဓမ္မာနံ၊ ကုသိုလ်အစရှိသော အကြောင်းတရား တို့ကိုလည်းကောင်း။ အဗျာ-ကတာဒိ အတ္တာနဉ္စ၊ အဗျာကတ အစရှိသော အကျိုး တရားတို့ကိုလည်းကောင်း။ ဒီပနတော၊ ပြတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဓမ္မပဋိ သမ္ဘိဒါဒိဉာဏဉ္စ၊ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ အစရှိသော ဉာဏ်ကိုလည်း။ ဝါ၊ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ် အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်ကိုလည်း။ အာဝဟတိ၊ ၏။

ပဘောဒဝန္တဒဿနတ္ထတိ ဧတံ၊ ဟူသော ဤပါဌ်ကို။ ဝိဝရိတုံ၊ ငှာ။ ဣဒါနိ ယေ တေနာတိအာဒိ၊ စကားကို။ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။ ဣတိ ကတ္တဗ္ဗတာ ယုတ္တဿ၊ ဤသို့ မေးမှုဖြေမှုကို ပြုထိုက်သည်၏ အဖြစ်အား သင့်လျော်သော ဓမ္မ၏။ ဝိသေသနတ္တာ၊ (ကုသလာ အကုသလာ စသည်တို့က) ဝိသေသနတို့၏

၁။ ဟေတု သကာရဏံ။ ။ ရှေ့ဟိတ်အတွက် “(ယသ္မာ) နာယံ ဝေါဟာရဒေသနာ”ဟူသော ဟိတ်ကို “ကာရဏ”ဟုလည်းကောင်း၊ “(တသ္မာ) ဓမ္မာ ဧဝ ဣဓ ဒေသတဗ္ဗာ” ဟူသော မူလဟိတ်ကို “ဟေတု”ဟုလည်းကောင်း ဆို၏။ ထို့ပြင် နောက်ဟိတ်အတွက် “ပဘောဒတော ဟိ ဒေသနာပ။ ဝဟာ ဟောတိ”ဟူသော ဟိတ်ကို “ကာရဏ”ဟုလည်းကောင်း၊ “တေဓ ပ။ ဒေသတဗ္ဗာ”ဟူသော မူလဟိတ်ကို “ဟေတု”ဟုလည်းကောင်းဆိုသည်။

အဖြစ်ကြောင့်။ ပဘောဒဝန္တေသု၊ (ကုသိုလ် အကုသိုလ် စသောအားဖြင့်) အထူးအပြား ရှိသော ဓမ္မတို့ကို။ ဒသသိတေသု၊ ရှေးဦးစွာ ပြုအပ်ကုန်ပြီးသော်။ ဝါ၊ ကုန်ပြီးမှ။ ပဘောဒေါ၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ် စသောအပြားသည်။ ဝါ၊ ကို။ ဒသသိယမာနော၊ နောက်မှ ပြုအပ်သော်။ ယုဇ္ဇတိ၊ သင့်၏။

[ဋီကာဆရာ၏ အတ္တနောမတိ အဖြေကိုပြလို၍ “အထ ဝါ” စသည်ကိုမိန့်။] အထ ဝါ၊ အဋ္ဌကထာနည်းမှ တစ်နည်းကား။ ဥဒ္ဓေသော၊ ဥဒ္ဓေသသည်။ ဝါ၊ မာတိကာသည်။ ဓမ္မပ္ပဓာနော၊ ဓမ္မပဓာနရှိ၏။ ဝါ၊ ပြဋ္ဌာန်းသော ဓမ္မရှိ၏။ ပုစ္ဆာ၊ ပုစ္ဆာသည်။ သံသယိတပ္ပဓာနော၊ ယုံမှားအပ်သော အနက်လျှင်ပဓာနရှိ၏။ စ၊ ဆက်။ ဓမ္မဘာဝေါ၊ ဓမ္မ၏အဖြစ်ကို။ န သံသယိတော၊ မယုံမှားအပ်။ ကုသလာဒိဘောဒေါ ပန၊ ကုသိုလ် အစရှိသော အပြားကိုကား။ သံသယိတော၊ ယုံမှားအပ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ နိစ္ဆိတသံသယိတဝသေန၊ ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးသော ဓမ္မ၊ ယုံမှားအပ်သောကုသလ အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ အယံ ပဒါနုက္ကမော၊ ဤဓမ္မာ ကုသလာဟူသော ပုဒ်တို့၏ အစဉ်ကို။ (ဘဂဝတာ) ကတော။ [ဤအလိုလည်း “ကကမေ ဓမ္မာ၊ အဘယ်ဓမ္မတို့သည်။ ကုသလာ၊ ကုသိုလ်တို့မည်သနည်း”ဟုပင် ပေးပါ။]

ဧတ္တာတိ၊ ကား။ ဧတသ္မိံ ဝစနေ၊ ဤ စကားရပ်၌။ ကိမတ္ထံ၊ အဘယ်အကျိုးငှာ။ ဘဂဝါ၊ သည်။ အာဟ၊ “ယသ္မိံ သမယေ ကာမာဝစရံ ကုသလံ စိတ္တံ”ဟု ဟောတော်မူပါသနည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့ မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့်။ တံ၊ ထိုအကျိုးကို။ ဒဿေတုံ၊ ငှာ။ သမယေ နိဒ္ဒိသိ စိတ္တန္တိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။ [“ကိမတ္ထံ၊ အဘယ်အကျိုးရှိသောစိတ်ကို။ ဘဂဝါ၊ သည်။ အာဟ၊ ဟောတော်မူ သနည်း”ဟု မရဖွင့်လေ၏။] ပရိယောသာနေတိ၊ ကား။ သမယေ၊ သမယ၌။ စိတ္တနိဒ္ဓေသဿ၊ စိတ်ကို အကျယ်ညွှန်ပြကြောင်း ဖြစ်သော။ ယသ္မိံ။ ပ။ အရတ္တာတိ ဧတဿ၊ ဟူသော ဤပါဌ်၏။ ပရိယောသာနေ၊ အဆုံး၌။ တသ္မိံ သမယေတိ၊ ကား။ တသ္မိံ စိတ္တုပ္ပာဒသမယေ၊ ထို စိတ်ဖြစ်ရာအခါ၌။ (ဧသော ဟောတိ စသည်၌စပ်။) စိတ္တေန၊ စိတ်ဖြင့်။ သမယံ၊ သမယကို။ နိယမေတွာန၊ မှတ်သားပြီး၍။ (အထူးပြုပြီး၍။) အထ ပစ္စာ၊ ၌။ ဗောဓေတုံ၊ သိစေတော်မူခြင်းငှာ။ ဣတိ၊ ဤကား။ သမ္ပန္နော၊ ပုဒ်တို့၏ စပ်ခြင်းတည်း။) “နိယမေတွာန အထ”ဟူသော ပုဒ်တို့ကို “ဗောဓေတုံ”၌ စပ်ပါဟူလို။

ဘောဇနဂမနာဒိသမယနာနတ္ထေ၊ စားရာအခါ သွားရာအခါ အစရှိသော သမယတို့၏ ကွဲပြားကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း။ (ဤပါဌ်ဖြင့် သမယသဒ္ဓါ၏ ကာလအနက်ကိုပြသည်။) သမဝါယာဒိနာနတ္ထေ၊ သမဝါယ

အစရှိသည်တို့ ထူးကုန်သည်၏အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ (ဤပါဌ်ဖြင့် သမယသဒ္ဓါ၏ သမဝါယ အစရှိသောအနက်ကို ပြသည်။) ဝိဇ္ဇမာနေပိ၊ ထင်ရှားရှိပါသော်လည်း။ ယထာဝုတ္တစိတ္တနိယမိတာ၊ အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော စိတ်ဖြင့်မှတ်သား အပ်သော၊ ဝိသေသိတာ အထူးပြုအပ်သောသမယမှ။ (နိယမိတာကိုပင် "ဝိသေသိတာ" ဟု ထပ်ပွင့်သည်။) အညသ္မိ၊ အခြားသော။ သမယော၊ သမယ၌။ ယထာဓိပ္ပေတာနံ၊ အကြင်အကြင် ဟောတော်မူလိုအပ်ကုန်သော။ ပဿဒိနံ၊ ပဿ အစရှိသော တရားတို့၏။ အဘဝါ၊ မရှိခြင်းကြောင့်။ ဓိတ္တနိယမိတာ၊ စိတ်ဖြင့် မှတ်သားအပ်သော။ သမယော၊ သမယ၌။ ပဿာဒယော၊ ပဿအစရှိသော တရား တို့ကို။ ဧတေတေတံ၊ ငှာ။ တာဝ၊ သမယမှ ရှေးဦးစွာ။ ဝိသေသနမေဝ၊ ဝိသေသန သာလျှင် ဖြစ်သော။ ဓိတ္တံ၊ ကို။ ဒသေတံ၊ ငှာ။ သမယော၊ ဝိသေသနဖြစ်သော သမယ၌။ ဓိတ္တံ၊ ဝိသေသနဖြစ်သော စိတ်ကို။ နိဒ္ဒိသိ၊ အကျယ် ညွှန်ပြတော်မူပြီ။ ဣတိ အတ္ထော။

ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း၊ ကသွာ ဣတိ အတ္ထော ဝိညာယတိ၊ ဟိ ယသွာ။ (ဝိသေသိတဇ္ဇောပိ၊ ဝိသေသနလည်းဖြစ်သော။ သမယော၊ သမယသည်။ (တသ္မိ သမယေ၌ သမယသည်။) အတ္တနော၊ မိမိဟူသော သမယအား။ ဥပကာရတ္ထံ၊ လျော်သော ကျေးဇူးကို ပြုခြင်းအကျိုးငှာ။ ဝိသေသနဘာဝံ၊ သို့။ အာပဇ္ဇတိ၊ လောက်ရ၏။ [ယသ္မိ သမယေတုန်းက ဝိသေသန၏အဖြစ်သို့ ရောက်ရသည်။] ဝိသေသနဘူတံ၊ ဝိသေသန ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ ဓိတ္တံ ဝ၊ စိတ်သည်လည်း။ (တသ္မိ သမယ၌ ဝိသေသနဖြစ်သော စိတ်သည်လည်း။) တဒုပကာရတ္ထံ၊ ထို သမယ အားလျော်သော ကျေးဇူးကို ပြုခြင်းအကျိုးငှာ။ ဝိသေသိတဗ္ဗဘာဝံ၊ ဝိသေသန၏ အဖြစ်သို့။ (အာပဇ္ဇတိ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ဣတိ၊ သို့။ အတ္ထော၊ ကို။ ဝိညာယတိ၊ ရှိ။)

သန္တတိယနာဒိနံ၊ သန္တတိယနံ အစရှိသည်တို့၏။ အယံ၊ ကား။ ဝိသေသော၊ တည်း။ ပုရိမပစ္ဆိမာနံ၊ ရှေးကာလ၌ ဖြစ်ကုန် နောက်ကာလ၌ဖြစ်ကုန်သော

၁။ သန္တတိယနာဒိနံ ။ သန္တတိယာ၊ ရှေ့စိတ် နောက်စိတ်တို့၏ အစဉ်အဆက်အားဖြင့် ယနံ၊ တစ်ခုတည်းကဲ့သို့ တစ်ခဲနက်ဖြစ်သော စိတ်တည်း။ သန္တတိယနံ၊ စိတ်။ ပဉ္စဒ္ဓါရာဇဝံ၊ ကွပ်ညာဉ် စသည်တို့၏ ဖြစ်ရာအခါ၌ ရှေ့စိတ်နောက်စိတ်တို့သည် တစ်ခုတည်းမဟုတ်သော်လည်း ထိုစိတ် ၂-ခုတို့အကြား၌ ကာလအခြားမရှိသောကြောင့် တစ်စိတ်တည်းကဲ့သို့ ဖြစ်သွားခြင်းသည် သန္တတိယနာတာမည်၏။ [အနေကေပိ ။ ကောပိယ ဟုတွာ ဘူတာ ။ ကိဘူတား ။ ကနောင် အတ္တ တတတ္ထော အနက်၌ စိ-ပစ္စည်းသက်၊ မီးကေပိင်း ရမ်းသောအခါ တစ်ခုတည်း မဟုတ်သော် လည်း တစ်ခုတည်းဖြစ်ခြင်းမျိုးကဲ့သို့ စိတ်တွေဉ်တန်း၍ ဖြစ်ရာ၌ တစ်စိတ်တည်းမဟုတ်သော်လည်း တစ်စိတ်တည်းကဲ့သို့ ထင်ရလောက်သော တစ်ခဲနက်ဖြစ်ခြင်း။]

စိတ်တို့၏။ နိရန္တရတာယ၊ အကြားမရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဧကိဘူတာနမိဝ၊ တစ်စိတ်တည်း မဟုတ်သော်လည်း တစ်စိတ်တည်းကဲ့သို့ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့။ ပဝတ္တိ၊ ဖြစ်ခြင်းသည်။ သန္တတိဃနတာ၊ သန္တတိဃန၏အဖြစ် မည်၏။^၁ တထာ၊ ထိုမှတစ်ပါး။ ဖဿာဒိနံ၊ ဖဿ အစရှိသော တရားတို့၏။ ဧကသမူဟာဝသေန၊ တစ်ပေါင်းတည်း၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း။ (သမူဟာဃန၏ ဝိသေသနတည်း။ ဧကိဘူတာနမိဝ ပဝတ္တိ-၌စပ်။) ဒုဗ္ဗိညေယျကိစ္စဘောဒဝသေန၊ သာမန်ဉာဏ်ရှင်တို့ မသိအပ် မသိနိုင်သော ကိစ္စအထူးအပြား၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း။ (ကိစ္စဃန၏ ဝိသေသနတည်း။) ဧကာရမ္မဏတာ ဝသေန၊ တစ်ခုတည်းသော အာရုံရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း။ (အာရမ္မဏဃန၏ ဝိသေသနတည်း။) ဧကိဘူတာနမိဝ၊ တစ်ခုတည်း မဟုတ်သော်လည်း တစ်ခုတည်းကဲ့သို့ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့။ ပဝတ္တိ၊ သည်။ သမူဟာဒိဃနတာ၊ သမူဟာဒိဃန-၏ အဖြစ်မည်၏။ ဝါ၊ သမူဟာဃန၊ ကိစ္စဃန၊ အာရမ္မဏဃန-၏ အဖြစ်မည်၏။ ဣတိ၊ ဤကား။ (ဝိသေသော၊ တည်း။)

ကာလဉ္စ သမယဉ္စာတိ၊ ကား။ ယုတ္တကာလဉ္စ၊ လာသင့်ရာ အချိန်အခါကို လည်းကောင်း။ ပစ္စယသာမဂ္ဂိ စ၊ အကြောင်း၏ ညီညွတ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း။ (ဥပါဒါယ၊ ဉာဏ်ဖြင့်ယူ၍-၌စပ်။) ...ဓဏောတိ၊ ကား။ ဩကာသော၊ အခွင့်တည်း။ ဟိ၊ မှန်။ တထာဂတုပ္ပါဒါဒိကော၊ မြတ်စွာဘုရား၏ ပွင့်တော်မူခြင်း အစရှိသော အကြောင်းသည်။ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယဿ၊ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ၏။ ဩကာသော၊ အခွင့်တည်း။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) တထာဂတုပ္ပါဒါဒိကဿ၊ ၏။ တပုစ္စယံ ပဋိလာဘာ ဟေတုတ္တာ၊ ထိုမဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ၏ အကြောင်းကိုရခြင်း၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ စ၊ ဆက်။ ဓဏော ဧဝ၊ ဓဏသည်ပင်။ သမယော၊ သမယမည်၏။ ယော (ဩကာသော) အကြင်အခွင့်ကို။ ဓဏောတိ စ၊ ဓဏဟူ၍ လည်းကောင်း။ သမယောတိ စ၊ သမယဟူ၍လည်းကောင်း။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။ သော (ဩကာသော)၊

၁။ တထာ။ ပ။ ဃနတာ။ ။ [တထာကို ပက္ခန္တရစောတက ဟု ယူရိုးရှိ၏။ မရ၌ကား “တထာတိ ဥပဗြူဟနတ္ထေ (ကပ်၍ တိုးပွားစေခြင်း ဟူသောအနက်၌) နိပါတော” ဟု ဖွင့်၏။ ဤအလို “တထာ၊ ထို့ပြင်။ ဝါ၊ သည်သာ မကသေး။” ဟု ပေးပါ။] ဖဿ ဝေဒနာစသော စိတ်စေတသိက်တို့ အတူတကွဖြစ်ရာ၌ တစ်ပေါင်းတည်းဖြစ်သောကြောင့် တစ်ခုတည်းကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်းကို “သမူဟာဃနတာ” ဟု ဆိုသည်။ ဖဿသည် သံဃဋ္ဌနကိစ္စရှိ၏။ ဝေဒနာသည် အနာဘဝနကိစ္စရှိ၏။ ဤသို့ကိစ္စ ကွဲပြားသော်လည်း အတူတကွယှဉ်၍ ဖြစ်ကြရာဝယ် ထိုကိစ္စအထူးကို မသိနိုင်လောက်အောင် တစ်ခုတည်းကဲ့သို့ တစ်ခဲနက် ဖြစ်ကြခြင်းသည် ကိစ္စဃနတာ မည်၏။ စက္ခု၌ ရဝိထိ၌ ဖြစ်ကြသော စိတ်စေတသိက် တစ်စဉ်တစ်တန်းလုံးသည်ပင် ရူပါရုံတစ်ခုတည်းကို အာရုံပြုရသည့်အတွက် တစ်ခုတည်းကဲ့သို့ တစ်ခဲနက် ဖြစ်နေခြင်းသည် အာရမ္မဏဃနတာ မည်၏။

သည်။ ကောဝ၊ တစ်ခုတည်းသော တထာဂတုပ္ပါဒ် အစရှိသည်တည်း။ ဣတိ အတ္ထော။

မဟာသမယောတိ၊ ကား။ မဟာသမယော၊ များစွာသော အပေါင်းသည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်ပါ၏။)...သမယောပိ၊ ခေါ်တိ၊ ကား။ သိက္ခာပရိပူရဏဿ၊ သိက္ခာကို ဖြည့်ကျင့်ခြင်း၏။ ဟောတုပိ၊ အကြောင်းသည်လည်း။ ဝါ၊ ကိုလည်း။ (အပ္ပဋ္ဌိဝိဒ္ဓေါ အဟောသိ-၌စပ်)...သမယပ္ပဝါဒကေတိ၊ ကား။ ဒိဋ္ဌိပ္ပဝါဒကေ၊ အယူကို အပြားအားဖြင့် ပြောဆိုရာဖြစ်သော။ (မဇ္ဈိကာယ အာရာမေ-၌ စပ်။) ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ သမယပ္ပဝါဒကေတိပဒဿ၊ ၏။ ဒိဋ္ဌိပ္ပဝါဒ ကေတိ အတ္ထော၊ ကို။ ဝိညာယတိ၊ နည်း။ ဟိ(ယသ္မာ)။ တတ္ထ၊ ထိုမဇ္ဈိကာ၏ အရံ၌။ နိသိန္နာ၊ နေကုန်သော။ တိတ္ထိယာ၊ တို့သည်။ အတ္တနော အတ္တနော၊ ၏၊ သမယံ၊ အယူကို။ ပဝဒန္တိ၊ အပြားအားဖြင့်ပြောဆိုကြကုန်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (သမယပ္ပ ဝါဒကေတိ ပဒဿ ဒိဋ္ဌိပ္ပဝါဒကေတိ အတ္ထော ဝိညာယတိ။)...အတ္တာဘိ သမယာတိ၊ ကား။ ဟိတပဋိလာဘာ၊ စီးပွားကို ရခြင်းကြောင့်။ (ပဏ္ဍိတေတိ ပဝုစ္စတိ-၌ စပ်။)

အဘိသမေတဗ္ဗော၊ ထိုးထွင်း၍ သိထိုက်၏။ ဣတိ အဘိသမယော။ အဘိသမယော၊ ထိုးထွင်း၍ သိထိုက်သော။ အတ္ထော၊ သဘောသည်။ အဘိသမယတ္ထော၊] မည်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ပိဋ္ဌနာဒိနိ၊ ပိဋ္ဌန အစရှိသော လေးနက်တို့ကို။ အဘိသမိ တဗ္ဗဘာဝေန၊ ထိုးထွင်း၍ သိထိုက်ကုန်သည်၏ အဖြစ်အားဖြင့်။ ကေဘာဝံ၊ တစ်ခုတည်း၏ အဖြစ်သို့။ ဥပနေတွာ၊ ကပ်ဆောင်၍။ (အဘိသမယဋ္ဌော ဟုကေဝု၏အဖြစ်သို့ ကပ်ဆောင်၍။) ဝုတ္တာနိ၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။

ဝါ၊ တစ်နည်း။ အဘိသမယဿ ပဋိဝေဓဿ၊ ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော ဉာဏ်၏။ ဝိသယဘူတော၊ အာရုံဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ အတ္ထော၊ အနက်သဘောသည်။ အဘိသမယဋ္ဌော၊ မည်၏။ ဣတိ၊ သို့။ တာနေဝ၊ ထို ပိဋ္ဌန အစရှိသည်တို့ကိုပင်။ တထာ၊ ထို တစ်ခုတည်း၏ အဖြစ်သို့ ကပ်ဆောင်၍။ ဧကတ္တေန၊ တစ်ခုတည်း၏ အဖြစ်ဖြင့်။ (ဧကဝုဓသင်္ချာဖြင့်။) ဝုတ္တာနိ။

တတ္ထ၊ ထိုပိဋ္ဌန အစရှိသော အနက်တို့တွင်။ ပိဋ္ဌနံ၊ ပိဋ္ဌန ဟူသည်။ ဒုက္ခသစ္စဿ၊ ဒုက္ခသစ္စာ၏။ တံသမင်္ဂီနော၊ ထိုဒုက္ခသစ္စာနှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို။ ဟိသနံ၊ ညဉ်းဆဲခြင်းတည်း။ အဝိပ္ပာရိကတာကရဏံ၊ ပြန့်ပွားခြင်း မရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ပြုခြင်းတည်း။ သန္တာပေါ၊ ဟူသည်။ ဒုက္ခ ဒုက္ခတာဒိဘာဝေန၊ ဒုက္ခ ဒုက္ခတာအစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ဖြင့်။ သန္တာပနံ၊ ပြင်းစွာ ပူလောင်ခြင်းတည်း။ ပရိဒဟနံ၊ ထက်ဝန်းကျင် လောင်ခြင်းတည်း။

အကုသလေသု၊ အကုသိုလ်တရားတို့၌လည်းကောင်း။ ကေသုမိ၊ ကုန်သော။ အဗျာကတေသု စ၊ တို့၌လည်းကောင်း။ ခဏဿ၊ ခဏအနက်၏။ အသမ္ဘဝတော၊ မဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်။ [အကုသိုလ်နှင့် စက္ခုဝိညာဉ် စသော အချို့ အဗျာကတတို့၌ တထာဂတုပ္ပါဒါဒိကစသော ခဏအနက်၏ မရနိုင်ခြင်းကြောင့်။] ဣဓာတိဝစနံ၊ ဣဓ ဟူသော သဒ္ဒါကို။ (ဤ ကုသိုလ်အရာ၌ ဟူသောစကားကို။ ဝုတ္တံ။)

ကုသလာနဉ္စ၊ ကုသိုလ်တို့၏လည်း။ နဝမေန၊ ၉-ခုမြောက်ဖြစ်သော။ ခဏေန၊ တထာဂတုပ္ပါဒါဒိက စသော ခဏနှင့်။ ဝိနာ၊ ကင်း၍။ ဥပ္ပတ္တိ၊ သည်။ ဟောတိ နန၊ လော။ (သာသနာပဉ္စလည်း ကုသိုလ်များဖြစ်နိုင်သည် မဟုတ်ပါလော -ဟုလို။) ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။ နော န ဟောတိ၊ မဖြစ်နိုင်သည်မဟုတ် ဖြစ်နိုင်သည်သာ။ ပန၊ ထိုသို့ပင် ဖြစ်နိုင်ပါသော်လည်း။ ခဏော၊ ခဏဟူသည်။ နဝမောဝ၊ နဝမခဏ သည်သာ။ န၊ မဟုတ်သေး။ စတုစက္ကာနိပိ၊ လေးပါးသော သမ္ပတ္တိစက်တို့ကိုလည်း။ ခဏောတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တာနိ၊ ဆိုအပ်ကုန်ပြီ။ သမ္ပန္တိမေန၊ အလုံးစုံသော အပိုင်းအခြားတို့၏ အဆုံး၌ဖြစ်သော၊ ပရိစ္ဆေဒန၊ အပိုင်းအခြားအားဖြင့်။ အတ္တသမ္မာပဏိဓိဓဏံ၊ အတ္တသမ္မာပဏိဓိ ခဏကို။ အန္တရေန၊ ကြည့်၍။ ကုသလဿ၊ ၏။ ဥပ္ပတ္တိ၊ ဖြစ်ခြင်းသည်။ နတ္ထိ၊ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ခဏော၊ ခဏအနက်ကို။ ဣဓ၊ ဤ ကုသိုလ်အရာ၌။ ဂဟိတော၊ ပြီ။

ဝိညာဏံ၊ ပဉ္စဝိညာဉ်သည်။^၂ ဣန္ဒြိယဝိသယမနသိကာရာဒိနံ၊ စက္ခုပသာဒ စသော ဣန္ဒြေ၊ ရူပစသော အာရုံ၊ မနသိကာရ အစရှိသည်တို့၏။ (သာဓာရဏ ဖလံ၊ ဆက်ဆံသော အကျိုးတည်း။) ဣတိ ဧဝမာဒိ၊ သော။ သာဓာရဏဖလံ၊ကို။

၁။ နော န ဟောတိ။ပ။ဂဟိတော။ ။ တထာဂတုပ္ပါဒါဒိက နဝမခဏကိုကြည့်၍ သာသနာပဉ္စ ကုသိုလ်မဖြစ်နိုင်သည်မဟုတ်၊ ဖြစ်နိုင်သည်သာ။ သို့သော် ခဏအနက်၌ နဝမခဏ သာမက စတုစက္ကာသမ္ပတ္တိ ကိုလည်း ယူရသေး၏။ ထိုစတုစက္ကာသမ္ပတ္တိတွင် အတ္တသမ္မာပဏိဓိ (မိမိစိတ် မိမိကိုယ်ကို ကောင်းစွာထားကြောင်းဟူသော ယောနိသောမနသိကာရ) စက်ကိုကြည့်၍ ကုသိုလ်မဖြစ်နိုင်။ ထို့ကြောင့် ခဏအနက်ကို ဤကုသိုလ်အရာ၌သာ ယူရသည်။

၂။ ဣန္ဒြိယ။ပ။ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ။ စက္ခုဝိညာဉ်ဖြစ်ဖို့ရန် စက္ခုပသာဒ၊ ရူပါရုံ၊ မနသိကာရဟု အကြောင်း ၃-မျိုးရှိရ၏။ ထို့ကြောင့် စက္ခုဝိညာဉ်သည် ထို၃-ပါးသောအကြောင်းတို့၏ သာဓာရဏဖလ ဖြစ်၏။ မနသိကာရာဒိနံ၌ အာဒိဖြင့် စက္ခုဝိညာဉ်ဖြစ်ဖို့ရန် အာလောက၊ သောတဝိညာဉ်ဖြစ်ဖို့ရန် ဝိဝရ (အာကာသ)၊ ဃာနဝိညာဉ်ဖြစ်ဖို့ရန် ဝါယောဓာတ်၊ ဇိဟာဝိညာဉ်ဖြစ်ဖို့ ရန် အာပေါဓာတ်၊ ကာယဝိညာဉ်ဖြစ်ဖို့ရန် ပဏဝိဓာတ်တို့ကို ယူ။ ဝိညာဏံ အရ ပဉ္စဝိညာဉ်ကိုယူ၍

၅၁၆

အဋ္ဌသာလိနီ

[ကာမကုသိုလ်

ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အဋ္ဌကုဏေ၊ ရှစ်ပါးသော အကုဏတို့ကို။ ဥပါဒါယ၊ ဉာဏ်ဖြင့်ယူ၍။ ဝါ၊ ထောက်စာ၍။ နဝမောတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ။

စတုစက္ကံ ဝုတ္တတီတိ၊ ကား။ ပုန၊ တစ်ဖန်။ ပဋိရူပ ဒေသဝါသာဒိ၊ ပဋိရူပ ဒေသဝါသ အစရှိသော။ သမ္ပတ္တိစတုစက္ကံ၊ သမ္ပတ္တိစက် လေးပါးအပေါင်းသည်။ ပရိဝုတ္တတိ၊ အဖန်ဖန် လည်၏။ ဝါ၊ အဆက်ဆက် လည်၏။ ဣတိ အတ္ထော။ (ပိပရိဝုတ္တတိ ဟုရှိသည်ကား မကောင်း၊ မရ၌ “ပရိဝုတ္တတိ” ဟုသာရှိ၏။) ... ဩကာသ ဘူတာနီတိ၊ ကား၊ အတ္တနော၊ မိမိဟူသော သမ္ပတ္တိစက်၏၊ နိဗ္ဗတ္တိယာ၊ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်။ (အနုမတိဒါနံ ဝိယ ဘူတာနီ-၌ စပ်။) ဣဒါနိ၊ သမ္ပတ္တိစက်လေးပါး ပြည့်စုံရာ ယခုအခါ၌။ ကုသလာနိ၊ တို့သည်။ ဥပ္ပန္နန္တ၊ ဖြစ်လှည့်ကြကုန်တော့။ ဣတိ၊ သို့။ အနုမတိဒါနံ ဝိယ၊ အခွင့်ပေးခြင်းကဲ့သို့။ ဘူတာနိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ [အခွင့်မပေးတတ် သော်လည်း အခွင့်ပေးတတ်သကဲ့သို့ ဖြစ်ကုန်၏-ဟူလို၊ ဝိယသဒ္ဓါ ဥပရိက္ခာ ဇောတက။]

စိတ္တကာလောတိ၊ ဟူသောပါဌ်၌။ သတာ၊ ထင်ရှားရှိသော။ ဓမ္မေနော၊ စိတ်ဟူသော ဓမ္မဖြင့်သာလျှင်။ ကာလော၊ ကာလကို။ ဝိသေသိတော၊ အထူးပြုအပ်ပြီ။ တဿ၊ ထိုစိတ်၏။ (အဝုတ္တာ-၌ စပ်။) ပဝုတ္တိတ္ထ၊ အတိတ်၌ ဖြစ်ခဲ့ပြီ။ ပဝုတ္တိဿတိ၊ အနာဂတ်၌ ဖြစ်လိမ့်။ ပဝုတ္တတိ၊ ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်ဆဲ။ ဣတိ၊ သို့။ ဧတေန အဝုတ္တာဝိသေသန၊ ဤအခိုက်အတန့်အထူးဖြင့်။ န (ဝိသေသိတော)၊ အထူးပြုအပ်သည် မဟုတ်။ တဿ၊ ထိုစိတ်၏။ ဝိဇာနန ကိစ္စေနာပိ၊ သိခြင်းကိစ္စ အားဖြင့်လည်း။ န (ဝိသေသိတော) တသ္မာ၊ ဧဝံ ဝိဓေ၊ ဤသို့ဝိသေသန မပါသော သဘောရှိကုန်သော။ ဓမ္မေ၊ စိတ်စသော ဓမ္မတို့ကို။ ဥပါဒါယ၊ ဉာဏ်ဖြင့်ယူ၍။ ပညတ္ထော၊ အပ်ပြီ။ ဣတိ၊ သို့။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တော။

ဧဝမာဒိ၌ အာဒိဖြင့် မနောဝိညာဉ်ကို ယူပါ။ [အာဒိသဒ္ဓေန အာလောက ဝိဝရ ဝါယောဓာတု အာပေါဓာတု ပထဝီဓာတုယော သင်္ဂဏှာတိ၊ ဝိညာဏံ ပဉ္စဝိညာဏံ။ အာဒိသဒ္ဓေန မနောဝိညာဏံ သင်္ဂဏှတိ၊ ဝိညာဏံ။ -မရ။”]

၁။ ဓမ္မေနောပ။ ဝုတ္တော။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ “အတိတော”စသည်ဖြင့် ဓမ္မတို့၏ ဖြစ်ခြင်း ကိုလည်းကောင်း၊ ဓမ္မတို့၏ အစဉ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဓမ္မတို့၏ လက္ခဏာစသည်ကို လည်းကောင်း နောက်၌ အဆင့်ဆင့်ပြထား၏။ ထိုသို့ “ဝုတ္တိ-ပဋိပါဋိ” စသော ဝိသေသန မပါဘဲ ဓမ္မ သက်သက်ဖြင့် ကာလကို ပညတ်သောကြောင့် “ဓမ္မေနော”ဟု ဧဝဖြင့် ဆိုသည်။ ထို ဧဝဖြင့် “ဓမ္မဝုတ္တိ”ကိုလည်းကောင်း၊ “ဓမ္မပဋိပါဋိ”စသည်ကိုလည်းကောင်း ကန့်ပါ။ ထို့ကြောင့် “န ကဿ ပဝုတ္တိတ္ထ”စသည်ကို ဧဝ၏ နိဝုတ္တေတဗ္ဗ အနက်ပြဟု မှတ်ပါ။

ကမပ္ပဝတ္ထာ၊ အစဉ်အားဖြင့် ဖြစ်ကုန်သော။ ဝိသေသာ ဧဝ၊ ဗီဇ အကုံရ စသော အထူးတို့သည်ပင်။ ပဋိပါဋိ၊ အစဉ်တည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဗီဇောဝေါစ၊ မျိုးစေ့၏ အဖြစ်သည်လည်း။ ပဋိပါဋိ၊ စ၍ဖြစ်သော အစဉ်တည်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဝတ္ထု၊ ဌာ။ အရဟတိ၊ ၏။ ဣတိ ဣမိနာ အဓိပ္ပာယေန၊ ဖြင့်။ ဗီဇကာလောတိ။ပ။ ပညတ္တောတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။ [သံဃာများကို စဉ်တန်းရာ၌ ပထမဆုံး စရသောပုဂ္ဂိုလ်လည်း ထိုအစဉ်တွင် ပါဝင်သကဲ့သို့ မျိုးစေ့ အညွန့် အရွက် စသည်ဖြင့် ဖြစ်ပုံကို စဉ်တန်းရာ၌လည်း အစဆုံး မျိုးစေ့လည်း ထိုအစဉ်တွင် ပါဝင်နိုင်သည်-ဟူလို] ဝါ၊ တစ်နည်းကား။ အဋ္ဌကလာပဓမ္မေ၊ အဋ္ဌကလာပ်ရုပ် တရားတို့ကို၊ သန္တာယ၊ ၍၊ ဓမ္မပဋိပါဋိ ဝါတိ၊ ဟူ၍။ အာဟ။

သဉ္စိတာဝိယ၊ ပေါင်းစုအပ်ကုန်သကဲ့သို့။ ဂယုမာနကာလာ ဧဝ၊ ယူအပ်သော ကာလတို့သည်ပင်။ ကာလသဉ္စယော၊ မည်၏။ [တစ်နေ့နှင့် တစ်ည၌ ကာလပေါင်း ၁၅-ခု ပေါင်းမိလျှင် “အမုမာသ”ဟု နာမည်ပညတ် ဖြစ်၏။ ‘ထို့ကြောင့် “ကာလသဉ္စယ”ဟုဆိုသည်။] ဧကံ သဘာဝံ၊ တစ်ခုသော ပရမတ္ထ သဘောကို။ ယထာ ဝါတထာ ဝါ၊ ဟုတ်ဟုတ်ညားညားသော အပြားအားဖြင့်လည်း။ ကာလောတိ၊ ကာလဟူ၍။ ဂဟေတွာ၊ ၍။ အဘိနိဝေသံ၊ စွဲစွဲမြဲမြဲ နှလုံးသွင်းခြင်းကို။ ကရောန္တဿ၊ ပြုသူ၏။ တဒဘိနိဝေသနိသေဓနတ္ထံ၊ ထိုအဘိနိဝေသကို တားမြစ်ခြင်း အကျိုးငှာ။ သော ပနေသ။ ပ။ မတ္တကောတိ၊ ဟူ၍။ အာဟ။

၁။ ဓမ္မပဋိပါဋိ ဝါတိ။ ။ မနဋီကာဝယ် “ဓမ္မပဋိပါဋိ ဝါတိဝါ”ဟုဆိုလိုလျက် နောက်ဝါသဒ္ဓါကျေသည်ဟု ဖွင့်ထား၏။ ထိုအလို “ဓမ္မပဋိပါဋိ ဝါ”ဟူသော စကားရပ်သည် အနက်တစ်မျိုးကိုဖွင့်သော စကားရပ်တည်း။ ဤအဖွင့်အရ ဓမ္မပဋိပါဋိဝယ် ဓမ္မအရ အဋ္ဌကလာပ်ရုပ်ကို ယူရ၏။ ရှေးနည်းအလိုအားဖြင့်ကား “ဗီဇ-အကုံရ စသည်ဖြင့် ခေါ်အပ်သော ပညတ္တိဓမ္မကို ယူရမည်”ဟုဆိုလိုသည်။

၂။ ယထာ ဝါ။ပ။ကရောန္တဿ။ ။ တချို့က ကာလကိုပင် “သဘာဝဓမ္မတစ်ခု”ဟု ယူဆ၍ “ကာလေန ဝတ္တတိ လောကော၊ ဤလောကကြီးသည် ကာလကြောင့် ဖြစ်ရ၏။ ကာလော နာမ ဘာဝေါ၊ ကာလဆိုတာ ပရမတ္ထသဘော တစ်မျိုးတည်း။ ဝတ္တနလက္ခဏော၊ ဖြစ်စေခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ ဘာဝါနံ ပဝတ္တိံ ဩကာသဒါယကော၊ ပရမတ္ထ သဘာဝဓမ္မတို့အား ဖြစ်ခွင့်ကိုပေးတတ်၏”ဤသို့အားဖြင့် ကာလကို သဘာဝ ဓမ္မတစ်ခု ဟု ယူဆကြ၏။ ထိုအယူကို တားမြစ်လိုသောကြောင့် “သော ပနေသ။ပ။ ပညတ္တိမတ္တကော”ဟု မိန့်သည်။ [ယထာ တထာ ဝါတိ။ပ။ ယေန ဧေန ပကာရေန။-အန။]

ဥတ္တာ၊ သိပြီး၍။ ဝိညေယျော၊ သိထိုက်၏။ ဣတိ၊ သို့။ သမ္ပန္နော၊ ပုဒ်တို့၏ စပ်ခြင်းသည်။ (ဟောတိ။)...ပန၊ ကား။ ဣတရော၊ ကာလသမူဟသမယတို့မှ တစ်ပါးသော။ ဟေတုတိ၊ ဟေတုဟူသော။ ဒေသ သမယော၊ ဤ သမယကို။ ပစ္စယောဝ၊ အကြောင်း ဟူ၍သာ။ ဝိညေယျော၊ ၏။ ဧတ္တာတိ၊ ကား။ ဧတသ္မိံ အဓိကာရေ၊ ဤ သမယ၏ အနက်ကို ပြရာ၌။ (ပစ္စယောဝ၊ ကိုသာ။ ဝိညေယျော၊ ၏။) ဟေတု ဟေတု၊ ဟေတုဟိတ်ကိုလည်းကောင်း။ သာဓာရဏဟေတု စ၊ သာဓာရဏဟိတ်ကိုလည်းကောင်း။ န (ဝိညေယျော)၊ ဣတိ အတ္ထော။

သမဝါယော၊ သမဝါယဟူသည်။ ပစ္စယသာမဂ္ဂိ၊ အကြောင်းတို့၏ ညီညွတ်ခြင်း တည်း။ ဝါ၊ ညီညွတ်သော အကြောင်း အပေါင်းတည်း။ ဟေတုပန၊ ဟိတ်သည်ကား။ ဧကေကော၊ တစ်ပါး တစ်ပါးသော။ ပစ္စယော၊ အကြောင်းတည်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဧတေသံ၊ ဤ သမဝါယ ဟေတုတို့၏။ အယံ ဝိသေသော၊ ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ၏။ ၂ စက္ခုဝိညာဏာဒိနံ၊ စက္ခုဝိညာဉ်အစရှိသော ဝိညာဉ်တို့၏။ အနေကပစ္စယဒဿနေန၊ တစ်ပါးမက များသော အကြောင်းတို့ကို ပြကြောင်းဖြစ်သောစကားဖြင့်။ (“စက္ခု ဝိညာဏာဒိနံ စက္ခုရူပအာလောက မနသိကာရာဒယော ပစ္စယာ” စသော စကားဖြင့်။) တံ တံ ဒွါရိကာနံ၊ ထိုထိုဒွါရ၌ဖြစ်ကုန်သော။ ကုသလာနံ။

၁။ ဧတသ္မိံ အဓိကာရေ။ ။ မူလ၌ “ဧတသ္မိံ အဓိကာရေ”ကို “ဤဂါထာဗန္ဓအရာ၌” ဟုဖွင့်၏။ သို့သော်-သမယသဒ္ဓါ၏ အနက်ကို ပြနေရာ၌ ဖြစ်သောကြောင့် “ဤသမယ၏ အနက်ကို ပြရာ၌”ဟုပေးလိုက်သည်။ [“ဟေတုတိ ပစ္စယောဝေတ္ထ”မှ ဧတ္ထကို ဖွင့်သောကြောင့် “ပစ္စယောဝိညေယျော”ဟု ထည့်၍စပ်ပါ။]

ဆက်ဦးအံ-ဟေတုဟေတု၊ သာဓာရဏဟေတု၊ ပစ္စယဟေတု၊ ဥတ္တမဟေတု-ဟု ဟိတ် ၄-မျိုးရှိ၏။ ထို ၄-မျိုးအကျယ်သည် ရူပကဏ္ဍ အစ၌ လာလိမ့်မည်။ ထိုတွင် ပစ္စယောဝ၌ စေတုဟေတုနှင့် သာဓာရဏဟိတ် ၂-ပါးကို တားမြစ်လို၍ “နဟေတုပ” အတ္ထော”ဟု အဓိပ္ပာယ်တွင် ဖွင့်သည်။ ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံဟူသော ဥတ္တမဟိတ်မှာ ဤ သမယအနက်ကို ပြရာ၌ မလိုလားအပ်သော်လည်း လျဉ်းပါးဖွယ်မရှိသောကြောင့် အထူးမပြောဘဲ။ [ဣဝ ဥတ္တမဟေတုနော သမ္ပဝေါဝေနတ္ထိ။ -အန။]

၂။ စက္ခုဝိညာဏာဒိနံပ။ ဒသေတိ။ ။ ကုသိုလ်ကို ပြသောအရာဝယ် စက္ခုဝိညာဉ်စသော ဝိညာဉ်တို့၏ (စက္ခုပသာဒ၊ ရူပါရုံ၊ အာလောက၊ မနသိကာရ-စသောအားဖြင့်) များသော အကြောင်းတို့ကို ပြခြင်းဖြင့် အဘယ်ကို ပြရာရောက်သနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “စက္ခုဝိညာဏာဒိနံပ။ ဒသေတိ”ဟု မိန့်သည်။ ဆိုလိုရင်းကား-စက္ခုဝိညာဉ်စသော ဝိညာဉ်တို့၏ အကြောင်းများစွာကို ပြခြင်းဖြင့် ထိုထို စက္ခုဒွါရစသော ၅-ဒွါရ၌ ဖြစ်ကုန်သော ကုသိုလ်စော တို့၏လည်း ရူပါရုံစသော အာရုံ၊ ယောနိသောမနသိကာရအားဖြင့် များသောအကြောင်းရှိပုံကို လည်း ပြရာရောက်သည်-ဟူလို။

တို့၏လည်း။ [စဖြင့် စက္ခုဗိညာဉ်စသည်ကိုပေါင်း။] တပ္ပစ္စယတံ၊ ထိုများသော အကြောင်းရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို။ ဒသေတိ။

အဋ္ဌကထာစရိယေဟိ၊ တို့သည်။ ပရိဂ္ဂဟော၊ သိမ်းယူခြင်းကို၊ ကတော၊ ြအပ်သနည်း။ (“ကသွာ။ပ။ကတော”ဟူသောအဋ္ဌကထာ၏အဖွင့်။)... ဧကကာရဏ ဝါဒေါတိ၊ ကား။ ပကတိ၊ ကာရဏဝါဒေါ၊ ပကတိဟူသော အကြောင်းရှိ၏

၁။ ဧကကာရဏဝါဒေါ။ ။ “ပကတိကာရဏဝါဒေါ၊ ဣဿရကာရဏဝါဒေါဝါ”ဟု ဖွင့်ရာ၌ ပကတိကာရဏ-ဣဿရကာရဏသည် ဧကကာရဏ (အကြောင်းတစ်ခု)၏ သရုပ်ပြတည်း။ “အားလုံးသော အရာဝတ္ထုသည် ပကတိဟူသော အကြောင်း တစ်ခုသာရှိ၏။ ဣဿရဝါဒီတို့ကလည်း “ဣဿရ”ဟူသော အကြောင်းတစ်ခုသာရှိ၏၊ များစွာသော အကြောင်း မရှိ”-ဟုလို။ အနဋီကာ၌ဆိုကာရဏ ၂-မျိုးကို ပြခြင်းသည် နိဒဿနနည်းမျှသာ၊ ပဇာပတိ-ပုရိသ-ကာလဝိသေသတို့ကိုလည်း ဧကကာရဏ အရ ယူရမည်ဟု ဆို၏။ နိဒဿနနည်းဟု မဆိုလျှင် ထို ပဇာပတိ စသည်ကို “ဝါဒေါဝါ”၌ အဝုတ္တရိကပွန် ဝါသဒ္ဓါဖြင့် ယူပါဟု ဆို၏။

၂။ ပကတိ။ ။ ပကတိဝါဒီနော သတွရဇေတမသင်္ခါတာနံ တိဏ္ဍံ ဂုဏာနံ သမဘာဝေါ ပကတိ၊ သာ စ နိစ္စာ။-ကထာဝတ္ထု အနဋီကာ-ပုဂ္ဂလကထာ။ ဩကာသ ကမ္ဘာလောကကြီး နှင့်တကွ သက်ရှိ သက်မဲ့ အရာဝတ္ထု ဟူသမျှသည် ပကတိမှ စ၍ ဖြစ်၏။ ထို ပကတိ ဟူသော ပင်ကိုကား ကမ္ဘာပျက်သော်လည်း မပျက်စီးဘဲမြဲ၏၊ ဤသို့ ပကတိဝါဒီတို့က ဆိုကြ၏။ ထိုပကတိဟူသည် “သတွ-ရဇ-တမ”ဟူသော သတ္တိ၃-ခု၏ အပေါင်းတည်း။

ဇ္ဈေးအံ-ပကတိသဒ္ဓါကို။ သတွာဒိသာများဝတ္ထာယံ၊ သတွ စသောဂုဏ် ၃-ပါးတို့၏ တူမျှသော အမှိုက်အတန်၌ လည်းကောင်း၊ ဤရိတာ၊ ဆိုအပ်၏။ -အဘိဓာန်(ဂၢဂ)။ ဤအဘိဓာန်နှင့် အညီ ဝိဿနိုးနတ်မင်းကြီးသည် ကမ္ဘာကို ဖန်ဆင်းလိုသောအခါ ရှေးဦးစွာ ပကတိနှင့် ပုရိသကို ဖန်ဆင်းလိုက်၏။ [ပကတိကို “မာယာ”ဟုလည်းခေါ်၏၊ ပုရိသကို “အတ္တ”ဟုလည်း ခေါ်၏။] ထိုတွင် ပကတိသည် စိတ်စေတနာ မရှိ။ သတွ၊ ရဇ၊ တမ-ဟူသော ဂုဏ်သတ္တိ ၃-မျိုးရှိ၏။ ပုရိသကား စိတ်စေတနာရှိသည်။

ဂုဏ် ၃-မျိုး။ ။ သတော၊ သူတော်ကောင်း၏+ဘာဝေါ၊ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဉာဏ်သည်၊ သတွ၊ သတွမည်၏။ ဤသတွသည် သုခ၏ အကြောင်းတည်း။ “ရဇ”ဟူသည် ရာဂတည်း၊ ဤရဇသည် ဒုက္ခ၏အကြောင်းတည်း။ “တမ”ဟူသည် ပိတ်ဆို့တတ်သော အမှိုက်မှောင်တည်း။ ဤ တမသည် မောဟ၏အကြောင်းတည်း။ ထို သုခ ဒုက္ခ မောဟတို့၏ အကြောင်းဖြစ်သော သတွ၊ ရဇ၊ တမ ၃-ခု အပေါင်းကိုပင် ပကတိ(မူလ ပင်ကိုသဘော)ဟု ခေါ်ရသည်။

ပုရိသ(အတ္တ)နှင့်ပေါင်းပုံ။ ။ထို ပကတိသည် ပုရိသ (အတ္တ)နှင့် ပေါင်းစပ်မိသောအခါ နဂိုသဘောမှ ချောက်များ၍ ဖောက်ပြားခြင်းသို့ ရောက်ရကား ဗုဒ္ဓိတတွ (ဉာဏ်ပညာ၏ ဖြစ်ခြင်း) ဟူသော မဟာ၊ ငါဟူသော အဘိဓာန၊ ပထဝီ အာပေါစသော ဓာတ်ကြီး၊ ရူဝသဒ္ဓ

ဟူသော အယူဝါဒသည်လည်းကောင်း။ ဝါ၊ ကိုလည်းကောင်း။ (ပဋိသေမိတော ဟောတိ။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဣဿရုံကာရဏဝါဒေါ၊ ဗြဟ္မာ ဗိဿနိး အစိုးရသူ ဟူသော အကြောင်းရှိ၏ဟူသော အယူဝါဒသည်။ ဝါ၊ ကို။ (ပဋိသေမိတော ဟောတိ။)

အဝယဝါနံ၊ အစိတ်အကြောင်းတို့၏၊ အညမညာပေက္ခတာယ၊ အချင်းချင်း ငဲ့ခြင်းရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သမုဒါယော၊ အပေါင်းကို။ အညမညာပေက္ခာတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တော၊ အပေက္ခာ စ၊ အပေက္ခာ ဟူသည်လည်း။ ယာဝ၊

စသော အာရုံ၊ စက္ခု သောတ စသော ပသာဒရုပ် ဤသို့စသော အားဖြင့် ရုပ် နာမ် ဓန္ဒာ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဤသို့ဖြစ်ပို့ရန် အခြေခံ အကြောင်းရင်းမျိုးစေ့သည် ပုရိသ (အတ္တ)မဟုတ် ပကတိသာတည်း။ ထို့ကြောင့် ပကတိဝါဒကို "ဧကကာရဏဝါဒ"ဟုဆိုရသည်။ [အတ္တ၏ သတ္တိကိုကား သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာဝယ် အတ္တဝါဒပါဒါန် အခန်း၌ ပြထားပြီ။ ဤအဓိပ္ပာယ်ကို အဘယာရာမဆရာတော်၏(၉၂) အဘိဓာန် နိဿယသစ်မှ ယူထားသည်။]

၁။ ဣဿရုံ။ ။ ဗြဟ္မဇာလသုတ်၌လာသော "ဣဿရော ကတ္တာ နိမ္မာတာ"နှင့်အညီ ကမ္ဘာလောကကြီးနှင့်တကွ သတ္တဝါတို့၏ အကြောင်းရင်း အစသည်"မဟာဗြဟ္မာ"ဟူသော ဣဿရ (အစိုးရသူ)ပင်တည်း။ ဤသို့ ဣဿရဝါဒီတို့က ယူကြ၏။

ပဇာပတိ၊ ပုရိသ။ ။ "ပဇာပတိ"ဟူသည် သတ္တဝါတို့၏ အရှင်သခင်ဖြစ်သော ထိုဣဿရပင်တည်း။ "ပုရိသ"ဟူသည်လည်း ကမ္ဘာကို ဖန်ဆင်းနိုင်လောက်အောင် တန်ခိုးအထူး ရှိသော ထို ဣဿရယောက်ျားပင်တည်း။ [ယထာ စ ဣဿရော၊ ဧဝံပဇာပတိ၊ ပုရိသော စ၊ နာမမတ္တမေဝ ဟေတ္တ ဝိသေသော။-ကထာဝတ္ထု အနုဋီကာ။]

ကာလဝိသေသ။ ။ "ကာလကြောင့် သက်ရှိသက်မဲ့ အရာဝတ္ထုတွေဖြစ်ရ၏"ဟု အယူရှိသော ကာလဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်တို့က "ကာလသည် မူလအကြောင်းတည်း"ဟုဆိုကြ၏။ [ရှေ့ "ယထာ ဝါ"အဖွင့်၌ ကာလ၏သတ္တိကို ပြခဲ့ပြီ။]

အဏုမြူဝါဒ။ ။ ထို့ပြင်-ကမ္ဘာပျက်သောအခါ ပရမာဏုမြူသာကျန်တော့၏။ တို့ ပရမာဏုမြူ ၂-ခုပေါင်း၍ ဒွိအဏုမြူ ဖြစ်၏။ ဧကအဏုမြူ နှင့် ဒွိအဏုမြူ ပေါင်းလျှင် ဘိအဏုမြူဖြစ်၏။ ဒွိအဏုမြူ ၂-ခုပေါင်းလျှင် စတုအဏုမြူဖြစ်၏။ ဤသို့အားဖြင့် သက်ရှိ သက်မဲ့ ဟူသမျှသည် အဏုမြူအပေါင်းသာ ဖြစ်ရကား "ပရမာဏုမြူသည် အကြောင်းရင်းတည်း"ဟု ယူဆသော အဏုမြူဝါဒလည်းရှိ၏။ ဤသို့ "ဧကကာရဏ အကြောင်းတစ်ခုသာရှိ၏၊ များစွာသော အကြောင်းတို့ကြောင့် ကုသိုလ်စသော တရားတို့ဖြစ်ရသည်မဟုတ်"ဟု ယူဆသောဝါဒအမျိုးမျိုးကို "ဧကကာရဏဝါဒ"ဟုခေါ်သည်။

၂။ အညမညာပေက္ခာ။ ။ အပေက္ခာသဒ္ဒါသည် ဣတ္ထိလိင်ရှိ၏။ ဤ၌ သမဝါယောကို အရကောကံရသောကြောင့် ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသံပြု၍ "အပေက္ခာ"ဟုထားသည်။ အညမညာ+အပေက္ခာ ယသ္မာတိ အညမညာပေက္ခော"ဟုပြု။ ဤသို့ ဝိဂြိုဟ်ပြုရသောကြောင့် "အညမညာပေက္ခော" အရ အပေါင်းအရစလျှင် တစ်ပေါင်းတစ်ခု တစ်ခုတည်းဖြစ်သောကြောင့် အချင်းချင်း ငဲ့ရာပလို၊

လောကံ။ သဟာယကာရဏသမာဂမော၊ အဖော်ဖြစ်သော အကြောင်းတို့၏ ပေါင်းဆုံ မိခြင်းသည်။ နဟောတိ၊ သေး။ တာဝ၊ ထို အဖော်အကြောင်းတို့ မပေါင်းဆုံမီ သေး။ မျှ။ ဖလဿ၊ အကျိုးကို။ အနိပ္ပာဒနံ၊ မပြီးစေနိုင်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ (ပြီးစေဖို့ရန်အကြောင်း မဖြစ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း။) နိပ္ပာဒနသမတ္ထဿ၊ ပြီးစေခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သော အကြောင်းအစိတ်၏။ သမာဂမေ၊ ပေါင်းဆုံမိခြင်းသည်။ (သတိ။) နိပ္ပာဒနဉ္စ၊ အကျိုးကို ပြီးစေခြင်းသည် လည်းကောင်းတည်း။

သမာဂမော စ၊ သမာဂမဟူသည်လည်း။ ယေသု၊ အကြင် အကြောင်းတရား တို့သည်။ ယုဇ္ဈမာနေသု၊ ယှဉ်မီကုန်လတ်သော်။ နိဗျာပါရေသုပိ၊ အကျိုးကို

သို့ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် “အညမညာပေက္ခာ”ဟု ဆိုရသနည်းဟု မေးဖွယ် ရှိရကား “အဝယဝါနံ အညမညာပေက္ခတာယ သမုဒါယော ဝုတ္တော”ဟုဖွင့်သည်။ စက္ခုပသာဒ၊ ရူပါရုံ စသော အစိတ်တို့၏ အညမညာပေက္ခ အမည်ကို အပေါင်းသမဝါယ၌ တင်စား၍အပေါင်း သမဝါယကိုပင် အဝယဝုပဇာရ (ဧကဒေသုပဇာရ)အားဖြင့် “အညမညာပေက္ခ”ဟု အဋ္ဌကထာ ဆရာဆိုပါသည်-ဟူလို။

အနုဒ္ဓိကာ။ ။ အဝယဝပပသမုဒါယော ဝုတ္တော၊ အဝယဝဓမ္မေန သမုဒါယဿ အပဒိသိတဗ္ဗတ္တာ။ ယထာ-သမံစုဏ္ဍံ (ညီမျှသောဆေးမှုန့်) အလင်္ကတော ဒေဝဒတ္တော (တန်ဆာဆင် အပ်သော ဒေဝဒတ်။) ... “သမံစုဏ္ဍံ” ဟူသော စကားသည် ဆေးတစ်ဖုံလုံးကို ပြောသောစကားတည်း။ ထိုတစ်ဖုံလုံးသည် “သမ”မဖြစ်နိုင်။ အစိတ် အစိတ်ဆေးတို့၏ သမအမည်ကို ဆေးတစ်ဖုံလုံး၌ တင်စား၍ အဝယဝုပဇာ (ဧကဒေသုပဇာရ)အားဖြင့် “သမံစုဏ္ဍံ”ဟု ဆိုသကဲ့သို့လည်းကောင်း။ “အလင်္ကတော ဒေဝဒတ္တော”၌ တန်ဆာဆင်၍ဖြစ်နိုင်သော ဦးခေါင်း လက် စသော အစိတ် အင်္ဂါတို့၏ အလင်္ကတ အမည်ကို ဒေဝဒတ်တစ်ကိုယ်လုံး၌ တင်စား၍ ထိုဥပဇာရအားဖြင့်ပင် “အလင်္ကတောဒေဝဒတ္တော”ဟု ဆိုသကဲ့သို့လည်းကောင်းတည်း။

၃။ အပေက္ခာ စ။ ။ အညမညာပေက္ခာနှင့်စပ်၍ အပေက္ခာ၏အဓိပ္ပာယ်ကို ပြလိုသော ကြောင့် “အပေက္ခာ စ”ဟု မိန့်သည်။ အကျိုးတစ်ခုကို အတူပြုဖက်အဖော်ဖြစ်သော အကြောင်းတို့၏ မပေါင်းမိသေးလျှင် ထိုအကျိုးကို မဖြစ်စေနိုင်ခြင်း၊ ပေါင်းမိလျှင်ကား ထိုအကျိုးကို ဖြစ်စေနိုင်ခြင်း ကို “အပေက္ခာ”ဟု ခေါ်သည်။ [အကျိုးတစ်ခုကို မပြီးစေနိုင်သော အကြောင်းတွေ ရာထောင်မက ပေါင်းမိသော်လည်း အကျိုးမပြီးသောကြောင့် “သမာဂမေ နိပ္ပာဒနသမတ္ထဿ”ဟု သမတ္ထသဒ္ဒါကို ထည့်၍ဆိုသည်။ ထို ငဲ့ခြင်းလည်း ထမ်းစင်ထမ်းသူ လူငှ-ယောက်တို့ တစ်ယောက်တစ်ယောက်ကို လာရောက်ပို့ရန် ငဲ့ခြင်း၊ စောင့်မျှော်ခြင်းနှင့်တူ၏။ ထို့ကြောင့် “အပေက္ခာပိယာတိ အပေက္ခာ ဒဋ္ဌတ္တာ”ဟု အနုဒ္ဓိကာ မိန့်သည်။]

၁။ သမာဂမော စ။ ။ ရှေ့ဝါကျ၌ပါသော “သမာဂမ”ဟူရာ၌ ထမ်းစင်ထမ်းရာဝယ် လူငှ-ယောက်သည် ထမ်းစင်အနား၌ ပေါင်းစုမီကြသကဲ့သို့ စက္ခုပသာဒ၊ ရူပါရုံ စသော

ပြီးစေဖို့ရန် ဗျာပါရ မရှိပါကုန်သော်လည်း။ ဖလဿ၊ အကျိုး၏။ ပဝတ္တိ၊ ဖြစ်ခြင်းသည်။ (ဟောတိ။) တေသံ၊ ထို အကြောင်းတို့၏။ သတ္တဝေါ၊ ထင်ရှား ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်တည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့၊ မှတ်အပ်၏။ [သတ္တဝေါကို မစဉ်း “သဟဘာဝေါ ဓမ္မောတိ အတ္ထော-အတူတကွဖြစ်သော သဘော”ဟုဖွင့်၏။ ထိုအကြောင်းတို့ အတူမဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ထိုအဖွင့်ကို စဉ်းစားသင့်သည်။]

အသာမဂ္ဂီ။ပ။ပတ္တိတောတိ၊ ကား။ အသမဝေတာနံ၊ အညီအမျှ တကွ မဖြစ် ကုန်သော။ စက္ခု။ပ။ရာနံ၊ စက္ခုပသာဒ၊ ရူပါရုံ၊ အာလောက၊ မနသိကာရတို့၏။ စက္ခုဝိညာဏဿ၊ ၏။ အဟေတုဘာဝေါ၊ အကြောင်းမဟုတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်။ သတိ၊ သော်။ သမဝေတာနံ၊ အညီအမျှ တကွဖြစ်ကုန်သော။ (စက္ခုရူပါလောက မနသိကာရာနံ စ၊ တို့၏လည်း။) တံသဘာဝါဝိနီ ဝတ္တိတော၊ ထိုအကြောင်း မဖြစ်ခြင်းဟူသော သဘောမှ မဆုတ်နစ်ခြင်းကြောင့်။ ဝါ၊ သည့်အတွက်။ ဟေတုဘာဝါနာပတ္တိတော၊ အကြောင်း၏အဖြစ်သို့ မရောက်ခြင်းကြောင့်။ (အဋ္ဌကထာဝယ် တံန ယုတ္တံ-၌ စပ်။) ဣတိ အတ္ထော။

ဟိ၊ မှန်။ တစ်နည်း၊ ဟိ(ယသ္မာ)။ သဘာဝန္တရံ၊ ဖဿ စသော သဘော တစ်မျိုးသည်။ အညေန၊ အခြားသော ဝေဒနာ စသော သဘောတစ်မျိုးနှင့်။ သဟိတံ၊ တကွဖြစ်သည်။ (သမာနံ။) သဘာဝန္တရံ၊ ဝေဒနာစသောသဘော တစ်မျိုးသည်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်နိုင်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (အသမဝေတာနံ စက္ခု ရူပါလောက မနသိကာရာနံ။ ပ။ တံ သဘာဝါဝိနီဝတ္တိ၊ ထိုအကြောင်း မဖြစ်ခြင်း ဟူသော သဘောမှ မဆုတ်မနစ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ။)

ဧကသ္မိန္တိ၊ ကား။ အန္တသတေ၊ သူကန်းတစ်ရာတွင်။ ဧကေကသ္မိ၊ သော။ အန္တေ၊ သူကန်းသည်။ (ဒဋ္ဌံ အသက္ကောန္တေ-၌ စပ်။) ဣတိ အယံ၊ ကား။

အကြောင်းတို့သည် တစ်နေရာတည်း၌ ပေါင်းစုကြခြင်း မဟုတ်၊ စက္ခုပသာဒစသော အကြောင်းတို့၏ အကျိုးကို ပြီးစေဖို့ရန် ဗျာပါရမရှိကြသော်လည်း (ကိုယ့်နေရာ၌ ကိုယ့်ဘာသာ တည်ရှိကြလျက် ပင်) အကျိုးတရား ဖြစ်လောက်အောင် ထင်ရှားရှိခြင်းကိုပင် ထမ်းစင်ထမ်းသူ လူငှ-ယောက် ပေါင်းမိခြင်းနှင့်တူသောကြောင့် “သမာဂမ (ပေါင်းမိခြင်း)”ဟု ခေါ်ရသည်။

၁။ န ဟိ။ ပ။ သဘာဝန္တရံ ဟောတိ။ ။ ဧဝေကပုဂ္ဂိုလ်၏ မိမိစကားကို ခိုင်မြဲစေသော ဒဋ္ဌိဝါကျ၊ (တစ်နည်း) ထောက်ခံသော ဟေတုဝါကျတည်း။ ဖဿစသော သဘောတစ်မျိုးသည် ဝေဒနာနှင့်အတူဖြစ်သောအခါ ဝေဒနာသဘောတစ်မျိုးသို့ မပြောင်းနိုင်သောကြောင့် မပေါင်းမိခင်က အကြောင်းမဖြစ်သော တရားအစုလည်း ပေါင်းမိမှ အကြောင်းမဖြစ်နိုင်ပါ-ဟူလို။

အဓိပ္ပာယ်ော၊ အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလိုတည်း။” အညထာ၊ (ဧကေနသိန္ဒိယံ ဟု ဝိစ္ဆာအနက်ကို ယူခြင်းမှ) တစ်ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ယထာရုတဝသေန၊ အကြင်အကြင် ရွတ်ဆိုအပ်သော သဒ္ဓါ၏အစွမ်းဖြင့်၊ (အဋ္ဌကထာ၌ “ဧကသိန္ဒိယံ အနန္တ”ဟု တိုက်ရိုက်ရွတ်ဆိုအပ်သော သဒ္ဓါ၏အစွမ်းဖြင့်။) အတ္ထော၊ ဝိစ္ဆာမဟုတ်သော အနက်ကို။ ဂယုမာနေ၊ သော်။^၁ ဧကဿ၊ သော။ အန္တဿ၊ ဤ။ ဒဿနာသမတ္တတာ၊ မြင်ခြင်း၌ မစွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်သည်။ သဗ္ဗေသမ္ပိ၊ အလုံးစုံသော သူကန်းတို့၏ အတွက်လည်း။ န ဟောတိ၊ နိုင်။ ?ဧကဿ၊ သူကန်းတစ်ယောက်၏။ အသမတ္တတာယ၊ မြင်ခြင်း၌ မစွမ်းနိုင်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ သဗ္ဗေသမ္ပိ၊ အလုံးစုံသော သူကန်းတို့၏လည်း။ အသမတ္တတာပိ၊ ကိုလည်း။ န ဝုတ္တာ၊ မဆိုအပ်။ ဝါ၊ မဆိုလို။ ကိန္တု၊ စင်စစ်သော်ကား။ သဗ္ဗေသံ၊ တို့၏။ ဝိသု၊ အသီးအသီး။ ဝါ၊ တစ်ယောက်စီတစ်ယောက်စီ။ အသမတ္တတာယ ဧဝ၊ ကြောင့်သာ။ (သဗ္ဗေသမ္ပိ အသမတ္တတာ ဝုတ္တာ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ယထာရုတဝသေန အတ္ထော ဂယုမာနေ။)

၁။ အညထာ။ ဂယုမာနေ။ ။ “အန္တသတေ ဧကေနသိန္ဒိယံ အနန္တ”ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကို အညထာ၏ အပါဒါန်ခံပါ။ “သူကန်းတစ်ရာတွင် တစ်ယောက်တစ်ယောက်သော သူကန်းဟူသော အနက်မှတစ်ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်” ဟုလို။ “ထိုတစ်ပါးသော အခြင်းအရာ”ဟူသည် ပါဠိရှိအတိုင်း “သူကန်းတစ်ယောက်သည် မြင်ခြင်းငှာမစွမ်းနိုင်သော်”ဟူသောအနက်တည်း။ ထို့ကြောင့် “ယထာရုတဝသေန အတ္ထောဂယုမာနေ”ကို အညထာ၏ အနက်ဖွင့်ဟုမှတ်ပါ။ “ဤဂယုမာနေ”ကိုနောက် “နယုစူယျ၊ နာပိ သမ္ပန္နော”တို့၌ စပ်ပါ။

၂။ ဧကဿ အန္တဿ။ န ဟောတိ။ ။ မဇ္ဈိကာ၌ “သဗ္ဗေသမ္ပိ ဟောတိသဗ္ဗေသံ အသမတ္တတာ သိယာတိ အတ္ထော”ဟု (န) မပါဘဲ ဖွင့်ထား၏။ သို့သော် “နာပိ”စသည်ဖြင့် တက်သော နောက်ဝါကျကိုထောက်လျှင် ရှေ့ဝါကျ၌(န)ပါသောကြောင့် “သမ္ပိဏ္ဍာန အပိသဒ္ဓါ နှင့်တကွ ဆိုသည်”ဟုသိသာ၏။ ထို့ကြောင့် “သဗ္ဗေသမ္ပိ ဟောတိ”ဟုသာရှိသင့်၏။ ဆိုလိုရင်းကား- “သူကန်းတစ်ယောက်၏ဒဿန အသမတ္တတာသည် သူကန်းအားလုံး၏ ဒဿနအသမတ္တတာ မဖြစ်နိုင်”ဟု ဆိုလိုသည်။

၃။ နာပိ။ ဝုတ္တာ။ ။ ထိုသို့ မဖြစ်နိုင်ရုံသာမက သင်္ဂဟအဋ္ဌကထာ ဆရာလည်း သူကန်းတစ်ယောက်၏ ဒဿနကိုစွဲ၌ အသမတ္တဖြစ်မှုကြောင့် သူကန်း တစ်ရာလုံး၏ အသမတ္တ အဖြစ်ကိုလည်း ဆိုလိုသည် မဟုတ်။

၄။ ကိန္တု။ ဝေဝါတိ။ ။ စင်စစ်အားဖြင့် သင်္ဂဟအဋ္ဌကထာဆိုလိုရင်းမှာ သူကန်းအားလုံး တွင် တစ်ယောက်စီတစ်ယောက်စီ၏ မြင်ခြင်းကိုစွဲ၌ မစွမ်းနိုင်ခြင်းကြောင့်သာ အားလုံးပေါင်းမိ သော်လည်း မစွမ်းနိုင်ပုံကို ဆိုလိုရင်းဖြစ်၏။ “ဝေဝါတိ”၌ ဣတိကို ရှေ့ “ဂယုမာနေ”၌ ပြန်၍ စပ်ပါ။

ဥပမာဝရနံ၊ ဥပမာ ဝကားသည်။ (ဧကသ္မိံ အန္ဓေဝသော ဥပမာဝကားသည်။) န ယုဇ္ဇေယျ။

☐ ဥပမောပမိတဗ္ဗသမ္ပန္နောပိ၊ ဥပမာန ဥပမေယျတို့၏ စပ်ခြင်းသည်လည်း။ န၊ မဖြစ်။ ဟိ၊ မှန်။ တစ်နည်း၊ ဟိ (ယသ္မာ)။ ဥပမိတဗ္ဗေသု၊ နှိုင်းယှဉ်ထိုက်ကုန်သော။ (ဥပမေယျဖြစ်ထိုက်ကုန်သော။) စက္ခုဒိသု၊ တို့တွင်။ (စက္ခုပသာဒ ရူပါရုံ၊ အာလောက၊ မနသိကာရတို့တွင်။) ဧကဿ၊ တစ်ပါးတစ်ပါးသော တရား၏။ အသမတ္ထတာယ၊ စက္ခုဝိညာဉ် ဖြစ်စေခြင်း၌ မစွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သဗ္ဗေသမ္ပိ၊ အလုံးစုံသော တရားတို့၏လည်း။ အသမတ္ထတာ၊ ကို။ န ဝုတ္တာ၊ မဆိုအပ်။ ဝါ၊ မဆိုလို။ ကိန္တု၊ ကား။ သဗ္ဗေသံ၊ အလုံးစုံသော စက္ခုပသာဒ စသည်တို့၏။ ဝိသံ၊ အသမတ္ထတာယ၊ ကြောင့်။ သဟိတာနံ၊ တကွဖြစ်ကုန်သော တရားတို့၏။ အသမတ္ထတာ၊ ကို။ (ဝုတ္တာ၊ ဆိုအပ်၏။ ဝါ၊ ဆိုလို၏။) ဣတိ၊ ကြောင့်၊ (ဥပမောပမိတဗ္ဗသမ္ပန္နော န ဟောတိ။) စ၊ ဆက်။ အန္ဓသတံ ပဿတိတိ (ဧတ္ထ)၊ ၌။ အန္ဓသတံ၊ သည်။ သဟိတံ၊ တကွဖြစ်သည်။ ဝါ၊ ပေါင်းမိသည်။ (သမာနံ) န ပဿတိ။ (အဋ္ဌကထာမှ န-ကို ယူပေးသည်။) ဣတိ အယံ၊ ကား။ အဓိပ္ပာယော၊ တည်း၊ (ကသ္မာ၊ နည်း။) အညထာ၊ (“သဟိတံ”ဟု ထည့်ခြင်းမှ) တစ်ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ (ယထာရုတဝသေန အတ္ထေ ဂယုမာနေ။) ဝုတ္တနုယေန၊ ဖြင့်။ ဥပမိတဗ္ဗာ သမာနတာ ပတ္တိတော၊ ဥပမေယျနှင့် မတူသည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းကြောင့်တည်း။

သာဓာရဏ။ ပ။ ဌိတဘာဝေါတိ၊ ဟူသောပါဌ်ဖြင့်။ (ပဝတ္တိမာဟ-၌စပ်။) ယေသု၊ အကြင် အကြောင်းတို့သည်။ ဝိဇ္ဇမာနေသု၊ ထင်ရှားရှိကုန်လတ်သော်။ ဖလပ္ပဝတ္တိ၊ စက္ခုဝိညာဉ်ဝသော အကျိုး၏ဖြစ်ခြင်းသည်။ (ဟောတိ။) တေသံ၊ ထိုစက္ခုပသာဒ အဝရိသော အကြောင်းတို့၏။ သမောဓာနေ၊ ပေါင်းဆုံရာအခါ၌။ (ပဝတ္တိမာဟ-၌ စပ်။) ယထာ၊ အကြင် နိဿယ အာရမ္မဏ ဝသော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ ဘေသု၊ ထို စက္ခုပသာဒ ဝသော အကြောင်းတို့သည်။ ပဝတ္တမာနေသု၊ သော်။ ပလပ္ပဝတ္တိ၊ စက္ခုဝိညာဉ်ဝသော အကျိုး၏ဖြစ်ခြင်းသည်။ (ဟောတိ။) တထာ၊ ထို နိဿယ အာရမ္မဏ ဝသော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ ပဝတ္တိ၊ ဖြစ်ခြင်းကို။ (သင်္ဂဟ ကာရော) အာဟ။ ယေသံ ဧကသဉ္စိ၊ အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ခုကုန်သော။ အနေ ဧကသံ၊ တစ်ပါးမက များစွာသော အကြောင်းတို့၏။ သမောဓာနုမတ္တံ၊ ပေါင်းဆုံခြင်း မှုသည်။ သာမဂ္ဂိ၊ သာမဂ္ဂိမည်သည်။ န၊ မဟုတ်။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း-ကသ္မာ ယေသံ ဧကသဉ္စိ အနေဧကသံ သမောဓာနုမတ္တံ သာမဂ္ဂိ။ န၊ မဟုတ်။ ဣတိ၊ သို့။

ဝိညာယတိ၊ နည်း။) ဟိ (ယသ္မာ)။ သဒ္ဓ။ပ။သမောဓာနံ၊ သဒ္ဓါရုံ၊ ဂန္ဓာရုံ၊ ရသာရုံ၊
ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့၏ ပေါင်းဆုံခြင်းသည်။ စက္ခုဝိညာဏဿ၊ ၏။ (ဟေဘု၊
အကြောင်းသည်။) န၊ မဖြစ်။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ သာသနာတော်နည်းမှ တစ်ပါးလောက
နည်းကား။) ကဋ္ဌ။ပ။သမောဓာနံ၊ သစ်တုံး အိုးခြမ်းခွဲ ကျောက်ခဲတို့၏ ပေါင်းဆုံ
ခြင်းသည်။ သောတဝိညာဏဿ၊ ၏။ ဟေတု၊ သည်။ န၊ မဖြစ်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။
(ယေသံ ကေသဋ္ဌိ။ပ။သာမဂ္ဂိ။ န၊ မဟုတ်။ ဣတိ ဝိညာယတိ။)

တန္တိ၊ ကား။ တံဒဿနံ၊ ထိုမြင်ခြင်းသည်။ ဝါ၊ ထို မြင်တတ်သော စက္ခု
ဝိညာဉ်သည်။ (သာဓာရဏဖလံ၊ ဆက်ဆံသောအကျိုးတည်း။) စက္ခာဒိနံ ပနတံ
သာဓာရဏဖလံ၌ တံ၏ အဖွင့်။)...အဿာ။ပ။သိဒ္ဓေါတိ၊ ကား။ အယံအတ္ထော၊
ဤအနက်ကို။ (မညိညွတ်ရာ အခါ၌ အကြောင်း မဟုတ်သော တရားတို့၏
ညိညွတ်ရာအခါ၌ အကြောင်းဖြစ်ခြင်းဟူသော ဤအနက်ကို။) န သာဓေ တဗ္ဗော၊
ယုတ္တိဖြင့် မပြီးစေထိုက်။ (ယုတ္တိဖြင့် ပြီးစေဖွယ်မလို။ ကသ္မာ၊ နည်း။) ဝိသု၊ အသီး
အသီး။ အဟေတုနံ၊ အကြောင်း မဖြစ်ကုန်သော။ စက္ခာဒိနံ၊ စက္ခု အစရှိသော
အကြောင်းတို့၏။ သဟိတာနံ၊ တကွဖြစ်ကုန်သည်ဖြစ်၍။ (သမာနာနံ၊ ဖြစ်ကုန်
လတ်သော်။) ဟေတုဘာဝဿ၊ အကြောင်းတို့၏ အဖြစ်၏။ ပစ္စက္ခသိဒ္ဓတ္တာ၊
မျက်မှောက်အားဖြင့် ပြီးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ဣတိ အတ္ထော၊ ဤကား
အဓိပ္ပာယ်နက်။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း-ကသ္မာ အယံ အတ္ထော။ န သာဓေတဗ္ဗော၊
သနည်း။) ဟိ (ယသ္မာ)။ ပစ္စက္ခသိဒ္ဓေ၊ မျက်မှောက်အားဖြင့် ထင်ရှားသော
အနက်၌။ ယုတ္တိမဂ္ဂနံ၊ ယုတ္တိကို ရှာနေခြင်းသည်။ န ယုတ္တံ၊ မသင့်။ ဣတိ၊
ကြောင့်။ (အယံ အတ္ထော န သာဓေတဗ္ဗော။)

[ဇဏအနက်ကို ဖွင့်ပြသော အဋ္ဌကထာဝယ် “ဇဏသာမဂ္ဂိ ဝိနာ နိတ္တိ”၌
ဇဏသာမဂ္ဂိကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “ဇနဿတ္တာဒိနံ” စသည်ကို မိန့်။]
မနဿတ္တာဒိနံ၊ မနုဿတ္တ အစရှိကုန်သော။ ဇဏာဝယဝါနံ၊ ဇဏ အစိတ်တို့၏။
သမဂ္ဂိ၊ ပေါင်းဆုံ ညီညွတ်ခြင်းသည်။ ဇဏသာမဂ္ဂိ၊ ဇဏသာမဂ္ဂိမည်၏။ တံ၊ ထို
ဇဏသာမဂ္ဂိကို။ ဝိနာ၊ ၍။ နဝမစက္ကသမ္ပတ္တိသင်္ခါတော၊ နဝမဇဏ စတုစက္ကသမ္ပတ္တိ
ဇဏ ဟုဆိုအပ်သော။ သော ဇဏော၊ ထို ဇဏသည်။ နတ္တိ။ ဟိ၊ မှန်။ သာ ဇဝ

၁။ သာ ဇေ သော ဇဏော။ ။ ဤစကားအရ “နဝမဇဏ”ဟူသည် ဗုဒ္ဓါပွါဒ (ဘုရား
ဖွင့်ရာအခါ) တစ်ပါးတည်းသာမက ဗုဒ္ဓါပွါဒ ဓမ္မဒေသနာ စသော အစိတ်ဇဏတို့၏ အပေါင်းကိုမှ
“နဝမဇဏ”ခေါ်သည်ဟု သိပါ။ [ယခုအခါ ဗုဒ္ဓါပွါဒ-ဘုရားဖွင့်တော်မူ ခြင်း တစ်ပါးကိုသာ
“နဝမဇဏ”ဟု ယူမှားကြသည်။] စတုစက္ကသမ္ပတ္တိဇဏဟူသည်လည်း စက်တစ်ပါးတည်းသာမက
စက် ၄-ပါးအပေါင်းတည်းဟု သိပါ။

ဓဏသာ မဂ္ဂိ၊ ထိုဓဏသာဂ္ဂိသံညံပင်။ (ထိုအစိတ် ဓဏတို့၏ ပေါင်းဆုံ ညီညွတ်ခြင်းသည်ပင်။) သော ဓဏော၊ ထို နဝမဓဏ စတုစက္ကသမ္ပတ္တိဓဏ မည်၏။ ဣတိ အတ္ထော၊ အနက်။

အတ္တနော၊ မိမိဟူသော အခွင့်၏။ ဒုလ္လဘဘာယ၊ ခဲယဉ်းသဖြင့် ရအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဓဏသင်္ခါတော၊ ဓဏ ဟု ဆိုအပ်သော။ သမယော၊ သမယသည်။ ဝါ၊ အခွင့်သည်။ ကုသလုပ္ပတ္တိယာ၊ ဝိဝဋ္ဌနိဿိတ ကုသိုလ်ဖြစ်ခြင်း၏။ ဒုလ္လဘဘာဝံ၊ ကို။ ဒီပေတိ၊ ၏။ ဣတိ အတ္ထော၊ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဓဏတ္ထော၊ ဓဏအနက်ရှိသော။ သမယသဒ္ဓေါ၊ သမယ သဒ္ဓါကို။ ဓဏသင်္ခါတော သမယောတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တော။ [“ဓဏတ္ထသင်္ခါတော”ဟု ဆိုလိုလျက် အတ္တကျေသည်ဟု မစုဖွင့်၏။] သော၊ ထိုဓဏအနက်ရှိသော သမယ သဒ္ဓါသည်။ (ဒီပေတိ-၌ စပ်။) ဒုလ္လဘော၊ သော။ ယသ္မိဓဏော၊ အကြင် နဝမဓဏ စတုစက္က သမ္ပတ္တိဓဏ သည်။ သတိ၊ သော်။ [ကုသလံ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ-၌ စပ်ဖို့ရာ “ယသ္မိဓဏော”ဟုလက္ခဏာအနက် ဆိုသည်။] ဣတိ ဣမဿ အတ္တဿ၊ ဤအနက်ကို။ ဝိဘာဝနဝသေန၊ ထင်စွာပြခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ တဒါယတ္တာယ၊ တိုဓဏနှင့် စပ်သော ကုသလုပ္ပတ္တိယာ၊ ၏။ ဒုလ္လဘဘာဝံ ဒီပေတိ။ ‘ဧတေနပါယေန၊ ကပ်၍ သိကြောင်းဖြစ်သော ဤနည်းဖြင့်။ သမဝါယ။ ပ။ ဝုတ္တိ’ ဒီပေတိတိတ္ထေ၊ ဒီပေတိ ဟူသော ဆိုအပ်ပြီးသော ဤပါ၌လည်းကောင်း။ ဣတော၊ ဤဓဏအနက်မှ။ ပရေသု စ၊ နောက်ဖြစ်သောကာလ၊ သမူဟ၊ ဟောတုအနက်တို့၌ လည်းကောင်း။ ယောနော၊ အနက်တို့ကို ယှဉ်စေခြင်းကို။ တဿ တဿ၊ ထိုထို သမယ၏။ တံ တံဒီပနေ၊ ထိုထို အတ္ထဝိသေသကို ပြခြင်း၌။ ကာတဗ္ဗာ၊ ၏။

တဿ ပုရိသဿာတိ၊ ကား။ သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ။ ပ။ အာဟရိဿာမိတိ၊ ဟူ၍။ ဧဝံ၊ သို့။ ဝုတ္တဇေန ပုရိသဿ၊ ဟောတော်မူအပ်သော လျင်မြန်သော ယောက်ျား၏။ (ယထာ ယော ဇေဝိ အတ္ထိ-၌ စပ်။) [ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ သေယျထာပိ၊

၁။ ဧတေနပါယေန။ ပ။ ကာတဗ္ဗာ။ “ဥပါယေန”ကို “ဥပါယဘူတေန နယ ဘူတေန”ဟု အနဋီကာအဖွင့်၏။ (၁) သမဝါယ သမယ၌ ယောနောပုံ-သမဝါယ။ ပ။ ဝုတ္တိ’ ဒီပေတိ သယံ ပစ္စယသာမဂ္ဂိဘာဝတော။ သမဝါယတ္ထော ဝါ သမယသဒ္ဓေါ သမဝါယသင်္ခါတော သမယော၊ သော ယာယ ပစ္စယသာမဂ္ဂိ ယာသတိဘိ ဣမဿ အတ္တဿ ပကာသနဝသေန ဓမ္မာနံ အနေကဟောတော ဝုတ္တိ’ ဒီပေတိ။ [ဤအတိုင်း အဋ္ဌကထာဘာသာနိကာ၌ အနက်တစ်နည်း ပေးပုံကို ပြထားသည်။]

(၂) ကာလသမယ၌ ယောနောပုံ- ကာလ။ ပ။ ပရိတ္တတံ ဒီပေတိ၊ အတ္တနော အတိပရိတ္တတာယ။ (၃) သမူဟအနက်၌ ယောနောပုံ-သမူဟ။ ပ။ သဟုပ္ပတ္တိ’ ဒီပေတိသယံ

ဤသို့ဖြစ်က၊ နှိုင်းချိန်ဆ၍၊ သိကြဋီရာ၊ ဥပမာ မည်သည်ကား။ စတ္တာရော၊
 လေးယောက်ကုန်သော။ ဒဠေဓမ္မာ၊ ခိုင်ခံ့သော လေးရှိကုန်သော။ သိက္ခိတာ၊
 သင်အပ်ပြီးသော လေးအတတ်ရှိကုန်သော။ ကတဟတ္တာ၊ ပြုအပ်ပြီးသော
 လက်အကျင့်ရှိကုန်သော။ (လေးအတတ်ကို လေ့လာပြီးကုန်သော။) ကတုပါသနာ၊

ဓမ္မာနံ သမုဒါယဘာဝတော။ (၄) ဟောတုအနက်၌ ယောဓနာပုံ-ဟေဟု။ပ။ ဝုတ္တိ တံဒီပေတိ
 သတိဇေဝ အတ္တနိအတ္တနော ပလာနံ သမ္ဘဝတောတိ အတ္တပက္ခေ စ၊ (ဤကား သမယသဒ္ဓါက
 သမဝါယ ဓသောအနက်ကို ဟောရာ၌ အတ္တဝိသေသ ပြပုံတည်း။)

သဒ္ဓပက္ခေ စ (သမဝါယဓသော အနက်ရှိသော သမယသဒ္ဓါက အတ္တဝိသေသ
 ပြပုံ၌ကား) ယသ္မိံ အတိပရိတ္တေကာလေ ယသ္မိံဓမ္မသမုဒါယေ ယမိ ဟောတုမိသတိတိ ဧတဿ
 အတ္တဿ ဉာပနဝသေန တဒါဓာရာယ တဒဓိနာယ စ ကုသလဒမ္မပ္ပဝတ္တိယာ ဒုပ္ပဋိဝိဇ္ဈတံ
 အနေကေသံ သဟုပ္ပတ္တိံ ပရာဓိနပ္ပဝတ္တိံ စ ဒီပေတိတိ။-အနုဋီကာ။

ဆက်ဦးအံ-ဤအနုဋီကာ၌ “တဒါဓာရာယ။ပ။ ဒုပ္ပဋိဝိဇ္ဈတံ”သည် ကာလအနက်ရှိသော
 သမယသဒ္ဓါက ပြပုံတည်း။ “အနေကေသံ သဟုပ္ပတ္တိံ”သည် သမူဟအနက်ရှိသော သမယသဒ္ဓါက
 ပြပုံတည်း။ “ပရာဓိနပ္ပဝတ္တိံ”သည် ဟောတုအနက်ရှိသော သမယသဒ္ဓါက ပြပုံတည်း။ ထိုသို့
 ပြရာ၌ ကာလနှင့် သမူဟအနက်သည် အဓိကရဏ အနက်ဖြစ်သောကြောင့် “သတိ”ဟု
 မထည့်ရ။ ကျန်၃-နက်ကိုပြရာ၌ ဘာဝလက္ခဏ အနက်ဖြစ်သောကြောင့် “သတိ”ဟု ထည့်ရပုံ
 ကိုလည်း သတိပြုပါ။

၁။ ဒဠေဓမ္မာ။ ။ ဒဠေဓမ္မာပုဒ်၏ ရုပ်ပြီးပုံကို ကစွည်းဘာသာဋီကာ “ဓနုမှာ စ”သုတ်၌
 ကြည့်ပါ။ “ဒဠ+ဓနု-ခိုင်ခံ့သန်မာသော လေး”ဟူသည် ညှို့တင်ထားအပ်သော လေး၏ ညှို့၌
 ပိုလ်အချိန် ၂-ထောင် (တစ်ပိုလ်လျှင် ၄-ကျပ်သားရှိသောကြောင့် ကျပ်ချိန်ရှစ်ထောင်)ရှိသော
 ကြေး၊ သို့မဟုတ်-သံကို ဆွဲထားပြီးနောက် မြှောက်လိုက်သည်ရှိသော် မြေမှမြောက်၍ပါလာ၏။
 လေးကိုင်းလည်းမကျိုး၊ ကြိုးလည်းမပြတ်၊ ထိုမျှလောက် ခိုင်ခံ့သန်မာသောလေးကို “ဒဠေဓနု”ဟု
 ခေါ်၏။ [ဒဠေဓနုနာမ ခွိသဟဿထာမံ ဝုစ္စတိ။-အနု။ ပလာနံ ခွိသဟဿထာမံ။-သံယုတ်ဋီကာ။]

၂။ သိက္ခိတာ။ ။ သိက္ခိတဗ္ဗာတိ သိက္ခာ။ သိက္ခာ+သဉ္ဇာတာ ဧတေသန္တိ သိက္ခိတာ-
 ကောင်းစွာ ဖြစ်ပြီးသော သင်ထိုက်သော အတတ်ရှိသူတို့။ လေးအတတ်ကိုသင်ပြီး တတ်ပြီးသူတို့။
 [“ဒွါဒသဝဿာနိ အာဓရိယကုလေ ဥဂ္ဂဟိတသိပ္ပာ-၁၂နှစ်တို့ပတ်လုံး ဆရာအိမ်၌ သင်အပ်ပြီးသော
 အတတ်ရှိသူတို့”ဟု သံယုတ်အဋ္ဌကထာအတိုင်း အနုဖွင့်သည်ကား အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သာ။]

၃။ ကတဟတ္တာ။ ။ဟတ္ထဖြင့် လက်သာမက “လက်ဖြင့်ပြုအပ်သော လေ့ကျင့်မှုတိုင်အောင်”
 ယူပါ။ ထို့ကြောင့် “စိတ္တဝသိဘာဝါ-လေ့လာအပ်ပြီးသော ဝသိဘော် (အလေ့အကျင့်)ရှိသူတို့”ဟု
 ဖွင့်ကြသည်။ “ကတော+ဟတ္တာ ယေဟိတိ ကတဟတ္တာ”ဟုပြု။

၄။ ကတုပါသနာ။ ။အသုဓာတ်သည် ခိပန (ပစ်ချခြင်း အနက်ဟောတည်း။ ဥပ၊
 မင်း၏ နန်းတော်စသည်သို့ ချဉ်းကပ်၍+အသနံ၊မြားကို ပစ်ချခြင်း။ လေးအတတ်ပြုခြင်း။
 ဥပါသနံ၊ ခြင်း။ ကတံ+ဥပါသနံ ယေဟိတိ ကတုပါသနာ။ (သံယုတ်ဋီကာ။) “ရာဇကုလာဒိသု
 ဒဿိတသိပ္ပာ”ကား အဓိပ္ပာယ်ထွေ။

မင်းနန်းတော် စသည်သို့ကပ်၍ ပြုအပ်ပြီးသော မြားပစ်ခြင်း အတတ်ရှိကုန်သော။
(မင်းပွဲသဘင် စသည်၌ လေးအတတ်ကို ပြုပြီးကုန်သော။) ခနုဂ္ဂဟာ၊
လေးတော်သားတို့သည်။ စတုဒ္ဓိသာ၊ အရပ်လေးမျက်နှာရှိကုန်သည်။ ဝါ၊ အရပ်လေး
မျက်နှာသို့ ရှေးရှုကုန်သည်။ (ဟုတွာ။) ိုဋ္ဌိတာ၊ တည်ကုန်သည်။ အသု၊
ဖြစ်ကုန်ရာ၏။ အထ၊ ထိုအခါ၌။ ပုရိသော၊ ယောက်ျား တစ်ယောက်သည်။
အာဂစ္ဆေယျ၊ လာရာ၏။ (ကိ၊ အဘယ်သို့ပြော၍ လာရာသနည်း။) အဟံ၊
အကျွန်ုပ်သည်။ စတုနံ၊ လေးယောက်ကုန်သော။ ဒဋ္ဌဓမ္မာနံ၊ ကုန်သော။ သိက္ခိတာနံ၊
ကုန်သော။ ကတဟတ္တာနံ၊ ကုန်သော။ ကတုပါသနာနံ၊ ကုန်သော။ ဣမေသံ
ခနုဂ္ဂဟာနံ၊ တို့၏။ ဝါ၊ တို့သည်။ စတုဒ္ဓိသာ၊ အရပ်၄-မျက်နှာတို့သို့။ (ပါဠိတော်၌
ဤပုဒ်ပါ၏။) ခိတ္တေ ခိတ္တေ၊ ပစ်အပ်ကုန် ပစ်အပ်ကုန်သော။ ကဏ္ဍေ၊ မြားတို့ကို။
ပထဝိယံ၊ မြေ၌။ အပ္ပတိဋ္ဌိတေ၊ မတည်ကုန်သေးမီ။ ဂဟေတွာ၊ ဖမ်းယူ၍။
အာဟရိဿာမိ၊ ဆောင်ပါအံ့။ ဣတိ၊ ဤသို့ ပြော၍။ (အာဂစ္ဆေယျ။)

တာဝပရိတ္တကောတိ၊ ကား။ ဂမနဿာဒါနံ၊ ပြေးသွားခြင်း၌ သာယာခြင်း
ရှိကုန်သော။ ဒေဝပုတ္တာနံ၊ တို့၏။ ဝါ၊ တို့သည်။ ဟေဋ္ဌပရိယာဇယန၊ အောက်အထက်
ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့်၊ (အောက်ထက်ပြောင်းပြန် ကျွမ်းလွန်၍ ပြေးခြင်းအားဖြင့်။)
ပဋိမုခံ၊ ရှေးရှု။ ဓာဝန္တာနံ၊ ပြေးကုန်လတ်သော်၊ ဝါ၊ ကုန်သော။ ဒေဝပုတ္တာနံ၊
တို့၏။ သိရသိ၊ ဦးခေါင်း၌လည်းကောင်း၊ ပါဒေစ၊ ခြေ၌လည်းကောင်း။ ဗဒ္ဓုရဓာရာ
သန္နိပါတတော စ၊ ဖွဲ့အပ်သော သင်ဓုန်းသွားတို့၏ ပေါင်းဆုံခြင်းထက်လည်း။
ကာလော၊ စိတ်ဖြစ်ရာကာလသည်။ ပရိတ္တတရော၊ သာ၍ တိုလျ၏။

ကာလသင်္ခါတော၊ ကာလဟု ဆိုအပ်သော။ သမယော၊ သမယသည်။ ဝါ၊
အခါသည်။ စိတ္တပရိစ္ဆိန္နော၊ စိတ်ဖြင့်ပိုင်းခြားအပ်သည်။ (ဟုတွာ။) ဝုစ္စမာနော၊

၁၈ စတုဒ္ဓိသာ။ ။ “စတုဒ္ဓိသာဘိမုခါ”ဟု အနုဋီကာဖွင့်၏။ “စတုသော+ဒိသာစတေသံတိ
စတုဒ္ဓိသာ”ဟုပြု။ “အရပ် ၄-မျက်နှာရှိ”ဟူသည် အရပ် ၄-မျက်နှာသို့ မျက်နှာပြုနေကြသူ
တည်း။ တိုင်ကိုဖြစ်စေ၊ သစ်ပင်ကိုဖြစ်စေ၊ တစ်စုံတစ်ခုကို ကျောမီ၍ အရပ်၄-မျက်နှာသို့
မျက်နှာပြုလျက် ရပ်နေကြသည်-ဟူလို။

၂။ ဂမနဿာဒါနံ။ ။ လ-နေတို့၏ ရံခါ ရှေ့ကပြေးကြ၊ ရံခါနောက်က လိုက်၍
ပြေးကြသောကြောင့် ထိုနတ်များကို “ဂမနဿာဒ-ပြေးသွားခြင်း၌ သာယာခြင်းရှိသူများ”ဟု
ဆိုသည်။ ထိုနတ်တို့ ပြေးသွားရာ၌ ရိုးရိုးပြေးသွားခြင်းမဟုတ်၊ ထက်အောက်ပြောင်းပြန်
ကျွမ်းလွန်း၍ ပြေးခြင်းဖြစ်၏။ ဦးခေါင်းနှင့် ခြေတို့၌လည်း သင်ဓုန်းသွားတွေ ဖွဲ့ချည်ထားသေး၏။
ထိုကျွမ်းလွန်းသောအခါ ထိုသင်ဓုန်းတို့၏ အသွားတွေ ပေါင်းမိပုံ မြန်သည်ထက် ကာလဆိုသော
ပညတ်က သာ၍ မြန်ပါသေးသည်-ဟူလို။

ဆိုအပ်သော။ တောနေဝ ပရိစ္ဆေဒကစိတ္တေန၊ ထို ပိုင်းခြားကြောင်း စိတ်ဖြင့်ပင်။ အဟံ၊ ကာလဟူသော ငါသည်။ ဧဝံပရိတ္တော၊ ဤသို့တိုလျှ၏။ (သို့ကလောက်ပင် တိုလျှ၏။) ဣတိ၊ သို့။ အတ္တနော၊ မိမိဟူသော ကာလ၏။ ပရိတ္တတံ ဒီပေတိ။ [စိတ်၏အဖြစ်အပျက် တိုသလောက် ထိုစိတ်ဖြစ်ရာကာလလည်း တိုသည်-ဟူလို။] စ၊ မိမိ တိုလျှပုံကို ပြရုံသာ မကသေး။ အဟံ၊ ကာလဟူသော ငါသည်။ (ပရိတ္တော) ယထာ၊ တိုလျှ သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ သဗ္ဗော၊ သော။ ကုသလ စိတ္တပ္ပဝတ္တိကာလော၊ ကုသိုလ်စိတ်၏ ဖြစ်ရာကာလသည်။ (ပရိတ္တော၊ တိုလျှ၏။) ဣတိ၊ သို့။ တဿ၊ ထို ကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်ရာကာလ၏။ ပရိတ္တတံဒီပေတိ။ “သဒ္ဓဿ၊ ကာလ အနက်ရှိသော သဒ္ဓါ၏။ ဒီပနာ၊ ပြခြင်းကို။ ဝုတ္တနယာ နုဿာရေန၊ ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းကို အစဉ်လိုက်သဖြင့်။ ဝေဒိ တဗ္ဗာ။

ပကတိဝါဒိနံ၊ ပကတိကို ပြောဆိုလေ့ရှိသူတို့၏။ (ဝါဒေ၊ အယူ၌။) မဟတော ဝိယ၊ မဟာမည်သော ဗုဒ္ဓိဉာဏ်၏ ကဲ့သို့လည်းကောင်း။ အဏုဝါဒိနံ၊ အဏုမြူကိုပြောဆိုလေ့ရှိသူတို့၏။ ဒွိအဏုကဿ ဝိယ စ၊ အဏုမြူနှစ်ခုပေါင်း၏ ကဲ့သို့လည်းကောင်း။ ဧကသေဝ၊ တစ်ခုသာလျှင်ဖြစ်သော။ (ဓမ္မဿ ဥပ္ပတ္တိ ပဋိသေမိတာ ဟောတိ-၌ စပ်။)

ဟောတု။ ပ။ ဝုတ္တိတံဒီပေတိတိ၊ ပါဠိဖြင့်။ (ဝုတ္တာ-၌စပ်။) ပစ္စယာယတ္ထ

၁။ သဒ္ဓဿ ဒီပနာ။ ။ ကာလသင်္ခါတောကို “ကာလအနက်ရှိသည်ဟု ဆိုအပ်သော”ဟု ပေးလျှင်“သမယ”အရ သဒ္ဓါရ၏။ ရှေ့၌ ပြအပ်ပြီးသော အနက်သည် ကာလအနက်ဖြစ်သော သမယဖြင့်ပြအပ်သော အနက်တည်း။ ကာလအနက်ကို ဟောသော သမယ သဒ္ဓါက အတ္တဝိသေသ ပြပုံကို“ယသ္မိ ခုလ္လဆာဓဏေ သတိ”ဟူသော ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းကို မှီး၍သိပါ-ဟုဆိုလိုသည်။ နည်းမှီပုံကို အနုဋီကာအဖွင့်အတိုင်း အဋ္ဌကထာဘာသာဋီကာ၌ပြထားပြီ။

၂။ ပကတိပ။ ဧကသေဝ။ ။ ဗြဟ္မာ့မင်းက ပကတိနှင့် ပုရိသကို စ၍ပန်ဆင်းပြီး သောအခါ ထို ပကတိသည် ဗုဒ္ဓိတတွဲ(အသိဉာဏ်)ဟူသော မဟာကိုလည်းကောင်း၊ အဟံကာရ ဟူသော အတိမာန စသည်ကိုလည်းကောင်း ဖြစ်စေ၏။ ထို မဟာသည် ပကတိဟူသော မူလ သဘော တစ်ခုတည်းသာ ဖြစ်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ဒွိအဏုကသည် အဏုမြူဟူသော မူလ အတည်ကိုယ်ရှိ၍ တစ်ခုတည်းဖြစ်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း။ တစ်ခုတည်းသော တရား၏ ဖြစ်ခြင်းကို တားမြက်သည်-ဟူလို။

၃။ ဟောတုပ။ ဒီပနတာ ဝုတ္တာ။ ။ ဟောတုသည် “အကြောင်း”ဟူသောအနက်ကို ဟောသောကြောင့် “ဟောတု သင်္ခါတော ပန သမယော ပစ္စယာယတ္ထဝုတ္တိယံ ဒီပေတိ”ဟု အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုထိုက်သည် မဟုတ်ပါလော။ အဘယ့်ကြောင့် “ပရာယတ္ထဝုတ္တိတံ ဒီပေတိ”ဟု ဆိုပါသနည်း-ဟု ‘မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဟောတုပ။ ဒီပနတာဝုတ္တာ”ဟု မိန့်သည်။...ဆိုလို ရင်းကား-“ပစ္စယာယတ္ထ”ဟူရာ၌ ပစ္စယဟူသည် စက္ခုပသာဒ ရူပါရုံအာလောက မနသိကာရကဲ့သို့

ဝုတ္တိံ ဒီပနတော၊ ပစ္စယာယတ္တဝုတ္တိံဒီပန၊ ထက်။ ဟောတုသင်္ခါတဿ၊ ဟောတုဟု ဆိုအပ်သော။ (သမယဿ၊ သမယ၏။) တပုရဘာဝါ၊ ထို ပရာယတ္တဝုတ္တိကို ပြခြင်း၌ လွန်မြတ်သောသဘော ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ပရာယတ္တ ဝုတ္တိဒီပနတော၊ ပရာယတ္တဝုတ္တိဒီပန၏ အဖြစ်ကို။ ဝုတ္တာ၊ ဆိုအပ်ပြီ။ [သမဝါယ အနက်ကို ပြတုန်း ကတော့ အဘယ့်ကြောင့် ပရာယတ္တဝုတ္တိဒီပနအဖြစ်ကို မဆိုအပ်ပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “သတိ ပန၊ ပ။န ဝုတ္တာ”ဟု မိန့်သည်။] ပန၊ ဆက်။ ပစ္စယာယတ္တဘာဝေ၊ ပစ္စယာယတ္တ၏ အဖြစ်သည်။ သတိ၊ ဖြစ်လတ်သော်။ ပစ္စယ သာမဂ္ဂိအာယတ္တတာ၊ အကြောင်းညီညွတ်ခြင်းနှင့် စပ်သည်၏အဖြစ်ကို။ သမဝါယ သင်္ခါတေန၊ သော။ (သမယေန၊ သမယသည်။) ဒီပိယတိ၊ ပြအပ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တဿ၊ ထို သမယ၏။ အတပုရဘာဝတော၊ ထို ပစ္စယသာမဂ္ဂိအာယတ္တကို ပြခြင်း၌ လွန်ကဲသော အတိုင်းအရှည်မရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ ဒီပနတာ၊ ထို ပရာယတ္တကို ပြတတ်သည်၏ အဖြစ်ကို။ န ဝုတ္တာ။

ကတ္တဘူတေန၊ ကတ္တာဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ အနေန သမယေန၊ ဤသမယ သဒ္ဓါသည်။ (ပဋိသေဓိတော၊ တားမြစ်အပ်ပြီးသည်။ ဟောတိ။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ ကရုဏဘူတေန၊ ကရိုဏ်းဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ အနေန သမယေန၊ ဖြင့်။ ဘဂဝတာ၊ သည်။ ပဋိသေဓိတော(ဟောတိ)၊ ဣတိ အတ္ထော။ ပုရိမာသု၊ ကုန်သော။ ဒီပနာသု၊ ဒီပနာတို့၌။ ဧသ နယော၊ ဤနည်းတည်း။ [ရှေ့၌ ဆိုအပ်ပြီးသော “ဧဝံဒီပေန္တေန အနေန”၌ “အနေန”ကို ဤနည်းအတိုင်း ကတ္တာအနက်၊ ကရိုဏ်းအနက် ၂-မျိုး

ညီညွတ်နေသော အကြောင်းများတည်း။ ဟောတု ဟူသည်ကား ထိုအကြောင်းတို့တွင် တူးခြားသော ပဓာန အကြောင်းတည်း။ ဤသို့လျှင် ပစ္စယာယတ္တဒီပနထက် ပရာယတ္တဒီပနက လွန်ကဲသော ပဓာဏရှိသောကြောင့် ဟောတု အနက်ဖြစ်သော သမယအတွက် ပရာယတ္တဝုတ္တိ ဒီပနအဖြစ်ကို ဆိုပါသည်-ဟုလို။

၁။ တပုရဘာဝါ ဟောတုသင်္ခါတဿ။ ။ အန၌ “တပုရဘာဝတော”ဟု ဖွင့်ပြီးလျှင် “ဟောတုသင်္ခါတဿ သမယဿ ပရာယတ္တဝုတ္တိဒီပနေ ဧကန္တဗျာဝဋ္ဌသဘာဝတော တိအတ္ထော” ဟုဖွင့်၏။ ထိုလ “ပရာယတ္တဝုတ္တိဒီပနေ”ဖြင့် တ-သဒ္ဓါ၏ အစွဲကိုဖွင့်၏။ “ဧကန္တဗျာဝဋ္ဌ”ဖြင့်ပရ၏ လွန်မြတ်ဟူသော အနက်ကိုဖွင့်၏။ “သဘာဝတော”ဖြင့် ဘာဝါ၏ အနက်ကိုဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် “တသ္မိံ+ပရံ (ပဓာဏံ) ယဿာတိ တပုရော (ဟောတုသမယော)၊ တပုရော+ဘာဝေါ ယဿာတိ တပုရဘာဝေါ”ဟုပြုပါ။

ပေးနိုင်သည်-ဟူလို။ သို့သော် “သြဝါဒေါဒိန္နော”၌ကား “ဘဂဝတာ”ဟု ကတ္တာထည့်သင့်သောကြောင့် ကရိုဏ်းအနက်သာ ပေးပါ။]

အဓိကရဏဝသေနာတိ၊ ကား။ အာဓာရဝသေန၊ တည်ရာ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဧတ္တာတိ(ပဒဿ)၊ ။ ။ ကာလသမူဟသင်္ခါတေ၊ ကာလအနက် သမူဟအနက်ဟု ဆိုအပ်သော။ သမယေ၊ သမယကို။ ဂဟိတေ၊ ယူအပ်သော်။ ဣတိအတ္ထော။ ဟိ၊ မှန်။ စိတ္တပရိစ္ဆိန္နော၊ စိတ်ဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သော။ ကာလောပိ၊ ကာလကိုလည်း။ (“စိတ္တက္ခဏ”)ဟု ဆိုအပ်သော ခဏတ္တယ ကာလကိုလည်း။) သဘာဝတော၊ ပရမတ္ထ သဘောအားဖြင့်။ အဝိဇ္ဇာမာနောပိ။ ထင်ရှား မရှိပါသော်လည်း။ အာဓာရဘာဝေ နေဝ၊ တည်ရာ၏အဖြစ်ဖြင့်သာလျှင်။ သညာတော၊ အသိအမှတ် ပြုအပ်သည်။ (မစဉ် “ပညာတော-ထင်ရှားသည်” ဟု ရှိ၏။) (ဟုတွာ။) အဓိကရဏန္တိ၊ တည်ရာဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တော။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) တခဏပ္ပဝတ္တာနံ။ ထိုခဏ၌ဖြစ်ကုန်သော တရားတို့၏။ တတော၊ ထိုတစ်ခဏမှ။ (တခဏတ္တယမှ။) ပုဗ္ဗေ၊ ရှေ့၌လည်းကောင်း။ ပရတော စ၊ နောက်၌လည်းကောင်း။ အဘာဝါ၊ မရှိခြင်းကြောင့်တည်း။ စိတ်ဖြစ်ရာကာလ၌ ထိုကာလ၏ ရှေ့ကပ်လျက်လည်းကောင်း၊ ထိုကာလ၏ နောက်ကပ်လျက်လည်းကောင်း ထိုစိတ်မဖြစ်။ ထို့ကြောင့် ထို ကာလကို ထိုစိတ်၏ တည်ရာဟု အသိအမှတ်ပြုအပ်သည်-ဟူလို။ ဖဿ စသည်တို့၏ တည်ရာဖြစ်ပုံကိုလည်း ဤနည်းအတိုင်း သိပါ။]

ဘာဝေါတိ၊ ကား။ ကိရိယာ၊ ကြိယာတည်း။ ကိရိယာယ၊ ကြိယာတစ်ပါး ဖြင့်။ ကိရိယန္တရလက္ခဏံ၊ ကြိယာတစ်ပါးကို မှတ်သားခြင်းသည်။ ဘာဝေန ဘာဝလက္ခဏံ၊ ဘာဝေနဘာဝလက္ခဏာ မည်၏။ ဂါဝိသု။ နွားမတို့ကို။ ဒုယုမာနာသု၊ နို့ညှစ်အပ်ကုန်ဆဲ ဖြစ်လတ်သော်။ (ပုရိသော၊ သည်။) ဂတော၊ သွား၏။ (ဂါဝိသု၊ တို့ကို။) ဒုဒ္ဒါသု၊ နို့ညှစ်အပ်ပြီး ကုန်လတ်သော်။ (ပုရိသော၊ သည်။) အာဂတော၊ ပြန်လာ၏။ ဣတိ၊ ဤဥဒါဟရဏ၌။ ဒေါဟနကိရိယာ၊ နို့ညှစ်ခြင်း ကြိယာသည်။ ဂမနကိရိယာယ၊ သွားခြင်း ကြိယာကို။ လက္ခဏံ၊ မှတ်ကြောင်းသည်။ ဟောတိ ယထာ၊ ကဲ့သို့။ [တချို့စာအုပ်၌ “ဒေါဟနကိရိယာယ”ဟု ရှိ၏။ “ဒေါဟနကိရိယာယ၊ ဖြင့်။ ဂမနကိရိယာယ၊ ကို။ လက္ခဏံ၊ မှတ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ ယထာ၊ ကဲ့သို့”ဟု ပေးပါ။] ဧဝံ၊ တူ။ ဣဟာပိ၊ ဤ ယသို့ သမယေ အစရှိသော ပါဠိ၌လည်း။ ယသို့ သမယေတိ၊ ဟူ၍လည်းကောင်း။ တသို့ သမယေတိ စ၊ ဟူ၍လည်းကောင်း။ ဝုတ္တော၊ ဆိုအပ်သော်။ သတိတိ အယမတ္ထော၊ သတိဟူသော ဤအနက်သည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝိညာယမာနော ဧဝံ၊ သိအပ်သည်သာ။ ဟောတိ။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) အညကိရိယာ

သမ္ပန္နာဘာဝေန၊ အခြားကြိယာနှင့် စပ်ခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့်။ ဝါ၊ မရှိလတ်သော်။ ပဒတ္တဿ၊ ပုဒ်အနက်၏။ သတ္တာဝိရဟာဘာဝတော၊ သတ္တာ ကြိယာမှ ကင်းခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့်တည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သမယဿ၊ သမယ၏။ (ဇဏ၊ သမဝါယ၊ ဟေတုအနက်ဖြစ်သော သမယ၏။) သတာကိရိယာယ၊ သတ္တာကြိယာ ဖြင့်။ စိတ္တုပ္ပါဒကိရိယာ၊ စိတ်၏ ဖြစ်ခြင်းကြိယာကိုလည်းကောင်း။ (“စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ”ကို ရည်ရွယ်သည်။) ဖဿာဒိဘဝန ကိရိယာ စ၊ ဖဿ အစရှိသည်တို့၏ ဖြစ်ခြင်း ကြိယာကိုလည်းကောင်း။ (“ဖဿောဟောတိ ဝေဒနာ ဟောတိ”စသည်ကို ရည်ရွယ်သည်။) လက္ခိယတိ၊ မှတ်သားအပ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဥဘယတ္ထ၊ ယသ္မိံ သမယေ တသ္မိံ သမယေအားဖြင့် ၂-ပါးစုံသော သမယသဒ္ဓါ၌။ လက္ခဏဘူတ ဘာဝယုတ္တော၊ လက္ခဏဖြစ်၍ဖြစ်သော သတိဟူသောကြိယာနှင့် ယှဉ်သော။ ဘုမ္မနိဒ္ဒေသော၊ သမယေဟု သတ္တမိဝိဘတ်ဖြင့် ညွှန်ပြခြင်းကို။ ကတော၊ ပြီ။ ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။

... ဥဒ္ဓါနတောတိ၊ ကား။ ဥဒ္ဓေသတော၊ ဥဒ္ဓေသအားဖြင့်။ သင်္ခေပတော၊ အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်။ (ဒွေ၊ ၂-ပါးတို့တည်း။) [“စာဆက်”ဟု မရ၌(စ) အကျေ ကြသည်။] ကိလေသကာမော၊ ကိလေသကာမသည်။ ဝတ္ထုကာမဘာဝံ၊ ဝတ္ထုကာမ၏ အဖြစ်သို့။ ဘဇေန္တာ၊ ကပ်ဝင်လတ်သော်။ ကာမနိယဝသေန၊ လိုလားတောင့်တ အပ်သည်၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဘဇတိ၊ ကပ်ဝင်၏။ ကာမနဝသေန၊ လိုလားတောင့်တ

၁။ သတ္တာဝိရဟာဘာဝတော။ ။ ယသ္မိံသမယေ စသည်ကို လက္ခဏဝန္တကတ္တာ အနက်ပေးရာ၌ ထိုကတ္တာ၏ စပ်ဖို့ရာ လက္ခဏကြိယာမရှိသေး၊ ထိုသို့မရှိလျှင် “ကြိယာသုညာ ကတ္တာ နာမ နတ္ထိ” နှင့် အညီထို လက္ခဏကြိယာကို ထည့်ရလိမ့်မည်။ ထိုသို့ ထည့်သောအခါ “သတ္တာ ကရဏရူပါဟိ၊ ဓာတွတ္တာ သကလာ တတော”ဟူသော ဘေဒစိန္တာနှင့်အညီ “ဘူ-သတ္တာ ယံ”ဟု ဓာတ်နက်ဆိုအပ်သော သတ္တာကြိယာ တစ်မျိုးမျိုးကို ထည့်ရ၏။ ထို့ကြောင့် “သတိ”ဟု အသဓာတ်ကြိယာကို ထည့်ရသည်။ အခြားနေရာဝယ် [ဟောတိ၊ အတ္ထိ”ဟု ထည့်ရာ၌လည်း နည်းတူ။

၂။ ကိလေသကာမော။ ဟောတိ။ ။ ရှေးရှေး ကိလေသာသည် နောက်နောက် ကိလေသာကံ အလိုရှိအပ်သောကြောင့် (နောက်နောက်ရာဂက ရှေ့ရှေ့ရာဂကို သာယာသောကြောင့် ကိလေသကာမလည်း ဝတ္ထုကာမသဘော သက်ရောက်၏။ ထို့ကြောင့် အချုပ်အားဖြင့်ဆိုလျှင် ကာမတစ်ပါးသာ ဖြစ်ထိုက်သည် မဟုတ်ပါလော ဟု စောကြောဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ကိလေသကာမော” စသည်ကိုမိန့်။ ကိလေသကာမသည် ဝတ္ထု ကာမ၏အဖြစ်သို့ ကပ်ဝင်သောအခါ နောက်နောက်ကာမသည် အလိုရှိအပ်သည့်အတွက် “ကာမိယတိတိ ကာမော” အရတွင် ပါဝင်၏။ “ကာမေတိတိ ကာမော”အရ၌ကား ကိလေသကာမ သက်သက်သာတည်း။ ထို့ကြောင့် အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့် ကာမသည် တစ်ပါးမဖြစ်၊ နှစ်ပါးသာ ဖြစ်သည်-ဟူလို။

တတ်သည်၏ အစွမ်းဖြင့်။ န(ဘဇတိ)၊ ကပ်ဝင်သည်မဟုတ်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ကာမနဝသေန၊ ဖြင့်။ ကိလေသကာမော ဧဝ၊ သည်သာ။ (ကာမော၊ ကာမ မည်သည်။) ဟောတိ၊ ဝတ္ထုကာမော၊ သည်၊ (ကာမော၊ သည်။) န(ဟောတိ)။

ဒုဝိဇော ပေသောတိ ဝစနေန၊ ဟူသော စကားဖြင့်။ ဒုဝိဇာဿပိ၊ လည်းဖြစ်သော။ သဟိတဿ၊ (အာရုံ အာရုံမ္မဏိက အဖြစ်ဖြင့်) တကွဖြစ်သော ကာမ၏။ အဝစရဏပုဒေသံ၊ သင်္ကဏ်ရှိဖြစ်ရာ ကာမဘုံအရပ်ကို။ သင်္ကဏှာတိ၊ သိမ်းယူ၏။ [ထိုစကား၏ လဒ္ဓဂုဏ်ကို ပြလို၍ “တေန”စသည် မိန့်။] တေန၊ ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အတူတကွဖြစ်သော ကာမ ၂-မျိုး၏ အဝစရဏအရပ်ကို သိမ်းယူခြင်းကြောင့်။) ဝတ္ထုကာမသေဝ၊ ဝတ္ထုကာမ၏သာ။ ပဝတ္တိဒေသော၊ ဖြစ်ရာအရပ် ဖြစ်သော။ ရူပါ ရူပ ဓာတုဒွယံ၊ ရူပဓာတ် အရူပဓာတ် ၂-ပါး အပေါင်းကို။ (ရူပဘုံအရူပ ဘုံကို။) အပနိတံ၊ ဖယ်ထုတ်အပ်သည်။ ဟောတိ၊ [ရူပ သဒ္ဓစသော ဝတ္ထုကာမသာရှိ၍ ကာမတဏှာကား ရူပ အရူပဘုံ၌မရှိ။]

[“ဒုဝိဇာဿပိ သဟိတဿ”နှင့် စပ်၍ စောဒနာကို ပြလိုသောကြောင့် “နနစ” စသည် မိန့်။] နနစ၊ စောဒနာပါဦးအံ့။ (ကိ၊ နည်း။) ဒုဝိဇောပိ၊ သော။ သဟိတော၊ တကွဖြစ်သော ကာမသည်။ ရူပါရူပဓာတုသု၊ တို့၌။ ပဝတ္တတိနန၊ ဖြစ်သည်မဟုတ်ပါလော။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) ရူပါ ရူပါဝစရ ဓမ္မာနံ၊ ရူပါဝစရ အရူပါဝစရ တရားတို့၏။ ဝတ္ထုကာမတ္တာ၊ ဝတ္ထုကာမတို့၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း။ တဒါရမ္မဏာနံ၊ ထို ရူပါဝစရ အရူပါဝစရ တရားဟူသော အာရုံ ရှိကုန်သော။ ရူပါရူပ ရာဂါနံ၊ ရူပရာဂ အရူပရာဂတို့၏။ ကိလေသကာမ ဘာဝ သိဒ္ဓိတောစ၊ ကိလေသကာမ၏ အဖြစ်၏ ပြီးစီးခြင်းကြောင့် လည်းကောင်းတည်း။ ဣတိ၊ သို့၊ (နန စ စောဒေမိ၊ စောဒနာပါ၏။) တံ၊ ထိုစကားသည်၊ န၊ မဟုတ်။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) ဗဟလ ကိလသဿ၊ ထူထဲသော ကိလေသာဖြစ်သော၊ ကာမရာဂဿ၊ ကာမရာဂ၏။ ဝါ၊ ကို၊ ကိလေသကာမဘာဝေန၊ ကိလေသကာမ၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဣဓ၊ ဤဒုဝိဇော ပေသောဟူသောစကားရပ်၌။ သင်္ကဟိတတ္တာ၊ သိမ်းယူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ဧဝဉ္စကတ္တာ၊ ဤအကြောင်းကြောင့်။ ရူပါ ရူပါဓာတုသု၊ တို့၌။ ပဝတ္တမာနေသု၊ ကုန်သော။ ကာမာဝစရဓမ္မသု၊ ကာမာဝစရ တရားတို့၌။ နိကန္တိ၊ တပ်နှစ်သက်ခြင်းကို။ ဣဓ၊ ဤ ဒုဝိဇောပေသော ဟူသောစကားရပ်၌။ န သင်္ကဟိတာ၊ မသွင်းယူအပ်။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) သုခုမတ္တာ၊ သိမ်မွေ့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ [အဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ၌ အမေး အဖြေ အဖြစ်ဖြင့် ပြထားပြီ။]

ဟိ၊ မှန်။ တစ်နည်း- ဟိယသော။ ဥဒ္ဓါနတောဓွေ၊ ကာမာတိ၊ ဟူသော စကားရပ်၌။ သဗ္ဗကာမေ၊ အလုံးစုံသော ကာမတို့ကို။ (ဝတ္ထုကာမ အားလုံးနှင့် တကွ ဗဟုသုတမဖြစ်သော ကိလေသကာမ အားလုံးတို့ကို။) ဥဒ္ဓိသိတွာပိ၊ အကျဉ်းချုပ် ပြုပြီး၍လည်း။ ဒုဝိဇော ပေသောတိ ဧတ္ထ၊ ဟူသော စကားရပ်၌။ တဒေကဒေသဘူတာ၊ ထို ကာမတို့၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ဖြစ်၍ဖြစ်ကုန်သော။ အညမညသဟိတတာ၊ ပရိစ္ဆိန္နာ၊ အချင်းချင်း တကွဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်ကုန်သော။ ကာမရာဂတဗ္ဗတ္တုကဓမ္မာဝ၊ ကာမရာဂ၊ ထိုကာမရာဂ၏ တည်ရာ အာရုံဖြစ်သော တရားတို့ကိုသာ။ သင်္ဂဟိတာ၊ ကုန်ပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ရူပါရူပ ဓာတုသု၊ ထို့၌။ ပဝတ္တမာနေသု ကာမာဝစရဓမ္မေသု နိကန္တိဣဓန သင်္ဂဟိတာ။)

၀။ တစ်နည်း။ နိရဝသေသော၊ အကြွင်းအကျန်မရှိသော။ ကာမရာဂကာမ တဏှာ။ ပ။ တဏှာဘေဒေါ၊ ကာမရာဂ၊ ကာမတဏှာ၊ ရူပတဏှာ အရူပတဏှာ၊

၁။ အညမည။ ပ။ ပရိစ္ဆိန္နာ။ - ဝတ္ထုကာမ ဟူရာ၌ ရူပါရုံ စသော ကာမဂုဏ်ငါးပါးနှင့် အခြားသော တေဘူမက ဝဋ်တရားတည်း။ ကာမဘုံ၌ ရူပါရုံ စသော ကာမကို အာရုံပြုသော ကာမတဏှာလည်းရှိ၏။ အခြားသော အာရုံများကို အာရုံပြုသော ကာမတဏှာလည်းရှိ၏။ ဤသို့ အချင်းချင်း ဝတ္ထုကာမနှင့် ကိလေသကာမတို့ တကွဖြစ်ခြင်းကို “အညမည သဟိတတာ” ဟု ဆိုသည်။ ရူပဘုံ၌ကား ရူပ သဒ္ဓဟူသော နှစ်သက်စရာ အာရုံရှိသော်လည်း ရူပတဏှာဟူသော ကာမတဏှာကား မရှိ။ ထို့ကြောင့် အညမညသဟိတတာ မဖြစ်။ ဤနေရာ၌ အညမည သဟိတ အဖြစ်ဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သော ကာမရာဂ။ ထို ကာမရာဂ၏ တည်ရာ ဝတ္ထုကာမတို့ကိုသာ “ဒုဝိဇောပိကာမော” အရ ယူရသည်။

၂။ နိရဝသေသော ဝိ။ ။ “ဒုဝိဇောပေသော၊ ၂-ပါးလုံးလည်း ဖြစ်သော ဤကာမ” ဟု အဝယဝ သမုစ္စည်းလည်းဖြစ်နိုင်၊ အများနောက်ထိုင်သောကြောင့် သမ္ဘာဝနာလည်း ဖြစ်နိုင်သော ပိသဒ္ဓါဖြင့် ဆိုသောကြောင့် “အကြွင်းမရှိသော ကိလေသကာမကိုလည်းကောင်း၊ အများဆုံးဖြစ် နိုင်သော ဝတ္ထုကာမကိုလည်းကောင်း ယူထားသည်” ဟု သိသာ၏။ မှန်၏ - ကာမာဝစရဘုံ၌ ရူပ သဒ္ဓ စသည့်အာရုံ ကာမဂုဏ်ငါးပါး၌ ဖြစ်သော ကာမရာဂ၊ ကြွင်းသော ကာမတရားစုကို အာရုံပြုသော ကာမတဏှာ၊ ရူပ စိတ် စေတသိက်ကို အာရုံပြုသော ရူပတဏှာ၊ အရူပ စိတ် စေတသိက်ကို အာရုံပြုသော အရူပတဏှာ၊ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိနှင့်တကွဖြစ်သော နိရောဓတဏှာ ဤရာဂ တဏှာအားလုံးကို ကိလေသကာမဟု ခေါ်၏။ ထိုကိလေသကာမသည် ကာမဘုံတွင် အစုံအလင် ရှိ၏။

နိရောဓတဏှာ အပြားရှိသော။ ကိလေသကာမော၊ ကိလေသကာမသည်။
[ကိလေသကာမော၏ ဝိသေသနချည်း ဖြစ်သောကြောင့် “ကာမရာဂကာမဂဏှာ။
ပ။ဘောဒေါ”ဟု တစ်ပုဒ်တည်းရှိရမည်။] ဣဓ၊ ဤ ကာမဘုံ၌။ ပဝတ္တတိ၊ ၏။
ဣတိ၊ ကြောင့်။ အနဝသေသ ပဝတ္တိတံ၊ အကြွင်းအကျန်မရှိသောအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်း
ရှိသည်၏အဖြစ်ကို။ သန္ဓာယံ၊ ရှိ။ ဒုဝိဓော ပေသောတိ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ။
ဓ၊ ဆက်။ ဝတ္ထုကာမောပိ၊ သည်လည်း။ ရူပါရူပါဝစရဝိပါကမတ္တော၊ ရူပါဝစရဝိပါက
အရူပါဝစရဝိပါကမျှ ဖြစ်သော။ အပ္ပကော၊ အနည်းငယ်သည်။ ဣဓ၊ ဤကာမဘုံ၌။
န၊ ပဝတ္တတိ၊ မဖြစ်။ (ဣဓာပိ၌ ပိ-ပိဟန်တူ၏။) တထာပိ၊ ထိုသို့ အနည်းငယ်သော
ဝတ္ထုကာမ မဖြစ်ပါသော်လည်း။ ကာမဝစရဓမ္မာနံ၊ တို့၏။ (ဟိတ်၏သမ္ပန်ထည့်သည်။)
ပရိပုဏ္ဏဝတ္ထုကာမတ္တော၊ ပြည့်စုံသော ဝတ္ထုကာမတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်။
ကာမာဝစရဓမ္မာဝ၊ ကာမာဝစရ တရားတို့ကိုသာ။ ဣဓ၊ ဤ ဒုဝိဓော ပေသော

၁။ ဝတ္ထုကာမောပိ ဓ။ ။ [အနဝသေသပဝတ္တိကို ရည်ရွယ်လျှင် ဝတ္ထုကာမ ကား၊ တချို့
မဖြစ်သည် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ်နည်းဖြင့် ဝတ္ထုကာမအတွက် အနဝသေသပဝတ္တိဖြစ်ပုံကို
မှတ်ရမည်နည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဝတ္ထုကာမောပိ ဓ” စသည်ကိုမိန့်သည်။ “ဝတ္ထုကာမ”ဟု
ခေါ်အပ်သော ရူပ သဒ္ဓစသည် အာရုံကာမဂုဏ်နှင့် ကြွင်းသော တေဘူမက ဝဋ်တရားတွင်
လည်း ကာမဘုံ၌ ရူပဝိပါက အရူပဝိပါကမျှသာ မရှိပါ။ ကျန်ဝတ္ထုကာမ အားလုံးရှိ၏။
ထိုရူပဝိပါကအရူပဝိပါကများ မရှိသော်လည်း ယေဘုယျနည်းအားဖြင့် (သို့မဟုတ်-သင်္ဘော
ကွဲပြားသော တရား မကျန်တော့သည့်အတွက် ပြည့်စုံသလောက် ဖြစ်နေသော သဒ္ဓိသုပစာရအားဖြင့်)
ဝတ္ထု ကာမလည်းပြည့်စုံသည်ပင် မည်နိုင်ပါသည်။ [ယေဘုယျဘာဝတော၊ အနဝသေသော
ဝိယအနဝ သေသော တိဝါ အတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗောတိ ဒသေန္တော ဝတ္ထုကာမောပိတိ အာဒိမာဟ၊
အနဝ သေသသဒ္ဓိသတာ စေတ္ထ သဘာဝဘိန္နဿ ကဿစိ အနဝသေသတော။-အနု။]

၂။ တထာပိပ။ဂပဟိတာ။ ။ ဤကာမဘုံ၌ ရူပ အရူပ ဝိပါကမှတစ်ပါး ဝတ္ထုကာမ
ဟုခေါ်ရသော တေဘူမက ဝဋ်တရားသည် ပြည့်စုံစွာရှိပါသော်လည်း ဝတ္ထုကာမအတွက်
ထိုအားလုံးကို မယူဘဲ ရူပ သဒ္ဓ စသည်အာရုံ ကာမဂုဏ်ပြည့်စုံသော ကာမာဝစရတရားတို့ကိုသာ
(ကာမစိတ် စေတသိက်တို့ကိုသာ) ယူထားသည်။ ဤစကားအရ “အလုံးစုံသော ကိလေသကာမဖြင့်
လည်းကောင်း၊ ကာမာဝစရ တရားဟူသော ဝတ္ထုကာမတို့ဖြင့်လည်းကောင်း- ဤကာမ(၁၁)ဘုံ
အရပ်ကို မှတ်သား၍ “ကာမာဝစရဘုံ”ဟု ခေါ်ထားကြောင်းကိုပြသည်။ [ဣမိနာ ဝိကပ္ပေန
သဒ္ဓေန ကိလေသကာမေန ဝတ္ထုကာမေပိ ကာမာဝစရဓမ္မေန စ ကောဒသကာမာဝစရပဒေသုပ
လက္ခဏံ ယုတ္တံတိ ဒသေတိ။-မဓု။]

ဟူသောစကားရပ်၌။ ဂဟိတာ၊ ကုန်ပြီ။ ဧဝဉ္စကတွာ၊ ကြောင့်။ သသတ္တာဝစရေပမာ၊ သသတ္တာဝစရ ဥပမာသည်။ ယုတ္တာ၊ သင့်သည်။ ဟောတိ။

ရူပပပတ္တိယံ မဂ္ဂံ ဘာဝေတိတိ ဧတ္ထ၊ ဤပါ၌၌၊ (ရူပါဝစရကုသလ ပဒဘာဇနိပါ၌၌။) ရူပဘဝေါ၊ ရူပဘဝကို။ ဥတ္တရပဒလောပံ၊ ဘဝဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေခြင်းကို။ ကတွာ၊ ရူပန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တော(ယထာ)၊ ကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဣဓာပိ၊ ဤကာမာဝစရော ဟူသော ပုဒ်၌လည်း။ ဥတ္တရပဒလောပေါ၊ အဝစရ ဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေခြင်းကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ဤ။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း ကဿာ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။) ဟိ၊ (ယသ္မာ)။ အညထာ၊ ဤသို့ မဟုတ်လျှင်။ (နောက်ပုဒ်ကို မချေလျှင်။) စိတ္တံ၊ စိတ်ကို။ ကာမာဝစရာဝစရန္တိ၊ (ဟူ၍။ ဝုစ္စေယျ၊ ဟောတော် မူအပ်ရာ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ဥတ္တရပဒလောပေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။)။

[“အာရမ္မဏကရဏဝသေန ဧတ္ထ ကာမော အဝစရတိတိပိ” စသောနည်းကို ဖွင့်ပြလို၍ “အာရမ္မဏ” စသည် မိန့်။] အာရမ္မဏကရဏ ဝသေနာတိ အာဒိကေ၊ အစရှိသော စကားရပ်၌။ ကာမောတိ၊ ကာမော ဟူသောပါ၌ဖြင့်။ သဗ္ဗံ၊ သော။ တဏှံ၊ ကို။ (ဗဟလ၊ သုခုမတဏှာ အားလုံးကို။) အာဟ၊ ဆိုပြီ။ တသ္မာ၊ ကာမဉ္စေ သာတိအာဒိစကားကို။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။

[အပိစ စသည်ဖြင့် တက်သောနည်းကို ဖွင့်ပြလို၍ “ကာမော” စသည်မိန့်။] ကာမေ အဝစာရေတိတိ ကာမာဝစရန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တဗ္ဗေ၊ ဆိုထိုက်လျက်။ ဝါ၊ ဆိုလိုလျက်။ စာသဒ္ဓဿ၊ စာသဒ္ဓါ၏။ (စာ၌ အာ၏။) ရဿတ္တံ၊ ရဿ အဖြစ်ကို။ ကတံ၊ ပြီ။

ရဋ္ဌိသဒ္ဓေနာတိ၊ ကား။ ၊ ဉာဏသမ္ပယုတ္တေသု၊ ဉာဏသမ္ပယုတ် ကုသိုလ် စိတ်တို့၌။ ရဋ္ဌေန၊ တက်ရောက်ထင်ရှားပြီးသော။ သဒ္ဓေန၊ သဒ္ဓါအားဖြင့်။ (“ကုသလမေဝ-ကုသိုလ် မည်သည်သာ” ဟု အဋ္ဌကထာ၌စပ်။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တေသု၊ တို့၌။ ပဝုတ္တိတွာ၊ ဖြစ်ပြီး၍။ အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကတာယ၊

၁။ ဧဝဉ္စကတွာပဝုတ္တော။ ။ လဒ္ဓဝုဏ်ဝါကျတည်း။ [ဧဝဉ္စကတွာတိ-ကိလေသကာမ ဝတ္ထုကာမာနံ အနဝသေသ ပရိပုဏ္ဏဘာဝေန အဘိလက္ခိတ္တာတိ အတ္တော။ အန။] သသတ္တာဝစရ ကို ဥပမာပြရာ၌ လက်နက်မပါသော အခြားအခြေ ၂-ချောင်း အခြေ၄-ချောင်း သတ္တဝါတွေ ရှိနေသော်လည်း လက်နက်ရှိသူ လူတို့ဖြင့် မှတ်သား၍ “သသတ္တာဝစရ အရပ်” ဟု ခေါ်သကဲ့သို့ ဤကာမဘုံ၌ ရူပါရူပ လောကုတ္တရ တရားတွေ ရှိနေသော်လည်း ကိလေသာကာမ ဝတ္ထုကာမ ၂-မျိုးဖြင့် မှတ်သား၍ ဥပလက္ခဏနည်းအားဖြင့် ကာမာဝစရဘုံ ဟုခေါ်ထားသည်-ဟူလို။

၂။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တေသု ရဋ္ဌေန။ ။ ကောသလ္လသမ္ပူတ အနက်ကြောင့်ဖြစ်သော ကုသလသဒ္ဓါသည် ဉာဏသမ္ပယုတ် ကုသိုလ်စိတ်တို့၌ တက်ရောက်ထင်ရှားသော အထင်ရဋ္ဌိ

အနဝဇ္ဇ သုခဝိပါက၏ အဖြစ်ဖြင့်။ တံ သဒိသေသု၊ ထို ဉာဏသမ္ပယုတ်နှင့်တူ ကုန်သော။ ဉာဏဝိပလ္လယသု၊ တို့၌။ ရဋ္ဌေန၊ တတ်ရောက်စေအပ် တင်စားအပ်သော။ သဒ္ဓေန၊ (အတင်ရဋ္ဌိ) သဒ္ဓါအားဖြင့်။ (ကုသလမေဝ။)

အထဝါ၊ ထို့ပြင် တစ်နည်းကား။ ကိဉ္စိ၊ သော။ နိမိတ္တံ၊ သဒ္ဓါဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းကို။ (သဒ္ဓပ္ပဝတ္တိနိမိတ်ကို။) ဂဟေတွာ၊ ယူ၍။ (ပဝတ္တိ-၌ စပ်။) အညသ္မိ၊ ထိုအနက်မှ အခြားသော။ တံ နိမိတ္တယုတ္တော၊ ထို သဒ္ဓပ္ပဝတ္တိနိမိတ်နှင့် ယှဉ်သော။ ကိသ္မိဉ္စိဒေဝ၊ တစ်စုံတစ်ခုသာလျှင် ဖြစ်သော။ ဝိသယေ၊ ဟောရာ ဖြစ်သော- အနက်ခြစ်သည်။ သုတိပိ၊ လည်း။ သမ္ပုတိယာ၊ သမုတ်အပ်သော အမည်၏။ စိရကာလတာဝသေန၊ ကြာမြင့်သော ကာလ ရှိသည်၏ အဖြစ်၏ အစွမ်းဖြင့်။ နိမိတ္တဝိရဟေဝိ၊ သဒ္ဓပ္ပဝတ္တိနိမိတ်မှ ကင်းသော မူလအနက်၌လည်း။ ပဝတ္တိ၊ ဖြစ်ခြင်းသည်။ ရဋ္ဌိ နာမရဋ္ဌိ မည်၏။ မဟိယံ၊ မြေ၌။ သေတိ၊ အိပ်တတ်၏။ ဣတိ၊ မဟိသော၊ မည်၏။ ဂစ္ဆန္တိ၊ ကုန်၏။ ဣတိ၊ ဂါဝေါ၊ ဂါဗ္ဘိမည်၏။ ဣတ၊

သဒ္ဓါတည်း။ ထို အထင်ရဋ္ဌိသဒ္ဓါဖြင့် ဉာဏဝိပလ္လယုတ် ကုသိုလ်လည်း ကုသိုလ်ရင်း တူသောကြောင့် ကုသလအမည် ရသည်-ဟူလို။ [တေန ရဋ္ဌေန ကာရဏဘူတေန တံ သဒိသံ ဉာဏဝိပလ္လယုတ္တံပိ ကုသလမေဝါတိ ယောဇနာ-မဓု။]

မှတ်ချက်။ ။ ဤနည်း၌ အစစ်အမှန်အားဖြင့် ကုသလအမည် ရနိုင်သော ဉာဏသမ္ပယုတ်ကို ဟောရာဝယ် ကုသလသဒ္ဓါကို အထင်ရဋ္ဌိသဒ္ဓါဟု ဆိုရကား ယခုခေတ်ယူရိုး အဓိပ္ပာယ် ဖျိုးမဟုတ်ပါ။ ယခုခေတ်၌ကား အစစ်အမှန်အနက်မှ အခြားအနက်ကို ဟောရာ၌သာ ရဋ္ဌိ ဟု ဆိုသည်။

၁။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တေသု ဝါ။ ။ ကောသလ္လသမ္ပုတ အနက်ရှိသော ကုသလသဒ္ဓါကို ဉာဏသမ္ပယုတ်တို့၌ ရှေးဦးစွာ မှချတ္တ (အစစ်အမှန်အနက်) အားဖြင့်ဖြစ်စေ၍ ထို့နောက် ဉာဏဝိပလ္လယုတ်တို့၌လည်း အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကချင်း တူသောကြောင့် တင်စားအပ်သော သဒိသုပစာ ရဋ္ဌိသဒ္ဓါဖြင့်-ဟူလို။ တင်စားအပ်သောကြောင့် ဤရဋ္ဌိကို “အတင်ရဋ္ဌိ”ဟုခေါ်သည်။ ဤနည်းကား ယခုခေတ် ယူရိုးနည်းတည်း။

၂။ အထဝါ။ ။ ဤနည်း၌ အထင်-အတွင် ၂-မျိုးရသော ရဋ္ဌိတည်း။ ကိဉ္စိနိမိတ္တံကဟေတွာ- မြေ၌အိပ်ခြင်းကို အကြောင်းပဝတ္တိနိမိတ်ပြု၍ ကျွဲကို “မဟိသော”ဟုခေါ်ထားရာ၌ သတိပိ။ ပ။ ဝိသယေ-မြေ၌အိပ်ခြင်းဟူသော ပဝတ္တိနိမိတ်ရှိသော “ဆင်”စသော အခြား သတ္တဝါခြစ် ရှိသော် လည်း မြေ၌အိပ်ခြင်းကြံယာက ကျွဲ၌သာထင်ရှားသောကြောင့် အထင်ရဋ္ဌိအားဖြင့် ကျွဲကိုသာ “မဟိသ”ဟု ခေါ်ရသည်။

၃။ နိမိတ္တဝိရဟေဝိ ပဝတ္တိ။ ။ ထိုကျွဲသည် မြေ၌မအိပ်ဘဲ သွားနေသောအခါ ထိုနိမိတ်မှ ကင်းသော်လည်း မဟိသ နာမည်၏ ကျွဲအပေါ်ဝယ် ကြာမြင့်စွာသောကာလက ဖြစ်နေခြင်း (နာမည်တွင်နေခြင်း)ကြောင့် အတွင်ရဋ္ဌိအားဖြင့်လည်း မဟိသောသည် ရဋ္ဌိသဒ္ဓါ ဖြစ်ပြန်၏။ သွားခြင်းကြံယာကို အကြောင်း ပဝတ္တိနိမိတ်ပြု၍ ဖြစ်သော ဂေါသဒ္ဓါ၏ ရဋ္ဌိဖြစ်ပုံလည်း နည်းတူ။

ဤ ဥဒါဟ်ရုဏ်တို့၌။(ရုဋ္ဌိဘာဝေါ၊ ကိ။ ဝေဒိတဗ္ဗော) ယံထာ။ ဝေဝံတူ။
ကုသလသဒ္ဓ သာပိ၊ နါလည်း။ ရုဋ္ဌိဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ပညာနိဒ္ဒေသေ၊ ပညာနိဒ္ဒေသ၌။ ကောသလ္လန္တိ၊ ဟူ၍။ အဘိဓမ္မော၊
အဘိဓမ္မာ ပါဠိတော်၌။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ တဿ ၈၊ ထို ကောသလ္လ၏လည်း။
ဘာဝါ၊ ရှိခြင်းကြောင့်။ (ဉာဏသမ္ပယုတ် ကုသိုလ်စိတ်၌ သဒ္ဓပ္ပဝတ္တိ နိမိတ်အဖြစ်ဖြင့်
ရှိခြင်းကြောင့်။) ကုသလသဒ္ဓပ္ပဝတ္တိ၊ ကုသလ-သဒ္ဓါ၏ ဖြစ်ခြင်းသည်။ (ဟောတိ၊
၏။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ အဘိဓမ္မာ၌ “ကောသလ္လ”ဟု ဟောတော်မူခြင်း၊
ထို ကောသလ္လကြောင့် “ကုသလသဒ္ဓါ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်။) ကောသလ္လယောဂါ
ကုသလန္တိ၊ ကောသလ္လယောဂါ ကုသလ်ဟူသော။ အယံ၊ ဤ ပရိယာယ်သည်။
အဘိဓမ္မပရိယာယော၊ အဘိဓမ္မာ ဒေသနာနည်းသည်။ ဟောတိ။ ကုသလန္တိ၊
ပုဒ်ဖြင့်။ ကုသလဘာဝံ၊ ကုသိုလ်၏အဖြစ်ကို။ အာဟ၊ ပြီ။ [ကုသလ်၌ ဘာဝပ္ပဓာန
-ဘာဝလောပကြံပါ-ဟူလို။]

ဝိပါကာဒိနံ၊ ဝိပါကံ အစရှိသည်တို့၏။ (အာဒိဖြင့် ကြိယာကိုယူ။) အဝဇ္ဇ-
ပဋိပက္ခတာ၊ အပြစ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်သည်။ (“ဝဇ္ဇမေဝ အဝဇ္ဇံ” ဟုပြု၊
“သာဝဇ္ဇံ”ဟူရှိလျှင် ကောင်း၏။) နတ္ထိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ကုသလမေဝ၊
ကုသိုလ်ကိုသာ။ အနဝဇ္ဇလက္ခဏံ၊ အနဝဇ္ဇလက္ခဏာရှိ၏ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ အနဝဇ္ဇ
လက္ခဏာဧဝါတိ (ဧတ္ထ)၊ ဟူသော ဤပါ၌၌။ သုခဝိပါကဘာဝဿ၊ သုခဝိပါက
အဖြစ်၏။ လက္ခဏဘာဝနိဝါရဏတ္ထံ၊ လက္ခဏာ၏ အဖြစ်ကို တားမြစ်ခြင်း
အကျိုးငှာ။ အဝဇ္ဇာရဏံ၊ ဧဝ သဒ္ဓါကို။ ကတံ၊ ပြီ။ တံ နိဝါရဏဉ္စ၊ ထိုသုခဝိပါက
ကို တားမြစ်ခြင်းကိုလည်း။ တဿ၊ ထို သုခဝိပါက၏။ ပစ္စုပ္ပန်နတံ၊ ပစ္စုပ္ပန်၏

၁။ ဧဝံ ကုသလသဒ္ဓါသပိ။ ။ ကုသလသဒ္ဓါလည်း ကောသလ္လသမ္ပူတကြောင့်
ဉာဏသမ္ပယုတ်ကုသိုလ်၌ ထင်ရှားပြီးသော အထင်ရုဋ္ဌိသဒ္ဓါ ဖြစ်ရကား ကောသလ္လသမ္ပူတ
ဖြစ်သော ဉာဏသမ္ပယုတ် ဝိပါကံ ကြိယာတို့၌ ကုသလအမည် မရတော့။ ဉာဏဝိပူယုတ်
ကုသိုလ်ဖြစ်သော အခါလည်း ဉာဏသမ္ပယုတ်တုန်းက တွင်နေသော အတွင် ရုဋ္ဌိအားဖြင့်
“ကုသလ”ဟုပင်ခေါ်ရသည်- ဟူလို။

၂။ ပညာနိဒ္ဒေသေ။ပ။ဟောတိ။ ။အဘိဓမ္မာ၌ ကောသလ္လသမ္ပူတ အနက်မပါပါ
တကား...၊ အဘယ်ကြောင့် ကောသလ္လသမ္ပူတ အနက်၌ ကုသလ-သဒ္ဓါကို အဘိဓမ္မပရိယာယ
ဟုဆိုရသနည်း ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ပညာနိဒ္ဒေသေ” စသည်ကို မိန့်။
အဘိဓမ္မာပါဠိတော်ဝယ် “ပညာ ဟောတိ”ဟူသော ဥဒ္ဒေသ၏ ပဒတ်တီ၌ “ကောသလ္လ”ဟု
ပါရှိ၏။ ထို ကောသလ္လ(ဉာဏ်) ကြောင့် ကုသလဟူသော အမည်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့်
ကောသလ္လသမ္ပူတတ္ထကုသလကို အဘိဓမ္မပရိယာယ ဟု ဆိုသည်-ဟူလို။

အဖြစ်ကို။ ဝတ္ထုကာမတာယ၊ ဆိုလိုသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ကတံ၊ ပြီ။ သမ္ပတ္တိအတ္ထေန၊ သမ္ပတ္တိ အနက်ရှိသော။ ရသေန၊ ရသအားဖြင့်။ ဝေါဒါနဘာဝရသံ၊ ဖြူစင်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော ရသရှိ၏။ ဖလဋ္ဌေန၊ အကျိုးအနက်ရှိသော။ ပစ္စုပဋ္ဌာနေန၊ ပစ္စုပဋ္ဌာန်အားဖြင့်။ ဣဋ္ဌဝိပါက ပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ ဣဋ္ဌဝိပါကဟူသော ပစ္စုပဋ္ဌာန်ရှိ၏။

သဘာဝေါ၊ သဘာဝဟူသည်။ ကက္ခဋ္ဌာအဒိဖုသနာဒိကော၊ ကက္ခဋ္ဌ အစရှိ၊ ဖုသန အစရှိသော။ အသာဓာရဏော၊ အခြားတရားတို့နှင့် မဆက်ဆံသော သဘောတည်း။ (ကက္ခဋ္ဌာဒိဖြင့် ရုပ်အားလုံးကိုပြု၍၊ ဖုသနာဒိဖြင့် နာမ်အားလုံးကို ပြသည်။) သာမညံ၊ သာမည ဟူသည်။ သာဓာရဏော၊ အခြားတရားတို့နှင့် ဆက်ဆံသော။ အနိစ္စာဒိဘာဝေါ၊ အနိစ္စ အစရှိသည်တို့၏အဖြစ်တည်း။ [အခြား နေရာ၌ လက္ခဏာကို “အနိစ္စတာ” ဟု ဆို၏။ ထို့ကြောင့် “အနိစ္စာဒိဘာဝေါ” ဟု ရှိသင့်၏။ ယခုစာအုပ်များ၌ “အနိစ္စာဒိသဘာဝေါ” ဟုရှိသည်ကို စဉ်းမားသင့်၏။]

စ၊ ဆက်။ ဣ၊ ဤ လက္ခဏ စသည်ကို ပြရာ၌၊ ကုသလလက္ခဏံ၊ ကုသိုလ်၏ လက္ခဏာကို။ [အနဝဇ္ဇသုခဝိပါက လက္ခဏာကို လည်းကောင်း၊ နောက်တစ်နည်း အလိုအားဖြင့် အနဝဇ္ဇလက္ခဏာကိုသာလည်းကောင်း ရည်ရွယ်၍ “ကုသလလက္ခဏံ” ဟု ဆိုသည်။] သမ္ပကုသလသာဓာရဏသဘာဝတ္တာ၊ အလုံးစုံသော ကုသိုလ်နှင့် ဆက်ဆံသော သဘော၏အဖြစ်ကြောင့်။ သာမညံ၊ သာမညလက္ခဏာ ဟူ၍။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ အကုသလာဒိဟိ၊ တို့နှင့်။ အသာဓာရဏတာယ၊ ကြောင့်။ သဘာဝေါ၊ သဘာဝလက္ခဏာ ဟူ၍။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ) ဥပဋ္ဌာနကာရောတိ၊ ကား။ ဂဟေတဗ္ဗဘာဝေန၊ ဉာဏ်ဖြင့် ယူထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဉာဏဿ၊ အား။ ဥပဋ္ဌဟနာကရော၊ ထင်လာသော အခြင်းအရာတည်း။ ဖလံ ပန၊ အကျိုးသည်ကား။ အတ္တနော၊ မိမိ၏ ကာရဏံ၊ အကြောင်းကို။ ပဋိစ္စ၊ စွဲ၍။ တပုဋိဗိမ္ဗဘာဝေန၊ ထို အကြောင်း၏ အတူ၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဝါ၊ ထိုအကြောင်းနှင့် တူသည်၏အဖြစ်ဖြင့်။ (ဥပဋ္ဌာတိ၊ ကပ်၍ တည်တတ်၏။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ ပဋိမုခံ၊ အကြောင်းသို့ ရှေးရှု။ ဥပဋ္ဌာတိ၊ တည်နေတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ န မည်၏။ [“ဥပဋ္ဌာတိတိ ဥပဋ္ဌာနံ၊ ပဋိစ္စ+ဥပဋ္ဌာနံ ပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ (တစ်နည်း) ပဋိမုခံ+ဥပဋ္ဌာနံ ပစ္စုပဋ္ဌာနံ” ဟု ပြု။]

၀ိဇာနာတိတိ၊ ဟူသောပါဌ်ဖြင့်။ သညာပညာကိစ္စဝိသိဋ္ဌံ၊ သညာ၏ သဉ္ဇာနန ကိစ္စ၊ ပညာ၏ ပဇာနနကိစ္စမှ ထူးခြားသော။ ဝိသယဂ္ဂဟဏံ၊ အာရုံကို ယူခြင်း ကိစ္စကို။ အာဟ၊ ပြီ။ သမ္ပစိတ္တာသာဓာရဏတ္တာ၊ အလုံးစုံသော စိတ်တို့နှင့် ဆက်ဆံ

သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ (စိတ္တံဟူသော ဤသဒ္ဒါက အလုံးစုံသောစိတ်ကို ဟောနိုင်သောကြောင့်။) ယတ္ထ ယတ္ထ၊ အကြင်အကြင် စိတ်၌။ ယထာယထာ၊ အကြင်အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်။ အတ္ထော၊ အနက်ကို။ လဗ္ဘတိ၊ ၏။ တတ္ထ တတ္ထ၊ ထိုထို စိတ်၌။ တထာ တထာ၊ ထိုထို အခြင်းအရာအားဖြင့်။ (အတ္ထော၊ ကို။) ဂဟေတဗ္ဗော၊ ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍။ (ဝုတ္တံ၌ စပ်။)

ယံ၊ အကြင် လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာစိတ်သည်။ အာသေဝန ပစ္စယဘာဝေန၊ အာသေဝနပစ္စည်း၏ အဖြစ်ဖြင့်။ စိနောတိ၊ စိတတ်၏။ ယဉ္ဇ၊ အကြင် ဝိပါက်စိတ်ကိုလည်း။ ကမ္မုနာ၊ ကံသည်။ အဘိသင်္ခတဗ္ဗော၊ ပြုစီမံအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ စိတံ၊ စိအပ်၏။ တံ၊ ထို စိတ်ကို။ တထာ၊ ထိုအခြင်းအရာ အားဖြင့်။ စိတ္တန္တိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ။ ပန၊ ဆက်။ ယံ၊ အကြင်စိတ် သည်။ တထာ၊ ထို အခြင်းအရာအားဖြင့်။ နဟောတိ၊ မဖြစ်။ ပရိတ္တကိရိယဒ္ဓယံ၊ ကာမကြိယာ ၂-ပါးအပေါင်းလည်းဖြစ်သော။ အန္တိမဝေဒနာ၊ အဆုံးစောလည်း ဖြစ်သော။ တံ၊ ထို စိတ်ကို။ ဝါ၊ သည်။ လဗ္ဘမာနစိန္တနဝိစိတ္တတာဒိဝသေန၊ ရအပ်သော စိန္တနအနက်၊ ဝိစိတ္တတာအနက် အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ စိတ္တံ၊ စိတ္တမည်၏။ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ဟသိတုပ္ပါဒေါ ပန၊ သည်ကား။ အညဝေဒဂတိကောဝ၊ အခြားစော၏ ဖြစ်ခြင်းနှင့်တူသော ဖြစ်ခြင်းရှိသည်သာ။ ဝါ၊ အခြားစောနှင့် အလားတူသည်သာ။

၁။ သဗ္ဗစိတ္တံပ။ဝုတ္တံ။ ။“အာရမ္မဏံ စိန္တေတိတိ စိတ္တံ”ဟူသော ပထမနည်းကိုသာ ဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ်ကြောင့် “စိနောတိတိ စိတ္တံ၊ စိတန္တိ စိတ္တံ”ဟူသော ဒုတိယ-တတိယနည်းတို့ကို ဆိုရပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏတ္တာ” စသည်မိန့်။ အဓိပ္ပာယ်မှာ ဝါ၌လျှောက်အတိုင်း သိသာပြီ။[ဂဟေတဗ္ဗောတိနောက်၌ ရှေးစာအုပ် များဝယ် ဝါသဒ္ဓါပါသည်ကား အပိုသာတည်း။ ဣတိကိုလည်း ဝုတ္တံ-၌ စပ်ရမည်ဖြစ်သောကြောင့် ထို ဣတိနောက်၌ ပိုဒ်မရှိသင့်။]

၂။ ယံ ပန။ပ။ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ။စောက်စွမတပ်သော အာဝဇ္ဇန်းဌေးဟူသော ကြိယာနှင့် သတ္တမစောစသော နောက်ဆုံးစောတို့သည် အာသေဝနသတ္တိဖြင့်လည်း မစိတတ်၊ ကံ-ကလည်း မပြု မစီအပ်သောကြောင့် အဘယ်နည်းဖြင့် စိတ္တမည်သနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ယံပန”စသည်မိန့်။ ထိုစိတ်တို့သည် “အာရမ္မဏံ စိန္တေတိ”အရ စိန္တနကြိယာကြောင့်လည်းကောင်း၊ နောက်၌လာမည့် စိတ္တတာယအတွက် ဝိစိတ္တအနက်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ စိတ္တကာရဏ အနက်ကြောင့် လည်းကောင်း စိတ္တအမည်ရနိုင်ပါသည်-ဟူလို။

၃။ ဟသိတုပ္ပါဒေါ ပန။ ။ ပရိတ္တကြိယာ ဟူသော အာဝဇ္ဇန်းဌေး အတွက် အကြောင်း ပြ၍ သိရပါပြီ၊ ဟသိတုပ္ပါဒ်ကို အဘယ်သို့ မှတ်ရမည်နည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဟသိတုပ္ပါဒေါပန” စသည်မိန့်။ အခြားစောကဲ့သို့ မိမိကိုယ်ကို မိမိဘာသာ စော ၇-ကြိမ် စသည်ဖြင့် စိတတ်ပါသည်-ဟူလို။

စိတ္တာနံ ပနာတိ (ပဒဿ)။ ဤ။ ဝိစိတြာနံ၊ ဆန်းကြယ်သော စိတ်တို့၏။
 ဣတိ အတ္ထော။ ဟိ၊ မှန်။ တဒန္တောဂဓတ္တာ၊ ထို ဆန်းကြယ်သောစိတ်တို့၌
 ပါဝင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သမုဒါယဝေါဟာရေန၊ အပေါင်း၏ စိတ္တဟူသော
 ဝေါဟာရဖြင့်။ အဝယဝေါပိ၊ အစိတ်ဖြစ်သော စိတ်ကိုလည်း။ စိတ္တန္တိ၊ ဟူ၍။
 ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ် ဆိုနိုင်၏။ ပဗ္ဗတ၊ ပ။ ဒေသေသု၊ တောင်တစ်စိတ်၊ မြစ်တစ်စိတ်၊
 သမုဒ္ဒရာ တစ်စိတ် အစရှိသော အစိတ်တို့ကို။ ဒိဋ္ဌေသု၊ မြင်အပ်ပြီးကုန်သော်။
 ပဗ္ဗာတာဒယော၊ တို့ကို။ (မယာ၊ သည်။) ဒိဋ္ဌာ၊ မြင်အပ်ကုန်ပြီ။ ဣတိ၊ သို့။ ဝုစ္စန္တိ၊
 ဆိုအပ်ကုန်၏။ ဣတိ ယထာ၊ ဤ ဥဒါဟရဏ်ကဲ့သို့တည်း။

စရဏံ နာမ၊ စရဏ မည်သည်ကား။ ဂဟေတွာ၊ သွားလေရာရာယူ၍။ စရိ
 တဗ္ဗစိတ္တပဋေ၊ လှည့်လည်ထိုက်သော ဆန်းကြယ်သော ပန်းချီအဝတ်တည်း။
 ရူပါနိတိ၊ ကား။ ဗိမ္ဗာနိ၊ အရပ်တို့ကို။ (ကာတဗ္ဗာနိ-၌ စပ်။)

အဇ္ဈတ္တိကံတိ၊ ဟူသောပါဌ်ဖြင့်။ ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓံ၊ ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓ ဖြစ်သော အတ္တ
 ဘောကို။ ဝဒတိ၊ ဆို၏။... စိတ္တကတမေဝါတိ၊ စကားကို။ စိတ္တဿ၊ စိတ်၏။
 မူလကာရဏတံ၊ မူလအကြောင်း၏ အဖြစ်ကို။ ဝါ၊ အကြောင်းရင်း၏ အဖြစ်ကို။
 သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ [ကံက ပြုစီမံအပ်သောကြောင့် ကံသည် အကြောင်းဖြစ်သော်လည်း
 ထိုကံ၏ အကြောင်းကိုရှာလျှင် စိတ်ကိုတွေ့ရသည်၊ ထို့ကြောင့်စိတ်သည် ဂတိ-
 စသည်တို့ ဆန်းကြယ်ဖို့ရာ မူလအကြောင်းဖြစ်၍ “စိတ္တဿ မူလကာရဏတံ”ဟု
 ဆိုအပ်ပါသည် ဟူလို။] ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း-ကသွာ ဝိညာယတိ၊) ဟိ (ယသွာ)။
 ဧတံ စိတ္တံ၊ ဤစိတ်သည်။ ကမ္မဿ၊ ကံ၏။ ကာရဏံ၊ အကြောင်းတည်း။ ဣတိ၊
 ကြောင့်။ (စိတ္တကတမေဝါတိ၊ ကို။ စိတ္တဿ မူလ ကာရဏတံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊
 ဣတိ ဝိညာယတိ။) ပန၊ ဆက်။ တံ အတ္ထံ၊ ထိုအနက်ကို။ (စိတ်၏ မူလအကြောင်း
 ၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကို။) ဝိဘာဝေတုံ၊ ထင်စွာဖြစ်စေခြင်းငှာ။
 ကာယကမ္မာဒိဘေဒန္တိအာဒိ၊ ကို။ အာဟ။

လိင်္ဂနာနတ္တန္တိ၊ ကား။ သဏ္ဌာနနာနတ္တံ၊ လက်ခြေစသော ပုံသဏ္ဌာန်၏
 ကွဲပြားသည်၏အဖြစ်သည်။ (ဟောတိ။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဘိန္နု၊ ပ။ ဝတော၊
 ကွဲပြားသော ပုံသဏ္ဌာန်ရှိသော အင်္ဂါကြီးငယ်ရှိသော။ သရီရဿ၊ ကိုယ်၏။
 နာနတ္တံ(ဟောတိ)။ ဝေါဟာရဝသေန၊ အခေါ်အဝေါ်၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဣတ္ထိပုရိသာဒိ
 ဘာဝေန၊ မိန်းမ ယောက်ျား အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ဖြင့်။ (မိန်းမ ယောက်ျား
 စသောအမည်ဖြင့်။) ဝေါဟရိတဗ္ဗေသု၊ ခေါ်ဝေါ်ထိုက်သောခြစ်တို့၌။ ပတ္ထနာဝိဿဿ၊
 တောင့်တခြင်း အထူးတို့သည်။ (“ဣတ္ထိ ဘဝေယျာမိ စသော တောင့်တခြင်း

အထူးတို့သည်။) ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ကုန်၏။ ကတော၊ ထိုသို့ ပတ္တနာဝိသေသ၊ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ကမ္မဝိသေသာ၊ ပစ္စုပ္ပန် ကံအထူးတို့သည်။ (ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။) ဧဝံ၊ လျှင်။ ဣဒံ၊ ကမ္မနာနတ္တံ၊ ဤပစ္စုပ္ပန်ကံ၏ ကွဲပြားသည်၏အဖြစ်သည်။ ဝေါဟာရနာနတ္တတော၊ ကြောင့်။ ဟောတိ၊ ၏။ အပါဒက။ပ။ဧဝမာဒိသု၊ တို့၌။ အာဒိသဒ္ဓေဟိ၊ ၄-ခုသော အာဒိသဒ္ဓါတို့ဖြင့်။ ဂတိယာ၊ ဂတိ၌လည်းကောင်း။ ဥပပတ္တိယာ၊ ကံကြောင့်ဖြစ်သော ဥပပတ္တိဘဝ၌လည်းကောင်း။ အတ္တဘာဝေ၊ အတ္တဘော၌လည်းကောင်း။ လောကဓမ္မေသု၊ လောကဓံတို့၌လည်းကောင်း။ သုတ္တာဂတာနိ၊ သာဓက သုတံ၌ လာကုန်သော။ နာနာကရဏာနိ၊ အသီးအခြားပြုကြောင်း အထူးတို့ကို။ သင်္ဂဏှာတိ၊ သိမ်းယူ၏။

ကမ္မနာနတ္တာဒိဝသေနာတိ ဧတ္ထ၊ ဟူသော ဤပါဌ်၌။ (“ကမ္မနာနတ္တပုထုတ္တ ပဘောဒဝ ဝတ္တာနဝသေန” ဟူသော အဋ္ဌကထာပါဌ်ကို “ကမ္မနာနတ္တာဒိဝသေနာတိ” ဟု ချုံး၍ ဆိုထားသည်။) ကုသလာကုသလဝသေန၊ ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ ကမ္မနာနတ္တံ၊ ကမ္မနာနတ္တကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း-ကသ္မာ ကုသလာကုသလဝသေန ကမ္မနာနတ္တံ။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ နည်း။) ဟိ (ယသ္မာ)။ ဝိသဒိသသဘာဝတာ၊ မတူသော သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်သည်။ နာနတ္တံ၊ ထူးသည်၏ အဖြစ်တည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ကုသလာကုသလဝသေန။ပ။ဝေဒိတဗ္ဗံ။) ကုသလကမ္မဿ၊ ၏။ ဒါနာဒိဝသေန၊ ဒါန အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း။ ကာယသုစရိတာဒိဘာဝေန စ၊ ဖြင့်လည်းကောင်း။ ပုထုတ္တံ၊ များသည်၏ အဖြစ်ကို။ (ဝေဒိတဗ္ဗံ။) အကုသလကမ္မဿ စ၊ ၏လည်းကောင်း။ မစ္ဆရိယာဒိဟိ၊ တို့ဖြင့်လည်းကောင်း။ ကာယဒုစ္စရိတာဒိဟိ စ၊ တို့ဖြင့်လည်းကောင်း။ ပုထုတ္တံ (ဝေဒိတဗ္ဗံ)။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း-ကသ္မာ ကုသလကမ္မဿ။ပ။ပုထုတ္တံ၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ သနည်း။) ဟိ (ယသ္မာ)။ ဗဟုပ္ပကာရတာ၊ များသောအပြားရှိသည်၏ အဖြစ်သည်။ ပုထုတ္တံ၊ ပုထုတ္တ တည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ကုသလကမ္မဿ။ပ။ဝေဒိ တဗ္ဗံ။)

အနုဒါနာဒိဝသေန၊ ထမင်းအလှူ၊ အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ (အာဒိဖြင့် ပါနဒါန စသော ကျန်၉-ပါးတို့ကို ယူ။) ဒါနာဒိနံ၊ တို့၏လည်းကောင်း။ ပါဏာတိပါတဝိရတိအာဒိဝသေန၊ ဖြင့်။ ကာယသုစရိတာဒိနံ၊ တို့၏လည်းကောင်း။ အာဝါသမစ္ဆရိယာဒိဝသေန၊ အာဝါသမစ္ဆရိယ အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ မစ္ဆရိယာဒိနံ၊ တို့၏လည်းကောင်း။ ပါဏာတိပါတာဒိဝသေန၊ ဖြင့်။ ကာယဒုစ္စရိတာ ဒိနဉ္စ၊ တို့၏လည်းကောင်း။ ပဘောဒေါ၊ တစ်ခုတစ်ခုသောအစု၏ ကွဲပြားခြင်းကို။ (ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ကသ္မာ အနုဒါနာဒိဝသေန။ပ။ ဝေဒိတဗ္ဗော။) ဟိ(ယသ္မာ)။

ဧကောကဿ၊ တစ်ခုတစ်ခုသော။ ပကာရဿ၊ အမျိုးအစား၏။ ဘောဒေါ၊ အပြားသည်။ ပဘောဒေါ၊ ပဘောဒတည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (အနုဒါနာဒိဝသေန။ ပ။ ဝေဒိတဗ္ဗော။) [သစ်ကိုင်း အခက်မကြီးမှ အခက်ငယ်တွေဖြာ၍ ကွဲပြားခြင်းမျိုးကို “ပဘောဒ”ဟု ဆိုသည်။]

တထာ တထာ၊ ထိုထိုကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်၊ ဒါန၊ မစ္ဆရိယစသော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ (ကုသလာကုသလဝသေန စသည်ကို ကြည့်၍ ပေးသည်။) ဝဝတ္ထိတတာ၊ အသီးအသီး ပိုင်းခြား၍ ထားအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်။ နိစ္ဆိတတာ၊ ဆုံးဖြတ်အပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်။ နာနတ္တာဒိနံ၊ နာနတ္တ အစရှိသည် တို့ကို၊ (အာဒိဖြင့် ပုထုတ္တ၊ ပဘောဒတို့ကို ယူ။) ဝဝတ္ထာနံ၊ အသီးအသီး ပိုင်းခြား သတ်မှတ်ဆုံးဖြတ်ခြင်းမည်၏။ ဧတေနပါယေန၊ ဖြင့်။ လိင်္ဂနာနတ္တာဒိနိ၊ လိင်္ဂနာနတ္တ အစရှိသည်တို့ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ၊ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း-ကသွာဧတေနပါယေန။ ပ။ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ) ဟိယသွာ။ ကမ္မနာနတ္တာဒိဟိ၊ တို့ကြောင့်။ တာနိ၊ ထို လိင်္ဂနာနတ္တ အစရှိသည်တို့သည်။ နိဗ္ဗတ္တာနိ၊ ဖြစ်ရကုန်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ဧ တေနပါယေန။ ပ။ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။)

ပစ္စုပ္ပန္နဿ၊ ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော။ လိင်္ဂဿ၊ အသွင်သဏ္ဌာန်၏။ ကမ္မတော၊ အတိတ်ကံကြောင့်။ ပဝတ္ထိ၊ ဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်း။ တဒနုက္ကမေန၊ ထိုအစဉ်အားဖြင့်။ ပစ္စုပ္ပန္နကမ္မဿ၊ နိပ္ပတ္တိ၌၊ ပြီးစီးပုံကိုလည်းကောင်း။ ဒသေတွာ၊ ပြပြီး၍။ တတော၊ ထို ပစ္စုပ္ပန်ကံကြောင့်။ အနာဂတ၊ ပ။ ဒဿနေန၊ အနာဂတ်ဖြစ်သော လိင်္ဂနာနတ္တ အစရှိသည်တို့၏ ပြီးစီးပုံကို ပြခြင်းဖြင့်။ သံသာရံ၊ သံသရာကို။ ယဋ္ဌေန္တော၊ ဆက်စပ်တော်မူလိုသည်။ (ဟုတွာ။) ကမ္မနာနာကရဏံ ပဋိစ္စာတိအာဒိ၊ ကို။ အာဟ၊ [ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါတို့ကို ပြလို၍ တတ္ထစသည်မိန့်။] တတ္ထ၊ ထိုကမ္မ လိင်္ဂ စသည်တို့တွင်။ ပုရိမေန၊ ရှေ့ဖြစ်သော။ ကမ္မဝစနေန၊ ကမ္မသဒ္ဓါဖြင့်။ အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရာ၊ တို့ကို။ (ဂဟိတာ။) လိင်္ဂါဒိဝသေန၊ ဖြင့်။ ဝိညာဏာဒိနိ၊ ကုန်သော၊ ဘဝပရိယောသာနာနိ၊ ဘဝအဆုံးရှိသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါတို့ကို။ (ဂဟိတာနိ။) ဂတိအာဒိဝစနေန၊ ဂတိ အစရှိသော သဒ္ဓါဖြင့်။ (အာဒိဖြင့် ဥပပတ္တိ စသည်ကိုယူ။) ဇာတိ ဇရာ မရဏာနိ၊ တို့ကို။ ဂဟိတာနိ၊ ဣတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာနိ။

တတ္ထ၊ ထို ဂတိ စသည်တို့တွင်။ နိရယာဒယော၊ ကုန်သော။ ပဉ္စ၊ ကုန်သော၊ ဂတိယော၊ ဂတိတို့ကို။ ဂတိတိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္ဆန္တိ၊ ကုန်၏။ တာသံထို ဂတိတို့၏။ နာနာကရဏံ၊ သည်။ အပဒါဒိ ဘာဝေါ၊ အပဒ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်သည်။ (ဟောတိ။) ဟိ၊ မှန်။ တစ်နည်း-ကသွာ တာသံ။ ဟောတိ၊ နည်း။ ဟိ(ယသွာ)။

တာ၊ ထို ဂတိတို့သည်။ တထာ၊ ထို 'အပဒ အစရှိသော အပြားအားဖြင့်။ ဘိန္နာ၊ ပြားကုန်၏။ ဣတိ၊ကြောင့်။ (တာသံ။ပ။ဟောတိ။) ဂေါမဟိံသာဒိ။ပ။ဥပပတ္တိယော န္ဓာ၊ ကွဲ အစရှိသောဇာတ်၊ ခတ္တိယ အစရှိသောဇာတ်၊ စာတုမဟာရာဇ် အစရှိသော ဇာတ်တို့ကို။ ဥပပတ္တိတိ၊ ဟူ၍။ (ဝုစ္ဆန္တိ။) [ဂေါမဟိံသာဒိဖြင့် နတ်ဇာတ်ကိုပြသည်။] တာသံ၊ ထို ဥပပတ္တိတို့၏။ နာနာကရဏံ၊ သည်။ ဥစ္စာဒိတာ၊ ဥစ္စ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်သည်။ (ဟောတိ။) ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း ကသွာ တာသံ။ပ။ဟောတိ၊ နည်း။) ဟိ (ယသွာ)။ ခတ္တိယော ဧဝ၊ ခတ္တိယသည်ပင်။ (ခတ္တိယချင်း တူပါလျက်။) ဧကစ္စော၊ အချို့ ခတ္တိယသည်။ [မဇ္ဈိ “ဧဝ”ကို ဧကစ္စော နောင် ထိုင်စေလို၏၊ အာဘော်ကျမည်မထင်။] ကုလ။ပ။ ဒိဟိ၊ အမျိုးစည်းစိမ်၊အစိုးရသူ၏အဖြစ် အစရှိသည်တို့ဖြင့်။ ဥစ္စော၊ မြင့်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဧကစ္စော၊ သည်။ (ကုလ။ပ။ ဒိဟိ၊ တို့ဖြင့်။) နိစ္စော၊ နိမ့်သည်။ (ဟောတိ။) တေဟိ ဧဝ၊ ထို ကုလ အစရှိသည် တို့ဖြင့်ပင်။ ဟိနတာယ၊ ယုတ်ညံ့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဟိနော၊ ဟိနသည်။ (ဟောတိ။) ပဓာနဘာဝံ၊ ပြဋ္ဌာန်းသည်၏ အဖြစ်သို့။ နိတတာယ၊ ဆောင်အပ်သည် ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ပဏီတော၊ ပဏီတ သည်။ (ဟောတိ။) [ပဏီတောကို “ပ+ဏီတော”ဟု ခွဲ၍ “ပ”ကို “ပဓာနဘာဝံ”ဟု လည်းကောင်း၊ “ဏီတော”ကို “နိတတာယ”ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်၏။ ပ(ပြ)ဥပသာရကြောင့် န-ကို ဏ- ပြန်စေရသည်။]

အမုတာယ၊ ကြွယ်ဝသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သုဂတော၊ ချမ်းသာသို့ ရောက်သူသည်။ (ဟောတိ။) ဒလိဒ္ဓတာယ၊ ဆင်းရဲသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဒုဂ္ဂတော၊ ဒုက္ခသို့ ရောက်သူသည်။ (ဟောတိ။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ ကုလဝသေန၊ ဖြင့်။ ဥစ္စနိစတာ၊ ဥစ္စ နိစ-၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။ ဣဿရိယဝသေန၊ အစိုးရသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ရာထူးဌာနန္တရ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဟိန ပဏီတတာ၊ ကိုလည်းကောင်း။ ဘောဂဝသေန၊ ဖြင့်။ သုဂတဒုဂ္ဂတတာ၊ ကိုလည်းကောင်း။ ယောဇေတဗ္ဗာ၊ ၏။ သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏတာတိ၊ ဟူသောစကားကို။ သြဒါတ။ပ။ ဝသေန၊ ဖြူသောအဆင်း၊ ရွှေသောအဆင်း အစရှိသော အဆင်း၏ စင်ကြယ်ခြင်း မစင်ကြယ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ သုဇာတ ဒုဇ္ဈာတတာတိ၊ ကို။ နိဂြောဓ။ပ။ပရိဏာဟေဟိ၊ ပညောင်ပင်ဝန်းကဲ့သို့၊ ဝန်းဝိုင်းသော ကိုယ်ရှိသူ အစရှိသော အရပ်အလုံးတို့ဖြင့်။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ လက္ခဏေဟိ၊ လက်ခြေစသော ရုပ်လက္ခဏာတို့ဖြင့်။ အတ္တ။ပ။ဝသေန၊ အတ္တဘော၏ ပြည်စုံသော ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ် မပြည့်စုံသော ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်၏ အစွမ်းဖြင့်။ (ဝုတ္တံ။) သုသဏ္ဌိတ

ဒုဿဏ္ဍိတတာတိ၊ ကိံ။ အင်္ဂပစ္စင်္ဂါနံ၊ တို့၏။ သဏ္ဌာနဝသေန၊ ဖြင့်။ (ဝုတ္တံ၊ ပြီ။)

အပရမ္ပိ၊ အခြားလည်းဖြစ်သော။ ယထာ၊ ဝုတ္တဿ၊ အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော။ (“ဒေဝမနုဿနိရယတိရတ္တာနဘောဒါသု ဂတိသု ကမ္မလိင်္ဂသညာဝေါ ဟာရုဒိဘောဒံ အဇ္ဈတ္တိကံ” စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော) အဇ္ဈတ္တိက စိတ္တဿ၊ အဇ္ဈတ္တိက ဆန်းကြယ်သော အကျိုး၏။ စိတ္တကတ ဘာဝသာဓကံ၊ စိတ်သည် ပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြီးစေတတ်သော။ ကမ္မတောတိ အာဒိ၊ သော။ သုတ္တံ၊ ကိံ။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။ ဟိ၊ မှန်။ ကမ္မံ၊ ကံသည်။ စိတ္တတော၊ စိတ်ကြောင့်။ နိဗ္ဗတ္တံ၊ ဖြစ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တတော၊ ထို ကံကြောင့်။ နိပ္ပဇ္ဇမာနံ၊ ပြီးစီးသော။ သဗ္ဗမ္ပိ၊ သော။ စိတ္တံ၊ ဆန်းကြယ်သော အကျိုးကို။ စိတ္တကတမေဝ၊ အရင်းခံစိတ်သည် ပြုအပ်သည်သာ။ ဣတိ၊ ဤ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို။ သာဓေတိ၊ ပြီးစေ၏။

ကမ္မနိဗ္ဗတ္တတော၊ ကံကြောင့် ဖြစ်သော။ လိင်္ဂတော၊ လိင်္ဂကြောင့်။ ဝုတ္တမာနာ၊ ဖြစ်ကုန်သော။ လိင်္ဂသညာ၊ လိင်္ဂကြောင့်ဖြစ်သော သညာတို့သည်။ မူလကာရဏတော၊ မူလအကြောင်းဖြစ်သော။ ကမ္မတော၊ ကံကြောင့်လည်းကောင်း။ အာသန္နကာရဏတော၊ နီးကပ်သော အကြောင်းဖြစ်သော။ လိင်္ဂတော စ၊ လိင်္ဂကြောင့် လည်းကောင်း။ ပဝတ္တော၊ ဖြစ်ကုန်သည်။ ဟောန္တိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ကမ္မတော။ ပ။ ပဝတ္တရေတိ၊ ဟူ၍။ အာဟ။ [“ကမ္မတော လိင်္ဂတော စေဝ၊ လိင်္ဂသညာ ပဝတ္တရေ”၏ အဖွင့်ဖြစ်သောကြောင့် “ပဝတ္တာဟောန္တိ”ဟု ဗဟုဝုစံရှိသင့်မည် ထင်သည်။] အထဝါ၊ ကား။ လိင်္ဂဉ္စ၊ အသွင်သဏ္ဌာန်လည်း။ သညာ စ၊ အမှတ် အသားလည်း။ လိင်္ဂသညာ၊ တို့။ တာ၊ ထို အသွင်သဏ္ဌာန် အမှတ်အသားတို့သည်။ ယထာသင်္ချံ၊ အစဉ်အတိုင်း။ ကမ္မတော၊ ကြောင့်လည်းကောင်း။ လိင်္ဂတော စ၊ လိင်္ဂကြောင့် လည်းကောင်း။ ပဝတ္တရေ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိ အတ္ထော။

သညာတော ဘောဒံ ဂစ္ဆန္တိတိ၊ ကား။ တေ ဓမ္မာ၊ ထို တရားတို့သည်။ ဣတ္ထိ ပုရိသာဒိလိင်္ဂသညာတော၊ ဣတ္ထိ ပုရိသ အစရှိသော အသွင်သဏ္ဌာန်၊ အမှတ်အသား ကြောင့်။ ဣတ္ထိပုရိသာဒိဝေါဟာရဘောဒံ၊ ဣတ္ထိ ပုရိသ အစရှိသော ဝေါဟာရ၏ ကွဲပြားခြင်းသို့။ ဂစ္ဆန္တိ၊ ရောက်ကုန်၏။ တထာ တထာ၊ ထိုထို ဣတ္ထိ ပုရိသ အစရှိသော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ ဝေါဟရိတဗ္ဗာ၊ ခေါ်ဝေါ်ထိုက်ကုန်၏။ ဣတိ အတ္ထော။ ဣမာယ ဂါထာယ၊ ဤ ပထမ ဂါထာဖြင့်။ အတိတပစ္စုပ္ပန္နဒ္ဒ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဝသေန၊ အတိတ်ကာလ ပစ္စုပ္ပန်ကာလဖြစ်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၏ အစွမ်းဖြင့်။ စိတ္တကတံ၊ စိတ်သည်ပြုအပ်သော။ စိတ္တံ၊ ဆန်းကြယ်သော အကျိုးကို။ ဒဿိတံ၊ ပြီ။ [ကမ္မတောဖြင့် အတိတ်ကံကို ပြ၏။ လိင်္ဂသညာ-စသည်ဖြင့်

ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးကို ပြ၏။ ထို့ကြောင့် “အတိတ။ပ။ဝသေန”ဟုဆိုသည်။]

လောကော ဧဝံ သတ္တဝါအပေါင်းသည်ပင်။ ပဇာတတ္တာ၊ ကံကြောင့် အပြားအားဖြင့် ဖြစ်ရသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ပဇာ၊ ပဇာမည်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ပစ္စိမပါဒေါ၊ ကမ္မနာ ဝတ္တတိပဇာ-ဟူသော နောက်ပါဒကို၊ ပုရိမပါဒသံ၊ ကမ္မနာ ဝတ္တတိ လောကော-ဟူသော ရှေ့ပါဒ၏။ ဝိဝရဏံ၊ ဖွင့်ကြောင်းစကားဟူ၍။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ၏။ ရထဿ၊ ရထား၏။ (လှည်း၏။) အာဏီ၊ နားပန်းစောင့် မယ်နသည်။ နိဗန္ဓနာ၊ ဘီးမကျွတ်အောင် ဖွဲ့ထားတတ်သည်။ (ဟောတိ) ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ သတ္တလောကရထဿ၊ သတ္တလောက ဟူသော ရထား၏။ ကမ္မံ၊ ကံသည်။ နိဗန္ဓနံ၊ အဖွဲ့သည်။ (ဟောတိ။) ဣတိ၊ သို့။ ဥပမာသံသန္ဓနံ၊ ဥပမာကို ဥပမေယျနှင့် ရောနှောခြင်းကို။ ဝေဒိတမ္ဘံ၊ ၏။ စ၊ ဆက်။ ဣမာယ ဂါထာယ၊ ဤ ဒုတိယဂါထာဖြင့်။ အဒ္ဓုဒ္ဓယဝသေန၊ အတိတ် ပစ္စုပ္ပန် အခွန် ၂-ခု အပေါင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ စိတ္တဿ၊ ဆန်းကြယ်သော အကျိုးတရား၏။ ကမ္မဝိညာဏကတတာ၊ ကမ္မဝိညာဉ်သည် ပြုအပ်သည်၏အဖြစ်ကို။ ဒဿိတာ။

ကိတ္တိန္တိ၊ ကား။ ပရမ္မုခေါ၊ မျက်ကွယ်၌။ ကိတ္တနံ၊ ပြောဆို ချီးမွမ်းခြင်းကို။ ပတ္တဋ္ဌယသတံ၊ ပျံ့နှံ့သော ကျော်စောခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကို။ (လဘတေ၌ စပ်။) ပသံသန္တိ၊ ကား။ သမ္မုခေါ၊ မျက်မှောက်၌။ -ပသံသနံ၊ ချီးမွမ်းခြင်းကို။ ထုတိ၊ ချီးမွမ်းခြင်းကို။ (လဘတေ။) ကမ္မနာနာကရဏန္တိ၊ ကား။ ကမ္မတော၊ ကံကြောင့်။ နိဗ္ဗတ္တ နာနာကရဏံ၊ ဖြစ်သောအကျိုး၏ အထူးကို။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ကမ္မဇေဟိ၊ ကံကြောင့်ဖြစ်သော အကျိုးတို့ဖြင့်။ အနုမိယမာနံ၊ မှန်းဆ၍သိအပ်သော။ ကမ္မဿေဝ၊ ကံ၏ပင်။ နာနာကရဏံ၊ ကို။ (ဝိဒိတွာ၌ စပ်။)

☞ ကမ္မဿကာတိ၊ ကား။ ကမ္မဿယာ၊ ကံဟူသော မှီရာရှိကုန်၏။ ကမ္မဿ၊ ကံ၏။ ဒါယံ၊ အမွေကို။ တေန၊ ထို ကံသည်။ ဒါတဗ္ဗ၊ ပေးထိုက်သော အမွေကို။ အာဒိယန္တိ၊ ယူကြရကုန်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ကမ္မဒါယာဒါ၊ တို့မည်၏။ ဧတေသံ၊ ဤ သတ္တဝါတို့၏။ (ယောနိ-၌ စပ်။) အန္ဓဇာဒိနံ၊ အန္ဓဇ အစရှိကုန်သော။ ယောနိနံ စ၊ ယောနိတို့၏လည်း။ ကမ္မတော၊ ကံကြောင့်။ နိဗ္ဗတ္တတ္တာ၊ ဖြစ်ရကုန်သည် ၏အဖြစ်ကြောင့်။ ကမ္မမေဝ၊ ကံသာလျှင်ဖြစ်သော။ ယောနိ၊ အကြောင်းသည်။ အတ္တဘာဝ ပဋိလာဘနိမိတ္တံ၊ အတ္တဘောကို ရခြင်း၏ အကြောင်းသည်။ (အတ္ထိ) ဣတိ။ ကမ္မယောနိ၊ တို့မည်၏။ ဧတေသံ၊ ဤသတ္တဝါတို့၏။ ဗန္ဓနဋ္ဌေန၊ ဖွဲ့တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ကမ္မံ၊ ကံဟူသော။ ဗန္ဓု၊ ဆွေမျိုးသည်။ (အတ္ထိ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ ကမ္မဗန္ဓု၊ တို့မည်၏။

စိတ္တဿာတိ၊ ကား။ ကမ္မဝိညာဏဿ၊ ကမ္မဝိညာဉ်၏။ [စိတ္တဿန္တိ
 စိတ္တသဒ္ဓါ၏ ဝိစိတြာနက် ယူမည်စိုး၍လည်းကောင်း။ စိတ်အားလုံးကို ယူရမည်
 စိုး၍လည်းကောင်း။ “ကမ္မဝိညာဏဿ” ဟု ဖွင့်သည်။ စိတ်ဟူသောအနက်ကိုယူပါ။
 စိတ်အားလုံးတွင် ကမ္မဝိညာဉ်ဟူသော ကုသိုလ် အကုသိုလ်စိတ်ကို ယူပါ-ဟုလို။]
 ပန၊ စက်။ တဿ၊ ထိုစိတ်၏။ အလဒ္ဓေါကာသတာ၊ မရအပ်သော အခွင့်ရှိသည်၏
 အဖြစ်ကို။ အညေန၊ သော၊ ကမေမ္ပန၊ ကံသည်။ ပဋိဗာဟိတတ္တာ၊ တားမြစ်အပ်
 သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း။ တဒဝိပစ္စနောကာသော၊ ထိုကံ၏ အကျိုးမပေး
 နိုင်ရာအရပ်၌။ ပုဂ္ဂလဿ၊ ကံကိုပြုခဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ နိဗ္ဗတ္တတ္တာ စ၊ ဖြစ်သည်၏
 အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ၏။ ဝိဇ္ဇမာနမ္ပိ၊ ထင်ရှားရှိသည်လည်း
 ဖြစ်သော။ အပရာပရိယ ဝေဒနီယကမ္မဝိညာဏံ၊ အပရာပရိယ ဝေဒနီယကံ
 ဟူသော ဝိညာဉ်ကို။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-၌ စပ်။) ကာလ။ပ။ဝိကလံတာယ၊ ကာလ၊ ဂတိ၊
 ပယောဂ-အစရှိသော အတူတကွ အကျိုးကိုပြုလေ့ရှိသော အကြောင်းတို့၏ ချို့တဲ့
 ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အဝသေသပစ္စယဝေကလ္လံ၊ ကြွင်းသောအကြောင်းတို့မှ
 ချို့တဲ့၏ဟူ၍၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၏။ [အပရာပရိယ ဝေဒနီယ ကမ္မဝိညာဏံနှင့် အဝသေသပစ္စ
 ယဝေကလ္လံသည် အရတူ၏။ ထို့ကြောင့် “ဝိကလံ” ရှိလျှင်ကောင်း၏။ သို့မဟုတ်
 “ဝိကလံယေဝဝေကလ္လံ” ဟု သွတ္တံ၌ ဣပစ္စည်းသက်ပါ။]

ဧကစ္စစိတ္တန္တိ၊ ဟူသောပါဌ်ဖြင့်။ (“ဧကစ္စစိတ္တကရဏာ ဘာဝတော”၌
 ဧကစ္စစိတ္တ ဟူသောပါဌ်ဖြင့်။) စိတ္တေန၊ ကမ္မဝိညာဉ် ဟူသော စိတ်သည်။ ကတ္တဗ္ဗ
 စိတြေ၊ ပြုထိုက်သော ဆန်းကြယ်သောအကျိုးတွင်။ (တချို့စာအုပ်များ၌
 “ကတ္တဗ္ဗစိတြေန” ဟုရှိသည်၊ အနက်တူပင်။) ဧကစ္စဘူတံ၊ အချို့ဖြစ်၍ဖြစ်သော။
 တေန၊ ကို ကမ္မဝိညာဉ်ဟူသော စိတ်သည်။ ကတ္တဗ္ဗစိတြေ၊ ပြုထိုက်သော
 ဆန်းကြယ်သော အကျိုးကို။ အာဟ၊ ပြီ။ [ထိုစိတ်သည် ပြုထိုက်သောအကျိုးထဲက
 အချို့သော အကျိုးကို “ဧကစ္စစိတ္တ” ဟုခေါ်သည်။]

အနဘာဝိတွာ၊ ခံစားပြီး၍လည်းကောင်း။ ဘဝိတွာ စ၊ ဖြစ်ပြီး၍ လည်းကောင်း။
 အပဂတံ၊ ကင်းပြီးသောသံခံတရားသည်။ ဘူတာပဂတံ၊ မည်၏။ ဟိ၊ မှန်။
 အနဘူတဘူတာ၊ ခံစားပြီးသောတရား ဖြစ်ပြီးသောတရားတို့ကို။ ဘူတတာ သာမညေန၊
 ဘူတ၏အဖြစ်ဖြင့် တူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ဘူတသဒ္ဓေန၊ ဘူတသဒ္ဓါ တစ်ခုတည်း
 သည်။ ဝုတ္တာ၊ ဟောအပ်ဂုဏ်ပြီ။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း-ကသ္မာ အနဘူတဘူတာ။ပ။
 ဝုတ္တာ။ ဣတိဝိညာယတိ။) ဟိ (ယသ္မာ။) သာမညမေဝ၊ ဘဝနကြိယာ သမညကိုသာ။

(အနုဘဝနနှင့်လည်းကောင်း၊ ဘဝနနှင့်လည်းကောင်း ဆိုင်သောသာမညဘဝနကြီးယာ
ကိုသာ။ ဘူတတ္ထသင်္ခါတံ သာမညံ ဇဝါ-မဓု။) ဥပသဂ္ဂေန၊ အနု ဥပသာရသည်။
ဝိသေသိယတိ၊ အထူးပြုအပ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (အနုဘူတဘူတာ။ပ။ ဝုတ္တာ၊
ဣတိ ဝိညာယတိ။) စ၊ ဆက်။ အနုဘူတ-သဒ္ဓေါကို။ ကမ္မဝစနိစ္ဆာဘာဝတော၊
ကံအနက်ကို ဆိုခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့်။ အနုဘဝကဝါစကော၊ ခံစားတတ်ဟူသော
အနက်ကို ဟော၏ဟူ၍။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ၏။ [အနုဘူတ-သဒ္ဓါသည် “ခံစားအပ်”ဟူသော
ကံအနက်ကို များသောအားဖြင့် ဟောသော်လည်း ဤနေရာ၌ ကတ္တားအနက်ဟော
ဟု မှတ်ပါ။]

“ဝိကပ္ပဂါဟဝသေန၊ အာရုံကို ကြံကြံဖန်ဖန် ယူခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ရာဂါဒိဟိ၊
ရာဂ-အစရှိသော အကုသိုလ် စေတသိက်တို့ကြောင့်လည်းကောင်း။ တမ္ဘိပက္ခေဟိ
စ၊ ထို ရာဂ-စသည်တို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော အလောဘစသော စေတသိက်
တို့ကြောင့်လည်းကောင်း။ အကုသလံ၊ အကုသိုလ်သည် လည်းကောင်း။ ကုသလဉ္စ၊
သည်လည်းကောင်း။ အာရမ္မဏရသံ၊ အာရုံ၏အရသာကို။ အနုဘဝတိ၊ ခံစားတတ်၏။
ဝိပါကော၊ ဝိပါက်သည်။ (အာရမ္မဏရသံ။) န(အနုဘဝတိ)၊ နိုင်။ (ကသွာ။)
ကမ္မဝေဂက္ခိတ္တတ္တာ၊ ကံအဟုန်သည် ပစ်ချအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။
ကိရိယာပိ၊ ကြိယာ သည်လည်း။ (အာရမ္မဏရသံ) န (အနုဘဝတိ)၊ (ကသွာ။)
အဟေတုကာနံ၊ အဟိတ်ကြိယာစိတ်တို့၏။ အတိဒုဗ္ဗလတာယ၊ အလွန် အားမရှိ
ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ ခိဏ ကိလေသဿ၊ ကုန်ပြီးသော

၁။ ဝိကပ္ပပ။ အနုဘဝတိ။ ။ “အာရမ္မဏရသံ အနုဘဝိတ္တာ နိရုဋ္ဌံ အနုဘူတာပဂတ
သင်္ခါတံ ကုသလာကုသလံ”ဟု အဋ္ဌကထာဆိုရာ၌ ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့သာ အာရုံ၏
အရသာကို ခံစားကြပါသလော။ ဝေဒနာနှင့် တက္ခဖြစ်သော ဝိပါက်ကြိယာတို့ကား အဘယ်ကြောင့်
အာရုံ၏အရသာကို မခံစားကြပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဝိကပ္ပပ။ အတိသန္တဝုတ္တိတ္တာ”
ဟု မိန့်သည်။ “ဝိကပ္ပဂါဟ-အာရုံကို ကြံကြံဖန်ဖန်ယူခြင်း”ဟူသည် အနိစ္စာရုံ ဖြစ်သော
သားကလေးကိုပင် မိခင်၏ မေတ္တာစိတ် သို့မဟုတ် လောဘစိတ်ဖြင့် ဣစ္ဆာရုံ အဖြစ်ဖြင့်ယူနိုင်ခြင်း၊
ဣစ္ဆာရုံကိုလည်း ရန်သူက ဒေါသစိတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ယောဂီတို့က ဝိပဿနာစိတ်ဖြင့်
လည်းကောင်း အနိစ္စာရုံ အဖြစ်ဖြင့် ယူနိုင်ခြင်းတည်း။ ထိုသို့ယူမှုသည်ရာဂ-စသော
စေတသိက်၏အစွမ်း၊ အလောဘ-စသော စေတသိက်တို့၏ အစွမ်းဖြစ်ရကား ထို စေတသိက်
တို့နှင့် ယှဉ်ကြသော အကုသိုလ် ကုသိုလ်စိတ်တို့သာ ထိုသို့ယူမှုကို ပြုနိုင်ကြ၏။ ထိုသို့
ယူခြင်းကိုပင် ထိုအာရုံ၏ ဣဋ္ဌ-အနိဋ္ဌ အရသာကို ခံစားခြင်း အနုဘူတဟု ဆိုသည်။ [တမ္ဘိ
ပက္ခေဟိတိ-အလောဘာဒိဟိ။-မဓု။]

ကိလေသာရှိသော။ ဆဋ္ဌဝံပေက္ခာဝတော၊ ဆဋ္ဌဝံပေက္ခာရှိသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာနံ၊ ဖြစ်ရကုန်သော။ သဟေတုကာနံ၊ သဟိတ် ကြိယာစိတ် တို့၏။ အတိသန္တ ဝုတ္တိတ္တာ၊ စ၊ အလွန်ငြိမ်သက်သောဖြစ်ခြင်း ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်းတည်း။

၁။ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤနည်း ၂-ပါးတို့တွင်။ (အနဘူတာ ပဂတ၊ ဘူတာပဂတဟူသော နည်း ၂-ပါးတို့တွင်။) ပုရိမနယော၊ ၌။ ကုသလာ ကုသလဓေဝ၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ်စိတ်ကိုသာ။ ဝတ္ထု၊ ဝဒန္တ ပုဂ္ဂိုလ်၏။ (ဝတ္ထု ဟုရှိသည်ကား- မကောင်း။) အဓိပ္ပာယဝသေန၊ အလို၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဘူတာပဂတန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တိ၊ ယံ၊ ယင်းကုသိုလ် အကုသိုလ်ကို။ ဥပ္ပန္နာနံ၊ ပ။ ဌိတိယာတိ ဧတ္ထ၊ ပါဠိ၌။ ဥပ္ပန္တိ၊ ဟူ၍။ ဂဟေတွာ၊ ယူတော်မူ၍။ တံသဒိသာနံ၊ ထို ဥပ္ပန္န အကုသလ၊ ဥပ္ပန္နကုသလနှင့်

၁။ ဆဋ္ဌဝံပေက္ခာဝတော။ ။ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည် ရူပါရုံစသော အာရုံ ၆-ပါးကို အာရုံ ပြုရာ၌ ဣဒ္ဓာရုံဖြစ်စေကာမူ လောဘဘူတသို့လည်း မကျရောက်အောင်၊ အနိဋ္ဌာရုံ ဖြစ်စေကာမူ ဒေါသဘက်သို့လည်း မကျရောက်အောင် အသင့်အားဖြင့် ရွတ်တ်၏။ အာရုံ ၆-ပါး၌ ထိုသို့စွ နိုင်သော ဥပေက္ခာ ၆-မျိုးကို “ဆဋ္ဌဝံပေက္ခာ”ဟု ခေါ်၏။ [ဆ+အင်္ဂါနိ ယသျာတိ ဆဋ္ဌဂါ စ+သာ+ဥပေက္ခာ စာတိ ဆဋ္ဌဝံပေက္ခာ။] ထိုဆဋ္ဌဝံပေက္ခာရှိသော ရဟန္တာတို့၏ ကြိယာစိတ်သည် အလွန်ငြိမ်သက်သော ဖြစ်ခြင်း ရှိသောကြောင့် အာရုံ၏ အရသာကို ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့ကဲ့သို့ မခံစားကြတော့။

၂။ ဧတ္ထ ဝေပဝုတ္တိ။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ ဘူတာပဂတပုပ္ပန္နကို ပြရာဝယ် “အာရမ္မဏရသံပ။ ကုသလာ ကုသလံ”ဟုလည်းကောင်း၊ “ဥပ္ပါဒါဒိတ္တယံပ။ သေသသင်္ခတဉ္စ”ဟုလည်းကောင်း အဘယ်ကြောင့် ၂-နည်းပြသနည်း ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဧတ္ထဝ” ဝေသည်မိန့်။ ဝဒန္တ ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သော သင်္ဂဟ အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလိုအားဖြင့် ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကိုသာ “ဘူတာပဂတ”ဟု ခေါ်လို၏။ ထိုအလိုအတိုင်း ပထမနည်းကို ဆိုထားသည်-ဟူလို။ [“ဝတ္ထု- ဝဒန္တ ပုဂ္ဂိုလ်၏+အဓိပ္ပာယ-အလို”ဟူသည် ကုသိုလ် အကုသိုလ်၏ အဗျာကတထက် လွန်ကဲသော ခံစားခြင်း အခြင်းအရာကို ဆိုလိုခြင်းတည်း။]

၃။ ယံ ဥပ္ပန္နာနံပဝုတ္တိ။ ။ ထို ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကို “ဥပ္ပန္န”ဟု ယူထားသော (ဟောထားသော) ပါဠိတော် ရှိပါ၏လော-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ယံပဝုတ္တိ”ဟု မိန့်သည်။ “ဥပ္ပန္နာနံ အကုသလာနံပ။ ဌိတိယာ”ဟူသော သမ္ပပ္ပဓာန် ပါဠိတော်များ၌ အတိတ် ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကို “ဥပ္ပန္န”ဟု ယူ၍ ထို အကုသိုလ်နှင့်တူသော အနာဂတ်အကုသိုလ်ကို ပယ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ထို ကုသိုလ်နှင့်တူသော အနာဂတ်ကုသိုလ်၏ တည်တံ့ တိုးပွားခြင်း ကိုလည်းကောင်း ဟောတော်မူသည်။ ဤပါဠိတော်ကိုထောက်၍ ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကို “ဥပ္ပန္န”ဟု သုံးစွဲရိုးရှိကြောင်း သိနိုင်ပါသည်-ဟူလို။

တူကုန်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏။ ဝါ၊ တို့ကို။ ပဟာနံ၊ ပယ်ခြင်းကို လည်းကောင်း။ ဝုဒ္ဓိ စ၊ တိုးပွားခြင်းကိုလည်းကောင်း။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ["အကုသလံ ပဟာနံ၊ ကုသလဝုဒ္ဓိ"ဟု ယထာသင်္ချနည်းအားဖြင့် ယူပါ။] ပစ္စိမ နယောပန၊ ဌိကား။ စသဒ္ဓေန၊ ဖြင့်။ ကုသလာ ကုသလဉ္စ၊ ကိုလည်း။ အာကမ္ပိတွာ၊ ငင်၍။ ဘူတာ။ ပ။ ဓိပ္ပာယေန၊ ဘူတာပဂတ အဖြစ်ကို ဆိုလိုခြင်းကြောင့်။ သဗ္ဗံ၊ သော။ သင်္ခတံ၊ သင်္ခတ တရားကို။ (ကုသိုလ် အကုသိုလ်နှင့် တကွသော သင်္ခတ တရားကို။) ဝုတ္တံ၊ (ဘူတာပဂတ)ဟု ဆိုအပ်ပြီ။

ဝိပစ္စိတံ၊ မှည့်ရင့်ခြင်းငှာ။ (အကျိုးကို ဖြစ်စေခြင်းငှာ။) ဩကာသ ကရဏ ဝသေန၊ အခွင့်ပြုခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဥပ္ပတိတံ၊ ခုန်ကျော်လာသကဲ့သို့ ဖြစ်သော။ (အတိတ်ကံအများတွင် ဤကံတစ်ပါးသာ ထင်လာသည့်အတွက် အများထဲမှ ခုန်၍ ထွက်လာသကဲ့သို့ ဖြစ်သော။) အတိတကမ္မဉ္စ၊ အတိတ်ကံကို လည်းကောင်း။ တတော၊ ထိုကံကြောင့်။ ဥပ္ပဇ္ဇိတံ၊ ဖြစ်ခြင်းငှာ။ အာရဒ္ဓေါ၊ အားထုတ်သကဲ့သို့ ဖြစ်သော။ အနာဂတော၊ အနာဂတ်ဖြစ်သော။ ဝိပါကော စ၊ အကျိုးကိုလည်းကောင်း။ ဩကာသကတုပ္ပန္နန္တိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တော။ ဥပ္ပန္နသဒ္ဓေန၊ ဥပ္ပန္နသဒ္ဓါနှင့်။ ဝိနာပိ၊ ကင်း၍လည်း။ ဝိညာယမာနံ၊ သိအပ်သော။ ဥပ္ပန္နံ၊ ဖြစ်ပြီးသော။ ယံ၊ အကြင်ကံသည်။ (အတ္ထိ။) တံ၊ ထိုကံကို။ သန္တာယာ၍။ နာဟံ။ ပ။ အာဒိ၊ စကားရပ် ကို။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။ [ဤ ဝါကျများ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌာကထာ ဘာသာ ငိုကာဌ အမေး အဖြေလုပ်၍ ပြထားပြီ။]

တာသု တာသု ဘူမိသုတိ၊ ကား။ မနဿ။ ပ။ သင်္ခါတေသု၊ လူနတ် အစရှိသူတို့၏ အတ္တဘောဟု ဆိုအပ်ကုန်သော။ ဥပါဒါနက္ခန္ဓေသု၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့ ၌။ တသ္မိံ တသ္မိံ သန္တာနေ၊ ထိုထို ခန္ဓာအစဉ်၌။ အနုပ္ပတ္တိအနာပါဒိတတာယ၊

၁။ ပစ္စိမပလအဓိပ္ပါယေန။ ။ နောက်နည်း၌ကား တိုက်ရိုက် ယူအပ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်မှတစ်ပါးသော တရားစုကိုလည်းကောင်း။ သင်္ခတဉ္စ စ-သဒ္ဓါဖြင့် ယူအပ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကိုလည်းကောင်း။ (ဤအားလုံးသော သင်္ခတ တရားစုကို) ဘူတာပဂတအဖြစ် (ဘူတာပဂတနာမည်)ဖြင့် ဆိုလို။ ထို့ကြောင့် ပစ္စိမိကပ်ကို သင်္ဂဟအဋ္ဌကထာ ဆိုသည်။ ["ဘူတာပဂတဘာဝေန + အဘိတနံ၊ ဆိုခြင်း။ ဘူတာပဂတဘာဝါဘိတနေး ဌိ + အဓိပ္ပာယော၊ ကျမ်းဆရာ၏ အလိုတည်း။ ဘူတာ။ ပ။ အဓိပ္ပာယော"ဟု ပြု။ မရ၌ကား တစ်မျိုး ဝစနတ္ထပြု၏။]

နောင်တစ်ဖန် မဖြစ်ခြင်းသို့ မရောက်စေအပ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ အသမ္မဟတံ^၁၊
မဂ်ဖြင့် မပယ်နုတ်အပ်သေးသော။ (အကုသလံ-၌ စပ်။) စ၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊
ဤဘူမိလဒ္ဓုပ္ပန္နံ ဟူသော ပါဠိ၌။ လက္ခဘူမိကံ၊ ရအပ်သော ဘုံရှိသော အကုသိုလ်ကို။
ဘူမိလဒ္ဓန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ။ (ကိမိဝါနည်း။) အာဟိတော၊ ဆောင်ယူအပ်သော။ ဝါ၊
ပူဇော်အပ်သော။ အဂ္ဂိ၊ မီးကို။ (အဂ္ဂိအာဟိတော^၂တိ၊ အဂ္ဂိအာဟိတောဟူ၍။ ဝါ၊
အဂ္ဂာဟိတော ဟူ၍။ ဝုတ္တော) ဝိယ၊ တည်း။

စ၊ ဆက်။ သြကာသကတုပ္ပန္နသဒ္ဓေပိ၊ ၌လည်း။ ဧတေန၊ ဤ ကံသည်။
သြကာသော၊ အခွင့်ကို။ ကတော၊ ပြီ။ ဣတိ စ၊ ဤသို့လည်း ဖြစ်သော။ ဧတဿ၊
ဤဝိပါက်၏ အတွက်။ သြကာသော၊ ကို။ ကတော၊ ပြီ။ ဣတိ စ၊ သော။
ဒုဝိဓတ္ထေပိ၊ ၂-ပါး အပြားရှိသော အနက်၌လည်း။ ဧဝံမေဝ၊ ဤ ဘူမိလဒ္ဓ
အတူပင်။ ကတသဒ္ဓဿ၊ ကတ သဒ္ဓါ၏။ ပရနိပါတော၊ နောက်၌ကျရောက်ခြင်း
ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ၏။ [ဤဝါကျ အဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာ အဓိပ္ပာယ်၌ ပြထားပြီ။]

သဗ္ဗဒါ၊ အခါခပ်သိမ်း။ အဝတ္တမာနမ္ပိ၊ ဖြစ်ဆဲ မဟုတ်ပါသော်လည်း။ ဂမိ
ယစိတ္တံ၊ ခရီးသွားလိုသူ၏စိတ်ကို။ ပဋိပက္ခ ပစ္စဝေက္ခဏာယ၊ သွားခြင်း၏
ဆန့်ကျင်ဘက်ကို ဆင်ခြင်ခြင်းအားဖြင့်။ အဝိက္ခမ္ဘိတတ္တာ၊ မခွါအပ်သေးသည်၏
အဖြစ်ကြောင့်။ ဥပ္ပန္နန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ ...အန္တရဓာပေတိတိ၊ ကား။ ဝိက္ခမ္ဘိကာ၊
ပယ်ခွာတတ်သော။ အာနာပါနဿတိ၊ အာနာပါနဿတိသည်။ ဝိက္ခမ္ဘေတိ၊
ပယ်ခွာနိုင်၏။ အန္တရာယေဝါတိ၊ ကား။ ဘူမိလဒ္ဓေ၊ ဘူမိလဒ္ဓ ကိလေသာသည်။
သဘူမိယံ၊ မိမိဖြစ်ရာ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ၅-ပါး၌။ အဗ္ဗောဓ္မိန္နေ၊ မပြတ်စဲသေးမိ။
ဝိစ္ဆိန္တိတွာ၊ ဖြတ်၍။ ဣတိ အတ္ထော။ ...အနတိတံ၊ အတိတ်လည်း မဟုတ်သော။
အနနာဂတံ၊ လည်းမဟုတ်သော။ ခဏတ္တယေနဒေသဂတမ္ပိ၊ ခဏ ၃-ပါးအပေါင်း၏

၁။ အသမ္မဟတံ။ ။ 'ဥပမာ-ဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာသည် သောတာပတ္တိမဂ် မဥပါဒ်မီက
ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ ဘင်ဓဏဝယ် ချုပ်သွားသော်လည်း နောင်တစ်ဖန် မဖြစ်ခြင်းသို့
မရောက်စေအပ်သေး။ ထိုသို့ မရောက်စေအပ်သေးသည်၏အဖြစ်ဖြင့် မပယ်နုတ်အပ်
သောကြောင့် "အသမ္မဟတ"ဟု ဆိုသည်။ အခြားကိလေသာများလည်း နည်းတူ။

၂။ အဂ္ဂိအာဟိတော။ ။ "အာဟိတောတိ အာဘတော (ဆောင်ယူအပ်သော)
ဇာလိတော ဝါ (တစ်နည်း-တောက်ပစေအပ် ငြိထွန်းအပ်သော)"ဟု သုတ္တန်ပါတ်နိဿယသုတ်
အဋ္ဌကထာ ဖွင့်၏။ ပထမနည်း၌ "အာပုဗ္ဗ ဓာဓာတ်၊ ဓ-ကို ဟ၊ အာကို ဣပြု" ဟုသိစေ၏။
ဒုတိယနည်း၌ "အာ+ဟုဓာတ်"ဟု ဆိုလို၏။ ဟုဓာတ်သည် မီးပူဇော်ခြင်း အနက်ကိုလည်း
ဟော၏။ ဤပုဒ်၌ "အာဟိတော+အဂ္ဂိ"ဟု ဆိုဆိုလျက် ဝိသေသနနောက်ချ၍
"အဂ္ဂိအာဟိတော"တစ်နည်း "အဂ္ဂာဟိတော"ဟု ဆိုအပ်သကဲ့သို့၊ ဤ၌လည်း "လဒ္ဓဘူမိ"ဟု
ဆိုလိုလျက် "ဘူမိလဒ္ဓ"ဟု ဆိုထားသည်-ဟုလို။

တစ်စိတ်တစ်ဒေသ၌ ဖြစ်သည်လည်း ဖြစ်သော။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ၊ ဥပါဒ်ဆဲစိတ်ကို။ ခုဏတ္တယဂတန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ။

ဒေသနာယ၊ ဒေသနာတော်၏။ ပဓာနေန၊ ပဓာနအဖြစ်ဖြင့်။ ဂဟိတော၊ ယူအပ်သော။ အတ္ထော၊ အနက်ကို။ သီသန္တိ၊ သီသ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။ ဟိ၊ မှန်။ ဒေသေတဗ္ဗံ၊ ဟောထိုက်သော။ လောကီယဓမ္မံ၊ လောကီတရားသို့။ ပတွာ ဒေသနာ အစဉ်အားဖြင့် ရောက်၍။ ဒေသနာယ၊ ၏။ စိတ္တံ၊ စိတ်ဟူသော အနက်သည်။ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဓမ္မသဘာဝံ၊ စိတ်ဟူသော တရား၏ ခေါင်းဆောင်ဖြစ်ခြင်း သဘောကို။ သန္တာယ၊ ၍။ ဧတံ၊ ဤ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ ဟူသော စကားကို။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။

သဗ္ဗေပိ၊ ကုန်သော။ အကုသလာံ၊ ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ စိတ်စေတသိက်တရား တို့ကို။ အကုသလာတိ၊ တို့ဟူ၍။ ဝုတ္တာ၊ ကုန်ပြီ။ စေတနာ၊ စေတနာကို။ (အကုသလာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တာ၊ ပြီ။) ဣတိ၊ သို့။ ဧကမိ၊ အချို့သော ပဒကာရ ဆရာတို့သည်။ (ဝဒန္တိ။) ရာဂါဒယော၊ ကုန်သော။ ဧကန္တာကုသလာ၊ ဧကန် အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော။ (ဓမ္မာ၊ တရားတို့ကို။) အကုသလာဘာဂိယာတိ၊ တို့ဟူ၍။ (ဝုတ္တာ။) ဖဿာဒယောပိ၊ ကုန်သော။ (ပိဖြင့်ရာဂါဒယောကိုဆည်း။) တပုဂ္ဂိုကာ၊ ထိုအကုသိုလ်၏ အသင်းအပင်း၌ ဖြစ်ကုန်သော။ (ဓမ္မာ၊ တရားတို့ကို။) အကုသလပက္ခိ ကာတိ(ဝုတ္တာ)။

မနော၊ ပ။ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ၊ ကား။ သဟဇာတော၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့နှင့် တကွ ဖြစ်သည်။ (သမာနော)ပိ၊ သော်လည်း။ ဝါ၊ ဖြစ်သည်လည်း ဖြစ်သော။ မနော၊ ကို။ (ဝုတ္တာ-၌ စပ်။) ဝါ၊ သည်။ (ဟောတိ-၌ စပ်။) သမ္ပယုတ္တော၊ သမ္ပယုတ် တရားတို့ကို။ သင်္ဂဏိတွာ၊ သိမ်းကျုံး၍။ အဓိပတိဘာဝေန၊ အကြီးအကဲ၏ အဖြစ်ဖြင့်။ (အဓိပတိပစ္စည်းကို မဆိုလို။ ဣန္ဒြိယပစ္စည်းဖြင့် အကြီးအကဲဖြစ်သည်ကို ဆိုလိုသည်။ ပဝတ္တမာနော၊ ဖြစ်လတ်သော်။ ပဌမံ ဥပ္ပန္နော ဝိယ၊ ပထမ ဖြစ်သကဲ့သို့။

၁။ ဓမ္မသဘာဝံဝါ။ ။ လောကီတရားဖြစ်သောစိတ် စေတသိက်တို့တွင် စိတ်သည် ပင်ကိုသဘာဝအတိုင်း အားဖြင့် စေတသိက်တို့ထက် ပြဋ္ဌာန်း၏။ ထို့ကြောင့် စိတ်၏ပင်ကို သဘောကို ရည်ရွယ်တော်မူ၍ “စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ”ဟု ဟောတော်မူသည်။ [ပထမနည်းဖြင့် ဒေသနာအရာ၌ ခေါင်းဆောင်ဟု ဆိုလို၏။ ဒုတိယနည်းဖြင့် ပင်ကို သဘောကိုအားဖြင့် ခေါင်းဆောင် ဟုဆိုလိုသည်။]

၂။ ဥပ္ပန္နော ဝိယ။ ။ ဤ၌ ဝိယဖြင့်ဆိုသောကြောင့် “ပဌမံ ဥပ္ပန္နံ”ကို သဒိသုပစာဟု ကြံပါ။ ဤသို့ဥပစာ မကြံရသော တစ်နည်းကို ပြလို၍ “အနန္တရပစ္စယမနံဝါ”ဟု တစ်နည်းဖွင့်သည်။

ဟောတိ။ ဧ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဧဝံ၊ ဤသို့။ မနောတေသံ ဓမ္မာနံ ပထမံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရေန)။ ဝုတ္တာ၊ ပြီ။ သမ္ပယုတ္တာပိ၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကိုလည်း။ တဒနုဝတ္တနတာယ၊ ထိုစိတ်သို့ အစဉ်လိုက်ခြင်း ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ “အနုဒေဝ” အကုသလာဓမ္မာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တာ၊ ဧတာတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ [အကုသလာ၊ ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ အနုဒေဝ၊ စိတ်နှင့်အတူတကွသာလျှင်။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။ -ဤပါဠိသည်အဋ္ဌကထာ စာအုပ်များ၌ မပါ၊ ကျနေဟန်တူ၏။ သို့မဟုတ် ပါဠိတော်ရင်းမှ စုံအောင်ယူ၍ဋီကာပြသည်ဟု-သော်လည်း ကြံပါ။] ဝါ၊ တစ်နည်း။ အနန္တ ရပစ္စယမနံ၊ အနန္တ ရပစ္စည်းဖြစ်သော စိတ်ကို။ သန္ဓာယ၊ ၍။ မနောပုဗ္ဗင်္ဂမတာ၊ ကို။ ဝုတ္တာ၊ ပြီ။

စိတ္တေန နိယတိတိ၊ ဟူသောစကားကို။ အဘိသင်္ခါရဝိညာဏံ၊ အဘိသင်္ခါရမည်သော စေတနာနှင့်ယှဉ်သော ဝိညာဉ်ကို။ သန္ဓာယ အာဟ။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ တဏှာသမ္ပယုတ္တံ၊ တဏှာနှင့်ယှဉ်သော စိတ်ကို။ (သန္ဓာယာဟ။) ...ပဒာသရန္တိ၊ ဟူသော စကားကို။ သဘာဝပဏ္ဏရတံ၊ သဘောအားဖြင့် ဖြူစင်သည်၏ အဖြစ်ကို။ သန္ဓာယာဟ။ ...အရက္ခိတေတိ၊ ကား။ သတိယာ၊ သတိဖြင့်။ အနုနယပဋိပသဒိဟိ၊ ရာဂ၊ ဒေါသ အစရှိသည်တို့မှ၊ အရက္ခိတေ၊ အပ်သော်။ ရာဂါဒိဟိ၊ တို့ကြောင့်။ ဗျာပန္နေ၊ ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်လတ်သော်။ တေဟိ ဧဝ၊ ထို ရာဂ အစရှိသော တရားတို့သည်ပင်။ အဝသုတေ၊ စိစွတ်အပ်သော်။ ...စိတ္တဿ၊ ဧ။ ပုဗ္ဗင်္ဂမဘာဝ သာဓနေ၊ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ ၏အဖြစ်ကို ပြီးစေခြင်း၌။ အညမညံ၊ သုတ်အချင်းချင်း။ ဗလဒါနဝသေန၊ အားပေးခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ (“ဗလာဓာနဝသေန၊ အားထားခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်” ဟု လည်းရှိ၏။) သုတ္တာနုရက္ခဏံ၊ သုတ်အချင်းချင်းစောင့်ရှောက်ခြင်းကို။ (ဝေဒိတဗ္ဗံ။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဣဓ၊ ဤအရာ၌။ ဥပသံဟဟာနံ၊ ဆောင်ယူအပ်

အနန္တ ရပစ္စည်းတပ်သော ရှေးရှေးစိတ်သည် နောက်နောက် စိတ်စေတသိက်တို့၏ ရှေးဦးစွာ ဖြစ်သည်-ဟုလို။

၁။ အနုဒေဝ။ ။ “အနုဒေဝ အဟိရိကံ အနောတ္တပ္ပံ” ဟူသော မဟာဝဂ္ဂသံယုတ်ပထမ သုတ်၌ “အနုဒေဝ သယော၊ န ဝိနာ တေန ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ အတ္ထော” ဟု အဋ္ဌကထာ၌လည်းကောင်း၊ “ဧတံဗ္ဗယံ အနုဒေဝ အနာဂတဗေဝ” ဟု ဋီကာ၌လည်းကောင်း ဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် ဤ၌လည်း ထိုအတိုင်းပင် အနုကို သဟအနက်ယူပါ။ မရ၌ကား “အနုဒေဝါတိ ဧကန္တေန” ဟု ဖွင့်၏။ အဘိဓာန်(၁၁၇၄)၌လာသော အနက်တို့တွင် ဧကန္တအနက် မပါသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပြခဲ့သော သာဝကတို့နှင့် မညီသောကြောင့် လည်းကောင်းစဉ်းစားပါ။

၂။ ဣဓဝါ။ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ။ ဤ အဋ္ဌကထာ၌ ဆောင်ပြအပ်သောစိတ်၏ ပုဗ္ဗင်္ဂမဘာဝ သာဝက သုတ်တို့သည် အဘိဓမ္မိကပုဂ္ဂိုလ်တို့ သိအပ်ပြီးဖြစ်သည်မှာ ကြာမြင့်လှပြီဖြစ်၏။

ကုန်သော။ အဘိဓမ္မိကေဟိ၊ အဘိဓမ္မာဆောင် ထေရ်တို့သည်။ ဝိညာတာနံ၊ သိအပ်ပြီးကုန်သော သုတ်တို့၏။ စိရကာလပ္ပဝတ္တိဝသေန၊ ကြာမြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံး ဖြစ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ (သုတ္တာနုရက္ခဏံ၊ ကို။) ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ကတရပညံ တွန့်အာဒိ၊ အစရှိသော စကားသည်။ န ပါဠိအာရုံ၌၊ ပါဠိတော်သို့ မတက်ရောက်။ (ပါဠိတော်၌ သင်္ဂါယနာ မတင်အပ်။) ဘဂ္ဂဝါ၊ သည်။ ဧဝံ၊ ဤသို့။ ကတရပညံ တံ ဘိက္ခု၊ ဟူ၍။ ပုစ္ဆတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ သို့။ အဋ္ဌကထာယမေဝ၊ ရှေးအဋ္ဌကထာ၌သာ။ ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်ပြီ။ ...ပညာ ပန ကိမတ္ထိယာတိ ဣဒံပိ၊ ဟူသော စကားတော်သည်လည်း။ ဧကံ၊ သော။ သုတ္တံ၊ သာဓက သုတ်တည်း။ (ပညာ၊ ပညာသည်။) အဘိညတ္တာ၊ ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် သိခြင်း အကျိုးရှိ၏။ ပရိညတ္တာ၊ ပိုင်းခြား၍သိခြင်းအကျိုးရှိ၏။ ပဟာနတ္တာ၊ ပယ်ခြင်းအကျိုးရှိ၏။ ဣတိ၊ သို့။ တဿ၊ ထို ပြဿနာ၏။ ဝိဿဇ္ဇနံ၊ အဖြေသည်။ (ဟောတိ။)

သာတန္တိ၊ ဟူသောစကားကို။ သဘာဝဝသေန၊ သောမနဿဝေဒနာ၏ သဘော၏အစွမ်းဖြင့်။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ [သောမနဿဝေဒနာက သာယာအပ်သော သဘောရှိသောကြောင့် “သဘာဝဝသေန”ဟု ဆိုသည်။] မဓုရန္တိ၊ ကို။ မဓုရံဝိယ၊ ချိုမြိန်သော အရသာနှင့်တူ၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဥပမာဝသေန(ဝုတ္တံ)။ ပေါနပ္ပ ဝိကာတိ၊ ကား။ ပုနတ္ထဝကရဏသိလာ၊ တစ်ဖန် ဘဝကိုပြုခြင်း အလေ့ရှိသော။ (ဘဝသစ်ကို ပြုလေ့ရှိသော။ ယာယံ တဏှာ-၌ စပ်။) တတြ တတြ၊ ထိုထို အာရုံ၌။ ဝါ၊ ထို ထို ဘဝ၌။ အဘိနန္ဒနတော၊ အလွန်နှစ်သက်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ နန္တိ၊ နန္တိ မည်၏။ နန္တိဘူတော၊ နှစ်သက်တတ်သည် ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ ရာဂေါ၊ စွဲမက်တတ်သော ရာဂတည်း။ နန္တိရာဂေါ၊ အလွန်နှစ်သက် စွဲမက်တတ်သော ရာဂ။ နန္တိရာဂဘာဝေန၊ အလွန်နှစ်သက် စွဲမက်တတ်သည်၏ အဖြစ်နှင့်။ သဟဂတာ၊

ထို့ကြောင့် ထိုသုတ်တို့ကို မပျောက်ပျက်အောင် စောင့်ရှောက်ခြင်းကို “သုတ္တာနုရက္ခဏံ”ဟု ဆိုသည်။

၁။ နန္တိရာဂဘာဝေန။ “နန္တိရာဂသဟဂတာ” ဟူသော ပါဠိတော်ကို “နန္တိရာဂဘာဝေန+ သဟဂတာ”ဟု ဖွင့်၏။ ထိုသို့ဖွင့်သဖြင့် နန္တိရာဂေန၌ ဘာဝပ္ပဓာနဘာဝ လောပကြံ၍ “အလွန် နှစ်သက် စွဲမက်တတ်သော တဏှာ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အလွန်နှစ်သက် စွဲမက်ခြင်း ကြိယာကို အရကောက်ပါ”ဟု သိစေ၏။ ထိုကြိယာနှင့် တကွဖြစ်သော တရားဟူသည်တဏှာပင်ဖြစ်၏။ ဤသို့ “နန္တိရာဂသဟဂတာ”၌ နန္တိရာဂမည်သော တဏှာနှင့်ယှဉ်ဖက် တရားတစ်မျိုးကို မရဘဲ နန္တိ ရာဂမည်သော တဏှာကိုသာ ရသောကြောင့် သဟဂတ သဒ္ဓါသည် တဏှာ၏ နန္တိရာဂ အဖြစ်ကို ထွန်းပြရုံသာဖြစ်၍ အနက်ထူးမရှိသောတစ္ဆာဝသဒ္ဓါ ဖြစ်ရသည်။ ဆိုလိုရင်းမှာ

တကွဖြစ်သော။ တဏှာ တည်း။ နန္ဒိရာဂသဟဂတာ၊ ဏှာ။ ဣတိ၊ သို့။ ဧတ္ထ၊ ဤ၊ ပြယုဂ်၌။ သမ္ပယောဂဝသေန၊ သမ္ပယောဂ၏ အစွမ်းဖြင့်။ (တဏှာနှင့် ယှဉ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။) သဟဂတဘာဝေါ၊ သဟဂတ၏ အဖြစ်သည်။ န အတ္ထိ၊ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သဟဂတသဒ္ဓေါ၊ သည်။ တဏှာယ၊ ၏။ နန္ဒိရာဂဘာဝံ၊ အလွန် နှစ်သက် စွဲမက်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကို။ ဧတေတိ၊ ထွန်းပြ၏။ (တသ္မာ၊ ကြောင့်။ တဗ္ဘာဝေတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်ပြီ။ ဤသို့ မရထည့်၍ စပ်၏။) နန္ဒိရာဂဘူတာ၊ အလွန်နှစ်သက် စွဲမက်သည်ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ (ယာယံ တဏှာ-၌ စပ်၏။) ဣတိ စ၊ သို့လည်း။ အဿ၊ ထို နန္ဒိရာဂသဟဂတာ ပုဒ်၏။ အတ္ထော၊ အဓိပ္ပာယ်အနက်သည်။ (ဟောတိ။)

နိဿယေတိ၊ ကား။ ပါဒကော၊ အခြေခံဟူသောအနက်၌၊ (ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ၏။) ...ရူပါရူပါရမ္မဏံတိ၊ ကား။ ပထဝီကသိဏာဒိ။ ပ။ အာရမ္မဏာနံ၊ ပထဝီကသိုဏ်း အစရှိသော အာရုံ၊ ကောင်းကင်ပညတ် အစရှိသော အာရုံရှိကုန်သော။ (သမာပတ္တိနံ -၌ စပ်။)

သံသဋ္ဌေတိ၊ ကား။ ခီရောဒကံဝိယ၊ ရေနှင့် နို့ရည်သည်ကဲ့သို့၊ သံမောဒိ တေ"ရောနှောအပ်သော။ ဧကိဘာဝမိဝ၊ တစ်ခုတည်း၏ အဖြစ်သို့ကဲ့သို့။ ဂတေ၊ ရောက်သောအနက်၌။ (ဝေဒိတဗ္ဗော။)

“နန္ဒိရာဂသဟဂတာ၊ နန္ဒိရာဂ ဖြစ်သော”ဟူသော အဓိပ္ပာယ်နက် မှတ်ပါ-ဟူလို။ [သစ္စဝိဘင်း အဋ္ဌကထာ၌ကား “နန္ဒိ ရာဂေန”ဟု ဘာဝသဒ္ဓါမပါဘဲ ဆိုသောကြောင့် “နန္ဒိရာဂ+သဟ+ဂတာ- နန္ဒိရာဂနှင့်တကွ (တရားကိုယ်အားဖြင့် တစ်ပါးတည်းအဖြစ်သို့သော)ရောက်သော”ဟု အနက်ဖွင့်သည်။]

မှတ်ချက်။ ။ ဒိဋ္ဌိဂတံ စသည်၌ တဗ္ဘာဝ ဟုဆိုလျှင် ဂတအတွက် လုံးလုံးအနက်ထူး မရှိ။ ဒိဋ္ဌိပုဒ်၏အနက်ကိုသာ တွဲဖက်ဖြစ်၍ ဟော၏-ဟု အဓိပ္ပာယ်ယူရ၏။ နိဿယအနက် ပေးသောအခါ “ဒိဋ္ဌိဂတ-ဒိဋ္ဌိ”ဟု ပေးရ၏။ ဤနေရာ၌ သဟဂတအတွက် နိဿယအနက် ပေးရာ၌ကား “တကွဖြစ်သော”ဟု ပေးနိုင်၏။ သို့သော် အရကောက်သောအခါ နန္ဒိရာဂကိုသာ ရသောကြောင့် သဟဂတအတွက် အနက် အရကောက်သီးခြားမရှိရကား “တဗ္ဘာဝ”ဟု ဆိုသည်။ [မူ၌ “နန္ဒိရာဂဘာဝေန သဟဂတာ”၌ နန္ဒိရာဂဘာဝေန ကို “အဘိန္ဒရိသေသန”ဟုဆို၏။ သဟဂတာကိုလည်း ဘူတာဟု ဖွင့်၏။ “နန္ဒိရာဂ အဖြစ်အားဖြင့် ဖြစ်သော”ဟု အနက်ပေးလေ၏။]

၁။ သမ္မောဒိတေ။ ။ သံပုဗ္ဗ-ဝုရာဒိ မုဒ-ဓာတ်သည် မိဿန (ရောနှောခြင်း) အနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “သမ္မောဒိတေ”ဟုပါဌ်ရှိပါစေ။ “ဘဂဝတာ သဒ္ဓိ” သမ္မောဒိ”ဟူသော ပါဠိတော်များ၌လည်း ဤ မုဒ-ဓာတ်၏ မိဿနအနက်ကိုပင် ယူ၍ “သီဝိတာဒကံ ယေ ဥဏှော

သဟဇာတေ^၁ တိ၊ ကား။ သမ္ပယုတ္တသဟဇာတော၊ သမ္ပယုတ် သဟဇာတ ဖြစ်သော၊ န သဟဇာတမတ္တေ၊ သဟဇာတမျှမဟုတ်သော အနက်၌။ (ဒိဿတိ-
 ၌ စပ်။) ဣဓာပီတိ၊ ကား။ ဣမသ္မိမ္မိ။ ပ။ အဓိပ္ပေတောတိ၊ ဟူသော။ ဣမိဿာ
 အဋ္ဌကထာယ၊ ဤ အဋ္ဌကထာ၌။ ယထာဒဿိတသံသဋ္ဌသဒ္ဓေါ၊ အကြင်အကြင်
 ပြအပ်ပြီးသော သံသဋ္ဌသဒ္ဓါကို။ သဟဇာတော၊ သဟဇာတ အနက်၌။ အဓိပ္ပေတော၊
 ဤ။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

အရူပံ ရူပေနာတိ၊ ကား။ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ၊ ပဋိသန္ဓေ ခဏ၌။ ဝတ္ထုနာ၊
 ဟဒယ ဝတ္ထုနှင့်။ (သဟဇာတံ ဟောတိ၊ န သံသဋ္ဌံ၊ န သမ္ပယုတ္တံ-၌ စပ်။)

ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသောတိ၊ ကား။ အနဝဿသသင်္ဂဟေန၊ အကြွင်းအကျန် မရှိသော
 လက္ခဏာ လေးပါးလုံးကို သိမ်းကျုံးခြင်းဖြင့်။ ကတော၊ ပြုအပ်သော။ အတိသ
 ယနိဒ္ဒေသော၊ အလွန်ဖြစ်သော လက္ခဏာလေးပါးကို ညွှန်ပြကြောင်း စကားတည်း။

၁။ ကေန သမ္ပောဒိတံ ဧကိဘာဝံအဂမာသိ”ဟု အဋ္ဌကထာတို့ ဖွင့်ကြသည်။ [မရဋိကာ၌လည်း
 “သမ္ပောဒိတေ-သုဋ္ဌ၊ မောဒိတေ ယုတ္တေတိ အတ္ထော”ဟု ပါဌမှန်ရှိပါစေ။]

၁။ သဟဇာတေ။ ။ ရုပ်အချင်းချင်း တစ်ကလာပ်တည်းဝယ် အတူဖြစ်ကြရာ၌လည်း
 ကောင်း၊ ပဋိသန္ဓေအခါ ဝတ္ထုရုပ်နှင့် ပဋိသန္ဓေဝိပါက်တို့ အတူဖြစ်ရာ၌ လည်းကောင်း
 “သဟဇာတ”ဟု ဆိုရသော်လည်း ဧကုပ္ပာဒ ဧကနိရောဓ-စသော လက္ခဏာအားဖြင့်တကွဖြစ်
 ကြသည် မဟုတ်သောကြောင့် သမ္ပယုတ္တ ဟု မဆိုနိုင်။ ထိုသို့ သမ္ပယုတ္တမဟုတ်ဘဲ တကွဖြစ်သော
 တရားကို “သဟဇာတမတ္တ (သဟဇာတ သာမည)”ဟု ဆိုသည်။ မတ္တဖြင့် သမ္ပယောဂကို ကန့်။
 “ဣဒံ သုခံ ဣမာယပီတိယာ သဟဂတံ”၌လာသော သဟဇာတကား ဧကုပ္ပာဒစသော
 လက္ခဏာ ၄-ပါးနှင့်အညီ သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော သဟဇာတတည်း။ ထို့ကြောင့် ထို နာမ်
 အချင်းချင်း တကွဖြစ်သည်ကို “သမ္ပယုတ္တသဟဇာတ”ဟုဆိုသည်။

၂။ ဣဓာပီတိ။ ။ ရှေ့၌ အဋ္ဌကထာဝယ်ဣမသ္မိမ္မိ ပဓာနာယမေဝ အတ္ထော
 အဓိပ္ပေတော” ဟု ရှိခဲ့၏။ “ထိုကို ဣမဖြင့် ပြန်၍ဖွဲ့ပါ”ဟု သိစေလို၍ “ဣမသ္မိမ္မိပဓာနာယ
 မေဝ အတ္ထော အဓိပ္ပေတောတိဣမိဿာ အဋ္ဌကထာယ”ဟုဖွင့်သည်။ “အဓိပ္ပေတော၏ ကံကိုလည်း
 အတ္ထုဒ္ဓါရ အဖြစ်ဖြင့် ပြအပ်ပြီးသော သံသဋ္ဌသဒ္ဓါကို ထည့်ပါ”ဟု သိစေလို၍ “ယထာ
 ဒဿိတသံသဋ္ဌသဒ္ဓေါ”ဟု ဖွင့်သည်။ ဆိုလိုရင်းကား- “သောမနဿသဟဂတ-သဒ္ဓါသည်
 သံသဋ္ဌအနက်ကို ဟော၏။ ထို သံသဋ္ဌသဒ္ဓါသည်လည်း သဟဇာတအနက်ကို ဟော၏”ဟု
 ဆိုလိုသည်။

အနာဘဋ္ဌတာယေဝါတိ၊ ကား။^၁ဒိဋ္ဌသုတန္တိအာဒီသု၊ ပါဠိရုပ်တို့၌။
 (ပဿိတဗ္ဗတာဒယော၊ ပဿိတဗ္ဗတာ အစရှိသည်တို့သည်။) ဒိဋ္ဌတာဒယော၊
 ဒိဋ္ဌတာ အစရှိသည်တို့သည်။ (ဟောန္တိ)၊ ဝိယ၊ (တထာ။) အဘာသိတဗ္ဗတာ၊
 မဟောထိုက်သည်၏ အဖြစ်သည်။ အနာဘဋ္ဌတာ၊ တာမည်၏။ သဗ္ဗာကာရေန၊
 အလုံးစုံသော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ သဒိသဿ၊ သော။ (အသင်္ခါရိက အဖြစ်မှတစ်ပါး
 အားလုံးတူသော။) ဒုတိယစိတ္တဿ၊ ဒုတိယ မဟာကုသိုလ်စိတ်၏။ သသင်္ခါရိကတာ
 ဝစနေန၊ သသင်္ခါရိကအဖြစ်ကို ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်။ ဣမဿ၊ ဤ ပထမ
 မဟာကုသိုလ်စိတ်၏။ အသင်္ခါရိကတာ၊ အသင်္ခါရိက၏ အဖြစ်ကို။ ဝိညာယတိ၊
 သိအပ်သိနိုင်၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (အသင်္ခါရိကအဖြစ်၏ သိနိုင်သည့်အတွက်။)
 အဘာသိတဗ္ဗတာယ၊ မဟောထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (အသင်္ခါရိကဘာဝေါ၊
 ကို။) န ဂဟိတော၊ ပါဠိတော်၌ မယူအပ်။ ဣတိ အတ္ထော၊ သည်။ ယုဇ္ဇတိ၊
 သင့်၏။ အဓိပ္ပာယော ပန၊ အဓိပ္ပာယ်သည်ကား။ ပါဠိယံ၌။ အဘာသိတတ္တာ ဧဝ၊
 ဟောတော်မမူထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်။ တတ္ထ၊ ထို (ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်ကို
 ပြရာ) ပါဠိတော်၌။ ဒေသေတဗ္ဗဘာဝေန၊ မဟောထိုက်သော ပုဒ်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ န
 ဂဟိတော၊ ယူတော်မမူအပ်။ န သင်္ဂဟိတော၊ မသိမ်းယူအပ်၊ တဿ၊ ထို
 အသင်္ခါရိက သဒ္ဓါ၏၊ အတ္ထဿ၊ အသင်္ခါရိက အနက်၏။ အဘာဝါ၊ မဖြစ်ခြင်း

၁။ ဒိဋ္ဌ။ပ။အနာဘဋ္ဌတာ။ ။ "အနာဘဋ္ဌတာယ"ဟူသော အဋ္ဌကထာဝယ် အနာဘဋ္ဌတာ
 ဟူသည် အဘယ်နည်း ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "အဘာသိတဗ္ဗတာ အနာဘဋ္ဌတာ"ဟု
 မိန့်သည်။ ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက် ဟောတော် မမူထိုက်သည်၏အဖြစ် (နောက်၌ "သသင်္ခါရိက"
 ဟု ဟောတော်မူလတ္တံ့ဖြစ်သောကြောင့် ဤ၌ "အသင်္ခါရိက"ဟု ဟောဖွယ်မလိုခြင်း)သည်
 အနာဘဋ္ဌတာ မည်၏။

မေးဖွယ်။ ။ အနာဘဋ္ဌန္တိ က-ပစ္စည်းသည် အတိတ်ကံအနက်ဟော မဟုတ်ပါလော။
 အဘယ့်ကြောင့် အရဟအနက်ဟော တဗ္ဗပစ္စည်းဖြင့် "အဘာသိတဗ္ဗ"ဟု ဖွင့်ရသနည်း ဟုမေး။
 အဖြေကား-ဒိဋ္ဌ သုတပုဒ်၌ တကယ်မြင်အပ်ပြီး ကြားအပ်ပြီးကို "ဒိဋ္ဌသုတ"ဟု မဆိုလို။
 ပဿိတဗ္ဗ-မြင်ထိုက် မြင်ကောင်းသော အာရုံကို "ဒိဋ္ဌ"ဟု လည်းကောင်း။ သောတဗ္ဗ-
 ကြားထိုက် ကြားကောင်းသော အာရုံကို "သုတ"ဟုလည်းကောင်း ဆို၏။ ထိုသို့ဆိုရာ၌ တ-
 ပစ္စည်းသည် ကာလသာမည အနက်နှင့်တကွ အရဟတ္ထ-ကံအနက်ကို ဟောသကဲ့သို့ ဤ၌ တ-
 ပစ္စည်းလည်း ကာလသာမည အနက်နှင့်တကွ အရဟတ္ထ-ကံ အနက်ကိုဟောသောကြောင့် အနာ
 ဘဋ္ဌကို "အဘာသိတဗ္ဗ"ဟု ဖွင့်နိုင်ပါသည်။ ဥပမာ-အဘိဓမ္မပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကိုပြရာဝယ်
 "ပုဇိတေ"ဟူသောပုဒ်ကို "ပုဇာရဟေ"ဟု ဖွင့်ရာ၌ တ-ပစ္စည်း၏ အရဟ-အနက်ကို ဖွင့်ပြ
 သကဲ့သို့တည်း။ [ကာလဝိသေသာနပေက္ခော ကမ္မသာဓနော အာဘဋ္ဌသဒ္ဓေါ ဘာသိတဗ္ဗပရိယာ
 ယောတိ ဒေသေန္တော အာဟ အဘာသိတဗ္ဗတာ အနာဘဋ္ဌတာတိ။-အန။]

ကြောင့်။ (န ဂဟိတော၊ မယူအပ်သည်ကား။) န၊ မဟုတ်။ ဣတိ၊ သို့။ (ဝေဒိတဗ္ဗော။) အထဝါ၊ ကား။ ပါဠိယံ၊ ဌ။ အနာဘဋ္ဌတာယ ဇဝ၊ မဟောဇာပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်။ အဋ္ဌကထာယံ၊ ဌ။ န ဂဟိတော၊ မယူအပ်။ တဿ၊ ထိုအသင်္ခါရိကသဒ္ဓါ၏။ အတ္ထော၊ ကို။ (အဋ္ဌကထာစရိယေဟိ၊ ရှေးအဋ္ဌကထာဆရာတို့သည်။) န ဝုတ္တော၊ မဖွင့်ဆိုအပ်။

နိယမေတွာ ဝါတိ၊ ကား။ ပရတော၊ ဌ။ ဧဝံဝိဇ္ဇေသဝ၊ ဤသို့အပြားရှိသည်သာလျှင်ဖြစ်သော ဒုတိယမဟာကုသိုလ်စိတ်၏။ သသင်္ခါရိကဘာဝဝစနတော၊ သသင်္ခါရိကအဖြစ်ကို ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်။ ဣဓ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်ကိုပြရာ ပါဠိရပ်ဌ။ တဒဝစနေနေဝ၊ ထို သသင်္ခါရိကအဖြစ်ကို ဟောတော်မူခြင်းဖြင့်ပင်။ အသင်္ခါရိကဘာဝံ၊ ကို။ နိယမေတွာ၊ သတ်မှတ်တော်မူ၍။ (ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ အာရတိ-ဌံ စပ်။)

မနောဝိညာဏန္တိ ဧတ္ထ၊ ပါဠိဌ။ ဒွါရံ၊ ဒွါရကို။ ဝတ္ထုတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဒွါရေန၊ ဒွါရဖြင့်။ တံ သဟာယဘူတံ၊ ထို ဒွါရ၏ သူငယ်ချင်းဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ ဝါ၊ ထို ဒွါရနှင့်အတူ ဖြစ်ဖက် ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ ဟဒယဝတ္ထုကို။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။

သရသဘာဝေနာတိ၊ ကား။ သကိစ္စဘာဝေန၊ မိမိကိစ္စရှိသည်၏အဖြစ်ဖြင့်။ ဟိ၊ မှန်။ အဝိဇ္ဇာ၊ သည်။ သင်္ခါရာနံ၊ တို့အား။ ပစ္စယဘာဝကိစ္စာ၊ ကျေးဇူးပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော ကိစ္စရှိ၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ အညာသာဓာရဏော၊ အခြားတရားတို့နှင့် ဆက်ဆံခြင်းမရှိသော။ ရသိတဗ္ဗော ဝိညာတဗ္ဗော၊ သိထိုက်သော။ ဘာဝေါ၊ သဘောသည်။ သရသဘာဝေါ၊ မည်၏။ အဝိဇ္ဇာသဘာဝေါ၊ အဝိဇ္ဇာသဘော။ သင်္ခါရသဘာဝေါ၊ သင်္ခါရသဘော။ ဣတိ ဝေမာဒိကော၊ ဤသို့အစရှိသော သဘောတည်း။ သရသသဘာဝေနာတိပိ၊ ဟူ၍လည်း။ ပါဠော(အတ္ထိ)။ သောယေဝ အတ္ထော၊ ပင်တည်း။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ အဝိဇ္ဇာ ပစ္စယာတိ၊ ဟူ၍။ သရသေန၊ မိမိကိစ္စအားဖြင့်။ (အရူပဓမ္မော ဒဿိတာ-ဌံ စပ်။) သင်္ခါရာတိ၊ ဟူ၍။ သဘာဝေန၊ မိမိသဘောအားဖြင့်။ (အရူပဓမ္မော ဒဿိတာ-ဌံ စပ်။) [ဤ အဓိပ္ပာယ်များကို အဋ္ဌကထာဘာသာသီကာ၌ ပြထားပြီ။]

၁။ အထဝါ။ ။ ဤနည်း၌ကား အာဘဋ္ဌ၌ တ-ပစ္စည်းသည် ရိုးရာဖြစ်သော အတိတ်အနက်ပင်တည်း။ “အသင်္ခါရိကအဖြစ်ကို ပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူအပ်ပြီး မရှိသောကြောင့်ပင် အဋ္ဌကထာ၌ ထို အသင်္ခါရိကအဖြစ်ကို ရှေးအဋ္ဌကထာဆရာတို့ မယူအပ်။ ထို အသင်္ခါရိကပုဒ်၏ အနက်ကို မဖွင့်အပ်”ဟူလို။

ဧကသမုဋ္ဌာနာဒိတာ၊ ဧကသမုဋ္ဌာန အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ကို။ ရူပဓမ္မေသု
ဧဝ၊ ရုပ်တရားတို့၌သာ။ ယောဇေတဗ္ဗာ၊ ၏။ (ကသွာ၊ နည်း။) တေသု၊ ထိုရုပ်
တရားတို့၌။ တဗ္ဗောဟာရဗာဟုလ္လတော၊ ထို ဧကသမုဋ္ဌာန စသော အခေါ်အဝေါ်၏
များသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ အတိတာဒိဘာဝေါ၊ အတိတ အစရှိသည်တို့၏
အဖြစ်ကို။ ရူပါရူပဓမ္မေသု၊ ရုပ် နာမ်တရားတို့၌။ (ယောဇေတဗ္ဗော။) ဝါ၊
တစ်နည်းကား။ စိတ္တစေတသိကနိဗ္ဗာနာနမ္မိ၊ စိတ်၊ စေတသိက်၊ နိဗ္ဗာန်တို့၏လည်း။
(ပိဖြင့် ရုပ်ကိုပေါင်း။) ယထာ သဘာဝံ၊ သဘောအားလျော်စွာ။ (ယထာသမ္ဘဝံ၊
ဖြစ်သည့်သည် အားလျော်စွာ။) ဧက။ပ။သမုဋ္ဌာနတာ၊ ဧကသမုဋ္ဌာန်၊ ဒွိသမုဋ္ဌာန်၊
နကုတောစိသမုဋ္ဌာန်တို့၏ အဖြစ်ကို။ (ယောဇေတဗ္ဗာ၏။) [အဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာ
ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

အနာပါထဂတာတိ၊ ကား။ သုခုမရဇာဒိရူပံ ဝိယ၊ သိမ်မွေ့သော အဏုမြူ၊
တဇ္ဇာရိမြူ အစရှိသည်တို့၏ အဆင်းကဲ့သို့၊ ဝတ္ထုပရိတ္တတာယ၊ ရူပါရုံ၏တည်ရာ
ဝတ္ထု၏ သေးငယ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ [“သုခုမရဇာဒိရူပန္တိအ
ဏုတဇ္ဇာရိရူပမာဟ၊ ပရမာဏုရူပေ ပန ဝတ္ထဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ။-အန။”] တတ္တာယောဂုဋ္ဌေ၊
အလွန် ပူသော သံတွေခဲပေါ်၌။ ပတိတောဒကဗိန္နုရူပံ ဝယ၊ ကျသော ရေပေါက်၏
အဆင်းကဲ့သို့။ ခဏပရိတ္တတာယ၊ ပဗန္ဓုခဏ၏ တိုလျသည်၏အဖြစ်ကြောင့်
လည်းကောင်း။ (ရုပ်ကလာပ် အဆက်ဆက်ကို ပဗန္ဓု-ဟုခေါ်၏။ ထို ပဗန္ဓုခဏ၏
တိုလျသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) အတိဒူရတာယ၊ အလွန်ဝေးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်
လည်းကောင်း။ အစွာသန္နာဒိတာယ၊ အလွန်နီးသည်၏အဖြစ် အစရှိသည်တို့၏
အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ အတိတာနာဂတတာယ စ၊ အတိတ်အာရုံ၊ အနာဂတ်
အာရုံ၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ စက္ခာဒိနံ၊ စက္ခု အစရှိသည်တို့၏။
အဂေါစရဂတာ၊ ကျက်စားရာ အာရုံ၏အဖြစ်သို့ မရောက်ကုန်သော။ (ရူပါဒယောပိ
ဒမ္မာရမ္မဏံ-ဟူသော အဋ္ဌကထာ၌ စပ်။) [အဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာဘာသာဋီကာ၌
ပြထားပြီ။]

အနညတ္တဘာဝေန၊ အခြားအာရုံ၌ မဖြစ်ခြင်းကြောင့်။ ဝိသယော၊ ဝိသယဟူ၍
လည်းကောင်း။ တတ္ထ၊ ထိုအာရုံ၌။ စရဏေန၊ များစွာဖြစ်ခြင်းကြောင့်။ ဂေါစရော၊
ဂေါစရ ဟူ၍လည်းကောင်း။ ဝုတ္တော၊ မိန့်ဆိုအပ်ပြီ။ [အဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာ
ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

တဗ္ဗိသယနိစ္ဆယေန၊ ထိုအာရုံကို ဆုံးဖြတ်ခြင်းကြောင့်။ မနော၊ မနောဝိညာဉ်
သည်။ ပဋိသရဏံ၊ လဲလျောင်းရာတည်း။

အယမတ္ထော၊ ဤ အနက်အဓိပ္ပာယ်သည်။ သိဒ္ဓေါ၊ ထင်ရှားသည်။ ဟောတိ၊ (ကသွား၊ နည်း။) အညဏာ၊ ဤသို့ မဟုတ်လျှင်။ တောသံ၊ ထို ရူပ စသောအာရုံတို့၏။ ဓမ္မာရမ္မဏဘာဝေန၊ ဓမ္မာရုံ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝါ၊ ဓမ္မာရုံဖြစ်သည့် အတွက် နေသံ။ ပ။ ပစ္စနဘောတိတိဝစနဿ၊ ဟူသော ပါဠိတော်စကား၏။ အနုပ ပတ္တိတော၊ မသင့်ခြင်းကြောင့်။ (အယမတ္ထော သိဒ္ဓော ဟောတိ။) ဒိဗ္ဗစက္ခု။ ပ။ ဉာဏေဟိ၊ ဒိဗ္ဗ စက္ခုဉာဏ်၊ ဒိဗ္ဗသောတဉာဏ်၊ ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏ်တို့ဖြင့်။ ယထာဝုတ္တနယေန၊ အကြင် အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်။ (ဝတ္ထု၊ ပရိတ္တတာယ စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်။) အနာပါကဂတာနိ၊ ရှေးရှုကျခြင်းသို့ မရောက်ကုန်သော။ ရူပါဒိနိ၊ ရူပါရုံ အစရှိသည်တို့ကို။ အာလမ္ဗိယ မာနာနိ၊ အာရုံပြုအပ်ကုန်လတ်သော။ ဝါ၊ သော။ ရူပါဒိနိ၊ တို့ကို။ ဓမ္မာရမ္မဏန္တိ၊ ဓမ္မာရုံဟူ၍။ ကတ္ထမိ၊ တစ်စုံတစ်ခုသော ပါဠိရပ်၌။ (မည်သည့်ပါဠိ၌မျှ။) ဝုစ္စမာ နာနိ၊ ဟောအပ်သည်တို့ကို။ န ဒိဋ္ဌာနိ၊ မတွေ့မြင်အပ်ကုန်။ ဣတရထာ စ၊ တစ်ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ကား။ ဒိဗ္ဗေန။ ပ။ ပဿတိတိအာဒိသု၊ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌။ (ဝုစ္စမာနာနိ၊ တို့ကို။) ဒိဋ္ဌာနိ၊ တွေ့မြင်အပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ("အယံ အတ္ထော၊ သည်။ သိဒ္ဓေါ ယေဝ၊ သာ၍ထင်ရှားသည်သာ။ ဟောတိ"ဟု အဋ္ဌကထာ၌ စပ်။)

မနသာ၊ မနောဝိညာဉ်သည်လည်းကောင်း။ ပဉ္စဝိညာဏေဟိ စ၊ ပဉ္စဝိညာဉ် တို့သည်လည်းကောင်း။ ဂဟေတဗ္ဗဘာဝူပဂမနေန၊ ယူထိုက်သည်၏အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ခြင်းအားဖြင့်။ (ဒွိသု ဒွိသု ဒွါရေသု။) အာပါယံ၊ သို့။ အာဂစ္ဆတိ၊ ၏။ ...ဃဋ္ဌေတွာတိ၊ ကား။ ပဋိမုခဘာဝါပါယံ၊ ရှေးရှုသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အာပါယ သို့။ ဂန္ဓာ၊ ရောက်၍။ ...ဩသာရကဿ၊ ပါဠိသက်သက်ကို သက်ရောက် စေတတ် (သွင်းချတတ်)သော။ သရဘာဏကဿ၊ သရဘာဏက ပုဂ္ဂိုလ်၏ လည်းကောင်း။ သဒ္ဓံ သုတွာ-၌ စပ်။)

ပကတိယာ၊ ပင်ကိုအားဖြင့်။ ဒိဋ္ဌာဒိဝသေန၊ ဒိဋ္ဌ အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်း ဖြင့်။ အာပါယဂမနန္တု၊ ရှေးရှုကျခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းကိုလည်း။ (ဓေဒိတဗ္ဗ-၌စပ်။) ဘောဇန ။ ပ ။ ဥဿာဟာဒိဟိ၊ အစာကြေခြင်း၊ လျှောက်ပတ်သောဥတု၊

၁။ ဘောဇန။ ပ။ ဥဿာဟာဒိဟိ။ ။ ဤစကားသည် ကလ္လ(ကလျ)ကာယဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းပြတည်း။ မှန်၏။ -ဘောဇနပရိကာမ (အစာ၏ကောင်းစွာကြေကျက်ခြင်း)ဖြစ်လျှင် လည်းကောင်း၊ ဥတုဘောဇနဝိသေသ(လျှောက်ပတ်သောဥတု၊ ဘောဇန)အထူးကို ရလျှင် လည်းကောင်း၊ ဥဿာဟ (ကာယိကဝိရိယ ဝေတသိကဝိရိယ)ကို ကျန်းမာရေးလိုက်စားသော အားဖြင့် နည်းမှန်လမ်းမှန် အားထုတ်လျှင် လည်းကောင်း ကလ္လကာယ (ကျန်းမာသောကိုယ်) ဖြစ်၏။

လျောက်ပတ်သောဘောဇဉ်အထူး၊ ဝီရိယကို ကောင်းစွာအားထုတ်ခြင်း အစရှိသည် တို့ကြောင့်၊ ကလျံ၊ ခန့်ကျန်းသော။ (ကာယံ ဝါ၊ ကိုယ်သို့သော်လည်းကောင်း။) ရောဂါနော၊ ရောဂါရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဝါတာဒိဟိ စ၊ လေ အစရှိသည်တို့သည် လည်း။ (အာဒိဖြင့် သလိပ်၊ သည်းခြေ၊ သွေးတို့ကို ယူ။) ဥပဒ္ဓုတံ၊ နှိပ်စက်အပ်သော။ ကာယံ ဝါ၊ သို့သော်လည်းကောင်း။ အနုဝတ္တန္တဿ၊ အစဉ်လိုက်သော။ ဝါ၊ အစဉ်လိုက်ခြင်းကြောင့်၊ ဇာဂရဿ၊ နိုးသောပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဘဝဂံဿ၊ ဘဝင်၏။ စလနပစ္စယာနံ၊ လှုပ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်ကုန်သော။ ကာယိက ။ပ။ ဥပနိဿယာနံ၊ ကာယိက သုခ၊ ကာယိကဒုက္ခ၊ ဥတု၊ ဘောဇဉ် အစရှိသော အားကြီးသော မှီရာ

တစ်နည်း။ ။ ဤဟိတ်ကို ပြောင်းပြန် ပြန်လိုက်လျှင် “ဥပဒ္ဓုတကာယ=ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းပြုလည်း ဖြစ်နိုင်၏” ဟု အနု မဓုတို့ ဖွင့်ကြ၏။ [အထဝါ-ဘောဇန။ပ။ဥဿာဟာဒိဟိတိ ဣဒံ ကာယဿကလျတာယ ဝိယ ဥပဒ္ဓုတတာယာပိ ကာရဏဝစနံ] မှန်၏။ -အစာမကြေလျှင် လည်းကောင်း၊ မလျောက်ပတ်သောဥတု ဘောဇဉ်ကို ရလျှင်လည်းကောင်း၊ ‘ဝီရိယ လွန်သွား လောက်အောင် နည်းမှန်လမ်းမှန် မဟုတ်ဘဲ အားထုတ်လျှင်လည်းကောင်း၊ လေ စသော (သလိပ် သည်းခြေတို့ပါ) ပျက်သဖြင့် ခန္ဓာကိုယ်သည် ထို လေ စသည်တို့၏ အနှိပ်စက်ကို ခံရ၍ မကျန်းမမာ ဖြစ်၏။

၁။ အနုဝတ္တန္တဿ၊ဇာဂရဿ။ ။အနုဝတ္တန္တ၌ အန္တပစ္စည်းသည် “ဇယံ (ဇယန္တော)၊ အောင်နိုင်သူသည်။ ဝါ၊ အောင်နိုင်ခြင်းကြောင့်။ ဝေရံ၊ ရန်ကို။ ပသဝတိ၊ တိုးပွားစေ၏”၌ အန္တပစ္စည်းကဲ့သို့ ဟိတ်အနက်ကိုလည်း ဟော၏။ ထိုပြင်သော ကျန်းမာသော၊ သို့မဟုတ်- မကျန်းမာသော ကိုယ်သို့ စိတ်အားဖြင့် အစဉ်လိုက်နေသောကြောင့် (စိတ်ဝင်စားနေသောကြောင့်) အိပ်မပျော်ဘဲ နိုးနေသည်-ဟူလို။ [ဤဇာဂရဿကို “အာပါထဂမနံ”ဟူသော ရှေ့သို့ လှည့်စပ်။ “နိုးသောပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ ရှေးရှုကျရောက်ခြင်း”ဟူလို။]

၂။ ဘဝဂံဿ၊ စလနပစ္စယာနံ။ ။ ဤပုဒ်သည် နောက်၌လာမည့် ဆဋ္ဌိ ဗဟုဝစနန္တ ၃-ပုဒ်၏ ဝိသေသနတည်း။ [စလနပစ္စယာနန္တံ ဣဒံ တမ္ဘိသေသနံ-မဓု။] မှန်၏ “ပကတိယာ။ပ။ အာပါထ မာဂစ္ဆန္တိ”ဟူသော အဋ္ဌကထာ၌ အာပါထဂမနအာရုံတို့၏ ရှေးရှုကျခြင်းသို့ ရောက်ခြင်း (ထင်လာခြင်း)သည် ဘဝင်လှုပ်ခြင်း၏ အကြောင်းတည်း။ “အာရုံထင်လာသောကြောင့် ဘဝင်လှုပ် ရသည်”ဟူလို။ ထိုထင်လာခြင်း၏ အကြောင်းများကား နိုးနေသူအတွက် “ကာယိကသုခ ဒုက္ခ ဥတုဘောဇနဒိဥပနိဿယ အကြောင်း၊ စိတ္တ ပဏိဒဟန သဒိသာသဒိသသမ္ပန္နဒဿနာဒိ အကြောင်းများ”တည်း။ အိပ်ပျော်နေသူအတွက် ဓာတုက္ခောဘာဒိအကြောင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် အာပါထဂမန၏ အကြောင်းများကိုလည်း ဘဝဂံစလန၏ အကြောင်းအဖြစ်ဖြင့် ဤ၌ဆိုထား သည်။ [“ကာရဏကာရဏံကပိကာရဏန္တေဝ ဝုစ္ဆတိ” ဟူသော ပရိဘာသာနှင့် အညီတည်း။]

၃။ ကာယိက။ပ။ဥပနိဿယာနံ။ ။ ဤပုဒ်ကို ဝသေန-၌စပ်ပါ။ [ကာယိကံ။ပ။ ဘောဇနာဒယော ဇဝ+အာပါထဂမနဿ ဥပနိဿယာ တထာ၊ တေသံ၊ ဝသေနဟေတု ဘူတေန။-မဓု။] ကာယိကသုခ ကာယိကဒုက္ခနှင့် သပ္ပါယဖြစ်-မဖြစ်သောဥတု ဘောဇဉ်သည် မနောဒွါရ၌ အာရုံထင်တာဖို့ရန် (အာရုံထင်သဖြင့် ဘဝင်လှုပ်ဖို့ရန်) အားကြီးသော အကြောင်းများ

အကြောင်းတို့၏။ (ဝသေန၊ အစွမ်းကြောင်းလည်းကောင်း။) စိတ္တံပပစ္စယာနံ၊ စိတ်ကို ရှေးရှုထားခြင်း၊ တူသောအာရုံကို မြင်ရခြင်း၊ မတူသောအာရုံကိုမြင်ရခြင်း၊ ထို အာရုံနှင့် စပ်သော အာရုံကိုမြင်ရခြင်း အစရှိသော အကြောင်းတို့၏။ (ဝသေန၊ ကြောင့်လည်းကောင်း။) သုတ္တဿ၊ အိပ်ပျော်နေသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ သုပိနဒဿနေ၊

မြစ်ကြ၏။ မှန်၏-ချမ်းသာ ဆင်းရဲ တစ်မျိုးမျိုးတွေကြုံလာလျှင် တောင်တွေ၊ မြောက်တွေနှင့် အာရုံအမျိုးမျိုး ထင်လာတတ်ကြ၏။ ဥတု ဘောဇန၌ အကောင်းအဆိုးတွေရပြန်လျှင်လည်း ထိုအတူပင် ထင်လာတတ်ကြသည်။

၁။ စိတ္တံပပစ္စယာနံ။ ။ ဤပုဒ်ကိုလည်း "ဝသေန"၌ စပ်ပါ။ (စိတ္တပဏိဒ ဟနဉ္စ ရူပါဒိနာ သဒိသာသဒိသံ သမ္ပန္နံ၊ တဿ ဒဿနာဒိ စတထာ၊ အာဒိသဗ္ဗေန သဝနာဒယော သင်္ဂဏှာတိ၊ စိတ္တပဏိဒဟနံပပစ္စယာတထာ၊ တေသံပစ္စယာနံ ဝသေန ဟေတုဘူတေန-မဓု။) ဤအဖွင့်များသည် "ပကတိ မြင်အပ်ဖူးသော အာရုံသည်တို့၏ အစွမ်းကြောင့် မနောဒွါရ ၌ အာရုံထင်လာပုံကိုပြသော အဖွင့်ဟု သတ်ပြပါ။ ထို့ကြောင့်...

" စိတ္တပဏိဒဟနံ"ဟူသည် မြင်အပ် ကြားအပ် တွေ့သိအပ်ဖူးသော အာရုံ၌ပြန်၍ စိတ်ထားခြင်း စိတ်ညွတ်ခြင်းတည်း။

" သဒိသဒဿနံ"ဟူသည် ရှေးက မြင်အပ် ကြားအပ် တွေ့သိအပ်ဖူးသော အာရုံနှင့် တူသောအာရုံကို မြင်ရခြင်း (ထိုသို့ မြင်ရသည့်အတွက် ရှေးကအာရုံကို ပြန်၍ သတိရခြင်း)တည်း။

" အသဒိသဒဿနံ"ဟူသည် ဒိဋ္ဌိ စသော အာရုံနှင့် မတူသော အာရုံကို မြင်ရခြင်းတည်း။ [စိတ်သည် အလွန်ဆန်းကြယ် လျင်မြန်၏။ ရုပ်ချောသူကို မြင်ရလျှင် ထို အရုပ်နှင့် လုံးလုံးမတူသော အရုပ်ဆိုးသူကို ပြန်၍ သတိရတတ်၏။]

" သမ္ပန္နဒဿနံ" ဟူသည် ရှေးက တွေ့အပ်ဖူးသော အာရုံနှင့် ဆက်သွယ်နေသော အာရုံကို ယခုတွေ့ရခြင်းတည်း။ ဥပမာ-ရှေးက သားကို မြင်ခဲ့ဖူး၏။ ယခု သူ၏ အဘကို မြင်ရသောအခါ ထိုသူ၏သားကို ပြန်၍ အမှတ်ရခြင်းမျိုးတည်း။

၂။ သုတ္တဿ ။ ။ ဤ သုတ္တဿကို ဇာဂရဿနှင့် တွဲဖက် ဟုမှတ်ပါ။ စ-ဖြင့် "နိး" နေသူ၏ စိတ်၌သာ ထင်လာသည် မဟုတ်သေး၊ အိပ်ပျော်နေသူ၏ စိတ်၌လည်း ထင်လာသည် -ဟု ဆည်းပါ။ အိပ်ပျော်နေသူမှာလည်း အိပ်မက်မက်သော အခါ၌ အာရုံထင်လာ၏။ အိပ်မက်မက်ခြင်း၏ အကြောင်းကား-သွေး လေ စသော ဓာတ်တို့၏ ချောက်ချားခြင်းတည်း။ အာဒိဖြင့် ပါရာနိကဏ် ပဌမသံဃာဒိဿသံ စသည်၌လာသော ဒေဝတောပသံဟာရ စသည်ကိုယူ နုတ်တို့၏ ဆောင်ပြခြင်း (နုတ်တို့က အိပ်မက်ပေးခြင်း) စသည်ကြောင့်လည်း အိပ်မက် မက်တတ်သည်-ဟုလို။

ပဒဘာဇနီအဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၅၆၃

အိပ်မက်ကို မြင်ရာအခါ၌။ ဓာတုက္ခောဘာဒိပစ္စယာနံ၊ ဓာတ်ချောက်ချားခြင်း အစရှိသော အကြောင်းတို့၏ ဝသေန စ၊ ကြောင့်လည်းကောင်း။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ၏။

[ဥဘယသမ္ပန္န၏သရုပ်ကို ပြလို၍“အဒိဋ္ဌဿ”စသည်မိန့်။] အဒိဋ္ဌဿ၊ မတွေ့အပ်ဖူးသော။ အသုတဿ၊ တစ်ဆင့်စကား မကြားအပ်ဖူးသော။ ပသာဒဒါတု ကာမတာဝတ္ထုဿ၊ ကြည်ညိုခြင်း၏ တည်ရာဝတ္ထု၊ ပေးလှူခြင်းငှာ အလိုရှိသူ၏ အဖြစ်၏ တည်ရာဝတ္ထုဖြစ်သော။ အနာဂတဗုဒ္ဓရူပါဒိနော၊ အနာဂတ် ဘုရားရှင်၏ အဆင်းတော် အစရှိသည်၏။ (တံ သဒိသတာဝယ် တာ-၌ စပ်။) တံ သဒိသတာသင်္ခါတေန။ ထို ဒိဋ္ဌ သုတနှင့် တူသည်၏အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော။ ဒိဋ္ဌ သုတသမ္ပန္နနေဝ၊ ဒိဋ္ဌ သုတနှင့် စပ်ခြင်းကြောင့်သာလျှင်။ (အာပါထမာဂစ္ဆန္တိ-၌စပ်။) ကေဝလံ၊ သက်သက်။ ‘တံ သဒိသတာဝ၊ ထို ဒိဋ္ဌ သုတနှင့် တူသည်၏ အဖြစ်သည်သာလျှင်။ ဥဘယသမ္ပန္နော၊ ဥဘယသမ္ပန္နသည်။န၊ မဟုတ်သေး။ ကိန္တု၊ စင်စစ်ကား။ တဗ္ဗိပက္ခတာ။ ပ။ ဒိကော စ၊ ထို ဒိဋ္ဌ သုတ အာရုံ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏အဖြစ်၊ ထို ဒိဋ္ဌ သုတအာရုံ၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသ၏အဖြစ်၊ ထို ဒိဋ္ဌ သုတအာရုံနှင့် ဆက်သွယ်သည်၏အဖြစ် အစရှိသည်လည်း ဖြစ်သော။ (ဥဘယသမ္ပန္နော၊ ကို။) ဝေဒိတဗ္ဗော။

ကေနစိ၊ တစ်စုံတစ်ယောက်သည်။ ဝုတ္တော၊ ပြောဆိုအပ်သော်။ ဝါ၊ ပြောဆို အပ်သော။ ကိသ္မိဉ္စိ၊ တစ်စုံတစ်ခုသော အကြောင်းအရာကို။ သုတေ။ ကြားအပ်သော်။ အဝိစာရေတွာ၊ မစိစစ်တော့ဘဲ။ သဒ္ဓဟနံ၊ ယုံကြည်ခြင်းသည်။ သဒ္ဓါ၊ သဒ္ဓါမည်၏။ သယမေဝ ကိုယ်တိုင်သာလျှင် ။ တံ၊ ထို အကြောင်းအရာကို။ ဝိစာရေတွာ၊ စိစစ်ပြီး၍။ ဝါ၊ ပြီးမှ။ ရောစနံ၊ နှစ်သက်ခြင်းသည်။ ရစိ၊ ရစိမည်၏။ ဧဝံ ဝါ၊ ဤအခြင်းအရာအားဖြင့် သော်လည်း။ ဘဝိဿတိ၊ ဖြစ်လတ္တံ့။ ဝါ၊ ဖြစ်စရာရှိ၏။

၁။ တံ သဒိသတာပုဒ်တာဒိကော စ။ ။ တေန ဒိဋ္ဌသုတေန ဗုဒ္ဓရူပါဒိနာ၊ သဒိသော တံသဒိသော။ ပ။ တဗ္ဗိပက္ခတာ- တပုဋိပက္ခတာ၊ ဟိနေ ဟိရူပေ သဒ္ဓေ ဒိဋ္ဌေသုတေ ပဏိ တပုဋိပက္ခဝသေန မနောဒွါရေအာပါထမာဂစ္ဆန္တိ၊ တေသံ ဒိဋ္ဌသုတာနံ ဧကဒေသော တဒေကဒေသော၊ ပဗ္ဗတာဒိနံ ဟိ ဧကဒေသေ ဒိဋ္ဌေ သုတေ အဝသေသော ဤဒိသော (ဤကဲ့သို့သော တောင် စသည်သည်) မနောဒွါရေ အာပါထမာဂစ္ဆတိ၊ တံသမ္ပယတ္တတာဒိကော - တပုဋိဗဒ္ဓာဒိကော ဟတ္ထပါဒါဒိလက္ခဏံ ဟိ သရလက္ခဏံပ သမန္တဿ သုဏန္တဿစ အဝသေသလက္ခဏံ တပုဋိဗဒ္ဓတာယ သုဘာဒိတော ဥပဋ္ဌာတိတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ [မဟာပုရိသလက္ခဏာ စသည်ကဲ့သို့ လှပသော ကောင်းသော အမှတ်အသားကို လက္ခဏဟု ဆိုထားဟန်တူသည်။] အာဒိသဒ္ဓေန တံ ဌာနာဒိ (ထို၏တည်ရာ အစရှိသည်ကို) သင်္ဂဏှာတိ။-မဓ။

၅၆၄

အဋ္ဌသာလိနီ

[ကာမကုသိုလ်

ဧဝံ ဝါဘဝိဿတိ။ ဣတိ၊ သို့။ အာကာရဝိစာရဏံ၊ အခြင်းအရာကို စိစစ်ခြင်းသည်။ အာကာရပရိဝိတက္ကော၊ မည်၏။ ဝိစာရေန္တဿ၊ စိစစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ကတ္တစိ တစ်စုံတစ်ခုသော အနက်၌။ ဒိဋ္ဌိယာ၊ ဉာဏ်ဖြင့်။ နိဇ္ဈာနက္ကမနံ၊ ရှုကြည့်ခြင်းကြောင့် နှစ်သက်ခြင်းသည်။ ဒိဋ္ဌိနိဇ္ဈာနက္ကန္တိ၊ မည်၏။

ဂေရက ဟရိတာလဉ္ဇနာဒိဓာတူသု၊ သင်္ဘောဓဇ္ဇနီ၊ ဆေးဒန်း၊ မျက်စဉ်း အစရှိသော ဓာတ်တို့တွင်။ (အညတရ။ပ။ဥပပုဇ္ဈတိ-၌ စပ်။)...သုဘဂ္ဂဟဏဿ၊ သုဘ ဟု ယူခြင်း၏။ နိမိတ္တံ၊ အမှတ်အသားတည်း။ ဝါ၊ အကြောင်းတည်း။ သုဘနိမိတ္တံ၊ သုဘဟု ယူခြင်း၏အမှတ်အသား၊ ဝါ၊ အကြောင်း။ တံ၊ ထိုအာရုံသည်။ သုဘနိ မိတ္တတ္တာ၊ သုဘ ဟု ယူခြင်း၏အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း။ ရဇနိယတ္တာစ၊ တပ်မက်ဖွယ်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ လောဘဿ၊ ၏။ ဝတ္ထု၊ တည်ရာသည်။ (ဟောတိ နန၊ လော။)

နိယမိတဿ၊ အမြဲသတ်မှတ်အပ်ပြီးသော။ စိတ္တဿ၊ စိတ်၏။ ဝသေန၊ ကြောင့်။ နိယမိတဝသေန၊ ကြောင့်လည်းကောင်း။ ဣတရေသု၊ ကုန်သော။ ဒွိသု၊ ၂-ပါးကုန်သော ပရိဏာမိတသမုဒါစာရတို့၌။ ဧဝံ၊ ဤအတူတည်း။ [ဤ ၃-ပုဒ်လုံး ၌ စိတ်ကိုချည်းအရကောက်ပါ-ဟူလို။] အာဘောဓေါ၊ နှလုံးသွင်းခြင်းသည်။ အာဘုဇိတံ၊ မည်၏။ [အာဘုဇိတ အရ နှလုံးသွင်းခြင်းကိုရိယာကို အရကောက်ပါ-ဟူလို။]

ဒေါသဗဟုလာ၊ များသောဒေါသ ရှိသူတို့သည်။ လူခပုဂ္ဂလာ၊ ကြမ်းတမ်းသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ အဒေါသဗဟုလာ၊ များသော အဒေါသရှိသောပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ သိနိဒ္ဓပုဂ္ဂလာ၊ ပြေပြစ်ညက်ညောသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့တည်း။ တဒမိမုတ္တတာတိ၊ ကား။ ပီတိနိန္ဒစိတ္တတာ၊ ပီတိ၌ ညွတ်ကိုင်းသောစိတ် ရှိသူ၏အဖြစ်တည်း။ ပီတိယာ၊ ၏။ ဝါ၊ က၊ သောမနဿ ဝပယောဂါ သမ္ဘဝတော၊ သောမနဿနှင့် မယှဉ်ခြင်း၏ မဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်။ ဣမေဟိပိ ကာရဏေဟိ၊ ကြောင့်လည်း။ ဧတ္ထ၊ ဤကုသိုလ် စိတ်ဖြစ်ရာ၌။ သောမနဿ သဟဂတဘာဝေါ၊ ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ၏။ ဣတိ အဓိပ္ပာယ်ော။

ဇီဝိတဝုတ္တိယာ၊ အသက်မွေးခြင်း၏။ အာယတနဘာဝယော၊ အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဟတ္ထာရောဟာဒိသိပ္ပမေဝ၊ ဆင်စီးအတတ် အစရှိသော အတတ် သည်ပင်။ သိပ္ပာယတနံ၊ မည်၏။ ကသိဝါဏိဇ္ဇာဒိကမ္မမေဝ၊ လယ်လုပ်ခြင်း၊ ကုန်ရောင်းခြင်း အစရှိသော အလုပ်သည်ပင်။ ကမ္မာယတနံ၊ မည်၏။ အာယု ဝေဒါဒိဝိဇ္ဇာ ဧဝ၊ အသက်အပိုင်းအခြားကို သိကြောင်း အစရှိသော အတတ် သည်ပင်။ (သက်ကြည့်ဗေဒင် အစရှိသော အတတ်သည်ပင်။) ဝိဇ္ဇာဌာနံ၊ ၏။

အဗျာပဇ္ဇတိ၊ ကား။ ဒေါမနဿ ဗျာပါဒရဟိတော၊ ဒေါမနဿဟူသော ဗျာပါဒမှ ကင်းသော။ ရူပဘဝေ၊ ရူပဘဝ၌။ (ဥပ္ပန္နဿ ဝါဝိ-၌ စပ်။) ဓမ္မပဒါတိ၊ ကား။ ဓမ္မကောဋ္ဌာသာ၊ တရားအစုတို့သည်။ ပိလဝန္တိတိ၊ ကား။ ဥပဋ္ဌဟန္တိ ပဒိဿန္တိ၊ ဉာဏ်အား ထင်လာကုန်၏။...ယောဂါတိ၊ ကား။ ဘာဝနာဘိယောဂါ၊ ဘာဝနာကို လွန်စွာကြိုးကုတ် အားထုတ်ကြောင်းဖြစ်သော။ သမာဓိတော၊ သမာဓိကြောင့်။ (သမာဓိတောဖြင့် ဝိရိယကို ကန့်။)

ဝတ္ထုဝိသဒကိရိယာတိ၊ ကား။ အဇ္ဈတ္တိက ဗာဟိရာနံ၊ အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရ ဖြစ်ကုန်သော။ ဝတ္ထုနံ၊ ဝတ္ထုတို့၏။ နိမ္မလဘာဝ ကိရိယာ၊ အစည်အကြေး မရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြုခြင်းလည်းကောင်း။ သဒ္ဓါဒီနံ၊ ကုန်သော။ ဣန္ဒြိယာနံ၊ တို့၏။ အညမညာနတိ ဝတ္တနံ၊ တစ်ပါးတစ်ပါးကို မလွန်စေခြင်းသည်။ ဣန္ဒြိယသမတ္တ ပဋိပါဒနတာ၊ မည်၏။ ဂမ္ဘီရာနံ၊ ကုန်၏။ ဝါ၊ နက်နဲကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဉာဏေန၊ ဉာဏ်ဖြင့်။ စရိတဗ္ဗာနံ၊ ကျက်စားထိုက်ကုန်သော။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဂမ္ဘီရဉာဏေန၊ ဖြင့်။ စိရိတဗ္ဗာနံ၊ ကုန်သော။ သုတ္တန္တာနံ၊ တို့ကို။ ပစ္စဝေက္ခဏာ၊ ဆင်ခြင်ခြင်းသည်။ ဂမ္ဘီရပ။ ပစ္စဝေက္ခဏာ၊ မည်၏။

ဝံသောတိ၊ ကား။ အနက္ကမော၊ အစဉ်အလာတည်း။ တန္တိတိ၊ ကား။ သန္တတိ၊ အဆက်တည်း။ ပဝေဏီတိ၊ ကား။ သမ္ပန္နော၊ အစပ်တည်း။ သမ္ပံ၊ သော။ ဧတံ၊ ဤ၊ ဝံသော တန္တိပဝေဏီဟူသော သဒ္ဓါသည်။ စာရိတ္တကိရိယာပဗန္ဓဿ၊ မျိုးရိုး စာရိတ္တဖြစ်သော အပြုအမူ၏ အစဉ်အဆက်ကို။ ဝစနံ၊ ဟောသော သဒ္ဓါတည်း။ စာရိတ္တသီလတ္တာ၊ စာရိတ္တသီလ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သီလမယံ၊ မည်၏။

ဒဿာမိ၊ အံ။ ဣတိ၊ သို့။ ဝစိဘောဒေန၊ စကားလုံး၏ ကွဲပြားခြင်းဖြင့်။ ဝါ၊ နှုတ်မြွက်သံဖြင့်။ ဝတ္ထုဿ၊ ဝတ္ထု၏။ ပရိဏာတတ္တာ၊ သံဃာ စသည်၏ အထံသို့ ညွတ်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်။ တတော၊ ထို နှုတ်မြွက်ပြီးရာ အခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ၊ ဤ။ ဒါနံ၊ သည်။ ဝါ၊ ကို၊ အာရဒ္ဓံ နာမ၊ အားထုတ်အပ်ပြီး မည်သည်။ ဟောတိ၊ ယတော၊ ယင်းသို့ အားထုတ်အပ်ပြီး မည်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တဿ၊ ထိုဝတ္ထုကို။ အတ္တနော၊ မိမိ၏ အထံသို့။ ပရိဏာမနာဒိသု၊ ညွတ်စေခြင်း အစရှိသည်တို့၌။ အာပတ္တိ ဟောတိ။ [ပရိဏာတ သိက္ခာပုဒ် ၂-ပါးကို ရည်ရွယ်သည်။]

ပိစ္ဆမာနဝတ္ထုသ္မိံ၊ ထင်ရှားရှိသော ဝတ္ထု၌။ ဝိန္တနကာလတော၊ မှ။ ပဋ္ဌာယ ဒါနံ အာရဒ္ဓံ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တတ္ထ၊ ထို ထင်ရှားရှိသောဝတ္ထုဝယ် လျှာမည်ဟု

၁။ ပိစ္ဆမာနဝတ္ထုသ္မိံ။ ပ။ ဘ။ ဇေယျ။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ “ပိစ္ဆမာနဝတ္ထုသ္မိံ”ဟုဆို၏။ ထိုသို့ ဆိုခြင်း၌ အဋ္ဌကထာအလိုမှာ “ပိစ္ဆမာနဝတ္ထုကို လျှာမည်”ဟု ကြံစည်မှ ဒါနမယမနောကံ

၅၆၆

အဋ္ဌကထာလိနိ

[ကာမကုသိုလ်

ကြံစည်ရာ၌။ ဒါနမယံ၊ ဒါနမယံ ဖြစ်သော။ ကုသလံ ဟောတိ။ ဣတိ၊ ကား။ အဓိပ္ပာယော၊ အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလိုတည်း။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း--ကသွာ-အဓိပ္ပာယော ဟောတိ။) ဟိ (ယသွာ)။ ဒါနဝတ္ထု၊ ဒါနဝတ္ထုကို။ အဝိဇ္ဇမာနကမ္မိ၊ ထင်ရှား မရှိပါသော်လည်း။ ဝါ၊ မရှိသည်လည်း ဖြစ်သော။ ဒါနဝတ္ထု၊ ကို။ သင်္ခရေန္တဿ၊ ပြုစီမံနေသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ (သန္တာန်၌)။ ကုသလံ၊ သည်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်သည်ကား။ န၊ မဟုတ်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (အဓိပ္ပာယောဟောတိ။) ပန၊ ဆက်။ တံ၊ ထို ထင်ရှား မရှိသောဝတ္ထုကို ပြုစီမံနေသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ကုသိုလ်သည်။ ဒါနမယဿ၊ ဒါနမယ၏။ ပုဗ္ဗဘာဂေါ၊ ရှေ့အဖို့တည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တဒေဝ၊ ထိုဒါနမယသို့သာ။ ဘဇေယျ၊ ကပ်ဝင်ရာ၏။

အဋ္ဌကထာယံ၊ ရှေး အဋ္ဌကထာ၌၊ ဝုတ္တံ။ [“အပရိဘာဂေ ကာယေန ဝါ ဝါစာယ ဝါ ကတ္တဗ္ဗံ ကရိဿတီတိ ဝုတ္တံ” ခြံပါသော ဝုတ္တံကို “အဋ္ဌကထာယံ” ဟု အာဇာရထည့်၍ ဖွင့်သည်။]

ကုလဝံသာဒိဝသေနာတိ ဧတံ၊ ဤစကားသည်။ ဥဒါဟရဏမတ္ထမေဝ၊ ဥဒါဟရဏ် စကားမျှသာတည်း။ (သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ ဥဒါဟရဏ် ထုတ်ပြသကဲ့သို့ ဥဒါရဏ်မျှကို ပြသော နိဒဿန စကားတည်း။) အတ္တနာ၊ သည်။ သမာဒိန္နဝတ္ထ ဝသေန၊ ဆောက်တည်အပ်သော ကျင့်ဝတ်၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း။ သပ္ပရိသ။ပ။ ဝသေန စ၊ သူတော်ကောင်းတို့၏ ကျင့်ဝတ်၊ ရွာသူ-ရွာသား နယ်သူ-နယ်သားတို့၏ ကျင့်ဝတ် အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း။ စာရိတ္တသီလတာ၊ ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

သဝတ္ထုကန္တိ၊ ကား။ ဘေရိအာဒိဝတ္ထုသဟိတံ၊ စည်ကြီး အစရှိသော ဝတ္ထု နှင့်တကွ ဖြစ်သည်ကို။ ကတွာ။...ဝိဇ္ဇမာနကဝတ္ထုကန္တိ၊ ကား။ ဘေရိအာဒိ ဝတ္ထုကို။ စ၊ ဆက်။ ဓမ္မဿဝနယောသံနာဒိသု၊ တရားနာချိန်ကို ကြွေးကြော်ခြင်း အစရှိသည် တို့၌။ သဝတ္ထုကံ၊ ဝတ္ထုနှင့်တကွ ဖြစ်သည်ကို။ ကတွာ။ သဒ္ဓဿ၊ကို။ ဒါနံ၊ ပေးလှူခြင်းမည်သည်။ သဒ္ဓဝတ္ထုနံ၊ အသံ၏ တည်ရာဖြစ်ကုန်သော။ ဌာနကရဏာနံ၊ ဌာနကရိုဏ်းတို့၏။ သသဒ္ဓပုဝတ္ထိကရဏမေဝ၊ အသံနှင့်တကွ ဖြစ်ခြင်းကို ပြုခြင်း ပင်တည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တဿ၊ ထို တရားနာချိန်ကို ကြွေးကြော်သော

ဖြစ်သည်။ အဝိဇ္ဇမာနဝတ္ထုကို လှူပို့ရန်ကြံစီမံနေသော ပုဂ္ဂိုလ်မှာ ကုသိုလ်စိတ်မဖြစ်ဟု မဆိုနိုင်ပါ။ ထို့ကြောင့် ဒါနမယ အခန်းဖြစ်၍ ဒါနမယ ဖြစ်လောက်သော ဝိဇ္ဇမာနဝတ္ထုကို ပြရပါသည်။ လှူပို့ရန်ကြံစည်၍ စီမံနေခိုက် စေတနာမှာ ပို၍ဘာဂ စေတနာ (ပုဗ္ဗစေတနာ)ဖြစ်သောကြောင့် ဒါနမယ စသော ၃-မျိုးတွင် တစ်မျိုးမျိုးသို့သွင်းလျှင် ဒါနမယသို့သာ ကပ်ဝင်ပါသည်။

ပဒဘာဇနီအဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၅၆၇

ပုဂ္ဂိုလ်၏။ စိန္တနံကို။ ဝိဇ္ဇမာနဝတ္ထုပရိစ္ဆာဏေါ၊ ထင်ရှားရှိသောဝတ္ထုကို စွန့်ကြဲခြင်း ဟူ၍။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ၏။

ဣဓ၊ ဤကာမာဝစရကုသလ ပဒဘာဇနီ၌။ ရူပါရမ္မဏာဒိဘာဝံ၊ ရူပါရမ္မဏ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။ [ရူပါရမ္မဏံ ဝါ သဒ္ဓါရမ္မဏံ ဝါ စသည်ကို ရည်ရွယ်သည်။] အညတ္ထ၊ အခြားသော သုတ္တန်ပါဠိတော်၌။ တီဏိ။ပ။ဝတ္ထု နိတိ၊ဟူ၍။ ဒါနမယာဒိဘာဝံ စ၊ ဒါနမယ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။ [“ဒါနမယ”စသည်ကို အဘိဓမ္မာ၌ မဟော၊ သုတ္တန်၌သာဟောသည်။] အပရတ္ထ၊ ဤ အဘိဓမ္မာဝယ် နောက် နိက္ခေပကဏ္ဍ၌။ ကတမေ။ပ။ကာယကမ္မန္တိအာဒိနာ၊ ဖြင့်။ ကာယကမ္မာဒိဘာဝံ စ၊ ကိုလည်းကောင်း။ ဝဒန္တေ၊ ဟောတော်မူလျက်။ ဝါ၊ သော။ ဓမ္မရာဇာ၊ တရားမင်းဘုရားသည်။ ဘာဇေတွာ ဒသေသိ။

အပရိယာပနာ စာတိ၊ ကား။ ပရမတ္ထတော၊ အားဖြင့်။ အဝိဇ္ဇမာနတ္တာ စ၊ ထင်ရှားမရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ အညာယတနတ္တာ စ၊ ဓမ္မာ ယတနမှတစ်ပါး အခြားသော အာယတနတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ အသင်္ဂဟိတာ၊ ဓမ္မာယတနဖြင့် မသိမ်းယူအပ်သော တရားတို့သည်လည်းကောင်း။ (ဓမ္မာရမ္မဏံ နာမ-၌ စပ်။)

ပရိဘောဂပစ္စယံ၊ သုံးဆောင်ခြင်းဟူသော အကြောင်းရှိသော။ ပီတိသော မနဿံ၊ သည်။ ပရိဘောဂရသော၊ မည်၏။ ပန၊ ဆက်။ အယံ၊ ဤပရိဘောဂရသ ကို။ ရသသမာနတာဝသေန၊ အရသာနှင့် တူသည်၏ အဖြစ်၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဂဟဏံ၊ ယူခြင်းကို။ ဥပါဒါယ၊ ဉာဏ်ဖြင့်ယူ၍။ ဝါ၊ စွဲ၍။ ရသာရမ္မဏန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တော၊ သဘာဝတော၊ သဘောအားဖြင့်။ (အစစ်အမှန်အားဖြင့်။ ရသာရမ္မဏန္တိ။) န ဝုတ္တော၊ ဆိုအပ်သည် မဟုတ်။ ပန၊ ဆက်။ သဘာဝေန၊ အားဖြင့်။ ဂဟဏံ၊ ကို။ ဥပါဒါယ၊ ၍။ ဝါ၊ ဉာဏ်ဖြင့်ယူလျှင်။ ပီတိသောမနဿံ၊ သည်။ ဓမ္မာရမ္မ ဏမေဝ၊ သည်သာလျှင်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သုခါဝေဒနာ ဓမ္မာရမ္မဏန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်ပြီ။ [သုခါဝေဒနာနှင့် ပီတိသောမနဿံဝယ် သောမနဿ-သည် သဘောတူတည်း။ ရသာရမ္မဏတုန်းက ပြခဲ့သော သောမနဿကို ပင် “ဓမ္မာရံ”ဟု ဆိုထားသည်-ဟူလို။]

အာရမ္မဏမေဝံ၊ သည်သာ။ နိဗ္ဗံ၊ မြီ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ရူပါရမ္မဏံ။ပ။ ဓမ္မာရမ္မဏန္တိ ဟူ၍။ ဧဝံ၊ သို့။ နိယမေတွာ၊ အာရုံဖြင့် သတ်မှတ်၍။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

၅၆၈

အဋ္ဌသာလိနီ

[ကာယကမ္မဒွါရကထာ

ကမ္မဿ အနိဗ္ဗတ္တတ္တတိ၊ ကား။ ကမ္မဿ၊ န။ အနိယတတ္တတိ၊ မမြဲသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ဒွါရံ အနိဗ္ဗတ္တံ-၌ စပ်။) ဟိ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြအံ။ ရူပါ ဒီသု၊ တို့တွင်။ ဧကာရမ္မဏံ၊ တစ်ခုသော အာရုံရှိသော။ စိတ္တံ၊ သည်။ အနုညာရမ္မဏံ၊ တစ်ပါးသော အာရုံမရှိသည်။ ဟောတိ ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ကာယဒွါရဒီသု၊ တို့တွင်။ ဧကဒွါရိကကမ္မံ၊ တစ်ခုသော ဒွါရ၌ဖြစ်သော ကံသည်။ အညသ္မိံ၊ သော။ ဒွါရေ၊ ၌။ နုပ္ပဇ္ဇတိ၊ မဖြစ်သည်ကား။ န၊ မဟုတ်။ (ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဧဝံ။) [ဆိုလိုရင်းကား - အာရုံတို့က မြဲသကဲ့သို့ ကမ္မဒွါရတို့က မမြဲ-ဟူလို။ -ဝိသဒီသုပမာတည်း။] တသ္မာ။ ကမ္မဿ၊ န။ ဒွါရနိယမရဟိတတ္တတိ၊ ဒွါရဖြင့် သတ်မှတ်ခြင်းမှ ကင်းသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ဒွါရမ္မိ၊ သည်လည်း။ ကမ္မနိယမရဟိတံ ကံဖြင့်သတ်မှတ်ခြင်းမှ ကင်း၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဣမ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ် စိတ်၌။ အာရမ္မဏံဝိယ၊ ကိုကဲ့သို့။ နိယမေတွာ၊ ကမ္မဒွါရဖြင့် သတ်မှတ်၍။ န ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မမူအပ်။ စ၊ ဆက်။ ဝိနာ။ပ။ ဧတဿပိ၊ ဤပါဠိရပ်၏လည်း။ အတ္ထော၊ ကို။ (ဝေဒိတဗ္ဗော-၌ စပ်။) ကာယကမ္မာဒီသု၊ တို့တွင်။ ဧကံ၊ သော။ ကမ္မံ၊ သည်။ တေန ဒွါရေန၊ ထို ကာယဒွါရနှင့်။ ဝိနာ အညသ္မိံ ဒွါရေ၊ စရတိ ယထာ၊ လှည့်လည်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဧကာရမ္မဏံ၊ သော။ စိတ္တံ၊ သည်။ တေန အာရမ္မဏေန၊ နှင့်။ ဝိနာ။ အာရမ္မဏန္တရေ၊ အာရုံတစ်ပါး၌။ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ [ဆိုလိုရင်းကား-ကမ္မဒွါရသည် မမြဲသကဲ့သို့ ထိုထို အာရုံရှိသော စိတ်ကမမြဲ မဟုတ်၊ မြဲသည်-ဟူလို။] ဟိ၊ မှန်။ ဝစိဒွါရေ၊ ၌။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနမ္ပိ၊ ဖြစ်သောကံကိုလည်း။ ကာယကမ္မန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တတိ ယထာ၊ ဆိုအပ်ဆိုနိုင်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ သဒ္ဓါရမ္မဏေ၊ ၌။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ၊ ဖြစ်သောစိတ်ကို။ ရူပါရမ္မဏန္တိ၊ ဟူ၍။ န ဝုတ္တတိ၊ မဆိုအပ် မဆိုနိုင်။ [ဝိသဒီသုပမာ-ပင်]

ကာယကမ္မဒွါရကထာအဖွင့်



ဣမဿ ပနတ္ထဿာတိ၊ ကား။ ကမ္မဒွါရနံ၊ ကံ ဒွါရတို့၏။ အညမညသ္မိံ၊ အချင်းချင်း၌။ အနိယတတာယ၊ မမြဲကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို။ (ပကာသနတ္ထံ-၌ စပ်။) ဒွါရေ စရန္တိ၊ ကမ္မာနိတိ အာဒိနာ၊ အစရှိသော စကားဖြင့်။ ပကာသနတ္ထံ၊ ငှာ။ (ကထိတာ-၌ စပ်။)

ပဉ္စဝိညာဏာနိတိ ဧတ္ထ၊ ၌။ ဆဋ္ဌဿ၊ သော။ ဝိညာဏဿ၊ မနောဝိညာဉ်၏ လည်းကောင်း။ တဿ၊ ထို မနောဝိညာဉ်၏။ ဒွါရဿ၊ စ၊ မနောဒွါရ၏ လည်းကောင်း။ အနုဒ္ဓေသော၊ မညွှန်ပြခြင်းသည်။ ဒွါရဒွါရဝန္တာနံ၊ ဒွါရ ဒွါရရှိသော

အဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၅၆၉

စိတ်တို့၏။ (မြောက်ခုမြောက် မနောဒွါရ၊ ထို ဒွါရ၌ဖြစ်သော မနောဝိညာဉ်တို့၏။) သဟဘာဝါ၊ တကွ မဖြစ်ခြင်းကြောင့်တည်း။

နိယတရူပရူပဝသေန၊ မြဲသော ရူပရုပ်၏ အစွမ်းဖြင့်။ (ခန္ဓာကိုယ်၌ အမြဲ ဖြစ်သော နိပ္ပန္နရုပ်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။) စတုသမုဋ္ဌာနိကာကာယာ၊ စတုသမုဋ္ဌာနိကာ ကာယတို့ကို။ (အာစရိယေဟိ။) ဂုတ္တာ၊ ဆိုအပ်ကုန်ပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သဒ္ဓဿ၊ သဒ္ဓရုပ်ကိုလည်းကောင်း။ ဝိကာရရူပါဒိနဉ္စ၊ တို့ကိုလည်းကောင်း။ (အာဒိဖြင့်အာကာ ဓာတ်၊ လက္ခဏာရုပ်တို့ကို ယူ။) အသင်္ဂဟော၊ မသိမ်းယူခြင်းသည်။ (ဟောတိ။)

ပထမဝေဒနသမုဋ္ဌိတာ၊ ပထမဇောကြောင့် ဖြစ်သော။ ဝါယောဓာတု၊ သည်။ တသ္မိံ ခဏေ၊ ခြုံ။ ရူပါနံ၊ တို့၏။ ဒေသန္တရပ္ပတ္တိဟေတုဘာဝေန၊ အရပ်တစ်ပါး၌ ဥပါဒ်ခြင်း၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်ဖြင့်။ စာလေတုံ၊ လှုပ်ရှားစေခြင်းငှာ။ ယဒိပိန သက္ကောတိ၊ အကယ်၍မူလည်း မစွမ်းနိုင်ပါပေ။ တထာပိ၊ ထိုသို့ မစွမ်းနိုင်ပါ သော်လည်း။ သာ၊ ထို ဝါယောဓာတ်ကို။ ဝိညတ္တိဝိကာရ သဟိတာဝ၊ ဝိညတ်ဟူသော ဝိကာရရုပ်နှင့် တကွဖြစ်၏ ဟူ၍သာ။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ၏။ ဟိ၊ မှန်၏။ (တစ်နည်း) ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ (သာ ဝိညတ္တိဝိကာရသဟိတာဝ။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ နည်း။) ဟိ(ယသ္မာ။) ဒသသု၊ ကုန်သော။ ဒိသာသု၊ တို့တွင်။ ယံ ဒိသံ၊ အကြင်အရပ်သို့။ ဂန္တုကာမော၊ ၏။ [အဘိက္ကမာပေတုံ ပဋိက္ကမာပေတုံ စသည်ကို ရည်ရွယ်သည်။] ဝါ၊ တစ်နည်း။ အင်္ဂပစ္စင်္ဂါနိ၊ အင်္ဂါကြီးငယ်တို့ကို။ ခိပိတုကာမော၊ ပစ်ခြင်းငှာ အလိုရှိ၏။ [“သမိဉ္ဇာပေတုံ၊ ပသာရာပေတုံ”စသည်ကို ရည်ရွယ်သည်။] တံဒိသာဘိမုခါနေဝ၊ ထိုအရပ်သို့ ရှေးရှုသည်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော။ ရူပါနိ၊ ရုပ်တို့ကို။ သာ၊ ထိုဝါယောဓာတ်သည်။ သန္တဗ္ဗေတိ စ၊ ကောင်းစွာလည်း ထောက်ပံ့၏။ သန္တာရေတိ စ၊ ကောင်းစွာလည်း ဆောင်ထား၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တဒဘိမုခဘာဝဝိကာရဝတိ၊ ထိုအရပ်သို့ ရှေးရှုသည်၏ အဖြစ်ဟူသော ထူးခြားသော အမူအရာရှိသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ အဓိပ္ပာယသဟဘာဝီ၊ အလိုဆန္ဒနှင့်တကွ ဖြစ်လေ့ ရှိသော။ ဝိကာရော စ၊ ထူးခြားသော အမူအရာသည်လည်း။ ဝိညတ္တိ၊

၁။ သေသန္တရပ္ပတ္တိဟေတုဘာဝေန ။ လှုပ်ခြင်းဟူသည် ရုပ်ကလာပ်တို့၏ မူလဖြစ်ရာအရပ်မှ အခြားအရပ်၌ နောက်ထပ်ဥပါဒ်ခြင်းတည်း။ လိုသို့ နေရာပြောင်း၍ ဥပါဒ်ရခြင်းမှာလည်း ရှေးရှေးရုပ်ကလာပ်တွင် ပါဝင်သော ဝါယောဓာတ်၏ အစွမ်းကြောင့်တည်း။ တို့သို့ နေရာပြောင်း၍ ပြောင်း၍ ဥပါဒ်ခြင်းကိုပင် လူအများက “လှုပ်ရှားခြင်း”ဟု ထင်မြင်ကြသည်။

၅၇၀

အဋ္ဌသာလိနိ

[ကာယကမ္မဒွါရကထာ

ဝိညတ်မည်၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ (သာဝိညတ္တိဝိကာရသဟိတာဝ။၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ၏။)

ဧဝံ ကတွာ၊ ဤအကြောင်းကြောင့်။ အာဝဇ္ဇနဿပိ၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၏ လည်း။ ဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပကဘာဝေါ၊ ဝိညတ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သည်၏ အဖြစ်သည်။ ယထာ။ပ။ဥပ္ပာဒနေန၊ အလိုဆန္ဒအားလျော်စွာ ဝိကာရရုပ်ကို ဖြစ်စေခြင်းအားဖြင့်။ ဥပပန္နော၊ သင့်လျော်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ယတော၊ ယင်းကဲ့သို့ သင့်လျော်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဗာတ္ထိံသ၊ သော။ စိတ္တာနိ၊ စိတ်တို့ကို။ ရူပိရိယာပထဝိညတ္တိဇနကာနိ၊ ရုပ်သာမည၊ ဣရိယာပုထ်၊ ဝိညတ်ကို ဖြစ်စေတတ်ကုန်၏ ဟူ၍။ ဝုတ္တာနိ၊ ကုန်ပြီ။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ အနေကသဟဿဝါရံ၊ အကြိမ် ထောင်ပေါင်း များစွာ။ ဥပ္ပန္နာ၊ ဖြစ်သော ဝါယောဓာတ်သည်။ ယောဇနံ၊ တစ်ယူဇနာရှိသော အရပ်သို့။ ဂတော၊ ရောက်ပြီ။ ဒသ ယောဇနံ၊ ၁၀-ယူဇနာရှိသော အရပ်သို့။ ဂတော၊ ရောက်ပြီ။ ဣတိ၊ သို့။ ဝတ္တဗ္ဗတံ၊ ဆိုထိုက်သည်၏ အဖြစ်သို့။ အာပဇ္ဇာပေတိ၊ ရောက်စေ၏။

ဝါယောဓာတုယာ။ပ။ဘဝိတုန္တိ၊ ကား။ ထမ္မနစာလနေသု၊ ထောက်ပံ့ခြင်း၊ လှုပ်ရှားစေခြင်းတို့၌။ ဝါယောဓာတုယာ၊ ၏။ ပစ္စယော၊ အကြောင်းသည်။ ဘဝိတုံ၊ ငှာ။ သမတ္ထော၊ သော။ စိတ္တသမုဋ္ဌာန မဟာဘူတာနံ၊ စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော မဟာဘုတ်တို့၏။ ဧကော၊ သော။ အာကာရဝိသေသော၊ အခြင်းအရာ အထူးသည်။ အတ္ထိ၊ ၏။ အယံ၊ ဤ အခြင်းအရာ အထူးသည်။ ဝိညတ္တိ နာမ၊ မည်၏။ [အဋ္ဌကထာ၌ ဝိညတ်ကို ဝါယောဓာတ်၏ အာကာရဝိသေသ ဟု ဆို၏။ ဤဋီကာ၌ကား မဟာဘုတ် ၄-ပါးလုံး၏ အာကာရဝိသေသဟု ဆိုသည်။ “အဋ္ဌကထာ၌ လိုရင်းပဓာနကိုသာဆို၍၊ ဋီကာ၌ ပဓာန-အပဓာန ၂-မျိုးလုံးကို ပေါင်း၍ ဆိုသည်”ဟု မှတ်ပါ။] ဟိ၊ မှန်။ တေသံ၊ ထိုစိတ္တဇ မဟာဘုတ်တို့၏။ တဒါကာရတ္တာ၊ ထိုထူးသော အခြင်းအရာ ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ဝါယောဓာတု၊ သည်။ ထမ္မေတိ စ၊ ထောက်လည်း ထောက်ပံ့နိုင်၏။ စာလေတိ စ၊ လှုပ်လည်း လှုပ်ရှားစေနိုင်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

န စိတ္တသမုဋ္ဌာနာတိ ဧတေန၊ ဖြင့်။ (ဝိညတ္တိယာ၊ ၏။) ပရမတ္ထတော၊ အားဖြင့်။ အဘာဝံ၊ မရှိခြင်းကို။ ဒဿေတိ၊ ၏။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်းကသွာ န

၁။န ဟိ ရူပံ။ ပ။ အတ္ထိ။ “ပရမတ္ထတော အဘာဝံ ဒဿေတိ”ဟူသော ဧရ၊စကား၏ အကြောင်းပြ ဖြစ်၏။ “န စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ”ဟူသော စကားသည် ဝိညတ်၏ ပရမတ္ထရုပ်အစစ် မဟုတ်ကြောင်းကို ပြသော စကားတည်း။ အဘယ်ကြောင့် ထိုသို့ သိနိုင်သနည်း။ “န စိတ္တ

အဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၅၇၁

စိတ္တသမုဋ္ဌာနာတိ ဧတေန ဝိညတ္တိယာ ပရမတ္ထတော အဘာဝံ။ ဒဿတိ၊ ဧ။ ။
 ဣတိ။ ဝိညာယတိ၊ နည်း။) ဟိ (ယသ္မာ။) ရူပံ၊ ရုပ်အစစ်မှန်လျှင်။ အပ္ပစ္စယံ၊
 အကြောင်းမရှိသောရုပ်သည်။ န အတ္ထိ။ နိဗ္ဗာနဝဇ္ဇော၊ နိဗ္ဗာန်သည် ကြဉ်အပ်သော။
 နိဗ္ဗော၊ မြဲသော။ အတ္ထော စ၊ ပရမတ္ထ သည်လည်း။ န အတ္ထိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။
 (န စိတ္တသမုဋ္ဌာနာတိဧတေန။ပ။ ဒဿတိ၊ ဣတိ။ ဝိညာယတိ၊ ဧ။)

ဝိညတ္တိတာယာတိ၊ ကား။ ဝိညတ္တိဝိကာရတာယ၊ ဝိညတ်ဟူသောဝိကာရ၏
 အဖြစ်ကြောင့်။ (စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ နာမဟောတိ-၌ စပ်။ ဝိညတ္တိယာ၊ ဧ။) စိတ္တ
 သမုဋ္ဌာနဘာဝေါ၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာန်၏ အဖြစ်ကို။ (အဓိပ္ပေတော)ဝိယ၊ အလိုရှိအပ်
 သကဲ့သို့။ (ဧဝံ၊ တူ။) မဟာဘူတဝိကာရတာယ၊ မဟာဘုတ်တို့၏ ဝိကာရ၏
 အဖြစ်ကြောင့်။ ဥပါဒါရူပဘာဝေါ စ၊ ဥပါဒါရုပ်၏ အဖြစ်ကိုလည်း။ (ဥပါဒါ
 ရုပ်ဟူသော အမည်ကိုလည်း။) အဓိပ္ပေတော၊ ဧ။ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ကာယိကကရဏန္တိ၊ ကား။ ကာယဒွါရပဝတ္တစိတ္တကိရိယံ၊ ကာယဒွါရ၌
 ဖြစ်သောစိတ်၏ အမှုအရာကို။...အဓိပ္ပာယ်၊ အလိုဆန္ဒကို။ ဝါ၊ အကြံကို။ (ဝိညာ
 ယေတိ။)ဣတိ အတ္ထော။...ကာရေတိ မညေတိ ဧတေန^၁ဖြင့်။(ဝိညာ တတ္ထံဒဿတိ-
 ၌စပ်။)ဝဏ္ဏဂ္ဂဟဏာနုသာရေန၊ အဆင်းကို ယူကြောင်းဖြစ်သော စက္ခုဒွါရဝီထိ၊
 မနောဒွါရဝီထိကို အစဉ်လိုက်သဖြင့်။ ဂဟိတာယ၊ ယူအပ်သော။ (သိအပ်သော။)

သမုဋ္ဌာနာ”ဟူသော စကားဖြင့် “ဝိညတ်သည် အပစ္စယတည်း”ဟု ဆိုရာရောက်၏။ ရုပ်မှန်လျှင်လည်း
 အပစ္စရုပ်ဟူ၍ မရှိ။ ထို့ကြောင့် “န စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ”ပါ၌ဖြင့် ဝိညတ်၏ မရမတ္တရုပ်အစစ်
 ,မဟုတ်ကြောင်းကို ပြသည်-ဟု သိနိုင်ပါသည်-ဟူလို။

၁။ န စ နိဗ္ဗာနဝဇ္ဇော။ပ။အတ္ထိတိ ။ ။ ဝိညတ်ရုပ်သည် နိဗ္ဗာန်ကဲ့သို့ နိစ္စဖြစ်သော
 အပ္ပစ္စယတရား မဖြစ်နိုင်ပါလော-ဟု ထပ်၍မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “န စ” စသည်မိန့်။
 နိဗ္ဗာန်မှတစ်ပါး နိစ္စဖြစ်သော ပရမတ္ထတရားမရှိသောကြောင့် ဝိညတ်ကို အပ္ပစ္စယဟုလည်း
 မဆိုနိုင်ပါ-ဟူလို။

၂။ ဝိညတ္တိတာယာတိ။ ။ “ဝိညတ္တိဗဟုလာ၊ ယာစနဗဟုလာ”ဟူသော ပါ၌၌
 ဝိညတ္တိသဒ္ဓါသည် တောင်းခြင်းအနက်ကို ဟောသကဲ့သို့ ဤ၌လည်း တောင်းခြင်းအနက်
 ဟောလေလား-ဟု ယုံမှားဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဝိညတ္တိတာယ”ကို “ဝိညတ္တိဝိကာရတာယ”ဟု
 ဖွင့်သည်။ ထိုဝိညတ်သည် ပရိယာယ်အားဖြင့် (ဌာနပစာရအားဖြင့်) စိတ္တသမုဋ္ဌာန် အမည်ရသကဲ့သို့
 မဟာဘုတ်တို့၏ ဝိကာရဖြစ်သောကြောင့် မဟာဘုတ်တို့ကို စွဲမှီ၍သာ ထင်ရှားရကား ဥပါဒါရုပ်
 အမည်ကိုလည်း ရနိုင်သည်။

၃။ ဧတေန။ပ။ ဒဿတိ။ ။ဝိညတ်ကိုသိသော ဝီထိကိုပြရာ၌ (၁)ရူပါရုံကိုသိသော
 ဝီထိ၊ (၂)ထိုအတိတ် ရူပါရုံကိုသိသော တဒနုဝတ္တိက မနောဒွါရဝီထိ၊ (၃)ဝိညတ်ကိုသိသော
 မနောဒွါရဝီထိ၊ (၄)အလိုဆန္ဒ (ဘာဝ)ကိုသိသော မနောဒွါရဝီထိဟု ဝီထိအစဉ် ၄-မျိုးရှိ၏။

ဝိညတ္တိယာ၊ ဝိညတ်ကြောင့်။ ယံ ကရဏံ၊ အကြင်အမှုအရာကို။ (အကြင် အလိုဆန္ဒကို။) ဝိညာတဗ္ဗံ၊ သိနိုင်၏။ တဿ၊ ထိုအမှုအရာကို။ (ထို အလိုဆန္ဒကို။) ဝိဇာနဇေန၊ သိခြင်းအားဖြင့်။ ဝိညတ္တိယာ၊ ၏။ ဝိညာတတ္ထံ၊ သိအပ်သည်၏ အဖြစ်ကို။ ဒဿေတိ၊ ၏။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း ကသ္မာတဿ ဝိဇာနဇေန ဝိညတ္တိယာ ဝိညာတတ္ထံ။ ဒဿေတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဝိညာယတိ၊ နည်း။) ဟိ (ယသ္မာ) ဝိညတ္တိရဟိတေသု၊ ဝိညတ်မှ ကင်းကုန်သော။ ရက္ခစလနာဒိသု၊ သစ်ပင်လှုပ်ခြင်း အစရှိသည်တို့၌။ ဧသ(ဧသော)၊ ဤ သစ်ပင်သည်။ ဣဒံ၊ ဤအမှုကို။ ကာရေတိ၊ ပြုစေလို၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဝိဇာနနံ၊ သိခြင်းသည်။ န ဟောတိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (တဿ။ပ။ဒဿေတိ။ ဣတိ၊ သို့။ ဝိညာယတိ၊ ၏။)

ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)။ စက္ခုဝိညာဏဿ၊ စက္ခုဝိညာဉ်၏။ ရူပေ၊ ရူပါရုံ၌။ အဘိနိပါတမတ္တံ၊ ရှေးရှုကျခြင်းမျှသည်။ ကိစ္စံ၊ ကိစ္စတည်း။ အဓိပ္ပာယသဟဘုနော၊ အလိုဆန္ဒနှင့် တကွဖြစ်သော။ စလနဝိကာရဿ၊ လှုပ်ခြင်းဟူသော ဝိကာရကို။ ဂဟဏံ၊ ယူခြင်းသည်။ (သိခြင်းသည်။) န(ကိစ္စံ)၊ ကိစ္စမဟုတ်။ [စက္ခုဝိညာဉ်က အလိုဆန္ဒ အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိကာရ ဝိညတ်ကိုလည်းကောင်း မသိနိုင်-ဟူလို] ပန၊ ထိုသို့ပင် စက္ခုဝိညာဉ်၏ အလိုဆန္ဒ နှင့်တကွ ဝိကာရကို သိခြင်းကိစ္စ မရှိပါသော်လည်း။ စိတ္တဿ၊ စိတ်၏။ လဟုပရိဝတ္တိတာယ၊ လျင်မြန်သော အပြောင်းအလွဲရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ စက္ခုဝိညာဏဝိထိယာ၊ ၏။ အနန္တ ရံ၊ အခြားမဲ့၌။ မနောဝိညာဏေန၊ ဖြင့်။ ဝိညာတမ္ပိ၊ သိအပ်သည်လည်း ဖြစ်သော။ စလနံ၊ လှုပ်ခြင်းဟူသော ဝိကာရကို။ စက္ခုနာ၊စက္ခုပသာဒဖြင့်။ ဝါ၊ စက္ခုဝိညာဉ်ဖြင့်။ ဒိဋ္ဌံ ဝိယ၊ မြင်အပ်သကဲ့သို့။ အဝိသေသဝိဒုနော၊ အထူးကို မသိနိုင်သူတို့သည်။ (စက္ခုဝိညာဏဝိထိနှင့် မနော ဝိညာဏဝိထိတို့၏ အထူးကို မသိနိုင်ကုန်သော လူပြိန်းတို့သည်။) မညန္တိ၊ မှတ်ထင်ကြကုန်၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ဝိဇာနနံ ဟောတိ-၌ စပ်။) နိလာဘိနိပါ

စက္ခုဝိညာဏဝိထိယာ၊ ၏။ အနန္တ ရံ၊ အခြားမဲ့၌။ မနောဝိညာဏေန၊ ဖြင့်။ ဝိညာတမ္ပိ၊ သိအပ်သည်လည်း ဖြစ်သော။ စလနံ၊ လှုပ်ခြင်းဟူသော ဝိကာရကို။ စက္ခုနာ၊စက္ခုပသာဒဖြင့်။ ဝါ၊ စက္ခုဝိညာဉ်ဖြင့်။ ဒိဋ္ဌံ ဝိယ၊ မြင်အပ်သကဲ့သို့။ အဝိသေသဝိဒုနော၊ အထူးကို မသိနိုင်သူတို့သည်။ (စက္ခုဝိညာဏဝိထိနှင့် မနော ဝိညာဏဝိထိတို့၏ အထူးကို မသိနိုင်ကုန်သော လူပြိန်းတို့သည်။) မညန္တိ၊ မှတ်ထင်ကြကုန်၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ဝိဇာနနံ ဟောတိ-၌ စပ်။) နိလာဘိနိပါ

ထိုတွင်-ဝဏ္ဏဂ္ဂဟဏာနုသာရေနဖြင့် ၁-၂-ဝိထိတို့သို့ အစဉ်လိုက်ပုံကို ပြ၏။ ဂဟိတာယ ဝိညတ္တိယာဖြင့် (၃) ဝိထိကို ပြ၏။ ယံ ကရဏံ ဝိညာတဗ္ဗံ၊ တဿ ဝိဇာနဇေနဖြင့် (၄) ဝိထိကို ပြသည်။

စူပံ ပထမစိတ္တေန၊ တိတံ ဒုတိယ စေတသာ။
 တတိယေန တု ဝိညတ္တိံ၊ ဘာဝံ စတုတ္ထစေတသာ။
 ၁။ ဂဟဏံ ။ ။ “စလန ဝိကာရဿ ဂဟဏံ” စသည်ဖြင့် ဂဟဏ- ဟုလာသမျှ၌ ယူကြောင်း ဝိထိဟု မှတ်ပါ။ “ယူ” ဟူသည် ဝိထိစိတ်ဖြင့် သိခြင်းတည်း။ ဂယုတိ စေတနာတိ ဂဟဏံ= ယူကြောင်း ဝိထိစိတ်။

အဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၅၇၃

တဝသပ္ပဝတ္တာယ၊ ညိသော အာရုံ၌ ရှေးရှုကျခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော။
 စက္ခုဝိညာဏဝိထိယာ၊ ၏လည်းကောင်း။ နိလန္တိ၊ ညိသော အဆင်းဟူ၍။
 ပဝတ္တာယ၊ ဖြစ်သော။ မနောဝိညာဏဝိထိယာ စ၊ ၏လည်းကောင်း။ အန္တရံ၊
 အထူးကို။ န ဝိညာယတိ ယထာ၊ မသိအပ် မသိနိုင်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ စိတ္တေန၊
 နှင့်။ သဟေဝ၊ တကွသာလျှင်။ အနုပရိဝတ္တေ၊ အစဉ်လိုက်၍ ဖြစ်သော။
 (စိတ္တာနုပရိဝတ္တိဓမ္မဖြစ်သော။) ကာယ။ပ။သင်္ခါတေ၊ ရူပကာယကို ထောက်ပံ့တတ်၊
 လှုပ်ရှားစေတတ်သော ထူးခြားသော အမူအရာဟု ဆိုအပ်သော။ တသ္မိံ၊ ထို
 ဝိကာရရုပ်ကို။ အဝိညာယမာနန္တရေန၊ မသိအပ်သော အထူးရှိသော။ (စက္ခုဝိညာဏ
 ဝိထိမှ အထူးကိုမသိနိုင်သော။) မနောဒွါရဝိညာဏေန၊ မနောဒွါရဝိညာဉ်ဖြင့်။
 ဂဟိတေ၊ ယူအပ်ပြီးသော်။ ဝါ၊ယူအပ်ပြီးမှ။ (ဝိကာရဟူသော ဝိညာတ်ကိုသိပြီးမှ။)
 ဧဝ (သော)၊ ဤသူသည်။ ဣဒံ၊ ဤအမှုကို။ ကာရေတိ၊ ပြုစေလို၏။ အယံ၊
 ဤအလိုသည်။ အဿ၊ ထိုသူ၏။ အဓိပ္ပာယော၊ အလိုတည်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဝိဇာနနံ၊
 သိခြင်းသည်။ ဟောတိ။

(ကိမိဝ၊ အဘယ်ကဲ့သို့နည်း။) တာလပဏ္ဏာဒိရူပါနိ၊ ထန်းရွက်အစရှိသည်
 တို့၏ အဆင်းတို့ကို။ ဒိသွာ၊ မြင်ပြီး၍။ တဒနန္တရပ္ပဝတ္တာယ၊ ထို မြင်ခြင်း၏

၁။ အဝိညာယမာနန္တရေန။ ။ အဝိညာယမာနံ+အန္တရံ ယဿာတိ အဝိညာယ
 မာနန္တရံ- စက္ခုဝိညာဏဝိထိမှ မသိအပ်သော အထူးရှိသော မနောဝိညာဉ်။ စက္ခုဝိညာဏဝိထိနှင့်
 မနောဝိညာဏဝိထိ ဟု ၂-မျိုး ကွဲပြားပုံကို မသိရသော (စက္ခုဝိညာဏဝိထိဟုပင် ထင်ရသော)
 မနောဝိညာဏဝိထိ။

၂။ တာလပဏ္ဏာဒိ။ပ။ဝိယ။ ။ “တာလပဏ္ဏာဒိရူပါနိ ဒိသွာ”ဖြင့် ဒက္ခဒွါရဝိထိ၊
 တဒနန္တရပ္ပဝတ္တာ အတိတဂ္ဂဟဏ မနောဒွါရဝိထိတို့ကို ပြ၏။ “တဒနန္တရပ္ပဝတ္တာယ
 မနောဒွါရဝိထိယာ”ဖြင့် တာလပဏ္ဏာနှင့် ဥဒက တို့၏ တကွဆက်စပ်ပုံ အခြင်းအရာကို သိသော
 ဝိထိ၊ တာလပဏ္ဏာသည် ထိုရေ စသည်ရှိကြောင်း သိစေနိုင်သော အမှတ်အသား-ဟု သိသော
 ဝိထိများကို ပြ၏။ ဥဒကာဒိဂ္ဂဟဏံဖြင့် ရေကိုသိသော ဝိထိကို ပြသည်။ ဤ၌ ရေကိုသိသော
 ဝိထိသည် အလိုဆန္ဒကို သိသော ဝိထိမျိုးတည်း။ ဥဒကာဒိသဟစာရိပ္ပကာရ-တံ သညာဏာကာရ
 ဂဟဏဝိထိသည် ဝိညာတ်ကို သိသော ဝိထိမျိုးတည်း။

မှတ်ချက် ။ ။ဤဝိထိ၌ ဥဒကာဒိ သဟစာရိပ္ပကာရကို သိသော ဝိထိတစ်မျိုး၊
 တံသညာဏာကာရကိုသိသော ဝိထိတစ်မျိုးဟု မနောဒွါရဝိထိ ၂-မျိုး ရှိနိုင်သကဲ့သို့ ဝိညာတ်ကို
 သိရာ၌လည်း လက်လှုပ်ခြင်းနှင့် လာစေလိုခြင်း၏ ဆက်သွယ်မှု သမ္ပန္တကိုသိသော ဝိထိ
 တစ်မျိုးလည်း ရှိရသေးသည်-ဟု မှတ်ပါ။ ထိုဝိထိကား “ရူပံ ပထမ စိတ္တေန”စသော ဂါထာ၌
 ...။

အခြားမဲ့၌ဖြစ်သော။ အဝိညာယမာနန္တရာယ၊ မသိအပ်သော အထူးရှိသော။ (စက္ခုဝိညာဏဝိထိမှ အထူးကို မသိနိုင်သော။) မနောဒွါရဝိထိယာ၊ ဖြင့်။ တာလပဏ္ဏာဒိနံ၊ တို့၏။ ဥဒကာဒိ၊ ပ။ တံသညာဏာကာရံ၊ ရေ အစရှိသည်တို့နှင့် တကွဖြစ်လေ့ရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အပြား၊ ထို ရေအစရှိသည်တို့၏ အမှတ်အသားဟူသော အခြင်းအရာကို။ ဂဟေတွာ။ ဥဒကာဒိဂ္ဂဟဏံ ဝိယ၊ ရေ အစရှိသည်တို့ကို ယူခြင်းကဲ့သို့တည်း။ ဝါ၊ ရေ အစရှိသည်တို့ကို သိရခြင်းကဲ့သို့တည်း။

စ၊ ဆက်။ ဧတ္ထ။ ဘဝိဿတိတိ အာဒိနာ၊ စကားရပ်ဖြင့်။ ဥဒကာဒိသမ္ပန္တနာကာရေန၊ ရေ အစရှိသည်တို့နှင့် ဆက်သွယ်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာကြောင့်။ ရူပဂ္ဂဟဏာနုသာရဝိညာဏေန၊ ရူပါရုံကိုသိကြောင်း ဝိထိကို အစဉ်လိုက်သော မနောဝိညာဉ်ဖြင့်။ ယံ ဥဒကာဒိ၊ အကြင် ရေ အစရှိသည်ကို။ ဝိညာတဗ္ဗံ၊ သိထိုက်၏။ တဿ၊ ထို ရေ စသည်ကို။ ဝိဇာနနေန၊ သိခြင်းအားဖြင့်။ တဒါကာရဿ၊ ထို ရေစသည်တို့၏ အထိမ်းအမှတ်ဟူသော အခြင်းအရာ၏။ ဝါ၊ ရာကို၊ ဝိညာတတာ၊ သိအပ်သည်၏ အဖြစ်ကို။ ဝုတ္တာ၊ ပြီ။ ဣတိ၊ သို့။ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊ မှတ်ထိုက်၏။ ပန၊ ဆက်။ ဧတဿ ကာယိကကရဏဂ္ဂဟဏဿ၊ ဤ ကာယဒွါရ၌ ဖြစ်သော အမှုအရာကိုယူကြောင်း ဝိထိ၏လည်းကောင်း။ (ဥပမေယျဘက်အတွက်။ ဧတဿ) ဥဒကာဒိဂ္ဂဟဏဿ စ၊ ဤ ရေ အစရှိသည်ကိုယူကြောင်း ဝိထိ၏လည်းကောင်း။ (ဥပမာနဘက်အတွက်။) ပုရိမသိဒ္ဓသမ္ပန္တဂ္ဂဟဏံ၊ ရှေး၌ပြီးပြီးသော အဆက်အသွယ်ကိုယူကြောင်း ဝိထိသည်။ ဥပနိဿယော၊ အားကြီးသော မှီရာ အကြောင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဣတိ၊ သို့။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ။

၁။ တာလပဏ္ဏာဒိ၊ ဥဒကာဒိ။ ။ တာလပဏ္ဏာဒိ၌ အာဒိဖြင့် အဋ္ဌကထာ၌ ပြအပ်သော စေ၊ သာခါလေန၊ ပုဗ္ဗဋ္ဌက၊ ဥဿရိတတိဏပဏ္ဏကသဋ္ဌ တို့ကိုယူပါ။ ဥဒကာဒိ၌ အာဒိဖြင့် သုရာ၊ ဝါတပ္ပဟတ၊ မစ္စ၊ ဩယတို့ကို ယူပါ။ [သဉ္ဇာနာဘိ ဧတေနာဘိ သညာဏံ- ရေ အစရှိသည်တို့ကို သိကြောင်း အမှတ်အသား။ တဿဥဒကာဒိနော သညာဏံ၊ တဿ၊ အာကာရေတံသညာဏာကာရော၊ ဥဒကာဒိသဟစာရိပ္ပဘာရော စ+သော+တံသညာဏာကာရော တတိ ဥဒကာပ။ ကာရော-အန။]

၂။ ပုရိမသိဒ္ဓသမ္ပန္တဂ္ဂဟဏံ။ ။ ဤစကားအရ ဝိထိတစ်မျိုး တိုးလာပြန်၏။ တောထဲ၌ ရေရှိ၏ဟူသော အထိမ်းအမှတ်ကိုပြသော ထန်းရွက်ကိုမြင်လျှင် ရေနင့်ထန်းရွက်တို့ ဆက်သွယ်ခြင်းကို ရှေးက သိဖူး၏။ ထို သိအပ်ဖူးသော ဆက်သွယ်မှုကို ပြန်၍ သတိရသော ဝိထိသည် ပုရိမသိဒ္ဓသမ္ပန္တဂ္ဂဟဏဝိထိပင်တည်း။ လက်ယပ်လိုက်လျှင် လာစေလို၏ ဟူသော ရှေးက အဆက်အသွယ်ကို ပြန်၍ သတိရခြင်း၌လည်း နည်းတူ။

အထ ပန၊ သို့မဟုတ်။ (တစ်နည်းကား) အနာလမ္ဘိတာ၊ အာရုံမပြု
အပ်သည်။(သမာနာ)ပိ၊ သော်လည်း။ ဝါ၊ သော။ ဝိညတ္တိ၊ ဝိညတ်သည်။(ပစ္စယော-
၌ စပ်။) ကာယိကကရဏဂ္ဂဟဏဿ စ၊ ကာယဒွါရ၌ဖြစ်သော အမူအရာဟူသော
အလိုကိုယူကြောင်း ဝိထိအားလည်း။ ပုရိမ။ပ။ ဝသေန၊ ရှေး၌ ပြီးပြီးသော
အဆက်အသွယ်ကိုယူခြင်း၏ ဥပနိဿယ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ပစ္စယော၊ ကျေးဇူးပြုသည်။
(ဟောကိ။ ကသ္မာ၊ နည်း။)။ သာဓိပ္ပာယဝိကာရသဟဘူတ-ဝဏ္ဏဂ္ဂဟဏာနန္တရံ၊
အလိုနှင့်တကွဖြစ်သော ဝိကာရနှင့်တကွဖြစ်သော အဆင်းကို ယူကြောင်း ဝိထိ၏
အခြားမဲ့၌၊ ပဝတ္တမာနဿ၊ ဖြစ်သော။ အဓိပ္ပာယဂ္ဂ-ဟဏဿ၊ အလိုကိုယူကြောင်း
ဝိထိ၏။ အဓိပ္ပာယသဟဘူဝိကာရာဘာဝေ၊ အလိုနှင့်တကွ ဖြစ်သော ဝိကာရ၏
မရှိခြင်းသည်။ (သတိ။) အဘာဝတော၊ မဖြစ်နိုင်ခြင်းကြောင့်တည်း။

၁။ အထ ပန ။ ။ ရှေးနည်းမှ တစ်နည်းပြသော စကားတည်း။ ရှေးနည်း၌
“မနေဝိညာဏေန ဂဟိတေ တသ္မိံ။ပ။စောပနသင်္ခါတေ”ဟူသော စကားဖြင့် ဝိညတ်ဟူသော
ဝိကာရကို မနေဝိညာဉ်ဖြင့် တိုက်ရိုက်အာရုံပြု၍ သိအပ်ကြောင်းကို ပြ၏။ ဤနည်း၌ကား
တိုက်ရိုက် အာရုံမပြုဘဲ အနုမာနအားဖြင့် သိကြောင်းကိုပြ၏။ [အထ ပနာတိ အာဒိနာ
ဝိညတ္တိယာ အနုမာနေန ဂတေတဗ္ဗတံ ဒဿတိ။-အနု။]

၂။ အနာလမ္ဘိတာပိ။ပ။ဝသေန။ ။“ဝိညတ်သည် ထိုက်ရိုက်အာရုံမပြုအပ်သော်လည်း
ကာယိကကရဏ (ကာယဒွါရ၌ဖြစ်သော အမူအရာဟူသော အလိုကို)ယူသော ဝိထိအား
ကျေးဇူးပြုနိုင်၏”ဟု ဆိုရာ၌ အဘယ်နည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်သနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိ၍
“ပုရိမ။ပ။ဝသေန”ဟု မိန့်သည်။[ရှေး၌ပြခဲ့သော “ပုရိမသိဒ္ဓသမ္ပန္နဂ္ဂဟဏံ ဥပနိဿယော”ကိုပင်
“ပုရိမသိဒ္ဓသမ္ပန္န ဂ္ဂဟဏောပနိဿယဝသေန”ဟု ဆိုသည်။] “လာစေလိုလျှင် လက်ယပ်၏”
ဟု လာစေလိုခြင်းနှင့် လက်ယပ်ခြင်း၏ ဆက်သွယ်ပုံကို ပြန်၍သိသော ဝိထိက ပကတူပနိဿယ
သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း ဟူသော အစွမ်းကြောင့် ဝိညတ်သည် အာရုံ မပြုအပ်ဘဲလျက်
ကာယိက အမူအရာ ဟူသော အလိုကို သိခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်နိုင်ပါသည်။

၃။ သာဓိပ္ပာယ။ပ။အဘာဝတော။ ။[“အဓိပ္ပာယသဟိတ ဝိကာရေန သဟဇာတ”ဟု
အနုဖွင့်သောကြောင့် “သာဓိပ္ပာယဝိကာရသဟဘူတ”ဟု ပါဠိရှိသင့်၏။ ယခုစာအုပ်များ၌
သဟ မပါ။] လက်ယပ်၍၏ရာ၌ လက်၏အဆင်းဝယ် ဝိညတ်ဟူသော ဝိကာရနှင့်တကွဖြစ်သည်ကို
“ဝိကာရသဟဘူတဝဏ္ဏ”ဟု ဆိုသည်။ ထိုဝိကာရ၌ အလိုနှင့်တကွဖြစ်သည်ကို
“သာဓိပ္ပာယဝိကာရ”ဟုဆိုသည်။ထိုအဆင်းကိုသိသော စက္ခုဝိညာဏ တဒနဝတ္တိက ၂-ဝိထိ၏
အခြားမဲ့၌ဖြစ်သော အလိုကိုသိသော ဝိထိသည် ဝိညတ်ဟူသော ဝိကာရမရှိလျှင် မနဖြစ်နိုင်။
ထို့ကြောင့် ဝိညတ်ဟူသော ဝိကာရသည် (အာရုံမပြုအပ်သော်လည်း) ကာယိကကရဏအား
ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြုသည်-ဟူလို။ [ဤစကားအရ “အလိုကိုသိခြင်းဖြင့်
ဝိညတ်ဟူသော ဝိကာရကို မှန်းဆ၍ သိအပ်သည်”ဟု ပြသည်။]

ဧဝံ သတိံ၊ သော၊ ဝဏ္ဏဂ္ဂဟဏာနန္တရေန၊ ထန်းရွက် အစရှိသည်တို့၏ အဆင်းကိုယူကြောင်း (သိကြောင်း) ဝီထိ၏ အခြားမဲ့ဖြစ်သော။ ဥဒကာဒိဂ္ဂဟဏေနော၊ ရေ အစရှိသည်ကိုယူကြောင်း (သိကြောင်း) ဝီထိဖြင့်ပင်။ တာလ။ ပ။ ကာရော၊ ထန်းရွက် အစရှိသည်တို့၏ အမှတ်အသားဟူသော အခြင်းအရာသည်။ (ပါကဋ္ဌော) ဝိယ၊ ကဲ့သို့။ (ဧဝံ၊ တူ။) ဝဏ္ဏဂ္ဂဟဏာနန္တရေန၊ အဆင်းကိုယူကြောင်း (သိကြောင်း) ဝီထိ၏ အခြားမဲ့ဖြစ်သော။ အဓိပ္ပာယဂ္ဂဟဏေနော၊ အလိုကိုယူကြောင်း (သိကြောင်း) ဝီထိဖြင့်ပင်။ ဝိညတ္တိ၊ သည်။ ပါကဋ္ဌာ၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဣဒဉ္စိ။ ပ။ မညေတိ။ ဟူသော ပါဠိဖြင့် (ဝုတ္တာ-၌ စပ်။) အဓိပ္ပာယ ဝိဇာနနေနေ၊ အလိုကို သိခြင်းဖြင့်ပင်။ ဝိညတ္တိယာ၊ ၏။ ဝိညာတတာ၊ သိအပ်သည်၏အဖြစ်ကို။ (သင်္ဂဟကာရေန။) ဝုတ္တာ၊ ပြီ။

အယံ။ ပ။ ကာမောတိ၊ ပါဠိဖြင့်။ အဓိပ္ပာယဝိဇာနနေန၊ အားဖြင့်။ ဝိညတ္တိယာ၊ ၏။ ပါကဋ္ဌဘာဝံ ဒသေတိ။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ကသ္မာ ဝိညာယတိ၊ ဟိ (ယသ္မာ)။ တဒပါကဋ္ဌဘာဝေါ၊ ထိုဝိညတ်၏ မထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်သည်။ (သတိ။) အဓိပ္ပာယဝိဇာနနံ၊ သည်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်နိုင်၊ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (အယံ နော။ ပ။ ဒသေတိ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ။)

သမ္ပုဓိ။ ပ။ ဟောတိတိ၊ ပါဠိဖြင့်။ (သာဓေတိ-၌ စပ်။) အသမ္ပုဓိဘူတတာယ၊ မျက်မှောက် မဟုတ်သည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အနာပါထဂတာနံ၊ ရှေးရှုကျရောက်ခြင်းတို့ မရောက်ကုန်သော။ ရူပါဒိနံ၊ တို့၏။ စက္ခုဝိညေယျာဒိဘာဝေါ၊ စက္ခုဝိညေယျ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ကို။ (သာဓိတော) ဝိယ၊ ပြီးစေအပ်ပြီး ဖြစ်သကဲ့သို့။ (ဧဝံ၊ တူ။) သဘာဝဘူတံ၊ အစစ်အမှန် သဘောဖြစ်၍ ဖြစ်သော။

၁။ ဧဝံ သတိ။ ။ “ဝိညတ်၏ မှန်းသ၍ သိအပ်သည်၏အဖြစ်ဟူသောအနက်ကို နိဂုံးအနေ အားဖြင့် ပြလို၍ “ဧဝံ သတိ”သည်ကို မိန့်သည်။ ထန်းရွက် စသည်တို့၏ အဆင်းကို သိသော ဝီထိ၏ အခြားမဲ့၌ ရေကိုသိသော ဝီထိဖြစ်ခြင်းအားဖြင့် “ထန်းရွက်သည် ရေရှိခြင်း၏ အထိမ်းအမှတ် ဖြစ်၏”ဟူသော အခြင်းအရာကို အထူးအားရုံမပြုအပ်သော်လည်း ထင်ရှားပြီး ဖြစ်သကဲ့သို့ လက်ယပ်၍ခေါ်ရာဝယ် လက်၏ အဆင်းကို သိကြောင်းဝီထိ၏ အခြားမဲ့၌ အဓိပ္ပာယဂ္ဂဟဏဝီထိ၏ ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့် ဝိညတ်လည်း အနုမာနအားဖြင့် ထင်ရှားပြီးဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ဣဒဉ္စိဒ္ဓ ကာရေတိ မညေ”ဟူသောစကားဖြင့် အလိုကို သိမှုကြောင့်ပင် ဝိညတ်လည်း အနုမာနအားဖြင့် ထင်ရှားပြီး သိအပ်ပြီး ဖြစ်ခြင်းကို အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်ပါသည်-ဟူလို။

၂။ သဘာဝဘူတံ တံ။ ။ သဘာဝဘူတံကို “အနုတ္တဘူတံ”ဟု အနုဒိကာဖွင့်၏။ ဝိညတ်ကို တိုက်ရိုက် အာရုံမပြုအပ်သောအခါ “ဝိညာပေတိတိ ဝိညတ္တိ၊ ဝိညာယ တိတိ ဝိညတ္တိ”ဟူသော

အဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၁၇၇

(အနုတ္တဖြစ်၍ ဖြစ်သော။) တံ ဝိညတ္တိဘာဝံ၊ ထိုဝိညတ်၏အဖြစ်ကို၊ ဝါ၊ ထို ဝိညတ္တိဟူသောအမည်ကို။ ခွိဓာ၊ ဝိညာပေတိတံ ဝိညတ္တိ၊ ဝိညာယတိတံ ဝိညတ္တိဟူသော ၂-ပါး အပြားအားဖြင့်။ သာဓေတိ၊ ပြီးစေ၏။ ပရံ၊ သူတစ်ပါးကို။ ဗောဓေ တုကာမတာယ၊ သိစေခြင်းငှာအလိုရှိသည်၏ အဖြစ်နှင့်။ ဝိနာပိ၊ လည်း။ အဘိက္ကမ နာဒိပ္ပဝတ္တနေန၊ ရှေ့သို့သွားခြင်း အစရှိသည်ကို ဖြစ်စေခြင်းအားဖြင့်။ စိတ္တသဟဘူ၊ စိတ်နှင့်တကွဖြစ်သော။ သော ဝိကာရော၊ ထို ဝိကာရရုပ်သည်။ အဓိပ္ပာယ်၊ အလိုကို။ ဝိညာပေတိ၊ သိစေတတ်၏။ သယံ စ၊ မိမိဟူသော ဝိကာရရုပ် ကိုယ်တိုင်လည်း။ ဝိညာယတိ၊ သိအပ်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ခွိဓာပိ၊ ၂-ပါး အပြား အားဖြင့်လည်း။ ဝိညတ္တိယေဝ၊ ဝိညတ်မည်သည်သာ။ ဣတိ၊ သို့။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ၏။

တသ္မိံ ဒွါရေ သိဒ္ဓါတိ၊ ကား။ တေန ဒွါရေန။ ထို ကာယဒွါရဖြင့်။ ဝိညာတဗ္ဗဘာဝတော၊ သိထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ တေနေဝဒွါရေန၊ ဖြင့်ပင်။ နာမလာဘတော၊ ကာယကံဟူသော အမည်ကို ရခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း။ တသ္မိံ ဒွါရေ ဌံ၊ ပါကဋဘာဝဝသေန၊ ထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်၏ အစွမ်းဖြင့်။ သိဒ္ဓါ၊ ထင်ရှားသော။ (ယာ စေတနာ-ဌိစပ်။)

ကုသလံ ဝါအကုသလံ ဝါတိ၊ ဟူ၍။ ထပေတဗ္ဗံ၊ တန့်ရပ်ထားရာ၏။ ကသ္မာ၊ နည်း။ ယသ္မာ၊ ပရဝါဒိနော၊ ပရဝါဒိပုဂ္ဂိုလ်၏။ (မတိယာဖြင့်။) အဝိပါကဿ၊ အကျိုးကို ဖြစ်စေခြင်း သဘော မရှိသော ကြိယာစိတ်၏။ ကမ္မ ဘာဝေါ၊ ကံ၏အဖြစ်သည်။ န သိဒ္ဓေါ၊ မထင်ရှား။ (တသ္မာ ကုသလံ ဝါ အကုသလံ ဝါတိ ထပေတဗ္ဗံ။) ပန၊ ကား။ ဣတရဿ၊ အခြားသော သကဝါဒိပုဂ္ဂိုလ်၏။ (မတိယာ အဝိပါကဿ ကမ္မဘာဝေါ။) သိဒ္ဓေါ၊ ထင်ရှား၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပကာနံ၊ ဝိညတ်ကို ဖြစ်စေတတ်ကုန်သော။ ဧကာဒသနံ၊ ကုန်သော။ ကြိယစိတ္တာနံ၊ တို့၏။ (မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ဟသိတုပ္ပာဒ်၊ မဟာကြိယာစိတ် ၈၊ ကြိယာအဘိညာဉ်စိတ်တို့၏။) ဝသေန၊ ဖြင့်။ တိကံ၊ တိက်ကို။ ပူရေတွာ၊ ပြည့်စေ၍။ ထပေတဗ္ဗံ၊ တန့်ရပ်ထားရာ၏။

အနက်သည် မဖြစ်နိုင်-ဟု ယူဆဖွယ်ရှိသောကြောင့် ထိုအခါ၌လည်း “ဝိညာပေတိတံ ဝိညတ္တိ၊ ဝိညာယတိတံ ဝိညတ္တိ”ဟူသော ၂-ပါး အပြားအားဖြင့်ပင် ဝိညတ္တိအမည်ဖြစ်နိုင်၏-ဟု ပြလို၍ “သဘာဝဘူတံ တံ၊ ခွိဓာ ဝိညတ္တိ ဘာဝံ”ဟု မိန့်သည်။ ထို ၂-ပါးသော အနုတ္တအနက်ကို “သမ္မုဇိပဇယေဝ နာမ ဟောတိ”ဟူသော စကားက သိစေပါသည်-ဟုလို။

၅၇၈

အဋ္ဌသာလိနီ

[ကာယကမ္မဒွါရကထာ

ဒွါရေ။ပ။ ဧတ္ထ၊ အစရှိသော ဤဂါထာ၌။ အယံ၊ ကား။ အဓိပ္ပာယ်ော၊ အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလိုတည်း။ ဒွါရာ၊ ဒွါရတို့သည်။ ဒွါရန္တရစာရိနော၊ ဒွါရတစ်ပါး ၌ ဖြစ်လေ့ရှိကုန်သည်။ (ဒွါရတစ်ပါး၏အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်လေ့ရှိကုန်သည်။) ယဒိ ဟောန္တိ၊ (ဧဝံ ဟောန္တေသု။) ဒွါရသမ္ဘေဒါ၊ ဒွါရတို့၏ ရောစပ်ခြင်းကြောင့်။ ကမ္မသမ္ဘေဒေါပိ၊ ကံတို့၏ ရောစပ်ခြင်းသည်လည်း။ (ဟောတိ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ ကာယကမ္မံ၊ ကာယကံ။ (ကာယဒွါရ၌ဖြစ်သောကံ။) ကာယကမ္မဒွါရံ၊ ကာယကမ္မဒွါရ။ ဣတိ၊ သို့။ အညမညဝ ဝတ္ထာနံ၊ အချင်းချင်း ပိုင်းခြား သတ်မှတ် နာမည်တပ်ခြင်းသည်။ န သိယာ၊ ကမ္မာနံပိ၊ တို့၏လည်း။ ကမ္မန္တရစရဏေ၊ ကံတစ်ပါးဝယ် လှည့်လည်ခြင်း၌ (ကံတစ်ပါး၏ အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်ခြင်း၌။) ဧသေဝနယော။

ပန၊ ဆက်။ ဒွါရာနံပိ၊ တို့၏လည်း။ (ပိဖြင့် ကံတို့ကို ပေါင်း။) ဒွါရဘာဝေန၊ ဒွါရ၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ကမ္မန္တရစရဏံ၊ ကံတစ်ပါး၌ ဖြစ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း။ ကမ္မာနံ၊ တို့၏။ ဒွါရန္တရစရဏံ စ၊ ဒွါရတစ်ပါး၌ ဖြစ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း။ ယဒိ န သိယာ၊ (ဧဝံ သတိ။) သုဋ္ဌုတရံ၊ သာ၍ ကောင်းစွာ။ (အတိုင်းထက် အလွန်။) ကမ္မဒွါရဝ ဝတ္ထာနံ၊ ကံ၊ ဒွါရတို့ကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ်

၁။ ဒွါရန္တရစာရိနော။ပ။န သိယာ ။ ။ [ဒွါရန္တရဘာဝေန ပဝတ္ထနကာ။] ဒွါရတို့သည် မူလဒွါရမှတစ်ပါး အခြားဒွါရတစ်မျိုးအဖြစ်ဖြင့် ပြောင်းလွဲ၍ဖြစ်ကြလျှင် ကာယဒွါရသည် ဝစီဒွါရ ဖြစ်လိုက်၊ မနောဒွါရဖြစ်လိုက်၊ ဝစီဒွါရကလည်း ကာယဒွါရဖြစ်လိုက်၊ ဤသို့ စသည်အားဖြင့် ဒွါရသမ္ဘေဒ (ဒွါရ အရောရော အနှောနှော) ဖြစ်နေခြင်းကြောင့် ပါဏာတိပါတဟူသော ကာယကံသည်ပင် ဝစီကံ အမည် ရလိုက်၊ မနောကံ အမည်ရလိုက် ဤသို့အားဖြင့် ကံလည်း အရောရောအနှောနှော ဖြစ်ရကား ဒွါရဖြင့် ကံကို အမြဲသတ်မှတ်လျက် နာမည်တပ်၍လည်းမဖြစ်၊ ကံဖြင့် ဒွါရကို အမြဲသတ်မှတ်လျက် နာမည်တပ်၍လည်း မဖြစ်တော့။

၂။ ကမ္မာနံပိ ကမ္မန္တရစရဏေ။ ။ ကာယကံက ဝစီကံအဖြစ် မနောကံအဖြစ်သို့ ပြောင်းလွဲ ပြန်လျှင်လည်း ကံအချင်းချင်း အရောရောအနှောနှော ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ထိုကံဖြင့် ဒွါရတို့ကို အမြဲသတ်မှတ်လျက် (ကာယကမ္မဒွါရ-စသော)နာမည်တပ်၍ မဖြစ်နိုင်တော့ရကား “ကမ္မာနံပိ။ပ။ဧသေဝ နယော”ဟု ဆိုသည်။

၃။ ယဒိ ပန။ပ။သုဋ္ဌုတရံ သိယာ ။ ။ ဤဝါကျ၌ “ကမ္မန္တရစရဏ”ဟူသည် ဒွါရက ကံတစ်မျိုး အမှတ်အသား ဖြစ်ခြင်းတည်း။ [ကမ္မန္တရစရဏန္တိကမ္မန္တ ဓူပလက္ခဏဘာ။] ထို့ကြောင့် “ဒွါရဘာဝေန”ဟု ဝိသေသနပြုသည်။ ဆိုလိုရင်းကား-ဒွါရတို့က အခြားဒွါရ၌ဖြစ်သော ကံ၏အမှတ်အသား မဖြစ်လျှင်လည်းကောင်း၊ ကံတို့လည်း အခြား ဒွါရ၌ မဖြစ်လျှင်လည်းကောင်း ကံဖြင့် ဒွါရကို သတ်မှတ်ခြင်း၊ ဒွါရဖြင့် ကံကိုသတ်မှတ်ခြင်းသည် “သုဋ္ဌုတရ-အလွန်ရှင်းလင်း ပြတ်သားစရာ ရှိပါပေသည်”ဟုလို။

အဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၁၇၉

နာမည်တပ်ခြင်းသည်။ သိယာ၊ ဤ။ ပန၊ ထိုသို့ဖြစ်ရာပါသော်လည်း။ ကမ္မာနံ၊ တို့၏။ ဒွါရန္တရေ၊ ဒွါရတစ်ပါး၌။ အစရဏံ၊ မဖြစ်ခြင်းသည်။ နအတ္ထိ၊ မရှိ။ ကိန္တု၊ စင်စစ်ကား။ ဒွါရေ၊ ရိုးရာ ဒွါရ၌လည်းကောင်း။ အညသ္မိံ၊ စ၊ အခြား ဒွါရ၌လည်းကောင်း။ ကမ္မာနိ၊ ဖြစ်နေကျ ကံတို့သည် လည်းကောင်း။ အညာနိပိ၊ အခြားကံတို့သည်လည်းကောင်း။ စရန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။

*ပန၊ ဆက်။ ယသ္မာ၊ ဒွါရေ၊ ၌။ ဒွါရာနိ၊ အခြား ဒွါရတို့သည်။ န စရန္တိ၊ မဖြစ်ကုန်။ တသ္မာ၊ အဒွါရဇာရိဟိ၊ ဒွါရတစ်ပါး၌ ဖြစ်လေ့မရှိကုန်သော။ ကာရဏဘူတေဟိ၊ အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်ကုန်သော။ ဒွါရေဟိ၊ တို့ဖြင့်။ ကမ္မာနိ၊ တို့ကို။ ဝါ၊ တို့သည်။ ဒွါရန္တရေ၌။ စရန္တာနိပိ၊ ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း။ ဝဝတ္ထိတာနိ၊ ပိုင်းခြားသတ်မှတ်၍ နာမည်တပ်အပ်ကုန်ပြီ။ ၂ကေဝလံ။ ကမ္မာနေဝ၊ တို့ကိုသာ။ (ဝဝတ္ထိတာနိ၊ ကုန်သည်။) န၊ မဟုတ်ကုန်သေး။ ပန၊ အဟုတ်ကား။ တေဟိ၊ ထိုကံတို့ဖြင့်။ ဒွါရာနိပိ၊ တို့ကိုလည်း။ (ဝဝတ္ထိတာနိ။) ဣတိ၊ ဧဝံ၊ သို့။ ကမ္မဒွါရာနိ၊ တို့ကို။ ယေဘုယျေနပ၊ ဝုတ္တိတာယ၊ စာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စမာနာယ၊ ဆိုအပ်လတ္တံ့သော။ ဝဝတ္ထာနယုတ္တိယာ၊ ပိုင်းခြားသတ်မှတ် နာမည်တပ်ခြင်း၌ သင့်သောအကြောင်းအားဖြင့်။ အညမညံ၊ ချင်း။ ဝဝတ္ထိတာနိ၊ ကုန်ပြီ။

တတ္ထ၊ ထို ဒွါရ ကံတို့တွင်။ ကမ္မာနံ၊ တို့၏။ ကာယကမ္မာဒိဘာဝဿ၊ ကာယကမ္မ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်(နာမည်)၏။ ဒွါရပေက္ခတ္တာ၊ ဒွါရကို ငဲ့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အဒွါရဇာရိဟိ၊ ဒွါရတစ်ပါးအဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်လေ့မရှိကုန်သော။ ဒွါရေဟိ၊

*၁။ ယသ္မာပန။ ဝဝတ္ထိတာနိ။ ။ ဒွါရတစ်ခု၌ကား အခြားဒွါရများသည် မဖြစ်နိုင်ကြ။ ကာယဒွါရသည် ဝစီဒွါရ မနောဒွါရ မဖြစ်နိုင်၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ဒွါရကခိုင်မြဲသည်-ဟူလို။ ထို့ကြောင့် အပြောင်းအလဲမရှိသော ဒွါရတို့ဖြင့် ကံတို့ကို အမြဲသတ်မှတ်၍ နာမည်တပ်ရသည်။ [“ကာရဏဘူတေဟိ”၏ အဓိပ္ပာယ်ကား-ဝိညတ်ဟူသော ဒွါရသည် ကံဟူသော စေတနာအား ၂၄-ပစ္စည်းတွင် တစ်စုံတစ်ခုသော ပစ္စည်းအဖြစ်ဖြင့်မျှ ကျေးဇူးမပြုနိုင်။ သို့သော် ကာယဝိညတ်ဖြစ်မှ (ဓားကို လက်ဖြင့်ကိုင်၍ ခုတ်လိုက်မှ) ပါဏာတိပါတကံ အထမြောက်သောကြောင့် ထိုဝိညတ်သည် ပါဏာတိပါတကံ အထမြောက်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သည်-ဟုဆိုလိုသည်။]

၂။ န ကေဝလံ။ ပ။ ယုတ္တိယာ။ ။ ကံတို့ကိုသာ ဒွါရတို့ဖြင့် သတ်မှတ်၍ နာမည်တပ်ရသည် မဟုတ်သေး။ ဒွါရတို့ကိုလည်း ထိုကံတို့ဖြင့် (ကာယကမ္မဒွါရ စသည်ဖြင့်) သတ်မှတ်ရသည်။ ဤနည်းအားဖြင့် ကံနှင့်ဒွါရတို့ကို အချင်းချင်း ဝဝတ္ထာနပြုရသည်။ ထိုသို့ပြုရာ၌ အဋ္ဌကထာဝယ် ဆိုအပ်လတ္တံ့သော ယေဘုယျနည်း တဗ္ဗဟုလ္လနည်းဟူသော ယုတ္တိအားဖြင့် သတ်မှတ်ရသည်။ [ဝဝတ္ထာနေ+ယုတ္တိ-ဝဝတ္ထာနယုတ္တိ။]

၅၈၀

အဋ္ဌသာလိနီ

[ကာယကမ္မဒွါရကထာ

တို့ဖြင့်။ ဝ ဝတ္ထာနံ ဟောတိ။ ပန၊ ကား။ ဒွါရန္တရစာရိဟိ၊ ဒွါရတစ်ပါး၌
 ဖြစ်လေ့ရှိကုန်သော။ ကမ္မေဟိ၊ တို့ဖြင့်။ ဒွါရနံ၊ တို့ကို။ အဝဝတ္ထာနံ၊ ပိုင်းခြားသတ်မှတ်
 နာမည်မတပ်နိုင်ခြင်းသည်။ န(ဟောတိ)။ [“န အ ဝဝတ္ထာနံ၊ ပိုင်းခြားသတ်မှတ်
 နာမည်တပ်နိုင်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဤ”ဟု ဆိုလိုသည်။] (ကသ္မာ။)°
 ကမ္မာနပေက္ခကာယဒွါရာဒိဘာဝေဟိ၊ ကံကိုမငဲ့သော ကာယဒွါရ အစရှိသည်တို့၏
 အဖြစ် ရှိကုန်သော။ ဒွါရေဟိ၊ တို့ဖြင့်။ ဝဝတ္ထိတာနံ၊ ပိုင်းခြား သတ်မှတ် နာမည်
 တပ်အပ်ပြီးကုန်သော။ ကာယကမ္မာဒိနံ၊ တို့၏။ ကာယ။ ပ။ ကရတ္တာ၊ ကာယကမ္မဒွါရ
 အစရှိသည်ကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ် နာမည်တပ်ခြင်းကို ပြုတတ်ကုန်သည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

အထ ဝါ၊ ကား။ ဒွါရန္တရေ၊ ဒွါရတစ်ပါး၌။ စရန္တာနိပိ၊ ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း။
 ဝါ၊ ဖြစ်သည်လည်းဖြစ်သော ကံတို့သည်။ ကာယာဒိဟိ၊ ကာယဒွါရ အစရှိသည်တို့
 ဖြင့်။ ဥပလက္ခိတာနေဝ၊ အမြဲသတ်မှတ်အပ်ပြီးကုန်သည်သာလျှင်။ (ဟုတွာ။)
 စရန္တိ၊ ကုန်၏။ (ကသ္မာ။) ပါဏာတိပါတာဒိနံ၊ တို့၏။ °စေ သဘာဝတ္ထာ၊ ဤသို့
 သဘောရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ကာယဒွါရ အစရှိသည်တို့ဖြင့် အမြဲသတ်မှတ်

၁။ ကမ္မာနပေက္ခကာယဒွါရေဟိ။ ။ ကမ္မာနပေက္ခော+ကာယဒွါရာဒိဘာဝေါ ယေသန္တိ
 ကမ္မာနပေက္ခကာယဒွါရာဒိဘာဝါနိ(ဒွါရာနိ)၊ ကာယဒွါရ စသောအမည်သည် ကံကို မငဲ့ဘဲ
 သဘာဝအတိုင်း ရအပ်သောနာမည် ဖြစ်၏။ ထို ကာယဒွါရ စသောနာမည်တို့ဖြင့်ကံကို
 ကာယကံ စသည်ဖြင့် နာမည်တပ်ပြီးသောအခါ ထို ကာယကံ စသည်တို့က ဒွါရကိုပြန်၍
 “ကာယ ကမ္မဒွါရ” စသည်ဖြင့် နာမည်တပ်ဖို့ရန် သတ်မှတ်နိုင်သောကြောင့် ကံတို့ဖြင့်
 ဒွါရတို့ကို သတ်မှတ်၍ မဖြစ်မဟုတ်၊ ဖြစ်သည်သာ။

၂။ အထ ဝါ။ ။ “ယေဘုယျေန ဝုတ္တိယာ၊ တဗ္ဗဟုလ္လဝုတ္တိယာ”ဟူသော ဝုတ္တိနယုတ္တိမှ
 အခြားတစ်နည်းကိုပြလို၍ “အထ ဝါ” စသည်ကို မိန့်သည်။ ဤနည်း၌ ပါဏာတိပါတ
 ကံသည် ယေဘုယျနည်းအားဖြင့် ကာယကံ အမည်ရသည် မဟုတ်။ ကာယဒွါရဖြင့်
 မှတ်သားအပ်သော သဘောရှိသောကြောင့် ကာယကံအမည် ရ၏။ မှန်၏-ကာယကံသည်
 ဝစီဒွါရ စသော ဒွါရတစ်ပါး၌ ဖြစ်သော်လည်း ကာယဒွါရဖြင့် မှတ်သားအပ်(နာမည်တပ်အပ်)
 ပြီးသည်ဖြစ်၍ သာလျှင် လှည့်လည်ရကား သဘာဝအတိုင်းပင် ကာယကံဟူသော အမည်ကိုရသည်။
 ထိုကံ၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် ကာယဝိညတ်လည်း-ကာယ ကမ္မဒွါရ ဟူသောအမည်ကို
 ရသည်-ဟု ဆိုလိုသည်။ [အခြားကံ၊ အခြားဒွါရတို့၌လည်း နည်းတူ။]

၃။ စေ သဘာဝတ္ထာပပေက္ခော။ ။ ဤဟိတ်ကို “စရန္တိ”၌လည်းကောင်း၊
 နောက်ကသဘာဝါဝဗောဓ၏ ဟိတ်ကုအဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း မရ၌ အစပ်၂-မျိုးဖြစ်၏။ ဤ၌
 နောက်အစပ်အတိုင်း အဓိပ္ပာယ်ပြမည်။ ပါဏာတိပါတ ကံ၏ ကာယဒွါရဖြင့် မှတ်သားအပ်

အဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၅၈၁

နာမည်တပ်အပ်ပြီးသော သဘောရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ဝါ၊ အတွက်။ အာဏတ္တိ ဟတ္တ ဝိကာရာဒိဟိ၊ စေခိုင်းခြင်း၊ လက်၏ ထူးခြားသော အမှုအရာ အစရှိသည်တို့ဖြင့်။ ဝုစ္စမာနဿပိ၊ ပြောဆိုအပ်သူ(ပြအပ်သူ)၏လည်း။ ဝါ၊ သည်လည်း။ ကာယာဒိဟိ၊ သာဓေတဗ္ဗ သဘာဝါဝ ဗောဓတော၊ ကိုယ် အစရှိသော ဒွါရတို့ဖြင့် ပြီးစေထိုက်သော သဘောကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းကြောင့်တည်း။

“တသ္မာ၊ကြောင့်။ ကမ္မန္တ ရဿ၊ ကံတပါးအား။ အတ္တနိ၊ မိမိဟူသော ဒွါရ၌။ စရန္တဿပိ၊ သော်လည်း။ ဒွါရန္တရံ၊ ဒွါရတစ်ပါးသည်။ သနာမံ၊ မိမိ အမည်ကို။ န ဒေတိ၊ မပေး။ ကမ္မပိ၊ ကံသည်လည်း။ ဒွါရဿ၊ အား။ (သနာမံကို။) န(ဒေတိ)။ ပန၊ အနွယ် ကား။ တံတံ ဒွါရမေဝ၊ ထိုထိုဒွါရသည်သာ။ ကမ္မဿ၊ ကံအားလည်းကောင်း။ ကမ္မဉ္စ၊ သည်လည်း။ ဒွါရန္တရေ ဌံ၊ စရန္တပိ၊ ဖြစ်သော်လည်း။ အတ္တနောယေဝ၊ မိမိဟူသော ကံ၏သာလျှင်။ ဒွါရဿ၊ အားလည်းကောင်း။ နာမံ၊ ကို။ ဒေတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ အညမည ဝဝတ္တာနံ၊ သည်။ သိဒ္ဓံ၊ပြီးစီး၏။ ပန၊ ဆက်။ ပပုဗ္ဗေ ဌံ၊ ဒွါရေသု၊ တို့၌။ အနိဗဒ္ဓတာ၊ မဖွဲ့စပ်အပ်သည်၏

သောသဘော (ထုံးစံ)ရှိခြင်းကို “ဝေသဘာဝ”ဟု ဆိုသည်။ ထိုသို့ သဘောရှိသည့်အတွက် ပါဏာတိပါတ အမှုကို စေခိုင်းခြင်းဖြင့် ပြောဆိုအပ်သူ (အစေအခိုင်းခံရသူ) ကလည်း ကိုယ်ဖြင့်ပြီးစေရမည့် ပါဏာတိပါတ သဘောကို သိနိုင်ခြင်း၊ မုသာဝါဒအမှုကို လက်ပြ၍ ပြောဆိုအပ် (စေခိုင်းအပ်) သူကလည်း နှုတ်ဖြင့်ပြီးစေရမည့် မုသား၏သဘောကို သိနိုင်ခြင်း ကြောင့် ပါဏာတိပါတ အမှုသည် ကာယဒွါရမှ တစ်ပါးသော ဝစီဒွါရ၌ ဖြစ်သော်လည်း ကာယဒွါရဖြင့် မှတ်သားအပ်ပြီးဖြစ်၍သာ လှည့်လည်ရ၏။ ဤသို့စသည်ဖြင့် သိပါ။

၁။ တသ္မာ၊ပ။အညမညဝဝတ္တာနံ။ ။ဤနည်းအရ အကျိုးဖလကို ပြလို၍“တသ္မာ” စသည်မိန့်။ “တသ္မာ၊ ထိုသို့ဒွါရတစ်ပါး၌ ဖြစ်သော်လည်း ကာယ စသည်တို့ဖြင့် မှတ်သားအပ်ပြီး ဖြစ်၍သာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်”ပါဏာတိပါတ ကံသည် ဝစီဒွါရ၌ ဖြစ်သော်လည်း ဝစီဒွါရက မိမိနာမည်ကို မပေး၊ ဝစီကံ မခေါ်စေရ-ဟူလို၊ တိပါဏာတိပါတကံသည်ပင် ဝစီဒွါရ၌ ဖြစ်ရသော်လည်း မိမိ၏ ကာယကံဟူသော အမည်ကို ထိုဒွါရအားမပေး၊ ထိုဒွါရကို “ဝစီကမ္မဒွါရ”ဟု မခေါ်စေရ-ဟူလို။ ထို့ကြောင့် အညမညဝဝတ္တာနံ (အချင်းချင်းသတ်မှတ်၍ နာမည်တပ်မှု) ကိစ္စသည် ပြီးစီးနိုင်ပါ၏-ဟူလို။

၂။ ပုဗ္ဗေ ပန။ပ။န စတံ ဝဝတ္တာနန္တိ။ ။ ပါဏာတိပါတ စသော ကံကို ကာယဒွါရ စသော ဒွါရဖြင့် အမြဲသတ်မှတ်ပြီး သဘောရှိလျှင် ရှေး၌ “ဒွါရံ ပန အနိဗဒ္ဓံ”ဟုလည်းကောင်း၊ “ကမ္မဿ အနိဗဒ္ဓတ္တာ”ဟု လည်းကောင်း အဘယ့်ကြောင့် ဆိုခဲ့ပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ပုဗ္ဗေ ပန”စသည်ကိုမိန့်သည်။ ရှေး၌ကား ကံကဒွါရတစ်မျိုးတည်း၌သာ မက အခြားဒွါရ၌လည်း ဖြစ်သေးသည်ကို ရည်ရွယ်၍ “ဒွါရံ ပန အနိဗဒ္ဓံ”စသည်ဖြင့် ဆိုခဲ့သည်။ ယခုသတ်မှတ် နာမည်တပ်ခြင်းကို ရည်ရွယ် ဆိုခဲ့ခြင်း မဟုတ်ပါ-ဟူလို၊ [“ဒွါရေစရန္တိ ကမ္မာနိတိ စတ္တ အယမ

၅၈၂

အဋ္ဌသာလိနိ

[ကာယကမ္မဒွါရကထာ

အဖြစ်ကို။ ဝါ၊ မမြဲသည်၏ အဖြစ်ကို။ ကမ္မာနံ၊ တို့၏။ ဒွါရန္တရ စရဏမေဝ၊ ဒွါရတစ်ပါး၌ လှည့်လည်ခြင်းကိုသာ။ သန္ဓာယ။ ဝုတ္တာ။ ပြီ။ ဧတံ ဝ ဝုတ္တာနံ၊ ဤပိုင်းခြားသတ်မှတ် နာမည်တပ်ခြင်းကို။ (သန္ဓာယ) န (ဝုတ္တံ)။ ဣတိ (အယံ)၊ ကား။ အဓိပ္ပာယော၊ တည်း။

[“တတ္ထ ကမ္မေနာပိ ဒွါရံ နာမံ လဘတိ” စသည်ကို ဖွင့်ပြလို၍ တတ္ထစသည် မိန့်။] တတ္ထာတိ၊ ကား။ တေသု ဒွါရကမ္မေသု၊ တို့တွင်။ (ဤစကားဖြင့် တတ္ထအစွဲကို ပြသည်။) ကာယကမ္မဿ ဥပ္ပဇ္ဇနဋ္ဌာနန္တိ၊ ဟူသောပါဌ်ဖြင့်။ တံ သဟဇာတာ၊ ထိုကံနှင့်တကွ ဖြစ်သော။ ဝိညတ္တိယေဝ၊ ဝိညတ်ကိုပင်။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။ ဟိ၊ မှန်။ သာ၊ ထိုဝိညတ်သည်။ တဿ၊ ထိုကံအား။ ဂေနစိ ပကာရေန၊ တစ်စုံတစ်ခုသော အပြားအားဖြင့်။ (၂၄-ပစ္စည်းတွင် တစ်စုံတစ်ခုသော ပစ္စည်းဖြင့်။) ပစ္စယော၊ ကျေးဇူးပြုသည်။ ကိဉ္ဇာပိ န ဟောတိ၊ အကယ်၍မူလည်း မဖြစ်ပါပေ။ တထာပိ၊ ထိုသို့ မဖြစ်ပါသော်လည်း။ ကမ္မဿ၊ ကံကို။ ဝိသေသိကာ၊ အထူးပြုတတ်သော။ ဝိညတ္တိ၊ ဝိညတ်ကို။ (ဝုတ္တာ-၌ စပ်။) ဝါ၊ သည်။ တံ သဟဇာတာ၊ ထိုကံနှင့်တကွ ဖြစ်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်လည်းကောင်း။ ယထာဝုတ္တ နိယမေန၊ အကြင်ကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော သတ်မှတ်ခြင်းဖြင့်။ အညဝိသေသနဿ၊ အခြား ဝိသေသနရှိသော ။ ကမ္မဿ၊ ၏။ ဝိသေသနန္တရေ၊ တစ်ပါးသော ဝိသေသန၌။ ဥပ္ပတ္တိ အဘာဝါ (စ)၊ ဖြစ်ခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့်

ဓိပ္ပာယော”ဟု ရှေ့၌ ဆိုခဲ့၏။ ဣတိဖြင့် ထို အဓိပ္ပာယောကို ပြန်လှည့်၍ နိဂုံးအုပ်သည်။]

၁။ ကမ္မဿ ဝိသေသိကာ။ ။ ကာယဝိညတ် ဖြစ်ပေါ်မှ အထမြောက်သော ကံကို ကာယဝိညတ်က “ကာယကံ”ဟု အထူးပြုသောကြောင့် (ဝစိကံ မဇ္ဈကံတို့မှ အထူးပြုသောကြောင့်) ဝိညတ်ကို “ကမ္မဿ ဝိသေသိကာ”ဟု ဆိုသည်။ ဝစိဝိညတ်က ဝစိကံကို အထူးပြုရာ၌လည်း နည်းတူ။ [“မဇ္ဈကား ကံသည် အထူးပြုအပ်သော ဝိညတ်”ဟု တစ်နည်းဖွင့်သေး၏။ စဉ်းစားပါ။] ထိုဝိညတ်သည် စိတ် စေတသိက်တွင် ပါဝင်သော စေတနာကံနှင့် အတူတကွ စိတ္တစရုပ်အဖြစ် ဖြင့် ဖြစ်သောကြောင့် “တံသဟဇာတာ”ဟုဆိုသည်။

၂။ ယထာဝုတ္တ နိယမေန။ ။ ယေဘုယျဝုတ္တိအားဖြင့် ဝုတ္တာနံ နိယမကို အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုခဲ့၏။ ထိုကို ရည်ရွယ်၍ “ယထာဝုတ္တ နိယမ”ဟု ဆိုသည်။ ထို နိယမအရကာယဒွါရဟူသော ဝိသေသနဖြင့် “ကာယကံ”ဟု ယေဘုယျနည်းအရ အမည်ရပြီးသော ကံသည် ဝစိဒွါရဟူသော ဝိသေသနတစ်ပါး၌ မဖြစ်နိုင်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ (ရှေ့၌ပြခဲ့သော အကြောင်းကြောင့် လည်းကောင်း) ဝိညတ်ကို ကံ၏ ဖြစ်ရာဌာန အဖြစ်ဖြင့် ဆိုအပ်သည်-ဟုလို။ [စသောျါ စေတ္တ လောပေါ၊ အဘာဝါ၏ နောက်၌ စသောျါ ကျေသည်။ အဘာဝါ စာတိ အတ္ထော၊ တဿ ဝုတ္တာတိ သမ္ပန္နော။-မဝု။ဤအတိုင်း အနက်ပေးထားသည်။]

အဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၅၈၃

လည်းကောင်း၊ တဿ၊ ထိုကံ၏။ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာနဘာဝေန၊ ဖြစ်ရာဋ္ဌာန၏ အဖြစ်ဖြင့်။
ဝုတ္တာ၊ ဆိုအပ်ပြီ။

ကာယေန ပန ကတတ္တာတိ၊ ကား။ ကာယဝိညတ္တိံ၊ ကို။ ဇနေတွာ၊ ဤ။
ကာယ၊ ထို ကာယဝိညတ်ဖြင့်။ ဇီဝိတိန္ဒြိယနိပ္ပာဒနတော၊ ဇီဝိတိန္ဒြေကို ဖြတ်ခြင်း
အစရှိသော အမှုကို ပြီးစေခြင်းကြောင့်။ အတ္တနော၊ မိမိဟူသော ကံ၏။
နိပ္ပတ္တိဝသေန၊ ပြီးခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ကာယေန၊ ကာယဖြင့်။ ကံတံ၊ ပြုအပ်သော။
ကမ္မန္တိ၊ ကံဟူ၍။ ဝုတ္တာ၊ ဆိုအပ်ပြီ။ (ကသွာ၊ ကြောင့်။ ကမ္မဿ၊ ကံ၏။ နိပ္ပတ္တိ၊
ပြီးခြင်းကို။ ကာယေန ကတံတိ၊ ကာယေန ကတံ ဟူ၍။ ဝုတ္တာနည်း။) ဟိ
(ယသွာ)။ ဧတ္ထ၊ ဤ ကံကိုပြီးစေရာ၌။ ကာယော၊ ကာယဝိညတ်သည်။
ကာရဏဘူတော၊ အကြောင်းဖြစ်၍ ဖြစ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ကမ္မဿ နိပ္ပတ္တိ
ကာယေန ကတံတိ ဝုတ္တာ။)

☸ အညမည ဝဝတ္တိတာတိ ဧတ္ထ၊ ၌။ ကမ္မနာ၊ ကံဖြင့်။ ကာယော၊
ကာယဝိညတ်ကို။ ကာယကမ္မဒွါရန္တိ၊ ကာယကံ၏ဖြစ်ရာ ဒွါရဟူ၍။ ဧဝံ၊ သို့။
ဝဝတ္တိတော၊ ပိုင်းခြား သတ်မှတ်အပ်ပြီ။ ကာယော ဣစ္ဆေဝါ ကာယ ဟူ၍သာ။
န(ဝဝတ္တိတော)၊ ပိုင်းခြား သတ်မှတ်အပ်သည်မဟုတ်။ သူစီ၊ အပ်ကို။ ကမ္မနာ၊
အလုပ်ဖြင့်။ သူစီကမ္မ ကရဏန္တိ၊ အပ်အမှုကို ပြုကြောင်းဟူ၍။ ဝ ဝတ္တိတာယထာ၊
သကဲ့သို့လည်းကောင်း။ သူစီဣစ္ဆေဝါ သူစီဟူ၍သာ။ (ကမ္မကရဏ မပါဘဲ-
ဟူလို။)န (ဝဝတ္တိတာ ယထာ)၊ မပိုင်းခြား မသတ်မှတ်အပ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း။
တထာ၊ တူ။ ဣဒံပိ၊ ဤ ကာယကမ္မဒွါရကိုလည်း။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၏။

စ၊ ဆက်။ အညမည ဝဝတ္တိတာတိ (ပဒဿ)၊ ၏။ အညမည။
ဝိသေသိတာ၊ အထူးပြုအပ်ကုန်ပြီ။ ဣတိ အတ္ထော၊ ကို။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗော။) ... ဧဝံ
သန္တေတိ၊ ကား။ ယထာဝုတ္တာ၊ သော။ ဝဝတ္တာနနိယမံ၊ ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ခြင်း၌

၁။ ကာရဏဘူတော ဟိ ပနေတ္ထ။ ။ဤဝါကျ၌ “ဟိ-ပန”ဟု နိပါတ် ၂-ခုရှိ၏။
နောက်၌လည်း “ကာယောတိ”ဟု ဣတိသဒ္ဒါပါ၏။ ထို့ကြောင့် မရ၌ “ဟိသဒ္ဒေါ ဟေတုအတ္ထော၊
ပနသဒ္ဒေါ ဝစနသိလိဋ္ဌတ္ထော” ပထမဖွင့်သည်။ ဤနည်းအလို “ကသွာ ကမ္မဿ နိပ္ပတ္တိ
ကာယေန ကတန္တိဝုတ္တာ”ဟု ပုစ္ဆာဝါကျအပိုထည့်၍ အနက်ပေးဖို့ရန် မရဖွင့်သည်။ ဤအတိုင်း
နိဿယ၌ အနက်ပေးထား၏။ “ဟိသဒ္ဒေါ ဝါ အဝဓာရဏတ္ထော၊ ပနသဒ္ဒေါ အာရမ္ဘတ္ထော”ဟု
တစ်နည်းဖွင့်သေး၏။ ထိုအလို “ပန၊ဆက်။ပ။ကာရဏဘူတောဟိအကြောင်းဖြစ်၍ ဖြစ်သည်သာ။
ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏”ဟု ပေးပါ။

၂။ ယထာဝုတ္တာပနိယမံ။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ယေဘုယျဝုတ္တိအားဖြင့် လည်းကောင်း။
တဗ္ဗာဟုလ္လဝုတ္တိအားဖြင့်လည်းကောင်း ဒွါရဝဝတ္တာန ကမ္မဝဝတ္တာန ကို ဆိုထား၏ ထိုအဆိုကို

၅၈၄

အဋ္ဌသာလိနိ

[ဝစီကမ္မဒွါရကထာ

မြီသောအမှတ်အသားကို။ အဂ္ဂဟေတွာ၊ မယုမု၍။ ဒွါရေ။ ပ။ ဝစနမေဝ၊ ကိုသာ။
 ဂဟေတွာ၊ ယု၍။ စောဒေတိ၊ ဧ။ တတ္ထ၊ ထိုစောဒနာ၌။ ဧဝံ-သန္တတိ၊ ကား။
 ကမ္မာနံ၊ တို့၏။ ဒွါရန္တရစရဏေ၊ ဒွါရတစ်ပါး၌ ဖြစ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း။
 အညမညေန၊ တစ်ပါးတစ်ပါးဖြင့်။ ဝဝတ္ထာနေ စ၊ ပိုင်းခြားသတ်မှတ် နာမည်
 တပ်ခြင်းသည် လည်းကောင်း။ နာမလာဘော၊ နာမည်ရခြင်း၌။ ဝိသေသနေ၊
 အထူးပြုခြင်းသည်။ သတိ၊ သော်။ (န ယုဇ္ဇတိ-၌ စပ်။) ဣတိ အတ္ထော။

ကာယကမ္မဒွါရကထာဝတ္ထနာ၊ သည်။ နိဋ္ဌိတာ။



ဝစီကမ္မဒွါရကထာအဖွင့်

စတုဟိ။ ပ။ သမနုဂတာတိ ဧတ္ထ၊ ၌။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗာ-၌စပ်။)၊ သုဘာသိတဘာသန
 သင်္ခါတာ၊ ကောင်းစွာ ပြောဆိုအပ်သည် မည်လောက်အောင် ပြောဆိုခြင်းဟု
 ဆိုအပ်သော။ အပိသုဏဝါစာ၊ ပိသုဏဝါစာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်စကားလည်းကောင်း။
 ဓမ္မဘာသနသင်္ခါတော၊ တရားဟောခြင်းဟု ဆိုအပ်သော။ အသမ္ပပ္ပလာပေါ၊

“ယထာရတ္ထံ ဝဝတ္ထာနနိယမံ” ဟုဆိုသည်။ အဋ္ဌကထာ၌ နောက်နားဝယ် ဆိုအပ်သော ဝဝတ္ထာ
 နနိယမကို မယူဘဲ “ဒွါရေ စရန္တိ ကမ္မာနိ” စသော စကားတစ်ဖက်သတ်ကိုသာ ယူ၍ ဧဝံ သန္တ
 စသည်ဖြင့် စောဒနာသည်။ [ဝဝတ္ထာနေ၊ ပိုင်းခြားသတ်မှတ် နာမည်တပ်ခြင်း၌+နိယမော၊ အမြဲ
 မှတ်သားကြောင်းဖြစ်သော ယေဘုယျရတ္ထိ၊ တဗ္ဗာဟုလ္လရတ္ထိတည်း။ ဝဝတ္ထာနနိယမော။]

၁။ နာမလာဘော ဝိသေသနေ။ ။ ရှေ့၌ ဝဝတ္ထိတာကို “ဝိသေသိတာ”ဟု ဖွင့်ခဲ့၏။
 ထို့ကြောင့် ဤ ဝိသေသနေလည်း “ဝဝတ္ထာနေ”၏ အဓိပ္ပာယ်ဟု မှတ်ပါ။ “နာမလာဘော” ကား
 အဘယ်အရာ၌ ဝိသေသနပြုသနည်း ဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ ထည့်အပ်သော အာစာရတည်း။
 [နာမလာဘော-အာစာရဘူတေ-မဝ။]

၂။ သုဘာသိတပဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ။ ပိသုဏဝါစာ ဟုရာ၌ ချောပစ်ကုန်းတိုက်ကြောင်း
 စေတနာကို ယူရသကဲ့သို့၊ အပိသုဏဝါစာ ယူရာ၌လည်း ချောပစ်ကုန်းတိုက်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်
 ဖြစ်၍ ကောင်းမွန်စွာ ပြောဆိုကြောင်း စေတနာကိုယူရ၏။ ဤသို့စသည်ဖြင့် အခြားဝါစာတို့၌လည်း
 ပြောဆိုကြောင်း စေတနာကို ကောက်ယူရ၏။ ထို့ကြောင့် “တထာပဝတ္ထာ စေတနာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ”ဟု
 ဆိုသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဝါစာ ၄-မျိုးကို သရုပ်ပြရာ၌ “သုဘာသိတ ဘာသနသင်္ခါတာ” စသည်ဖြင့်
 ဝိသေသန ၄-မျိုးကိုပြထား၏။ ထို ဝိသေသနများသည် “သုဘာသိတယေဝ ဘာသတိ၊ နော
 ဝုတ္တာသိတံ၊ ဓမ္မယေဝ။ ပ။ နော အဝဗ္ဗံ၊ ပိယံ ယေဝ။ ပ။ နော အပ္ပိယံ၊ သစ္စံ ယေဝ ဘာသတိ၊ နော
 အလိကံ”ဟူသော သဂါတာဝဂ္ဂ-ဝဂီကသုတ်ကို မှီး၍ ပြထားသည်-ဟုမှတ်ပါ။

အဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၅၈၅

သမ္ပပ္ပလာပ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်စကားလည်းကောင်း။ ပိယ-ဘာသနသင်္ခါတာ၊
ချစ်ဖွယ်ကို ပြောဆိုခြင်းဟု ဆိုအပ်သော။ အဖရသဝါစာ၊ ဖရသဝါစာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်
စကားလည်းကောင်း။ သစ္စဘာသနသင်္ခါတော၊ မှန်ကန်သော စကားကို ပြောဆိုခြင်းဟု
ဆိုအပ်သော။ အမုသာဝါဒေါ စ၊ မုသာဝါဒ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်စကားလည်းကောင်း။
ဣတိ၊ သို့။ ဧတာ ဝါစာ၊ တို့ကို။ တဏှာ၊ ထို သုဘာသိတဘာသန စသော
အခြင်းအရာအားဖြင့်။ ပဝတ္ထာ၊ ကုန်သော။ စေတနာ၊ စေတနာတို့ဟူ၍။ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊
ကုန်၏။ သဟသဒ္ဓါ၊ ပနာတိ၊ ဟူသော စကားကို။ တဿ ဝိကာရဿ၊
ထိုဝိညတ်ဟူသော ဝိကာရ ရုပ်၏။ သဒ္ဓေန၊ သဒ္ဓရုပ်နှင့်။ သဟ၊ သမ္ပတတတ္ထာ၊
ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ ပန၊ ဆက်။ စိတ္တာနုပရိဝတ္တိတာယ၊ စိတ်သို့
အစဉ်လိုက်၍ ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (“စိတ္တာနုပရိဝတ္တိနော ဓမ္မာ”
အရ၌ ဝိညတ် ပါဝင်သောကြောင့်။) သော၊ ထို ဝိညတ်ဟူသော ဝိကာရသည်။
ယာဝ သဒ္ဓဘာဝိ၊ သဒ္ဓရုပ် ဖြစ်သည်တိုင်အောင် ဖြစ်လေ့ရှိသည်။ (သဒ္ဓရုပ်ကဲ့သို့
၁၇-ချက် စိတ္တက္ခဏာ ကြာသည်။) န၊ မဟုတ်။ ဣတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ၏။

ဝိတက္က၊ ပ။ ဝိညေယျောတိ၊ ဟူ၍။ ပဝတ္ထေန၊ ဖြစ်သော။ မဟာအဋ္ဌကထာ၊
ဝါဒေန၊ အားဖြင့်။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနသဒ္ဓေါ၊ စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော အသံသည်။ ဝိညတ္တိ
ယဋ္ဌနေန၊ ဝိညတ်ကြောင့် ထိခိုက်ခြင်းနှင့်။ ဝိနာပိ။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်နိုင်၏။ ဣတိ၊
ဤအနက်သည်။ အာပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ (ကသ္မာ ဣတိ အာပဇ္ဇတိ။) ဟိ (ယသ္မာ)
ယာ။ ပ။ ဝိညတ္တိတိ၊ ဟူ၍။ ဝစနတော၊ ကြောင့်။ အသောတဝိညေယျသဒ္ဓေန၊
သောတဝိညေယျ မဟုတ်သော အသံနှင့်။ သဟ၊ တကွ။ ဝိညတ္တိယာ၊ ဝိညတ်၏။
ဥပ္ပတ္တိ၊ ဖြစ်ခြင်းသည်။ နတ္ထိ၊ နိုင်။ ဣတိ၊ သို့။ ဝိညာယတိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။
(ဣတိ။ ဤအနက်သည်။ အာပဇ္ဇတိ၊ ၏။)

စ၊ ဆက်။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနနံ သဒ္ဓါယတနန္တိ ဧတ္ထ၊ ပါဠိ၌။ ကောစိ၊
တစ်စုံတစ်ခုသော စိတ္တသမုဋ္ဌာနော၊ စိတ်ဟူသော ဖြစ်ကြောင်းရှိသော။ သဒ္ဓေါ၊
သဒ္ဓသည်။ ဝါ၊ ကို။ အသင်္ဂဟိတော နာမ၊ မသိမ်းယူအပ်သည် မည်သည်။ န
အတ္ထိ၊ မရှိ။ ဣတိ အဓိပ္ပာယေန၊ ဤသို့သော အလိုဖြင့်။ မဟာအဋ္ဌကထာဝါဒ၊
ကို။ (သင်္ဂဟကာရော။) ပဋိသေခေတိ၊ တားမြစ်၏။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း- ကသ္မာ
ပဋိသေခေတိ၊ နည်း။) ဟိ (ယသ္မာ)။ ဆဗ္ဗိဓေန ရူပသင်္ဂဟာဒိသု၊ ဆဗ္ဗိဓေန
ရူပသင်္ဂဟ အစရှိသည်တို့၌။ [အာဒိဖြင့် “သတ္တဝိဓေန ရူပသင်္ဂဟ” စသည်ကိုယူ။
ရူပကဏ္ဍပါဠိတော်ကြည့်ပါ။] သောတဝိညေယျန္တိ၊ ပါဠိဖြင့်လည်းကောင်း။ ဒိဋ္ဌ
သုတန္တိ ဧတ္ထ၊ ပါဠိ၌။ သုတန္တိ စ၊ ပါဠိဖြင့်လည်းကောင်း။ ကောစိ၊ သော၊ သဒ္ဓေါ၊

သဒ္ဓကိ။ န သင်္ဂယုတိ၊ မသိမ်းယူအပ်သည်ကား။ န၊ မဟုတ်။ (သင်္ဂယုတိဇဝ၊ သိမ်းယူအပ်သည်သာ။ သုခုမသဒ္ဓဖြစ်စေ၊ သုခုမ မဟုတ်သော သဒ္ဓဖြစ်စေ၊ မည်သည့်သဒ္ဓမဆို သိမ်းယူနိုင်သည်သာ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဝါ၊ ထိုသို့ သောတဝိညေယျပါ၌၊ သုတံပါ၌တို့ဖြင့် မသိမ်းယူအပ်သော သဒ္ဓရုပ် မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (မဟာအဋ္ဌကထာ ဝါဒ၊ ကိ။ ပဋိသေဇေတိ။)

ပန၊ ဆက်။ မဟာအဋ္ဌကထာယံ၊ ၌။ (ဝုတ္တာ သိယာ-၌ စပ်။) ဝိညတ္တိသဟဇဇေဝ၊ ဝိညတ်နှင့်တကွဖြစ်သည်သာလျှင် ဖြစ်သော။ ဇိဝှာပ။ သမုဋ္ဌိတံ၊ လျှာ၊ အာစောက်တို့၏ လှုပ်ခြင်း အစရှိသည်ကို ပြုတတ်သော ဝိတက်ကြောင့်ဖြစ်သော။ သုခုမသဒ္ဓံ၊ သိမ်မွေ့သောအသံကို။ ဒိဗ္ဗသောတေန၊ ဖြင့်။ သုတ္တာ၊ ရှိ။ အာဒိသတိ၊ ညွှန်ပြ၏။ ဣတိ၊ ဤစကားကို။ သုတ္တေ၊ သုတ္တန်ပါဠိတော်၌။ (ဝုတ္တံ။) [ဣတိတိ ဣတိဝစနံ သုတ္တေ ဝုတ္တန္တိ သမ္မန္တော။ -မဇ။] ပဋ္ဌာနေ စ၊ ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌လည်း။ ဩဋ္ဌာရိကသဒ္ဓံ၊ ထင်ရှားသော အသံကို၊ သန္တာယ၊ ရှိ။ သောတ။ ပ။ ပစ္စယောတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ဣတိ ဣမိနာ အဓိပ္ပာယေန၊ ဤသို့သော အလိုဖြင့်။ အသောတဝိညေယျတာ၊ သောတ ဝိညေယျ မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်သည်။ ဝါ၊ ကိ။ (အာစရိယေန၊ မဟာအဋ္ဌကထာ ဆရာသည်။) ဝုတ္တာ၊ ဆိုအပ်သည်။ သိယာ၊ ဖြစ်ရာ၏။ ပနာ၊ ထိုသို့ပင် ဆိုအပ်သည် ဖြစ်ရာပါသော်လည်း။ (ဆိုဟန် တူပါသော်လည်း။) သဒ္ဓေါစ၊ အသံလည်း ဟုတ်၏။ အသောတဝိညေယျောစ၊ သောတဝိညေယျလည်း မဟုတ်။ ဣတိ ဇေတံ၊ ဤစကား ၂-ရပ်သည်။ ဝိရုဒ္ဓံ၊ ဆန့်ကျင်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍။ ပဋိက္ခေပေါ၊ သင်္ဂဟကာရဆရာ၏ ပယ်မြစ်ခြင်းကို။ ဝေဒိတဇော။

ဝိညတ္တိပစ္စယာ၊ ဝိညတ်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ယဋ္ဌနာ၊ ထိခိုက်ခြင်း တည်း။ ဝိညတ္တိယဋ္ဌနာ၊ ခြင်း။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဝိညတ္တိ ဇဝ၊ ဝိညတ်သည်ပင်။ (ဝိညတ္တိယဋ္ဌနာ၊ မည်၏။) ဟိ၊ မှန်။ ယဋ္ဌနာပ။ ဝိကာရော၊ ထိခိုက်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဘူတရုပ်တို့၏ ထူးခြားသော အမူအရာကို။ ယဋ္ဌဋ္ဌာတိ၊ ယဋ္ဌနာဟူ၍။ ဝိတ္တော၊ ဆိုအပ်ပြီ။ သံယဋ္ဌနေန၊ ပထဝီဓာတ် ၂-ပါးတို့၏ အချင်းချင်းထိခိုက်ခြင်းနှင့်။ သဟေဝ၊ တစ်ပြိုင်နက်သာလျှင်။ သဒ္ဓေါ၊ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ ပုဗ္ဗာပရဘာဝေန၊ ရှေ့နောက်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ န (ဥပ္ပဇ္ဇတိ)၊ ဖြစ်သည် မဟုတ်။ (ထိခိုက်ခြင်းက ရှေ့၊ အသံက နောက်မှဖြစ်သည်မဟုတ်-ဟူလို။)

ပထဝီဓာတုယာဒိ ဣဒံ၊ ဤစကားကို။ ဝါယောဓာတုယာ၊ ၏။ (ဇာလနံ၊ လှုပ်ခွေခြင်းဟူသော။ ကိစ္စံ၊ ကိစ္စသည်။ အဓိကံ) ဝိယ၊ အဓိက ဖြစ်သကဲ့သို့။



(လွန်ကဲသကဲ့သို့။ တထာ။) ပထဝီဓာတုယာ၊^၁ နါ။ သံဃဋ္ဌနံ အချင်းချင်း ထိခိုက်ခြင်းဟူသော။ ကိစ္ဆံ သည်။ အဓိကံ၊ တည်း။ ဣတိ ကတွာ၊ ဤသို့နှလုံးသွင်း၍။ ဝုတ္တံ။^၂ ဝိကာရဿ ဓ၊ ဝိကာရ ရုပ်၏လည်း။ တပုစ္ဆယဘာဝေါ၊ ထို ထိခိုက်ခြင်း၏ အကြောင်း၏အဖြစ်ကို။ ဝုတ္တနယေနော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဟိ၊^၃ မှန်။ တမ္ဘိကာရာနံ၊ ထိုဝိကာရရုပ် ရှိကုန်သော။ ဘူတာနံ၊ မဟာဘုတ်တို့၏။^၄ အညမညဿ၊ တစ်ပါး တစ်ပါးအား။ ပစ္စယဘာဝေါ၊ ကျေးဇူးပြုတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်။ (ဟောတိ။) ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။^၅ အညမ္ဘိ၊ သော။ သမ္ဘိ၊ သော။ ဝိဓာနံ၊ အစီအရင်ကို။ ကာယဝိညတ္တိယံ ဝိယ ဝေဒိတမ္ဘံ။

တိသမုဋ္ဌာနိကကာယံ စာလေတိ န စာလေတိတိ၊ ဟူသော ၊ အယံ ဝါရော၊ ကို။ ဣဓ၊ ဤ ဝစီကမ္မဒ္ဓါရကထာ၌။ န လဗ္ဘတိ။ (ကသ္မာ န လဗ္ဘတိ။) ဟိ (ယသ္မာ)။ စာလနံ၊ လွှပ်စေခြင်း ဟူသည်။ ဥပါဒိန္နဋ္ဌနံ၊ ဥပါဒိန္နရုပ်တို့၏ ထိခိုက် ခြင်းသည်။ န၊ မဟုတ်။ ဣတိ။ ကြောင့် (န လဗ္ဘတိ။) “စိတ္တသမုဋ္ဌာနိ ကော ပန ကာယေ စလန္တေ တေသမုဋ္ဌာနိကော စလတိ န စလတိ”ဟု ကာယကမ္မဒ္ဓါရကထာ၌ ဆိုခဲ့၏။ ထိုစကားကိုပင် ဤ၌ “တိသမုဋ္ဌာနိကကာယံ စာလေတိ န စာလေတိ”ဟု ချုံး၍ ဆိုထားသည်။]

^၁ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ၊ စာလနယဋ္ဌနတို့၏ သဘောကား။ ဒေသန္တ ရုပ္ပါဒနပရမ္ပရတာ၊ အရပ်တစ်ပါး၌ ဥပါဒိန္နစေခြင်း၏ အဆက်ဆက်၏ အဖြစ်သည်။

၁။ ဝိကာရဿ ဓ။ ပ။ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ။ [တပုစ္ဆယဘာဝေါတိ ဥပါဒိန္နကာယဋ္ဌနဿပစ္စယ ဘာဝေါ။ -အန။] ကာယကမ္မဒ္ဓါရကထာ၌ “စိတ္တသမုဋ္ဌာနာယ ပန ဝါယောဓာတုယာ။ ပ။ ပစ္စယော ဘဝိတုံ သမတ္ထောဓကော အာကာရဝိကာရောအတ္ထိ”ဟုဆိုခဲ့၏။ ထို့အတူဤ ဝစီကမ္မဒ္ဓါရ ကထာ၌လည်း “စိတ္တပထဝီယာ ဥပါဒိန္နကာယဋ္ဌနေ ပစ္စယော ဘဝိတုံ သမတ္ထော စိတ္တသမုဋ္ဌာန မဟာဘူတာနံ ဓကော အာကာရဝိသေသော အတ္ထိ”ဟု သိနိုင်သောကြောင့် “ဝုတ္တနယေနော ဝေဒိတဗ္ဗော”ဟုဆိုသည်။

၂။ အညမညဿ ပစ္စယဘာဝေါ။ ။ တပုစ္ဆယဘာဝေါကိုပင် “အညမညဿ ပစ္စယဘာဝေါ”ဟု ဆိုသည်။ ဝိကာရဟူသော ဝိညတ်ရုပ်ပါရှိသော စိတ္တံ မဟာဘုတ်တို့၏ အချင်းချင်း ထိခိုက်ခြင်း၏အကြောင်းကို “အညမညပစ္စယ”ဟု ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် ဤဝါကျသည် ရှေ့ဝါကျ၏ ဒဋ္ဌိသာဖြစ်သင့်၏။ အကြောင်းပြ မဖြစ်သင့်။ [ထိုသို့ စိတ္တံ မဟာဘုတ်ချင်း ထိခိုက်သောအခါ ကမ္မံ၊ ဥတု။ အာဟာရံ၊ မဟာဘုတ်ရုပ်များနှင့်လည်း ထိခိုက်သည်သာ။]

၃။ အညမ္ဘိ သမ္ဘိ ဝိဓာနံ။ ။ ဤညွှန်ပြချက်ကား မိမိဖွင့်ခဲ့သော “န စိတ္တသမုဋ္ဌာနာတိ ဓတေန ပရမတ္ထတော အဘာဝံ ဒဿတိ။ ပ။ နိဗ္ဗော အတ္ထိတိ”ဟူသော စကားကို ညွှန်ပြခြင်း တည်း။ ထို့ကြောင့် “အညမ္ဘိ၊ အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်သောအစီအရင်မှတစ်ပါးလည်းဖြစ်သော”ဟု အကျယ်ပေးပါ။

၄။ စာလနံ ဟိ။ စ။ တရုပ္ပါဒေါ။ ။ ဤစကားသည် ကာယဒ္ဓါရ အခန်း၌ ဝါယောဓာတ်၏

၅၈၈

အဋ္ဌသာလိနီ

[ဝစိကမ္မဒွါရကထာ

အဆက်ဆက်အားဖြင့် အရပ်တစ်ပါး၌ ဥပါဒ်စေခြင်းသည်။) စာလနံ၊ စာလန-
မည်၏။ ဝါ၊ လှုပ်စေခြင်း မည်၏။ ပစ္စယဝိသေသေန၊ အကြောင်း အထူးကြောင့်။
ဘူတကလာပါနံ၊ မဟာဘုတ်ဟူသော ရုပ်ကလာပ်တို့၏။ အသာနူ တရပ္ပါဒေါ၊
အလွန်နီးကပ်စွာ ဥပါဒ်ခြင်းသည်။ ဃဋ္ဌနံ၊ ဃဋ္ဌန-မည်၏။ ဣတိ၊ ဤကား
စာလန ဃဋ္ဌနတို့၏ သဘောတည်း။

ဥပတ္တမ္ပနကိစ္စံပိ နတ္ထိတိ၊ ကား။ ဥပတ္တမ္ပနေန၊ ထောက်ပံ့ခြင်းနှင့်။ ဝိနာ၊
ကင်း၍။ ပဌမစိတ္တသမုဋ္ဌာနာ၊ ပထမစိတ်ကြောင့် ဖြစ်သည်။ (သမာနာ) ပိ၊
သော်လည်း။ ဃဋ္ဌနာကာရေန၊ ထိခိုက်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ ပဝတ္တတိ၊
၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဃဋ္ဌနတ္ထံ၊ ထိခိုက်ခြင်း အကျိုးငှာ။ ဥပတ္တမ္ပနေန၊ ဖြင့်။
ပယောဇနံ၊ အကျိုးသည်။ နတ္ထိ၊ လံ့ဒွါသေဝနေန၊ ရအပ်သော အာသေဝနရှိသော။
စိတ္တေနော၊ ပထမ စိတ်ကြောင့်ပင်လျှင်။ ဃဋ္ဌနဿ၊ ၏။ ဗလဝဘာဝတော စ၊
အားရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း။ (ဃဋ္ဌနတ္ထံ။ပ။နတ္ထိ။) ဣတိ (အယံ)၊ ကား။

သဟဇာတရုပ်ကို လှုပ်ရှားစေပုံနှင့် ဤဝစိဒွါရခန်းဝယ် ပထဝီဓာတ်၏ 'ဥပါဒ်နူကယဋ္ဌန ဖြစ်ပုံ
သဘောကို ပြသော စကားတည်း။ ရှေးရှေး ရုပ်ကလာပ်၌ပါသော ဝါယောဓာတ်၏ အစွမ်းကြောင့်
နောက်နောက် ရုပ်ကလာပ်တို့ ဥပါဒ်သောအခါ မူလနေရာ၌ မဥပါဒ်နိုင်ဘဲ အဆင့်ဆင့်
နေရာရွေ့၍ ဥပါဒ်စေခြင်းကို "စာလန"ဟုဆို၏။ ဝိညာတ်ဟူသော အကြောင်းအထူး၏ ကျေးဇူး
ပြုမှုကြောင့် စိတ္တဘူတရုပ်နှင့် စတုဘူတရုပ်တို့၏ (အသံထွက်လောက်အောင်) အလွန်နီးကပ်စွာ
ဥပါဒ်ခြင်းကို "ဃဋ္ဌန"ဟု ဆိုပါသည်-ဟူလို။ [ဒေသန္တရေ၊ မူလဥပါဒ်ရာ အရပ်မှတစ်ပါးသော
အရပ်၌+ဥပါဒနံ ဥပါဒ်စေခြင်းတည်း။ ဒေသန္တရပ္ပါဒနံ၊ ဒေသန္တရပ္ပဒနဿ+ပရမ္ပရတာ၊ အဆင့်ဆင့်၏
အဖြစ်တည်း။ ဒေသန္တရပ္ပါဒန ပရမ္ပရတာ၊ ဆိုလိုရင်းမှာ-ဥပါဒ်ပြီးသော ရုပ်ကလာပ်ဟူသမျှတို့
မိမိဖြစ်ရာအရပ်မှ မရွေ့ပြောင်းနိုင်။ ထို့ကြောင့် "ဆက်ကာဆက်ကာ အရပ်တစ်ပါး၌ ရွေ့၍ရွေ့၍
ဥပါဒ်စေခြင်းကို "စာလန"ခေါ်သည်"ဟူလို။]

၁။ ဥပတ္တမ္ပနကိစ္စနတ္ထိတိ။ "ကာယကမ္မ ဒွါရကထာ၌ ရှေးရှေးစောကြောင့်ဖြစ်သော
ဝါယောဓာတ်က ထောက်ပံ့ပုံကို ဆိုသကဲ့သို့၊ ဤ ဝစိကမ္မဒွါရကထာ၌ ရှေးရှေးစောကြောင့်ဖြစ်သော
ပထဝီဓာတ်က ထောက်ပံ့ပွယ်မလို"ဟု အဋ္ဌကထာဆိုရာ၌ ပထဝီဓာတ်နှင့်ထိခိုက်ရာဝယ် ရှေးရှေးစော
ဝီထိမှ (သုတ္တန်နည်းအားဖြင့်) အာသေဝနရစ်ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ပဌမစောကြောင့်ဖြစ်သော
ပထဝီဓာတ်သည်ပင် ထိခိုက်နိုင်ရကား ပထဝီဓာတ်ချင်း ထိခိုက်ကြဖို့ရန် ရှေးရှေးပထဝီဓာတ်တို့က
အထောက်အပံ့ပေးနေပွယ်မလို-ဟု ဆိုလိုသည်။ [ရှေးရှေးစောဝီထိက ရွတ်ဆိုလို၍ စိတ်ကူးခြင်းကို
"ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရ"ဟု ခေါ်၏။ ထိုပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရကို "အာသေဝန"ဟု ခေါ်ထားသည်။ "လဒ္ဓါ
သေဝနေနာတိ လဒ္ဓပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရေန၊ စိတ္တေနောတိ ပဌမစိတ္တေနော-အနု။]

အဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၅၈၉

အဓိပ္ပာယ်ော၊ သင်္ဂဟကာရဆရာ၏ အလိုတည်း။ ဥပတ္တမ္ဘနံ၊ သည်။ ။ နတ္ထိ၊ မရှိ။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဣတိ၊ သို့။ (မရှိဘူး၊ ရှိတယ် ဆိုတာကို။) ဝိစာရေတွာ၊ စူးစမ်း စိစစ်၍။ ဂဟေတမ္ဘံ၊ မှတ်ယူထိုက်၏။

ဝဇီကမ္ပဒွါရကထာ ဝတ္ထုနာ၊ သည်။ နိဋ္ဌိတာ။



မနောကမ္ပဒွါရကထာအဖွင့်

အယံ နာမ။ပ။န ဝတ္ထုဗ္ဗာတိ ဣဒံ၊ ဤစကားကို။ ယဿ၊ အကြင် စေတနာ ဓမ္မ၏။ မနော၊ မန ဟူသမျှသည်။ ဒွါရံ၊ ဒွါရသည်။ (ဟောတိ။) တံ ဒဿနတ္ထံ၊ ထိုဒွါရဝန္တဖြစ်သော စေတနာဓမ္မကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ ကပ္ပေတိတိ။

၁။ နတ္ထိ အတ္ထိတိ ဝိစာရေတွာ။ ။ ဋီကာဆရာသည် "ဥပတ္တမ္ဘနကိစ္စမရှိ"ဟူသော စကားကို နှစ်သက်ဟန် မတူ။ ထို့ကြောင့် "ဝိစာရေတွာ ဂဟေတမ္ဘံ"ဟု ဆိုသည်။ အက္ခရာ တစ်လုံးသည် ရသအက္ခရာပင် ဖြစ်စေကာမူ လက်ဖျောက်တစ်ချက်တီးခန့် ကြာရကား ထို အက္ခရာအသံ ပီသစွာ ပေါ်ထွက်သည့်တိုင်အောင် ဇောဝိထိပေါင်းများစွာ ဖြစ်ရပေလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့်ရှေးရှေးဇောဝိသိတို့ကြောင့်ဖြစ်သော ပထဝီတို့က အထပ်ထပ် ထိခိုက်နေရာဝယ် အသံ မပီသသေးမီ ထောက်ပံ့နေသည် ဟု ဆိုရသော်လည်း အသံပီသမှုအတွက်သာ ထောက်ပံ့နေရခြင်း ဖြစ်၍ ထိခိုက်မှု ယဋ္ဌနအတွက်မှာ ထောက်ပံ့စရာ မလိုသောကြောင့် "ဥပတ္တမ္ဘနကိစ္စနတ္ထိ"ဟု အဋ္ဌကထာဆိုပါသည်။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ စကားသည် အသင့်ပင် ဖြစ်၏ ဟု ထင်၏။ သို့သော်-

အနုဋီကာ။ ။ အနုဋီကာ၌ "ကိဉ္ဇာပိ ပဌမစိတ္တေနာပိ ယဋ္ဌနာ နိပ္ပစ္စတိ၊ ဧကသေဝ ပန ဗဟုသော ပဝတ္ထနေန အတ္ထိ ကောစိ ဝိသေသောတိ ပုရိမစေတသမုဋ္ဌိတာဟိ ယဋ္ဌနာဟိ ပတိလဒ္ဓသေဝနေန သတ္တမစေတနေန သမုဋ္ဌိတာ ယဋ္ဌနာ ပရိဗျတ္တံ အက္ခရံ နိဗ္ဗတ္တေတိတိ ဥပတ္တမ္ဘန နတ္ထိတိ န သက္ကာ ဝတ္ထိ"ဟု မူလဋီကာ စကားကိုပင် ထောက်ခံပြီး၍ "လဒ္ဓါဘိသင်္ခါရေန ပန ပဌမစိတ္တေနာပိ ယဋ္ဌနာ ဗလဝတိ ဟောတိတိ အဋ္ဌကထာယံ ဥပတ္တမ္ဘနကိစ္စ နတ္ထိတိ ဝုတ္တံ သိယာ၊ သဗ္ဗမေတံ ဝိမသိတွာ ဂဟေတမ္ဘံ"ဟု မိန့်သည်။

အနုဋီကာ ဖြန်မာပြန်။ ။ ပထမစိတ်ကြောင့်လည်း ထိခိုက်ခြင်းကိစ္စ ပြီးနိုင်သည်ကား မှန်ပါ၏။ သို့သော် တစ်ခုသော အက္ခရာ၏ပင် များစွာထပ်၍ ဖြစ်ရခြင်းအားဖြင့် အနည်းငယ် ထူးခြားချက် ရှိရမည်သာ။ ထို့ကြောင့် ရှေ့ဇောတို့ကြောင့် ဖြစ်ရကုန်သော ထိခိုက်ခြင်းတို့မှ ရအပ်သော အာသေဝနရှိသော သတ္တမဇောကြောင့် ဖြစ်သော ထိခိုက်ခြင်းသည် ထင်ရှားသော အက္ခရာအသံကို ဖြစ်စေနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ဥပတ္တမ္ဘနကိစ္စ မရှိဟု ဆိုခြင်းငှာ မတတ်ကောင်း။ (ဥပတ္တမ္ဘနကိစ္စ ရှိရမည်သာ-ဟုလို့။)

ဟူသောပုဒ်၏။ တွံ၊ သင် ဖသည်။ (သင် ဖဿက။) ဖသနံ၊ တွေ့ထိမှုကို။ ကရောဟိ၊ ပြုလော့။ တွံ၊ သင် ဝေဒနာသည်။ (သင် ဝေဒနာက။) ဝေဒယိတံ၊ ခံစားမှုကို။ (ကရောဟိ။) ဣတိ ဧဝံ၊ ဤသို့ အစရှိသည်ဖြင့်။ ကပ္ပေန္တံ ဝိယ၊ ပြုစီမံသကဲ့သို့။ [ဝိယသည် ဥပရိက္ခာဓာတက။] ပဝတ္တတိ၊ ၏။ ဣတိ အတ္ထော။ ပကပ္ပနဉ္စ၊ ပကပ္ပန ဟူသည်လည်း။ တဒေဝ၊ ထို ပြုစီမံသကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်းပင်တည်း။ [တဒေဝဖြင့် ပကပ္ပန၌ ပ-သဒ္ဒါသည် အနက် 'အထူးမရှိ၊ ဓာတွတ္တာနုဝတ္တက၏ အဖြစ်ကို သိစေသည်။] ကိံ ပိဏ္ဍံ ကရောတိတိ၊ ပါဌ်ဖြင့်။ အာယူဟနတ္ထဝသေန၊ အာယူဟန အနက်၏ အစွမ်းဖြင့်။ ပုစ္ဆတိ၊ ၏။ [အာယူဟနနှင့် ပိဏ္ဍံ ကရောတိသည် ပရိယာယ်- ဟူလို။] ဟိ၊ အထူးကား။ ဖဿာဒိဓမ္မေ'၊ တို့ကို။ အဝိပ္ပကိဏ္ဏေ၊ မရှိဖရဲ မကျသည်တို့ကို ။ ကတွာ၊ ၍။ (စုပေါင်း၍။) သကိစ္စေသု၊ ဖုသန စသော မိမိကိစ္စတို့၌။ ပဝတ္တနံ၊ ဖြစ်စေခြင်းသည်။ အာယူဟနံ၊ အာယူဟန မည်၏။ တတ္ထေဝံ၊ ထိုမိမိတို့ ကိစ္စတို့ဝယ် ဖြစ်စေခြင်း၌ပင်။ ဗျာပါရဏံ၊ တပင်တပန်း အားထုတ်ခြင်းသည်။ စေတယနံ၊ စေတယန မည်၏။ တထာ၊ ထို ဆိုအပ်ပြီးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ ကရဏံ၊ ပြုခြင်းသည်။ အဘိသင်္ခရဏံ၊ မည်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

၁။ ဖဿာဒိဓမ္မေ ဟိ။ ။ ဤစကားသည် အာယူဟနနှင့် စေတယန အထူးကို ပြသော စကားတည်း။ [အာယူဟနစေတယနာနံ နာနတ္ထံ ဒဿေန္တော ဖဿာဒိဓမ္မေဟိတိအာဒိဓာဟံ။-အန။] ဖဿ-စသော သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ပြန်ကျဲမနေစေဘဲ တစ်လုံးတစ်စည်း တည်းဖြစ်အောင် ပြု၍ မိမိကိစ္စ၌ ဖြစ်စေခြင်းသည် အာယူဟနမည်၏။ ထိုသို့ဖြစ်နေအောင် ဗျာပါရ ပြုခြင်းသည် စေတယန မည်၏။

၂။ ဗျာပါရဏံ။ ။ ဝိ-အာ-ပုဗ္ဗ၊ စုရာဒိ-ပရဓာတ်၊ ယု-ပစ္စည်းတည်း။ ပရိဿမ တပင်တပန်း အားထုတ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ ထိုအားထုတ်မှုကို "ဗျာပါရ အားကြီးသည်" ဟု ဆိုကြသည်။ ထိုဗျာပါရသည်ပင် နှိုးဆော်ခြင်းသဘော ဖြစ်သောကြောင့် စေတနာကို အနက်ပြန်ရာ၌ "ဆော်" ဟု ပြန်ဆိုကြ၏။ "အဝိပ္ပကိဏ္ဏေ ကံတွာ" နှင့် ဤ "ဗျာပါရဏံ" ကို ပေါင်းလျှင် "စေ+ဆော်" ဟု အနက်ဖြစ်၏။ ဖဿ-စသော သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ကျိုးတိုးကျဲတ် မဖြစ်စေဘဲ စေ့စပ်နေစေ၍ ဆိုင်ရာကိစ္စကို ပြုလုပ်ဖို့ရန် နှိုးဆော်သောတရား" ဟု ဆိုလိုသည်။

၃။ တထာ ကရဏံ။ ။ [တထာ ကရဏန္တိ ယထာ ဖဿာဒယော သကသကကိစ္စေ ပသုတာ ဘဝန္တိ၊ တထာ ကရဏံ၊ တေနေဝ(ထို့ကြောင့်ပင်) ယထာဝုတ္တေန အဝိပ္ပကိဏ္ဏ ဗျာပါရဏာကာရေန သမ္ပယုတ္တာနံ ကရဏံ ပဝတ္တနန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-အန။] ဤ အနုဋီကာအတိုင်း "အဘိသင်္ခရဏသည် အာယူဟန စေတယန ၂-မျိုးဖြစ်အောင် ပြုစီမံခြင်းတည်း" ဟု မှတ်ပါ။ အာယူဟန စေတယန ၂-မျိုးမှ သီးခြားအထူး ဟု မမှတ်ပါနှင့်။

အဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၅၉၁

တော ဘူမကဿေဝ၊ ဘုံသုံးပါး၌ဖြစ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ် မနကိုသာ။
ဂဟဏံယူခြင်းသည်။ လောကုတ္တရကမ္မဿ၊ န။ ကမ္မက္ခယကရတ္တာ၊ ကံ၏
ကုန်မန်းခြင်းကို ပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ။

မနောကမ္မဒ္ဓါရကထာ ဝတ္ထုနာ၊ သည်။ နိဋ္ဌိတာ၊



ကမ္မကထာအဖွင့်

☞ စေတယိတ္တာ။ပ။တ္ထေ၊ ဌ။ ယသ္မော၊ ပုရိမစေတနာယ၊ ဖြင့်။စေတယိတ္တာ၊
စေ့ဆော်ပြီး၍။ သန္နိဋ္ဌာနကမ္မံ၊ ဆုံးဖြတ်ကြောင်း ကံကို။ ကရောတိ၊၏။ တသ္မာ။
စေတနာပုဗ္ဗကံ၊ စေတနာရှေ့ရှိသော။ ကမ္မံ၊သတ်မှု စသော ကံသည်။ တံစေတနာ
သဘာဝမေဝ၊ ထို စေတနာ သဘောရှိသည်သာ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ စေတနံကို။
အဟံ၊ သည်။ ကမ္မံ၊ ကံဟူ၍။ ဝဒါမိ၊ န။ ဣတိ အတ္ထော။ [ဤဝါကျ၏
အဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာ ဘာသာဒီကာ၌ ပြထားပြီ။ဤဒီကာအလို “ယသ္မော
စေတယိတ္တာ ကာယေနံ ဝါစာယ မနသာ ကမ္မံ ကရောတိ၊ တသ္မာ စေတနံ ကမ္မံ
ဝဒါမိ”ဟု ဝါကျကို ရှေ့နောက်ပြန်၍လည်း အနက်ပေးနိုင်သည် ဟု မှတ်ပါ။]

အထ ဝါ၊ ကား။ သမာနကာလတ္ထေ၊ တူသော ကာလရှိကုန်သည်၏
အဖြစ်သည်။ (သတိ) ပိ၊ သော်လည်း။ ကာရဏကိရိယာ၊ အကြောင်း ကြိယာသည်။
ပုဗ္ဗကာလာ ဝိယ၊ ပုဗ္ဗကာလ ကြိယာကဲ့သို့။ ဝတ္ထု၊ ဆိုခြင်းငှာ။ ယုတ္တာ၊ သင့်၏။

၁။ ကမ္မက္ခယ ကရတ္တာ။ ။ လောကုတ္တရာမဂ် တည်းဟူသော ကမ္မစေတနာသည်
အဝိဇ္ဇာတဏှာကိုသာ ကုန်အောင်ပြု၏။ ကံကိုကား တိုက်ရိုက်အားဖြင့် ကုန်အောင် မပြုနိုင်။
သို့သော် အဝိဇ္ဇာ တဏှာကုန်လျှင် ကံ၏အစွမ်းသတ္တိ (အကျိုးပေးနိုင်သောသတ္တိ)လည်း မရှိတော့
ရကား မဂ္ဂစေတနာကို “ကမ္မက္ခယကရ”ဟု ဆိုသည်။ ဤ ဒွါရကထာသည် သံသရာဝယ်
အကျိုးပေးနိုင်သော ကံတို့ကို ပြရာကထာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ကမ္မက္ခယကရဖြစ်သော
မဂ္ဂစေတနာကို မယူသင့်ရကား တောဘူမကကုသိုလ် အကုသိုလ်ကိုသာ ယူရတော့သည်။



၂။ အထ ဝါ။ပ။ယုတ္တာ။ ။ ပြခဲ့သော နည်း၌ “စေတယိတ္တာ”အရ ပုရိမစေတနာကို
ရ၍ “ကမ္မံ ကရောတိ”အရ ပစ္စိမစေတနာကို ရသောကြောင့် ကာလအားဖြင့် ကွဲပြားနေရကား
ထိုသို့ မကွဲပြားသော အခြားတစ်နည်းကို ပြလို၍ “အထ ဝါ” စသည် မိန့်။ “စေတယိတ္တာ ကမ္မံ
ကရောတိ”ဟု ဆိုရာ၌ ကာလတူသော်လည်း “စေတယိတ္တာ”အရ စေ့ဆော်ခြင်း ကိရိယာသည်
အကြောင်းကြိယာ၊ “ကရောတိ”အရ ပြုခြင်းကြိယာသည် အကျိုးကြိယာ ဖြစ်သောကြောင့်

ဖလကိရိယာ၊ စ၊ အကျိုးကြိယာသည်လည်း။ အပရကာလာ ဝိယ၊ အပရကာလ ကြိယာကဲ့သို့။ (ဝတ္ထု၊ ယုတ္တာ။) စ၊ ဆက်။ ယသ္မာ၊ စေတနာယ၊ ဖြင့်။ စေတယိတွာ၊ စေတော်၍။ ကာယဝါစာဟိ၊ ကာယဒွါရ ဝစိဒ္ဓါရတို့ဖြင့်။ စောပနကိရိယံ၊ စောပနကြိယာကိုလည်းကောင်း။ (ဝါယောဓာတ်၏ အစွမ်းအားဖြင့် လှုပ်ရှား ကြွမြှောက်ခြင်း ဟူသော အမူအရာ ကြိယာ၊ ပထဝီဓာတ်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ထိခိုက် လှုပ်ရှားခြင်း ဟူသော အမူအရာ ကြိယာကိုလည်းကောင်း။) မနဿ၊ မနောဒွါရဖြင့်။ အဘိဇ္ဈာဒိ ကိရိယံ၊ အဘိဇ္ဈာ အစရှိသော ကြိယာကိုလည်းကောင်း။ ကရောတိ၊ ၏။ တသ္မာ၊ တဿာ ကိရိယာယ၊ ထို စောပန ကြိယာ၊ အဘိဇ္ဈာဒိ ကြိယာကို။ ကာရိကံ၊ ပြုတတ်သော။ စေတနံကို။ အဟံ ကမ္မံ ဝဒါမိတိ အတ္ထော။

အကြောင်းကြိယာကို ပုဗ္ဗကာလ၊ အကျိုးကြိယာကို အပရကာလကဲ့သို့ ဆိုသင့်၏။ ဆိုရိုးထုံးစံလည်း ရှိ၏။

ဥပမာ-“စက္ခု ဝ ပဋိစ္စ ဝူပေ ဝ ဥပ္ပန္နတိ စက္ခုဝိညာဏံ” ဟူရာ၌ စက္ခု ဝူပတို့ကို စွဲမှီရာကာလနှင့် စက္ခုဝိညာဉ်စိတ်၏ ဖြစ်ရာကာလသည် သမာနကာလ ဖြစ်သော်လည်း အကြောင်းဖြစ်သော စက္ခု ဝူပ ပဋိစ္စကြိယာကို ပုဗ္ဗကာလကဲ့သို့ ရှေ့က ထား၍၊ စက္ခုဝိညာဉ်၏ ဥပ္ပန္နကြိယာကို အကျိုးကြိယာ ဖြစ်သောကြောင့် နောက်က ထားလျက်ဆိုသကဲ့သို့တည်း။ [စိတ်ဖြစ်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် စေတနာစေတသိက် ပါဝင်၏။ ထို စိတ်ကြောင့်ပင် ကာယဝိညာတ် ဝစိဝိညာတ်နှင့်တကွ လှုပ်ရှားခြင်း ကြိယာ၊ အဘိဇ္ဈာဒိကြိယာလည်း ဖြစ်ရကား တစ်ပြိုင်နက် သမာနကာလ ဖြစ်ပုံကို သိပါ။]

၁။ ယသ္မာပ။ ကရောတိ။ ။ စေတယိတွာနှင့် ကရောတိကို တစ်ပြိုင်နက်ဖြစ်သော သမာန ကာလကြိယာဟု ယူ၍ “ကမ္မံ”အရ စေတနာကိုမယူဘဲ အမူအရာ ကြိယာကိုယူသည်။ “ကရကံ၊ ပြုခြင်းအမူအရာ၊ ကမ္မံ၊ ရာ”ဟုပြု၍ ထိုကြိယာ ဟူသည် ကာယဝိညာတ် ဝစိဝိညာတ် တို့နှင့်တကွ ပြုအပ်သော စောပနကြိယာ၊ မနောဒွါရသက်သက်ဖြင့် ပြုအပ်သော အဘိဇ္ဈာသော အမူအရာတည်း။ [စောပန၌ နပဓာတ်သည် မန္တဂတိနွေးနွေးသွားခြင်း (လှုပ်ရှားခြင်း) အနက် ဟောတည်း။ “စောပနကြိယာ”အရ ကာယဝိညာတ် ဝစိဝိညာတ်ကိုလည်း အနုဖွင့်သေး၏။ ထိုအလို ရှေးရှေး ကာယ-ဝစိဝိညာတ်ကို “ကာယဝါစာဟိ”အရ ယူ၍၊ နောက်နောက် ဝိညာတ်ကို “စောပနကြိယံ”အရ ယူပါ။]

၂။ တသ္မာ တဿာပ။ စေတနံ။ ။ [တသ္မာဖြင့် “ယသ္မာပ။ ကရောတိ”ဝါကျကို ပြန်စွဲပါ။ မူ၌ “သမာန ကာလတ္ထေပိပ။ ယုတ္တာ” ဝါကျနှင့်ယသ္မာ-သော နောက်ဝါကျကို အစွဲပြုထား၏။ စဉ်းစားပါ။] “တဿာကြိယာယ ကာရိကံ”ဖြင့် “စေတနာဟံဘိက္ခဝေ”ဟူသော ဝါကျ၌ စေတနာ၏ ဝိသေသနကိုပြ၏။ ဤအလို “စေတနာ ဟံဘိက္ခဝေ”သော ပါဠိတော်၌ “ယသ္မာ။ စေတယိတွာ၊ စေတနာဖြင့် စေတော်၍။ ကာယေန၊ ဖြင့်လည်းကောင်း။ ပ။ မနဿ၊ ဖြင့်လည်းကောင်း။ ကမ္မံ၊ စောပနကြိယာ အဘိဇ္ဈာ-သော ကြိယာကို။ ကရောတိ။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ တဿ ကမ္မဿ၊ ထို စောပနကြိယာ အဘိဇ္ဈာဒိကြိယာကို။ ကာရိကံ၊ ပြုတတ်သော။

အဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၅၉၃

ကာယေဝါတိ၊ ကား။ ကာယဝိညတ္တိသင်္ခါတော၊ ကာယဝိညတ် ဟု ဆိုအပ်သော။
 ကာယေ ဝါ၊ ကာယဒွါရ သည်သော်လည်း။ သတိတိ၊ ကား။ ဓရမာနေ၊
 ထင်ရှားရှိလတ်သော်။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ အနိရောဓိတော၊ မချုပ်စေအပ်သေးလတ်သော်။
 ကာယသမ္ပဋ္ဌာပိကာ၊ ကာယဝိညတ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော။ စေတနာ၊ သည်။
 ကာယသမ္ပေတနာ၊ မည်၏။ စ၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤ ပါဠိတော်၌။ သုခ
 ဒုက္ခပ္ပါဒကေန၊ ကောင်းသော လူဠအကျိုး၊ မကောင်းသော - အနိဋ္ဌအကျိုးကို
 ဖြစ်စေတတ်သော တရားသည်။ ကမ္မေန၊ ကံသည်။ ဘဝိတဗ္ဗံ၊ ဖြစ်ရာ၏။ စေတနာ
 စ၊ စေတနာကိုလည်း။ (ကာယသမ္ပေတနာ၌ စေတနာကိုလည်း။) သုခ ဒုက္ခပ္ပါဒိကာ၊
 ကောင်းသော လူဠအကျိုး၊ မကောင်းသော အနိဋ္ဌအကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်၏ ဟူ၍။
 (ဘဂဝတာ၊ သည်။) ဝုတ္တာ၊ ပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တဿာ ထို စေတနာ၏။
 ကမ္မဘာဝေါ၊ ကံ၏အဖြစ်သည်။ သိဒ္ဓော၊ ပြီးစီးသည်။ ဟောတိ။

သမ္ပေတနိယန္တိ၊ ကား။ သမ္ပေတနသဘာဝဝန္တံ၊ သမ္ပေတနာ သဘောရှိသော။
 (ကမ္မ-၌ စပ်။) သမိဒ္ဓိတ္ထေရေန၊ သမိဒ္ဓိထေရ်သည်။ သမ္ပေတနိယံ။ပ။ ဒုက္ခံ သော
 ဝေ ဒယတိတိ၊ ဟူ၍။ အဝိဘဇိတွာ၊ မခွဲခြား မဝေဖန်မူ၍။ ဗျာကတော၊
 ဖြေဆိုအပ်ပြီ။ [ယခုစာအုပ်များ၌ “သုခံသော ဝေဒယတိ ဟု ရှိ၏။ ပါဠိတော်၌ကား
 “ဒုက္ခံ သော ဝေဒယတိ”ဟု ရှိ၏။] ပန၊ စင်စစ်ကား။ သော ပစ္စေ၊ ထို
 ပြဿနာကို။ သုခဝေဒနိယန္တိ အာဒိနာ၊ ဖြင့်။ ဝိဘဇိတွာ၊ ၍။ ဗျာကာတဗ္ဗော၊
 ဖြေဆိုထိုက်၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ခွဲခြား ဖြေဆိုထိုက်သည်ကို မခွဲခြားဘဲ
 ဖြေဆိုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) သမ္မာ ဗျာကတော နာမ၊ သမ္မာ ဗျာကတ
 မည်သည်။ န ဟောတိ။ ဣတရဒ္ဓယေပိ၊ သုခဝေဒနိယမှ တစ်ပါးသော ဒုက္ခဝေဒနိယ၊
 အဒုက္ခမသုခဝေဒနိယ နှစ်ပါးအပေါင်း၌လည်း။ ဧသေဝေနာယော။

ပန၊ ဆက်။ ယထာ၊ အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်။ သုတ္တာနိ၊ ကာယေ
 ဝါ သတိ-အစရှိသော သုတ်တို့သည်။ ဌိတာနိ၊ တည်ရှိကုန်၏။ တထာ၊

စေတနံ၊ ကိ။ ကမ္မံ၊ ကံဟူ၍။ ဝေါမိ၊ ၏” ဟု ပေးပါ။ ဤနည်း၌ “အကျိုးကြိယာ၏ ကမ္မ
 အမည်ကို အကြောင်း စေတနာ၌ တင်စား၍ ဖလုပဓာရအားဖြင့် စေတနာကို ကမ္မဟု ခေါ်သည်”
 ဟု ဆိုလိုသည်။

၁။ ယထာ ပန။ပ။ တထာ။ ။အဋ္ဌကထာဝယ် ကမ္မဒွါရကထာတုန်းက ကံနှင့်ဒွါရတို့၏
 မရောပုံကိုလည်းကောင်း၊ (အချင်းချင်း ပိုင်းခြားသတ်မှတ် နာမည်တပ်ရပုံကိုလည်းကောင်း
 ယေဘုယျနည်း တဗ္ဗာဟုလွှဲနည်းတို့၏ အစွမ်းဖြင့် ဆိုအပ်သကဲ့သို့ ထိုအတူ ဤကံသုံးပါးတို့ကို
 ပြုရာအခန်း၌ အဘယ်ကြောင့် မဆိုအပ်ပါသနည်း ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ယထာ
 ပန”စသည်ကို မိန့်သည်။ ပြတ်ပြီးစကားကို စောဒနာဖွယ်ရှိ၍ တက်လာသော ဝါကျရမှုတည်း။

ထိုသုတ်တို့၏ တည်ရှိတိုင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ *စောပနပ။ဘူတာ၊ စောပန ကြိယာ၏ မှီရာဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ ကာယဝါစာ၊ ကာယဝါစာ တို့သည် လည်းကောင်း။ (ကာယ ဝိညာတ် ဝစီဝိညာတ်တို့သည်လည်းကောင်း။) အဘိဇ္ဈာဒိကိရိယာ နိဿယော၊ အဘိဇ္ဈာအစရှိသော ကြိယာ၏ မှီရာဖြစ်သော၊ မနောစ၊ မနသည် လည်းကောင်း။ ဒွါရာနိ၊ ဒွါရတို့မည်၏။ ပန၊ ဆက်။ (တစ်နည်း) ပန၊ ဒွါရမည်ပုံမှတစ်ပါး ကံမည်ပုံကား။ ဝါသိအာဒိဟိ၊ ဓား အစရှိသည်တို့ဖြင့်။ ဆေဒနာဒိ၊ ဖြတ်ခြင်း-အစရှိသော အမှုကို။ (ကရောန္တိ) ဝိယ၊ ကဲ့သို့။ (တထာ၊ တူ။) ယာယ စေတနာယ၊ ကြောင့်။ ကရုဏာဘူတေဟိ၊ ကရိုဏ်းဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော။ တေဟိ ကာယာဒိဟိ၊ ထို ကာယ-အစရှိသည်တို့ဖြင့်။ စောပနာဘိဇ္ဈာဒိ ကိရိယံ၊ စောပနကြိယာ၊ အဘိဇ္ဈာ-အစရှိသော ကြိယာကို။ ကရောန္တိ၊ ကုန်၏။ သာ စေတနာ၊ သည်။ ကမ္မံ၊ ကံမည်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (စောပနကြိယာ၏ မှီရာဖြစ်၍

တထာကို ဒွါရာနိ၊ ကမ္မံ ဒိဿတိ-တို့၌ ဝေပပါ။] ဆိုလိုရင်းကား-ယထာ သုတ္တာနိ ဌိတာနိ၊ တထာ ဒွါရာနိ ကမ္မန္တိ ဒိဿတိ-ကာယေဝါ ဟိ သတိ-သော ပါဠိတော်များ တည်ရှိသည့် အတိုင်းပင် “မည်သည့် တရားတို့က ဒွါရ၊ မည်သည့်တရားတို့က ကံ”ဟု သတ်မှတ်ပုံ ထင်ရှားပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကမ္မဒွါရကထာတုန်းကကဲ့သို့ ယေဘုယျနည်း တဗ္ဗာဟုလွန်နည်း အားဖြင့် ခေါ်အပ်တော့ပါး-ဟူလို။

၁။ စောပနကြိယာပ။ဒွါရာနိ။ ။ စိတ္တဝေါယောဓာတ် လွန်ကဲသော ရုပ်ကလာပ်ဝယ် ဝါယောဓာတ်၏ ရူပကာယကို တောင့်ထားခြင်း၊ လှုပ်ရှားစေခြင်း ကြိယာ၊ စိတ္တံ ပထဝီဓာတ် လွန်ကဲသော ရုပ်ကလာပ်ဝယ် ပထဝီဓာတ်၏ ဥပါဒိနူက ပထဝီဓာတ်တို့၌ ထိုမှိုက်ခြင်း ကြိယာကို “စောပနကြိယာ”ဟုခေါ်သည်။ ထိုကြိယာတို့၏မှီရာ ဥပနိဿယသည် ကာယဝါစာ ဟူသော ဝိညာတ် ၂-ပါးတည်း။ အဘိဇ္ဈာဒိကြိယာ၏မှီရာ ဥပနိဿယသည် မနတည်း။ ထို ၃-ပါးကို “ဒွါရ”ဟုခေါ်၏။

၂။ ယာယပနပ။ကမ္မံ။ ။ [“တေဟိ ကာယာဒိဟိ”ပုဒ်က ကရိုဏ်းဖြစ်သောကြောင့် ယာယ စေတနာယ-ကို ဟိတ်အနက်ပေးရသည်။] ဓား သည်တို့ဖြင့် ဖြတ်မှုသည်တို့ကို ပြုရသကဲ့သို့၊ ကာယ- သည်တို့ဖြင့် စောပနကြိယာ သည်ကို ပြုကြောင်း စေတနာသည် ကံမည်၏။

၃။ ဣတိ ဒွါရပ္ပဝတ္တိယံ။ဒိဿတိ။ ။ ဣတိကို တသ္မာ-ဟု မရဖွင့်၏။ ထိုတသ္မာဖြင့် ရှေ့၌ပြခဲ့သော စောပနကြိယာနိဿယဘူတာ-သည်ကို (နိဿယအတိုင်း)ခွဲပါ။ ဒွါရပ္ပဝတ္တိယာနိကို “အညသ္မိ ဒွါရေ အညသံ ကမ္မာနံ ပဝတ္တိယံသတိဝိ-ပါဏာတိပါတ-သော ကံက ဝစီဒွါရံ လည်းကောင်း၊ စုသာဝါဒနသောကံက ကာယဒွါရံလည်းကောင်း ဤသို့သည်ဖြင့် အခြားဒွါရံ

အဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၅၉၅

ဖြစ်သော ကာယဝါစာ၊ အဘိဇ္ဈာဒိကြိယာ၏ မှီရာဖြစ်သော မနတို့၏ ဒွါရ-
မည်ကုန်သည်၏ အဖြစ်၊ ကာယ-အစရှိသည်တို့ဖြင့် စောပနကြိယာ အဘိဇ္ဈာဒိ
ကြိယာကို ပြုကြောင်း စေတနာ၏ ကံမည်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ဒွါရပ္ပဝတ္တိယံ၊
ဒွါရတစ်ပါး၌ ကံတစ်ပါးတို့၏ ဖြစ်ခြင်းသည်။ (သတိ) ပိ၊ သော်လည်း။
ကမ္မဒွါရဘောဒနံ စ၊ ကံနှင့် ဒွါရတို့ကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ် နာမည်တပ်ခြင်းသည်
လည်းကောင်း။ ဒိဿတိ၊ ကွဲကွဲပြားပြား ထင်ရှား၏။ ။ စ၊ လဒ္ဓဂုဏ်ကို ပြဦးအံ့။
ဧဝံ သတိ၊ သော်။ ကာယေနပ။ ဂါထာယော၊ တို့သည်။ အတိဝိယ၊ အလွန်အကဲ
သာလျှင်။ ယုဇ္ဈန္တိ၊ သင့်မြတ်ကုန်၏။

လောကုတ္တရမဂ္ဂေါ၊ လောကုတ္တရမဂ်သည်။ ဣဓ လောကီယကမ္မကထာယံ၊
ဤ လောကီဖြစ်သော ကမ္မကထာ၌။ အနဓိပ္ပေတော၊ အလိုမရှိအပ်သည်။ (သမာနော)
ပိ၊ သော်လည်း။ ဘဇာပိယမာနော၊ ကပ်ဝင်စေအပ်သော်။ (သွင်းအပ်သော်။)
တီဏိ၊ ကုန်သော။ ကမ္မာနိ၊ ကံတို့သို့။ ဘဇတိ၊ ကပ်ဝင်၏။ [“လောကုတ္တရမဂ္ဂေါ
ဘဇာပိယမာနော”ဟူသော အဋ္ဌကထာ စကားကိုပင် “ဣဓ လောကီယ ကမ္မကထာယံ
အနဓိပ္ပေတောပိ” ဟု ထည့်၍ ဖွင့်သည်။]

အခြားကံတို့ ဖြစ်ပါသော်လည်း”ဟု မစုဖွင့်၏။ “ကမ္မဒွါရနံ အသမိဿနံ”ဟူသော မစုအဖွင့်ကို
ကြည့်၍ “ကမ္မဒွါရဘောဒနံ”ဟု ရှိသင့်၏။ ကမ္မဒွါရဝေဝတ္ထာနံ၏ အဖွင့်ကိုလည်း “ကမ္မဒွါရနဉ္စ
အညမညနိယမနံ”ဟု မစု၌ ပါ၍ရှိသင့်၏။...ဆိုလိုရင်းကား-ပါဏာတိပါတ-စသော ကံတို့သည်
အခြားဒွါရ၌ဖြစ်သော်လည်း “ကာယေ ဝါ ဟိ သတိ”စသော သုတ်တို့အတိုင်း ခွဲခြားလျှင်
ကာယဒွါရ၌ ဖြစ်သမျှကံသည် မုသားပင် ဖြစ်သော်လည်း ကာယကံ ဟုလည်းကောင်း၊ ဝစီဒွါရ၌
ဖြစ်သမျှကံသည် ပါဏာတိပါတပင် ဖြစ်သော်လည်း ဝစီကံဟုလည်းကောင်း ဤသို့စသည်ဖြင့်
ကမ္မဒွါရတို့ကို မရောယှက်အောင် ခွဲခြားခြင်း နာမည်တပ်ခြင်းသည် ထင်ရှားပါသည်-ဟူလို။

၁။ ဝေဠုပယုဇ္ဈန္တိ ။ ဤဝါကျသည် လဒ္ဓဂုဏ ဝါကျတည်း။ ဤပြန့်သော အဓိပ္ပာယ်
အရ ယေဘုယျနည်း တဗ္ဗာဟုလ္လနည်းအားဖြင့် မဟုတ်ဘဲ ပါဠိတော် တည်ရှိသည့်အတိုင်း
ကမ္မဒွါရကို ခွဲခြား၍ နာမည်တပ်နိုင်သောကြောင့် “ကာယေန ဓေ ကတံကမ္မံ”စသော
ဂါထာတို့သည် အလွန်ပင် သင့်လျော်ခြင်းဂုဏ်ကို ရကြပေသည်။ ထိုဂါထာတို့ကလည်း
ကာယဒွါရဖြင့် ပြုအပ်လျှင် မုသားပင်ဖြစ်သော်လည်း ကာယကံ၊ ဝစီဒွါရဖြင့် ပြုအပ်လျှင်
ပါဏာတိပါတပင်ဖြစ်သော်လည်း ဝစီကံဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကိုပြုကြ၏။ ထိုအဓိပ္ပာယ်သည်
အလွန်သင့်မြတ်ပါသည်-ဟူလို။

မနေန ဒုဿီလျံန္တိ၊ ပါဠိဖြင့်။ ကာယိက။ပ။ဝဇ္ဇံ၊ ကာယဒွါရန္တ ဖြစ်သော လွန်ကျူးမှု၊ ဝစီဒွါရန္တ ဖြစ်သော လွန်ကျူးမှုသည် ကြည်အပ်သော။ သဗ္ဗံ၊ သော။ အကုသလံ၊ ကို။ သင်္ဂဏှာတိ၊ ဧ။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။ပ။သမာဓိ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပ၊ မိစ္ဆာဝါယာမ၊ မိစ္ဆာသတိ၊ မိစ္ဆာသမာဓိကို။ (သင်္ဂဏှာတိ)။ အပိစ၊ သည်သာမကသေး။ ဝါ၊ ဆက်ဦးအံ့။ ဧတံ၊ ဤမနေန ဒုဿီလျံကို။ မနသာ။ပ။ ဝုတ္တဿ၊ ဟောတော်မူအပ်သော။ သံဝရဿ၊ သံဝရ၏။ ပဋိပက္ခဝသေန၊ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အစွမ်းဖြင့်။ ပုတ္တံ၊ ဆိုအပ်ပြီ။ သီလဝိပတ္တိဝသေန၊ သီလပျက်စီးခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ နဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်သည်မဟုတ်။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသွာ)။ သာ၊ ထို သီလဝိပတ္တိသည်။ မာနသိကာ၊ မနောဒွါရန္တ ဖြစ်သော သီလဝိပတ္တိသည်။ န အတ္ထိ၊ မရှိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (သီလဝိပတ္တိ ဝသေန န ဝုတ္တံ။) [မနသက်သက်ဖြင့် သီလမပျက်နိုင်သောကြောင့် “န သီလဝိပတ္တိဝသေန” ဟု ဆိုသည်-ဟူလို။]

မဂ္ဂဿေဝ၊ မဂ်ကိုသာလျှင်။ ဘဇာပနံ၊ ကပ်ဝင်စေခြင်းသည်။ မဟာ ဝိသယတ္တာ၊ ဗောဇ္ဈင်ထက်ကျယ်သော အရာရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ဟောတိ။)

၁။ မနေန ဒုဿီလျံ။ ။ကာယေန ဒုဿီလျံဖြင့် ကာယဒွါရန္တဖြစ်သော လွန်ကျူးမှုကိုသာ ယူသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝါစာယ ဒုဿီလျံဖြင့် ဝစီဒွါရန္တဖြစ်သော လွန်ကျူးမှုကိုသာ ယူသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ မနေန ဒုဿီလျံဖြင့် မနောဒွါရန္တ ဖြစ်သော လွန်ကျူးမှုကိုသာ ယူရပါသလောဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “မနေန ဒုဿီလျံန္တိ” စသည်ကို မိန့်သည်။ ဤမနဒုဿီလျံ မနောဒုစရိုက် ၃-ပါးသာ မက၊ ကာယိက ဝါစသိက လွန်ကျူးမှုမှ ကြွင်းသော အကုသိုလ်အားလုံးကို ယူနိုင်၏။ တစ်နည်း-ဝိရတိ ၃-ပါးမှ ကြွင်းသော မဂ္ဂင် ၅-ပါး၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပ၊ မိစ္ဆာ ဝါယာမ၊ မိစ္ဆာသတိ၊ မိစ္ဆာသမာဓိတို့ကို ယူရ၏။ ထို့ကြောင့် “တမှာ သံဝရော” ခွဲလည်း သမ္မာဒိဋ္ဌိ-စသော ၅-ပါးကိုသာ အဋ္ဌကထာပြသည်။

၂။ အပိစေတံ ။ ။ စာအုပ်များ၌ “တမ္ဗိစေတံ”ဟု တွေ့ရ၏။ မရဋီကာ၌ ဧတံကို “မနေန ဒုဿီလျံ”ဟု စွဲ၍ “အပိစသဒ္ဓေါနိပါတသမုဒါယော အာရမ္မတ္ထော”ဟု ရှိသောကြောင့် “အပိစေတံ”ဟု ရှေးပါဠိ ရှိဟန်တူသည်။ ဆိုလိုရင်းကား-မနေန ဒုဿီလျံ-စသောစကားကို သီလဝိပတ္တိဖြစ်သော ဒုဿီလျံကိုရည်ရွယ်၍ ဆိုသည်မဟုတ်။ “မနသာ သံဝရော သာဓု”ဟု ဟောတော်မူအပ်သော သံဝရ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် အနေအားဖြင့် ဆိုအပ်သည်-ဟူလို။

၃။ မဂ္ဂဿေဝ။ ။ စေတနာ သမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့ကို ပြရာ၌ ဗောဇ္ဈင်နှင့် မဂ္ဂင် ၂-မျိုးကို ပြထားသော်လည်း ကံသို့ သွင်းရာဝယ် လောကုတ္တရာမဂ်ကိုသာပြ၍ ဗောဇ္ဈင်ကို မပြခြင်းမှာ မဂ်က ကံ-၃ပါးလုံး၌ ဝင်နိုင်သည့်အတွက် အရာကျယ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ မဂ်ကို သွင်းပြလိုက်လျှင် မနောကံ၌သာ ဝင်နိုင်သည့်အတွက် အရာကျဉ်းသော ဗောဇ္ဈင် သွင်းနည်းကိုလည်း သိနိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်းတည်း။

အဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၅၉၇

[မရဋီကာ၌ “ဟောတိ” ဟု မထည့်ဘဲ “ကတံ” ဟု ထည့်သည်။] ဟိ၊ မုနံ။ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)။ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ၊ ဗောဇ္ဈင်တို့သည်။ မနောကမ္မမေဝ၊ မနောကံသို့သာ။ (ဝေဖြင့် ကာယကံ ဝစီကံတို့ကို ကန့်။) ဘဇေယျံ၊ ကုန်ရာ၏။ စ၊ သည်သာ မကသေး။ မဂ္ဂဘဇာပနေနေဝ၊ မဂ်တို့ကို ကပ်ဝင်စေခြင်း (သွင်းခြင်း ဖြင့်ပင်။ တေသံ။ ထိုဗောဇ္ဈင်တို့ကို။ ဘဇာပနံ၊ ကပ်ဝင်စေခြင်းကို။ (ကပ်ဝင်စေနည်းကို။) ဝိညာတုံ၊ သိခြင်းငှာ။ နသက္ကာ၊ မတတ်ကောင်းသည်ကား။ န၊ မဟုတ်။ (သက္ကာ ဝေ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ (မဂ္ဂဿေဝ ဘဇာပနံ ဟောတိ။)

ကမ္မပထံ၊ ကမ္မပထသို့။ အပ္ပတ္တာနမ္ပိ၊ မရောက်သော ကံတို့၏လည်း။ တံတံ ဒွါရေ၊ ထိုထိုဒွါရ၌။ သံသန္တနံ၊ နှိုးနှောခြင်းသည်လည်းကောင်း။ အဝရောဓနံ၊ သက်ဝင်စေခြင်းသည်လည်းကောင်း။ [သံသန္တနံကို “အဝရောဓနံ” ဟု ထပ်ဖွင့်။] ဒွါရန္တရေ၊ ဒွါရတစ်ပါး၌။ ကမ္မန္တရပ္ပတ္တိယံ၊ ကံတစ်ပါးတို့၏ ဖြစ်ခြင်းသည်။ (သတိ) ပိ၊ ရှိသော်လည်း။ ကမ္မဒွါရဘောဒနဉ္စ၊ ကံ ဒွါရတို့၏ မပျက်ခြင်းသည် လည်းကောင်း။ ဒွါရသံသန္တနံ နာမ၊ ဒွါရသံသန္တနံ မည်၏။ [အဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

တိပိဓာ။ပ။အာဒိနာ၊ ဖြင့်။ ကမ္မပ္ပထပ္ပတ္တာဝ၊ ကမ္မပထသို့ ရောက်သည်သာလျှင် ဖြစ်သော။ သန္တိဋ္ဌာပကစေတနာ၊ အပြီးအဆုံးသို့ ရောက်စေကြောင်း စေတနာကို။ ဝါ၊ ဆုံးဖြတ်ကြောင်း စေတနာကို။ ကမ္မန္တံ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တာ၊ ပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သဗ္ဗာ၊ သော။ ပုရိမစေတနာ၊ ရှေ့၌ဖြစ်သော စေတနာကို။ ကာယကမ္မံ နဟောတိတိ၊ ကာယကံ မမြောက်ဟူ၍။ ဝုတ္တာ၊ အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်ပြီ။ [“ကာယကမ္မံ နာမ ဟောတိ န ဟောတိတိ၊ န ဟောတိ” ဟူသော စကားကို ရည်ရွယ်၍ “ကာယကမ္မံ န ဟောတိတိ ဝုတ္တာ” ဟု ဆိုသည်။]

အာဏာပေတွာ။ပ။အလဘန္တဿာတိ၊ ဟူသော စကားကို။ အာဏတ္ထေဟိ၊ စေခိုင်းအပ်သူတို့သည်။ အမာရိတဘာဝံ၊ မသတ်အပ် သည်၏ အဖြစ်ကို။ (သတ်မှု အထမမြောက်သည်၏ အဖြစ်ကို။) သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ အကမ္မပထဘာဝတော၊ ကမ္မပထ မမြောက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝစီဒုစ္စရိတံ နာမ ဟောတိ။ ဣတိ၊ ကား။ အဓိပ္ပာယော၊ အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလိုတည်း။ [“ဝစီဒွါရေပိ။ပ။ဝစီဒုစ္စရိတံ နာမ ဟောတိ” ၏ အဖွင့်။ အကယ်၍ စေခိုင်းအပ်သူတို့က တောထဲ၌ သားကောင်တို့ကို သတ်မှု အထမြောက်လျှင် စေခိုင်းသူမှာ ပါဏာတိပါတ ကာယကံ ဖြစ်ရလိမ့်မည်- ဟုလို။]

လူမေ သတ္တာ၊ တို့ကို၊ ဟညန္တ၊ သတ်အပ်ပါစေကုန်။ လူတိ၊ သို့။ ပဝတ္တ ဗျာပါဒဝသေန၊ ဖြစ်သော ဗျာပါဒ၏ အစွမ်းဖြင့်။ (ဟောတိ။) [သော စ ခေါ ဗျာပါဒ ဝသေန-၏ အဖွင့်။]

ကာယကမ္မဝေါဟာရလာဘာ၊ ကာယကံဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော အမည်ကို ရခြင်းကြောင့်။ စေတနာပက္ခိကာ ဝါ၊ စေတနာ၏ အသင်းအပင်း၌ ပါဝင် ကုန်သည်လည်းကောင်း။ မနောကမ္မဝေါဟာရဝိရဟာ၊ မနောကံဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော အမည်မှ ကင်းခြင်းကြောင့်။ အဗ္ဗောဟာရိကာ ဝါ၊ မနောကံဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော အမည်ကို မရထိုက်ကုန်သည်လည်းကောင်း။ ဘဝန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ သသမ္ဘာရပထဝီ အာဒိသု၊ အဆောက်အဦနှင့်တကွ ဖြစ်သော မြေကြီးအစရှိသည်တို့၌။ အာပါဒယော အာပေါ-အစရှိသည်တို့သည်။ ဧတ္ထ၊ ဤ အဗ္ဗောဟာရိက အရာ၌။ နိဒဿနံ၊ ညွှန်ပြကြောင်း၊ ဥဒါဟရဏ်တည်း။

ကုလုမ္မဿာတိ၊ ကား။ ဂဗ္ဘဿ၊ ကိုယ်ဝန်သူငယ်ကို။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ကုလဿ၊ အမျိုးအနွယ်ကို။ (ဥပဃာတော ဟောတိ-၌ စပ်။) လူတိ အတ္ထော ဧဝ၊ ဤအနက်ကိုသာ။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ၏။) [ဧဝဖြင့် “ဂဗ္ဘဿ”ဟူသော အနက်ကို ကန့်။] တိဿောပိ၊ ၃-တန်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ သံဂီတိယော၊ သင်္ဂါယနာတို့သို့။ အာရဋ္ဌတာယ၊ တက်ရောက်သည်၏ အဖြစ်ကို။ အနနဇာနနတော၊ ခွင့်မပြုလိုသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ တဝ သုတ္တဿာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ဒသဝိဓ၊ သော။ လူဒ္ဓိ၊ ကို။ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂေ၊ ၌။ လူဒ္ဓိကထာယ၊ လူဒ္ဓိကထာမှ။ ဂဟေတဗ္ဗာ၏။

ဘာဝနာမယန္တိ၊ ဟူသော စကားကို။ အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိ၊ အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိကို။ သန္ဓာယဝဒတိ။ ယဋ္ဌဆာဒေါ ဝိယ၊ အိုး၏ ကွဲခြင်းကဲ့သို့။ ပရူပဃာတော သူတစ်ပါးကို သတ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ ဥဒကဝိနာသော ဝိယ၊ ရေ၏ ပျက်စီးခြင်းကဲ့သို့။ လူဒ္ဓိဝိနာသော စ၊ တန်ခိုး၏ ပျက်စီးခြင်းသည်လည်း။ ဟောတိ၊ ၏။ လူတိ၊ သို့။ ဥပမာ၊ သည်။ သံသန္တတိ၊ ဥပမေယျနှင့် ရောနှော၏။

တဝ ပဇ္ဇောတိ၊ ကား။ ဘာဝနာမယာယ၊ ဘာဝနာမယိဒ္ဓိဖြင့်။ ပရူပဃာတော၊ သူတစ်ပါးကို သတ်နိုင်ခြင်းသည်။ ဟောတိ။ လူတိ၊ သို့။ ဝုတ္တော၊ သော။ ဉာပေတုံ၊

၁။ သသာရဗ္ဗာပထဝီအာဒိသု။ ။ ပကတိမြေကြီးကို ပထဝီမှကြွင်းသော အာပေါစသော အဆောက်အဦတို့နှင့် တကွဖြစ်သောကြောင့် “သသမ္ဘာရပထဝီ”ဟု ခေါ်၏။ ထိုမြေကြီး၌ အာပေါ တေဇော ဝါယောတို့ ပါသော်လည်း “ရေ၊မီး၊လေ”ဟူသော ဝေါဟာရကို မရဘဲ မြေအမည်၌ ပါဝင်ကြရတော့၏။ အာဒိဖြင့် သသမ္ဘာရ ရေ၊ မီး၊လေ တို့ကို ယူပါ။ ပကတိရေ၌ မြေ၊ မီး၊ လေတို့ ပါဝင်ကြသော်လည်း ရေဟူသော ဝေါဟာရ၌ ပါဝင်ကြရ၏။ မြေဟူသော မီးဟူသော လေဟူသော ဝေါဟာရ(နာမည်)ကို မရတော့၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် သိပါ။

အပွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၁၉၉

သုတစ်ပါးကို သိစေခြင်းငှာ။ ဣစ္ဆိတော၊ သော။ အတ္တော၊ တည်း။

အာထဗ္ဗနိဒ္ဓိ၊ ဟူသည်။ ဝိဇ္ဇာမယိဒ္ဓိ၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၊ ။ သတ္တမေ
ပဒေတိ၊ ကား။ မဏ္ဍလာဒိတော၊ စည်းဝိုင်း အစရှိသော အရပ်မှ။ သတ္တမေ၊
ခုနစ်လှမ်းမြောက် ဖြစ်သော။ ပဒေ၊ ခြေလှမ်း၌။ (ဌတွာ-၌စပ်။)

ဝစနန္တရေန၊ တစ်ပါးသော စကားဖြင့်။ ဂမိတဗ္ဗတ္ထံ၊ သိထိုက်သော
အနက်ရှိသော သုတ်သည်။ နေယျတ္ထံ၊ နေယျတ္ထ မည်၏။ သယမေဝ၊ မိမိ
ပါဠိအတိုင်းပင်။ ဂမိတဗ္ဗတ္ထံ၊ သည်။ နိတတ္ထံ၊ မည်။

ကိရိယတော။ပ။အကိရိယတောတိ၊ ဟူသော ပုစ္ဆာကို။ တေန၊ ထို ဝိတဏှဝါဒီ
သည်။ အဓိပ္ပေတံ၊ သော။ သမ္မဇာနဗုဒ္ဓသာဝါဒံ၊ သမ္မဇာနဗုဒ္ဓသာဝါဒပါစိတ်ကို။ ။
သန္ဓာယ ပုစ္ဆတိ။ ဥပေါသထက္ခန္ဓကေ၊ ၌။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်သော
သမ္မဇာနဗုဒ္ဓသာဝါဒကို။ (သန္ဓာယ။) န(ပုစ္ဆတိ)၊ မေးသည်မဟုတ်။ ဟိ၊ မှန်။
(တစ်နည်း-ကသွာ ဝိညာယတိ) ဟိ (ယသွာ)။ တတ္ထ၊ ထိုဥပေါသထက္ခန္ဓက၌။
အဝုတ္တမေဝ၊ မဟောအပ်သည်သာလျှင် ဖြစ်သော။ အနရိယဝေါဟာရံ၊
အနရိယဝေါဟာရကို။ (မဟုတ်မမှန် ပြောဆိုခြင်းကို။) သော၊ ထို ဝိတဏှဝါဒီသည်။
ဝုတ္တန္တိ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ ဟူ၍။ ဂဟေတွာ၊ ၍။ ဝေါဟရတိ၊ ပြောဆို၏။ ဣတိ၊
ကြောင့်။ (ဥပေါသထက္ခန္ဓကေ။ ဝုတ္တံ၊ ကို။ န ပုစ္ဆတိ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ။)
ဝါစာဂိရန္တိ၊ ကား။ ဝါစာသင်္ခါတံ၊ စကားဟု ဆိုအပ်သော။ ဂိရံ၊ အသံကို။ ဝါ၊
တစ်နည်း။ ဝါစာနုစ္စာရဏံ၊ အဖန်ဖန်မြွက်ဆိုအပ်သော စကားကို။ (နောဘဏေယျ-
၌ စပ်။)

ခန္ဓသိဝါဒယော သေဋ္ဌာတိ(ဇေတ္ထ)၊၌ ခန္ဓာတိ၊ ကား။ ကုမာရ၊ ကုမာရ
နတ်တို့တည်း။ ဝါ၊ ခဒေနတ်တို့တည်း။ သိဝါတိ၊ ကား။ မဟေဿရာ၊ မဟေဿရ
နတ်တို့တည်း။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကို။ နိဒဿနတ္ထံ၊ ညွှန်ပြခြင်း အကျိုးငှာ။
ဣဒံ၊ ဤ ခန္ဓသိဝါဒယော သေဋ္ဌာ-ဟူသော စကားကို။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံတိ
ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဟိ၊မှန်။ (တစ်နည်း-ကသွာ ဝိညာယတိ) ဟိ(ယသွာ)။ နတ္ထိကဒိဋ္ဌာဒယော၊
အစရှိသော အယူတို့သည်သာ။ (ဧဝဖြင့် ခန္ဓသိဝါဒယော သေဋ္ဌာကို ကန့်။)
ကမ္မပ္ပထပ္ပတ္တာ၊ ကမ္မပထသို့ ရောက်ကုန်သည်။ (ဟုတွာ။) ကမ္မံ၊ ကံမည်၏။
ဣတိ၊ ကြောင့်။ (မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ။ပ။ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ။)

စေတနာ ပနေတ္ထ အဗ္ဗောဟာရိကာတိ၊ ကား။ ကာယဒွါရေ၌ လည်းကောင်း။
ဝစိဒ္ဓါရေ စ၊ ၌ လည်းကောင်း။ သမုဋ္ဌိတာ၊ ဖြစ်သည်။ (သမာနာ) ပိ၊ သော်လည်း။
ကာယကမ္မန္တိ စ၊ ဟူ၍လည်းကောင်း။ ဝစိကမ္မန္တိ စ၊ ဟူ၍လည်းကောင်း။

ဝေါဟာရံ၊ ခေါ်ဝေါ်အပ်သော အမည်ကို။ န လာဘတိ။ (ကသွာ၊ နည်း။) အဘိဇ္ဈာဒိပ္ပဓာနတ္တာ၊ အဘိဇ္ဈာ အစရှိသော မနောက်တို့က ပဓာနတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

ပန၊ ဆက်။ တိဝိဓာ။ပ။မနောကမ္မန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝစနတော၊ မူခြင်းကြောင့်။ သဘာဝေနော၊ မိမိသဘောအားဖြင့်ပင်။ သာ၊ ထို စေတနာသည်။ မနောကမ္မံ၊ မနောက်တည်း။ အဘိဇ္ဈာဒိပ္ပက္ခိကတ္တာ၊ အဘိဇ္ဈာ အစရှိသည်တို့၏ အဖို့၌ ဖြစ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (မနောကမ္မံ၊ သည်။) န၊ မဟုတ်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ အဘိဇ္ဈာဒိပ္ပက္ခိကာ ဝါတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရေန) န ဝုတ္တံ။

ဣမသ္မိံ ပန ဌာနေ၊ ဤ မနောက်၏ မနောဒွါရဝယ် ဖြစ်ရာ၌။ ကာယင်္ဂဝါ စင်္ဂါနိ၊ တို့ကို။ အစောပေတွာ၊ ၍။ စိန္တနကာလေ၊ ၌။ စေတနာပိ၊ သည်လည်းကောင်း။ စေတနာ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာပိ၊ တို့သည်လည်းကောင်း။ မနောဒွါရေ ဧဝ၊ ၌သာ။ သမုဋ္ဌဟန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ တသ္မာ၊ စေတနာယ၊ ၏။ အဗ္ဗောဟာရိက ဘာဝေါ၊ အဗ္ဗောဟာရိက-၏ အဖြစ်သည်။ ကထဉ္စိ၊ တစ်စုံတစ်ခုသော အကြောင်း ကြောင့်မျှ။ နတ္ထိ၊ မရှိတော့။ ဣတိ၊ ကား။ အဓိပ္ပာယော၊ သင်္ဂဟကာရ ဆရာ၏ အလိုတည်း။

တိဝိဓာ။ပ။ဝစနတော၊ အစရှိသော စကားကို ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်။ ပါဏာတိပါတာဒိ ပဋိပက္ခဘူတာ၊ ပါဏာတိပါတ အစရှိသည်တို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော။ တဗ္ဗိရတိဝိသိဋ္ဌာ၊ ထို ပါဏာတိပါတ အစရှိသည်တို့မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည် အထူးပြုအပ်ကုန်သော။ စေတနာဝ၊ စေတနာတို့သည်ပင်။ ပါဏာတိပါတဝိရတိ အာဒိကာ၊ ပါဏာတိပါတဝိရတိ အစရှိသည်တို့သည်။ ဟောန္တိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ စေတနာ ပက္ခိကာဝါတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ။ဝိရတိပက္ခိကာတိ၊ ဟူ၍။ န (ဝုတ္တံ)။ ...ရက္ခတိတိ၊ ကား။ အဝိနာသေတွာ၊ မဖျက်ဆီးမှု၍၊ ကထေတိ၊ ပြော၏။ ဘိန္တတိတိ၊ ကား။ ဝိနာသေတွာ၊ ဖျက်ဆီး၍၊ ကထေတိ၊ ၏။ ။ ကမ္မကထာဝဏ္ဏနာ၊ သည်။ နိဋ္ဌိတာ။



ပဉ္စဝိညာဏစသည်အဖွင့်

စက္ခုဝိညာဏဒွါရန္တိ၊ ကား။ စက္ခုဝိညာဏဿ၊ စက္ခုဝိညာဉ်၏။ ဒွါရံ၊ ဒွါရတည်း။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ စက္ခု စ၊ စက္ခုပသာဒလည်း ဟုတ်၏။ တံ ထို စက္ခုပသာဒ ဟူသည်။ ဝိညာဏဒွါရဉ္စ၊ စက္ခုဒွါရိက ဝိထိဖြစ်သော ဝိညာဉ်တို့၏ ဒွါရလည်း ဟုတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ စက္ခုဝိညာဏဒွါရံ၊ မည်၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ စက္ခု၊ စက္ခုဟူသော။ ဝိညာဏဒွါရံ၊ စက္ခုဒွါရိကဝိထိ ဖြစ်သော ဝိညာဉ်တို့၏ ဒွါရ။

သေည်]

မူလဋီကာနိဿယ

၆၀၁

ဣတိ၊ သို့။ အသမာသနိဒ္ဓေသော၊ သမာသမဟုတ်သော ဝါကျကို ညွှန်ပြခြင်းသည်။ (ဟောတိ။) ပန၊ ဆက်။ တံ၊ ထို စက္ခုဝိညာဏဒွါရ ဟူသည်။ စက္ခုမေဝ၊ စက္ခုပသာဒ ပင်တည်း။ သေသေသုပိ၊ စက္ခုဝိညာဏ ဒွါရ ပုဒ်မှကြွင်းသော သောတဝိညာဏဒွါရ အစရှိသော ပုဒ်တို့၌လည်း။ ဧသ၊ ဤ အစီအရင်သည်။ နယော၊ သိကြောင်း အစီအရင်တည်း။

စက္ခုနာ။ပ။အာဒိကာယ၊ သော။၊ နါထာယ၊ ၌။ ပသာဒ။ပ။သံဝရေ၊ ပသာဒကာယသံဝရ၊ စောပနကာယသံဝရ ၂-ပါးတို့ကို။ ဧကန္တံ၊ တစ်ပေါင်းတည်း။ ကတွာ၊ ဤ။ ကာယေန သံဝရော၊ ကာယေန သံဝရကို။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တော။ တံ၊ ထိုကာယေန သံဝရကို။ ဣမ၊ ဤအဋ္ဌကထာ၌။ ဘိန္ဒိတွာ၊ ၂-မျိုးစွဲ၍။ အဋ္ဌသံဝရာ၊ ရှစ်ပါးသော သံဝရတို့ကို။ (ကထိတာ။) တပ္ပဋိပက္ခဘာဝေန၊ ထိုရှစ်ပါးသော သံဝရတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ အသံဝရာ၊ တို့ကို။ အဋ္ဌ၊ ဟူ၍။ ကထိတာ၊ (အဋ္ဌကထာ၌) ဆိုအပ်ကုန်ပြီ။

သီလသံဝရာဒယောပိ၊ သီလသံဝရ အစရှိသော သံဝရတို့သည်လည်း။ (ပိဖြင့် ၅-ပါးချင်း တူသော အသံဝရကိုပေါင်း။) သဗ္ဗဒွါရေသု၊ အလုံးစုံသော စက္ခု စသော ဒွါရတို့၌။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာပိ၊ ကုန်သော်လည်း။ ပဉ္စေဝ၊ တရားကိုယ်အားဖြင့် ၅-ပါးသာလျှင်ဖြစ်ကုန်သော။ သံဝရာ၊ တို့သည်။ (ဟောန္တိ။) [၅-ပါး သရုပ် နောက်၌လာလတ္တံ့။] တပ္ပဋိပက္ခ ဘာဝေန၊ ထိုသံဝရတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တို့၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဒုဿိလျာဒိနိ၊ ဒုဿိလျှ အစရှိသော ၅-ပါးတို့ကို။ အသံဝရာတိ၊ တို့ဟူ၍။ ဝုတ္တာနိ။

တတ္ထ၊ ထို ၅-ပါးတို့တွင်။ ဒုဿိလျံ၊ ဟူသည်။ ပါဏာတိပါတာဒိ စေတနာ၊ ပါဏာတိပါတ အစရှိသော စေတနာတည်း။ မုဋ္ဌဿန္တံ၊ ဟူသည်။ သတိပဋိပက္ခ၊ သတိ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ကုန်သော။ အကုသလာဓမ္မာ၊ တို့တည်း။ (မုဋ္ဌဿန္တံ၊ ဟူသည်။) ပမာဒံ၊ မေလျော့ကြောင်းဖြစ်သော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်တည်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဧကမိ (ဝဒန္တိ)။ သိတာဒိသု၊ အအေး အစရှိသည်တို့ကြောင့်။ ပဋိဇ္ဈော၊ စိတ်ကို ထိပါးတတ်သော ဒေါသသည်။ အက္ခန္တိ၊ မည်၏။ ထိနမိဒ္ဓံ၊ သည်။ ကောသန္တံ၊ မည်၏။

ဝိနာ။ပ။သင်္ခါတန္တိ ဣဒံ၊ ဤ စကားကို။ (ဝုတ္တံ-၌ စပ်။) ဝစီဒွါရသလ္လက္ခိတဿ၊ ဝစီဒွါရဖြင့် ကောင်းစွာ မှတ်သားအပ်သော။ မုသာဝါဒါဒိနောပိ၊ မုသာဝါဒ အစရှိသော ကံ၏လည်း။ ကာယဒွါရေ၊ ကာယဒွါရ၌။ ပဝတ္တိသမ္ဘာဝါ၊ ဖြစ်ခြင်း၏

ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အသုဒ္ဓတာ၊ မစင်ကြယ်သည်၏ အဖြစ်သည်။ (ကာယဒွါရ၌ ဝစီကံပါနေသောကြောင့် မစင်ကြယ်သည်၏ အဖြစ်သည်။) အတ္တိ၊ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တံနိဝါရဏတ္ထံ၊ ထိုကာယဒွါရ၏ အသုဒ္ဓအဖြစ်ကို တားမြစ်ခြင်း အကျိုးငှာ။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ (သုဒ္ဓံ၊ ဟု ထည့်၍ ဆိုအပ်ပြီ- ဟူလို။) ဟိ၊ ဆက်။ (တစ်နည်း- ကသ္မာ တံနိဝါရဏတ္ထံ ဝုတ္တံ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ။) ဟိ (ယသ္မာ)။ တံ၊ ထို ကာယဒွါရ၌ ဖြစ်သော မုသာဝါဒ အစရှိသော ကံသည်။ ကာယကမ္မံ၊ သည်။ န ဟောတိ၊ မဟုတ်။ ပန၊ အဟုတ်ကား။ သုဒ္ဓဝစီဒွါရောပလက္ခိတံ၊ သုဒ္ဓဝစီဒွါရဖြင့် မှတ်သားအပ်သော။ ဝစီကမ္မမေဝ၊ ဝစီကံသည်သာ။ ဟောတိ၊ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (တံ- နိဝါရဏတ္ထံဝုတ္တံ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ။)

ဧတ္ထ အသံဝရောတိ ဧတေန၊ ဖြင့်။ ဒွါရန္တရေ၊ ဝစီဒွါရဟူသော ဒွါရတစ်ပါး၌။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနောပိ၊ သော်လည်း။ သုဒ္ဓကာယဒွါရေန၊ သုဒ္ဓကာယဒွါရဖြင့်။ ဥပလက္ခိတော၊ သော။ အသံဝရော၊ ကို။ ဝုတ္တော၊ ပြီ။ ဒွါရန္တရနုပလက္ခိတံ၊ ဝစီဒွါရ စသော ဒွါရတစ်ပါးဖြင့် မမှတ်သားအပ်သော။ သမ္ပံ၊ သော။ တံ ဒွါရိကာ ကုသလဉ္စ၊ ထို သုဒ္ဓကာယဒွါရ၌ ဖြစ်သော အကုသိုလ်ကိုလည်း။ (ဝုတ္တံ) ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဧဝဉ္စ ကတွာ၊ ဤ အကြောင်းကြောင့်။ ကမ္မပထသံသန္တနေ၊ ကမ္မပထသံသန္တန အခန်း၌။ စောပနကာယ အသံဝရဒွါရဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇော အကုသလံ ကာယကမ္မမေဝ ဟောတိတိ အာဒိ၊ အစရှိသော စကားသည်။ (အဝိရုဒ္ဓံ ဟောတိ-၌ စပ်။) အကုသလံ ကာယကမ္မံ။ ပ။ စောပနကာယ အသံဝရဒွါရဝသေန ဝါစာအသံဝရ ဒွါရဝသေန စ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ အာဒိနာ၊ အစရှိသော စကားနှင့်။ သဟ။ အဝိရုဒ္ဓံ၊ မဆန့်ကျင်သည်။ ဟောတိ။

၁။ ဧဝဉ္စ ကတွာ။ ပ။ အဝိရုဒ္ဓံ။ ။ [ဧဝဉ္စ ကတွာတိ-ဝစီဒွါရေ 'ဥပ္ပဇ္ဇမာနသပိ ကာယကမ္မသု ကာယဒွါရေ အသံဝရဘာဝတော။-မဝ။] နောက်၌ ကမ္မပထသံသန္တနအခန်း လာလတ္တံ့။ ထို၌ "စောပနကာယ အသံဝရဒွါရဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇော (အသံဝရော) အကုသလံ ကာယကမ္မမေဝ ဟောတိ၊ ဝါစာအသံဝရ ဒွါရဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇော အကုသလံ ဝစီကမ္မမေဝ ဟောတိ" ဟူသော စကားပါရှိ၏။ ထိုစကားသည် နောက်၌လာသော "အကုသလံ ကာယကမ္မံ။ ပ။ စောပနကာယ အသံဝရဒွါရဝသေန ဝါစာအသံဝရဒွါရဝသေန စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ" စသော စကားနှင့် မဆန့်ကျင်ပါ-ဟူလို။ ထို့ကြောင့် ဤ ဝါကျသည် မဆန့်ကျင်ခြင်း အကျိုးရပုံကို ပြသော လဒ္ဒဂုဏ ဝါကျတည်း။ ["ဧဝဉ္စ ကတွာ"ဟု စချီရာ၌ တချို့နေရာဝယ် သာဓကလည်း ဖြစ်တတ်၏။ ထို့ကြောင့် "ဧဝဉ္စ ကတွာ၊ သာဓကော၊ တဖြာလဒ္ဒဂုဏ်"ဟု ရှေးဆရာတို့ မိန့်တော်မူကြသည်။]

စသည်]

မူလဋီကာနိဿယ

၆၀၃

“ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ၊ မဆန့်ကျင်ပုံ အခြင်းအရာကား။ အသံဝရော၊ အသံဝရသည်။ ခွါရန္တရေ၊ ခွါရတစ်ပါး၌။ ဥပ္ပန္နမာနောပိ၊ သော်လည်း။ သဒ္ဓါရေ ဧဝ၊ မိမိခွါရ၌သာ။ (ဥပ္ပန္နော) တိ၊ ဖြစ်၏ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ သဒ္ဓါရဝသေန၊ မိမိခွါရ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဥပ္ပန္နောတိ၊ ဟူ၍။ (ဝုစ္စတိ)၊ ကမ္မံ စ၊ ကံကိုလည်း။ အညဒ္ဓါရေ၊ ခွံ။ (ဥပ္ပန္နမာနံပိ၊ သော်လည်း။) အညဒ္ဓါရဝသေန၊ အခြားခွါရ၏ အစွမ်းဖြင့်။ (ဥပ္ပန္နံတိ ဝုစ္စတိ။) ဣတိ ဧဝံ၊ ဤသို့။ ဝါ၊ ဤ အခြင်းအရာအားဖြင့်။ အဝိရန္တံ၊ မဆန့်ကျင်။

အထဝါ၊ တစ်နည်းကား။ ဧတ္တာတိ၊ ဧတ္ထ ဟူသော ဤပါ၌၌။ သုဒ္ဓံ အသုဒ္ဓံတိ ဧတံ၊ သုဒ္ဓံ အသုဒ္ဓံ ဟူသော ဤ ၂-ပါးကို။ အဝိစာရေတွာ၊ မခွဲခြား မစိစစ်မှု၍။ ဧတသ္မိံ စောပနေ၊ ဤ စောပနကာယ အသံဝရခွါရ၌။ ဣတိ၊ ဤအနက်သည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်သည်။ ဝါ၊ ဆိုလိုသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်အံ့။ ‘ဧဝံ သတိ။ ခွါရန္တရောပလက္ခိတံ၊ ဝစီခွါရ မနောခွါရဟူသော ခွါရတစ်ပါးဖြင့်

၁။ အသံဝရော ဟိ၊ ပ။ ဧဝံ အဝိရန္တံ။ ။ မဆန့်ကျင်ပုံ အခြင်းအရာကို ပြလို၍ “အသံဝရောဟိ”စသည်ကို မိန့်။ ကာယအသံဝရသည်ဝစီခွါရဟူသော ခွါရတစ်ပါး၌ ဖြစ်စေကာမူ “မိမိဟူသော ခွါရ၌သာ ဖြစ်၏”ဟု ဆို၏။ ဝါစာအသံဝရလည်း ကာယခွါရဟူသောခွါရ တစ်ပါး၌ ဖြစ်စေကာမူ မိမိဟူသော ဝစီခွါရ၌သာဖြစ်၏ ဟု ဆိုရ၏။ “သဒ္ဓါရေ ဧဝါတိ ဝုစ္စတိ”ကိုပင် “သဒ္ဓါရဝသေန ဥပ္ပန္နောတိ”ဟု ထပ်၍ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် စာအုပ်များ၌ “ဥပ္ပန္နောတိ စ”ဟု စသဒ္ဓါပါနေသည်မှာ ဖိုဟန်တူသည်။]

၂။ ကမ္မံ။ ပ။ အညဒ္ဓါရဝသေန ဇာတိ။ ။ ကမ္မံအရ ကာယကံကိုယူလျှင် “အညဒ္ဓါရေ”အရ ဝစီခွါရကို ယူ၍ “အညဒ္ဓါရဝသေန”အရ ဝစီခွါရမှတစ်ပါးသော ကာယခွါရကိုပင် ယူပါ။ ကမ္မံအရ ဝစီကံကို ယူလျှင်လည်း အညဒ္ဓါရဝသေနတို့အရ ယူရပုံကို ဤနည်းမှီးပါ။ ဤစကားဖြင့် “ကံလည်း အသံဝရကဲ့သို့ မိမိခွါရ၌သာဖြစ်သည်”ဟု ပြသည်။ “ဝသေန စ”မှ စ-ကို ကမ္မံ၌ ယှဉ်ပါစေ။ [ဧဝံ အဝိရန္တံကား မဆန့်ကျင်ပုံ အခြင်းအရာ၏ နိဂုံးတည်း။]

၃။ အထဝါ ။ ။ ဤ အထဝါ၏ နယ်ကား “ကမ္မပထာဝိရောဓော န သိယာ” တိုင်အောင်တည်း။ ဤသို့ သုဒ္ဓကာယခွါရ သုဒ္ဓဝစီခွါရ ဟု လည်းကောင်း၊ အသုဒ္ဓကာယခွါရ အသုဒ္ဓဝစီခွါရဟု လည်းကောင်း မစိစစ်ဘဲ သာမညအားဖြင့် ဧတ္တကို “ဧတသ္မိံ စောပနေ”ဟု ဆိုလျှင် ဟု အထဝါ အတွက် အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် အထဝါ၊ သုဒ္ဓကာယခွါရေန ဥပလက္ခိတော-စသောနည်းမှ တစ်နည်းကား”ဟု ပေးပါ။ [အည အတ္ထံ ဝိကပ္ပေတွာ တဿ (ထိုအခြား တစ်နည်း၏) ကမ္မပထသံသန္တနဝိရောဓံ ဒသေတုံ အထဝါတိ အာဒိမာဟ။-မဓု။ ဧတသ္မိံ စောပနေကို “ဧတသ္မိံ စောပနကာယအသံဝရခွါရေ”ဟု အနက်မှတ်ပါ။]

၄။ ဧဝံ သတိ။ ပ။ ဝုစ္စတိ။ ။ [ဧဝံ သတိတိ စောပနကာယအသံဝရခွါရေတိ အတ္ထေသတိ၊ ခွါရန္တရောပလက္ခိတံတိ ဝစီမနောကမ္မခွါရေဟိ ဥပလက္ခိတ္တာတိ အတ္ထော။ ဝုစ္စတိတိ ဝုစ္စေယျ။

မှတ်သားအပ်သော။ ကမ္မပထဘာဝပုတ္တတာယ၊ ကမ္မပထ၏အဖြစ်သို့ ရောက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ စောပနကာယ အသံဝရဒွါရေ၊ စောပနကာယ အသံဝရ- ဒွါရဉ္စ။ ဥပ္ပန္နံ၊ သော။ ဝစီမနောကမ္မံ။ ဝစီကံ မနောကံကို။ ^၁သေသံ၊ ကမ္မပထမြောက်သော စေတနာမှ ကြွင်းသော။ သမ္ပံ၊ သော။ (တံဒွါရပ္ပန္နာကုသလံ ဝိယ၊ ထိုဒွါရဉ္စဖြစ်သော အကုသိုလ်ကိုကဲ့သို့။) စောပနကာယ အသံဝရောတိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်ရာ ရောက်၏။ (ဆိုစရာ ဖြစ်၏။) ^၂ကမ္မပထဘာဝပုတ္တိယာ၊ ကမ္မပထ၏အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းကြောင့်။ ဒွါရန္တရပ္ပန္နံ၊ ကာယဒွါရမှတစ်ပါးသော ဝစီဒွါရဉ္စဖြစ်သော။ ကာယကမ္မဉ္စ၊ ကိုလည်း။ တထာ၊ ထို စောပနကာယအသံဝရ ဟူ၍။ န ဝုစ္စတိ၊ မဆိုအပ်ရာ ရောက်၏။ (မဆိုစရာ ဖြစ်၏။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ ကမ္မပထသံ သန္တနဝိရောဓော၊ ကမ္မပထသံသန္တန အခန်းနှင့်ဆန့်ကျင်ခြင်းသည်။ သိယာ။ [“ကမ္မပထသံသန္တနာဝိရောဓော နသိယာ”] ဟုလည်း ရှိ၏။ အဓိပ္ပာယ် အတူပင်။] တဒဝိရောဓံ၊ ထိုကမ္မပထသံသန္တန အခန်းနှင့် မဆန့်ကျင်ပုံကို။ တတ္ထေဝ၊ ထို ကမ္မပထသံသန္တနအခန်း၌သာ။ ဝက္ခာမ၊ ကုန်အံ့။

[“အတ္တတော သီလံ သတိ” စသည်ကို ဖွင့်ပြလို၍ “သီလသံဝရာဒယော” စသည်မိန့်။ [သီလသံဝရာဒယော၊ ကုန်သော။ ပဉ္စ၊ တို့သည်။ နိက္ခေပကဏ္ဍော၊ ၌။ အာဝီဘဝိဿန္တိ။ တတ္ထ၊ ထို ၅-ပါးသော သံဝရတို့တွင်။ ဉာဏသံဝရေ၊ ဉာဏ သံဝရဉ္စ။ ပစ္စယ သန္နိဿိတသီလဿ၊ ပစ္စယ သန္နိဿိတသီလ၏။ (အန္တောဂဓတာ၊

-မဓ။] ဆိုလိုရင်းကား “ဝစီဒွါရ မနောဒွါရတို့ဖြင့် မှတ်သားအပ်သော ကမ္မပထမြောက်သော ဝစီကံ မနောကံကို စောပနကာယ အသံဝရဒွါရဉ္စဖြစ်လျှင် စောပနကာယအသံဝရ ဟု ဆိုအပ်ရာ ရောက်သည်”ဟူလို။

၁။ သေသံ သမ္ပံပဝိယ။ ။ ဥပမာ-တံ ဒွါရပ္ပန္နံ(ထို ကာယဒွါရဉ္စဖြစ်သော) ကမ္မပထ မြောက်သော ဝစီကံ မနောကံမှ ကြွင်းသမျှ အကုသိုလ်ကို စောပနကာယအသံဝရဟု ဆိုအပ် သကဲ့သို့တည်း။

၂။ ကမ္မပထပထတထာ န ဝုစ္စတိ။ ။ ကမ္မပထ မြောက်သောအားဖြင့် ဝစီဒွါရဉ္စဖြစ်သော (အသတ်ခိုင်းခြင်း စသော) ကာယကံလည်း (ဝစီဒွါရဉ္စ ဖြစ်သည့်အတွက်) ကာယကံဟု မဆိုအပ်ရာရောက်၏။

၃။ ဉာဏသံဝရေပဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ။ ဤစကားဖြင့် ပစ္စယသန္နိဿိတနှင့် အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိ ကို သီလသံဝရဉ္စ မသွင်းဟုသိပါ။ ပစ္စည်း ၄-ပါးကို ပဋိသန္ခိ ယောနိသော-စသည်ဖြင့် ဉာဏ်ကိုဖြစ်စေ၍ ဆင်ခြင်ရသောကြောင့် ဉာဏသံဝရဉ္စ ပစ္စယသန္နိဿိတသီလကို သွင်းရ၏။ ပစ္စည်းကို ရှာဖွေရာဝယ် အချောင်သုံးစွဲလိုသူ၊ ဝီရိယနည်းသူတို့သာ မတရားရှာဖွေတတ်၏။ ဝီရိယရှိသူကား တရားသဖြင့်ရအောင် (ဆွမ်းခံသွားခြင်း-အစရှိသည်ဖြင့်) ဝီရိယအားထုတ်၍ ရှာ၏။ ထို့ကြောင့် အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလကို ဝီရိယသံဝရဉ္စ သွင်းရသည်။

စသည်]

မူလဋီကာနိဿယ

၆၀၅

အတွင်းဝင်သည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။) ဝိရိယသံဝရေ။ ဌ။ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိယာ၊ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ၏။ အန္တောဂဓတာ စ၊ ကိုလည်းကောင်း။ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊ ၏။

အကုသလကမ္မပထအဖွင့်

သရသေနေဝ၊ မိမိ၏ ဘိဇ္ဇနသဘောအားဖြင့်ပင်။ ပတနသဘာဝဿ၊ ကျခြင်းသဘောရှိသော။ ပါဏဿ၊ သတ္တဝါကို။ အန္တရာ ဧဝ၊ အသက်တမ်းမကုန်မီ အကြား၌ပင်လျှင်။ အတိဝ၊ လျင်စွာသာလျှင်။ ပါတနံ၊ ကျစေခြင်းသည်။ အတိပါတော၊ မည်၏။ သဏိကံ၊ ဖြည်းဖြည်း။ (သူ၏နေနိုင်ခွင့် အသက်တမ်း ကုန်ဆုံးမှ။) ပတိတုံ၊ ကျခြင်းငှာ။ အဒတွာဝ၊ မပေးမူ၍သာလျှင်။ သီဃံ၊ လျင်စွာ။ ပါတနံ၊ သည်။ (အတိပါတော၊ မည်၏။) ဣတိ အတ္ထော၊ [ပါတနံ + ပါတော၊ အတိဝ + ပါတော၊ အတိပါတော။ ဤနည်းအလို အတိသဒ္ဓါ သီဃအနက်ဟော။] ဝါ၊ တစ်နည်း။ အဘိဘဝိတွာ၊ လွမ်းမိုး၍။ (အတိက္ကမ္မကိုပင် “သတ္တာဒိဟိ အဘိဘဝိတွာ”ဟု ထပ်ဖွင့်သည်။) ပါတနံ၊ သည်။ အတိပါတော၊ မည်၏။ [ဤနည်းအလို အတိသဒ္ဓါ အတိက္ကမ္မ-အနက်ဟော။]

ပယောဂဝတ္ထုမဟန္တတာဒိဟိ၊ ပယောဂ၏ ကြီးသည်၏အဖြစ်၊ အရာဝတ္ထု၏ ကြီးသည်၏ အဖြစ် အစရှိသည်တို့ကြောင့်။ မဟာသာဝဇ္ဇတာ၊ မဟာသာဝဇ္ဇ၏ အဖြစ်သည်။ (ဟောတိ။ ကဿ၊ နည်း။) ဧတဟိ ပစ္စယေဟိ၊ ထိုပယောဂ ဝတ္ထုမဟန္တတာ အစရှိသော အကြောင်းတို့ကြောင့်။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာယ၊ ဖြစ်သော။ စေတနာယ၊ စေတနာ၏။ ဗလဝဘာဝတော၊ အားရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

ယထာဝုတ္တပစ္စယ ဝိပရိယာယေ၊ အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော အကြောင်း တို့၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်ခြင်းသည်။ (သတိ) ပိ၊ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ [ပယောဂဝတ္ထု

၁။ ပယောဂမဟန္တတာ။ ။ ပယောဂတစ်မျိုးတည်းပင် ဖြစ်သော်လည်း အဆောတလျင် ကိစ္စကိုပြီးစေသော စေတနာ၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖြည်းဖြည်းပြီးစေကာမူ ရှေ့ဇောဝီထိတို့မှ အထုံရသဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချသော ဇောစေတနာ၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပယောဂ၏ ကြီးပုံကိုသိပါ။ ဤသို့ ပယောဂကြီးသည် မဟာသာဝဇ္ဇဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဟု မှတ်ပါ။

-ဝတ္ထုမဟန္တတာ။ ။ သတ်အပ်သော သတ္တဝါက အယ် အကြီးကွဲပြားစေကာမူ (သေနတ်တစ်ချက်ဖြင့် ပစ်သတ်ခြင်းကဲ့သို့) ပယောဂ တူမျှနေပါသော်လည်း သတ္တဝါအကြီးကို သတ်ရာ၌ သတ်လိုသော စေတနာသည် ပို၍ထက်သန်ပြင်းထန်ရ၏။ ထို့ကြောင့် သတ်အပ်သော ဝတ္ထု၏ ကြီးခြင်းကိုလည်း မဟာသာဝဇ္ဇဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဟုမှတ်ပါ။

အဒိပစ္စယာနံ အမဟတ္တေပီ။-အနု။] တံတံ ပစ္စယေဟိ၊ ထိုထိုဂုဏဝန္တတာ အစရှိသော အကြောင်းတို့ကြောင်း။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာယ၊ သော။ စေတနာယ၊ ဧ။။ ဗလဝါဗလဝ ဝသေနဝ၊ အားရှိသည်၏အဖြစ်၊ အားမရှိသည်၏ အဖြစ်၏ အစွမ်းဖြင့်ပင်။ အပ္ပသာဝဇ္ဇမဟာသာဝဇ္ဇတာ၊ အပ္ပသာဝဇ္ဇ၏အဖြစ်၊ မဟာသာဝဇ္ဇ ၏အဖြစ်ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ဧ။။

ဒါဌာကောဋိကာဒိနံ၊ ဒါဌာကောဋိကမင်း အစရှိသူတို့၏။ (ဣဒ္ဓိမယောဓိယ၊ တန်ခိုးကို အသုံးပြုခြင်းဟူသော ပယောဂကဲ့သို့။) ကမ္မဝိပါကဇိဒ္ဓိမယော၊ ကံ၏ အကျိုးကြောင့်ဖြစ်သောတန်ခိုးကိုအသုံးပြုခြင်းဟူသော ပယောဂသည်။ ဣဒ္ဓိမယော၊ မည်၏။

သဂေါတ္တေဟိ၊ တူသောအနွယ်ရှိသူ လူတို့သည်။ ရက္ခိတာ၊ စောင့်ရှောက် အပ်သော အပျိုသည်။ ဂေါတ္တရက္ခိတာ၊ တာ-မည်၏။ [အနွယ်ကို ဟောသော ဂေါတ္တသဒ္ဓါဖြင့် သဂေါတ္တ လူတို့ကို ဌာနျုပစာရအားဖြင့် ယူပါဟု သိစေလို၍ “သဂေါတ္တေဟိ”ဟု ဖွင့်၏။] သဟဓမ္မိကေဟိ၊ အတူတကွ တရားကိုကျင့်သူတို့သည်။ ဝါ၊ တရားကျင့်ဖော် ကျင့်ဖက်တို့သည်။ ရက္ခိတာ၊ သည်။ ဓမ္မရက္ခိတာ၊ တာ-မည်၏။ [ရှေးနည်းအတိုင်း ဥပစာကြပါ။] သဿာမိကာ၊ ပိုင်ရှင်နှင့်တကွ ဖြစ်သော အပျိုသည်။ သာရက္ခာ၊ မည်၏။ [သဟ+အာရက္ခေန ယာဝတ္ထတိတိ သာရက္ခာ၊ သဿာမိကာ သာရက္ခာတိ၊ ယဿာ ဝတ္ထမာလာဒိနိ သာမိကတ္တာယ (မိမိက လင်ဖြစ်ခြင်းအကျိုးငှာ။) ဒိန္နာနိ၊ သာ တတော ပဋ္ဌာယ ပုရိသေ (လင် ဖြစ်မည့် ယောကျ်ားသည်။) အနာဂတေပိ သဿာမိကာတိ ဝုစ္ဆတိ။-မဓု။] ယဿ၊ အကြင် အပျိုကို။ ဂမနေ၊ သွားလာခြင်း၌၊ ရညာ၊ သည်။ ဒဏ္ဍော၊ ဒဏ်ကို။ ထပိတော၊ ထားအပ်ပြီ။ သာ၊ ထိုအပျိုသည်။ သ ပရိဒဏ္ဍာ၊ မည်၏။

အတ္တဘဉ္ဇကောတိ၊ ဟူသော ပါဠိဖြင့်။ ကမ္မပထပုတ္တံ၊ ကမ္မပထသို့ရောက်သော ဝိသံဝါဒနကို။ ဝုတ္တံ၊ ဟိ၊ မှန်။ တစ်နည်း (ကသ္မာ ဝိညာယတိ။) ဟိ (ယသ္မာ)၊ ကြောင့်။ သော၊ ဤ ကထာသည်။ ကမ္မပထကထာ၊ ကမ္မပထကို ဆိုကြောင်း

၁။ ဒါဌာကောဋိကာဒိနံ ဝိယ။ ။ ဒါဌာကောဋိက-မင်းသည် စိတ်ဆိုး၍ အစွယ်ကို ခေါက်လိုက်လျှင် စိတ်ဆိုးခံရသူ သေ၏။ ထိုအစွယ်ခေါက်ခြင်း ပယောဂသည် ကမ္မဝိပါကဇိဒ္ဓိ ပယောဂတည်း။ အာဒိဖြင့် သောတာပန်မဖြစ်မီက ဝေဿဝဏ်နတ်မင်း မျက်စောင်းထိုးခြင်းဟူသော ပယောဂကြောင့် ဘိလူးများသေရခြင်း စသည်ဝယ် မျက်စောင်းထိုးခြင်းဟူသော ပယောဂကို ယူပါ။ [ဒါဌာကောဋိကာဒိနံတိ တံနာမကာနံ ရာဇနံ၊ ဝိယာတိ ဣဒံ သရူပဒဿနံ။ သော ဟိ ဒါဌာကောဋိကရာဇာ ယဒါ အညံ ကုပ္ပတိ၊ အတ္တနော ဒါဋ္ဌ အင်္ဂုလိယာ အာကောဋေတိ၊ တဒါ ပရေသံ ဝစောဟောတိ။-မဓု။]

အဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၆၀၇

စကားတည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (အတ္တဘဉ္စကောတိ၊ ဖြင့်။ ကမ္မပထပုတ္တံ ဝုတ္တံ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ။) [အတ္တဘဉ္စက မဟုတ်လျှင် ကမ္မပထမမြောက်-ဟူလို။ သို့သော် မုသာဝါဒ ဝဇီရုစရိုက်ကား ဖြစ်၏။] အတ္တနော။ပ။အာဒိ၊ အစရှိသော စကားကို။ မုသာဝါဒ သာမညတော၊ မုသာဝါဒအားဖြင့် တူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝုတ္တံ။ [“ကမ္မပထ မြောက်သောကြောင့် ဆိုသည်မဟုတ်၊ မုသာဝါဒချင်းတူသောကြောင့် ဆိုသည်-ဟူလို။] ဟသာမိပ္ပာယေန၊ ရယ်ရွှင်ခြင်း၌ဖြစ်သောအလိုဖြင့်။ ဝိသံဝါဒန ပုရေက္ခာရဿေဝ၊ ချွတ်ယွင်းစေခြင်းကို ရှေးရှုပြုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏သာလျှင်။ ဝါ၊ ချွတ်ယွင်းစေလိုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏သာလျှင်။ မုသာဝါဒေါ (ဟောတိ)။ [ဧဝံဖြင့် ဝိသံဝါဒနာမိပ္ပာယ မပါဘဲ ရယ်မြူးလိုရုံသက်သက်ကား မုသာဝါဒ မဖြစ်ပါ-ဟူလို။ သမ္ပပ္ပလာပကား ဖြစ်စရာရှိ၏။]

သုညဘာဝန္တိ၊ ကား။ ပီတိ ဝိရဟိတတာယ၊ ချစ်ခင်နှစ်သက်ခြင်းမှ ကင်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ရိတ္တတံ၊ ကင်းဆိတ်သည်၏ အဖြစ်ကို။ (ကရောတိ-၌ စပ်။) အတ္တ ဝိပနူတာယ၊ အနက် အဓိပ္ပာယ်၏ ဖောက်ပြန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ဆဲသောစကား၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်က ဖောက်ပြန်ကြမ်းတမ်း သောကြောင့်။) ဟဒယင်္ဂမာ၊ စိတ်နှလုံးသို့ ရောက်သည်။ (နှလုံး အသည်း စွဲလောက်သည်။) န (ဟောတိ)။

အဂ္ဂဏှန္တေတိ၊ကား။ အသဒ္ဒဟန္တေ၊ မယုံကြည်လတ်သော်။ ကမ္မပထဘောဒေါ၊ ကမ္မပထ အထူးအပြားသည်။ န ဟောတိ။ [“ကမ္မပထဘောဒေါနတ္ထိ”၌ နတ္ထိကို “န ဟောတိ”ဟု ဖွင့်သည်။] ပန၊ ထိုသို့ပင် ယုံကြည်မှ ကမ္မပထ မြောက်ပါသော်လည်း။ ယောကောစိ၊ အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ခုသော။ (ကမ္မပထမြောက်၊ မမြောက် အားလုံး ဖြစ်သော။) သမ္ပပ္ပလာပေါ၊ သည်။ ဒွိဟိ၊ ကုန်သော။ သမ္ဘာရေဟိ၊ အကြောင်း အဆောက်အဦတို့ကြောင့်။ (အင်္ဂါတို့ကြောင့်။) သိဇ္ဈတိ၊ ပြီးစီး၏။ ဣတိ၊ မှတ်အပ်၏။

အတ္တနော၊ မိမိ၏ အထံသို့။ ပရိဏာမနံ၊ ညွတ်စေခြင်းသည်။ စိတ္တေနေဝ၊ စိတ်အားဖြင့် သာလျှင်။ (ဟောတိ။) [ဧဝံဖြင့် သူတစ်ပါး၏ ပစ္စည်းကို အဒိန္နာဒါန-ကဲ့သို့ ဂိုဏ်းနှုတ်တို့ဖြင့် မိမိအထံသို့ ရောက်အောင် ညွတ်စေခြင်းကို ကန့်။] ဣတိ ဝေဒိတမ္ပံ၊ မိစ္ဆာ ပဿတိတိ၊ ကား။ ဝိတထံ၊ မမှန်ဘဲ။ ပဿတိ၊ မြင်တတ်၏။

☞ ကောဋ္ဌာသဘောတိ၊ ကား။ ဖဿပဉ္စမကာဒိသု၊ ဖဿပဉ္စမက အစရှိကုန်သော၊ စိတ္တင်္ဂကောဋ္ဌာဿသု၊ စိတ်၏ အင်္ဂါဖြစ်သော အဖို့အစုတို့တွင်။ ယေကောဋ္ဌာသာ၊ တို့သည်။ ဟောန္တိ၊ ရှိကုန်၏။ တတော၊ ထို အဖို့အစုအားဖြင့်။ ဣတိ အတ္ထော။

စေတနာ၊ စေတနာကို။ ကမ္မပထေသု၊ ကမ္မပထတို့၌။ န ဝုတ္တာ နန၊
ဟောတော်မမူအပ်သည် မဟုတ်ပါလော။ [“ပါဏာတိပါတော ဟောတိ”
စသည်ဖြင့်သာ ဟောတော်မူ၏ “ပါဏာတိပါတစေတနာ ဟောတိ”ဟု ဟောတော်
မမူ။] ဣတိ၊ ကြောင့်။ ပဋိပါဋိယာ၊ အစဉ်အားဖြင့်။ သတ္တန္တံ၊ ခုနစ်ပါးကုန်သော
ပါဏာတိပါတ စသည်တို့၏။ ကမ္မပထဘာဝေါ၊ ကမ္မပဏ၏ အဖြစ်သည်။
နယုတ္တောနန၊ မသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ ဣတိ၊ ဤကား စောဒနာတည်း။ (န
ယုတ္တော၊ မသင့်သည်ကား။) န၊ မဟုတ်။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) အဝစနဿ၊
စေတနာကို မဟောခြင်း၏။ အညဟေတုတ္တာ၊ အခြားအကြောင်းရှိသည်၏
အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ဟိ၊ ချဲ့။ စေတနာယ၊ ၏။ အကမ္မပထတ္တာ၊ ကမ္မပထ
မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ကမ္မပထရာသိမှီ၊ ကမ္မပထ တရားအစ၌။ အဝစနံ၊
မဟောခြင်းသည်။ န၊ မဟုတ်။ ပန၊ အဟုတ်ကား။ ကဒါစိ၊ ၌။ (အင်္ဂါ ညီညွတ်ရာ
တစ်ရံတစ်ခါ၌။) ကမ္မပထော၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ သဗ္ဗဒါ (ကမ္မပထော) န
(ဟောတိ)။ ကမ္မပထဘာဝဿ၊ ကမ္မပထ အဖြစ်၏။ ဣတိ (တသ္မာ) အနိယတတ္တာ၊
ဤသို့ မမြဲသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အဝစနံ၊ မဟောခြင်းသည်။ (ဟောတိ)။ ပန၊
ဆက်။ ယဒါ ကမ္မပထော ဟောတိ။ တဒါ၊ ၌။ ကမ္မပထရာသိ သင်္ဂဟော၊
စေတနာကို ကမ္မပထ အဖို့အစ၌ သင်္ဂြိုဟ်ရေတွက်ခြင်းကို ။ န နိဝါရိတော၊
မတားမြစ်အပ်၊ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

၂ ပဉ္စ ၥပ။ စေတနာဟူသော ဤ သိက္ခာပဒဝိဘင်း ပါဠိတော်စကားနှင့်။
(ဝိရောဓံ-၌ စပ်။) အဒိန္နာဒါနာဒိနံ၊ အဒိန္နာဒါန အစရှိသော ကမ္မပထတို့၏။

၁။ န ဟိ စေတနာယ။ ပ။ န နိဝါရိတော။ ။ “အညဟေတုတ္တာ” ဟူသော ဟိတ်ကို
ချဲ့လို၍ “နဟိ” စသည်ကိုမိန့်သည်။ စေတနာကို ကမ္မပထ မဟုတ်သောကြောင့် ကမ္မပထရာသိ၌
မဟောသည်မဟုတ်ပါ။ ကမ္မပထအဖြစ်က မမြဲသောကြောင့် မဟောခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အင်္ဂါစုံညီသော
စေတနာအတွက် ကမ္မပထအဖြစ်ကို မတားမြစ်ပါ။ [ဤစကားအရ “အညဟေတု”ဟူသည်
“ကမ္မပထအဖြစ်၏နိယတ မဟုတ်ခြင်းဟူသော အကြောင်းတည်း”ဟု မှတ်ပါ] မရ၌ “တမေဝတ္ထံ
ဗျတိရေကမုဓေန ဝိဝရိတံ ယဒါပနာတိ အာဒိဝုတ္တံ”ဟု တွေ့ရ၏။ ယဒါပန-စသော ဝါကျသည်
ဝိတ္ထာရ-မဟုတ်နိုင်၊ ဆက်၍ပြသော ဝါကျသာတည်း။ ထို့ကြောင့် ထိုအဖွင့်ကို စဉ်းစားပါ။

၂။ ပဉ္စသိက္ခာပဒါ။ ပ။ ပရိဟရိဿတိ။ ။ ဤ၌ “အဒိန္နာဒါနံ သတ္တာရမ္ပဏံ ဝါ” အရ
သတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံပြု၏ဟူသော စကားသည် သိက္ခာပဒဝိဘင်း ပါဠိတော်၌ လာလတ္တံ့ဖြစ်သော
“ပဉ္စသိက္ခာပဒါ ပရိတ္တာရမ္ပဏာ ဧဝ-ပရိတ္တဖြစ်သော ကာမပရမတ် တရားကိုသာ

အဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၆၀၉

သတ္တာရမ္မဏဘာဝ ဝီရောဓံ၊ သတ္တဝါဟူသော အာရုံရှိသည်၏ အဖြစ်ကိုဆိုကြောင်း စကား၏ ဆန့်ကျင်ပုံကို။ (ဆန့်ကျင်သကဲ့သို့ ဖြစ်ပုံကို။) သတ္တသင်္ခါတေ။ပ။ ပဝတ္တိတောတိ၊ ဟူ၍။ သယမေဝ၊ အန္တကထာဆရာ ကိုယ်တိုင်ပင်။ ပရိဟရိဿတိ၊ ရှောင်လွှဲလတ္တံ့။ [ဝိဘင်းအဋ္ဌကထာ၌ ဖြေဆိုလတ္တံ့။]

နတ္ထိ သတ္တာ ဩပပါတိကာတိ၊ ဟူ၍၊ ပဝတ္တမာနာပိ၊ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ ဝါ၊ ဖြစ်သည်လည်း ဖြစ်သော။ ဒိဋ္ဌိ၊ ဒိဋ္ဌိသည်။ တေဘူမကဓမ္မဝိသယာဝ၊ တေဘူမကတရားဟူသော အာရုံရှိသည်သာ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သင်္ခါရာ ရမ္မဏတာ၊ သင်္ခါရဟူသော အာရုံရှိသည်၏ အဖြစ်ကို။ ဝုတ္တာ။ [“နတ္ထိ သတ္တာ ဩပပါတိကာ” ဟူရာ၌ ဒိဋ္ဌိသည် သတ္တဝါ ပညတ်ကို အာရုံပြုသကဲ့သို့ ဖြစ်သော်လည်း “သတ္တာ” အရ တေဘူမကဓမ္မတို့ပင် ရသောကြောင့် “မိတ္တာဒိဋ္ဌိ။ပ။သင်္ခါရာ ရမ္မဏာဝ”ဟု အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုသည်။]

[“ကထာ ဝိပါကနိသန္တ ဖလ္လာနိ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ” ကို ဖွင့်ပြလို၍ “ဝိပါက” စသည်မိန့်။] ဝိပါကနိသန္တဖလ္လာနိ၊ ဝိပါကအကျိုး နိသန္တအကျိုးတို့သည်။ ယထာဏ္ဏမံ၊ စွာ။ နိရယာဒိဝိပါကဒုဂ္ဂတတာဒီနိ၊ ငရဲ အစရှိသည်၌ ဖြစ်သော ဝိပါကစိတ်ဟူသော မုချအကျိုး၊ အရပ်အမောင်း မကောင်းသူ၏ အဖြစ် အစရှိသည်တို့တည်း။ [ဝိပါကနှင့် နိရယာဒိဝိပါက၊ နိသန္တဖလနှင့်ဒုဂ္ဂတတာဒီ”ဟု အစဉ်အတိုင်း တွဲပါ။]

အကုသလကမ္မပထကထာဝတ္ထုနာ၊ သည်။ နိဋ္ဌိတာ။

ဒိဋ္ဌိ-ဒိဋ္ဌိ-ဒိဋ္ဌိ

အာရုံပြု၏”ဟူသော စကားနှင့် ဆန့်ကျင်သကဲ့သို့ဖြစ်၏။ သို့သော် သတ္တဝါ ဟု ဆိုသော်လည်း အစစ်အမှန်အားဖြင့် သတ္တဝါမရှိ၊ သင်္ခါရဖြစ်သော ပရမတ်သံာရှိသောကြောင့် ထို ပရမတ်တရားကို အာရုံပြုရကား မဆန့်ကျင်ပါ-ဟု ထို ဝိဘင်းအဋ္ဌကထာ၌ ကိုယ်တိုင်ဖြေလတ္တံ့။

၁။ နိရယာဒိဝိပါကဒုဂ္ဂတတာဒီနိ။ ။ ဝိပါကပဒေန နာမံ ဒဿိတံ- (“ဝိပါကဓမ္မာ” ဟူသော မာတိကာပုဒ်၌ ဝိပါကသဒ္ဓါသည် နာမ်ဝိပါကတရားကိုဇ္ဇာသကဲ့သို့) ဤ ဝိပါကဖလကို ပြရာ၌လည်း ဝိပါကသဒ္ဓါဖြင့် နာမ်ဝိပါကတရားကို ပြသည်။ ငရဲစသည်၌ဖြစ်ရသော နာမ်ဝိပါကသည် ကံတရား၏ တိုက်ရိုက်အကျိုး(မုချအကျိုး)တည်း။ ဒုဂ္ဂတတာ စသောအကျိုးသည် နိသန္တဖလ (အကျိုးဆက်)တည်း။ [ဒုဂ္ဂတတာနာမ-အာရောဟပရိကာဟဝသေန (ကိုယ်လုံးကိုယ်ပေါက်၏ အစွမ်းဖြင့်) ဒုဇ္ဈာတတာ-မကောင်းဖြစ်သူ၏ အဖြစ်တည်း။-မဓု။]

-ဒုဂ္ဂတတာဒီနိ။ ။ အာဒိသဒ္ဓေန အလဒ္ဓါလာဘော (မရအပ်သေးသော လာဘ်ကိုမရခြင်း)၊ လဒ္ဓဝိနာသော (ရအပ်ပြီးလာဘ်၏ ပျက်စီးခြင်း)၊ ဣစ္ဆိတာနံ ဘောဂါနံ ကိစ္ဆပဋိလာဘော (အလိုရှိအပ်သော စည်းစိမ်တို့ကို ပင်ပင်ပန်းပန်းရှာမှ ရခြင်း)၊ ရာဇာဒိဟိ (ရန်သူမျိုးငါးပါးတို့နှင့်)

ကုသလကမ္မပထအဖွင့်

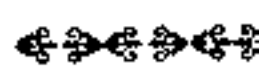
“ပါဏာတိ။ပ။ဝိရတိယောတိ ဧတံ၊ဟူသော ဤစကားကို။ ယာဟိ ဝိရတိဟိ၊ အကြင် ဝိရတိတို့နှင့်။ သမ္ပယုတ္တာ၊ ကုန်သော။ စေတနာ၊ စေတနာတို့ကို။ ကာယ ဝစီကမ္မာနိတိ၊ ကာယကံ၊ ဝစီကံတို့ ဟူ၍။ ဝုစ္ဆန္တိ၊ ကုန်၏။ တာသံ စ၊ ထိုဝိရတိတို့၏လည်း။ ကမ္မပထဘာဝေါ၊ ကမ္မပထ၏အဖြစ်သည်။ ယုတ္တော၊ သင့်၏။ ဣတိကတွာ၊ ဤသို့ နှလုံးပြု၍။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ။ တထာဟိ၊ ထို့ကြောင့်ပင်။ ပဋိပါဋိယာ။ပ။ဝိရတိယောပိတိ၊ ဟူ၍။ ဝက္ခတိ၊ ဆိုလတ္တံ့။

အလ္လသသမံသန္တိ၊ ကား။ ဇီဝမာနကသသမံသံ၊ အသက်ရှင်ဆဲဖြစ်သော ယုန်၏အသားကို။ (လဒ္ဒံ၊ ဝဋ္ဋတိ-၌ စပ်။) ဝေါရောပေတာ၊ ခွင်းဖူးသည်။ ဟုတွာ။ နာဘိဇာနာမိ၊ မသိရပါ။

ဒုဿိလျာဒါရမ္မဏာ (ဒုဿိလျ+အာဒိ+အာရမ္မဏာ)၊ ပါဏာတိပါတစသော သိလျ အစရှိသည်တို့၏ အာရုံဖြစ်သော ဇီဝိတိန္ဒြေ အစရှိသည်တို့သည်။ ဒါရမ္မဏာ၊ ထိုကုသလကမ္မပထတို့၏ အာရုံတို့တည်း။ [“တဒါရမ္မဏာနိ”ဟု ဆိုလိုလျက် “နိ” ကို အာပြုထားသည်။ [ဒုဿိလျာဒိ၌ အာဒိဖြင့် အဘိဇ္ဈာ စသည်ကို ယူလိုဟန် တူသည်။]

ဇီဝိတိန္ဒြေယာဒိ အရမ္မဏာ၊ ဇီဝိတိန္ဒြေ အစရှိသော အာရုံရှိကုန်သော ကုသလ ကမ္မပထတို့သည်။ ကထံ၊ အဘယ်နည်းဖြင့်။ ဒုဿိလျာဒိနိ၊ ဒုဿိလျ

သာဓာရဏဘောဂတာ (ဆက်ဆံရသော စည်းစိမ်ရှိခြင်း) ဣတိ ဇီဝမာဒယော သင်္ဂဟိတာ။- အနု။ အချုပ်မှာ-နာမ်ဝိပါက် မကောင်းကျိုးမှတစ်ပါး ကိုယ်ဆင်းရဲ စိတ်ဆင်းရဲကြောင်း မကောင်းကျိုးဟူသမျှကို “နိသန္တဖလ”ဟုချည်း ဆိုလိုသည်။



၁။ ပါဏာတိ။ပ။ကတွာ ဝုတ္တံ။ ။ ကမ္မပထဟူသည် သုဂတိ ဒုဂ္ဂတိသို့ ရောက်ခြင်း၏ အကြောင်းကံတည်း။ သို့ပါလျက် အဘယ်ကြောင့် ကုသလကမ္မပထကိုပြရာ၌ “ပါဏာတိပါတာ ဒိဟိ။ပ။ ဝိရတိယော”ဟု ဝိရတိကို ကမ္မပထအရကောက်ယူရပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ပါဏာတိပါတ။ပ။ဝုတ္တံ”ဟု ဋီကာဆရာ ဖြေသည်။ ဆိုလိုရင်းကား-ကုသလကမ္မပထအရာ၌ ဝိရတိနှင့်ယှဉ်သော စေတနာတို့ကို ကာယကံ ဝစီကံဟု ဆိုလိုရင်းပင်ဖြစ်၏။ သို့သော် ထိုစေတနာနှင့်ယှဉ်ပက် ဝိရတိတို့လည်း စေတနာကို အကြောင်းပြု၍ ကံဟူသောအမည် ရသင့်၏ဟု နှလုံးသွင်းခြင်းကြောင့် ဝိရတိကို ကမ္မပထအရ၌ ယူထားသည်-ဟူလို။ ထို့ကြောင့်ပင် “ဓမ္မတော”အရ ကမ္မပထ၏ တရားကိုယ်ကို ကောက်ပြရာ၌ “ပဋိပါဋိယာ သတ္တ (ရှေ့ ကုသလ ကမ္မပထတရား ၇-ပါးတို့သည်) စေတနာပိ ဝုစ္ဆန္တိ၊ ဝိရတိယောပိ”ဟု အဋ္ဌကထာဆရာ မိန့်လတ္တံ့။

အဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၆၁၁

အစရှိသည်တို့ကို။ (ပါဏာတိပါတ စသော ဒုဿီလျှ စသည်တို့ကို။) ပဗဟန္တိ၊ ပယ်စွန့်နိုင်ကုန်သနည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့ မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့်။ တံ၊ ထို ဒုဿီလျှ အစရှိသည်တို့ကို ပယ်စွန့်နိုင်ပုံကို။ ဒသေတုံ၊ ငှာ။ ယထာ ပနာတိအာဒိ၊ ကို။ (သင်္ဂဟကာရေန။) ဝုတ္တံ။ ပြီ။

အနဘိဇ္ဈာပ။ ပ။ ဝိရမန္တဿာတိ၊ ဟူသောပုဒ်၏။ အဘိဇ္ဈံ၊ အဘိဇ္ဈာကို။ ပဗဟန္တဿ၊ ပယ်စွန့်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌။ ဣတိ အတ္ထော၊ သည်။ (ဟောတိ။) ဟိ၊ မှန်။ မနောဒုစ္စရိတာ၊ မနောဒုစ္စရိက်မှ။ ဝိရတိ၊ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည်။ န အတ္ထိ။ (ကဿာ။) အနဘိဇ္ဈာဒိဟေဝ၊ အနဘိဇ္ဈာ အစရှိသော တရားတို့သည်ပင်။ တပ္ပဟာနတော၊ ထို မနောဒုစ္စရိက်ကို ပယ်နိုင်ခြင်းကြောင့်တည်း။ [“အနဘိဇ္ဈာဖြစ်လျှင် အဘိဇ္ဈာကို၊ အဗျာပါဒဖြစ်လျှင် ဗျာပါဒကို၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိဖြစ်လျှင် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကို ပယ်စွန့်နိုင်ခြင်းကြောင့် မနောဒုစ္စရိက်မှ ရှောင်ကြဉ်ဖို့ရန် ဝိရတိဖြစ်စရာ မလို” ဟု ဆိုလိုသည်။]

ကမ္မပထသံသန္တနအဖွင့်

ကမ္မပထပုတ္တာနံ၊ ကမ္မပထသို့ ရောက်ကုန်သော။ ဒုဿီလျာဒိနံ၊ ဒုဿီလျှ အစရှိကုန်သော။ အသံဝရာနံ၊ အသံဝရတို့၏ လည်းကောင်း။ တထာ၊ ထို့အတူ ကမ္မပထသို့ ရောက်ကုန်သော။ ဒုစ္စရိတာနဉ္စ၊ ဒုစ္စရိက်တို့၏ လည်းကောင်း။ အကုသလ ကမ္မပထေဟိ၊ အကုသလ ကမ္မပထတို့နှင့် လည်းကောင်း။ (အတ္ထတော နာနတ္တာ ဘာဝဒဿနံ-၌စပ်။) ကမ္မပထ ပတ္တာနမေဝ၊ ကမ္မပထသို့ ရောက်သည်ပင်လျှင် ဖြစ်ကုန်သော။ သုဿီလျာဒိနံ၊ ကုန်သော။ သံဝရာနံစ၊ တို့၏လည်းကောင်း။ တထာ၊ ထို့အတူ ကမ္မပထသို့ ရောက်ကုန်သော။ သုစ္စရိတာနံ စ၊ တို့၏လည်းကောင်း။ ကုသလကမ္မ ပထေဟိ စ၊ တို့နှင့်လည်းကောင်း။ အတ္ထတော၊ လိုရင်းအနက်အားဖြင့်။

၁။ ကမ္မပထပုတ္တာနံ။ ပ။ ကေဝိ ဝဒန္တိ။ ။ “ကမ္မပထပုတ္တာနံ” မှစ၍ “ဝဒန္တိ” တိုင်အောင် ကေဝိဝါဒကို ၂-နည်းပြထား၏။ ထိုတွင် ပထမနည်းဝယ် “ကမ္မပထပုတ္တာနံ ဒုဿီလျာဒိနံ အသံဝရာနံ” ၌ ဒုဿီလျာဒိနံ အရ အသံဝရ အစ၌ပြခဲ့သော အသံဝရ တရားကိုယ်ဖြစ်သော ဒုဿီလျှ၊ မုဋ္ဌသစ္စ၊ အညာဏ၊ အက္ခန္တိ၊ ကောသဇ္ဇတို့ကိုယူပါ။ တထာဖြင့် “ကမ္မပထပုတ္တာနံ” ကို ပြန်၍ညွှန်းသောကြောင့် “တထာဒုစ္စရိတာနံ” ဖြင့် ကမ္မပထမြောက်သော ဒုစ္စရိက်တို့ကို ပြ၏။ ထို ဒုဿီလျာဒိအသံဝရနှင့် ဒုစ္စရိတတို့၏ အကုသလကမ္မပထနှင့် လိုရင်းအနက် (တရားကိုယ်) အားဖြင့် မထူးခြားဘဲ တစ်သားတည်း ရောနှောပုံကိုပြခြင်းသည် ကမ္မပထသံသန္တန မည်၏။ [“ကမ္မပထပုတ္တာနမေဝ စ သုဿီလျာဒိနံ” စသည်၌လည်း ဤနည်းကို မှီးပါ။]

နာနတ္တာဘာဝဒဿနံ၊ ထူးကုန်သည်၏ အဖြစ်၏ မရှိပုံကို ပြခြင်းသည်။ (ကမ္မပထသံသန္တနံ၊ မည်၏။) အထ ဝါ၊ ကား။ တေသံ၊ ထို အသံဝရဒုစရိုက်၊ အသံဝရသုစရိုက်တို့၏။ ဖဿဒွါရာဒိဟိ၊ ဖဿဒွါရ အစရှိသည်တို့နှင့်။ အဝိရော ဘောဝေန၊ ဆန့်ကျင်ခြင်း မရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဒိပနံ၊ ပြခြင်းသည်။ ကမ္မပထသံသန္တနံ၊ မည်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ကေစိ ဝဒန္တိ။

၂။ တဒေတံ (တံ+ဒေတံ)၊ ထို ကေစိဆရာတို့၏ စကားကို။ ဝိစာရေတဗ္ဗံ၊ စိစစ်ထိုက်၏။ ဟိ၊ ချဲ့။ ပဉ္စဖဿ။ ပ။ ဒွါရေသု၊ ၅-ပါးသော ဖဿဒွါရ၊ ၅-ပါးသော အသံဝရဒွါရ၊ ၅-ပါးသော သံဝရဒွါရတို့၌။ ဥပ္ပနာနံ၊ ကုန်သော။ အသံဝရာနံ၊ တို့၏လည်းကောင်း။ သံဝရာနံ စ၊ တို့၏လည်းကောင်း။ ကမ္မပထတာ၊ ကမ္မပထတို့၏ အဖြစ်သည်။ န အတ္ထိ။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) ပါဏာတိပါတာဒိနံ၊ တို့၏ လည်းကောင်း။ ပရသန္တက။ ပ။ အာဒိနံ စ၊ သူတစ်ပါးတို့၏ ဥစ္စာဟူသော တည်ရာ အာရုံရှိသော အဘိဇ္ဈာဟူသော လောဘ၊ တစ်ပါးသော သတ္တဝါဟူသော အာရုံရှိသော ဗျာပါဒ၊ အဟေတုကဒိဋ္ဌိ အစရှိသည်တို့၏လည်းကောင်း၊ တေသုဒွါရေသု၊ ထိုပဉ္စ ဖဿဒွါရ၊ ပဉ္စ အသံဝရဒွါရ၊ ပဉ္စသံဝရဒွါရတို့၌။ အနုပ္ပတ္တိတော၊ မဖြစ်ခြင်းကြောင့် တည်း။ [ရူပါရုံ စသော ပဉ္စာရုံကို အာရုံမပြုကြောင်း ထင်ရှားဖို့ရာ ပရသန္တကဝတ္ထု စသော အာရုံတို့ကို ထည့်၍ပြထားသည်။]

၁။ အထ ဝါ။ [တေသံတံ အသံဝရဒုစရိုတာဒိနံ။-မဂု။] ပြအပ်ခဲ့သော အသံဝရဒုစရိုက်၊ သံဝရ သုစရိုက်တို့၏ ဖဿဒွါရ အစရှိသည်တို့နှင့် မဆန့်ကျင်ပုံကို ပြခြင်းသည် ကမ္မပထသံသန္တနံ မည်၏။ ဤသို့ ကေစိဆရာတို့ ဆိုကြသည်။]

၂။ တဒေတံ ဝိစာရေတဗ္ဗံ-နဟိ ။ ။ ထို၂-ဝါဒလုံးပင် စဉ်းစားစရာရှိသည်ဟု စကားပလ္လင်ခံ၍ “န ဟိ” စသည်ဖြင့် ချဲ့သည်။ ထို အကျယ်ကား-“န ဖဿဒွါရန္တရုပ္ပန္တံ ကမ္မန္တရံ ဟောတိတိ”တိုင်အောင်တည်း။ [န ဟိ၌ “ဟိ ယသ္မာ”ဟု ပေး၍ ထို ဣတိကျမှ “ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ ဝိစာရေတဗ္ဗံ၊ ဤ”ဟုလည်း ပြန်လှည့်နိုင်သည်။]

၃။ ပဉ္စ ဖဿ။ ပ။ အနုပ္ပတ္တိတော။ ။ စက္ခုသမ္ပ သာဒွါရ။ ပ။ ကာယသမ္ပဿဒွါရကို ပဉ္စ ဖဿဒွါရ ဟုဆို၏။ ထို ပဉ္စဖဿဒွါရ၊ စက္ခုအသံဝရ-စသော ပဉ္စ အသံဝရဒွါရ၊ ပဉ္စ သံဝရဒွါရတို့၌ဖြစ်သော အသံဝရ-သံဝရတရားတို့သည် ကမ္မပထမမြောက်၊ ဘာကြောင့်နည်း- ပါဏာတိပါတ-စသော ကမ္မပထ ၇-ပါး၊ ပရသန္တကဝတ္ထုလောဘ (အဘိဇ္ဈာ)၊ ပရသတ္တာ ရမ္မဏဗျာပါဒ၊ အဟေတုက-စသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့၏ ထို၅-ဒွါရတို့၌ မဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ ထိုသို့မဖြစ်လျှင် ထို ပဉ္စဒွါရ၌ဖြစ်သော ဒုဿီလျှ-စသော အသံဝရ၊ သီလ-စသော သံဝရတို့သည် ကမ္မပထ မမြောက်ရကား “ကမ္မပထနှင့်တရားကိုယ်အရကောက် မထူးကြောင်းကို ပြသော စကားသည် ကမ္မပထသံသန္တနံ မည်၏”ဟု ပဆိုထိုက်။ ထို့ကြောင့် ထိုစကားကို စဉ်းစားသင့်သည်-ဟုလို။

စ၊ သည်သာ မကသေး။ တိဝိကောယဒုစရိတာဒိနိ၊ ၃-ပါးအပြားရှိသော ကာယဒုစရိက် အစရှိသည်တို့သည်။ ကမ္မပထတိ၊ ကမ္မပထတို့ဟူ၍။ ပါကဋာဒေါ၊ ကုန်သည်သာ။ ဣတိ၊ ကြောင့်၊ တေသံ၊ ထိုကာယဒုစရိက် အစရှိသည်တို့၏၊ ကမ္မပထဟိ၊ တို့နှင့်။ နာနတ္တာဘာဝဒဿနေန၊ ထူးကုန်သည်၏ အဖြစ်၏ မရှိခြင်းကို ပြခြင်းဖြင့်။ ကိ၊ အဘယ် အကျိုးရှိအံ့နည်း။

၁၊ သည်သာ မကသေး။ ယတော၊ အကြင် ဖဿဒွါရ အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ခြင်းကြောင့်။ တေသံ၊ ထို ဒုစရိက် သုစရိက် အသံဝရ သံဝရ တို့၏။ ဖဿဒွါရာဒိဟိ၊ ဖဿဒွါရ အစရှိသည်တို့နှင့်။ အဝိရောဘောဝေန၊ မဆန့်ကျင်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဒိပနာ၊ ပြခြင်းသည်။ သိယာ၊ ၏။ ဒုစရိတာနံ၊ တို့၏လည်းကောင်း။ သုစရိတာနံ စ၊ တို့၏လည်းကောင်း။ ဖဿဒွါရာဒိဝသေန၊ ဖဿဒွါရ အစရှိသည်၏ အစွမ်းဖြင့်။ (သာ) ဥပ္ပတ္တိ၊ ကို။ န ဒိပိတာ၊ မပြအပ်ခဲ့။ အသံဝရာနံ၊ တို့၏လည်းကောင်း။ သံဝရာနံ စ၊ တို့၏လည်းကောင်း။ (သာဥပ္ပတ္တိ)ပိ၊ ကိုလည်း၊ န(ဒိပိတာ)။

ပန၊ အနွယ် ကား။ ကေဝလံ၊ သက်သက်။ (ကေစိဆရာတို့ ဆိုသကဲ့သို့ ကမ္မပထပတ္တ ဒုဿိလျ-စသည်တို့၏ ကမ္မပထတို့နှင့် ရောနှော၍ ပြခြင်းမဖက်

၁။ တိဝိကောယဘာဝဒဿနေန။ ။ ဤစကားသည် "တထာ ဒုစရိတာဒိနိ"ကို အပြစ်ပြသော စကားတည်း။ ကာယဒုစရိက်၊ သုစရိက်စသည်တို့ကား ကမ္မပထဟု ထင်ရှားပြီး ဖြစ်၏။ ထိုသို့ ထင်ရှားပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဒုစရိက် သုစရိက်တို့၏ ကမ္မပထတို့နှင့် အထူးမရှိကြောင်းကို ပြခြင်းဖြင့် အကျိုးမရှိ။ ထို့ကြောင့် "ဒုစရိတာဒိနိ"ဟူသော စကားလည်း စဉ်းစားဖွယ်ရှိသည်-ဟူလို။ ["တိဝိဒုစရိတာဒိနိ စ ကမ္မပထတာ ပါကဋာဒေါတိ"ဟု ရှိလျှင် စာသွားကောင်း၏။]

၂။ န ပပဒိပနာ သိယာ။ ။ ဤစကားသည် "အထ ဝါ တေသံ ဖဿဒွါရာဒိဟိ" စသော ဒုတိယ ကေစိဝါဒ၏အပြစ်ကို ပြသော စကားတည်း။ [ယတော-စသော အနိယမ ဝါကျကို ရှေးဦးစွာ အနက်ပေးပါ။ ယတောတိ ဖဿဒွါရာဒိသု ဥပ္ပတ္တိတော ဒိပနာသိယာ၊ သာ ဥပ္ပတ္တိ န ဒိပိတာတိ ယောဓနာ။-မဝ။] အဋ္ဌကထာ ကမ္မပထသံသန္တန အခန်းကို ကြည့်ပါ။ ထိုအခန်း၌ ဖဿဒွါရတို့၏ အစွမ်းဖြင့် ဒုစရိက် သုစရိက် အသံဝရ သံဝရတို့၏ဖြစ်ပုံကို မပြခဲ့။ ထို့ကြောင့် "ထို ဒုစရိက်စသည်တို့၏ ဖဿဒွါရ စသည်တို့နှင့် မဆန့်ကျင်ပုံကို ရောနှော၍ ပြဖွယ်မလိုရကား ထို မဆန့်ကျင်ပုံကို ပြသောစကားသည် ကမ္မပထသံသန္တန မည်၏"ဟု ဆိုအပ်သော ဝါဒကိုလည်း စဉ်းစားထိုက်သည်-ဟူလို။

၃။ ကေဝလံပဒိပိတာ။ ။ "န စ ဒုစရိတာနံပပဒိပိတာဒိဝသေန ဥပ္ပတ္တိ ဒိပိတာ" ဟူသော ဗျုတ်ရေကကိုကြည့်၍ "ဒုစရိတ သုစရိတ သံဝရ အသံဝရတို့၏ ဖဿဒွါရ-စသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပုံကို ပြခြင်းနှင့် မရောယှက်သည်ကို "ကေဝလံ"ဟု ဆိုသည်ဟု

သက်သက်။) ဖဿဒွါရာဒိဝသေန၊ ဖဿဒွါရ အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဥပ္ပန္နာနံ၊ ကုန်သော။ အသံဝရာနံ၊ တို့၏လည်းကောင်း။ သံဝရာနံ စ၊ တို့၏လည်းကောင်း။ ကာယကမ္မာဒိတာ၊ ကာယကံ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ကို။ ဒိပိတာ၊ ပြီ။

၁ စ၊ ဆက်။ ဧတ္တကံ၊ ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော အသံဝရ သံဝရတို့၏ ကာယကံ စသည်၏အဖြစ်ကို ပြကြောင်းစကားမျှသည်။ ကမ္မပထသံသန္တနံ၊ သည်။ ယဒိ(ဟောတိ။ ဧဝံ သတိ)။ အကုသလံ။ပ။နုပ္ပဇ္ဇတိတိ အာဒိ၊ အစရှိသော စကားသည်။ ကမ္မပထသံသန္တနံ၊ သည်။ န သိယာ၊ မဖြစ်တော့ရာ။

၂ ဒောပိ၊ ဤအသံဝရ သံဝရတို့၏ ကာယကံ အစရှိသည်၏အဖြစ်ကို ပြကြောင်း စကားသည်လည်း။ ဆ ဖဿဒွါရာဒိဟိ၊ ဆ ဖဿဒွါရ အစရှိသည်တို့နှင့်။ အဝိရောဓဒိပနာ၊ မဆန့်ကျင်ပုံကို ပြကြောင်းစကားသည်။ (ဟောတိ။) ဣတိ၊ စေ၊ ဤသို့ ဆိုငြားအံ့။ (ဧဝံသတိ၊ ဤသို့ ဆိုလတ်သော် = ဤသို့ဆိုတိုင်းမှန်လျှင်။)

မှတ်ပါ။ ထို ပြခြင်းနှင့် မရောယှက်ဘဲ ဖဿဒွါရ-စသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သော အသံဝရ သံဝရတရားတို့၏ ကာယကံ စသည်ဖြစ်ပုံကိုသာ (အဋ္ဌကထာ ကမ္မပထသံသန္တန အခန်း၌) ပြအပ်ခဲ့သည်-ဟူလို။ [ဤစကားကို “ပဉ္စဖဿဒွါရဝသေန ဟိဥပ္ပဇ္ဇော အသံဝရော အကုသလံ မနောကမ္မမေဝ ဟောတိ” အစရှိသော ကမ္မပထသံသန္တနကထာ-လာ စကားကို ရည်ရွယ်၍ဆိုသည်။]

၁။ ယဒိ စပပန သိယာ။ ။ [ဧတ္တကန္တိ-အသံဝရ သံဝရာနံ ကာယကမ္မာဒိတာဝ ဒိပနမတ္တံ။-မဓု။] အသံဝရ သံဝရတို့၏ ကာယကံ စသည်ဖြစ်ပုံကို ပြကြောင်းစကားမျှသည်သာ ကမ္မပထသံသန္တနဖြစ်လျှင်...အသံဝရ သံဝရတို့၏ ကာယကံစသည်ဖြစ်ပုံကို ပြပြီးနောက်၊ ကံတို့၏ ဖဿဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ် မဖြစ်ကို ဆက်၍ပြသော “အကုသလံ ကာယကမ္မ ပဉ္စဖဿဒွါရဝသေန နုပ္ပဇ္ဇတိ”စသော စကားသည် ကမ္မပထသံသန္တန မမည်ရာရောက်၏။ အမှန်အားဖြင့်- “အသံဝရ သံဝရတို့၏ ကာယကံ စသည်ဖြစ်ပုံကို ပြသော စကားသည် လည်းကောင်း။ ကံတို့၏ ဖဿဒွါရ၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပုံကိုပြသော စကားသည်လည်းကောင်း ကမ္မပထသံသန္တန အမည်ရသည်သာ”ဟူလို။

၂။ ဒောပိပပန ဝတ္တန္တံ။ ။ [ဒောပိတိ၊ ကာယကမ္မာဒိတာ ဒိပနာပိ။-မဓု။] အသံဝရ သံဝရတို့၏ ကာယကံစသော အမည်ကို ပြကြောင်းစကားသည်လည်း ဆဖဿဒွါရ-စသည်တို့နှင့် မဆန့်ကျင်ပုံကို ပြခြင်းပင် ဖြစ်သောကြောင့် “အထ ဝါ”ဟု တက်သော ဝါဒအတိုင်းပင် ဖြစ်သည်ဟု ကေစိတို့က ဆိုလျှင်...ရှေ့ဝါကျ စကားနှင့် အထ ဝါ တက်သော စကားသည် အနက်အဓိပ္ပာယ်မပြားဘဲ စကားအသုံးအနှုန်းသာ ကွဲရာရောက်၏။ သို့ဖြစ်လျှင် ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားကိုပင် အခြားသော အပြားတစ်မျိုးဖြင့် ပြဖို့ရာ “အထ ဝါ”ဟု မဆိုသင့်။

အဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၆၁၅

^၁ ဂုတ္တမေဝ၊ ဆိုအပ်ပြီးသည်သာလျှင် ဖြစ်သော။ ပကာရံ၊ အပြားကို၊ ပကာရန္တရေန။ တစ်မျိုးသော အပြားအားဖြင့်။ (နည်းတစ်မျိုးဖြင့်) ဒဿေတုံ၊ ငှာ။ အထ ဝါတိ၊ ဟူ၍၊ န ဝတ္တဗ္ဗံ၊ မဆိုထိုက်။

^၂ စ၊ သည်သာ မကသေး။ [“ကေစိဝါဒ၌ အပြစ်ပြဖွယ် ကျန်သေး၏” ဟူလို။] အထ ဝါ သဒ္ဓေ၊ သည်။ သမုစ္စယတ္ထေ၊ သမုစ္စည်း အနက်ရှိသည်။ (သတိ၊ သော်။) ကမ္မပထပ္ပတ္တာနေဝ၊ ကမ္မပထသို့ ရောက်သည်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော။ ဒုဿီလျာဒီနိ၊ ဒုဿီလျာ အစရှိသည်တို့ကို။ ကာယကမ္မာဒိနာမေဟိ၊ ကာယကံ အစရှိသော နာမည်တို့ဖြင့်။ ဝဒန္တေဟိ၊ ဆိုကုန်သော အဋ္ဌကထာ ဆရာတို့သည်။ မနောကမ္မဿ၊ ၏။ ဆ ဖဿဒွါရဝသေန၊ ၆-ပါးသော ဖဿဒွါရတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဥပ္ပတ္တိ၊ ဖြစ်ခြင်းကို။ န ဝတ္တဗ္ဗာ၊ မဆိုထိုက်။ (ကသ္မာ နဝတ္တဗ္ဗာ) ဟိ (ယသ္မာ)။ တံ၊ ဆိုမနောက်သည်။ စက္ခုဒွါရာဒိဝသေန၊ စက္ခုဒွါရ အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ န၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ မဖြစ်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (န ဝတ္တဗ္ဗာ။)

^၃ စ၊ သည်သာ မကသေး။ ကမ္မပထပ္ပတ္တာ နေ၊ ကမ္မပထသို့ရောက်သည်သာ လျှင် ဖြစ်ကုန်သော။ အသံဝရာဒယော၊ တို့ကို။ ယဒိဂဟိတာ၊ ကုန်အံ့။ (အံသတိ။)

၁။ ဂုတ္တမေဝ ပကာရံ။ ။ “ဂုတ္တမေဝ ပကာရံတိလ္လဒံ နာနတ္တာဘာဝဒဿနံ သန္တာယ ဂုတ္တံ။” အထ ဝါဟု တက်သောဝါကျ၏ ရှေ့၌ “ကမ္မပထပ္ပတ္တာနံ။” နာနတ္တာဘာဝဒဿနံ” ကို ရည်ရွယ်၍ “ဂုတ္တမေဝ ပကာရံ” ဟုဆိုသည်။ [ပကာရန္တရေနာတိဖဿဒွါရာဒိဟိ အဝိရောဓိပနာတိပဒံ သန္တာယာဟ။] ပကာရန္တရေန ဟူသောစကားကို အထ ဝါဟု တက်၍လာသော ဝါကျ၌ ဖဿဒွါဒိဟိ အဝိရောဓိပနာပုဒ်ကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုသည်။ [ဤ မဇ္ဈိကာဖွင့်ပုံကို ထောက်လျှင် “ဂုတ္တမေဝ ပကာရံ ပကာရန္တရေန” ဟု ရှေးပါဌ်ရှိဟန်တူသည်။]

၂။ သမုစ္စယတ္ထေစ။ ပဥပ္ပဇ္ဇတိတိ။ ။ အထ ဝါ သဒ္ဓါသည် အတ္တန္တရဝိကပ္ပန အနက်ဟော မဟုတ်ဘဲ သမုစ္စည်းအနက်ဟောဟုဆိုလျှင် “ကမ္မပထပ္ပတ္တာနံ ဒုဿီလျာဒီနံ စသော ရှေ့အနက်နှင့်ပေါင်းဖို့ရာ ကမ္မပထမြောက်သော သဘောတူအနက်တစ်မျိုး ဖြစ်စရာရှိ၏။ သို့ဖြစ်လျှင် မနောက်၏ ဆ ဖဿဒွါရ၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပုံကို မဆိုထိုက်တော့။ ဘာကြောင့်နည်း- ကမ္မပထမြောက်သော မနောက်၏ စက္ခုသမ္ပဿဒွါရ-စသော ၅-ဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့် မဖြစ်နိုင် သောကြောင့်တည်း။ [အဋ္ဌကထာ၌ကား “အကုသလံ မနောကမ္မံ ပန ဆ ဖဿဒွါရဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ” ဟု ဆိုထား၏။ ထို့ကြောင့် အထ ဝါ သဒ္ဓါ၏ သမုစ္စည်း အနက်လည်း မဖြစ်နိုင်- ဟူလို။]

၃။ ယဒိ စ။ ပန ဝတ္တဗ္ဗံသိယာ။ ။ “ကမ္မပထပ္ပတ္တာနံ ဒုဿီလျာဒီနံ အသံဝရာနံ” စသော ပထမနည်း၌ အပြစ်တစ်မျိုးကို တိုး၍ပြလိုသောကြောင့် “ယဒိ စ” စသည်မိန့်။ “ကေစိတို့၏ ပထမနည်းအတိုင်း ကမ္မပထမြောက်သော အသံဝရ-သံဝရတို့ကိုသာ ကမ္မပထ သံသန္တနအရာ၌ ယူအပ်ကုန်သည်ဖြစ်အံ့၊ ဤသို့ဖြစ်လျှင် အဋ္ဌကထာ၌ “စောပနကာယ အသံဝရဒွါရဝသေန

(န ဝတ္တဗ္ဗံ သိယာ-လုမ်းစပ်။) “ဒုစ္စရိတေဟိ” တို့မှ။ အညေသံ၊ ကုန်သော။ အသံဝရာနံ၊ ကမ္မပထမြောက်သော အသံဝရတို့၏။ အဘာဝါ၊ မရှိခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း။ ၊ တေသံ၊ ထို အသံဝရတို့၏။ တံတံကမ္မဘာဝဿ၊ ထိုထို ကာယကံ အစရှိသည်၏ အဖြစ်၏။ (အမည်၏။) ဝုတ္တတ္တာ စ၊ ဆိုအပ်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ စောပန။ပ။ဟောတိတိ အာဒိ၊ အစရှိသော စကားသည်။ န ဝတ္တဗ္ဗံ၊ သည်။ သိယာ၊၏။

၃ ဟိ၊ လဒ္ဓဒေါသ တစ်နည်းပြအံ့။ တသ္မိံ၊ ထိုစကားကို။ ဝုစ္စမာနေ၊ သော်။ သင်္ကရော၊ ရောယှက်ခြင်းသည်။ သိယာ၊ ၏။ (ကသ္မာ သင်္ကရော သိယာ။) ဟိ (ယသ္မာ)။ ဝစီမနောကမ္မာနိပိ၊ တို့သည်လည်း။ ကာယဒွါရေ ခြံ။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

ဥပ္ပဇ္ဇော (အသံဝရော) အကုသလံ ကာယကမ္မမေဝ ဟောတိ” စသောစကားကို မဆိုသင့်၊ ဆိုသော်လည်း အကျိုးမရှိတော့။ ကမ္မပထမြောက် မမြောက်သော အသံဝရ သံဝရတို့ကို သိမ်းကျုံး၍ယူမှသာ “စောပနကာယ အသံဝရော”စသော စကားကို ဆိုရကျိုးရှိသည်-ဟူလို။

၁။ဒုစ္စရိတေဟိ။ပ။အဘာဝါ။ ။“ဘာကြောင့်နည်း” ဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ “ဒုစ္စရိ တေဟိ။ပ။အဘာဝါ”ဟူသော ပထမဟိတ်ကို မိန့်သည်။ ဒုစ္စရိတ်မှ တစ်ပါးသော အသံဝရဟူ၍ သီးခြားမရှိ။ ဒုစ္စရိတ်တို့နှင့် အသံဝရတို့သည် တွဲ၍ဖြစ်ကြခြင်းကြောင့်တည်း။ [ဒုစ္စရိတေဟိ။ပ။ ဣဒံ တေဟိ (ထို ဒုစ္စရိတ်တို့နှင့်) သဟဇာတတ္ထံ သန္တာယ ဝုတ္တံ၊ န သဗ္ဗပတော နာနတ္တာဘာဝံ=သရုပ်သကောင်အားဖြင့် တွဲပြားကုန်သည်၏အဖြစ် မရှိခြင်းကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုအပ်သည် မဟုတ်။ သရုပ်အားဖြင့်ကား ဒုစ္စရိတ်လည်း တခြား၊ အသံဝရလည်း တခြားပင်- ဟူလို။-မဝ။]

၂။ တေသဉ္စ တံတံ ကမ္မဘာဝဿဝုတ္တတ္တာ။ ။ အကယ်၍ ဒုစ္စရိတ်တို့၏ ကာယကံ စသည်ဖြစ်ပုံကို ဆိုခဲ့ပြီးမဟုတ်လျှင် ဤနေရာ၌ အသံဝရတို့၏ ကာယကံစသော အမည်ကို ဆိုထိုက်သည် မဟုတ်ပါလော-ဟု တစ်ဆင့်မေးဖွယ် ရှိသောကြောင့်“တေသဉ္စ။ပ။ ဝုတ္တတ္တာ”ဟု ဒုတိယဟိတ်ကို မိန့်သည်။ ဒုစ္စရိတ်တို့၏ ကာယကံစသည်ဖြစ်ပုံကို “ယောမိဂဝံ ဂမိဿာမိ” စသည်ဖြင့် အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုခဲ့ပြီးဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့်ဒုစ္စရိတ်နှင့် မကွဲပြားသော အသံဝရတို့၏ ကာယကံစသည်ဖြစ်ပုံကို မဆိုထိုက်တော့-ဟူလို။ [ဝုတ္တတ္တာတိဟောဋ္ဌာ ကမ္မကထာယံ ယော မိဂဝံ ဂမိဿာမိတိ အာဒိနာ။-မဝ။ အနုဋီကာ၌ကား “တိဝိဓံ ကာယဒုစ္စရိတ် အကုသလံ ကာယကမ္မမေဝ ဟောတိ”ဟူသော ဤ ကမ္မပထသံသန္တန အခန်း၌ ဆိုအပ်လတ္တံသောစကားကို “ဝုတ္တတ္တာ” အရ ယူသွားလေသည်။]

၃။ ဝုစ္စမာနေ ဟိ။ပ။ကမ္မန္တ ရာနိ။ ။ ကာယဝစီ မနောကမ္မ၏ အစွမ်းဖြင့် အသံဝရ သာမညကိုယူ၍ ဆိုအပ်သည်ရှိသော် အဘယ်အပြစ် ရောက်ရာသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ “ဝုစ္စမာနေပိ တသ္မိံ”စသည်ကိုမိန့်။ ထိုသို့ဆိုလျှင် သင်္ကရဒေါသ ဖြစ်စရာရှိ၏-ဟူလို။ [ဤနည်း၌ ဟိ-သဒ္ဓါသည် ဝါ၏အနက်ရှိ၏-ဟု မဝေဖန်၏။] ရောပုံကား- “စောပနကာယ အသံဝရ။ပ။

အဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၆၁၇

တထာ၊ တူ။ သေသဒ္ဓါရေသုပိ၊ တို့၌လည်း။ ကမ္မန္တရာနိ၊ တစ်ပါးသောကံတို့သည်၊ (ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။) ဣတိ။ ကြောင့်၊ (သင်္ကရာ သိယာ။)

ပန၊ သို့မဟုတ်။ ဒွါရန္တရေ၊ တစ်ပါးသော ဒွါရ၌။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ၊ ဖြစ်သော။ ကမ္မန္တရမ္ပိ၊ တစ်ပါးသော ကံသည်လည်း။ တံဒွါရိက ကမ္မမေဝ၊ ထိုဒွါရ၌ဖြစ်သော ကံသည်သာ။ အထ သိယာ၊ အံ။ (ဧဝံသတိ။) တိဝိဓံ။ပ။ ကာယကမ္မမေဝတိအာဒိ၊ အစရှိသော စကားသည်လည်းကောင်း။ အကုသလံ။ပ။ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ အာဒိစ၊ သည်လည်းကောင်း။ ဝိရ ဇ္ဈေယျ၊ အချင်းချင်း ဆန့်ကျင်ရာ၏။ (တဉ္စ၊ ထိုစကား ၂-ရပ်သည်လည်း။ န ဝိရဇ္ဈတိ၊ မဆန့်ကျင်။)

[“တဉ္စ နဝိရဇ္ဈတိ-ထိုစကား ၂-ရပ်လည်း မဆန့်ကျင်နိုင်”ဟု မဇ္ဈိကာထည့်၍ မဆန့်ကျင်ကြောင်းကို အဘယ်နည်းဖြင့် သိနိုင်သနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဒုစ္စရိတာနံ ဟိ”စသည်ကို မိန့်သည်။] (ကဿာ န ဝိရဇ္ဈတိ ဣတိဝိညာယတိ) ဟိ(ယဿ)။ ၂ ဒုစ္စရိတာနံ၊ တို့၏။ အညဒ္ဓါရစရဏံ၊ တစ်ပါးသော ဒွါရ၌ဖြစ်ခြင်းသည်။

ကာယကမ္မမေဝ ဟောတိ”ဟု ဧဝံဖြင့် ဆိုသော်လည်း ထို ကာယဒွါရ၌ ဝစိကံ မနောက်များလည်း ဖြစ်နိုင်၏။ ထို့အတူ ဝစိဒွါရ၌လည်း ကာယကံ မနောက်တို့ ဖြစ်နိုင်၏။ ဤနည်းအားဖြင့် ဝစိကံ မနောက်တို့သည် ဇောပနကာယ ဟူသော ကာယဒွါရ၌ဖြစ်သောအခါ ကာယကံအမည် ဖြစ်တော့မလိုဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ကံအချင်းချင်း ရောနှော ရှုပ်ထွေးခြင်းဟူသောအပြစ် ဖြစ်စရာရှိသည်။

၁။ အထ ပန။ပ။ဝိရဇ္ဈေယျ ။ ။ အခြားအပြစ်တစ်မျိုးကို ပြုပြန်လိုသောကြောင့် “အထပန” စသည်မိန့်၊ အကယ်၍ ဝစိဒွါရဟူသော ဒွါရတစ်ပါး၌ဖြစ်သော ကာယကံသည် ထိုဝစိ ဒွါရ၌ဖြစ်သော ဝစိကံသာလျှင် ဖြစ်အံ့၊ ဤသို့ဖြစ်လျှင် “တိဝိဓံ ကာယဒုစ္စရိတံ အကုသလံ ကာယကမ္မမေဝ” စသည်ဖြင့် အမြဲသတ်မှတ်အပ်ပြီးသော ရှေ့စကားသည်လည်းကောင်း။ အကုသလံ ကာယကမ္မံ ဇောပနကာယအသံဝရဒွါရဝသေန ဝါစာအသံ ဝရဒွါရဝသေန စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ” စသော (ကာယကံက ကာယ-ဝစိဒွါရ၌ ဖြစ်နိုင်၏ဟူသော) နောက်စကားသည် လည်းကောင်း အချင်းချင်း ဆန့်ကျင်စရာရှိ၏။ [ရှေ့စကား၌ “ကာယဒုစ္စရိကံသည် အကုသိုလ် ကာယကံသာ” ဟု ဧဝံဖြင့် ဆိုပြီးနောက် “အကုသိုလ်ကံသည် ဇောပန ကာယအသံဝရဒွါရ ဝါစာအသံဝရဒွါရ ၂-မျိုး၌ ဖြစ်၏”ဟု ဆိုပြန်သောကြောင့် စကား ၂-ရပ်ဆန့်ကျင်ရာ ရောက်သည်။

၂။ ဒုစ္စရိတာနံ။ပ။ကမ္မန္တရံ ဟောတိတိ။ ။ ကာယဒုစ္စရိကံ၏ ဝစိဒွါရ၌ ဖြစ်ခြင်း စသည်ဖြင့် ဒုစ္စရိကံတို့၏ အခြားဒွါရ၌ ဖြစ်နိုင်ခြင်းသည် ရှိ၏။ [ဤစကားဖြင့် “အကုသလံ ကာယကမ္မံ”စသော နောက်စကားကို ရည်ရွယ်သည်။] ထိုသို့ဒွါရတစ်ပါး၌ ဖြစ်စေကာမူ ကံအမည်ကား တစ်မျိုးမပြောင်းတော့၊ “ကာယကံသည် ဝစိဒွါရ၌ ဖြစ်စေကာမူကာယကံသာ မည်၏”ဟူလို။ [ဤစကားဖြင့် “တိဝိဓံကာယဒုစ္စရိတံ”စသော ပထမ စကားကို ရည်ရွယ်သည်။] ဣတိဖြင့် “တဒေဓံ ဝိစာရေတဗ္ဗံ”ကို ပြန်၍အုပ်သည်။ ဤဆိုအပ်ပြီးသော အပြစ်အမျိုးမျိုး ရောက်စရာ ရှိသောကြောင့် ထိုကေစိတို့၏ စကားကို စိစစ်ထိုက်သည်-ဟူလို။

အတ္ထိ။ စ၊ ထိုသို့ပင် တစ်ပါးသော ဒွါရ၌ဖြစ်ခြင်း ရှိပါသော်လည်း။ အဿ၊ ထိုဒုစရိုက်ကံ၏။ ဒွါရန္တရပ္ပန္နံ၊ တစ်ပါးသော ဒွါရ၌ဖြစ်သော။ ကမ္မန္တရံ၊ ကံတစ်မျိုးသည်။ န-ဟောတိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (တံ၊ ထိုစကား ၂-ရပ်သည်။ နဝိရဇ္ဈတိ၊ ကျင်။ ဣတိ ဝိညာယတိ၊ ၏။) ဣတိ၊ ဤကားတဒေတံ ဝိစာရေတမ္ပ-၏ အကျယ်တည်း။

[ယခုအခါ အတ္တနောမတိကို ပြလို၍ “တသ္မာ” စသည်ကို မိန့်။] ၁ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ၂ ဟောဋ္ဌာ၊ အောက်ဖြစ်သော ဒွါရသံသန္တန အခန်း၌။ ကမ္မပထပ္ပတ္တာနံ ဧဝ၊ ကမ္မပထသို့ ရောက်သည်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော ဒုစရိုက် အစရှိသည်တို့၏။ ကာယကမ္မာဒိဘာဝဿ၊ ကာယကံအစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်၏။ ဝါ၊ ကို။ ပုတ္တတ္တာ၊ ဆိုအပ်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ ၃ သေသာနံ၊ ကမ္မပထပတ္တမှ ကြွင်းကုန်သော။ တံတံ ဒွါရပ္ပန္နာနံ၊ ထိုထိုဒွါရ၌ ဖြစ်ကုန်သော။ ကုသလာ

၁။ တသ္မာ။ပ ကမ္မပထ သံသန္တနံ နာမ။ ။ ဤကား မူလဋီကာဆရာ၏ အလိုကျ ကမ္မပထသံသန္တန၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပြသော စကားတည်း။ အနဋီကာ၌ ရှေ့က စိစစ်ခဲ့ပြီးသော အပြစ်များကို ညွှန်ပြ၍ တသ္မာ၏ စွဲနက်ကို ပြထား၏။ တသ္မာတိ ယသ္မာ-

(၁) ကေသန္တိ အသံဝရာနံ သံဝရာနံ စ (ပဉ္စဒွါရ၌ဖြစ်သော အချို့ အသံဝရ သံဝရတို့၏) ကမ္မပထတာ နတ္ထိ။... (၂) ကာယဒုစ္စရိတာဒိနဉ္စ ကမ္မပထေဟိနာနတ္တာ ဘာဝဒဿနေန ပယောစနံ နတ္ထိ။... (၃) နစ ဒုစ္စရိတာဒိနံ ပဿဒွါရာဒိနံ ဝသေန ဥပ္ပတ္တိံ ဒီပိတာ။... (၄) နစာယံဝိမိ နိရဝသေသ သင်္ဂါဟိကာ၊ ကမ္မာနဉ္စ သင်္ဂရော အာပဇ္ဇတိ။ [“စောပနကာယ။ပ။ကာယကမ္မမေဝ ဟောတိ”စသော စကားများ ကျန်နေစရာရှိသောကြောင့် “န...နိရဝသေသ သင်္ဂါဟိကာ”ဟု ဆိုသည်။] ... (၅) အဋ္ဌကထာယဉ္စ ပုဗ္ဗာပရဝိရောဓေါ...တသ္မာ။

၂။ ဟောဋ္ဌာ။ပ။ပုတ္တတ္တာ။ ။အောက် ကမ္မကထာ (ဒွါရသံသန္တန)၌ ကမ္မပထ မြောက်သော ဒုစရိုက်တို့ကိုသာ “ယော မိဂဝံ ဂမိဿာမိတိ”စသည်ဖြင့် ကာယကံစသော အမည်ရပ်ကို ပြဆိုခဲ့သောကြောင့် ဤ၌ ထပ်၍ပြဖွယ် မလိုတော့-ဟူလို၊ [ဤအကြောင်းသည် “ဣဓ။ပ။ကမ္မပထာနံပိယ”ဟူသော ဥပမာနပက္ခအတွက်အကြောင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် ထိုစကားနှင့် တွဲ၍ အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ။]

၃။ သေသာနံ စ။ပ။ကတတ္တာ။ ။ ထို စေတနာနှင့် တကွဖြစ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ် (အဘိဇ္ဈာ၊ အနဘိဇ္ဈာ စသည်) တို့၏ ထိုထို ဒွါရ၌ စေတနာပက္ခိက အဖြစ်ကို (“တေဟိ စိတ္တေဟိ သဟဇာတာ အဘိဇ္ဈာဗျာပါဒ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယော စေတနာပက္ခိကာဝဟောန္တိ”စသည်ဖြင့် ပြအပ်ခဲ့ သောကြောင့် ဤ၌ ထပ်၍ပြဖွယ် မလိုတော့ဟူလို၊ [ဤအကြောင်းသည် “ကမ္မပထပ္ပတ္တာနံ ။ပ။ ကမ္မပထသံသန္တနံ”ဟူသော ဥပမေယျပက္ခ အတွက် အကြောင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် ထိုစကားနှင့်တွဲ၍ အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ။]

ကုသလာနံ၊ တို့၏။ ဒွါရသံသန္တနေ၊ ဒွါရသံသန္တန အခန်း၌။ တံတံ ဒွါရပက္ခိက ဘာဝဿ၊ ထိုထိုဒွါရအဖို့ရှိသည်၏ အဖြစ်၏။ ဝါ၊ ကံ။ ကတတ္တာ စ၊ ပြုအပ်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း။ ဣဓ၊ ဤ၊ ကမ္မပထသံသန္တန အခန်း၌။ ကမ္မပထံ၊ သို့။ အပ္ပတ္တာနံ စ၊ မရောက်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ စေတနာဘာဝတော၊ စေတနာသဘောအားဖြင့်။ [“စေတနာ+အဘာဝတော” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍၊ “စေတနာ မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်” ဟု ဆော်လည်းကြ၊] အကမ္မာနံ စ၊ ကံ မမည်သည် လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ အသံဝရာနံ၊ တို့၏လည်းကောင်း။ ဝါ၊ တို့ကိုလည်းကောင်း။ သံဝရာနံ စ၊ တို့၏ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ တို့ကိုလည်းကောင်း။ ဘဇာပိယမ္မာနာနံ၊ ကပ်ဝင်စေအပ်ကုန်လတ်သော်။ (ကာယကံ အစရှိသည်တို့၏အတွင်းသို့ သွင်းအပ်ကုန် လတ်သော်။) ကမ္မပထာနံ၊ ကမ္မပထဒုစရိုက် သုစရိုက်တို့၏။ (ကာယကမ္မာဒိတာဒိပနံ၊ ကာယကံ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ဟူသောအမည်ကို ပြခြင်းသည်။ ကမ္မပထသံသန္တနံ၊ ကမ္မပထသံသန္တန မည်သည်။ ဟောတိ ဝိယ၊ သို့။ ဧဝံ၊ တူ။) ကာယကမ္မာဒိတာဒိပနံ (စ)၊ သည်လည်းကောင်း။ (ကမ္မပထသံသန္တနံ နာမ-၌ စပ်။)

ကမ္မပထပ္ပတ္တာနံ၊ ကုန်သော။ တိဝိဓကာယံ ဒုစ္စရိတာဒိနံ၊ ၃-ပါးအပြားရှိသော ကာယဒုစရိုက် အစရှိသည်တို့၏လည်းကောင်း။ တိဝိဓကာယံ သုစရိတာဒိနံ စ၊

၁။ ဣဓပ။ ကာယကမ္မာဒိတာဒိပနံ။ ။ ရှေ့ဒွါရသံသန္တန အခန်းဝယ် ကမ္မပထမြောက် သော ဒုစရိုက် သုစရိုက်တို့၏ ကာယကံ အစရှိသော နာမည်ကို ဆိုခဲ့ပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဤ ကမ္မပထသံသန္တနအခန်း၌ ထပ်၍ဆိုဖွယ် မလိုရကား ကမ္မပထမမြောက်သော ဒုစရိုက် သုစရိုက် တို့၏ လည်းကောင်း၊ စေတနာသဘောအားဖြင့် (တစ်နည်း-စေတနာမဟုတ်သည့်အတွက်) ကံလည်း မမည်သော မုဋ္ဌဿစ္စ-စသော အသံဝရ၊ သတိ-စသော သံဝရတို့၏ လည်းကောင်း (သွင်းချင်းသွင်းရလျှင်) ကာယကံစသော အမည်တွင်းသို့ သွင်း၍ပြခြင်းသည် ကမ္မပထသံသန္တန မည်၏။

ဆိုလိုရင်းကား။ ။ ကမ္မပထတို့ကို ကာယကံ စသောအမည်ဖြင့် ပြခြင်းသည် ကမ္မ ပထသံသန္တန ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ကမ္မပထ မမြောက်သော ဒုစရိုက် သုစရိုက်နှင့် ကံမဟုတ်သော မုဋ္ဌဿစ္စ သတိ-စသော အသံဝရ သံဝရတရားတို့ကို ကာယကံစသော အမည်ဖြင့် ပြခြင်းကို ကမ္မပထသံသန္တန ဟု ဆိုလိုသည်။ ဤ စကားသည် အဋ္ဌကထာ၌ “ပဉ္စမဿဝသေန ဟိ ဥပ္ပန္နော အသံဝရော အကုသလံ ကာယကမ္မဓေဝ” စသော စကား၊ [ပဉ္စ အသံဝရဝသေန ဥပ္ပန္နောပိ” စသော စကားကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုအပ်သော အဖွင့်တည်း။ [ကမ္မပထာနံ- ဒုစ္စရိတာဒိနံ၊ ကာယကမ္မတာဒိပနံ ကမ္မပထသံသန္တနံ ဟောတိဝိယ ဧဝံ-မဂ္ဂ။]

၂။ ကမ္မပထပ္ပတ္တာနံပဒိပနံ။ ။ ကြွင်းသော အဘိဇ္ဇာ-စသည်တို့၏ ထိုထိုဒွါရအဖို့ ရှိသည်၏အဖြစ်ကို ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သောကြောင့် ထပ်၍ပြဖွယ် မလိုရကား ကမ္မပထမြောက်သော ဒုစရိုက် သုစရိုက်တို့၏ အခြားဒွါရ၌ ဖြစ်သော်လည်း ကာယကံ စသော နာမည် မစွန့်ပုံကို

တို့၏လည်းကောင်း။ ဒွါရန္တရစရဏေပိ၊ ဒွါရတစ်ပါးဝယ် ဖြစ်ရာအခါ၌လည်း။ ကာယ။ပ။ဒီပနံ(စ)၊ ကာယကံ အစရှိသည်တို့၏အဖြစ်ကို မစွန့်ခြင်းကို ပြခြင်းသည် လည်းကောင်း။ (ကမ္မပထသံသန္တန နာမ-၌ စပ်။)

ယထာပကာသိတာနံ၊ အကြင်အကြင် ပြအပ်ပြီးကုန်သော။ ကမ္မပထဘာဝံ၊ သို့။ ပတ္တာနံ စ၊ ရောက်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ အပတ္တာနံ စ၊ မရောက်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ အကုသလကာယကမ္မာဒိနဉ္စ၊ တို့၏လည်းကောင်း။ ကုသလကာယ ကမ္မာဒိနဉ္စ၊ တို့၏ လည်းကောင်း။ ဖဿဒွါရာဒီဟိ၊ တို့ဖြင့်။ ဥပ္ပတ္တိပကာသနံ စ၊ ဖြစ်ပုံကိုပြခြင်းသည်လည်းကောင်း။ ကမ္မပထသံသန္တနံ နာမ၊ မည်၏။

ကသွာ၊ နည်း။ အကမ္မပထာနံ၊ ကမ္မပထ မမြောက်ကုန်သော ဒုစရိုက်စသည် တို့၏။ ဝါ၊ တို့ကို။ (သံသန္တိတတ္တာ-၌ စပ်။) ကမ္မပထေသု၊ တို့၌လည်းကောင်း။

ပြခြင်းသည် ကမ္မပထသံသန္တန မည်၏။ [ဤ စကားသည် “တိဝိဓကာယဒုစ္စရိတံ အကုသလံ ကာယကမ္မမေဝ ဟောတိ”စသော၊ တိဝိဓ ကာယသုစ္စရိတံ ကုသလံ ကာယကမ္မမေဝ-စသော (အခြားဒွါရ၌ဖြစ်သော်လည်း ကာယကံစသော နာမည်ကို မစွန့်ကြောင်းကိုပြသော) စကား၏ အဖွင့်တည်း။]

၁။ ယထာပကာသိတာနဉ္စ။ပ။ပကာသနံ။ ပြအပ်ပြီးသော - အပြားရှိကုန်သော ကမ္မပထမြောက်-မမြောက်ကုန်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ ဖဿဒွါရ အစရှိသည်တို့ဖြင့် ဖြစ်ပုံကို ပြခြင်းသည် ကမ္မပထသံသန္တန မည်၏။ [“ယထာပကာသိတာနံ”ဟူသည် “ဆောက် ကမ္မကထာ၌ ပြအပ်ခဲ့ပြီးသော ကမ္မပထအပတ္တ-ပတ္တ ကာယကံစသည်တို့တည်း။ ထိုကံတို့ကို “အကုသလံ ကာယကမ္မံ ပဉ္စဖဿဒွါရဝသေန နုပ္ပဇ္ဇတိ၊ မနောဖဿဒွါရဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ” စသည်ဖြင့် အဋ္ဌကထာ၌ ဖဿဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပုံကို ရည်ရွယ်သော အဖွင့်တည်း။]

၂။ ကသွာ။ “ထိုဆိုအပ်ပြီးသော ကမ္မပထ ဟုတ်-မဟုတ်သော ဒုစရိုက်စသည်တို့၏ ကမ္မပထ မည်ပုံကို ပြခြင်းစသည်၏ ကမ္မပထသံသန္တန အမည်ရပုံဝယ် အကြောင်းပြလိုသောကြောင့် “ကသွာ”ဟု ပုစ္ဆာထုတ်ပြီးလျှင် “အကမ္မပထာနံ။ပ။သံသန္တိတ္တာ”ဟုဖြေသည်။ [နိဿယအတိုင်း လိုက်၍ပေးထားသော သံသန္တိတတ္တာ ဟိတ်၃-ပါးကို “ကာယကမ္မာဒိတာဒီပနံ (ကမ္မပထသံသန္တန နာမ)၊ ကာယကမ္မာဒိဘာဝါဝိဓဟေနဒီပနံ (ကမ္မပထသံသန္တနံ နာမ)၊ “ဥပ္ပတ္တိပကာသနံ (ကမ္မပထသံသန္တနံနာမ)”ဟူသော ဖလဝါကျ ၃-ပါးနှင့် အစဉ်အတိုင်းဟပ်ပါ။]

၃။ အကမ္မပထာနံ။ ဤပုဒ်ကို “သမာန နာမတာဝသေန သံသန္တိတတ္တာ”၌စပ်။ ကမ္မပထေသုကို သံသန္တိတတ္တာ၌-စပ်။ ကမ္မပထ မမြောက်ကုန်သော ဒုစရိုက် အသံဝရ စသည်တို့၏ ကမ္မပထတို့၌ ကာယကံစသော နာမည်ချင်းတူသည်၏ အစွမ်းဖြင့် ရောနှောပြအပ် ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် “ကမ္မပထ သံသန္တန”ဟုခေါ်ရသည်။

ကမ္မပထာနံ၊ ကမ္မပထ မြောက်ကုန်သော ဒုစရိုက်စသည်တို့၏။ ဝါ၊ တို့ကို။ အကမ္မပထေသု၊ စ၊ တို့၌လည်းကောင်း။ သမာနနာမတာဝသေန၊ တူသောနာမည် ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်၏အစွမ်းဖြင့်။ (ဧတ္ထ၊ ဌ။ သံသန္တိတတ္တာ၊ ကြောင့်လည်းကောင်း။) ကမ္မပထာနံ၊ တို့၏။ ဝါ၊ တို့ကို။ ကမ္မပထေသု၊ တို့၌။ သာမညနာမာဝိဇဟနဝသေန၊ သာမညနာမည်ကို မစွန့်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်။ (ဧတ္ထ၊ ဌ။ သံသန္တိတတ္တာ၊ ကြောင့်လည်းကောင်း။) ၃ ဉာယေသံ၊ ၂-ပါးကုန်သော ကမ္မပထမြောက်-မမြောက်သော ဒုစရိုက် အစရှိသည်တို့၏။ ဒွါရေသု၊ ဖဿဒွါရ စသည်တို့၌။ ဥပ္ပတ္တိဝသေန၊ ဖြစ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဧတ္ထ၊ ဤကမ္မပထသံသန္တန အခန်း၌။ သံသန္တိတတ္တာ၊ စ၊ ရောနှော၍ ပြအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်းတည်း။

၄ တတ္ထ၊ ထို ကမ္မပထသံသန္တန အခန်း၌။ တိဝိဓကမ္မဒွါရဝသေန၊ ၃-ပါး အပြားရှိသော ကမ္မဒွါရတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဥပ္ပန္နာနံ၊ ကုန်သော။ ကမ္မာနံ၊ တို့၏။ ဉာတကမ္မဘာဝတာယ၊ သိအပ်ပြီးသော ကံတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ကာယဒွါရ၌ ဖြစ်လျှင် ကာယကံ၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ထင်ရှားပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်။) တံတံ ကမ္မ

၁။ ကမ္မပထာနံ။ ။ ဤပုဒ်ကိုလည်း “အကမ္မပထေသု သမာနနာမတာဝသေန သံသန္တိတတ္တာ”၌ စပ်၍ ရှေ့အတိုင်း အဓိပ္ပာယ်ဆိုပါ။ [မရ၌ ကမ္မပထေသု အကမ္မပထေသုတို့ကို သဟာဒိယောဂဝန္တပွင့်၍ သမာန၌စပ်၏။ ဤ၌ကား သံသန္တိတတ္တာ၌ စပ်ဖို့ရန် အာစာရအနက်ပင် ကြံထားသည်။]

၂။ ကမ္မပထာနံ ကမ္မပထေသု။ ။ ပါဏာတိပါတ ကာယကံသည် ဝစီဒွါရ၌ဖြစ်၍ ကမ္မပထ မြောက်သော်လည်း ကာယကံဟူသော သာမညနာမည်ကို မစွန့်ခြင်းသည် သာမညနာမ အဝိဇဟန တည်း။ ထိုသို့ မစွန့်ခြင်းအားဖြင့် ရောနှော၍ ပြအပ်ရာဖြစ်သောကြောင့်လည်း ကမ္မပထသံသန္တန ဟုခေါ်သည်။

၃။ ဉာယေသံ ဝေပဒွါရေသု။ [ဒွါရေသုကို ဥပ္ပတ္တိဝသေန-၌စပ်။] ကမ္မပထမြောက်-မမြောက် ၂-မျိုးလုံးတို့၏ ဖဿဒွါရ စသည်တို့၌ ဖြစ်ပုံကိုပြခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ရောနှောပြအပ်ရာ ဖြစ်သောကြောင့်လည်း ကမ္မပထသံသန္တန ဟုခေါ်ရသည်။

၄။ တတ္ထ။ ပ။ အာဒိဝုတ္တံ။ ။ ကမ္မပထသံသန္တနကိုပြရာ၌ “ပဉ္စဖဿဒွါရဝသေန ဟိ” စသည်ဖြင့် ဖဿဒွါရ၏အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော အသံဝရ စသည်ကို အစဆုံးပြထား၏။ ဒွါရကထာ၏ အစ မာတိကာခေါင်းစဉ်ရာ၌ကား “တိဏိ ကမ္မာနိ” စသည်ဖြင့် “ကမ္မ-ကမ္မဒွါရ၊ ဝိညာဏ-ဝိညာဏဒွါရ၊ ဖဿ-ဖဿဒွါရ” စသည်တို့ကို ပြခဲ့၏။ ထိုတွင် အဘယ်ကြောင့် ကမ္မဒွါရ ဝိညာဏဒွါရတို့၌ ကံဖြစ်ပုံ ဝိညာဉ်ဖြစ်ပုံကို မပြဘဲ ရှောင်လွှဲ၍ ဖဿဒွါရ၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပုံကို စတင်၍ ပြရပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “တတ္ထ။ ပ။ အာဒိဝုတ္တံ” ဟု မိန့်သည်။ [ဥပ္ပတ္တိယာပရိယာယော ကာရဏံ တံထာ၊ ပရိယာယသဒ္ဓါ၏ ကာရဏအနက်ဟောကြောင်းကို ပြသည်။ တေန (ထိုစကားဖြင့်) ပဉ္စဝိညာဏ ဒွါရဝသေန အသံဝရာနံ ဥပ္ပတ္တိကာရဏဿ ဘဂဝတာ အဝုတ္တတ္တာ၊ အဋ္ဌကထာယမ္ပိဝိညာဏဒွါရဝသေန အသံဝရာနံ ဥပ္ပတ္တိနံ ဝုတ္တာတိ ဒေသတိ-မဓု။]

ဘာဝဿ၊ ထိုထို ကာယကံ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်၏။ ဝါးကို။ အဝဇ္ဇနိယတ္တာ၊ မဆိုထိုက်သည်၏။ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ (ဆိုဖွယ် မလိုသောကြောင့်လည်းကောင်း။) ကမ္မဒွါရေသု၊ တို့၌။ တေသံ၊ ထိုကံတို့၏။ ဥပ္ပတ္တိယာ၊ ဖြစ်ခြင်း၏။ ဝါးကို။ ဝုတ္တတ္တာ၊ ဆိုအပ်ပြီး၏။ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ (ကမ္မဒွါရကထာ၌ ဆိုခဲ့ပြီးဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း။) ပဉ္စဝိညာဏဒွါရဝသေန၊ ၅-ပါးသော ဝိညာဏဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့်။ အသံဝရာဒိနံ၊ တို့၏။ ဥပ္ပတ္တိ ပရိယာယ ဝစနာဘာဝတောစ၊ ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ဆိုကြောင်း စကား၏ မရှိခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း။ ကမ္မဒွါရ ဝိညာဏဒွါရနိ၊ တို့ကို။ ဝိရဇ္ဈိတွာ၊ ရှောင်ကြဉ်၍။ [ဝိရဇ္ဈိတွာတိ ဝဇ္ဇေတွာ။-မဓ။] ပဉ္စ။ ပ။ ဥပ္ပဉ္စောတိ အာဒိ၊ အစရှိသော စကားကို။ (သင်္ဂဟကာရေန။) ဝုတ္တံ၊ ပြီ။

(ကသွာ ပဉ္စဝိညာဏ ဒွါရဝသေန အသံဝရာဒိနံ။ ဥပ္ပတ္တိပရိယာယဝစနာဘာဝေါ၊ ကို။ ဝိညာယတိ၊ နည်း။) ယမိဒံ။ ပ။ ဝေဒယိတံ သုခဝါတိ အာဒိနာ၊ အစရှိသော စကားဖြင့်လည်းကောင်း။ စက္ခုပ။ ကုသလောတိ အာဒိနာ၊ ဖြင့်လည်းကောင်း။ ပဉ္စဗ္ဗသဒွါရဝသေန၊ ၅-ပါးသော ဗ္ဗသဒွါရတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ အသံဝရာဒိနံ၊ တို့၏။ ဥပ္ပတ္တိပရိယာယော၊ ဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်းကို။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ စ၊ ဗျတိရိက်ကား။ ယမိဒံ စက္ခုဝိညာဏ ပစ္စယာတိအာဒိဝစနံ၊ အစရှိသော စကားသည်။ န အတ္ထိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ပဉ္စဝိညာဏဒွါရဝသေန အသံဝရာဒိနံ ဥပ္ပတ္တိ ပရိယာယဝစနာဘာဝေါ။ ဝိညာယတိ၊ ၏။) စ၊ သာဓကကား။ စက္ခုပ။ သမ္ပဿောတိ အာဒိ၊ အစရှိသော။ ဧတံပိ၊ ဤ စကားကိုလည်း။ (အဋ္ဌကထာယံ၊ ၅။) ဝုတ္တံ၊ ပြီ။

၁။ ယမိဒံစက္ခုသမ္ပဿပအတ္ထိတိ။ ။ “ပဉ္စဝိညာဏ ဒွါရဝသေန အသံဝရာဒိနံ ဥပ္ပတ္တိပရိယာယဝစနာဘာဝတော” ဟူသော ဤစကားကို အဘယ်ထောက်၍ သိနိုင်သနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ယမိဒံ” စသည်ကို မိန့်သည်။ “စက္ခုသမ္ပဿပစ္စယာ” ဥပ္ပဉ္စတိ” စသည်ဖြင့် သမ္ပဿကြောင့် သုခ-စသော ဝေဒနာ-ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၏ ဖြစ်ပုံကိုသာပြ၏။ “ယမိဒံ စက္ခုဝိညာဏပစ္စယာ” စသည်ဖြင့် ဝိညာဉ်ကြောင့် ဝေဒနာဖြစ်ပုံကိုပြသော စကားမရှိ။ (ဝေဒနာ မဖြစ်လျှင် တဏှာဟူသော အသံဝရသည်လည်း မဖြစ်။) ထိုသို့ မရှိပုံကိုထောက်၍ ဤစကားကို သိနိုင်ပါသည်-ဟူလို။

၂။ ဝုတ္တမ္ပိစေတံ။ ။ ဤစကားသည် အဋ္ဌကထာဖွင့်ပုံကို ပြသော စကားတည်း။ စက္ခုသမ္ပဿောကို “စက္ခုဝိညာဏသဟဇာတော ဖဿော” ဟု ရှေးဝိညာဏဒွါရ အခန်း၌ ဖွင့်ခဲ့၏။ ထိုသို့ “စက္ခုဝိညာဏသဟဇာတော” ဟု ဖွင့်၍ “စက္ခုဝိညာဏပစ္စယာ” ဟု မဖွင့်သောကြောင့် “ပဉ္စဝိညာဏဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့် အသံဝရ-စသည်တို့၏ မဖြစ်နိုင်ကြောင်းကို သိရသည်” ဟူလို။]

အဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၆၂၃

ဟိ၊ ဆက်။ တေန၊ ထို ပဉ္စပဿဒ္ဓါရဝသေန ဟိ၊ ဥပ္ပန္နော-အစရှိသော စကားဖြင့်။ အသံဝရာနံ၊ တို့၏လည်းကောင်း။ သံဝရာနံ စ၊ တို့၏လည်းကောင်း။ စက္ခုသမ္ပဿာဒိဟိ၊ တို့နှင့်။ အသဟဇာတတ္တာ၊ တကွ မဖြစ်ကုန်သည်၏၊ အဖြစ်ကြောင့်။ မနောသမ္ပဿသဟဇာတာနန္တ၊ မနောသမ္ပဿနှင့် တကွဖြစ်သော အသံဝရ သံဝရတို့၏ သာလျှင်။ (စ-သဒ္ဓါ စေ-အနက်ဟော။) စက္ခုသမ္ပဿ ဒ္ဓါရာဒိဝသေန၊ ဖြင့်။ ဥပ္ပတ္တိ၊ ဖြစ်ပုံကို။ ဒိပိတာ၊ ပြီ။ ဣတိ၊ ဤသို့၊ မှတ်အပ်၏။ [အဋ္ဌကထာ၌ “ပဉ္စပဿဒ္ဓါရဝသေနဟိ ဥပ္ပန္နော အသံဝရော” စသည်ဖြင့် ကမ္မပထ သံသန္တန အခန်းကို ပြအပ်ပြီး-ဟူလို။]

သော ဟိ။ ပ။ ဟောတိတိအာဒိနာ၊ အစရှိသော စကားဖြင့်လည်းကောင်း။ ဧဝံပန။ ပ။ ဟောတိတိ အာဒိနာ စ၊ ဖြင့်လည်းကောင်း။ ကမ္မပထပ္ပတ္တာနံ၊ ကုန်သော။ အသံဝရာဘူတာနံ၊ အသံဝရ ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော။ ဝစီကမ္မာဒိနံ စ၊ ဝစီကံ အစရှိသည်တို့၏လည်း။ ကာယကမ္မာဒိဘာဝေ၊ ကာယကံ အစရှိသည် တို့၏ အဖြစ်သည်။ (အမည်သည်။) အာပန္နေ၊ ရောက်လုလတ်သော်။ စတုဗ္ဗိခံ။ ပ။ ဟောတိတိ အာဒိနာ၊ သော။ အပဝါဒေန၊ ပယ်ရှားကြောင်း စကားဖြင့်။ နိဝတ္တိ၊ နစ်စေခြင်းကို။ (ကာယကံ စသော အမည်ကို တားမြစ်ခြင်းကို။) ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊ မှတ်ထိုက်၏။

ဧဝံ ကတွာ၊ ကြောင့်။ ပုဗ္ဗေ၊ ၌။ ဒဿိတောသု၊ ပြအပ်ပြီးကုန်သော။ အသံဝရ ဝိနိစ္ဆယေသု၊ ပဌမ၊ အသံဝရဝိနိစ္ဆယတို့၌ လည်းကောင်း။ ဒုတိယ

၁။ သော ဟိ။ ပ။ အာဒိနာ။ ပ။ အာပန္နေ။ “ကာယဒ္ဓါရဉ္စ လှုပ်ရှားခြင်းသို့ ရောက်သော အသံဝရသည် ကာယကံဖြစ်၏”ဟုလည်းကောင်း။ ကာယအသံဝရ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သော အသံဝရသည် ကာယကံသာ ဖြစ်၏”ဟုလည်းကောင်း အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုထား၏။ ထိုစကားအတိုင်း တိုက်ရိုက်ယူလျှင် မုသာဝါဒသည် ကာယဒ္ဓါရဉ္စ ဖြစ်သောအခါ ကာယကံဟူသော အမည်ရဖွယ် ရှိနေ၏။ ထို့ကြောင့် “ဝစီကမ္မာဒိနံ စပေကာယိကမ္မာဒိဘာဝေ အာပန္နေ”ဟု ဆိုသည်။

၂။ စတုဗ္ဗိခံ။ ပ။ ဝစီကမ္မပေဝ ဟောတိတိ အာဒိနာ။ ။ ဤစကားသည် အဋ္ဌကထာ၌ တစ်ဆက်တည်း ဆိုထားအပ်သော စကားတည်း။ ထိုစကားသည်ပင် ရှေ့အဋ္ဌကထာစကား၌ မလိုရာအနက်ကို ပယ်ရှား တားမြစ်သော အပဝါဒ-စကားဖြစ်၏။ ထို အပဝါဒ-စကားဖြင့် ဝါစာအသံဝရဖြစ်သော ဝစီဒုစရိုက်၏ ကာယဒ္ဓါရဉ္စဖြစ်သောအခါ ကာယကံ အမည်ရခြင်း စသည်ကို တားမြစ်ပြီးဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ [သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ ရှေ့သုတ်ဖြင့် အစီအရင်လွန်သွား မည်ကို နောက်သုတ်က တားမြစ်ခြင်းမျိုးပင်တည်း။]

၃။ ပုဗ္ဗေ။ ပ။ ဒုတိယဝိနိစ္ဆယေသု။ ။ ရှေးဦးပထမပြအပ်သော အသံဝရဝိနိစ္ဆယ “ဟူသည် “ပဉ္စပဿဒ္ဓါရဝသေန ဟိ၊ ဥပ္ပန္နော အသံဝရော” စသော ဝိနိစ္ဆယ စကားတည်း။ ထိုပထမ ဝိနိစ္ဆယကို ထောက်၍ “တိဝိခံ ကာယဒုစရိတ်၊ အကုသလံ ကာယကမ္မမေဝဟောတိ” စသော စကားကို ဒုတိယဝိနိစ္ဆယ ဟုဆိုသည်။ ရှေ့ ဝိနိစ္ဆယအရ ဝစီကံ စသည်၏ ကာယဒ္ဓါရဉ္စဖြစ်သောအခါ

ဝိနိစ္ဆယေသု စ၊ တို့၌လည်းကောင်း။ ကောစိ၊ သော။ ဝိရောဓော၊ ဆန့်ကျင်ခြင်းသည်။ န၊ မရှိ။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ကသ္မာ ကောစိ ဝိရောဓော။ န၊ မရှိသနည်း။ ဟိ (ယသ္မာ)။ ဝစိကမ္မာဒိဘူတော၊ ဝစိကံ အစရှိသည် ဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ စောပနကာယအသံ ဝရော၊ သည်။ ကာယကမ္မာဒိ။ ကာယကံ အစရှိသည်သည်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်နိုင်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ကောစိ ဝိရောဓော။ န၊ မရှိ။)

အကုသလံ။ ပ။ ဟောတိတိ ဇတ္ထံ၊ ၌၊ အကုသလံ၊ အကုသိုလ်ဖြစ်သော။ တံ မနောကမ္မံ နာမ၊ ထို မနောကံ မည်သည်။ ကိံ၊ အဘယ်နည်း။ ဟေဋ္ဌာ၊ အောက် ခွါရသံသန္တန၊ အခန်း၌။ ဒဿိတနယေန၊ ပြအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်။ ကာယဝစီခွါရေသု၊ ကာယခွါရ ဝစီခွါရတို့၌။ ဥပ္ပန္နံ၊ သော။ တိဝိဓံ၊ သော။ မနောဒုစရိတံ စ၊ မနောဒုစရိတံသည်လည်းကောင်း။ စောပနံ၊ သို့။ အပ္ပတ္တံ၊ မရောက်သော။ သဗ္ဗာကုသလဉ္စ၊ အလုံးစုံသော အကုသိုလ်သည်လည်းကောင်းတည်း။

ယဒိ ဧဝံ၊ ယင်းသို့ဖြစ်လျှင်။ (ကာယခွါရ ဝစီခွါရတို့၌ ဖြစ်သော မနော ဒုစရိတံနှင့်၊ စောပန အပ္ပတ္တံ သဗ္ဗအကုသလဖြစ်လျှင်။) တဿ၊ ထို မနောကံ၏။ ကာယဝစိကမ္မဘာဝေါ၊ ကာယကံ ဝစိကံ၏ အဖြစ်သည်။ နတ္ထိ၊ မရှိနိုင်။ ဣတိ၊

ကာယကံအမည်ရပ္ပယံရှိခြင်းဟူသော အနက်ကို မှောက် ဝိနိစ္ဆယစကားဖြင့် ပယ်ရှားနိုင်သောကြောင့် အဋ္ဌကထာ စကား၂-ရပ်သည် ရှေ့မှောက် မဆန့်ကျင်ပါ-ဟုလို။ [မိမိကိုမိမိ၍ ရေးသည်။ အနုဋီကာ၌ တစ်မျိုးရှိလေ၏။] “န ဟိ”စသည်ကားရှေ့ဝါကျ၏ ၁၆ ဟေတု၂-မျိုးရတည်း။

၁။ ဇတ္ထ ကိံ တံ။ အဋ္ဌကထာ၌ “အကုသလံ မနောကမ္မံ ပန။ ပ။ တံ ကာယဝစီ ခွါရေသု စောပနံ ပတ္တံ အကုသလံ ကာယဝစိကမ္မံ ဟောတိ”ဟု ပါရှိ၏။ ထိုစကား၌ “တံ”ဖြင့် မနောကမ္မံကိုခွဲ၍ “ထိုမနောကံသည် ကာယခွါရ၌ စောပနပတ္တဖြစ်လျှင် ကာယကမ္မဖြစ်၍၊ ဝစီခွါရ၌ စောပနပတ္တဖြစ်လျှင် ဝစိကမ္မဖြစ်၏”ဟု ဆို၏။ ထို တံ သဒ္ဓါဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သော (ကာယကမ္မ ဝစိကမ္မအမည် ရနိုင်သော) အကုသိုလ် မနောကံမည်သည် အဘယ်နည်း-ဟု မေးသည်။

၂။ ဟေဋ္ဌာပသဗ္ဗာကုသလဉ္စ။ ။ ဤကား အပြေတည်း။ အောက် ခွါရသံသန္တန အခန်းတုန်းက “ယဒါ ပန အဘိဓမ္မာသဟဂတေန စေတသာ ကာယကံ စောပေဇ္ဇော ဟတ္ထဂ္ဂါ ဟာဒိနိကဇရာတိ”စသည်ဖြင့် ပြခဲ့သောနည်းအတိုင်း ကာယခွါရ ဝစီခွါရတို့၌ ဖြစ်သော ၃-ဝါးသော မနောဒုစရိတံနှင့် စောပနအပ္ပတ္တဖြစ်သော အကုသိုလ်အားလုံးတည်း။ [ထိုပဿခွါရဝသေန ဥပ္ပန္နတိ”မှ ထွက်လာသော မနောကံဖြစ်သောကြောင့် စောပနအပ္ပတ္တ အကုသိုလ်အားလုံးကိုပါ ယူရသည်။]

၃။ ယဒိ ဧဝံ။ ယုတ္တတိတိ။ ။ ဤသို့ဖြစ်လျှင် ထိုမနောကံသည် ကာယကံ ဝစိကံ မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် “စောပနံ ပတ္တံ ကာယဝစိကမ္မံ ဟောတိ”ဟူသော စကားသည် “မသင့်သည် မဟုတ်ပါလော”ဟု စောဒနာသည်။

အဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၆၂၅

ကြောင့်။ စောပနံ ပတ္တံ ကံယဝစိကမ္ပံ ဟောတိတိ၊ ဟူသော စကားသည်။ နယုဇ္ဇတိ၊ မသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ လူတိ၊ ဤကား စောဒနာတည်း။ နောနံ ယုဇ္ဇတိ၊ မသင့်မဟုတ်၊ သင့်သည်သာ။ (ကသ္မာနည်း။) စောပနံသို့။ ပတ္တံ၊ သည်။ (သမာနံ၊ သော်။) ကာယေ၊ ကာယဒွါရဉ္စလည်းကောင်း။ ဝါစာယ စ၊ ဌ်လည်းကောင်း။ အကုသလံ၊ သော။ ကမ္ပံ၊ သည်။ ဟောတိ၊ ဤ။ လူတိ၊ အတ္တသိဒ္ဓိတော၊ ဤသို့သော အနက်၏ ပြီးစီးခြင်းကြောင့်တည်း။

၁။ ကမ္ပံ၊ ကံသည်။ ဟောန္တံ ပန၊ ဖြစ်သော်ကား။ ကိံကမ္ပံ၊ အဘယ်ကံသည်။ ဟောတိ၊ နည်း။ လူတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။ မနောကမ္ပမေဝ၊ မနောကံသည် သာ။ ဟောတိ၊ ဤ။ လူတိ၊ ဤကားအဖြေတည်း။ လူဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ (ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ။) စောပနံ၊ သို့။ ပတ္တံ၊ သော။ အကုသလံ၊ သည်။ ကာယဒွါရေ ဌ်လည်းကောင်း။ ဝစီဒွါရေ စ၊ ဌ်လည်းကောင်း။ မနောကမ္ပံ၊ သည်။ ဟောတိ၊ လူတိ (ဝုတ္တံ ဟောတိ)။

အထ ဝါ၊ ကား။ တံသဒ္ဓဿ၊ တံသဒ္ဓါ၏။ မနောကမ္ပေန၊ မနောကမ္ပသဒ္ဓါ နှင့်။ သမ္ပန္တံ၊ စပ်ခြင်းကို။ အကတွာ၊ ဤ။ ဆ ဖဿဒ္ဓါရဝသေန၊ ၆-ပါးသော ဖဿဒ္ဓါရ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ယံ၊ အကြင်တရားသည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဤ။ တံ၊ ဆ ဖဿ

၁။ နောနံ ယုဇ္ဇတိ။ ပ။ သိဒ္ဓိတော။ ။ မသင့်မဟုတ်၊ သင့်သည်သာ။ (ဘာကြောင့်နည်း) စောပနံပတ္တံဖြစ်လျှင် ကာယဌ်လည်းကောင်း။ ဝါစာဌ်လည်းကောင်း။ ဖြစ်သောကံ ဟူသော အနက်၏ ပြီးစီးခြင်းကြောင့်တည်း။ [“ကာယဝစိကမ္ပံ”၌ “ကာယကံ ဝစိကံ”ဟု အနက်ပေးဘဲ “ကာယဌ် ကံ၊ ဝါစာဌ် ကံ”ဟု အနက်ပေးရမည်-ဟူလို။]

၂။ ကမ္ပံ ပန ဟောန္တံ ပန မနောကမ္ပံ ဟောတိတိ။ ။ ကံအထမြောက်လျှင် ထိုကာယဒွါရ ဝစီဒွါရဉ္စဖြစ်သော ကံသည် မနောကံသာ ဖြစ်၏။ ဆိုလိုရင်းကား-“ထိုမနောကံသည် ကာယဒွါရ ဝစီဒွါရဉ္စ စောပနံပတ္တံဖြစ်လျှင် ကာယဒွါရဉ္စဖြစ်သော မနောကံ၊ ဝစီဒွါရဖြစ်သော မနောကံတည်း”ဟု ဆိုလိုသည်။

၃။ အထ ဝါ တံသဒ္ဓဿ။ ။ တစ်နည်း-“တံ ကာယဝစီဒွါရေသု”၌ တံဖြင့် မနောကမ္ပံကို မစွဲဘဲ “ဆ ဖဿဒ္ဓါရဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ”ကိုစွဲ၍ ထိုဥပ္ပဇ္ဇတိ၏ ကတ္တာကို (ကံကိုပြသောဌာနဖြစ်၍ အရာအားလျော်စွာ) “ကမ္ပံ”ဟု ထည့်လျှင် “တံ၊ ဆ ဖဿဒ္ဓါရ၏ အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော ထိုကံသည်”ဟု အနက်ပေးရသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဤနည်း၌ တံဟူသော နိယမ၏ အနိယမကို “ယံ”ဟု ထည့်သည်။ ထို့ကြောင့် အနဋီကာ၌ “တံသဒ္ဓေ ဝုတ္တေယံသဒ္ဓေါ အဗျာဘိစာရိတသမ္ပန္နတာယ (ဗျာဘိစာရိတ မရှိသော-အခြားသဒ္ဓါတို့ ဝင်လာဖို့ရန် လျဉ်းပါးဖွယ်မရှိသော ဆက်စပ်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) ဝုတ္တောယေဝ ဟောတိတိ ကတွာ၊ “ယံ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ ဝုတ္တံ”ဟု မိန့်သည်။ “ယ တ သဒ္ဓါနိစ္စ သမ္ပန္နာပေက္ခာ”ဟူသော ပရိဘာသာနှင့် သဘောတူတည်း။

ဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော ထိုတရားသည်။ ဣတိ၊ သို့။ ယထာဝတ္ထုဥပ္ပာဒမတ္တ ပရိစ္ဆိန္နေန၊ အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော ဖြစ်ခြင်းကြိယာမျှဖြင့် ပိုင်းခြား အပ်သော တရားနှင့်။ သမ္ပန္နော၊ စပ်ခြင်းကို။ ကာတဗ္ဗော၊ ပြု၍ ကံ၏။ ပန၊ ဆက်။ တံ၊ ထို ဆ ဖဿဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သော တရားဟူသည်။ ကိ၊ အဘယ်နည်း။ ဣတိ၊ ဤကားအမေးတည်း။ ကမ္မကထာယ၊ ကမ္မကထာ၏။ ပဝတ္ထမာနတ္တာ၊ ဖြစ်ဆဲ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ကမ္မတိ၊ ကံဟူ၍။ ဝိညာယတိ၊ ၏။ ၁ တံ စ၊ ထို ကံသည်လည်း။ မနောသမ္ပဿဒွါရေ၌။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံပိ၊ သော်လည်း။ တိဝိဝံ၊ သော။ ကမ္မံ၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ယထာ၊ အကြင် ၃-ပါး အပြားအားဖြင့်။ တံ၊ ထို ကံသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ တံ၊ ထို ၃-ပါးအပြားကို၊ ဒဿေတုံ၊ ငှာ။ ကာယ။ ပ။ ပတ္တံတိ အာဒိ၊ အစရှိသောစကားကို။ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။

၁ တတ္ထ၊ ထို စောပနံ ပတ္တံ ကာယဝစိကမ္မံ ဟူသောပုဒ်၌။ နိယမဿ၊ ဧဝ သဒ္ဓါဖြင့် သတ်မှတ်ခြင်း၏။ ဝါ၊ ကို။ အကတတ္တာ၊ မပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ စောပနပတ္တိ၊ လှုပ်ရှားခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းသည်။ ဥပလက္ခဏဘာဝေန၊ ဥပလက္ခဏနည်း၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ကာယ။ ပ။ သာဓိကာဝ၊ ကာယကံ ဝစိကံဟူသော နာမည်ကို ပြီးစေရုံသည်သာ။ (ဟောတိ။)

၂ ပန၊ စင်စစ်ကား။ သဗ္ဗံ၊ သော။ စောပနံ၊ သို့။ ပတ္တံ၊ ရောက်သော ကံသည်။ ကာယဝစိကမ္မမေဝ၊ ကာယကံ ဝစိကံချည်းသာ။ န (ဟောတိ)၊ ဖြစ်သည် မဟုတ်။ ကုသလပက္ခေပိ၊ ကုသိုလ်အဖို့၌လည်း၊ စောပနံ၊ သို့။ အပတ္တံ၊

၁။ တဉ္စပ။ အာဒိမာဟ။ ။ ထိုကံသည် မနောသမ္ပဿဒွါရ၌ ဖြစ်သော်လည်း ကာယကံ ဝစိကံ မနောက် ၃-မျိုးလုံးဖြစ်နိုင်၏။ ထို ၃-ပါးအပြားကို ပြလို၍ “ကာယဝစိဒွါရေသု စောပနံ ပတ္တံ”သည်ကိုဆိုသည်။ [ယထာ-ယေန တိဝိဝေဉ္စကာရေန ဟောတိ၊ တံ တိဝိဝေဉ္စကာရံ ဒဿေတုံ။-မဝ။]

၂။ တတ္ထ နိယမဿ အကတတ္တာ။ ။ [ရှေ့စကားအရ ကာယကံသည်ဧရာယုက်ရှုပ် ထွေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် ထိုသို့ မရောရအောင် “တတ္ထ”သည်ကိုမိန့်သည်။ တတ္တာတိ စောပနံ ပတ္တံ ကာယဝစိကမ္မန္တိပဒေ။-မဝ။] “စောပနံ ပတ္တံယေဝ”ဟုလည်းကောင်း။ “ကာယဝစိကမ္မမေဝ” ဟုလည်းကောင်း။ ဧဝသဒ္ဓါ မပါခြင်းကို “နိယမအကတ”ဟု ဆိုသည်။ ထိုသို့ နိယမ မပြုသောကြောင့် “စောပနံ ပတ္တံ”အရ စောပနသို့ ရောက်ခြင်းသည် ဥပလက္ခဏနည်းအားဖြင့် ကာယကံ ဝစိကံအမည်ကို ပြီးစေရုံသာဖြစ်သည်။

၃။ န ပန။ သမ္ပန္နော ဟောတိ။ ။ “ကာယဝစိဒွါရတို့၌ စောပနသို့ရောက်သော ကံဟူသမျှ ကာယကံ ဝစိကံသာ ဖြစ်ရမည် မဟုတ်။ (မနောက်လည်း ဖြစ်သေးသည်ဟု လည်းကောင်း။) ကုသိုလ်အဖို့၌လည်း စောပနသို့ မရောက်လျှင် ကာယကံ ဝစိကံ မဟုတ်သည်

အဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၆၂၇

မရောက်သော ကံသည်။ ကာယဝစီကမ္မံ သည်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်သည်ကား။ န၊ မဟုတ်။ (ဟောတိ ဧဝံ ဖြစ်နိုင်သည်သာ။) ဣတိ အယံ အတ္ထော၊ ဤအနက် သည်။ သိဒ္ဓေါဝ၊ ပြီးသည်သာလျှင်။ ဟောတိ၊ ဤ။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

° အထ ဝါ၊ ကား။ တန္တိ၊ တံ ဟူသောပုဒ်ကို။ (ဝဒတိ-၌ စပ်။) ဆ ဖဿဒွါရ ဝသေန၊ ဖြင့်။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ၊ သော။ တံ မနောကမ္မံ သည်။ ဣတိ၊ သို့။ (ဂဟေတွာ။) သမ္ပံ၊ သော။ မနသာ၊ စိတ်ကြောင့်။ နိပ္ပဇ္ဇမာနမ္ပိ၊ ပြီးသည်လည်းဖြစ်သော၊ ကမ္မံ၊ ကို။ မနောကမ္မန္တိ၊ ဟူ၍။ စောဒကာဓိပ္ပာယေန၊ စောဒကပုဂ္ဂိုလ်၏ အလို အားဖြင့်။ ဂဟေတွာ၊ ယူ၍။ (သင်္ဂဟကာရော။) ဝဒတိ၊ ဤ။ ပုဗ္ဗေ၊ ရှေ့ ပထမ နည်း၌။ ဒဿိတမနောကမ္မံ၊ ပြအပ်သော မနောကံကို။ (မနောကမ္မန္တိဂဟေတွာ။) န (ဝဒတိ)၊ ဆိုသည်မဟုတ်။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

၂ဟိ၊ မှန်။ မနသာ၊ ဖြင့်။ နိပ္ပတ္တိတေန၊ ဖြစ်စေအပ်သော။ သဗ္ဗေန၊ အလုံးစုံသော ကံသည်။ မနောကမ္မေနေဝ၊ မနောကံသည်သာ။ ဘဝိတမ္ပံ၊ ဖြစ်သင့်၏။ ကာယဝစီကမ္မေန၊ သည်။ န (ဘဝိတမ္ပံ)။ ဣတိ၊ သို့။ ပရဿ၊ တစ်ပါးသော

မဟုတ်။ (စောပနသို့ မရောက်ဘဲလည်း ပါဏာတိပါတ မုသာဝါဒစသည်မှ ရှောင်လျှင် ကာယကံ ဝစီကံ ဖြစ်သေး၏ဟုလည်းကောင်း။) ဤအနက်အဓိပ္ပာယ်သည် ပြီးစီးလျက်ရှိသည်။

၁။ အထ ဝါ တန္တိ။ ပ။ မနောကမ္မန္တိ။ ဤ“တန္တိ”၌ တံဟူသောဤပုဒ်ကို “ဝဒတိ”၌ ကံအဖြစ်ဖြင့် စပ်ပါ။ မနောကမ္မံတိ၌ ဣတိကို“ဂဟေတွာ”ဟု ထည့်၍ စပ်ပါ။ “ကမ္မ မနောကမ္မန္တိ”၌ ဣတိကား၊ စောဒကာဓိပ္ပာယ၏ သရုပ်ပြတည်း။ ဆိုလိုရင်းကား-တံ၏ စွဲနက်အတွက် အဋ္ဌကထာဝယ် ရှေ့ဝါကျ၌လာသော “အကုသလံ မနောကမ္မံ ပန ဆ ဖဿ ဒွါရဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ”ဟူသော စကားကို ညွှန်ပြသောအားဖြင့် “ဆဖဿဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သော ထိုမနောကံ”ဟု အနက်ယူ၍ (ကာယကံဖြစ်စေ ဝစီကံဖြစ်စေ) စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သမျှ ကံကို မနောကံဟု စောဒကအလိုအတိုင်း ဆိုထားသည်။ (ရှေ့ ပထမနည်း၌ ပြခဲ့သော ရိုးရာ မနောကံကိုသာ ဤနေရာ၌ မဆိုလို။) ဤအလို“တံ၊ ထိုမနောကံသည်”ဟု ဆိုရာ၌ ကာယကံ ဝစီကံလည်း ပါဝင်သည်ဟု မှတ်ပါ။

၂။ ယော ဟိ။ ပ။ အာဒိ။ အဘယ်အကျိုးငှာ စောဒကပုဂ္ဂိုလ်၏ (မနကြောင့် ဖြစ်သမျှကံကို မနောကံဟူသော) အယူ၌တည်၍ “ကာယဝစီဒွါရေသု စောပနံ ပတ္တံ”စသော စကားကို အဋ္ဌကထာဆရာ အားထုတ်ရပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ယောဟိ”စသည်ကို မိန့်သည်။ စောဒကပုဂ္ဂိုလ်သည် “စိတ်ကြောင့်ဖြစ်ရသော ကံအားလုံးသည် မနောကံသာ ဖြစ်ထိုက်၏။ ကာယကံ ဝစီကံ မဖြစ်ထိုက်”ဟု အယူရှိ၏။ ထိုအယူကို တားမြစ်ခြင်းအကျိုးငှာ “တံကာယ ဝစီဒွါရေသု စောပနံပတ္တံ”စသော စကားကို အားထုတ်ရသည်-ဟူလို။

စောဒကပုဂ္ဂိုလ်၏။ ယော အဓိပ္ပာယော၊ အကြင် အလိုသည်။ (အတ္ထိ။) တံ၊ ထို အလိုကို။ နိဝေတ္ထေတွာ၊ နစ်စေ၍။ ကမ္မတ္တယနိယမံ၊ ကံ ၃-ပါးအပေါင်းကို ပိုင်းခြား သတ်မှတ်ခြင်းကို။ ဒသေတုံ၊ ငှာ။ တံ။ ပ။ ပတ္တန္တိအာဒိ၊ သော။ ဣဒံ၊ ဤစကားကို။ (သင်္ဂဟကာရေန) အာရဒ္ဓံ။ စ၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤနည်း၌။ သင်္ကရာဘာဝေါ၊ ကံတို့၏ ရောယှက်ခြင်း မရှိပုံကို။ ပုရိမနယေနော ဝေဒိတဗ္ဗော။

၂ အထ ဝါ၊ ကား။ ကမ္မန္တိ၊ ဟူသော။ အဝိသေသေန၊ မနော ဟု အထူး- မမ၊ သာမညဖြစ်သော။ ကမ္မသဒ္ဓမတ္တေန၊ ကမ္မသဒ္ဓါမျှနှင့်။ သမ္ပန္တံ၊ စပ်ခြင်းကို။ ကတွာ၊ ၍။ ယထာ ဝုတ္တော၊ အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော။ (“ဆ ဖဿဒ္ဓါရဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ” ဟု ဆိုအပ်ပြီးသော။) ကမ္မပ္ပဘေဒေါ၊ ကံ ၃-ပါး အပြားသည်၊ ယထာ၊ အကြင် အပြားအားဖြင့်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်နိုင်၏။ တံ ပကာရံ၊ ထိုအပြားကို၊ ဒသေတိ၊ ၏။ အသင်္ကရော စ၊ ကံချင်းမရောယှက်ပုံသည်လည်း။ ဝုတ္တနယောဝ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းရှိသည်သာ။

၃ ပန၊ ဝါဒန္တရ ကား။ ကာယဝစိကမ္မသဟဇာတာ၊ ကာယကံ ဝစိကံနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော။ အဘိဇ္ဈာဒယော၊ အဘိဇ္ဈာ အစရှိသော တရားတို့သည်။

၁။ ဧတ္ထ စ သင်္ကရာဘာဝေါ။ ။ ဤနည်း၌လည်း “နိယမဿ အကတတ္တာ” ဟူသော ရှေ့နည်းမှီး၍ ကံချင်း သင်္ကရ မဖြစ်ပုံကို သိပါ။ မှန်၏-“ကာယဒ္ဓါရန္တံ စောပနဖြစ်လျှင် ကာယကံသာ” ဟု နိယမ မပြုသောကြောင့် ကာယဒ္ဓါရန္တံ စောပနပတ္တဖြစ်၍ သူ့မယားကို အဘိဇ္ဈာဖြင့် လက်ဆွဲမှုစသည် ပြုသောအခါ မနောကံသာဖြစ်ကြောင်းကို “စတုဗ္ဗိမံ ဝစိဒုစ္စရိတံ။ ပ။ တိဝိမံ မနောဒုစ္စရိတံ အကုသလံ မနောကမ္မမေဝ” စသော စကားဖြင့်လည်း ကံချင်းရောယှက် မည်ကို ပယ်ရှားပြီးဖြစ်သည်။

၂။ အထ ဝါကမ္မန္တိ။ ။ ဤနည်း၌ကား တံဖြင့် “မနောကမ္မ” တစ်ပုဒ်လုံးကို မစွဲဘဲ မနော ဟူသော ဝိသေသန မပါသော ကမ္မကိုသာ စွဲရသည်။ မှန်၏-သဒ္ဓါတို့၏ ဖြစ်ပုံသည် ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်၏ ဆိုလိုသည့်အတိုင်း လိုက်လျောရ၏။ ထို့ကြောင့် မနောကမ္မ ဟူသောသမာသ်ပုဒ်ဝယ် မနောဟူသော ဝိသေသန မပါဘဲ ကမ္မကိုသာ တံသဒ္ဓါဖြင့် ပြန်၍စွဲနိုင်သည်။ [ဝတ္ထု (ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်၏) အဓိပ္ပာယာနုရောမိနိ သဒ္ဓပ္ပဝတ္ထိ၊ သမာသပဒေဧကဒေသောပိ အာကမီယတိ အဓိကာရဝသေနာတိ အဓိပ္ပာယေန “ကမ္မသဒ္ဓေန သမ္ပန္တံကတွာ” တိဝုတ္တံ။-အနု။]

၃။ ယထာ ဝုတ္တော။ ပနနယောဝ။ ။ “ဆ ဖဿဒ္ဓါရဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ” ကို “ယထာဝုတ္တော” ဟု ဆိုသည်။ ထိုဆိုအပ်ပြီးသော ကံအပြားကို “တံ စောပနပတ္တံ” စသည်ဖြင့် ပြသည်။ နိယမဿ အကတတ္တာကို ရည်ရွယ်၍ “အသင်္ကရော စ ဝုတ္တနယောဝ” ဟု ဆိုသည်။ [ယထာတိ စောပနပတ္တကာယဝစိကမ္မာဒိပကာရေန။-မဝု။]

၄။ ယံ ပန ဝဒန္တိ။ ။ ဤနေရာဝယ် ဂဏ္ဍိပုဒ်ကို ပြုစီရင်သော ပဒကာရ ဆရာ ဝါဒ၏ အသုံးကြောင်းကို ပြလို၍ “ယံ ပန” စသည်ကို မိန့်သည်။ ထိုစကားရပ်၏ အဓိပ္ပာယ်သည် “ယဒိန္ဒြိယာဒိရောပိ။ ပြုစီရင် တသျှား ဝေဉ္စ န ယုဇ္ဇတိတိ သမ္ပန္နော။-မဝု။]

အဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၆၂၉

(အဘိဇ္ဈာ ဗျာပါဒ် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့သည်။) ယဒါ၊ ဌံ။ စေတနာပက္ခိကာ၊ စေတနာ၏ အဖို့၌ ဖြစ်ကုန်သည်။ ဟောန္တိ။ တဒါ၊ ဌံ။ တာနိ မနောကမ္မာနိ၊ ထိုအဘိဇ္ဈာ အစရှိသော မနောကံတို့သည်။ ကာယဝစိကမ္မာနိ၊ တို့သည်။ ဟောန္တိ။ ဣတိ၊ သို့။ ယံ၊ အကြင် စကားကို။ ဝဒန္တိ၊ ပဒကာရဆရာတို့ ဆိုကြကုန်၏။ တဉ္စ၊ ထိုစကား သည်လည်း။ န၊ မသင့်။ (ကံသွာ၊ နည်း။) စေတနာပက္ခိကာနိ၊ စေတနာ၏ အဖို့၌ ဖြစ်ကုန်သော အဘိဇ္ဈာ အစရှိသော တရားတို့၏။ မနောကမ္မတ္တာ ဘာဝါ၊ မနောကံ၏ အဖြစ်၏ မရှိခြင်းကြောင့်တည်း။

စ၊ ဆက်။ အဗ္ဗောဟာရိကတ္တော၊ အဘိဇ္ဈာ စသည်တို့၏ အဗ္ဗောဟာရိက၏ အဖြစ်သည်။ (သတိ၊ သော်။) မနောကမ္မတာ၊ မနောကံ၏ အဖြစ်သည်။ သုဋ္ဌတရုံ၊ သာ၍ လွန်စွာ။ နုတ္တိ။ စ၊ သာဓက ကား။ အဗ္ဗောဟာရိကာဝါတိ၊ ဟူသော။ ဧတံပိ၊ ဤစကားကိုလည်း။ (အာစရိယေဟိ။) ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ တသ္မာ၊ ကြောင့်၊ (အဘိဇ္ဈာ စသည်တို့၏ အဗ္ဗောဟာရိက ဖြစ်လျှင် သာ၍ မနောကံ မမည်နိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) မနောကမ္မဿ၊ ၏။ ကာယဝစိကမ္မတာ၊ ကို။ န ဝတ္တဗ္ဗာ၊ ထိုက်။ အဘိဇ္ဈာဒိ ကိရိယာ ကာရိကာယ ဧဝ၊ အဘိဇ္ဈာ အစရှိသော အမူအရာကို ပြုတတ် သည်သာလျှင် ဖြစ်သော။ စေတနာယ၊ နှင့်။ သမ္ပယုတ္တာ၊ ကုန်သော။ အဘိဇ္ဈာဒယော၊ အဘိဇ္ဈာ အစရှိသော တရားတို့သည်။ မနောကမ္မံ၊ မနောကံတည်း။ ပါဏာတိ။ ပ။ ကာရိကာယ၊ ပါဏာတိပါတ အစရှိသော ကိုယ်အမူအရာ နှုတ်အမူအရာကိုပြု တတ်သော။ (စေတနာယ သမ္ပယုတ္တာ အဘိဇ္ဈာဒယော။ မနောကမ္မံ၊ သည်။) န၊ မဟုတ်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဘိယျောပိ၊ အလွန်လည်း။ တေသံ၊ ထို အဘိဇ္ဈာ အစရှိသော တရားတို့၏။ မနောကမ္မတာ၊ သည်။ (ဟောတိ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ မနောကမ္မာနိ၊ မနောကံဖြစ်ကုန်သည် ဖြစ်၍။ သတံ၊ ဖြစ်ကုန်သော။ တေသံ၊ ထို ကာယကံ ဝစိကံနှင့်တကွဖြစ်သော အဘိဇ္ဈာ အစရှိသော တရားတို့၏။ ကာယဝစိ ကမ္မတာ၊ ကာယကံ ဝစိကံ၏အဖြစ်ကို။ (အမည်ကို။) န ဝတ္တဗ္ဗာ၊ မဆိုထိုက်။ ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။

[နိဂုံးကိုပြလို၍ “ဧဝံ” စသည်မိန့်၍] “ဧဝံ၊ ဤမဟာအဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်။ ကမ္မာနိ၊ တို့၏။ ဒွါရေသု၊ တို့၌လည်းကောင်း။ ဒွါရာနဉ္စ၊ တို့၏လည်း။

၁။ ဧဝံ။ န ကတံ။ ။ ဤစကားကို “အဋ္ဌကထာ၌ နိဂုံးအဖြစ်ဖြင့် ထည့်၍ယောဇနာ ဖို့ရန် ဝါကျ”ဟု မရပွင့်၏။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာနိဿယ၌ ထည့်၍အနက်ပေးထားသည်။ [မနောသံဝရဒွါရေပိ ဥပ္ပဇ္ဈန္တိ ဧဝါတိ ဧတဿ ပရိယောသာနေ “ဧဝံ ကမ္မာနိ”ပ။ နိမန္တနံ န ကတံ”တိ ပရိယောသာနပဒံ အဋ္ဌကထာယံ ယောဇေတဗ္ဗတိ ဒဿေတုံ ဧတံတိ အာဒိ-ဟဟ။

ကမ္မေသု၊ တို့၌လည်းကောင်း။ အနိယတတ္တာ၊ မမြဲကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။
“ဒွါရနိဗန္ဓနံ၊ ဒွါရဖြင့် စိတ်ကို အမြဲသတ်မှတ် ဖွဲ့စပ်ခြင်းကို။ န ကတံ၊ မပြုအပ်။

၂။ ဣဒါနိ၊ ဤ။ ဒွါရနိဗန္ဓနော၊ ဒွါရဖြင့် စိတ်ကို အမြဲသတ်မှတ် ဖွဲ့စပ်မှုကို။
အကတေပိ စ၊ သော်လည်း။ ယေသံ ဒွါရာနံ၊ တို့၏။ ဝသေန၊ ဖြင့်။ ဣဒံ စိတ္တံ၊
ဤမဟာကုသိုလ်စိတ်သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊၏။ တေသံ၊ ထိုဒွါရတို့၏လည်းကောင်း။
တံတံဒွါရကမ္မပထာနံ စ၊ ထိုထို ဒွါရ၌ဖြစ်သော ကမ္မပထတို့၏လည်းကောင်း။
ဝသေန၊ဖြင့်။ ဥပ္ပတ္တိယာ၊ ဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်း။ ယထာဘဋ္ဌပါဠိယာ၊ အကြင်အကြင်
ဟောတော်မူအပ်သော ပါဠိတော်ဖြင့်။ (ယထာဘဋ္ဌပါဠိယာ၊ အကြင်အကြင်
ထုတ်ဆောင်အပ်သော ပါဠိတော်ဖြင့်။) ဝုတ္တာယ၊ ဟောတော်မူအပ်သော။ (ဥပ္ပတ္တိယာ)စ၊

တတ္ထ ဧဝန္တိ မဟာအဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တနယေန။]...ဒွါရကထာအစ၌“ မဟာအဋ္ဌကထာယံဒွါရကထာ
ကထိတာ”ဟု စချဲ့ခဲ့သည်။အတိုင်း ဤ၌ ပြဆိုအပ်ခဲ့သော စကားအားလုံးသည် မဟာအဋ္ဌကထာ
စကားချည်း ဖြစ်သောကြောင့် ဧဝံကို “မဟာအဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တနယေန”ဟု မရဖွင့်သည်။

၁။ ဒွါရနိဗန္ဓနံ န ကတံ။ ။ဤသို့ မဟာအဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်သည့်အတိုင်း
“ကာယကံစသည်တို့၏ ဝစီဒွါရ၌ဖြစ်နိုင်ခြင်း” စသည်ဖြင့် ကံတို့၏ ဒွါရတို့၌ အမြဲသတ်မှတ်
ဖွဲ့စပ်၍ မထားနိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ “ကာယဒွါရ၌ ဝစီ-မနောကံတို့လည်း ဖြစ်နိုင်ရကား
ဒွါရတို့၏ ကံတို့၌ အမြဲသတ်မှတ် ဖွဲ့စပ်၍ မထားနိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒွါရနိဗန္ဓနံ-
(ပါဠိတော်ဝယ် ရူပါရမ္မဏံဝါ စသည်ကဲ့သို့ ကယဒွါရိကံဝါ ဝစီဒွါရိကံဝါ”စသည်ဖြင့်) ဒွါရဖြင့်
စိတ်ကို အမြဲသတ်မှတ်မှုကို မပြုအပ်တော့။ [ဤတွင် ကမ္မပထသံသန္တနကထာ အဖွင့် ပြီးပြီဟု
ထင်သည်။]

၂။ ဣဒါနိ။ပ။အာဒိမာဟ။ ။ပါဠိတော်ဝယ် ဒွါရနိဗန္ဓနကို မပြုအပ်သော်လည်း
(“တိဝိကေမ္မဒွါရဝသေန။ပ။အဋ္ဌ သံဝရဒွါရဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ”အရ (တိဝိကေမ္မဒွါရ ဆဗဿဒွါရ၊
အဋ္ဌသံဝရဒွါရဟူသော ဒွါရတို့၏အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း [“ဒသကုသလကမ္မပထဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ”
အရ) ထိုထိုဒွါရတို့၌ဖြစ်သော ကမ္မပထတို့၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း ဖြစ်ပုံကိုပြခြင်းငှာ
လည်းကောင်း...

၃။ ယထာဘဋ္ဌပါဠိယာ။ ။“ကာမာဝစရံ။ပ။ရူပါရမ္မဏံ ဝါ သဒွါရမ္မဏံ ဝါ”စသည်ဖြင့်
တိုက်ရိုက် ဟောတော်မူအပ်သော ပါဠိတော်ကို “ယထာဘဋ္ဌပါဠိ”ဟု ဆိုသည်။ ထိုပါဠိတော်ဖြင့်
ဟောတော်မူအပ်သော ဖြစ်ပုံကိုပြခြင်းငှာလည်းကောင်း တတ္ထကာမာဝစရန္တိ-စသည်ကို အဋ္ဌကထာ၌
မိန့်သည်။ “ယထာဘဋ္ဌ”နေရာဝယ် “ယထာဘဋ္ဌ”ဟုလည်းရှိ၏။ ရှေ့ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံအဖွင့်
အပြီး၌ “အသင်္ခါရိကဘာဝေါ ပနအနာဘဋ္ဌတာယေဝ နဂဟိတော”ကို ထောက်၍ “ယထာဘဋ္ဌ”
ပါဠိသာ အမှန်ဟုထင်သည်။ [“ဘာသိတ”နှင့် “ဘဋ္ဌ”သည် ပရိယာယ်တည်း။]

အဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၆၃၁

ကိလည်းကောင်း။ ဒီပနတ္ထံ၊ ငှာ။ တတ္ထကာမာဝစရန္တိအာဒိ၊ ကိ။ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။

စိတ္တံ။ပ။ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ ဣဒံ၊ ဟူသော ဤစကားကို။ မနောကမ္မဒွါရဘူတဿ၊ မနောကမ္မဒွါရ ဖြစ်၍ဖြစ်သော စိတ်၏။ တေန သဘာဝေန၊ ထို မနောကမ္မဒွါရ ဟူသော သဘာဝအားဖြင့်။ ဥပ္ပတ္တိံ၊ ကိ။ ဂဟေတွာယူ၍။ (စိတ်ဖြင့် မှတ်ယူ၍။) ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ [ဂဟေတွာ ဥပလက္ခေတွာတိ အတ္ထော။ (“စိတ္တဖြင့်မှတ်ယူ၍”)ဟု အနက်ပေး။-မဓ။] ကြွင်းအဓိပ္ပာယ်များကို အဋ္ဌကထာဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။

ဝါ၊ အဋ္ဌကထာနည်းမှ တစ်နည်းကား။ ၁ စိတ္တာဓိပတေယျံ၊ စိတ္တာဓိပတိမှ လာသော သမ္ပယုတ်တရား ဟူသော။ စိတ္တံ၊ စိတ်။ ဣတိ၊ ဤပါ၌၌။ သမ္ပယုတ္တ ဝသေန၊ သမ္ပယုတ်တရား၏အစွမ်းဖြင့်။ ဝုစ္စတိ ယထာ၊ စိတ္တာဓိပတေယျဟု ဆိုအပ်သကဲ့သို့။ ၂ ဇဝံ၊ တူ။ ဣဓာပိ၊ ဤစိတ္တံ တိဝိဓကမ္မဒွါရဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟူသော ပါ၌လည်း။ (သမ္ပယုတ္တဝသေန၊ ဖြင့်။ ဝုစ္စတိ၊ မနောကမ္မဒွါရ ဟု ဆိုအပ်၏။)

၁။ စိတ္တာဓိပတေယျံ စိတ္တံ။ ။ ပါဠိတော်ဝယ် တေဘူမကကုသိုလ်ကို ပြရာ၌ “ယသ္မိံ သမယေ ကာမာဝစရံ ကုသလံ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ။ပ။စိတ္တာဓိပတေယျံ”ဟု ရှိ၏။ ထို၌ “စိတ်ဟူသော အဓိပတိမှလာသောစိတ်”ဟု တိုက်ရိုက် အနက် အဓိပ္ပာယ် ယူ၍မဖြစ်၊ ဘာကြောင့်နည်း။...စိတ်၂-ခုပြိုင်တူ မဖြစ်နိုင်သောကြောင့်တည်း။ ထိုသို့ မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ဖဿ-စသော စေတသိက်အပေါင်းကို “စိတ္တာဓိပတေယျံ”ဟု ဆိုထားသည်။

ထို့နောက်မှ ထိုတရား အပေါင်း၏ စိတ္တာဓိပတေယျ အမည်ကိုစိတ်၌ တင်စား၍ ဖလူပစာရအားဖြင့် စိတ်ကိုလည်း စိတ္တာဓိပတေဟု ဟု ဆိုနိုင်သကဲ့သို့ဟု ဥပမာပြသည်။ ဤစကားအရ “စိတ္တာဓိပတေယျံ၊ စိတ်ဟူသော အဓိပတိမှလာသော တရားအပေါင်း”ဟု အနက်ပေးရသော်လည်း အရကောက်သောအခါ ထိုတရားအပေါင်းနှင့် ယှဉ်သောစိတ်ကို အရ ကောက်ပါ-ဟုလို။...[တတ္ထ စိတ္တဿ စိတ္တာဓိပတေယျဘာဝေါ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံဝသေန ဝုတ္တော။-နောက်၌လာမည့် တေဘူမကကုသလအဖွင့် အဋ္ဌကထာ။]

၂။ ဇဝံ ဣဓာပိ။ ။စိတ္တံတိဝိဓကမ္မဒွါရဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ”ဟူသော ဤပါ၌လည်း “မနောကမ္မဒွါရ”အရ စိတ်ကို မယူဘဲ စိတ်နှင့်ယှဉ်သော တရားအပေါင်းကိုယူပါ။ ဤသို့လျှင် “မနောကမ္မဒွါရမည်သော ဖဿ-စသော တရားအပေါင်းကြောင့် စိတ်ဖြစ်၏”ဟူသော အဓိပ္ပာယ်မှန် ရနိုင်ပါသည်-ဟုလို။[အနုဋီကာ၌ကား သမ္ပယုတ်တရားအပေါင်း၏ မနောကမ္မဒွါရအမည်ကို စိတ်၌ပြန်၍ ဖလူပစာရအားဖြင့် တင်စားပါ။ သို့မှတ်ဝိဓကမ္မဒွါရဝသေန၌ စိတ်ဟူသော မနောကမ္မဒွါရလည်း ပါနိုင်မည်-ဟု ဆိုသည်။]

ပန၊ ချီးမွမ်းဖွယ်ရာ သမ္ဘာဝနာကား။^၁ စောပနဒွယ ရဟိတဿ၊ စောပနကဿ စောပနဝါစာ ၂-ပါးအပေါင်းမှ ကင်းသော။ မနောပဗန္ဓဿ၊ မနောအစဉ်၏။ မနောကမ္မဒွါရဘာဝေ၊ မနောကမ္မဒွါရ၏ အဖြစ်၌။ (မနောကမ္မဒွါရအမည် ရခြင်း၌။) ဝတ္တဗ္ဗမေဝ၊ ဆိုဖွယ်သည်ပင်။ နတ္ထိ၊ မရှိတော့။ [“ကမ္မပထသံသန္တနကထာဝဏ္ဏနာ၊ သည်။ နိဋ္ဌိတာ”ဟု နောက်ပြင် စာအုပ်များ၌ ရှိ၏၊ စဉ်းစားပါ။ မိမိကား“တတ္ထ ကာမာဝစရံ မရောက်မီကပင် ကမ္မပထသံသန္တန ကထာအဖွင့် ပြီးခဲ့ပြီ”ဟု ယူဆပါသည်။]



ယေဝါပနကကထာအဖွင့်

အယံ ယောနောတိ၊ ကား။ ရူပါရမ္မဏံ ဝါ။ပ။ဓမ္မာရမ္မဏံ ဝါတိဇတေန၊ ဟူသော ဤပါဌ်နှင့်။ သဟ။ ယံ ယံဝါပနာတိ ဧတဿ၊ ဟူသော ဤပါဌ်ကို။ (ဝစနေ၊ ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်။ ဝါ၊၌။) အယံ၊ ဤဆိုအပ်လတ္တံ့၊ ကား။ သမ္မန္တော၊ ဆက်စပ်ကြောင်းအကျိုးတည်း။ ဣတိ အတ္ထော။ [မစဉ်“ဝစနေတိ နိမိတ္တဘူတေ ဩကာသဘူတေဝါ”ဟု ဖွင့်သောကြောင့် ဧတဿနောက်၌ “ဝစနေ”ဟု ရှိသင့်သည်။] အယံသမ္မန္တော၊ ဤသမ္မန်ဟူသည်။ ကောပန၊ အဘယ်နည်း။ ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။ ယေန(ပယောဇနေန)၊ အကြင် အကျိုးကြောင့်။ဝစနာနိ၊ ရူပါရမ္မဏံ ဝါ-အစရှိသော သဒ္ဓါ၊ ယံယံ ဝါပန-ဟူသော သဒ္ဓါတို့သည်။ အညမညံ၊ ချင်း။ သမ္မဇ္ဈန္တိ၊ ဆက်သွယ်နေကုန်၏။[“ယေန”ကိုကြည့်၍ “သမ္မဇ္ဈန္တိ၊ ဧတေနာတိ သမ္မန္တော”ဟု ပြု။ ရှေ့စကားနှင့် နောက်စကားတို့၏ ဆက်သွယ်ကြောင်း ဖြစ်သော အကျိုး-ဟူလို။] ပုဗ္ဗာပရဝစနေ၊ ရူပါရမ္မဏံ ဝါ။ပ။ဓမ္မာရမ္မဏံ ဝါဟူသော

၁။ စောပနပနတ္ထိ။ ။ကာယဝိညတ် ဝစိဝိညတ် ဟူသော စောပနဒွါရ ၂-မျိုးနှင့် မရောသော မနောဒွါရိကစိတ်အစဉ်၏ “မနောကမ္မဒွါရ” အမည်ရရာ၌ကား (ရှေးရှေးစိတ်က နောက်နောက်စိတ်အား အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူး ပြုသောကြောင့်) “တိဝိကေမ္မဒွါရ” အရ ရှေးရှေးစိတ်ကို မနောကမ္မဒွါရဟု ယူ၍ “စိတ္တံ ဥပဇ္ဇတိ”၌ စိတ္တံ-အရ နောက်နောက်စိတ်ကို ယူရသောကြောင့် ရှေးရှေးစိတ်၏ မနောကမ္မဒွါရ အမည်ရကြောင်းမှာ အထူးဆိုဖွယ်မလိုတော့ပါ-ဟူလို။ [ဤလည်း မနောကမ္မဒွါရအရ ကောက်ယူပုံ တစ်နည်းပြဖြစ်၍ အားလုံး၃-နည်းဟု မှတ်ပါ။]

ဒွါရကထာ ဝဏ္ဏနာ၊ သည်။ နိဋ္ဌိတာ။

အဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၆၃၃

ရှေ့စကား၊ ယံယံ ဝါ ပန-ဟူသောနောက်စကားကို ဆိုရခြင်း၌။ ပယောဇနံ၊ အကျိုးသည်။ သမ္ပန္နော၊ သမ္ပန်မည်၏။ ဣတိ၊ ဤကား အဖြေတည်း။

စ၊ဆက်။ ဣဓံ ဤ အဋ္ဌကထာ၌။ သဗ္ဗာရမ္မဏတာဒိဒဿနံ၊ သဗ္ဗာရမ္မဏတာ အစရှိသည်ကို ပြခြင်းဟူသော။ (ပယောဇနံ-၌စပ်။ အာဒိဖြင့် “ကမအဘာဝ၊ နိယမအဘာဝတို့ကိုယူ။) ရူပါရမ္မဏံဝါ။ပ။ ဓမ္မာရမ္မဏံ ဝါတိ ဧတဿ။ ဟူသော ဤပါ၌၏။ အနန္တရံ၊ ၌။ ယံယံ ဝါ ပနာတိ ဧတဿ၊ ဟူသော ဤပါ၌ကို။ ဝစနေ၊ ကြောင့်။ ဝါ၊ ၌။ ပယောဇနံ၊ ကို။ ယောဇနာ၊ ယောဇနာဟူ၍။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ၏။ [အယံ ယောဇနာ၌ ပယောဇနကို ယောဇနာခေါ်သည်ဟု မှတ်ပါ-ဟူလို။] တတ္ထ၊ ထို အဋ္ဌကထာ၌။ [တတ္ထာတိ ဧတိဿ အဋ္ဌကထာယံ။-မစ။] ရူပါရမ္မဏံဝါ။ပ။ အာရမ္ဘာတိ၊ ဟူသော။ ဧတ္တကေန၊ ဤမျှအတိုင်း အရှည်ရှိသောပါ၌ဖြင့်။ (“ယံယံ ဝါ ပန” မပါသော ပါ၌ဖြင့်။) အာပန္နံ၊ ရောက်သော။ ဒေါသံ၊ အပြစ်ကို၊ ဒဿေတွာ၊ ပြပြီး၍။ တံ နိဝတ္တနဝသေန၊ ထို အပြစ်ကိုနစ်စေခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ယံယံ ဝါ ပနာတိ ဧတဿ၊ ၏။ ပယောဇနံ၊ ကို။ ဒဿေတုံ၊ ငှာ၊ ဟောဋ္ဌာတိ အာဒိ၊ ကို (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။

ဒုတိယေ အတ္ထဝိကဗျေ၊ ဒုတိယ အတ္ထဝိကပ်၌။ (အပရာ ယောဇနာ ဟူသော အတ္ထဝိကပ်၌။) ယံယံ ဝါပနာတိ ဧတေန၊ ဤပါ၌ဖြင့်။ အပ္ပဓာနံပိ၊ မပြဋ္ဌာန်းသည်လည်း ဖြစ်သော။ ရူပါဒိ၊ ရူပါရုံ အစရှိသော အာရုံကို။ အာကမုတိ၊ ငင်ရ၏။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း-ကသ္မာ အပ္ပဓာနံပိ ရူပါဒိ။ အာကမုတိ၊နည်း။) ဟိ (ယသ္မာ)။ ပဓာနဿ၊ ပဓာနဖြစ်သော။ စိတ္တဿ၊ ၏။ အတ္တနောယေဝ၊ မိမိတည်းဟူသော စိတ်၏ပင်။ အာရမ္မဏဘာဝေါ၊ အာရုံ၏ အဖြစ်သည်။ န အတ္ထိ၊ မရှိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ဤသို့ စိတ်က စိတ်ကို ပြန်၍ အာရုံမပြုနိုင်သောကြောင့်။ အပ္ပဓာနံပိ ရူပါဒိ အာကမုတိ။) [ရူပံ+အာရမ္မဏံ ဧတဿာတိ ရူပါရမ္မဏံ”ဟု ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသံ ပြသောအခါ စိတ်ကိုရသဖြင့် စိတ်သာ ပဓာနဖြစ်၏။ ရူပါရုံ စသည်တို့ကား အပဓာနတည်း။ ယံယံ ဝါ ပနဖြင့်ကား ပဓာနကို စွဲသဖြင့် အဓိပ္ပာယ်မရသောကြောင့် ပဓာနကိုမစွဲဘဲ ထိုအပဓာနဖြစ်သော အာရုံကို စွဲရသည်။]

ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေနာတိ၊ ကား။ သဗ္ဗာရမ္မဏတာဒိနယေန၊ သဗ္ဗာရမ္မဏတာ အစရှိသောနည်းဖြင့်။

ဟေဋ္ဌာ။ပ။ဂဟိတန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝတွာ၊ ဆိုပြီး၍။ တဿ၊ ထို ယံယံ ဝါ ပန ဟူသော ပါ၌ကို။ ဝစနေ၊ ကြောင့်။ ဝါ၊ ၌။ ပယောဇနံ၊ ကို။ ဒဿေတုံ၊ ငှာ။ ရူပံဝါ။ပ။

၆၃၄

အဋ္ဌသာလိနိ

[ဓမ္မုဒ္ဓေသဝါရကထာ

ဝုတ္တံတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ မဟာအဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်ပြီ။ တတ္ထ၊ ထို မဟာအဋ္ဌကထာ၌။
ဣဒံ ဝါ ဣဒံ ဝါ တိ ဧတံ၊ ဟူသော ဤစကားကို။ သဗ္ဗာရမ္မဏတာဒိ၊
သဗ္ဗာရမ္မဏတာ အစရှိသည်ကို။ သန္ဓာယ၊ ၍။ ကထိတံ၊ ပြီ။ ဣတိ၊ သို့။
ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၀ ၀ ၀

ဓမ္မုဒ္ဓေသဝါရကထာအဖွင့် (ပဿပဉ္စမကရာသိ)

အာစရိယာနန္တိ၊ ကား။ ရေဝတာစရိယဿ၊ ရေဝတ-ဆရာ၏။ (မတံ-
၌စပ်။) ပန၊ ဆက်။ ဧတံ၊ ဤ ရေဝတ-ဆရာ၏စကားကို။ သာရတော၊
အနှစ်အသားအားဖြင့်။ ဝါ၊ ဟူ၍။ န ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ မမှတ်ထိုက်။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း-
ကသွာ သာရတော န ဒဋ္ဌဗ္ဗံ) ဟိ(ယသွာ)။ ပဿာဒိနံ၊ တို့၏။
ကာမာဝစရာဒိဘာဝဒဿနတ္ထံ၊ ကာမာဝစရ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ကို
ပြခြင်းအကျိုးငှာ။ ဣဒံ၊ ဤ ပဿော ဟောတိ စသောစကားကို။ န အာရဒ္ဓံ၊
အားထုတ်တော်မူအပ်သည် မဟုတ်။ ကိန္တု၊ စင်စစ်ကား။ တသ္မိံ သမယေ၊
ကာမာဝစရစိတ်ဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌။ ပဿာဒိသဘာဝဒဿနတ္ထံ၊ ပဿ အစရှိသည်တို့၏
သဘောကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ။ (အာရဒ္ဓံ၊ ပြီ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ဧတံ သာရတောန
ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။)

စိတ္တဿ ပဌမာဘိနိပါတတ္တာတိ၊ ကား။ သဗ္ဗေ၊ ကုန်သော။ စေတသိကာ၊
တို့ကို။ စိတ္တာယတ္တစိတ္တကိရိယာဘာဝေန၊ စိတ်၌စပ်သောဥစ္စာ၊ စိတ်၏အမှုအရာ၏
အဖြစ်ဖြင့်။ ဝုစ္ဆန္တိ၊ ကုန်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ပဿော၊ ကို။ စိတ္တဿ ပဌမာဘိ
နိပါတောတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တော၊ ပြီ။ ကာမံ၊ စင်စစ်။ ဥပ္ပနုပဿော၊ ဖြစ်သော
ပဿရှိသော။ ပုဂ္ဂလော၊ သည်။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ (ဥပ္ပနုပဿော၊ သော။) စိတ္တ
စေတသိကရာသိ၊ စိတ် စေတသိက် အစုသည်။ အာရမ္မဏေန၊ သည်။ ဖုဋ္ဌော၊
ထိအပ်သည်။ (ဟုတွာ။) ပဿ သဟဇာတာယ၊ ပဿနှင့် တကွဖြစ်သော။
ဝေဒနာယ၊ ဖြင့်။ တံ သမကာလမေဝ၊ ထို ပဿဖြစ်ရာကာလနှင့် ညီမျှသော
ကာလ၌ပင်။ ဝေ ဒေတိ၊ ခံစား၏။ [ဧကေပွာဒတာလ ဣဏာနှင့်အညီ ပဿဖြစ်လျှင်
ဝေဒနာလည်းဖြစ်သည်-ဟူလို] ပန၊ ထိုသို့ ညီမျှသောကာလ၌ပင် ခံစားပါသော်လည်း။
ပဒိပေါ၊ ဆီမီးသည်။ ဩဘာသဿ၊ အရောင်အလင်း၏။ (ပစ္စယဝိသေသော၊
ထူးသောအကြောင်းသည်။ ဟောတိ) ဝိယ၊ ကဲ့သို့။ (တထာ။) ပဿော၊ သည်။

အဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၆၃၅

ဝေဒနာဒီနံ၊ တို့၏။ ပစ္စယဝိသေသော ဟောတိ။ [“ဆီမီးမပါလျှင် အရောင်အလင်း မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ဆီမီးက အရောင်အလင်း၏ ထူးသောအကြောင်း ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ဖဿ-မဖြစ်လျှင် ဝေဒနာ-စသည် မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ဖဿသည် ဝေဒနာ-စသည်တို့၏ ထူးသောအကြောင်းဖြစ်သည်”ဟူလို။] ဣတိ၊ ကြောင့်။ ပုရိမကာလော ဝိယ၊ ရှေးကာလ ရှိသကဲ့သို့၊ (ရှေးဦးစွာ ဖြစ်သကဲ့သို့။) ဝုတ္တော၊ ပဌမာဘိနိပါတ ဟု ဆိုအပ်ပြီ။

ဂေါပါနသီနံ၊ အခြင် ရနယ်တို့၏။ ဥပရိန္ဒြိ၊ တိရိယံ၊ ဖိလာ၊ ဝါ၊ ကန့်လန့်။ ထပိတကဋ္ဌံ၊ ထားအပ်သော သစ်သားသည်။ ပက္ခပါသော၊ မည်၏။ (ဝမ်းဘဲတောင်ခေါင်အုပ်မည်၏။)

ကဋ္ဌဒ္ဒယာဒိ၊ သစ်သား ၂-ခုအပေါင်း အစရှိသော ဝတ္ထုသည်။ (ဧကဒေသေန၊ တစ်စိတ် တစ်ဖို့ဖြစ်သော။ ဧကပသေန၊ တစ်ဖက်သော ဘေးဖြင့်။ အလ္လိယတိ) ဝိယ၊ ငြိကပ်သကဲ့သို့။ (တထာ။) ဧကဒေသေန၊ သော။ ဧကပသေန၊ ဖြင့်။ အနုလ္လိယမာနောပိ၊ မငြိ မကပ်ပါသော်လည်း။ (သဃ်ဋ္ဌနရသော-၌ စပ်။)

အနုလ္လိယမာနံ၊ မငြိကပ်ဘဲ။ သဃ်ဋ္ဌနမေဝ၊ ထိခြင်းသည်ပင်။ ရူပေန၊ ရူပါရုံနှင့်။ သဟ၊ ဖဿဿ၊ ၏။ သာမညံ၊ တူသည်၏ အဖြစ်တည်း။ ဝိသယဘာဝေါ၊ အာရုံ၏ အဖြစ်သည်။ န(သာမညံ)၊ တူသည်၏ အဖြစ်မဟုတ်။ [အဋ္ဌကထာ၌ “ရူပံ ဝိယ”ဟု ရူပါရုံကို ဖဿ၏ ဥပမာအဖြစ်ဖြင့် ပြရာ၌ မငြိမကပ်ဘဲထိခြင်းတူသောကြောင့် ဥပမာပြသည်။ ရူပါရုံက အာရုံဖြစ်သကဲ့သို့ ဖဿက အာရုံ ဖြစ်သောကြောင့် ရူပါရုံကို ဥပမာပြသည်မဟုတ်-ဟူလို။]

စ၊ ဆက်။ ဖဿဿ၊ ၏။ သဃ်ဋ္ဌနံ၊ သဃ်ဋ္ဌန ဟူသည်။ စိတ္တာရမ္မဏာနံ၊ စိတ်နှင့် အာရုံတို့၏။ သန္နိပတနဘာဝေါ ဧဝံ၊ ပေါင်းဆုံကုန်သည်၏ အဖြစ်သာတည်း။ (ပေါင်းဆုံကုန်သော စိတ်အာရုံတို့၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာသာတည်း။) [ဖဿကြောင့် စိတ်နှင့် အာရုံတို့ ပေါင်းဆုံမိကြ၏။ ထို ပေါင်းဆုံခြင်းကိုပင် “ထိခိုက်”ဟု ခေါ်သည်။ ပေါင်းဆုံခြင်းမှတစ်ပါး ထိခိုက်မှု သိခြားမရှိဟု ဧဝံဖြင့် ကန့်။]

ဝတ္ထာရမ္မဏသန္နိပါတေန၊ ဝတ္ထု အာရုံတို့၏ ပေါင်းဆုံခြင်းကြောင့်။ သမ္ပဇ္ဇတိ၊ အပြည့်အစုံ ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဖဿော၊ သည်။ သဃ်ဋ္ဌနသမ္ပတ္တိကော၊ သဃ်ဋ္ဌနသမ္ပတ္တိရသ ရှိ၏။

ပါဏိဒ္ဒယဿ၊ လက် ၂-ခု အပေါင်း၏။ သန္နိပါတေ ဝိယ၊ ပေါင်းဆုံမိခြင်းကဲ့သို့။ စိတ္တာရမ္မဏသန္နိပါတော၊ စိတ် အာရုံ ၂-ပါးစုံတို့၏ ပေါင်းဆုံခြင်းသဘော ဟူသော။ ဖဿော၊ သည်။ စိတ္တဿ၊ ၏။ အာရမ္မဏေ၊ ၌။

သန္နိပတိတပွဲဝတ္ထိယာ၊ ပေါင်းဆုံသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်ခြင်း၏။ ပစ္စယော၊ အကြောင်းသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ကိစ္စဋ္ဌေနေဝ၊ ကိစ္စအနက် ရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်သော၊ ရသောန၊ ရသအားဖြင့်။ သဃ်ဋ္ဌနရသော၊ သဃ်ဋ္ဌနရသ ရှိ၏။ ဟိ၊ မှန်။ တထာပစ္စယဘာဝေါ၊ ထိုစိတ်၏ အာရုံ၌ ပေါင်းဆုံလျက် ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်သည်။ တဿ ဖဿဿ၊ ၏။ သံဃဋ္ဌနကိစ္စံ၊ သံဃဋ္ဌန ကိစ္စတည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ ဟိ၊ ထင်ရှားအောင် ပြဦးအံ့။ ပါဏိယာ၊ လက်ဝါး တစ်ဖက်၏။ ပါဏိမ္ပိ၊ လက်ဝါး တစ်ဖက်၌။ သဃ်ဋ္ဌနံ၊ ထိုခိုက်ခြင်း ဟူသည်။ တဗ္ဗိသေသဘူတာ၊ ထို ထိခိုက်ခြင်း၏ အကြောင်းထူး ဖြစ်၍ဖြစ်ကုန်သော။ ရူပဓမ္မာ၊ ဝါယောဓာတ်လွန်ကဲသော ရုပ်တရား တို့သည်။ (ဟောန္တိ) ယထာ၊ ကဲ့သို့။ [ဝါယောအဓိကာ ရူပဓမ္မာ-မရ။] ဧဝံ၊ တူ။ စိတ္တဿ၊ ၏။ အာရမ္မဏေ၊ ၌။ သဃ်ဋ္ဌနံ၊ ဟူသည်။ တဗ္ဗိသေသဘူတော၊ ထို ထိခိုက်ခြင်း၏ အကြောင်းထူး ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ ဧကော၊ ဘော။ စေတသိကဓမ္မော၊ စေတသိက်တရား ဟူ၍။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ၏။

စိတ္တေယေဝါတံ ဧတေန၊ ပါ၌ဖြင့်။ (ဖဿဿ၊ ၏။) ဝတ္ထုရမ္မဏေဟိ၊ ဝတ္ထု အာရုံတို့နှင့်။ အသံသဋ္ဌံ၊ မရောနှောသော။ ဝေဒနာယ၊ ဝေဒနာကို။ သုဃ်ဋ္ဌနံ၊ ထိခိုက်ခြင်းဟူသော(ဖြစ်စေခြင်းဟူသော)။ စေတသိက သဘာဝတံ၊ စိတ်၌ မှီသော သဘော၏အဖြစ်ကို၊ ဒဿတိ၊ ၏။ ပန၊ ထိုသို့ ပြပါသော်လည်း။ ဝတ္ထုနိဿယတံ၊ ဝတ္ထုဟူသော မှီရာရှိသည်၏ အဖြစ်ကို။ န ပဋိက္ခိပတိ၊ မပယ်။

၁။ တဗ္ဗိသေသဘူတာ၊ ရူပဓမ္မာ။ ။ လက်ခုပ်တီးရာ၌ လက်ဝါး ၂-ခု ထိခိုက်ခြင်း ဟူသည် စိတ္တဝေါယောဓာတ် လွန်ကဲသော (လက် ၂-ဖက်၌ရှိသော ရုပ်ကလာပ်တို့၏ အလွန်နီးကပ်စွာဖြစ်သော) သဘောပင်တည်း။ ထို့အတူစိတ်နှင့် အာရုံတို့၏ ဓာတ်သဘာဝအလိုက် ဓာတ်ခိုက်ခြင်းသဘော ဟူသည်လည်းစိတ်၌မှီသော စေတသိက်တစ်ပါးပင်တည်း။ ထို စေတသိက်ကို “ဖဿ”ဟု ခေါ်သည်။

အနုဋီကာ။ ။ တဗ္ဗိသေသဘူတာ၊ ရူပဓမ္မာတိ၊ ယထာ ပဋိဟနနဝသေန အညမည် အာသန္နတရံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနေသု ရူပဓမ္မဝိသေသသု သံဃဋ္ဌနပရိယာယော (ထိသောအားဖြင့် အချင်းချင်း အလွန်နီးကပ်စွာ ဖြစ်ကြသော ရုပ်တရားအထူးတို့၌ ထိခိုက်ခြင်းဟူသော ပရိယာယ်စကား ဖြစ်သကဲ့သို့။) ဧဝံ စိတ္တာရမ္မဏာနံ ဝိသယကရဏ ဝိသယဘာဝပွတ္တိ ပဋိဟနနာကာရေန ဟောတိ (ဤအတူ စိတ်နှင့် အာရုံတို့၏ စိတ်က အာရုံပြုခြင်း၊ အာရုံက အာရုံအဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းသည် ထိခိုက်ပုံ အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်၏။) သောစ စိတ္တသန္နိဿိတော ဓမ္မဝိသေသော (ဖဿဟူသော တရားအထူးကို) သံဃဋ္ဌနပရိယာယေန (ထိခိုက်ခြင်းဟူသော စကားပရိယာယ်အားဖြင့်) ဝုတ္တော။

တဿ ဖဿဿ၊ ဧ၏။ ကာရဏဘူတော၊ အကြောင်း ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ တဒနုရပေါ၊ ထို ဖဿအားလျော်သော။ သမန္နာဟာရော၊ နှလုံးသွင်းခြင်းဟူသော အာဝဇ္ဇန်းသည်။ တဇ္ဇသမန္နာဟာရော၊ မည်၏။ ဣန္ဒြိယဿ၊ စက္ခုစသောဣန္ဒြေ၏။ တဒဘိမုခဘာဝေါ၊ ထိုအာရုံသို့ ရှေးစွာ သည်၏ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း။ အာဝဇ္ဇနာယ၊ အာဝဇ္ဇန်း၏။ [“အာဝဇ္ဇနဿ”ဟု ရှိလျှင် ကောင်း၏။ လိင်္ဂဝိပလ္လာသ သော်လည်းကြံ။] အာရမ္မဏကရဏံ စ၊ အာရုံပြုခြင်းသည် လည်းကောင်း။ ဝိသယဿ၊ အာရုံ၏။ ပရိက္ခတတာ အဘိသင်္ခတတာ၊ ပြုစီမံအပ်သည်၏ အဖြစ်တည်း။ ဝိညာဏဿ၊ ဝိညာဉ်၏။ ဝိသယဘာဝကရဏံ၊ အာရုံ၏အဖြစ်ကို ပြုခြင်းတည်း။ (အာရုံပြုခံရလောက်အောင် ပြုစီမံခြင်းတည်း။) ဣတိ အတ္ထော၊ ဤကား အဓိပ္ပာယ်နက်။

- - -

(အနဘဝနရသတာ၊ အနဘဝနရသ ရှိသည်၏အဖြစ်ကို။) သုခဝေဒနာယ မေဝ၊ သုခဝေဒနာ၌သာ။ လတ္တတိ။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) အဿာဒဘာဝတော၊ (သုခဝေဒနာက) သာယာတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ဣတိ၊ ကား။ အဓိပ္ပာယော၊ ရှေးဆရာတို့အလိုတည်း။

ဝိဿဝိတာယာတိ၊ ကား။ အရဟတာယ၊ ထိုက်တန်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ (အနဘဝတိ-၌ စပ်။) ဟိ၊မှန်။ ဓာတူနံ၊ ဓာတ်တို့၏။ အနေကတ္ထတ္တာ၊ များသောအနက် ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝိပုဗ္ဗော၊ ဝိ ရေးရှိသော။ သုသဒ္ဓေါ၊ သုသဒ္ဓါသည်။ (သုဓာတ်သည်။) အရဟတ္ထော၊ အရဟ အနက်ရှိ၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဝိဿဝံ၊ ဝိဿဝ ဟူသည်။ သဇနံ၊ စွမ်းနိုင်ခြင်းတည်း။ ဝသိတာ၊ အစွမ်းသတ္တိရှိသည်၏ အဖြစ်သည်။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ကာမကာရိတာ၊ အလိုရှိတိုင်၊ ပြုနိုင်သူ၏ အဖြစ်သည်။ ဝိဿဝိကာ၊ ဝိဿဝိတာ မည်၏။ [“ဝိဿဝံ သဇနံ၊ ဝသိတာ ကာမကာရိတာ ဝါ ဝိဿဝိတာ”ဟု ပါဠိရှိပါစေ။]

၁။ ဣန္ဒြိယဿ။ ပ။ ကာရဏန္တိ အတ္ထော။ ။ [ပရိက္ခတသစ္စပဉ္စ တဿ အတ္တဉ္စသေတံ အာဟ-ဣန္ဒြိယဿာတိ အာဒိ။-မဝု။] အဋ္ဌကထာ၌ “တဇ္ဇသမန္နာဟာရေန ပန ဣန္ဒြိယေန ပရိက္ခတေ”ဟု ရှိ၏။ ထိုပါဠိ၌ “ပရိက္ခတ” ဟူသည် စက္ခု-စသော ဣန္ဒြေက ထို အာရုံသို့ ရှေးရခြင်း၊ အာဝဇ္ဇန်းက အာရုံပြုခြင်းတည်း။ ဤစကားဖြင့် ပရိက္ခတ၏ သရုပ်ကို ပြသည်။ အဘိသင်္ခတတာ ပါဠိဖြင့် ပရိက္ခတ သဒ္ဓါ၏ပရိဝါရိတ (ခြံရံအပ်) အနက်ကို တားမြစ်၍ ဝိသယဘာဝကရဏံဖြင့် သုကတ၏အဖြစ် ဟူသောအနက်ကို တားမြစ်သည်-ဟု မဝုဆိုသည်။ ဤ၌ “ဝိသယဘာဝကရဏ-အာရုံ၏ အဖြစ်ကိုပြုခြင်း”ဟူသည် ဝိညာဉ်၏ အာရုံအပြုကို ခံနိုင်ခြင်းတည်း။ ဝိညာဏဿကို ဝိသယဘာဝ-၌ စပ်ပါ။]

၆၃၈

အဋ္ဌသာလိနီ

[ဓမ္မဒွေသဝါရကထာ

° ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဖုသနာဒိဘာဝေန၊ ဖုသန အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ အာရမ္မဏဂ္ဂဟဏံ၊ အာရုံကိုယူခြင်းသည်။ ဧကဒေသာနဘဝနံ၊ အာရုံ၏ အရသာကို တစ်စိတ်တစ်ဒေသ ခံစားခြင်းတည်း။ ဝေဒယိတဘာဝေန၊ ဝေဒယိတ၏အဖြစ်ဖြင့်။ ဂဟဏံ၊ အာရုံကိုယူခြင်းသည်။ ယထာ ကာမံ၊ အလိုရှိတိုင်း။ သဗ္ဗာနဘဝနံ၊ အလုံးစုံ အကုန်အစင် ခံစားခြင်းတည်း။ တာနိဂဟဏာနိ၊ ထို ဖုသန အစရှိသည် တို့၏အဖြစ်ဖြင့် အာရုံကိုယူခြင်း၊ ဝေဒယိတ၏ အဖြစ်ဖြင့် အာရုံကိုယူခြင်းတို့သည်။ ဧဝံ သဘာဝါနေဝ၊ ဤသို့ တစ်စိတ်တစ်ဒေသခံစားခြင်း၊ အလုံးစုံ အကုန်အစင် ခံစားခြင်းသဘောရှိကုန်သည်သာ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဝေဒနာယ ဝိယ၊ ဝေဒနာ၏ ကဲ့သို့။ ဖဿာဒိနိပိ၊ ဖဿ အစရှိသည်တို့၏လည်း။ ယထာသက ကိစ္စကရဏေန၊ အကြင်အကြင် မိမိဥစ္စာဖြစ်သော ကိစ္စကို ပြုခြင်းအားဖြင့်။ သာမိဘာဝါနဘဝနံ၊ အရှင်သခင်၏ အဖြစ်ဖြင့် ခံစားခြင်းကို။ န စောဒေတဗ္ဗံ၊ မစောဒနာထိုက်။

အယံ ဣဓာတိဧတေန၊ ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်။ ပဉ္စသု၊ ကုန်သော။ ဝေဒနာ သု၊ တို့တွင်။ ဣမသ္မိံစိတ္တေ၊ ဤ ပဌမ မဟာကုသိုလ်စိတ်၌။ အဓိပ္ပေတံ၊ သော။ သောမနဿဝေဒနံ၊ ကို။ ဝဒတိ၊ ဆို၏။ တသ္မာ၊ အသောမနဿဝေဒနံ၊ သောမနဿဝေဒနာ မဟုတ်သော ဝေဒနာ ၄-မျိုးကို။ အပနေတွာ၊ ဖယ်၍။ ဂဟိတာယ၊ ယူအပ်ပြီးသော။ သောမနဿဝေဒနာယ၊ သောမနဿဝေဒနာ အာလုံး၏။ သမာနာ၊ တူသော။ ဣတ္ထကာရသမ္ဘောဂရသတာ၊ ဣတ္ထကာရသမ္ဘောဂ ရသရှိသည်၏ အဖြစ်ကို။ ဝုတ္တာ၊ ပြီ။ ဣတိ၊ သို့။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ၏။ [ဤနေရာ၌ ယူရမည်ဖြစ်သော သောမနဿ ဝေဒနာနှင့်တကွ အခြားနေရာ၌လာသော သောမနဿဝေဒနာ အာလုံး၏ ဣတ္ထကာရသမ္ဘောဂရသ အဖြစ်သည် သဘောတူ၏။ ထို့ကြောင့် “သမာနာ”ဟု ဆိုသည်။]

≡ နိမိတ္တေန၊ အမှတ်အသားဖြင့်။ ပုန သဉ္ဇာနနကိစ္စာ၊ တစ်ဖန် မှတ်သိ သိခြင်း ကိစ္စရှိသော သညာသည်။ ပစ္စာဘိညာဏရသာ၊ ပစ္စာဘိညာဏရသ မည်၏။ ပုန သဉ္ဇာနနဿ၊ တစ်ဖန် မှတ်သိ သိခြင်း၏။ ပစ္စယော၊ အကြောင်းတည်း။ ပုန

၁။ ဖုသနာဒိဘာဝေန ဝါ။ «ပြခဲ့သောနည်း၌ ဖုသနစသောကိစ္စကို “အနုဘဝနဓိဝ- ခံစားခြင်းနှင့်တူ၏”ဟု ဥပမာသဘော (သဒိသုပစာ)အားဖြင့် ပြခဲ့၏။ ယခုအခါ မုချနည်းကို ပြလို၍“ဖုသနာဒိဝသေန ဝါ”ဟု မိန့်သည်။ ဖဿစသည်၏ ဖုသနစသော သဘောအားဖြင့် အာရုံကိုယူခြင်းသည် တစ်စိတ်တစ်ဒေသ ခံစားခြင်းပင်ဖြစ်၏။ ဝေဒနာ၏ ခံစားသောအားဖြင့် အာရုံယူခြင်းကား အလိုရှိတိုင်း အားရပါးရ ခံစားခြင်းတည်း။ ဖဿစသော တရားတို့သည် ဤသဘောအတိုင်း အာရုံကို ယူကြသောကြောင့် ဖဿ စသည်တို့လည်း ပိုင်စိုးပိုင်နင်း အာရုံကို ခံစားနိုင်ကြသည် မဟုတ်လော့-ဟု စောဒနာဖွယ် မလိုပါ။ “ပိုင်စိုးပိုင်နင်း ခံစားနိုင်ခြင်းသဘော မရှိပါ”ဟူလို။

အဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၆၃၉

သဉ္ဇာနနပစ္စယော၊ ကြောင်း။ တဒေဝ၊ ထို တစ်ဖန် မှတ်သိ သိခြင်း၏ အကြောင်း သည်ပင်။ နိမိတ္တံ၊ အမှတ်အသားတည်း။ ပုန။ပ။နိမိတ္တံ၊ သား။ တဿ၊ ထို တစ်ဖန် မှတ်သိ သိခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော အမှတ်အသားကို။ ကရဏံ၊ ပြုခြင်းတည်း။ ပုန။ပ။ကရဏံ၊ ခြင်း။ [ဤနည်း၌ ပစ္စယကို နိမိတ္တ-၌ စပ်။] ဝါ၊ တစ်နည်း။ ပုန သဉ္ဇာနန ပစ္စယဘူတံ၊ တစ်ဖန် မှတ်သိသိခြင်း၏ အကြောင်း ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ နိမိတ္တကရဏံ၊ အမှတ်အသားကို ပြုခြင်းတည်း။ ပုန။ပ။ကရဏံ၊ ခြင်း။ [ဤနည်း၌ ပစ္စယ ကို ကရဏ-၌ စပ်။] တံ၊ ထို တစ်ဖန် မှတ်သိ သိခြင်း၏ အကြောင်း ဖြစ်၍ ဖြစ်သော အမှတ်အသားကို ပြုခြင်းသည်။ အဿာ၊ ထိုသညာ၏။ ကိစ္စံ၊ ကိစ္စတည်း။ ဣတိ အတ္ထော။ [“တံ အဿာ ကိစ္စံ”ဖြင့် “ပုန သဉ္ဇာနနပစ္စယ နိမိတ္တကရဏရသာ”၌ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသံ ပြုရမည်ကို ပြသည်။] ပုန။ပ။နိမိတ္တကရဏံ၊ တစ်ဖန် မှတ်သိ သိခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော အမှတ်အသားကို ပြုခြင်းကို။ (ဝေဒိတဗ္ဗံ-၌ စပ်။) နိမိတ္တကာရိကာယ၊ အမှတ်အသားကို ပြုတတ်သည်လည်း ဖြစ်သော။ နိမိတ္တေန၊ အမှတ်အသားဖြင့်။ သဉ္ဇာနန္တိယာ၊ စ၊ မှတ်သိ သိသည်လည်း ဖြစ်သော။ သဗ္ဗာယ၊ သော။ သညာယ၊ သညာ၏။ သမာနံ၊ တူသော ကိစ္စဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ၏။

ဉာဏမေဝ၊ ဉာဏ်သို့သာ။ အနုဝတ္တတိ၊ အစဉ်လိုက်တတ်၏။ တသ္မာ။ အဘိနိဝေသကာရိကာ၊ မှားမှားယွင်းယွင်း နှလုံးသွင်းမှုကို ပြုတတ်သည်လည်းကောင်း။ ဝိပရိတဂ္ဂါဟိကာ စ၊ ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန် ယူတတ်သည်လည်းကောင်း။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်တော့။ ဣတိ၊ ကား။ အဓိပ္ပာယော၊ သင်္ဂဟကာရ ဆရာ၏ အလိုတည်း။ ဧတေနုပါယေန၊ ဤနည်းဖြင့်။ သမာဓိသမ္ပယုတ္တာယ၊ သမာဓိနှင့် ယှဉ်သော သညာ၏။ အစိရဋ္ဌာနတာ စ၊ ကြာမြင့်သော တည်ခြင်းမရှိသည်၏ အဖြစ်သည်လည်း။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်တော့။ ဣတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊ [သမာဓိနှင့်ယှဉ်သော သညာသည် အာရုံကိုယူရာဝယ် အစိရဋ္ဌာနတာ မဖြစ်။ စိရဋ္ဌာနတာ ဖြစ်သည်- ဟူလို။]

အဘိသန္တဟတိတိ၊ ကား။ ပဗန္ဓတိ၊ အာရုံ၌ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ဖွဲ့စပ် တတ်၏။ ပဝတ္တေတိ၊ အာရုံ၌ ဖြစ်စေတတ်၏။ ...စေတနာဘာဝေါ၊ စေတနာဘာဝ ဟူသည်။ ဗျာပါရဘာဝေါ၊ ဗျာပါရ၏ အဖြစ်တည်း။ ... ဒီဂုဏုဿာဟာတိ၊

၁။ ပဗန္ဓတိ။ အဘိ သံ-ပုဗ္ဗ၊ ဓာ-ဓာတ်ဖြင့်ပြီးသော အဘိသန္တဟတိကို ပဗန္ဓတိဟု ဖွင့်၏။ ပဗန္ဓတိ ကို အနုဋီကာ၌ “သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ (တို့ကို) သကသကကိဓ္မေ(၌) ပဌပေတိ- အပြားအားဖြင့် ဖြစ်စေတတ်၏”ဟု ဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် ပဗန္ဓတိကို “ပဝတ္တေတိ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။

ဒီဂုဏ်သာဟံ ဟူသော စကားကို။ ဒီဂုဏ်၊ ၂-ဆတက်သော၊ ဝီရိယယောဂံ၊ ဝီရိယ၏ ယှဉ်ခြင်းကို။ သန္ဓာယ၊ ရှိ။ နဂုတ္တံ၊ ဆိုအပ်သည်မဟုတ်။ ပန၊ အဟုတ်ကား၊ အတ္တနော ဧဝ၊ မိမိဟူသော စေတနာ၏ပင်။ ဗျာပါရကိစ္စဿ၊ ဗျာပါရကိစ္စ၏။ မဟန္တဘာဝံ၊ ကြီးမားသည်၏ အဖြစ်ကို။ (သန္ဓာယ ဂုတ္တံ)၊ [စာအုပ်များ၌ “မဟန္တဘာဝံ ဒီပေတိ”ဟု ပါရှိ၏။ စာသွားထုံးစံ မကျပါ။] ဥဿာဟန ဘာဝေနာတိ၊ ကား။ အာဒရဘာဝေန၊ လေးလေးစားစား၏ အဖြစ်ဖြင့်။ (ပဝတ္တမာနာ-၌ စပ်။) ဟိ၊ မှန်။ သာ၊ ထိုစေတနာသည်။ သယံ၊ ကိုယ်တိုင်။ အာဒရဘူတာ၊ လေးစားသည် ဖြစ်၍ဖြစ်သည်။ (ဟုတွာ။) သမ္ပယုတ္တော၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို။ အာဒရယတိ၊ လေးစားတတ်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

အာရမ္မဏဿ၊ ကို။ ဥပလဒ္ဓိ၊ ရခြင်းသည်။ ဝိဇာနနံ၊ သညာ ပညာတို့ သိပုံမှ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ သိခြင်းတည်း။ [အဓိပ္ပာယ်ကို သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။] သန္တဟနံ၊ သန္တဟန ဟူသည်။ စိတ္တန္တရဿ၊ တစ်ပါးသောစိတ်ကို။ အနုပ္ပဗန္ဓနံ၊ အစဉ်မပြတ်အောင် ဖွဲ့စပ်ခြင်းတည်း။ (အနန္တရသတ္တိဖြင့် နောက်နောက်စိတ် ဖြစ်အောင်ဖွဲ့စပ်ခြင်းတည်း။) ...စက္ခုနာ ဟိ ဒိဋ္ဌန္တိ၊ ကား။ စက္ခုနာ၊ စက္ခုပသာဒဖြင့်။ ခဋ္ဌဗ္ဗံ၊ မြင်ထိုက်သော။ (ရူပါရမ္မဏံ-၌ စပ်။) ဒဋ္ဌဗ္ဗာဒိ၊ မြင်ထိုက်သောအာရုံ အစရှိသည်ကို။ ဝါ၊ မြင်ထိုက်သောအာရုံ၊ ကြားထိုက်သောအာရုံ၊ သုံးပါးသော ဝိညာဉ်ဖြင့် ရောက်၍သိထိုက်သော အာရုံ၊ မနောဝိညာဉ်ဖြင့် သိထိုက်သောအာရုံကို။ ဒိဋ္ဌံ၊ ပ။ ဝိညာတန္တိ၊ ဟူ၍။ ဂုစ္စတိ ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဣဓာပိ၊ ဤ စက္ခုနာဟိ ဒိဋ္ဌံ အစရှိသော ပါဠိ၌လည်း၊ ဧဝံဒိတဗ္ဗံ၊ သိထိုက်၏။ [“ဒိဋ္ဌံ-သုတံ-မုတံ-ဝိညာတံ” တို့၌ တ-ပစ္စည်းသည် တဗ္ဗပစ္စည်း၏ အနက်ကို ဟောသကဲ့သို့။ ဤ “စက္ခုနာဟိဒိဋ္ဌံ” စသော ပါဠိရပ်ဝယ် “ဒိဋ္ဌံ” စသည်၌ တပစ္စည်းလည်း တဗ္ဗပစ္စည်း၏အနက်ကို ဟောသည်-ဟူလို။]

စက္ခုနာ ဟိတိ အာဒိသု၊ တို့၌။ စက္ခုနာဒ္ဓါနေရ၊ စက္ခုဒ္ဓါရဖြင့်။ ပ။ မနသာဒ္ဓါရေန၊ ဖြင့်။ ဣတိ အတ္ထော၊ ဤအနက်ကို။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗော၏။) ...နာဂရဂုတ္တိကဿ၊ မြို့စောင့် ယောက်ျား၏။ (ဝိဘာဝနမတ္တံ) ဝိယ၊ လာလာသမျှသောလူတို့ကို ထင်စွာ

၁။ အာဒရဘာဝေန။ အဋ္ဌကထာ၌ “သမ္ပယုတ္တာနံ”ဟု ဘာဝသမ္ပန်ပါ၏။ “အာဒရနံ၊ လေးလေးစားစားဖြစ်သော သမ္ပယုတ်တရားတို့၏+ဘာဝေါ၊ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာတည်း။ အာဒရဘာဝေါ”ဟု ပြု၊ ဤ စေတနာကြောင့် သမ္ပယုတ်တရားသည် အာရုံကို လေးလေးစားစား ပြုကြရ၏။ ထိုသို့ အာဒရတို့၏ဖြစ်ကြောင်း ဟူသည် ဤ စေတနာပင်တည်း။ ဤသို့ “အာဒရတို့၏ဖြစ်ကြောင်း”ဖြစ်လျှင် ဤ စေတနာသည် သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို လေးလေးစားစား အာရုံကို ယူစေရာရောက်၏။ ထို့ကြောင့် “သာ ဟိ။ ပ။ အာဒရယတိ”ဟု ဖွင့်သည်။

အဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၆၄၁

ဖြစ်စေခြင်းမျှကဲ့သို့။ စိတ္တဿ၊၏။ အာရမ္မဏဿ၊ကို။ ဝိဘာဝနမတ္တံ၊ ထင်စွာ
ဖြစ်စေခြင်းမျှသည်။ ဥပဓာရဏမတ္တံ၊ မှတ်သားခြင်းမျှသည်။ ဥပလဒ္ဓိမတ္တံ၊
ရခြင်းမျှသည်။ ကိစ္ဆံ၊ ကိစ္စတည်း။ အာရမ္မဏ။ပ။ပစ္စာဘိညာဏာဒိ၊ အာရုံကို
ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း၊ ရှေးအမှတ်ဖြင့် နောက်ထပ်သိခြင်း အစရှိသော၊ ကိစ္ဆံ ပန၊
ကိစ္စသည်ကား။ ပညာသညာဒိနံ၊ ပညာ သညာ အစရှိသည်တို့၏။ ကိစ္ဆံ၊ တည်း။
ဣတိ၊ သို့။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ၏။ [စိတ်နှင့် ပညာ သညာတို့ သိပုံ အထူးကို ပြသည်။
ဤ အဓိပ္ပာယ်ကို သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

ပုရိမနိဒ္ဓိန္တံ၊ ကား။ သမယဝဝတ္ထာနေ၊ သမယ ဝဝတ္ထာန်ခန်း၌။ နိဒ္ဓိန္တံ
ညွှန်ပြအပ်ပြီးသော စိတ်ကို။ (ပုနုတ္တံ-၌ စပ်။) ...ဘာဝေန္တော၊ ရူပပပတ္တိယာမဂ္ဂံ
ဘာဝေတိ၌ ကတ္တာဖြစ်သော ဘာဝေန္တပုဂ္ဂိုလ်သည်။ (န ဥပ္ပဇ္ဇတိ) ဝိယ၊ တရားကိုယ်
အားဖြင့် မဖြစ်သကဲ့သို့။ (တထာ၊ တူ။ စိတ္တံ၊ သည်။) န ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ မဖြစ်သည်ကား။
န၊ မဟုတ်။ ကိန္တု၊ စင်စစ်ကား။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တရားကိုယ်အားဖြင့် ဖြစ်၏။ ဣတိ၊
ဤအနက်ကို။ ဒသေတုံ၊ ငှာ။ စိတ္တံ ဟောတီတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။
ဣတိ ဧတံ၊ ဤ အဋ္ဌကထာ စကားသည်။ (ယုဇ္ဇေယျ၌ စပ်။) ဟောတိသဒ္ဓဿ
စ၊ ၏လည်းကောင်း။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ သဒ္ဓဿ စ၊ ၏လည်းကောင်း။ သမာနတ္ထတ္ထေ။
တူသောအနက် ရှိသည်၏အဖြစ်သည်။ သတိ၊ သော်။ ယုဇ္ဇေယျ၊ သင့်ရာ၏။

၁။ ထိုသို့ပင် သင့်ရာပါသော်လည်း။ တဒတ္ထတ္ထေ၊ ထိုတူသောအနက်
ရှိသည်၏ အဖြစ်သည်။ (သတိ။) တတ္ထ၊ ထို သမယဝဝတ္ထာန်ခန်း၌။ ဥပ္ပ-
ဟောတီတိ၊ ဟူ၍။ န ဝုဇ္ဇေယျ၊ ဟောတော်မူအပ်ရာ။ ဟိ၊ မှန်။ ဥပ္ပန္နံ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ
ဥပ္ပန္နံ ဥပ္ပဇ္ဇတိဟူ၍။ ဝတ္တံ၊ ဟောတော်မူခြင်းငှာ။ န ယုတ္တံ၊ မသင့်။ စ၊ ဆက်။
စိတ္တဿ၊၏။ ဥပ္ပန္နတာ၊ ဥပ္ပန္န၏အဖြစ်ကို။ သမယဝဝတ္ထာနေ။၌။ ဝုတ္တာ ဧဝ
ဟောတော်မူအပ်ပြီးသည်သာ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တဿ၊ ထို ဟောတော်မူအပ်ပြီး

၁။ သမာနတ္ထတ္ထေ သတိယုဇ္ဇေယျ။ ။သမယဝဝတ္ထာန်ခန်း၌ “စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံဟောတိ”ဟု
ဟောတော်မူခဲ့၏။ ဓမ္မုဒ္ဓေသဝါရ၌ “စိတ္တံ ဟောတိ”ဟု ဟောတော်မူ၏။ အဋ္ဌကထာဆရာ
စကား၌ လိုရင်းကိုကောက်ချက်ချလျှင်)စိတ္တံ ဟောတိ”၌ “ဟောတိ”ကြိယာနှင့် စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ
ဟောတိတုန်းက ဥပ္ပဇ္ဇနကြိယာသည် အနက်အဓိပ္ပာယ် တူရာရောက်၏။ ထိုသို့ တူရာရောက်သည့်
အတိုင်း တကယ်တူလျှင် သင့်မြတ်စရာရှိပါ၏-ဟူလို။

၂။တဒတ္ထတ္ထေ စ။ပ။န ဝုဇ္ဇေယျ။ ။ တစ်ဖန်စဉ်းစားဖွယ် ရှိပြန်၏။ -ဟောတိကြိယာ
သည် ဥပ္ပန္နံဟောတိ၏ အတိုချုပ်ဖြစ်သော“ဥပ္ပဇ္ဇတိ”ကြိယာနှင့် အနက်တူလျှင် ဥပ္ပန္နံဟောတိ
သည် “ဥပ္ပန္နံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ”ဟု ဆိုခြင်းနှင့် သဘောတူသောကြောင့် “ဥပ္ပန္နံဟောတိ”ဟု ဟောတော်မ
မူသင့်-ဟု ထပ်ဆင့်၍ အပြစ်ပြုပြန်သည်။

ဖြစ်သော စိတ်၏။ ပုန၊ တစ်ဖန်။ ဥပ္ပတ္တိဒဿနေန၊ ဖြစ်ပုံကို ပြခြင်းဖြင့်။ ကိ၊ အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း။

[(တစ်နည်း) “ကသ္မာ န ဝုစ္ဆေယျ၊ နည်း။ ဟိ(ယသ္မာ)။ ပ။ ဥပ္ပတ္တိ ဒဿနေန၊ ဖြင့်။ ကိ၊ နည်း။ (အကျိုးမရှိပါ-ဟူလို။) တသ္မာ န ဝုစ္ဆေယျ” ဤသို့လည်း တစ်နည်းပေးပါ။ ဤစကားဖြင့် “ယထာ စ။ ပ။ ရူပူပပတ္တိယာ” စသော ဥပမာ၏ ဥပမေယျကို အပြစ်ပြသည်။]

စ၊ သည်သာ မကသေး၊ (အပြစ်ပြစရာရှိသေး၏-ဟူလို။) ယေန၊ အကြင် စိတ်ဖြင့်။ (“စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ” ဌံ ပါဝင်သောစိတ်ဖြင့်။) သမယဝဝတ္ထာန၊ သမယကို ပိုင်းခြား မှတ်သားခြင်းကို။ ကတံ၊ ပြုအပ်ပြီ။ တဿ၊ ထို စိတ်ကို။ နိဒ္ဒေသော၊ အကျယ် ညွှန်ပြခြင်းသည်။ ဝါ၊ ကို။ (“ကတမံ တသ္မိံ သမယေ စိတ္တံ” ဟု အကျယ်ညွှန်ပြခြင်းကို။) ကာတံ၊ ငှာ။ န သက္ကာ၊ မတတ်ကောင်းသည်ကား။ န၊ မဟုတ်။ (သက္ကာဝေ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ တံ နိဒ္ဒေသတ္ထံ၊ ထိုစိတ်ကို အကျယ်ပြခြင်း အကျိုးငှာ။ ဒုတိယေန၊ ဒုတိယဖြစ်သော။ ဥဒ္ဓေသေန၊ စိတ္တံဟောတိ ဟူသော ဥဒ္ဓေသဖြင့်။ ကိ၊ အဘယ်အကျိုး ရှိအံ့နည်း။ [ဤစကားဖြင့် “ဥဒ္ဓေသဝါရေ သင်္ဂဏှ နတ္ထိနိဒ္ဓေသဝါရေ ဝိဘဇေနတ္ထံ” တို့ကို ပယ်သည်။]

စ၊ သည်သာ မကသေး။ နိဒ္ဓေသေနော၊ နိဒ္ဓေသဖြင့်ပင်။ စိတ္တဿ၊ ၏။ ဖဿာဒိဟိ၊ တို့မှ။ အညတ္တံ စ၊ တစ်မျိုးတခြား၏ အဖြစ်သည်လည်း။ သိဇ္ဈတိ၊ ပြီးစီး၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တဒတ္ထေန၊ ထို ဖဿ စသော တရားတို့မှ တစ်မျိုး၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်းအကျိုးရှိသော။ ပုန ဝစနေန၊ နောက်ထပ်ဟောအပ်သော စိတ္တံ ဟောတိ ဟူသောစကားဖြင့်။ ကိ၊ အဘယ်အကျိုး ရှိအံ့နည်း။ [ဤစကားဖြင့် “ဖဿာဒိဟိ အတ္ထတော အညမေဝ တံ ဟောတိတိ ဣမဿတ္ထဿ ဒီပနတ္ထာယ” ကိုပယ်သည်။]

[ယခုအခါ မိမိ၏ ဝါဒကို ပြလိုသောဋီကာဆရာသည် “အညပ္ပယောဇနတ္တာ” စသည်ကို မိန့်။] ပန၊ စင်စစ်ကား။ ပုရိမဿ၊ ရှေးဖြစ်သော၊ စိတ္တဝစနဿ၊ စိတ်ကို ဟောတော်မူခြင်း၏။ (“စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ” ဟု ဟောတော်မူခြင်း၏။) အညပ္ပယောဇနတ္တာ၊ အဋ္ဌကထာ၌ပြအပ်သော အကျိုးမှ တစ်ပါးသောအကျိုးရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ပစ္ဆိမံ၊ နောက်ဖြစ်သော စိတ္တံ ဟောတိ ဟူသော စကားကို။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ဟိ၊ ချဲ့။ ပုရိမံ၊ ရှေးဖြစ်သောစိတ်ကို။ သမယဝဝတ္ထာနတ္ထမေဝ၊ သမယကို ပိုင်းခြား မှတ်သားခြင်းအကျိုးငှာသာ။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ဝဝတ္ထိတသမယော၊ ပိုင်းခြားအပ်ပြီးသောသမယ၌။ ဝိဇ္ဇမာနဓမ္မဒဿနတ္ထံ၊ ထင်ရှား

အဖွင့်]

မုလဋီကာနိဿယ

၆၄၃

ရှိသော ဓမ္မကို ပြတော်မူခြင်းအကျိုးငှာ၊ န ဝတ္ထံ၊ ဟောတော်မူအပ်သည်မဟုတ်။
 ဣတရဉ္စ၊ ရှေ့စိတ်မှတစ်ပါးသော နောက်စိတ်ကိုလည်း။ - တသ္မိံ သမယေ၊ ထို
 ပိုင်းခြားအပ်ပြီးသော သမယ၌။ ဝိဇ္ဇမာနဓမ္မဒဿ နတ္ထံ၊ ငှာ။ ဝတ္ထံ၊ ပြီ။ သမယ
 ဝဝတ္ထာနတ္ထံ၊ ငှာ။ န ဝတ္ထံ၊ ဟောတော်မူအပ်သည် မဟုတ်။ စ၊ ဆက်။ အညဒတ္ထံ၊
 တစ်ပါးသော အကျိုးရှိသော။ ဝစနံ၊ သဒ္ဓါသည်။ အညဒတ္ထံ၊ တစ်ပါးသော
 အကျိုးကို။ န ဝဒတိ၊ မဟောနိုင်။ [သမယဝဝတ္ထာန အကျိုးရှိသော စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ-
 သဒ္ဓါသည် ဝိဇ္ဇမာနဓမ္မဒီပန အကျိုးကို မဟောနိုင်။]။ စ၊ ဆက်။ လေသေန၊
 အမြွက်အားဖြင့်။ ဝုတ္တော၊ ဟောအပ်ပြီ။ ဣတိ ကတွာ၊ ဤသို့ နှလုံးပြု၍။ မဟာ
 ကာရဏိကော၊ ကြီးမြတ်သော ဂရဏာရှင် ဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်။
 အတ္ထံ၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို။ ပါကဋံ၊ ထင်ရှားအောင်။ န ကရောတိ၊ ပြုတော်မူ
 သည်ကား။ န၊ မဟုတ်။ (ကရောတိဝေ။) ဣတိ၊ မှတ်အပ်၏။ ။ ဖဿပဉ္စမ
 ကရာသီဝတ္ထုနာ၊ သည်၊ နိဋ္ဌိတာ။

ဒိဇိ-ဒိဇိ-ဒိဇိ

ဈာနဂံရာသိအဖွင့်

☞ ဝိတက္ကေတိတိ၊ ဝိတက္ကေတိ ဟူသော ပါဠိဖြင့်။ ဓမ္မတော၊ ဝိတက်ဟူသော
 တရားမှ၊ အညဿ၊ အခြားသော၊ ကတ္တု၊ အတ္တဟူသော ကတ္တားကို။ နိဝတ္ထ နတ္ထံ၊
 နစ်စေခြင်းအကျိုးငှာ။ ဓမ္မမေဝ၊ ဝိတက်ဟူသော ဓမ္မကိုပင်။ ကတ္တာရံ၊ ကတ္တားဟူ၍။
 နိဒ္ဒိသတိ၊ ညွှန်ပြ၏။ ပန၊ ကား။ တဿ၊ ထိုဝိတက်၏။ ဝသဝတ္ထိ ဘာဝ
 နိဝါရဏတ္ထံ၊ အလိုသို့ လိုက်စေတတ်သည်၏အဖြစ်ကို တားမြစ်ခြင်း အကျိုးငှာ၊
 ဝိတက္ကနံ ဝါတိ၊ ဟူ၍။ ဘာဝနိဒ္ဒေသော၊ ဘာဝသာဓနဖြင့် ညွှန်ပြခြင်းသည်။
 (ဟောတိ။) [“စိန္တေတိတိ စိတ္တံ၊ စိန္တနံ စိတ္တံ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုရခြင်း၌ ပြခဲ့သော
 သဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ အဓိပ္ပာယ်သည် ဤဋီကာကိုမှီးသော အဓိပ္ပာယ်ပင်တည်း။]
 ရူပံ ရူပန္တိ၊ အဆင်း အဆင်းဟူ၍ လည်းကောင်း၊ [ရိုးရိုးအာရုံကို မြင်ရာ၌
 တီးခေါက်ပုံတည်း။] ပထဝီ ပထဝီတိ ဝါ၊ ပထဝီ ပထဝီ ဟူ၍လည်းကောင်း။

၁။ န စ လေသေန။ ပ။ န ကရောတိ။ ။ လေသေနကို “ပတနနယေန”ဟု မဓုပ္ပန္တိ၏။
 မိမိကား “စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံဟောတိ”တုန်းက “စိတ်၏ဖြစ်ခြင်းကို ဟောပြီးပြီ”ဟု နှလုံးသွင်းတော်မူခြင်းကို
 “လေသ-အနည်းငယ်သော အကြောင်းပြ”ဟု ဆိုလိုမည်ထင်သည်။ လေသကိုလည်း ဣတိ
 ကိတွာ(န)န ကရောတိ-၌ စပ်ပါ။ ထိုသို့သော အမြွက်အားဖြင့် မဟာကာရဏိက ဖြစ်တော်မူသော
 မြတ်စွာဘုရားသည် စိတ်၏ ဖြစ်ပေါ်ပါဝင်ကြောင်း ထင်ရှားအောင် “စိတ္တံ ဟောတိ”ဟု
 နောက်ထပ် ဟောတော်မူခဲ့ မနေပါ။ ဧကန်ဟောတော်မူမည်သာ ဖြစ်ပါသည်-ဟုလို။

[ပထဝီကသိုဏ်းကို စီးဖြန်းရာ၌ တီးခေါက်ပုံတည်း။] အာကောဋေန္တော ဝိယ၊ တီးခေါက်သကဲ့သို့၊ ဟောတိ၊ ဧ၊ ဣတိ၊ ကြောင့်။ အာကောဋေန္တော လက္ခဏော၊ အာရုံကို ရှေးဦးစွာ တီးခေါက်ခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။ အာဒိတော၊ အစ၌။ ဝါ၊ ရှေးဦးစွာ။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ အဘိဓုခံ၊ ရှေးရှု၊ ဟနနံ၊ တီးခေါက်ခြင်းသည်။ အာဟနနံ၊ အာဟနနမည်၏။ ပရိတော၊ ထက်ဝန်းကျင်၌။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ပရိဝတ္တော၊ လှည့်ပတ်၍။ အာဟနနံ၊ တီးခေါက်ခြင်းသည်။ ပရိယာဟနနံ၊ မည်၏။

ဝိစာရတော၊ ဝိစာရထက်။ သြဠာရိကဋ္ဌေန၊ အာရုံကိုယူရာ၌ ကြမ်းတမ်းသည်၏အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း။ ဝိစာရိယော၊ ဝိစာရ၏ပင်။ ပုဗ္ဗင်္ဂမဋ္ဌေန၊ ရှေ့သွား၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ အနုရဝတော၊ ကြေညည်းသံထက်။ သြဠာရိကော၊ ကြမ်းတမ်းသည်လည်းဖြစ်သော။ တဿ၊ ထိုကြေးညည်းအသံ၏။ ပုဗ္ဗင်္ဂမော၊ ရှေ့သွားလည်းဖြစ်သော။ ဃဏှာဘိဃာတော ဝိယ၊ ခေါင်းလောင်း၏ ရှေးဦးစွာ ထိုးခတ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော အသံကဲ့သို့။ ဝိတက္ကော၊ သည်။ ဟောတိ၊ ဃဏှာဘိဃာတော၊ ခေါင်းလောင်း၏ ထိုးခတ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော အသံသည်။ ပဌမာဘိနိပါတော၊ ရှေးဦးစွာ ကျရောက်ခြင်းရှိသည်။ (ရှေးဦးစွာ ဖြစ်ခြင်းရှိသည်။) ဟောတိ ယထာ၊ ဧဝံ။ သော၊ ထို ဝိတက်သည်။ အာရမ္မဏာ ဘိမုခ နိရောပနဋ္ဌေန၊ အာရုံသို့ ရှေးရှုတင်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ပဌမာဘိ နိပါတော၊ အာရုံ၌ ရှေးဦးစွာ ကျရောက်ခြင်းသဘောသည်။ ဟောတိ။

ဝိပ္ပါရဝါတိ၊ ကား။ ...ဝိစလနယုတ္တော၊ အထူးသဖြင့် လှုပ်ရှားခြင်းနှင့် ယှဉ်၏။ ...အနုပ္ပဗန္ဓေန ပဝတ္တိယန္တိ၊ ကား။ ဥပစာရေ ဝါ၊ ဥပစာရ အခိုက်၌သော် လည်းကောင်း။ အပ္ပနာယံ ဝါ၊ အပ္ပနာ အခိုက်၌ သော်လည်းကောင်း။ သန္တာနေန၊ အစဉ်အားဖြင့်။ ပဝတ္တိယံ၊ ဖြစ်ရာအခါ၌။ (အတိဝိယ ယုဇ္ဇတိ-၌ စပ်။) ဟိ၊ မှန်။ တတ္ထ၊ ထို အစဉ်အားဖြင့် ဖြစ်ရာအခါ၌။ ဝိတက္ကော၊ သည်။ နိစ္စလော၊ မတုန်လှုပ်သည်။ ဟုတွံ၊ အာရမ္မဏံ၊ သို့။ အနုပဝိသိတွံ၊ အစဉ်အတိုင်း သက်ဝင်၍။ ပဝတ္တတိ၊ ဧ၊ ...မဏ္ဍလန္တိ၊ ကား။ ခလမဏ္ဍလံ၊ ကောက်နယ် တလင်းဝိုင်းကို။ (ကရောန္တဿ-၌ စပ်။)

ပိဏယတိတိ၊ ကား။ တပေတိ၊ နှစ်သက်စေတတ်၏။ ဝါ၊ ကား။ ဝပေတိ၊ တိုးပွားစေတတ်၏။ ...ဖရဏရသာတိ၊ ကား။ ပဏိတရူပေဟိ၊ ပဏိတရုပ်တို့ဖြင့်။ ကာယဿ၊ ကိုယ်ကို။ ဗျာပနရသာ၊ ပျံ့နှံ့စေခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ ...ဥဒဂ္ဂဘာဝေါ၊ တက်ကြွသောစိတ် ရှိသည်၏အဖြစ်သည်။ သြဒဂျံ၊ သြဒဂျ မည်၏။ ...ခုဒ္ဒိကာ၊ ခုဒ္ဒိကာပီတိသည်။ လဟုံ၊ လျင်စွာ။ လောမဟံသနမတ္တံ၊ အမွေးတို့၏ ရွှင်ခြင်းမျှကို။

အဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၆၄၅

(ကြက်သီးမွေးညင်း ထခြင်းမျှကို။) ကတွာ၊ ဤ။ ဘိန္နာ၊ ပျက်၏။ ပုန၊ တစ်ဖန်။ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ မဖြစ်။ ခဏိကာ၊ ခဏိကာပီတိသည်။ ဗဟုလံ၊ ကြိမ်ဖန်များစွာ။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ ဥဗ္ဗေဂတော၊ ဥဗ္ဗေဂါပီတိထက်။ ဖရဏာ၊ ဖရဏာပီတိသည်။ နိစ္စလတ္တာ၊ မတုန်လှုပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ စိရဋ္ဌိတိကတ္တာ စ၊ ကြာမြင့်စွာ တည်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ ပဏိတတရာ၊ သာ၍ မွန်မြတ်၏။

ပဿဒ္ဓိယာ၊ ပဿဒ္ဓိ၏။ နိမိတ္တဘာဝေန၊ အကြောင်း၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဂစ္ဆ၊ ကိုယ်ဝန်ကို။ ဂဏန္တိ၊ ယူလတ်သော်၊ (ပရိပူရေတိ-၌စပ်။)...အပ္ပနာသမ္ပယုတ္တာဝ၊ အပ္ပနာဈာန်နှင့် ယှဉ်သည်သာလျှင်ဖြစ်သော။ ပီတိ၊ သည်။ အပ္ပနာသမာဓိပူရိကာ၊ အပ္ပနာသမာဓိကို ပြည့်စေနိုင်၏။ ဣတိ ကတွာ၊ ဤသို့ နှလုံးပြု၍။ သာ၊ ထို အပ္ပနာ သမာဓိပူရိကာပီတိကို။ ထပိတာ၊ ချန်ထားအပ်ပြီ။ ဣတရာ၊ အပ္ပနာ သမာဓိပူရိကာ ပီတိမှ တစ်ပါးကုန်သော။ ဒွေ၊ ကုန်သော။ ခဏိကောပစာရသမာဓိပူရိကာ၊ ခဏိကသမာဓိ ဥပစာရသမာဓိကို ပြည့်စေတတ်ကုန်သော။ ပီတိ၊ တို့သည်။ (ယုဇ္ဈိ-၌ စပ်။)

သမာဓိစိတ္တေနာတိ၊ ကား။ သမာဓိသဟိတ စိတ္တေန၊ သမာဓိနှင့်တကွဖြစ်သော စိတ်ကြောင့်။ ...အတ္တနော ဧဝ၊ မိမိ၏သာလျှင်။ (ဧဝဖြင့် သမ္ပယုတ္တဓမ္မကို ကန့်၏။) အဝိသရဏသဘာဝေါ၊ မပျံ့လွင့်ခြင်း သဘောသည်။ အဝိသာရော၊ အဝိသာရ မည်၏။ သမ္ပယုတ္တာနံ၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့၏။ အဝိက္ခိတ္တတာ၊ မပျံ့လွင့် ကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်။ အဝိက္ခေပေါ၊ အဝိက္ခေပ မည်၏။ ယေန၊ အကြင် သမာဓိတရားနှင့်။ သမ္ပယုတ္တာ၊ သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော တရားတို့သည်။ အဝိက္ခိတ္တာ၊ အထူးထူး အပြားပြား မပစ်လွှင့်အပ်ကုန်သည်။ ဝါ၊ မပျံ့လွင့်ကုန်သည်။ ဟောန္တိ၊ ကုန်၏။ သော ဓမ္မော၊ ထို သမာဓိတရားသည်။ အဝိက္ခေပေါ၊ မည်၏။ ဣတိ၊ မှတ်အပ်၏။

ဝိသေသတောတိ၊ ကား။ ယေဘုယျေန၊ များသောအားဖြင့်။ (တစ်နည်း) ဝိသေသတောတိ ပဒဿ၊ ၏။ ယေဘုယျေနာကိအတ္ထော၊ ယေဘုယျေန ဟူသော အနက်ကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း-ကသွာ ဝိသေသတောတိ ပဒဿ ယေဘုယျေနာတိ အတ္ထော။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ နည်း။) ဟိ (ယသွာ)။ သုခဝီရဟိတောပိ၊ သုခမှ ကင်းသည်လည်းဖြစ်သော။ သမာဓိ၊ စတုတ္ထဈာန် သမာဓိသည်။ အတ္ထိ၊ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ဝိသေသတောတိ ပဒဿ ယေဘုယျေနာတိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။) ပဒိပနိဒဿနေန၊ ဆီမီးဥပမာကို ညွှန်ပြခြင်းဖြင့်။ သမာဓိဿ၊ ၏။ သန္တာနဋ္ဌိတိ ဘာဝံ၊ စိတ်အစဉ်၏ တည်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကို။ ဒဿေတိ၊ ၏။ ဈာနဂ်ရာသိ ဝဏ္ဏနာ၊ သည်။ နိဋ္ဌိတာ။

ကြုဋိယရာသီအဖွင့်

သဒ္ဓဟန္တိ ဧတာယာတိ၊ ဟူသောပါဌ်ဖြင့်။ သဒ္ဓဟနကိရိယာယံ၊ ယုံကြည်ခြင်း ကိရိယာအားဖြင့်။ ပဝတ္ထမာနာနံ၊ ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မာနံ၊ သမ္မယုတ်တရားတို့အား။ တတ္ထ၊ ထို အဓိမောက္ခ လက္ခဏာ၌။ အာဓိပစ္စဘာဝေန၊ အကြီးအကဲ၏ အဖြစ်ဖြင့်။ သဒ္ဓါယ၊ သဒ္ဓါ၏။ ပစ္စယတံ၊ ကျေးဇူးပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကို။ ဒဿတိ၊ ၏။ ဟိ၊ မှန်။ တဿ၊ ထိုသဒ္ဓါ၏။ ဓမ္မာနံ၊ သမ္မယုတ်တရားတို့အား။ တထာ ပစ္စယဘာဝေ၊ ထို ယုံကြည်ခြင်းကိရိယာ၌ အကြီးအကဲ၏ အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြု တတ်သည်၏အဖြစ်သည်။ သတိ၊ သော်။ ပုဂ္ဂလော၊ သည်။ သဒ္ဓဟတိတိ ဝေါဟာရော၊ ယုံကြည်တတ်သူဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော အမည်ရှိသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ပသာဒနိယ ဋ္ဌာနေသု၊ ယုံကြည်ထိုက်သော အရာဝတ္ထုတို့၌။ (ဘုရား အစရှိသော အာရုံတို့၌။) ပသာဒဿ၊ ယုံကြည်ခြင်း၏။ ပဋိပက္ခဘူတံ၊ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ အကုသလံ၊ သည်။ အဿဒ္ဓိယံ၊ အဿဒ္ဓိယမည်၏။ မိစ္ဆာဓိမောက္ခော စ၊ မိစ္ဆာဓိမောက္ခ သည်လည်း။ (အဿဒ္ဓိယံ၊မည်၏။) ပသာဒဘူတော၊ ယုံကြည်ခြင်း သဘော ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ ဝတ္ထုဂတော၊ ဘုရား အစရှိသော တည်ရာ အာရုံ၌ဖြစ်သော။ နိစ္ဆယော၊ ဆုံးဖြတ်ခြင်း သဘောသည်။ အဓိမောက္ခလက္ခဏံ၊ အဓိမောက္ခ၏ လက္ခဏာတည်း။ န ယေဝါပနကာဓိမောက္ခော၊ ယေဝါပနကာဓိ မောက္ခစေတသိက် မဟုတ်။ ဣတိ၊ မှတ်အပ်၏။

ဣန္ဒြ ဣရေတိတိ၊ ကား။ ဓံ၊ ငါ့ကို။ အန္တရေန၊ ကြည့်၍။ တုမှာကံ၊ အသင် သမ္မယုတ်တရားတို့၏။ ဝါ၊ အသင် သမ္မယုတ်တရားတို့မှာ။ အဓိမုစ္စနံ၊ စွဲစွဲမြဲမြဲ သက်ဝင်ခြင်းသည်။ (ဝါ၊ ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည်။) နတ္ထိ၊ မရှိနိုင်။ မယာ၊ ငါဖြင့်။ သဒ္ဓဟထ၊ ယုံကြည်ကြရကုန်၏။ ဣတိဝိယ၊ ဤသို့မပြောသော်လည်း ပြောသကဲ့သို့။ သမ္မယုတ္တဓမ္မေ၊ တို့ကို။ အတ္တာနံ၊ မိမိသို့။ အနုဝတ္တေတိ၊ လိုက်စေတော်၏။ [“ဣန္ဒြ ဣရေ-မိမိကို အစိုးရသူ၏အဖြစ်ကို ပြုစေ”ဟူသည် “မိမိ၏သဘောကို လိုက်ပါစေခြင်းတည်း”ဟူလို။] သေသေသုပိ၊ ကြွင်းသော ဝီရိယိန္ဒြေ အစရှိသော တရားတို့၌လည်း။ ဧဝံ၊ ဤအတူတည်း။

ပက္ခန္ဓနန္တိ ကား။ သံသိဒနံ၊ ကောင်းစွာသက်ဝင်ခြင်းတည်း။ [ပက္ခန္ဓန အရ “သကုဏာ ပက္ခန္ဓန္တိ” ၌ကဲ့သို့ ပျံ့ခြင်းအနက်ကို ယူမည်စိုး၍ “သံသိဒနံ”ဟု ဖွင့်သည်။] ပင်္ကော၊ ပင် ညွှန်ဟူသည်။ ကဒ္ဒမတော၊ ကဒ္ဒမ ညွှန်ထက်။ ဃနိဘူတော၊ တခဲနက် ဖြစ်၍ဖြစ်သည်။ (ပြစ်ချဲ့သည်။) ဟောတိ၊ ၏။ ပဏကံ၊ ပဏက ဟူသည်။ ပိစ္ဆိလံ၊ ပြစ်ချဲ့သော။ ဥဒကမလံ၊ ရေ၏ အညစ်အကြေး(ရေညှိ)တည်း။...ပိတံ၊

အဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၆၄၇

သောက်ထိုက်သော။ ဥဒကံ၊ ရေကို။ [အာဟရထ၌ စပ်။ အဋ္ဌကထာစာအုပ်များ၌ “ပါနီယံ”ဟု ရှိ၏။]

ဩကပ္ပနလက္ခဏာတိ၊ ကား။ အနုပဝိသိတွာ၊ သဒ္ဓေယျဝတ္ထုတို့၌ အစဉ် အတိုင်း သက်ဝင်၍။ ဧတံ၊ ဤ ဝတ္ထုသည်။ ဧဝံ၊ ဤအတိုင်း မှန်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ကပ္ပနလက္ခဏာ၊ ပြုစီမံခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ ဝါ၊ ဆုံးဖြတ်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ (ရှေးက “ကပ္ပန၊ ယုံကြည်ခြင်း” ဟု ပေးကြ၏။) အကလုသဘာဝေါ၊ မနောက်ကျ သည်၏ အဖြစ်သည်။ အကာလုသိယံ၊ မည်၏။ [ဘာဝအနက်၌ ကျပစ္စည်းသက်၊ အ-ကို ဣပြ။] အနာဝိလဘာဝေါ၊ မနောက်ကျသည်၏ အဖြစ်သည်။ ဣတိ အတ္ထော။ [ထို မနောက်ကျခြင်းဟူသည် ကြည်လင်ခြင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် သဒ္ဓါကို “ယုံ”ဟု လည်းကောင်း၊ “ကြည်”ဟုလည်းကောင်း အဓိပ္ပာယ် ၂-မျိုး မှတ်ရသည်။]

ဗုဒ္ဓာဒိဝတ္ထုနိ၊ ဘုရား အစရှိသော ဝတ္ထုတို့သည်။ (အာဒိဖြင့် ဓမ္မ၊သံဃာ၊ ကမ္မ၊ ကမ္မဗလတို့ကို ယူ။) သဒ္ဓေယျာနိ၊-ယျတို့မည်၏။...သပ္ပုရိသုပ။ပ။ ပဋိပတ္တိယော၊ သူတော်ကောင်းတို့ကို မှီခိုဆည်းကပ်ခြင်း၊ သူတော်ကောင်းတို့၏ တရားကို ကြားနာခြင်း၊ အသင့်အားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်း၊ လောကုတ္တရာ ၉-ပါး အားလျော်သော အကျင့်ကိုကျင့်ခြင်းတို့သည်။ သောတာပတ္တိယင်္ဂါနိ၊ သောတာပတ္တိမဂ် ၏ အကြောင်းအင်္ဂါတို့တည်း။

ကုသလဓမ္မာနံ၊ ကုသိုလ်တရားတို့ကို။ အာဒါနေ၊ ယူခြင်း၌။ ဟတ္ထော ဝိယ၊ လက်နှင့်တူ၏ ဟူ၍လည်းကောင်း။ သဗ္ဗသမ္ပတ္တိနိပ္ပာဒနေ၊ အလုံးစုံသော သမ္ပတ္တိကိုပြီးစေခြင်း၌။ ဝိတ္တံ ဝိယ၊ အရင်းအနှီး ဥစ္စာနှင့်တူ၏ ဟူ၍လည်းကောင်း။ အမတကသိဖလဖလနေ၊ လယ်ထွန်ခြင်းကြောင့် ရအပ်သောအမြွက်သီးကို သီးစေခြင်း၌။ ဗိဇံ ဝိယ၊ မျိုးစေ့နှင့် တူ၏ ဟူ၍လည်းကောင်း။ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊ မှတ်ထိုက်၏။ [“သဒ္ဓာ ဗိဇံ-တပေါ် ဝုဋ္ဌိ”စသော သင်္ဂါထာဝဂ္ဂ-ဗြာဟ္မဏသံယုတ်၊ ဥပါသကဝဂ္ဂ-(၁) ပါဠိတော်ဝယ် “ဧဝ မေသာ ကသိ ကဋ္ဌာ၊ သာ ဟောတိ အမတပ္ပလာ” ဟူသော အဆုံးစကားကို ရည်ရွယ်၍ “အမတကသိ ဖလဖလနေ”ဟု ဆိုသည်။]

ဝိရဘာဝေါတိ၊ ကား။ ယေန၊ အကြင်သဘောတရားဖြင့်။ (ပုဂ္ဂလော၊ သည်။) ဝိရော နာမ၊ ရဲရင့်သူ မည်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ သော ဓမ္မော၊ ထိုရဲရင့်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်း သဘောတရားသည်။ ဣတိ အတ္ထော။...[ဝိရဿ+ ဘာဝေါ ဝိရဘာဝေါ”ဟု ပြုပါ-ဟူလို။] အနုဗလပ္ပဒါနံ၊ လျော်သော အားကို ပေးခြင်းသည်။

ပဂ္ဂဟော၊ ပဂ္ဂဟ မည်၏။ (ချီးမြှောက်ခြင်းမည်၏။) [ပဂ္ဂဟလက္ခဏေမှ ပဂ္ဂဟကို ခွဲ၍ဖွင့်သည်။]

မဂ္ဂေါ၊ ခရီးသည်။ ဝါ၊ ကို။ ဂန္တဗ္ဗော၊ သွားထိုက်သည်။ ဟောတိ၊ ။ မဂ္ဂေါ၊ သည်။ ဝါ၊ ကို။ ဂတော၊ သွားအပ်ပြီးသည်။ (ဟောတိ။) ကမ္မံ၊ အလုပ်သည်။ ဝါ၊ ကို။ ကတ္တမ္မံ၊ ပြုထိုက်သည်။ (ဟောတိ။) ကမ္မံ၊ သည်။ ဝါ၊ ကို။ ကတံ၊ ပြုအပ်ပြီးသည်။ (ဟောတိ။) အပ္ပမတ္တကော၊ နည်းသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ အာဇာဓော၊ အနာသည်။ ဥပ္ပန္နော၊ ဖြစ်သည်။ (ဟောတိ။) ဂိလာနာ၊ မကျန်းမာသူ၏ အဖြစ်မှ။ [ဘာဝပ္ပဓာန၊ ဘာဝလောပကြိ။] ဝုဒ္ဓိတော၊ ထပြီးသည်။ ဂေလညာ၊ မကျန်းမာသူ၏ အဖြစ်မှ။ အစိရဝုဒ္ဓိတော၊ ထပြီးသည်ဖြစ်၍ မကြာမြင့်သော ကာလရှိသည်။ (ထပြီး၍မကြာမြင့်သေးသည်။) ဟောတိ၊ ဂါမဝံ၊ ရွာသို့သော် လည်းကောင်း။ နိဂမံ ဝါ၊ သို့သော် လည်းကောင်း။ ပိဏ္ဍာယ၊ ဌာ။ စရန္တော၊ လှည့်လည်လတ်သော်၊ လူဓဿ ဝါ၊ ကြမ်းတမ်းသည်မူလည်း ဖြစ်သော။ ပဏီတဿ ဝါ၊ မွန်မြတ်သည်မူလည်းဖြစ်သော။ ဘောဇနဿ၊ ဘောဇဉ်ကို။ ယာဝဒတ္ထံ၊ အလိုရှိတိုင်း။ ပါရိပူရိ၊ ပြည့်စုံလုံလောက်အောင်။ န လဘတိ၊ မရ။ ဂါမံ ဝါ နိဂမံ ဝါ ပိဏ္ဍာယ စရန္တော လူဓဿ ဝါ ပဏီတဿ ဝါ၊ ဘောဇနဿ ယာဝဒတ္ထံ ပါရိပူရိ။ လဘတိ၊ ရ၏။ ဣတိ၊ သို့။ အနုရူပပစ္စဝေက္ခဏာဟိတာနိ၊ ဝီရိယဖြစ်ခြင်း အားလျော်သော ဆင်ခြင်ခြင်းနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော။ ဧတာနိ အဋ္ဌ၊ ဤ ဂန္တဗ္ဗမဂ္ဂ- အစရှိသော ရှစ်ပါးသောအကြောင်းတို့သည်။ ဝီရိယာရမ္မဝတ္ထုနိ၊ ဝီရိယာရမ္မဝတ္ထု တို့တည်း။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ တံမူလကာနိ၊ ထို ဂန္တဗ္ဗမဂ္ဂ အစရှိသည်လျှင် အကြောင်းရင်းရှိကုန်သော။ ပစ္စဝေက္ခဏာနိ၊ ဆင်ခြင်ခြင်းတို့သည်။ (အဋ္ဌ၊ ကုန်သော။ ဝီရိယာရမ္မဝတ္ထုနိ၊ တို့တည်း။)

စိရကတာဒိ အာရမ္မဏံ၊ ကြာမြင့်စွာသော ကာလ၌ ပြုအပ်ခဲ့သော အာရုံ အစရှိသော အာရုံသို့။ ဥပဂန္တာ၊ ကပ်ရောက်၍။ ဌာနံ၊ တည်ခြင်းသည်လည်းကောင်း။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ အာရမ္မဏဿ၊ ကို။ အနိသဇ္ဇနံ၊ မစွန့်ခြင်းသည်လည်းကောင်း။ ဥပဌာနံ^၁၊ မည်၏။ ... ဥဒကောဋ္ဌံ။ အလာဗု၊ ဗူးတောင်းသည်။ (ပိလဝိတွာ၊

၁။ ဥပဌာနံ။ “ဥပ-ကို ဥပဂန္တာဟု ပထမဖွင့်၏။ “ဥပဂန္တာ+ဌာနံ ဥပဌာနံ”ဟုပြု။ စိရကတာဒိ အာရုံပင်ဖြစ်သော်လည်း ထို ရှေးအခါတုန်းက ပြုနေစဉ်ကဲ့သို့ ယခုထင်လာခြင်းသည် ဥပဌာနမည်၏။ ထိုထင်လာခြင်းသည် ထိုအာရုံကို မစွန့်လွှတ်သကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “အနိသဇ္ဇနံဝါဥပဌာနံ”ဟု တစ်နည်းဖွင့်သည်။ [ကရုဏာဒိကာလေဝိယ စိရကတာဒိအာရမ္မဏံ ဝိဘူတံ ကတွာ ပဝတ္တန္တိသတိ (ပြုစဉ်ကာလကဲ့သို့ စိရကတာဒိ အာရုံကို ထင်ရှားအောင်ပြု၍ ဖြစ်သော သတိသည်) တံ (ထိုအာရုံသို့။ဝါ၊ကို။ ဥပဂန္တာ တိဋ္ဌန္တိ အနိသဇ္ဇန္တိစ ဟောတိ။-အန။]

အဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၆၄၉

ပေါလောပေါ်၍။ ဂစ္ဆတိ) ဝိယ၊ သွားကဲ့သို့။ (တထာ) [ဝိသဒိသုပမာ။] အာရမ္မဏံ၊ ကို။ ဝိလဝိတွာ၊ ၍။ ဂန္တု၊ ဌာ။ (သွားခွင့်ကို။) အပ္ပဒါနံ၊ မပေးဘဲ။ (အာရုံကို ပျောက်ကွယ် မသွားစေဘဲ-ဟူလို။) ပါသာဏဿ ဝိယံ၊ ကျောက်ခဲကဲ့သို့။ နိစ္စလဿ၊ လှုပ်ရှားခြင်း မရှိသော။ အာရမ္မဏဿ၊ ကို။ ထပနံ၊ ထားခြင်းသည်။ သာရဏံ၊ အမှတ်ရစေခြင်းသည်။ အသမ္ပုဋ္ဌတာကရဏံ၊ မပျောက်ပျက်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြုခြင်းသည်။ အပိလာပနံ၊ အပိလာပန မည်၏။ (ပေါလော မပေါ်စေခြင်းမည်၏။) အပိလဝေ၊ ပေါလောမပေါ်သည်တို့ကို။ ကရောတိ၊ ပြုတတ်၏။ အပိလာပေတိ၊ ပေါလောမပေါ်သည်တို့ကို ပြုတတ်၏။

ဂတိယောတိ၊ ကား။ သမ္ဘဝတော၊ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်သော ဇနက ဥပတ္တမ္ဘက အကြောင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း။ ဖလတော စ၊ အကျိုးအားဖြင့် လည်းကောင်း။ နိပ္ပတ္တိယော၊ ပြီးစီးခြင်းတို့ကို။ (သမဇ္ဇေသတိ-၌ စပ်။)...အပရော နယောတိ၊ အပရော နယော အစရှိသော စကားကို။ ရသာဒိဒဿနတ္ထံ၊ ရသ အစရှိသည်ကို ပြုခြင်းအကျိုးငှာ။ အာရဒ္ဓံ၊ အားထုတ်အပ်ပြီ။ သမ္မောသပစ္စနိကံ၊ ပျောက်ပျက်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သော။ ကိစ္စံ၊ သည်။ အသမ္မောသော၊ အသမ္မောသ မည်၏။ သမ္မောသာဘာဝမတ္ထံ၊ သမ္မောသ၏ မရှိခြင်းမျှသည်။ (အသမ္မောသော၊ သည်။) န၊ မဟုတ်။ [အသမ္မောသ၌ “အ”အတွက် အဘာဝအနက်ကို မယူဘဲ ပဋိပက္ခ အနက်ကို ယူပါ-ဟူလို။] သတိယာ၊ သတိ၏။ ဝတ္ထုဘူတာ၊ တည်ရာအာရုံဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ ကာယာဒယော၊ ကာယ အစရှိသည်တို့သည်။ [အာဒိဖြင့် “ဝေဒနာ၊ စိတ္တံ၊ ဓမ္မတို့ကို ယူ။] ကာယာဒိသတိပဋ္ဌာနာ၊ ကာယာဒိသတိပဋ္ဌာနတို့မည်၏။ [အာရမ္မဏိက သတိပဋ္ဌာန် အမည်ကို ကာယ အစရှိသော အာရုံအကြောင်းပေါ်၌ တင်စားထားသည်-ဟူလို။] ဝါ၊ တစ်နည်း။ ပုရိမာ၊ ရှေးဖြစ်ကုန်သော။ သတိယောယေဝ၊ သတိတို့သည်ပင်။ ပစ္ဆိမာနံ၊ နောက်ဖြစ်ကုန်သော သတိတို့၏။ ပဒဋ္ဌာနံ၊ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း။

(ဝိက္ခေပဿ၊ အထူးထူးအပြားပြား ပစ်လွှင့်တတ်သော။ ဥဒ္ဓစ္စဿ၊ ဥဒ္ဓစ္စကို။ (အဘိဘဝနတော-၌ စပ်။)...ပညာပေတိတိ၊ ကား။ ပကာရေဟိ၊ အပြားတို့ဖြင့်။

၁။ အပိလာနံ။ “သာရဏံ” ဟု ကာရိုက်ဖွင့်သောကြောင့် “ဝိလာပနံ ၌လည်း ကာရိုက်ဝင်ကြောင်း သိစေ၏။ (ဝိလုဓာတ်-အကမ္မက၊ ဇာပပစ္စည်း၊ ယုပစ္စည်း။) အကမ္မကဓာတ် နောက် ကာရိုက်ဝင်နေသော “အပိလာပ”ပုဒ်၏ အနက်ကို သကမ္မကဖြင့် ဖွင့်လျှင် ကာရိုက် မပါဘဲ ဖွင့်မှ အဓိပ္ပာယ်ညီမျှ၏။ ထို့ကြောင့် အပိလာပေတိကို “အပိလဝေ ကရောတိ”ဟု ဖွင့်သည်။ [စာအုပ်တို့၌ “အပိလာပေ ကရောတိ”ဟု ရှိသည်ကို စဉ်းစားပါ။]

ဇနာပေတိ၊ သိစေတတ်၏။... ဧကာလောကာ ဟောတိတိ၊ ဟူသောစကားကို။
ဝိပဿနပက္ခိလေသောဘာသံ၊ ဝိပဿနပက္ခိလေသ အရောင်ကို။ သန္ဓာယ၊ ဤ။
အာဟ။ [“ဩဘာသော ပိတိ ပဿဒ္ဓိ”စသော ဝိပဿနပက္ခိလေသ ၁၀-ပါး
၌ပါသော ဩဘာသကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုသည်-ဟူလို။]

၀၊ အဋ္ဌကထာနည်းမှ တစ်နည်းကား။ ဧတေန၊ ဤသဘောတရားဖြင့်။
မနတေဝိဇာနာတိ၊ သညာပညာတို့...သိပုံမှ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ သိတတ်၏။ ဧဝဉ္စ
ကတွာ၊ ကြောင့်။ မနဉ္စ ပဋိစ္စ ဓမ္မေစာတိ၊ ဟူ၍။ ကာရဏဘာဝေန၊ အကြောင်း၏
အဖြစ်ဖြင့်။ မနော၊ မနကို။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ [ထိုပါဠိတော်အရ
“မနတေ ဝိဇာနာတိ ဧတေနာတိ မနော”ဟု ကရဏာသာန် ပြုသည်-ဟူလို။]
ဟိ၊မှန်။ သဗ္ဗော၊ သော။ မနော၊ မနသည်။ အတ္တနော၊ ၏။ အနန္တရဿ၊ အခြား
မဲ့ဖြစ်သာ။ ဝိညာဏဿ၊ ၏။ ကာရဏံ၊ အကြောင်းတည်း။ ဣတိ၊ မှတ်အပ်၏။

ဝိဇာနာတိတိ၊ ကား။ ပရိစ္ဆိန္နောပလဒ္ဓိဝသေန၊ ပိုင်းခြားအပ်သော အာရုံကို
ရခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဇာနာတိ၊ ၏။ သညာပညာ ဝိယ၊ သညာ ပညာကဲ့သို့။
သညာနနပဋိဝိဇ္ဇနဝသေန၊ အမှတ်ပြု၍ သိခြင်း၊ ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။
န(ဇာနာတိ)၊ သိတတ်သည်မဟုတ်။

ပိတိသောမနဿသမ္ပယောဂတောတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တော၊ ဆိုအပ်သော်။ (အဋ္ဌ
ကထာဆိုတိုင်း မှန်လျှင်။) [ပိတိယာ စ သောမနဿဘာဝေါ အာပဇ္ဇတိ-၌ စပ်။]
ယေန၊ အကြင် တရားနှင့်။ ယောဂါ၊ ယှဉ်ခြင်းကြောင့်။ သုမနော၊ သုမန

၁။ ပရိစ္ဆိန္နောပလဒ္ဓိ။ သတိပိ သဗ္ဗေသံ သာရမ္ပဏဓမ္မာနံ အာရမ္ပဏဂ္ဂဟဏေ
(သာရမ္ပဏဖြစ်သော စိတ်စေတသိက်အားလုံးတို့၏ အာရုံကို ယူခြင်းရှိသော်လည်း။)န စိတ္တံ
ဝိယ ပရေ (စိတ်ကဲ့သို့အခြားစေတသိက်တို့သည်။) ပရိစ္ဆိန္နဂါမိနောတိ(စိတ်က အာရုံကို
တစ်ခုနှင့်တစ်ခု မရောအောင် ပိုင်းခြား၍ ယူနိုင်သကဲ့သို့ အခြားစေတသိက်တို့က ပိုင်းခြား၍
မယူနိုင်ကြ။ ထို့ကြောင့်) “ပရိစ္ဆိန္နောပလဒ္ဓိဝသေန ဇာနာတိတိ စိတ္တဝုတ္တံ၊ မှန်၏-စေတသိက်တို့တွင်
အချို့သည် ပိုင်းခြား၍ မယူနိုင်ကြ။ သညာ ပညာတို့သည် ပိုင်းခြား၍ မှတ်နိုင် သိနိုင်ကြသော်
လည်း ပိုင်းခြားရုံမျှသာ တတ်နိုင်၏။ အာရုံကို မယူနိုင်ကြ။ ထို့ကြောင့် သညာ ပညာတို့နှင့်
အသိချင်း ရောနေသည့်အတွက် ယုံမှားဖွယ်ရှိသော သညာ ပညာတို့ကို ဝိသဒိသုပမာအဖြစ်ဖြင့်
ပြလို၍ “နသညာပ၊ ဝိဇ္ဇနဝသေန”ဟု ဆိုသည်။-အနုဋီကာ။

၂။ ပိတိပအာပဇ္ဇတိ။ တုတ်နှင့်ယှဉ်ခြင်းကြောင့် “ဒဏ္ဍိ”ဟု ခေါ်ရာဝယ် “ဒဏ္ဍိနော
ဘာဝေါ ဒဏ္ဍိတ္တံ”ဟု ဘာဝပစ္စည်းသက်သောအခါ ထိုယှဉ်ဖက် သဒ္ဓပ္ပဝတ္တိ နိမိတ်ဖြစ်သော
တုတ်ကို အရကောက်ရသကဲ့သို့ ပိတိ သောမနဿ ၂-မျိုးနှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့် စိတ်ကို
“သုမန”ဟု ခေါ်လျှင် “သုမနဿ ဘာဝေါ သောမနဿ”ဟု ဘာဝအနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်သော

အဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၆၅၁

မည်သည်၊ ဟောတီ။ တံ၊ ထို တရားကို။ သောမနဿန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဧဝံ။
ဣတိ၊ ကြောင့်။ ပီတိယာ စ၊ ပီတိ၏လည်း။ သောမနဿဘာဝေါ၊ သောမနဿ၏
အဖြစ်သည်။ အာပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ တသ္မာ၊ ထိုသို့ ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။
ကာယေန ဝတ္ထုနာ၊ ကာယဝတ္ထုနှင့်။ ဝိနာပိ၊ ကင်း၍လည်း။ သာတဝေဒနာ
သမ္ပယောဂတော၊ သာယာတတ်သော ဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်။ (အဋ္ဌကထာဝယ်
သုမနော-၌ စပ်။) ဣတိ၊ သို့။ ယောဇေတဗ္ဗံ၊ ယှဉ်စေထိုက်၏။ [ဤ မူလဋီကာအလို
အဋ္ဌကထာဝယ် ပီတိသောမနဿ၌ ပီတိအရ “နှစ်သက် သာယာတတ်” ဟု
အနက်ပေးစေလိုသည်။] စ၊ လဒ္ဓဂုဏ်ကို ဆိုဦးအံ့။ ဧဝံ၊ ဤသို့ အနက်ကို ယှဉ်စေ
လတ်သော်။ နိပ္ပိတိကံ၊ ပီတိ မရှိသော။ သောမနဿံ စ၊ သောမနဿ သည်လည်း။
(စတုတ္ထဈာန်စိတ်၌ ယှဉ်သော သောမနဿသည်လည်း။) ဝါ၊ ကိုလည်း။ သင်္ဂဟိတံ၊
သိမ်းယူအပ်သည်။ ဟောတီ။

ဝါ၊ တစ်နည်း။ (ပီတိနှင့်သောမနဿကို ခွန်တွဲသောနည်းမှတစ်ပါး တပျူရိသ်
တွဲသော နည်းကား။) ပီတိဥပလက္ခိတံ၊ ပီတိဖြင့် မှတ်သားအပ်သော။ သောမနဿံ၊
တည်း။ [ပီတိသောမနဿ သမ္ပယောဂတော၌ “ပီတိယာ+ ဥပလက္ခိတံ သောမနဿံ
ပီတိသောမနဿံ”ဟု ပြုပါ။ ဤသို့ ဥပလက္ခဏနည်း ယူရခြင်း၏ အကျိုးကို
ပြလို၍ “သပ္ပိတိကံ”စသည်မိန့်။] သပ္ပိတိကံ၊ ပီတိနှင့်တကွ ဖြစ်သည်လည်းဖြစ်သော။
နိပ္ပိတိကံ၊ ပီတိ မရှိသည်လည်းဖြစ်သော။ သောမနဿံ၊ သောမနဿ တည်း။
ဣတိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဥပလက္ခဏ နည်းအားဖြင့် ပီတိ သောမနဿကို
ဆိုထားသည်။ နိပ္ပိတိက သောမနဿကိုကား ဥပလက္ခိတဗ္ဗ အဖြစ်ဖြင့် ယူရသည်-
ဟူလို။]

ပဝတ္ထသန္တတာဓိပတေယုန္တိ၊ ကာ။ ပဝတ္ထသင်္ခါတာယ၊ အဆက်မပြတ်
ဖြစ်တတ်သော ခန္ဓာ ဟု ဆိုအပ်သော။ သန္တတိယာ၊ အစဉ်၏။ အဓိပတိဘူတံ၊

အခါ ယှဉ်ဖက် ပီတိ သောမနဿ ၂-ပါးစုံကို ယူရလိမ့်မည်-ဟူလို။ အမှန်ကား-ပီတိကို
မယူနိုင်၊ သောမနဿဝေဒနာကိုသာ ယူနိုင်သည်။ ကြွင်းသောအဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာ နိဿယ၌
ရှုပါ။

၁။ ဝိနာပိ ကာယေန ဝတ္ထုနာ။ ။ ဝတ္ထုဘူတေန ကာယပသာဒေန ဝိနာပိ၊ တဉ္စ
ရူပါရူပဘဝံ သန္ဓာယဝုတ္တံ။-မဓု။ ရူပဘဝ အရူပဘဝတို့၌ ကာယပသာဒ မရှိဘဲလည်း
သာယာတတ်သော သောမနဿဝေဒနာကား ရှိ၏။ [ဝိနာပိ၌ ပီဖြင့် အဝိနာကိုပေါင်း။
ကာမဘုံ၌မူကာယပသာဒဖြင့် တွေ့ထိလျက်ဖြစ်ပြီး နောက်မှ သာယာတတ်သော ဝေဒနာ
(သောမနဿဝေဒနာ) ဖြစ်၏။ ထို ကာယပသာဒဖြင့် မထိရဘဲလည်း သာတဝေဒနာ
ဖြစ်နိုင်၏-ဟူလို။]

အကြီးအကဲဖြစ်၍ဖြစ်၏။ [အာဓိပတေယျံ၌ ဣန္ဒြိယပစ္စည်းသည် သုတ္တအနက်၌ ဖြစ်၏ဟု သိစေလို၍ “အဓိပတိဘူတ”ဟု ဖွင့်သည်။] ဟိ၊ မှန်။ အတ္တနော၊ မိမိဟူသော ဇီဝိတိန္ဒြေ၏။ ဝိဇ္ဇမာနက္ခယော၊ ထင်ရှားရှိဆဲဓဏ၌။ အနုပါလေန္တဿ၊ စောင့်ရှောက်တတ်သည်လည်းဖြစ်သော။ အနန္တရံ၊ မိမိ၏ အခြားမဲ့၌။ သာနုပါလနာနံ၊ စောင့်ရှောက်တတ်သော ဇီဝိတိန္ဒြေနှင့်တကွဖြစ်သော တရားတို့၏။ ဥပ္ပတ္တိယာ၊ ဖြစ်ခြင်း၏။ ဟေတုဘူတဿ စ၊ အကြောင်းဖြစ်၍ ဖြစ်သည်လည်းဖြစ်သော။ ဇီဝိတိန္ဒြိယဿ၊ ၏။ ဝသေန၊ အစွမ်းကြောင့်။ ပဝတ္တံ၊ အဆက်မပြတ်ဖြစ်သော ခန္ဓာအစဉ်သည်။ စိရဋ္ဌိတိကံ၊ ကြာမြင့်စွာ တည်ခြင်းရှိသည်။ ဟောတိ။ တံတံ ကမ္မဝိသေသေန၊ ထိုထို ကံအထူးကြောင့်။ (ထိုထို တစ်ဘဝကို ဖြစ်စေနိုင်သော ကံအထူးကြောင့်။) ဝိသေသယုတ္တံ၊ ထူးသောသတ္တိနှင့် ယှဉ်သည်။ (ဟုတွာ။) ယာဝ စုတိ၊ စုတိတိုင်အောင်လည်းကောင်း။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ အဝိသေသေန၊ ကံအထူးမမ၊ သာမည ဇီဝိတိန္ဒြေကြောင့်၊ ယာဝ၊ ပရိနိဗ္ဗာနံ၊ ပရိနိဗ္ဗာန် စံသည့်တိုင်အောင် လည်းကောင်း။ အဝိစ္စိန္နံ၊ မပြတ်မစဲ။ ပဝတ္တတိ၊ ဖြစ်တည်နိုင်၏။ [“စိရဋ္ဌိတိကံ ဟောတိ” ကိုပင် “တံတံ ကမ္မ။ပ။အဝိစ္စိန္နံဟောတိ”ဟု ထပ်၍ဖွင့်သည်။] ဇီဝိ။ပ။ ယုတ္တံ စ၊ အသက်ရှင်ဆဲ၏ - အဖြစ်ဟူသော အထူးနှင့် ယှဉ်သည်လည်း။ (ဟောတိ။) ဣတိ၊ မှတ်အပ်၏။

ရူပါရူပ ဇီဝိတိန္ဒြိယာနံ၊ ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ၊ နာမ်ဇီဝိတိန္ဒြေတို့၏။ သမာနလက္ခဏာဒိ၊ တူသောလက္ခဏာ အစရှိသည်ကို။ ဝတ္တံ၊ ၄။ အတ္တနာ။ပ။ဓမ္မာနန္တိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။ [“သမ္ပယုတ္တာနံ”ဟု ဆိုလျှင် သမ္ပယုတ္တပစ္စည်းတပ်သော နာမ်တရားနှင့်သာဆိုင်၏။ ဤ၌ကား ရုပ် နာမ် ၂-မျိုးလုံးနှင့် ဆိုင်အောင် “အဝိနိဘုတ္တာနံ”ဟု ဆိုသည်-ဟူလို။] အနုပါလေတဗ္ဗာနံ၊ စောင့်ရှောက်ထိုက်သော သဟဇာတ်တရားတို့၏။ အတ္တိက္ခဏေယေဝ၊ ရှိဆဲဓဏ၌သာ။ (အနုပါလေတိ)၊ (ကသ္မာ) ဟိ (ယသ္မာ)။ အနုပါလေတဗ္ဗေ၊ စောင့်ရှောက်ထိုက်သော။ ဥပ္ပလာဒိမ္ပိ၊ ကြာ အစရှိသော ဝတ္ထုသည်။ အသတိ၊ သော်။ ဥဒကံ၊သည်။ ကိ၊ ကို။ အနုပါလေယျ၊ စောင့်ရှောက်နိုင်ရာတော့အံ့နည်း။ (န အနုပါလေတိယေဝ၊ မစောင့်ရှောက်နိုင်တော့သည်သာ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ (အနုပါလေတဗ္ဗာနံ အတ္တိက္ခဏေယေဝ အနုပါလေတိ။) တဿ တဿာတိ၊ ကား။ အနုပါလနာဒိကဿ၊ စောင့်ရှောက်ခြင်း အစရှိသော ကိစ္စကို။ သာဓနတောတိ၊ ကား။ သာဓနေန၊ ပြီးစေခြင်းကြောင့်။ [အနုပါလနပဝတ္တနတ္ထပနာနဘာဝ ဝိရဟိတံ န ဟောတိ-၌ စပ်။] စ၊ ဆက်။ တံ သာဓနံ၊ ထို အနုပါလန စသောကိစ္စကို ပြီးစေခြင်းသည်။

အဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၆၅၃

ဇီဝမာန ဝိသေသ ပစ္စယ ဘာဝတော၊ သဟဇာတ် တရားတို့၏ ရှင်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အထူး၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ဟောတိ။)
ဣန္ဒြိယရာသိဝဏ္ဏနာ၊ သည်။ နိဋ္ဌိတာ။

မဂ္ဂင်္ဂရာသိအဖွင့်

သမ္မာတိ၊ ကား။ အဝိပရိတနိယျာနိကာဘာဝေန၊ မဖောက်ပြန်သည်၏ အဖြစ်၊ ဒုဂ္ဂတိဘဝ၊ ကာမဘဝ၊ ဝဋ္ဋဒုက္ခတို့မှ ထွက်မြောက် တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သမ္မာ၊ ကောင်းစွာ။ ပဿတိ၊ မြင်တတ်၏-၌ စပ်။) ပဿတ္ထတာ စ၊ ပဿတ္ထ၏အဖြစ်ကိုလည်း။ ဧဝမေဝ၊ ဤအတိုင်းပင်။ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊ မှတ်ထိုက်၏။ [အဝိပရိတနိယျာနိက အဖြစ်ကြောင့် ပဿတ္ထဖြစ်သည်-ဟူလို။]

ဗလရာသိအဖွင့်

အသဒ္ဓိယေတိ၊ ကား။ အသဒ္ဓိယကာရဏာ၊ သဒ္ဓါမရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ (မိစ္ဆာမိမောက္ခ ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ န ကမ္မတိ-၌စပ်။) ["အသဒ္ဓိယ ကာရဏာ"ဖြင့် "အသဒ္ဓိယေ၌ သတ္တမိဝိဘတ်သည် နိမိတ်အနက်၌ သက်၏"ဟု ပြသည်။] ဥဘယပဒ ဝသေနာတိ၊ ကား။ သဒ္ဓါပဒံ၊ သဒ္ဓါပုဒ်လည်းကောင်း။ ဗလပဒံ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိဇဝမာ ဒိပဒဒ္ဓယဝသေန၊ ဤသို့အစရှိသော ပုဒ်၂-ပါး အပေါင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ (အတ္ထဝဏ္ဏနာ ဟောဟိ-၌ စပ်။)

ဧတိဿာ၊ ဤဟိရိ၏။ နိယကဇ္ဈတ္တံ၊ မိမိကိုမှီ၍ဖြစ်သော အဇ္ဈတ္တဟူသော။ ဇာတိအာဒိသမုဋ္ဌာနံ၊ ဇာတိအစရှိသော ဖြစ်ကြောင်းသည်။ (အတ္ထိ) ဣတိ။ အဇ္ဈတ္တသမုဋ္ဌာနာ၊ မည်၏။ ...ဂုရုနာ၊ ဆရာကြီးသည်။ ကိသ္မိန္နိ၊ တစ်စုံတစ်ခုသော အကြောင်းအရာကို။ ဝုတ္တေ၊ ပြောဆိုအပ်သော်။ ဂါရဝဝသေန၊ လေးစားခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ပတိဿဝနံ၊ ရှေးရှု နားထောင်ခြင်းသည်။ (ဝနံခံခြင်းသည်။) ပတိဿဝေါ၊ ပတိဿဝ မည်၏။ (ယံ၊ အကြင် ဂါရဝတရားသည်။) ပတိဿဝေန၊

၁။ ဇီဝမာနဝိသေသ ပစ္စယဘာဝတော။ ။ သဟဇာတာနံ ဇီဝမာနတာပိသေသဿ ပစ္စယဘာဝတော၊ ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓဿ ဟိ မတရူပတော ကမ္မဿ စ ဥတုဇာဒိတော ဝိသေသော ဇိဝိတိန္ဒြိယကတောတိ။-အနု။ သက်ရှိဖြစ်သော ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓရုပ်၏ အသေရုပ်မှလည်းကောင်း၊ ကမ္မဇရုပ်၏ ဥတုဇေသော တိဇရုပ်မှလည်းကောင်း ထူးခြားမှုကို ဇိဝိတိန္ဒြိယသည် ပြုအပ်၏။ ထို့ကြောင့် "ဇိဝိတိန္ဒြိယ သည် အနုပါလနု စသောကိစ္စကို ပြီးစေခြင်း၊ သဟဇာတ်တရားတို့ အသက်ရှင်ခြင်းဟူသော အထူး၏ အကြောင်းဖြစ်၏"ဟုဆိုသည်။

ရှေးရှု နားထောင်ခြင်းနှင့်။ သဟ (ဝတ္တတိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တံ၊ ထို ဂါရဝ
တရားသည်။) သပ္ပတိဿဝံ၊ သပ္ပတိဿဝ မည်၏။ ပတိဿဝဘူတံ၊ ရှေးရှု
နားထောင်ခြင်း ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ တံသဘာဝဉ္စ၊ ထို ရှေးရှု နားထောင်ခြင်းနှင့်
သဘောတူသည်လည်း ဖြစ်သော။ ယံကိဉ္စ၊ အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ခုသော။ ဂါရဝံ၊
ရိုသေခြင်းတည်း။ ဣတိ အတ္ထော။

ဇာတိအာဒိမဟတ္တပစ္စဝေက္ခဏေန၊ ဇာတိ အစရှိသည်တို့၏ မြင့်မြတ်သည်
၏အဖြစ်၊ ကြီးသည်၏အဖြစ်ကို ဆင်ခြင်ခြင်းကြောင့်။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ၊ ဖြစ်သော။
ဟိရိ စ၊ ဟိရိသည်လည်း။ တတ္ထ၊ ထို ဇာတိ အစရှိသည်၌။ ဂါရဝဝသေန၊
လေးစားခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ပဝတ္တတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သပ္ပတိဿဝ
လက္ခဏာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။

ဝဇ္ဇံ၊ အပြစ်ကို။ ဘာယတိ၊ ကြောက်တတ်၏။ တဉ္စ၊ ထို အပြစ်ကိုလည်း။
ဘယတော၊ ဘေးအားဖြင့်။ ပဿတိ၊ ရှုတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။
ဝဇ္ဇဘိရုကဘယဒဿာဝိ၊ ဝဇ္ဇဘိရုကဘယဒဿာဝိမည်၏။ သြတပွံ၊ သည်။ ဧဝံ
သဘာဝံ၊ ဤသို့ ဝဇ္ဇဘိရုကဘယဒဿာဝိ သဘောရှိ၏။

ဟိရိ၊ ဟိရိသည်။ ပါပဓမ္မေ၊ မကောင်းမှု အကုသိုလ်တရားတို့ကို၊ ဝုထံ
ဝိယ၊ မစင်ကိုကဲ့သို့။ ပဿတိ၊ ရှုတတ်၏။ သြတပွံ၊ သည်။ (ပါပဓမ္မေ၊ တို့ကို။)
ဥဏှံ ဝိယ၊ မီးပူကိုကဲ့သို့။ (ပဿတိ။) ဒါယဇ္ဇမ၊ ဒါယဇ္ဇ ဟူသည်။ [ဒါယဇ္ဇမ
ဟတ္တပစ္စဝေက္ခဏာ၌ ဒါယဇ္ဇဟူသည်။] နဝလောကုတ္တရဓမ္မာဒိ၊ ၉-ပါးသော
လောကုတ္တရာတရား အစရှိသော အဓမ္မတည်း။

စ၊ ဆက်။ ဟိရိသြတ္တပွာနံ၊ တို့၏။ - အဇ္ဈတ္တသမုဋ္ဌာနာဒိတာ၊ - အဇ္ဈတ္တ
သမုဋ္ဌာန အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ကို။ တတ္ထ တတ္ထ၊ ထိုထို အရာ၌။ (အဇ္ဈတ္တ
ဇာတိ စသည်၊ ဗဟိဒ္ဓဘိက္ခုဘိက္ခုနီစသည်၌။) ပါကဋဘာဝေန၊ ထင်ရှားသည်၏
အဖြစ်ကြောင့်။ ဝုတ္တာ၊ ပြီ။ ပန၊ ဗျတိရိုက်ကား။ တေသံ၊ ထို ဟိရိ သြတ္တပွာတို့၏။
ကဒါစိ၊ တစ်ခါတစ်ရံ၌။ (တစ်ခါတလေ၌။) အညမညံ၊ အချင်းချင်း။ ဝိပ္ပယောဂါ၊
မယှဉ်ခြင်းကြောင့်။ န (ဝုတ္တာ)၊ ဆိုအပ်သည်မဟုတ်။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း-ကသ္မာ
တေသံ ကဒါစိ အညမညံ။ ဝိပ္ပယောဂေါ၊ သည်။ န ဟောတိ၊ နည်း။) ဟိ(ယသ္မာ)။
နိဗ္ဗယံ၊ ကြောက်ခြင်း သြတ္တပွ မရှိသော။ (သြတ္တပွနှင့် မယှဉ်သော။) လဇ္ဇနံ၊
ရှက်ခြင်း ဟိရိသည်လည်းကောင်း။ အလဇ္ဇနံ၊ ရှက်ခြင်း ဟိရိ မရှိသော၊ (ဟိရိနှင့်
မယှဉ်သော။) ပါပဘယံ ဝါ၊ မကောင်းမှုမှ ကြောက်ခြင်း သြတ္တပွသည် လည်းကောင်း။
န ဟောတိ၊ မရှိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (တေသံ- ကဒါစိ အညမညပွယောဂေါ။
နဝိဟောတိ၊ မဖြစ်။)

အဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၆၅၅

မူလရာသီအဖွင့်

အဂေဓော၊ အဂေဓံ ဟူသည်။ အနဘိဇ္ဈာယနံ (အနဘိဇ္ဈာနံ)၊ ရှေးရှုမကြံခြင်း တည်း။ အနဘိကင်္ခနံ၊ မမက်မော မလိုချင်ခြင်းတည်း။ [ဈေဓာတ်ယုပစ္စည်းဖြစ်၍ “အနဘိဇ္ဈာယနံ” ဟု သော်လည်းကောင်း၊ “အနဘိဇ္ဈာနံ” ဟု သော်လည်းကောင်း ရှိသင့်၏။ အဘိပုဗ္ဗ ဈေဓာတ်၏ ရှေးရှုမည်ခြင်းအနက်ကိုပင် “အနဘိကင်္ခနံ” ဟု ဖွင့်သည်။]

တေဿ၊ ဤ အလောဘ၏။ အနုလ္လိနော၊ မကပ်ငြိခြင်းဟူသော။ ဘာဝေါ အဓိပ္ပာယော၊ အလိုသည်။ (အတ္ထိ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ အနုလ္လိနဘာဝေါ၊ မည်၏။ [ဘာဝသဒ္ဓါသည် သဒ္ဓပဝတ္တိနိမိတ်အနက်ဟော မဟုတ်၊ အဓိပ္ပာယအနက်ဟောဟု သိစေလို၍ “ဘာဝေါ” ကို “အဓိပ္ပာယော” ဟု ဖွင့်သည်။] ဟိ၊ လဒ္ဓဂုဏ်ကို ဆိုဦးအံ့။ ဧဝံ၊ ဤသို့ ဘာဝသဒ္ဓါ၏ အဓိပ္ပာယအနက်ကို ယူလတ်သော်။ ဥပမာယ၊ အသုစိမ္မိ ပတိတပုရိသော ဝိယ ဟူသော ဥပမာနှင့်။ သမေတိ၊ ညီညွတ်၏။ [ဤအဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာဘာသာဒိကာ၌ ပြထားပြီး။]

အနုကူလမိတ္တော၊ အနုကူလမိတ္တ ဟူသည်။ အနုဝတ္တကော၊ အရာရာ၌ အလိုလိုက်တတ်သော မိတ်ဆွေတည်း။ ...ဝိနယရသောတိ၊ ကား။ ဝိနယနရသော၊ ပယ်ဖျောက်ခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။ [“ဝိနယ” အရဝိနည်းပါဠိ စသည်ကို ယူမည်စိုး၍ “ဝိနယနရသော” ဟု ဖွင့်သည်။]

အဒေါသော။ ပ။ ဣဒံ၊ ဤ စကားကို။ ဒုဿီလျဿ၊ သီလမရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၏။ ဒေါသသမုဋ္ဌာနတံ၊ ဒေါသဟူသော ဖြစ်ကြောင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။ ဒေါသုပနိဿယတဉ္စ၊ ဒေါသဟူသော အားကြီးသော မှီရာရှိသည်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။ သန္တံယ ဝုတ္တံ။

အဘာဝနာယာတိ၊ ကား။ တတ္ထ၊ ထို အပ္ပနာစိတ္တုပ္ပါဒ်၌။ ဇာတာနံ၊ ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မာနံ၊ သမာဓိ၊ ပညာ တရားတို့ကို။ (ဘာဝနာ-၌စပ်။) ဝါ၊ တို့၏။ (အနတိဝတ္တန-၌ စပ်။) အနတိဝတ္တနံဋ္ဌေန၊ တစ်ပါးတစ်ပါးကို မလွန်ခြင်း ဟူသော သဘောအားဖြင့်။ ဘာဝနာ၊ တိုးပွားစေခြင်းလည်းကောင်း။ ဣန္ဒြိယာနံ၊ သဒ္ဓါ စသောဣန္ဒြေတို့ကို။ ဝါ၊ တို့၏။ ဧကရသဋ္ဌေန၊ တစ်ခုတည်းသော ဝိမုတ္တိရသ ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ဟူသော သဘောအားဖြင့်။ ဘာဝနာ၊ ဖြစ်စေခြင်းလည်းကောင်း။

၁။ တတ္ထ ဇာတာနံ-သည်။ «တတ္ထာတိ အပ္ပနာစိတ္တုပ္ပါဒေ၊ ဇာတာနံ ဓမ္မာနန္တိ သမာဓိပညာသင်္ခါတာနံ ယုဂနန္တု(ဒ္ဓ)ဓမ္မာနံ (အနုပ္ပ၊ အပ်ကုန်သော တရားတို့၏။) အနတိဝတ္တနဋ္ဌေနာတိ အညမညာနတိဝတ္တနေန၊ ဘာဝန ဝပနာ၊ ...ဣန္ဒြိယာနံ သဒ္ဓါဒိဣန္ဒြိယာနံ။ ဧကရသဋ္ဌေနာတိ

တဒုပဂဝီရိယဝါဟနဋ္ဌေန၊ ထို သဒ္ဓါ စသော ယုဂနန္ဒတရားတို့သို့ ကပ်ရောက်သော
 ဝီရိယကို ဆောင်စေခြင်း(ဖြစ်စေခြင်း)ဟူသော သဘောအားဖြင့်။ ဘာဝနာ၊ ဖြစ်စေခြင်း၊
 တိုးပွားစေခြင်းလည်းကောင်း။ အာသေဝနဋ္ဌေန၊ အဖန်တလဲလဲ မှီဝဲ ထုံမွမ်းခြင်းဟူသော
 သဘောအားဖြင့်။ ဘာဝနာ၊ ဖြစ်စေခြင်းလည်းကောင်း။ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ ဂုတ္တာယ၊
 ဟောတော်မူအပ်သော။ (ပဋိသန္ဓိဒါမဂ်-မဟာဝဂ္ဂ၊ အာနာပါနဿတိကဏ္ဍာ၌
 ဟောတော်မူအပ်သော။) ပညာသာဓနာယ၊ ပညာကို ပြီးစေတတ်သော။ ဘာဝနာယ၊
 ဘာဝနာ၏။ အပ္ပဝတ္တိ၊ မဖြစ်ကြောင်း မောဟသည်။ (အဘာဝနာ၊ အဘာဝနာမည်၏။)
 ဝါ၊ တစ်နည်း။ တပုဋိပက္ခဘူတာ၊ ထို အမောဟ၏ 'ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍
 ဖြစ်ကုန်သော။ အကုသလာ၊ ကာမစွန္ဒ စသော အကုသိုလ်တို့သည်။ အဘာဝနာ၊
 မည်၏။

နိဂ္ဂုဏေပိ၊ ဂုဏ်မရှိသည့်သော်မှလည်း။ ဂုဏဂ္ဂဟဏံ၊ ဂုဏ်ကို ယူခြင်းသည်။
 အဓိကဂ္ဂဟဏံ၊ အဓိကဂ္ဂဟဏ မည်၏။ ဝိဇ္ဇမာနမ္ပိ၊ ထင်ရှားရှိသည်လည်း
 ဖြစ်သော။ ဂုဏံ၊ ဂုဏ်ကို။ ဝိဒ္ဓသေတွာ၊ ဖျက်ဆီး၍။ ဂဟဏံ၊ ယူခြင်းသည်။
 ဥနဂ္ဂဟဏံ၊ မည်၏။ စတုဝိပလ္လာသဂ္ဂဟဏံ၊ လေးပါးသော ဝိပလ္လာသကို ယူခြင်းသည်။
 (အနိစ္စကို နိစ္စဟု ယူခြင်း၊ ဒုက္ခကို သုခဟု ယူခြင်း၊ အနတ္တကို အတ္တဟု ယူခြင်း၊
 အသုဒ္ဓကို သုဘဟု ယူခြင်းသည်။) ဝိပရိတဂ္ဂဟဏံ၊ မည်၏။

ယာထာဝသဘာဝေတိ၊ ကား။ ဧတဿ၊ ဤသူ၏။ ဂုဏော၊ ဂုဏ်သည်။
 ဧတ္တကော၊ ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိ၏။ ဒေါသော၊ အပြစ်သည်။ ဧတ္တကော၊ ၏။
 ဣတိ၊ သို့။ ဂုဏဒေါသာနံ၊ ဂုဏ်အပြစ်တို့၏။ သဘာဝေ၊ သဘော၌။ (ပဝတ္တတိ၌
 စပ်။)

ဧရာဓမ္မော၊ အိုခြင်းသဘောရှိသော တရားသည်။ ဇီရတိ၊ ဆွေးမြေ့ယိုယွင်း
 အိုမင်းတတ်၏။ (အိုခြင်းသဘောရှိသော တရားသည် အိုမှာပေါ့။) ဧတ္ထ၊ ဤ
 အိုခြင်းသဘောရှိသော တရား၌။ မာဇီရိ၊ မအိုပါစေလင့်။ (ဣတိ၊ သို့။) တံ၊ ထို
 တောင့်တခြင်းကို။ ကုတော လတ္တ၊ အဘယ်မှာ ရနိုင်ပါအံ့နည်း။ ဣတိ
 ဧဝမာဒိပစ္စဝေက္ခဏသမ္ပဝတော၊ ဤသို့ အစရှိသော ဆင်ခြင်ခြင်း၏ ဖြစ်သင့်ခြင်း
 ကြောင့်တည်း။

ဝိမုတ္တိရသဋ္ဌေန၊ ဘာဝနာ ဥပ္ပာဒနာ၊...တဒုပဂ ဝီရိယဝါဟနဋ္ဌေန တေသံ ယုဂနန္ဒဓမ္မာနံ(တို့သို့)
 ဥပဂံ ဝီရိယံ၊ တဿ ဝါဟနဋ္ဌေန ဘာဝနာ ဥပ္ပာဒနာ ဝပနာ စ၊...အာသေဝနဋ္ဌေန၊ပဝဏ္ဏဗလဝဋ္ဌေန၊
 ဘာဝနာဥပ္ပါဒနာ၊ န+ပဝတ္တတိ ဧတေနာတိ အပ္ပဝတ္တိ၊ မောဟော၊ အကုသလာ၊ ကာမစွန္ဒာဒယော။-
 မဓ။

စ၊ ဆက်။ အလောဘောန၊ အလောဘကြောင့်။ ဂဟဋ္ဌာနံ၊ အိမ်၌တည်သူ လူဝတ်ကြောင်တို့၏။ ခေတ္တဝတ္ထာဒီသု (ခေတ္တဝတ္ထုအာဒီသု)၊ လယ်ယာ အစ ရှိသည်တို့၌။ ဝိဝါဒါဘာဝတော၊ ငြင်းခုန်ခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့်။ (သုခသံဝါသ တာ ဟောတိ-၌ စပ်။) အမောဟေန၊ ကြောင့်။ ပဗ္ဗဇိတာနံ၊ ရသေ့ ရဟန်းတို့၏။ ဒိဋ္ဌိဂတဝိဝါဒါဘာဝတော၊ မိစ္ဆာအယူ၌ငြင်းခုန်ခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့်။ (သုခသံဝါသတာ ဟောတိ-၌ စပ်။) ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း-ကသ္မာ အလောဘောန ဂဟဋ္ဌာနံ ခေတ္တဝတ္ထာဒီသု။ ဝိဝါဒါဘာဝေါ၊ ကိုလည်းကောင်း။ အမောဟေန ပဗ္ဗဇိတာနံ။ ဒိဋ္ဌိဂတဝိဝါဒါဘာဝေါ၊ ကိုလည်းကောင်း။ ဝိညာယတိ၊ နည်း။) ဟိ(ယသ္မာ)။ ကာမရာဂါဘိနိဝေသဝိနိဗန္ဓာ၊ ကာမရာဂ တည်းဟူသော အဘိနိဝေသဖြင့် နောင်ဖွဲ့အပ်ကုန်သော။ ဂဟဋ္ဌာ၊ တို့သည်။ ဂဟဋ္ဌေဟိ၊ တို့နှင့်။ ဝိဝဒန္တိ၊ ငြင်းခုန်ကြကုန်၏။ ဒိဋ္ဌိရာဂါဘိနိဝေသဝိနိဗန္ဓာ၊ ဒိဋ္ဌိ ရာဂ ဟူသော အဘိနိဝေသဖြင့် နောင်ဖွဲ့အပ်ကုန်သော။ သမဏာ၊ တို့သည်။ သမဏေဟိ၊ တို့နှင့်။ ဝိဝဒန္တိ၊ ကုန်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (အလောဘောန။ပ။ဒိဋ္ဌိဂတဝိဝါဒါ ဘာဝေါ၊ ကိုလည်းကောင်း။ ဝိညာယတိ၊ ၏။)

ရာဂဝသေန၊ ရာဂ၏အစွမ်းဖြင့်။ မိတ္တသန္တဝေါ၊ မိတ်ဆွေဖွဲ့ခြင်းသည် လည်းကောင်း။ ဒေါသဝသေန၊ ဖြင့်။ ဝိရောဓော စ၊ ဆန့်ကျင်ခြင်းသည်လည်းကောင်း။ (ဟောတိ။) တဗ္ဗိသေသေန၊ ထို မိတ်ဆွေဖွဲ့ခြင်း ဆန့်ကျင်ခြင်း အထူးအားဖြင့်။ ဥပဂမာပဂမာ၊ မိတ်ဖွဲ့အပ်သူ အထံသို့ ချဉ်းကပ်ခြင်း၊ မိတ်ပျက်သူအထံမှ ဖဲခွာခြင်းတို့သည်။ (ဟောန္တိ။) ဝါ၊ အဋ္ဌကထာနည်းမှ တစ်နည်းကား။ (ရာဂဝသေန၊ ဖြင့်လည်းကောင်း။ ဒေါသဝသေန၊ ဖြင့်လည်းကောင်း။) ရူပါဒိမ္မိ၊ ရူပါရုံ အစရှိသော။ အာရမ္မဏော၌။ အနုရောဓဝိရောဓာ၊ လျော်စွာဖြစ်ခြင်း ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ခြင်းတို့သည်။ (ဝါ၊ ချစ်ခြင်း၊ မုန်းခြင်းတို့သည်။ (ဟောန္တိ။) ပဋိယာနနယသင်္ခါတဿ၊ မုန်းခြင်း၊ ချစ်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော။ အမဇ္ဈတ္တဘာဝဿ၊ လျစ်လျူမရှုနိုင်သည်၏ အဖြစ်၏။ မောဟေန၊ ကြောင့်။ ပဝတ္တိ၊ ဖြစ်ခြင်းသည်။ (ဟောတိ။)

သုခဝိပရိဏာမေ၊ သုခ၏ ဖောက်ပြန်ခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း။ ဒုက္ခသ မာယောဂေါ၊ ဒုက္ခနှင့် ပေါင်းမိခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း။ ပဋိဃပဝတ္တိယံ၊ ဒေါသ၏ ဖြစ်ရာအခါ၌။ ဝေဒနာပရိဂ္ဂဟော၊ ဝေဒနာကို သိမ်းပိုက်ခြင်းသည်။ န သိဇ္ဈတိ၊ မပြီးစီး။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ အဒေါသာနဘာဝေန၊ အဒေါသ၏ အာနုဘော်ကြောင့်။ ဝေဒနာသတိပဋ္ဌာနံ၊ ဝေဒနာသတိပဋ္ဌာန်သည်။ သိဇ္ဈတိ၊ ပြီးစီးရ၏။ ...ဒိဗ္ဗဝိဟာ ရဿာတိ၊ ကား။ စတုန့်၊ ကုန်သော။ ဈာနာနံ၊ တို့၏။ (ပစ္စယော ဟောတိ-၌ စပ်။)

၆၅၈

အဋ္ဌသာလိနီ

[ကမ္မပထရာသိ

အရိယဝိဟာရော၊ အရိယဝိဟာရ ဟူသည်။ ဖလသမာပတ္တိ၊ ဖလသမာပတ်တည်း။

မောဟေန၊ ကြောင့်။ အဝိစာရေန္တော၊ မစူးစမ်း မစိစစ်တတ်သူသည်။ ဥဒါသိနပက္ခေသု၊ ဥဒါသိန်၊ အသင်းအပင်းဖြစ်ကုန်သော။ ဝါ၊ လျစ်လျူရှုထိုက်သော အသင်းအပင်း ဖြစ်ကုန်သော။ သဗ္ဗေသုပါ၊ ကုန်သော။ အတ္တသင်္ခါရေသု၊ သတ္တဝါသင်္ခါရငါးပါး။ အဘိသင်္ဂ၊ အလွန်ကပ်ငြိခြင်းကို။ ကရောတိ၊ ပြုတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ အမုဋ္ဌဿ၊ မတွေ့ဝေသူ၏။ တဒဘာဝေါ၊ ထိုလျစ်လျူရှုထိုက်သော အသင်းအပင်းတို့၌ ကပ်ငြိခြင်း၏ မရှိခြင်းကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ဒေါသဿ၊ ဒေါသ၏။ (တ္တ-၌ စပ်။) ဝါ၊ က။ (ပဋိပက္ခ-၌ စပ်။) ဒုက္ခဒဿနဿ၊ ဒုက္ခဟု ရှုခြင်း၏။ အာသန္နပဋိပက္ခတ္တာ၊ နီးသော ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ တပွဋိပက္ခေန၊ ထိုဒေါသ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော။ အဒေါသေန၊ အဒေါသကြောင့်။ ဒုက္ခဒဿနံ၊ ဒုက္ခဟု ရှုနိုင်ခြင်းသည်။ ဟောတိ။



ကမ္မပထရာသိအဖွင့်

အတ္တနော၊ မိမိ၏လည်းကောင်း။ ပရဿ စ၊ ၏လည်းကောင်း။ သုခါဒိနိ၊ ကာယိကသုခ အစရှိသည်တို့ကို။ န ဗျာပါဒေတိ၊ ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ မရောက်စေတတ်။ န ဝိနာသေတိ၊ မပျက်စီးစေတတ်။ (မပျက်ဆီးတတ်။) ဣတိ၊ သို့။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ [“ကာယိကစေတသိကသုခ”အရ သူတစ်ပါး၏ သုခကိုသာ ယူမည်စိုး၍ “အတ္တနော ပရဿ စ”ဟု မိန့်သည်။ မိမိ၏ ကာယိက စေတသိကသုခ၊ သူတစ်ပါး၏ ကာယိက စေတသိကသုခ ၂-ပါးလုံးကို ယူပါ-ဟူလို။] ကမ္မပထတာ တံသဘာဂတာဟိ၊ ကမ္မပထ၏အဖြစ်၊ ထို ကမ္မပထနှင့် သဘောတူကုန်သည်၏ အဖြစ်တို့ကြောင့်။ ကမ္မပထဝသေန၊ ကမ္မပထ၏ အဖြစ်ဖြင့်။ (ဂဟိတာ-၌ စပ်။)

၁။ ကမ္မပထတာ တံ သဘာဂတာဟိ။ ။ ကမ္မပထမြောက်သော အနာဘိဇ္ဈာ စသည်ကို ရည်ရွယ်၍ “ကမ္မပထတာ”ဟု ဆို၏။ ကမ္မပထမမြောက်သော အနာဘိဇ္ဈာ စသည်ကို ရည်ရွယ်၍ “တံသဘာဂတာ”ဟု ဆို၏။ သူတစ်ပါး၏စည်းစိမ်ကို ရှေးရှုကြံခွင့် ကြုံသောအခါ မကြံမိအောင် ရှောင်လျှင် အနာဘိဇ္ဈာကမ္မပထ ဖြစ်၏။ ထိုလို-ရှောင်စရာမရှိဘဲ သက်သက် လောဘမဖြစ် (အလောဘဖြစ်)ရာ၌ တံ သဘာဂတာ-ထို ကမ္မပထနှင့်သဘောတူသည့်အတွက် သဒိသုပစာရ အားဖြင့် ကမ္မပထဟု ခေါ်ရ၏။ ထို့ကြောင့် ကမ္မပထရာသိ၌ ကမ္မပထ မမြောက်သော်လည်း နာမည်တူသောကြောင့် သွင်းယူနိုင်သည်။ [အဘိဇ္ဈာဒယော ဝိယ အနာဘိဇ္ဈာ ဒယောပိ န ကေန္တံ ကမ္မပထဘူတာ ယေဝါတိ အာဟ ကမ္မပထတာ တံသဘာဂတာဟိတိ။ -အနု။]

အဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၆၅၉

ပဿဒ္ဓါဒိယဂလ အဖွင့်

ဒရထော၊ ဒရထ ဟူသည်။ သာရဗ္ဘော၊ လွန်စွာ နှိပ်စက် ပျက်ဆီးခြင်းတည်း။
ဧတံ၊ ဤ ဒရထဟူသော အမည်သည်။ ဒုက္ခဒေါမနဿပစ္စယာနံ၊ ဒုက္ခဒေါမနဿ
ဟူသော အကြောင်းရှိကုန်သော။ ဥဒ္ဓစ္စာဒိကာနံ၊ ဥဒ္ဓစ္စ အစရှိကုန်သော။
(ဝါ၊ ပြဋ္ဌာန်းသော ဥဒ္ဓစ္စရှိကုန်သော။) ကိလေသာနံ၊ တို့၏။ အဓိဝစနံ၊ အမည်တည်း။
ဝါ၊ တစ်နည်း။ (ဒုက္ခဒေါမနဿ ပစ္စယာနံ၊ ကုန်သော။) စတုနံ၊ ခန္ဓာနံ၊ တို့၏။
အဓိဝစနံ၊ ဥဒ္ဓစ္စပစ္စာနာ၊ ပြဋ္ဌာန်းသော ဥဒ္ဓစ္စရှိကုန်သော။ ကိလေသာ၊
ကိလေသာတို့သည်။ ဥဒ္ဓစ္စာဒိကိလေသာ၊ ဥဒ္ဓစ္စာဒိကိလေသတို့ မည်၏။ [ဥဒ္ဓစ္စာ
ဒိကိလေသာ၌ “အာဒိသဒ္ဓါသည် ပဓာန အနက်ဟော” ဟူလို။] ဝါ၊ တစ်နည်း။
ဥဒ္ဓစ္စံ၊ ကို။ အာဒိ ကတွာ၊ ရှိ။ သဗ္ဗကိလေသေ၊ တို့ကို။ သင်္ဂဏှာတိ။ [ဥဒ္ဓစ္စာဒိ၌
အာဒိသဒ္ဓါသည် ကောဋီ (အစ အပိုင်းအခြား) အနက်ဟော- ဟူလို။]

သုဝဏ္ဏဝိသုဒ္ဓိ ဝိယာတိ၊ ကား။ သုဝဏ္ဏဝိသုဒ္ဓိ၊ သန့်ရှင်း စင်ကြယ်သော
ရွှေသည်။ အလင်္ကာရဝိကတိဝိနိယောဂက္ခမာ၊ အထူးတလည် ပြုအပ်သော
တန်ဆာတို့၌ ယှဉ်စပ်သုံးစွဲခြင်း၌ ခံသည်။ (ဟောတိ) ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။
အယမ္ပိ၊ ဤ ကာယကမ္မညတာ စိတ္တကမ္မညတာ သည်လည်း။ ဟိတကိရိယာ ဝိနိ-
ယောဂက္ခမာ၊ အစီးအပွားပြုမှုတို့ဝယ် ယှဉ်စပ် သုံးစွဲခြင်း၌ ခံ၏။

သမံ၊ အညီအမျှ။ ဝါ၊ တနည်း။ သမန္တတော၊ ထက်ဝန်းကျင်၌။ ပကာရေဟိ၊
အပြားတို့ဖြင့်။ ဇာနနံ၊ သိခြင်းသည်။ သမ္ပဇညံ၊ ည-မည်၏။ စေတိယဝန္တနာဒိအတ္ထံ၊
စေတီတော်ကို ရှိခိုးခြင်း အစရှိသော အကြောင်းကြောင့်။ (စေတိယ ဝန္တနာဒိဟေတု။
-အန။) အဘိက္ကမာဒိသု၊ သွားခြင်း အစရှိသည်တို့၌။ အတ္တာနတ္ထပရိဂ္ဂဏှနံ၊
အကျိုးရှိ အကျိုးမရှိကို သိမ်းပိုက်ကြောင်း ဉာဏ်သည်။ သာတ္ထကသမ္ပဇညံ၊
သာတ္ထကသမ္ပဇည မည်၏။ [“သာတ္ထက”၌ အတ္ထဖြင့် အနတ္ထကိုလည်း ယူ၊
ဧကသေသံပြုထားသည်၊ သပ္ပာယ၌လည်း နည်းတူ။] စ၊ ဆက်။ အတ္ထေ၊
အကျိုးသည်။ သတိ၊ သော်။ သပ္ပာယာသပ္ပာယရူပါဒိပရိဂ္ဂဏှနံ၊ သပ္ပာယရူပါရုံ၊
အသပ္ပာယရူပါရုံ အစရှိသည်ကို သိမ်းပိုက်ကြောင်း ဉာဏ်သည်။ သပ္ပာယသမ္ပဇညံ၊
မည်၏။ ဂေါစရဂါမာဘိက္ကမနာဒိသု၊ ဆွမ်းခံရွာသို့ သွားခြင်း အစရှိသည်တို့၌။
ကမ္မဋ္ဌာနာဝိဇဟနံ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို မစွန့်ကြောင်း ဉာဏ်သည်။ ဂေါစရသမ္ပဇညံ၊
မည်၏။ အဘိက္ကမာဒိနံ၊ သွားခြင်းအစရှိသည်တို့၏။ ဓာတုအာဒိဝသေန၊ ဓာတ်
သဘော အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ ပဝိစယော၊ စိစစ်ကြောင်း ဉာဏ်သည်။
အသမ္မောဟသမ္ပဇညံ၊ မည်၏။

ဋ္ဌေ၊ ကုန်သော။ ဣမေ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ 'သဗ္ဗကမ္မဋ္ဌာနဘာဝနာနုယုတ္တာနံ၊ အလုံးစုံသော ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာကို အားထုတ်ကုန်သော။ (မည်သည့် ကမ္မဋ္ဌာန်းမဆို အားထုတ်ကုန်သော။) 'သဗ္ဗယောဂီနံ၊ အလုံးစုံသော ယောဂီတို့အား။ သဗ္ဗဒါ၊ သိမ်း။ ဥပကာရကာ၊ လျော်သော ကျေးဇူးကို ပြုတတ်ကုန်၏။ (ကသ္မာ၊နည်း။) 'ပါရိဗန္ဓကဟရဏတော၊ ထက်ဝန်းကျင် နောင်ဖွဲ့တတ်သော နိဝရဏကိလေသာ တို့ကို ပယ်ရှားတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ ဘာဝနာဝနတော စ၊ ဘာဝနာကို တိုးပွားစေတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်းတည်း။ ယထာဟ၊ အဘယ်ကဲ့သို့ ဟောတော်မူသနည်း။ 'ဋ္ဌေ ဓမ္မာ၊ ဗဟုကာရာ သတိ စ သမ္ပဉ္စေညဉ္ဇာတိ၊ ဟူ၍။ အာဟ၊ [သတိ စ၊ သတိသည်လည်းကောင်း။ သမ္ပဉ္စေညဉ္ဇာ၊ လည်းကောင်း။ ဋ္ဌေ၊ ကုန်သော၊ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ ဗဟုကာရာ၊ များသောလျော်သော ကျေးဇူးကို ပြုတတ်ကုန်၏။ (အင်္ဂုတ္တိုရ်၊ စတုတ္ထနိပါတ်၊ ပဋိပဒါဝဂ်၊ ယုဂနန္ဒသုတ်။)]

ယုဂေ၊ ထမ်းပိုး၌ ။ 'နဒ္ဓါ ဝိယ၊ ဖွဲ့အပ်သော အာဇာနည်မြင်းတို့နှင့် တူကုန် ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ယုဂနန္ဒါ၊ တို့မည်၏။ အညမညံ၊ ချင်း။ နိမိတ္တဘာဝေန၊ အကြောင်း၏ အဖြစ်ဖြင့်။ သမံ၊ အညီအမျှ။ ပဝတ္တာ၊ ဖြစ်ကုန်သော တရား တို့သည်။ ဣတိ သတ္တော၊ ဟိ၊ မှန်။ ပုနစပရံ၊ ပ။ ဘာဝေတိတိ၊ ဟူသော။ သုတ္တော သုတ်၌။ [အင်္ဂုတ္တိုရ်၊ စတုတ္ထနိပါတ်၊ ပဋိပဒါဝဂ်၊ 'ယုဂနန္ဒသုတ်၌။] ဧတေသံ၊ ဤ သတိ သမ္ပဉ္စေညတို့၏။ ယုဂနန္ဒတာ၊ ယုဂနန္ဒတို့၏ အဖြစ်ကို။ (ယုဂနန္ဒ အမည်ကို။)

၁။ သဗ္ဗကမ္မဋ္ဌာနပဿဒ္ဓါ။ ။ သမထစတုဿစ္စကမ္မဋ္ဌာနဝသေန (သမထ ကမ္မဋ္ဌာန်း၊ စတုဿစ္စကမ္မဋ္ဌာန်း၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း) တစ္ဆေဒဝသေန စ(ထိုသံမထ ကမ္မဋ္ဌာန်းအပြား၊ စတုဿစ္စကမ္မဋ္ဌာန်းအပြား၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း။) သဗ္ဗကမ္မဋ္ဌာနဘာဝနာဘိယုတ္တာနံ (အလုံးစုံသော ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာကို အားထုတ်ကြကုန်သော) မုဒုမဇ္ဈိမတိက္ခိယ တာဒိဘောဒေန သဗ္ဗယောဂီနံ (မုဒိန္ဒိယယောဂီ စသော အလုံးစုံသော ယောဂီ ၃-မျိုးတို့အား) စိတ္တဿ လိနန္ဒုဗ္ဗာဒိကာလဝသေန (စိတ်၏တွန့်ရာအခါ စိတ်၏ပျံ့လွင့်ရာအခါ အစရှိသောကာလ၏ အစွမ်းဖြင့်) သဗ္ဗဒါ-အနုဋီကာ။

၂။ ပါရိဗန္ဓကပဝဋ္ဌနတော။ ။ ပရိဗန္ဓန္တိ၊ စိတ်ကို ထက်ဝန်းကျင် နောင်ဖွဲ့တတ်ကုန်၏။ ဣတိ ပရိဗန္ဓကာ (နိဝရဏ)။ [သုတ္တံ၌ 'ဏ-သက်၍ ပါရိဗန္ဓကာ။] သတိသမ္ပဉ္စေည ၂-ပါးတို့သည် ထို ပါရိဗန္ဓက နိဝရဏတို့ကိုလည်း ပယ်ရှားနိုင်ကုန်၏။ ဘာကြောင့်နည်း။ ဟိတာဟိတဓမ္မုပလက္ခဏဘာဝတော(စီးပွားကို ပြုတတ်သော တရားမပြုတတ်သော တရားတို့ကို မှတ်သားတတ်သောကြောင့်တည်း။ ဘာဝနာကိုလည်း တိုးပွားစေနိုင်ကုန်၏။ ဘာကြောင့်နည်း။... ယထာသဘာဝံ ပဋိဝေဒဘာဝတော သဘောအမှန်အတိုင်း ထိုးထွင်း၍ သိနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။) -အန။

အဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၆၆၁

ဝုတ္တံ။ [အာဝုသော၊ ငါ့ရှင်တို့။ ပုံနစ၊ တစ်ဖန်လည်း။ အပရံ၊ တစ်မျိုးကား။ ဘိက္ခု၊ သည်။ ယုဂနန္တံ၊ ယုဂနန္တဖြစ်သော။ ဝါ၊ ထမ်းပိုး၌ဖွဲ့အပ်သော အာဇာနည်မြင်းအစုံနှင့် တူသော။ သမထဝိပဿနံ၊ သမထဝိပဿနာကို။ ဘာဝေတိ၊ ဖြစ်စေ၏။ ဝါ၊ ပွားစေ၏။]

သဗ္ဗကုသလဓမ္မေသု၊ အလုံးစုံသော ကုသိုလ်တရားတို့၌။ လီနုဒ္ဓန္တာဘာဝေါ၊ တွန့်ဆုတ်ခြင်း၊ ပျံ့လွင့်ခြင်း၏ မရှိခြင်းသည်။ သမံ၊ အညီအမျှ။ ယုတ္တေဟိ၊ ယှဉ်ကုန်သော။ ဧတေဟိ ဒွိဟိ၊ ဤဝီရိယ သမာဓိ နှစ်ပါးတို့ကြောင့်။ (ဟောတိ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဝီရိယ။ ပ။ ဣတ္ထာယာတိ၊ ဟူ၍။ အာဟ၊ ဆိုပြီး။ [အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုပြီး-ဟူလို။] ယောဂဝစနတ္ထာယ၊ ယှဉ်စပ်ပုံကို ဆိုခြင်းအကျိုးငှာ။ ဣတိ အတ္ထော။

ယောဝါပနက အဖွင့်

ရူပါဘာဝေတိ၊ ကား။ ရူပနာဘာဝေန၊ ဖောက်ပြန်ခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့်။ (အရူပိနော-၌ စပ်။) ...သဘာဝတော ဥပလဗ္ဘမာနာတိ၊ သဘာဝတော ဥပလဗ္ဘမာနာ ဟူသော စကားသည်။ ဓမ္မာတိ ဧတံဿ၊ ဓမ္မာဟူသော ဤပုဒ်၏။ အတ္ထော၊ အနက်တည်း။ [အနက်အဓိပ္ပာယ်ပြ စကားတည်း။ “ဓမ္မာ” အရ သဘာဝဓမ္မကိုယူပါ၊ ပညတ္တိဓမ္မကို မယူပါလင့်-ဟူလို။] ... မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂေါတိ-ကား။ အပ္ပနာပုတ္တာယ၊ အပ္ပနာသို့ရောက်သော။ မေတ္တာယ၊ မေတ္တာ၏။ ပုဗ္ဗဘာဂေါ၊ ရှေ့အဖို့၌ ဖြစ်သော မေတ္တာတည်း။ ဧတသမိံ စိတ္တေ၊ ဤပဌမ မဟာကုသိုလ်စိတ်၌။ ပရိကမ္မမေတ္တာ၊ ပရိကံဖြစ်သော မေတ္တာသည်။ အတ္ထိ၊ ၏။ ဣတိ အတ္ထော။ ဝီရတိဝသေနာတိ၊ ကား။ ဝစီပဝတ္တိယာ၊ စကားသံ၏ ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့်။ န ပူရေတိ၊ ပြည့်စေသည် မဟုတ်။ ကိန္တု၊ စင်စစ်ကား။ ဝီရတိယောဂေန၊ ဝီရတိနှင့် ယှဉ်ခြင်းအားဖြင့်။ (ပူရေတိ) ဣတိ အတ္ထော။

အပဏ္ဏကင်္ဂါနီတိ၊ ကား။ အဝိရဒ္ဓင်္ဂါနိ၊ မချွတ်မယွင်းသော စိတ်အင်္ဂါတို့ကို။ (လဗ္ဘန္တိ-၌ စပ်။) ...ယထာ တထာ ဝါ၊ ဟုတ်ဟုတ်ညားညားသော အခြင်းအရာအားဖြင့်လည်း။ [မှားသည်ဖြစ်စေ၊ မှန်သည်ဖြစ်စေ-ဟူလို။] အာရမ္မဏေ၊ ၌။ ဝိနစ္ဆယနံ၊ ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည်။ အဓိမုစ္စနံ၊ မည်၏။ ဟိ၊ မှန်။ အနဓိမုစ္စန္တော၊ မဆုံးဖြတ်နိုင်သူသည်။ ပါဏာတိပါတာဒီသု၊ ပါဏာတိပါတ အစရှိသော ဒုစရိုက်အမှုတို့၌ သော်လည်းကောင်း။ ဒါနာဒီသု ဝါ၊ ဒါန အစရှိသော ကောင်းမှုတို့၌ သော်လည်းကောင်း။ န ပဝတ္တတိ၊ မဖြစ်နိုင်။ သဒ္ဓာ ပန၊ သဒ္ဓာသည်ကား။

ပသာဒနီယေသု၊ ကြည်ညိုဖွယ် ဝတ္ထုတို့၌။ ပသာဒါမိမောက္ခော၊ ကြည်ညိုခြင်းဟူသော ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည်။ (ဟောတိ။) ဣတိ အယံ၊ ကား၊ စတေသံ၊ ဤ အမိမောက္ခ သဒ္ဓာတို့၏။ ဝိသေသော၊ တည်း။ ဒါရကဿ ဝိယ၊ သူငယ်၏ ကဲ့သို့။ ဣတောစိတော စ၊ ဤမှ ဤမှလည်း။ သံသပ္ပနဿ၊ ထက်ဝန်းကျင် ရွေ့လျားသော။ ကရိယာမိ၊ ပြုရအံ့လော။ နကရိယာမိ၊ လော။ ဣတိ၊ သို့။ အဝိနိစ္ဆယဿ၊ မဆုံးဖြတ်နိုင်ခြင်း၏။ ပဋိပက္ခကိရိယာ၊ ဆန့်ကျင်ဘက် အမှုအရာသည်။ အသံသပ္ပနံ၊ အသံသပ္ပန မည်၏။

ပုရိမ မနတောတိ၊ ကား၊ ဘဝင်္ဂတော၊ ဘဝင်္ဂစိတ်မှ၊ ဝိသဒိသံ မတူသော။ ဝိထိဝေနံ၊ ဝိထိ ဇောဟူသော။ (ဝိထိအစဉ် ဇောအစဉ်ဟူသော။) မနံ၊ စိတ်ကို။ ကရောတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ဤ ဝိသဒိသံ မနံ ကရောတိ ဟူသော ဝစနတ္ထဖြင့်။ မနသိကာရသာမညေန၊ မနသိကာရချင်း တူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဝိထိဝေန ပဋိပါဒကော၊ ဝိထိပဋိပါဒကမနသိကာရ ဇေနပဋိပါဒကမနသိကာရတို့ကို။ ဒေသေတိ၊ ၏။ ...တေသိ ဓမ္မေသုတိ၊ ကား၊ စိတ္တစေတသိကဓမ္မေသု၊ ယှဉ်ဖက်ဖြစ်သော စိတ်စေတသိကံ တရားတို့၌။ ဟိ၊ မှန်။ အတဒါရမ္မဏတ္ထေ၊ ထို စိတ်စေတသိကံဟူသော အာရုံမရှိသည်၏ အဖြစ်သည်။ (သတိ) ပိ၊ သော်လည်း။ [တတြမဇ္ဈတ္တတာက စိတ် စေတသိကံတို့ကို အာရုံမပြုပါသော်လည်း။] တေသု၊ ထိုစိတ် စေတသိကံတို့သည်။ သမပ္ပဝတ္ထေသု၊ အညီအမျှ ဖြစ်ကုန်လတ်သော။ ဥဒါသိနဘာဝတော၊ အသင့်အား ဖြင့် ရှုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ တတြမဇ္ဈတ္တတာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ [တတြ၊ ထို စိတ် စေတသိကံတို့၌။ မဇ္ဈတ္တတာ၊ လျစ်လျူရှုတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သည်- ဟူလို။] ...အလိနာနဒ္ဓတပ္ပဝတ္တိပစ္စယော၊ မတွန့်ဆုတ်သောအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်း၊ မပျံ့လွင့်သောအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဥဒါနိ ကတာနိဝါရဏရသာ၊ ယုတ်လျော့သည်၏အဖြစ် လွန်တက်သည်၏အဖြစ်ကို တားမြစ်ခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။ ...ကာယ။ပ။ဝတ္ထုနန္တိ၊ ကား၊ ပါဏာဒိနံ၊ သူ့အသက် အစရှိသည်တို့ကို။ [အဝိတိက္ကမလက္ခဏ-၌ စပ်။ ကာယဒုစ္စရိတာဒိဝတ္ထု ဟူသည် သူ့အသက် သူ့ဥစ္စာ အစရှိသော ဝတ္ထုပင်တည်း-ဟူလို။] အမဒ္ဒနာ၊ အမဒ္ဒနာ ဟူသည်။ မဒ္ဒနပဋိပက္ခဘာဝေါဝ၊ ကျူးလွန်နှိပ်နယ်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ပင်တည်း။ [အမဒ္ဒနာ၌ အ-သဒ္ဓါသည် ပဋိပက္ခအနက်ဟော-ဟူလို။]

တံတံ ရာသိကိစ္စဝသေန၊ ထိုထိုရာသိ၏ ကိစ္စ၏အစွမ်းဖြင့်။ (ထိုထိုရာသိ၌ ပါဝင်သော ကိစ္စ၏အစွမ်းဖြင့်။) ဝိဘာဂရဟိတာ၊ ခွဲခြား ဝေဖန်အပ်သော အပြားမှ ကင်းသောတရားတို့သည်။ အဝိဘတ္တိကာ၊ အဝိဘတ္တိက တို့ မည်၏။ ...တ္ထောတိ၊

အပွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၆၆၃

ကား။ တောသု သဝိဘတ္တိကောသု၊ ဤ သဝိဘတ္တိက တရားတို့ကို။ ဒုတိယဋ္ဌာနာဒိသု၊ ဒုတိယဋ္ဌာန အစရှိသည်တို့၌။ ဘာဇိယမာနေသုပိ၊ ဝေဖန်အပ်ပါကုန်သော်လည်း။ အပုဗ္ဗံ၊ အသစ်သည်။ နတ္ထိ၊ မရှိ။ ဣတိ အတ္ထော။

ပဒံ ပူရိတန္တိ၊ ကား။ ဈာနာဒိပဒံ ဈာန် အစရှိသော ပုဒ်ကို။ ပဉ္စကာဒိဝသေန၊ ဈာန်ငါးပါးအပေါင်း အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ ပူရိတံ၊ ပြည့်စေတော်မူအပ်ပြီ။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)။ ပဉ္စ၊ ကုန်သော။ အင်္ဂါနိ၊ အင်္ဂါတို့သည်။ ဈာန ပဒဿ၊ ဈာန် ပုဒ်၏။ ဝါ၊ ဈာန သဒ္ဒါ၏။ [ဈာနပဒဿာတိ ဈာနသဒဿ။-အနု။] အတ္ထော၊ အနက်တည်း။ တောသု၊ ထို ငါးပါးသော အင်္ဂါတို့တွင်။ ဧကသ္မိံ၊ တပါးသော အင်္ဂါသည်။ ဦနေ စ၊ ယုတ်လျော့ပြန်သော်လည်း။ ဈာပန ပဒံ၊ ဈာန် ဟူသော ပုဒ်လည်း။ ဦးနံ၊ အနက်အားဖြင့် ယုတ်လျော့သည်။ ဟောတိ၊ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ဈာနာဒိပဒံ ပဉ္စကာဒိဝသေန ပူရိတံ။)

ပဒသမူဟော၊ ပုဒ်အပေါင်း ဝါကျသည်။ ပဒံ၊ ပဒ မည်၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ပဒကောဋ္ဌာသော၊ တရားအစုသည်။ ပဒံ၊ ပဒ မည်၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ တံတမေဝ၊ ထိုထို ပဒသည်ပင်။ (ဝေဖြင့် သမူဟ ကောဋ္ဌာသ တို့ကို ကန့်။) ပဒံ၊ ပဒ မည်၏။

အဝုတ္တံ၊ မဟောအပ်သည်။ (သမာနံ၊ သော်။) ဟာပိတံ နာမ၊ ယုတ်လျော့စေအပ်သည် မည်သည်။ ဟောတိ၊ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်သည်။ (ဟုတွာ။) ပူရိတံ၊ ပြည့်စေအပ်သည်။ (ဟောတိ။) ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ [ဤအဓိပ္ပာယ်များကို အဋ္ဌကထာဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

ဝုတ္တသ္မိညေဝ၊ ဟောအပ်ပြီးသော တရားကိုပင်။ ဝုစ္စမာနေ၊ ထပ်၍ ဟောတော်မူအပ်သော်။ အနေကေသံ၊ များစွာကုန်သော။ ပူရိသ သဒ္ဒါနံ ဝိယ၊ ပူရိသသဒ္ဒါ တို့၏ကဲ့သို့။ ကောစိ၊ တစ်စုံတစ်ခုသော။ သမ္ပန္နော၊ ဆက်စပ်ခြင်းသည်။ နတ္ထိ၊ ဣတိ၊ သို့။ မညမာနောသည်။ (ဟုတွာ။) အနနုသန္တိကာကထာတိ၊ ဟူ၍။ အာဟ။

အန္တရန္တရာ၊ အကြားအကြား၌။ (ထိုထိုရာသီတို့၏ အကြားကြား၌။) ဝုတ္တသမ္ပိညေဝ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီးသော တရားကိုပင်။ ဝုစ္စမာနေ၊ ထပ်၍ ဟောတော်မူအပ်သော်။ အနုက္ကမေန၊ အစဉ်အားဖြင့်။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ ကထိတာ၊ ကုန်သည်။ နဟောန္တိ၊ ဣတိ၊ ကြောင့်၊ ဥပ္ပဋိပါဒိယာတိ၊ ဟူ၍။ အာဟ။

“ဖဿပဉ္စမကရာသိ၊ ဖဿပဉ္စမကရာသိကို။ [သဗ္ဗစိတ္တုပ္ပါဒ သာဓာရဏ၊
 ဝသေန၊ အလုံးစုံသော စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့နှင့် ဆက်ဆံသည်၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း။
 စတုက္ခန္ဓတပ္ပစ္စယသင်္ဂဟ၊ ဝသေန စ၊ လေးပါးသောဓန္ဓာကို သိမ်းယူနိုင်ခြင်း၊
 တိုဓန္ဓာ၏ အကြောင်းကို သိမ်းယူနိုင်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း။ ဝုတ္တော၊
 ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

ပန၊ ဆက်။ ယထာဝုတ္တေသု၊ အကြင်အကြင် ဟောတော်မူအပ်ပြီးကုန်သော။
 ရာသိသု၊ ဈာနရာသိ အစရှိသည်တို့တွင်။ ဧကရာသိကိစ္စဿပိ၊ တစ်ခုသော
 ရာသိ၏ ကိစ္စ၏လည်း။ အဘာဝါ၊ မရှိခြင်းကြောင့်။ ‘ဆန္ဒာဒယော၊ ဆန္ဒ အစရှိသော
 တရားတို့ကို။ ယေဝါပနက ဝသေန၊ ယေဝါပနက၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဝုတ္တော၊ ကုန်ပြီ။

စ၊ ဆက်။ ဝုတ္တာနံပိ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မာနံ၊
 ဖဿ အစရှိသော တရားတို့၏။ (ဝေဒနာဒိနံ၊ ဝေဒနာ အစရှိသည်တို့၏။
 ဈာနဂါဒိတာဝေါ၊ ဈာနဂ်အစရှိသည်တို့၏အဖြစ်ကို။ ဝုတ္တော ယထာ၊ ဟောတော်

၁။ ဖဿပဉ္စမကရာသိ။ ။ ဈာနရာသိ၌ပါသော ဝိတက် စသည်တို့သည် ဈာနကိစ္စကို
 ပြုကြသကဲ့သို့ ဖဿပဉ္စမကရာသိ၌ပါသော တရားတို့သည် မိမိတို့၏ လက္ခဏာရသမှတစ်ပါး
 ရာသိ၏ကိစ္စကို မပြုကြသည် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ်ကြောင့် ဖဿပဉ္စမကရာသိတစ်ခုအဖြစ်ဖြင့်
 ဟောတော်မူအပ်သနည်း ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဖဿပဉ္စမကရာသိ”ဟု မိန့်သည်။ ထိုထို
 ရာသိကိစ္စကို မပြုသော်လည်း သဗ္ဗစိတ္တုပ္ပါဒသာဓာရဏ၊ စတုက္ခန္ဓသင်္ဂဟ၊ တပ္ပစ္စယသင်္ဂဟ၏
 အစွမ်းကြောင့် ဖဿပဉ္စမကရာသိကို ဟောတော်မူရသည်-ဟူလို။

၂။ သဗ္ဗစိတ္တုပ္ပါဒသာဓာရဏ။ ။ ဖဿ ဝေဒနာ သညာ စေတနာ စိတ်သည် စိတ်ဖြစ်တိုင်း
 ၌ ပါဝင်ကြ၏။ (စိတ္တုပ္ပါဒ်တစ်ခုဖြစ်လျှင် စိတ် ဖဿ ဝေဒနာ သညာ စေတနာတို့
 ပါဝင်ကြသည်-ဟူလို။) ဤသို့ သဗ္ဗစိတ္တုပ္ပါဒသာဓာရဏ ဖြစ်သောကြောင့်လည်း
 ဖဿပဉ္စမကရာသိကို ရာသိတစ်ခုအဖြစ်ဖြင့် ဟောတော်မူရသည်။

၃။ စတုက္ခန္ဓတပ္ပစ္စယသင်္ဂဟ။ ။ ဝေဒနာ သညာ စေတနာ စိတ္တတို့ဖြင့် နာမ်ဓန္ဓာလေးပါး
 လုံးကို သိမ်းကျုံးမိသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ (စေတနာဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာကို သိမ်းကျုံးသည်။)
 “ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ” “ဖုဋ္ဌော ဝေဒေတိ၊ ဖုဋ္ဌော သညာနာတိ” စသည်ကို ဟောတော်မူရကား
 စတုက္ခန္ဓ၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဖဿကို သိမ်းယူနိုင်သောကြောင့် လည်းကောင်း ရာသိတစ်ခု
 အဖြစ်ဖြင့် ဟောတော်မူရသည်။ [တပ္ပစ္စယ သဒ္ဓေန ဖဿ နာမံ အာဟာ-မရ။]

၄။ ဆန္ဒာဒယော ယေဝါပနကဝသေန။ ။ ဆန္ဒ စသော တရားတို့ကို အဘယ်ကြောင့်
 ဟောတော်မူအပ်ပြီးသော ရာသိတို့၌ ထည့်သွင်း၍ မဟောအပ်ပါကုန်သနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသော
 ကြောင့် “ယထာ ဝုတ္တေသုပဉ္စမကရာသိ”ဟု မိန့်သည်။ ဖဿပဉ္စမက ရာသိ ဈာနရာသိ စသော
 ဟောအပ်ပြီးသော ရာသိတို့တွင် တစ်ခုသောရာသိ၏ ကိစ္စကိုမျှ မပြုနိုင်ကြသောကြောင့်
 ဆန္ဒစသော တရားတို့ကို ဟောအပ်ပြီးသော ရာသိတို့၌ သွင်း၍မဟောပဲ ယေဝါပနက
 အဖြစ်ဖြင့် ဟောတော်မူအပ်ကုန်သည်-ဟူလို။

မူအပ်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။) သောဝစဿတာ။ပ။ဝိသေသော၊ သောဝစဿတာ
 ကလျာဏမိတ္တတာ အစရှိသော နာမည်အထူးကို။ န ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မမူအပ်။
 ဣတိ၊ ကြောင့်။ တဿ၊ ထို နာမည်အထူးကို။ သင်္ဂဏှနတ္ထံ၊ သိမ်းယူခြင်းအကျိုး
 ငှာ၊ ကေစိ၊ အချို့ကုန်သော။ ဓမ္မေ၊ ဆန္ဒ အစရှိသော တရားတို့ကို ။ ဝိသံ၊ သိခြား။
 ထပေတွာ၊ မဟောဘဲ ချန်ထားခဲ့၍။ တေ စ၊ ထို ဆန္ဒ အစရှိသော တရားတို့ကို
 လည်းကောင်း။ တဉ္စ ဝိသေသံ၊ ထို သောဝစဿတာ အစရှိသော အမည်အထူးကို
 လည်းကောင်း။ ယေဝါပနာတိ၊ ဟူ၍။ အာဟ။ ဝါ၊ တစ်နည်း။
 ဝေနေယျဇ္ဈာသယဝသေန၊ ဝေနေယျတို့၏ အဇ္ဈာသယ၏ အစွမ်းဖြင့်။ သာဝသေသေ၊
 အကြွင့်အကျန်နှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မေ၊ ဖဿ အစရှိသော တရားတို့ကို။
 ဝတွာ၊ ပြီး၍။ ယေဝါပနာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ။ ။ ယေဝါပနကဝတ္ထော၊ သည်။ နိဋ္ဌိတာ။
 ...ဓမ္မုဋ္ဌေသဝါရကထာ ဝတ္ထုနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁။ ဝုတ္တာနမ္ပိ ဓပယေဝါပနာတိ အာဟ။ ။ ရာသီတို့၌ မသွင်းနိုင်လျှင် အဘယ်အကျိုးငှာ
 "ယေဝါပန"ဟု ဟောတော်မူအပ်ပါသနည်း ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ဝုတ္တာနမ္ပိ"စသည်မိန့်။
 ဓမ္မာနံကို ဝိသေသော ဌဝပ်။ ယထာ စသည်ကား ဝိသဒိသုပမာတည်း။ ဝေဒနာ စသည်တို့ကို
 နောက်နောက်ရာသီ၌ ဈာနဂံ စသောအမည်ဖြင့် ထပ်၍ ဟောတော်မူအပ်သကဲ့သို့ ဟောအပ်ပြီးသော
 ဖဿ စသော တရားတို့၏ သောဝစဿတာ ကလျာဏမိတ္တ စသော နာမည်အထူးကို
 ဟောတော်မမူအပ်။ ထို နာမည်အထူးကို သိမ်းယူခြင်း အကျိုးငှာ ဆန္ဒ စသော အချို့တရားတို့ကို
 မဟောဘဲ ချန်ထား၍ ထို ဆန္ဒ စသော တရားများနှင့် တကွ ထို သောဝစဿတာ စသော
 နာမည်အထူးကို "ယေဝါပန"ဟု ဟောတော်မူရသည်။

၂။ ဝေနေယျဇ္ဈာသယဝသေန။ ။ ဝေနေယျတို့သည် ဆန္ဒ စသည်ကို ရာသီတစ်ခု အဖြစ်
 ဖြင့်ဟောလျှင် နားမလည်နိုင်ကြ၊ ယေဝါပန ဟု ဟောမှ နားလည်နိုင်ကြဖွယ်ရှိ၏။ ထို
 ဝေနေယျတို့၏ အဇ္ဈာသယကို လိုက်သောအားဖြင့်လည်း ဆန္ဒ စသည်ကို နာမည်မတပ်ဘဲ ချန်၍
 "ယေဝါပန"ဟု ဟောတော်မူရသည်။

ယောဓနာ။ ။ အဋ္ဌသာလိနိယောဓနာ၌ အဘိဓမ္မာဝတာရမှ ယူ၍ "ဘဒ္ဒကြောင့်
 ယေဝါပန တရားတို့ကို သရုပ်သကောင်အားဖြင့် ဟောတော်မမူအပ်ပါကုန်သနည်း။" ဟူသောပုစ္ဆာ
 နှင့်တကွ အဖြေကို ပြထားသည်မှာ- ကရုဏာ မှဒိတာ ဝိရတိစေတသိက်တို့သည် အနိယတယောဂီ
 စေတသိက်များ ဖြစ်ကြ၏။ ဆန္ဒ စသော အချို့လည်း ဖဿပဉ္စမက စသော ရာသီတစ်ခု၌မျှ
 မပါဝင်နိုင်ကုန်၊ တချို့လည်း အားနည်းကြ၏။ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်၌ သရုပ်သကောင်
 ဖော်ပြ၍ ဟောတော်မမူ။ ဤသို့ အဖြေကို ပြထားသည်။

ကသွာ ယေဝါပနဓမ္မာ၊ ဝုတ္တနာဒိဝုတ္တနုနာ။
 သရူပေနဝ သဗ္ဗေ တေ၊ ပါဠိယံ န စ ဥဒ္ဓဋ္ဌာ။
 'ယသွာ အနိယတာ ကေစိ၊ တသွာ ရာသိ' ဘဇ္ဇိန။
 ယသွာ ဒုဗ္ဗလာ ကေစိ၊ တသွာ ဝုတ္တာ န ပါဠိယာ။

ကာမကုသိုလ် နိဒ္ဒေသ အဖွင့်

☞ ဖုဿနကဝသေနာတိ၊ ကား။ သန္တေ၊ ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော။ အသန္တေပိ၊ ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားမရှိသည်လည်း ဖြစ်သော။ ဝိသယော၊ အာရုံသည်။ အာပါထဂတော၊ ရှေးရှုကျခြင်းသို့ ရောက်လတ်သော်။ စိတ္တဿ၊ စိတ်၏။ သန္နိပတန ဝသေန၊ အာရုံ၌ ကောင်းစွာကျရောက်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်။ (ဥပ္ပန္နော ယော ဖဿော-၌ စပ်။)

“စိတ္တံ မနောတိ အာဒိသု- အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌။ ကိစ္စဝိသေသံ၊ ကိစ္စအထူးကို။ (အပေက္ခိတွာ၊ ငဲ့၍။ ဒီပနံ) ဝိယ၊ စိတ္တံ မနော ဟု ၂-ပုဒ်ခွဲ၍ ပြခြင်းကဲ့သို့ လည်းကောင်း။ မာနသန္တိ အာဒိသု၊ တို့၌။ သမာနေ၊ မနသဒ္ဓါနှင့် အနက်ချင်းတူသော။ အတ္ထေ၊ စိတ်ဟူသော အနက်၌၊ သဒ္ဓဝိသေသံ၊ သဒ္ဓါအထူးကို။ (အပေက္ခိတွာ၊ ၍။ ဒီပနံ) ဝိယ၊ မာနသံ ဟု ပြခြင်းကဲ့သို့လည်းကောင်း။ ပဏ္ဏရန္တိ အာဒိသု၊ တို့၌၊ ဂုဏဝိသေသံ၊ စိတ်၏ ဖြူစင်ခြင်း ဂုဏ်အထူးကို။ (အပေက္ခိတွာ၊ ဒီပနံ) ဝိယ၊ ပဏ္ဏရံဟု ပြခြင်းကဲ့သို့ လည်းကောင်း။

စေတသိကံ သာတန္တိအာဒိသု၊ တို့၌၊ နိဿယဝိသေသံ၊ စိတ်ဟူသော မှီရာအထူးကို (အပေက္ခိတွာ၊ ဒီပနံ) ဝိယ၊ စေတသိကံဟု ပြခြင်းကဲ့သို့ လည်းကောင်း။ စိတ္တဿ ဌိတိတိအာဒိသု၊ တို့၌။ အညဿ၊ စိတ်မှတစ်ပါး အခြားတရား၏။ အဝတ္ထာဘာဝ ဝိသေသံ၊ အခိုက်အတန့် မရှိခြင်းဟူသော အထူးကို။ (အပေက္ခိတွာ၊ ဒီပနံ) ဝိယ၊ စိတ္တဿ ဌိတိ ဟု ပြခြင်းကဲ့သို့လည်းကောင်း။

အလုပ္ပနာတိ အာဒိသု၊ တို့၌။ အညဿ၊ အလောဘမှ တပါးသော တရား၏။ ကိရိယာဘာဝဝိသေသံ၊ မလိုချင်ခြင်းအမူအရာ၏ အဖြစ်ဟူသော အထူးကို။ (အပေက္ခိတွာ၊ ဒီပနံ) ဝိယ၊ အလုပ္ပနာ ဟု ပြခြင်းကဲ့သို့လည်းကောင်း။ အလုပ္ပိတတ္တန္တိအာဒိသု၊ တို့၌။ အညဿ၊ အလောဘမှတပါးသော တရား၏။

၁။ စိတ္တံ မနောတိ။ပ။သဘာဝပဒံ။ ။ ဖဿော ဖုဿနာ သမ္ပုဿနာ သမ္ပုသိတတ္တံ စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူရာဝယ် အဘယ့်ကြောင့် ဖဿောကိုသာ “သဘာဝပဒံ”ဟုဆိုရသနည်း၊ ဖုဿနာ သမ္ပုဿနာ စသောပုဒ်များလည်း ဖဿ၏ဘောကို ပြသောပုဒ်များပင် ဖြစ်သောကြောင့် “သဘာဝပဒံ”ဟု ဆိုထိုက်သည် မဟုတ်ပါလောဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “စိတ္တံ မနောတိ။ပ။ သဘာဝပဒံ”ဟု မိန့်သည်။ [နန ဖုဿနာတိ အာဒိနိဝိ သဘာဝပဒန္တိ ဝတ္တာဗ္ဗာနိတိ စောဒနံ မနသိကတွာ အာဟ-စိတ္တန္တိအာဒိ။-မရ။]

၂။ အလုပ္ပိတတ္တန္တိအာဒိသု။ ။ဤပုဒ်၏နောက်၌ “အညဿ ကိရိယာဘာဝဘူတတာဝိသေသံ”ဟု စာအုပ်တို့၌ ကိရိယာ ပါနေ၏။ အနုဋီကာ၌ “အညဿ ဘာဝဘူတတာဝိသေသာပေက္ခော”ဟု ရှိသောကြောင့် လည်းကောင်း။ အလုပ္ပိတတ္တံ၌ ဣ-ပစ္စည်းကဘာဝအနက်ကို ပြသောကြောင့်လည်းကောင်း။ ကိရိယာ မပါလျှင် ကောင်း၏။သို့သော် ကိရိယာဘာဝဖြစ်သောကြောင့်ပါသော်လည်း အဓိပ္ပာယ်ကား မပျက်ပါ။

နိဒ္ဒေသအဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၆၆၇

ဘာဝဘူတတာဝိသေသံ၊ ပဝတ္တိနိမိတ် ဘာဝ၏ ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အထူးကို။ (အပေက္ခိတွာ။ ဒီပနံ) ဝိယ၊ အလုတ္တိတတ္တံဟု ပြခြင်းကဲ့သို့ လည်းကောင်း။ ဣတိအာဒိကံ၊ ဤသို့ အစရှိသည်ကို။ အနပေက္ခိတွာ၊ မငဲ့မူ၍။ ဓမ္မမတ္တဒီပနံ၊ သဘာဝဓမ္မမျှကို ပြခြင်းသည်။ ဝါ၊ သဘာဝဓမ္မမျှကို ပြတတ်သောပုဒ်သည်။ သဘာဝပဒံ၊ သဘာဝပဒ မည်၏။

ဟိ၊ မှန်၏။ (တစ်နည်း) ဟိ၊ ဆက်ဦးအံ့။ [ဟိသဒ္ဓေါ အာရမ္မတ္ထော။ - မဓုမိမိ ကား အဋ္ဌကထာအဖွင့်ကိုထောက်ခံသော ဒဠိ ဟု ထင်၏။] ဖုသန္တဿ၊ အာရုံ၌ ထိတတ်သော။ စိတ္တဿ၊ ၏။ သမ္မုသနာတိ၊ ကား။ အရမ္မဏသမာဂမဖုသနာ၊ အာရုံနှင့် ပေါင်းမိလတ်သော် တွေ့ထိခြင်းဟူသော အမူအရာတည်း။ [သံ အတွက် “အာရမ္မဏသမာဂမ” ဟု ထည့်သည်။] ပဋိလာဘသမ္မုသနာ၊ ရခြင်း ဟူသော သမ္မု သနာသည်။ န၊ မဟုတ်။ သမ္မုသိတဿ၊ အာရုံနှင့် ပေါင်းမိလတ်သော် တွေ့ထိတတ်သော စိတ်၏။ အာရမ္မဏေန၊ အာရုံနှင့်။ သမာဂတဿ၊ ပေါင်းဆုံသော။ စိတ္တဿ၊ ၏ (သမ္မုသိတဿကိုပင် “အာရမ္မဏေနသမာဂတဿ စိတ္တဿ” ဟု ထပ်ဖွင့်သည်။) ဘာဝေါ၊ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ သဘောသည်။ သမ္မုသိတတ္တံ၊ တွေ့မည်၏။ ယသ္မိံ၊ အကြင်သဘောသည်။ သတိ၊ သော်။ (အကြင်သဘောတည်းဟူသော သဒ္ဓပဝတ္တိ နိမိတ်ရှိလတ်သော်။) စိတ္တံ၊ စိတ်ကို။ သမ္မုသိတတ္တန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ‘သော၊ ထိုသဘောသည်။ (ထိုသဘောတည်းဟူသော သဒ္ဓပဝတ္တိ နိမိတ်သည်။) တဿ၊ ထို သမ္မုသိတ အမည်ရသော စိတ်၏။ ဘာဝေါ၊ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာတည်း။ [ဤစကားသည် အဆန်းမဟုတ်၊ သဒ္ဓါကျမ်း၌ ရိုးရာအတိုင်း သဒ္ဓပဝတ္တိနိမိတ်ကို ဘာဝခေါ်သည်ဟု ပြသောစကားတည်း။] ဧဝံ၊ ဤနည်းအတိုင်း။ အညေသုပိ၊ သမ္မုသိတတ္တံ ပုဒ်မှ တစ်ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဘာဝနိဒ္ဒေသေသု၊ ဘာဝသဒ္ဓါဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သော ပုဒ်တို့၌။ (ဝေဒယိတတ္တံ စသော ပုဒ်တို့၌-ဟုလို။) ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ၏။

အပရဿ၊ အခြားသော။ ဝေဝစနဿ၊ ဝေဝစ ပရိယာယ် စကားလှယ်ကို။ ဒီပနာ၊ ပြခြင်းသည်။ အပရဒီပနာ၊ မည်၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ အပရေန၊ အခြားသော ဝေဝစ ပရိယာယ် စကားလှယ်ဖြင့်။ ပုရိမတ္ထဿ၊ ရှေ့အနက်ကို။ ဒီပနာ၊ ထင်ရှားပြခြင်းသည်။ အပရဒီပနာ၊ မည်၏။

ပဏ္ဍိတံ၊ ပ။ ဝေမာဒယော၊ ဤသို့ အစရှိကုန်သော။ ပညာဝိသေသာ၊ ပညာ အထူးတို့ကို။ နာနာကာလေ၊ အမျိုးမျိုးသော အခါ၌။ လဗ္ဘမာနာပိ၊ ရအပ်ပါကုန်သော်လည်း။ ဧကသ္မိံ၊ စိတ္တော၊ တစ်ခုတည်းသော စိတ်၌။ လဗ္ဘန္တိ၊ ရအပ်ရနိုင်ကုန်၏။ စ၊ ဆက်။ ဧကသ္မိံ၊ ဝိသေသေ၊ တစ်ခုတည်းသော ပဏ္ဍိတံ စသော

၆၆၈

အဋ္ဌသာလိနိ

[ကာမကုသိုလ်

အထူး၌။ ဣတရေပိ၊ ပဏှိစ္ဆံမှ အခြားသော ကောသလ္လံ စသော အထူးတို့သည်လည်း။
 အနဂတာ၊ အစဉ် လိုက်ရကုန်သည်။ ဟောန္တိ။ ဣတိ၊ ဤအနက်ကို။ ဒသေတုံ၊
 ငှာ။ တထာ ဝိဘတ္တိ၊ ထို ပဏှိစ္ဆံ ကောသလ္လံ အစရှိသော အပြားအားဖြင့်
 ဝေဖန်ခြင်းသည်။ အတ္ထတော၊ အနက်အားဖြင့်။ ဝိဘတ္တိ၊ ဝေဖန်ခြင်းသည်။
 ဟောတိ၊ ဤ။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) အတ္ထနာနတ္ထေန၊ အနက်အားဖြင့် မတူသည်၏
 အဖြစ်ဖြင့်။ (သိပုံချင်း မတူသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။) ကတတ္တာ၊ အကျယ်ဝေဖန်မှုကို
 ပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

အထဝါ၊ ဣမ၊ ကောဓော။ပ။ကုဇ္ဈိတတ္တန္တိ၊ တတ္တံဟူကုန်သော။
 သဘာဝါကာရဘာဝနိဒ္ဒေသေဟိ၊ သဘာဝနိဒ္ဒေသ၊ အာကာရနိဒ္ဒေသ၊ ဘာဝနိဒ္ဒေသ
 တို့ဖြင့် (ကောဓောဟူသော သဘာဝနိဒ္ဒေသ၊ ကုဇ္ဈာနာဟူသော အာကာရနိ
 ဒ္ဒေသ၊ ကုဇ္ဈိတတ္တံ ဟူသော ဘာဝနိဒ္ဒေသတို့ဖြင့်။) ကောဓောတိ၊ ကောဓော၍။
 ဝါ၊ အမျက်ထွက်ခြင်း (အမူအရာ ကြိယာ) ဟူ၍။ ဧဝံ၊ သို့။ အာကာရောဝ
 အတ္ထော၊ အာကာရ အနက်ကိုသာ။ ဝုတ္တော ယထာ၊ ဟောတော်မူအပ်သကဲ့သို့။
 ဧဝံ၊ တုံ။ ဣမ၊ ဤ ပညာနိဒ္ဒေသ၌။ န (ဝုတ္တော)၊ ဟောတော်မူအပ်သည်
 မဟုတ်။ ပန၊ အဟုတ်ကား။ ဣမ၊ ဤ ပညာနိဒ္ဒေသ၌။ ပဏှိတာဒိဘာဝါ
 ကာရဘိန္နော၊ ပဏှိတ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်
 ကွဲပြားသော၊ အတ္ထော၊ အနက်ကို။ ဝုတ္တော၊ ပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဣဒံ ဝိဘတ္တိ
 ဂမနံ၊ ဤအကျယ် ဝေဖန်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းသည်။ အတ္ထဝသေန၊
 အနက်၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဟောတိ။ သမ္ပုသိတတ္တန္တိ ဧတ္တာပိ၊ ၌လည်း။ ဖသော၊
 တွေ့ထိခြင်း။ ဝါ၊ တွေ့ထိခြင်း အမူအရာ ကြိယာ။ ဣတိ ဧဝံ၊ ဤသို့။
 အာကာရောဝ အတ္ထော၊ အာကာရ အနက်ကိုသာ။ န ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူ
 အပ်သည် မဟုတ်။ ပန၊ အဟုတ်ကား။ သမ္ပုသော၊ အာရုံနှင့်ပေါင်းဆုံမိလတ်သော်
 တွေ့ထိခြင်း။ ဣတိ ဧဝံ အာကာရော၊ ဤသို့သော အာကာရကို။ ဝုတ္တော၊ ပြီ။
 ဣတိ၊ ကြောင့်။ အတ္ထတော ဝိဘတ္တိဂမနန္တိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ။

၁။ အထ ဝါ။ပ။အတ္ထဝသေန ဟောတိ။ ။ “ကောဓော၊ ကုဇ္ဈာနာ၊ ကုဇ္ဈိတတ္တံ”ဟု ၃-
 မျိုးပြားရာ၌ အနက်အရကောက်နှာ အမျက်ထွက်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာ အာကာရ
 အနက်တစ်မျိုးသာ ရ၏။ ဤပဏှိစ္ဆံ ကောသလ္လံ စသည်ဖြင့် ဝေဖန်ရာ၌ကား ပဏှိစ္ဆံအရ
 ပဏှိတဘာဝ အာကာရ၊ ကောသလ္လံအရ ကုသလဘာဝ အာကာရ၊ နေပုညအရ နိပုဏဘာဝ
 အာကာရ၊ ဝေဘဗျာအရ ဝိဘာဝန အာကာရ၊ စိန္တနာအရ စိန္တန အာကာရ၊ ဥပပရိက္ခာအရ
 ဥပပရိက္ခရ အာကာရ ဤသို့အားဖြင့် ကွဲပြားသော အနက်ကို ရသည်။ ထို့ကြောင့် “အတ္ထတော
 ဝိဘတ္တိဂမနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ”ဟု အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုသည်။

နိဒ္ဒေသအဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၆၆၉

ဒေါသော ဗျာပါဒေါတိ၊ ဟူ၍။ (ဥဒ္ဓိဋ္ဌော-၌ စပ်။) ဥဒ္ဓေသေပိ၊ ဥဒ္ဓေသ
ဌ်လည်း။ နာမနာနတ္ထေန၊ နာမည်အားဖြင့် မတူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ နာနာဘူတော၊
ထူးသည်ဖြစ်၍ဖြစ်သော ကောဓ ကို။ ဥဒ္ဓိဋ္ဌော၊ သရုပ်အရ ထုတ်ပြတော်မူအပ်ပြီ။
နိဒ္ဒေသေပိ၊ နိဒ္ဒေသဌ်လည်း။ တေနော နာနတ္ထေန၊ ထို နာမနာနတ္ထကြောင့်ပင်။
နိဒ္ဓိဋ္ဌော၊ အကျယ် ညွှန်ပြတော်မူအပ်ပြီ။

ကောဝ ခန္ဓော ဟောတိတိ၊ ဟူသော စကားကို။ ဧကေန၊ တစ်ခုသော။
ခန္ဓသဒ္ဓေန၊ ခန္ဓ သဒ္ဓါသည်။ ဝတ္တဗ္ဗတံ၊ ဟောထိုက် ဟောနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကို။
သန္တာယ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။ ...စေတနာတိ၊ စေတနာဟူသော ပါဠိဖြင့်၊
သင်္ခါရက္ခန္ဓံ၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာကို။ ဒသေတိ၊ ပြ၏။ (ကသ္မာ၊ နည်း။ သင်္ခါရက္ခန္ဓဿ၊
၏။) တပ္ပမုခတ္တာ၊ ထို စေတနာ အမှူးရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ (စေတနာက
ပဓာန ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။)

အသဒ္ဓမ္မာတိ၊ ကား။ အသတံ၊ မသုတော်တို့၏။ ဓမ္မာ၊ တို့တည်း။ ဝါ၊
တစ်နည်း။ အသန္တော၊ မချီးမွမ်းအပ်ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့တည်း။ ဝါ၊တစ်နည်း။
သဒ္ဓမ္မာ၊ သဒ္ဓမ္မတို့သည်။ န၊ မဟုတ်ကုန်။ ဣတိ၊ ဤ ဝစနတ္ထကြောင့်။ အသဒ္ဓမ္မာ၊
အသဒ္ဓမ္မ တို့ မည်၏။ ဣတိ၊ သို့။ အသဒ္ဓမ္မဝစနိယဘာဝေန၊ အသဒ္ဓမ္မ သဒ္ဓါသည်
ဟောအပ်သောအနက်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဧကိဘူတော၊ တစ်ခုတည်းဖြစ်၍ ဖြစ်သည်။
(သမာနော) ပိ၊ သော်လည်း။ ဝါ၊ သော။ အသဒ္ဓမ္မော၊ အသဒ္ဓမ္မသည်။ (ဂတော-
၌ စပ်။) “ကောဓဂရုတာဒိဝိသိဋ္ဌေန၊ ကောဓဂရုတာ အစရှိသည်တို့သည် အထူးပြု
အပ်သော။ (ကောဓဂရုတာ န သဒ္ဓမ္မဂရုတာ ဟု အထူးပြုအပ်သော။) သဒ္ဓမ္မဂရုတာ
ပဋိက္ခေပနာနတ္ထေန၊ သဒ္ဓမ္မဂရုတာကို ပယ်မြစ်ခြင်း၏ ထူးသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။
နာနတ္ထံ၊ ထူးသည်၏ အဖြစ်သို့။ ဂတော၊ ရောက်ရ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။
စတ္တာရောတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။

၁။ ကောဓဂရုတာဒိဝိသိဋ္ဌေနနာနတ္ထေန ။ ပဋိက္ခေပ-ဟူသည် ပဋိသေစတည်း။ ကောဓဂရုတာ
ဒိဝိသိဋ္ဌံ။ ကောဓဂရုတာ စသော ၄-မျိုးသည် အထူးပြုအပ် (ဝိသေသနပြုအပ်) သော+ပဋိက္ခေပ-
ပယ်မြစ်ခြင်း၊ (န+သဒ္ဓမ္မဂရုတာ ဟု န-သဒ္ဓါဖြင့် တားမြစ်ခြင်း)၊ “ကောဓဂရုတာ န
သဒ္ဓမ္မဂရုတာ”ဟု ဆိုရာ၌ ကောဓဂရုတာသည် ဝိသေသနကုမအပ်သော သဒ္ဓမ္မဂရုတာကို
ပယ်မြစ်ခြင်းတည်း။ “သဒ္ဓမ္မတစ်ပါးတည်းဖြစ်သော်လည်း ကောဓဂရုတာ စသော ဝိသေသန
၄-မျိုးကြောင့် ၄-မျိုး ပြားရသည်”ဟူလို။ [ပဋိက္ခေပနံ ပဋိသေစနံ ပဋိက္ခေပေါ။-မဓု။]

၁၀ ဝါ၊ တစ်နည်း။ န သဒ္ဓမ္မဂရုတာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စမာနာ၊ ဟောအပ်သော အသဒ္ဓမ္မဂရုတာ တို့သည်။ အသဒ္ဓမ္မဂရုတာဘာဝေန၊ အသဒ္ဓမ္မဂရုတာ၏ အဖြစ် ဖြင့်။ ဧကိဘူတာ၊ တစ်ခုတည်းဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သည်။ (သမာနာ) ပိ၊ သော်လည်း။ ကောဓ။ပ။နာနတ္ထေန၊ ကောဓ-စသည်တို့သည် အထူးပြုအပ်သော ပယ်မြစ်ခြင်း၏ ထူးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ နာနတ္တံ၊ ထူးကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့။ ဂတာ၊ ကုန်ပြီ။ ၂၀၊ တစ်နည်း။ ပဋိပက္ခော၊ ဆန့်ကျင်ဘက်ကို။ (ဝုစ္စတိ- ဌံ စပ်။) တေန၊ ထိုဆန့်ကျင်ဘက်သည်။ ပဋိက္ခိပိယတိ၊ ပယ်မြစ်အပ်၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ သယံ၊ မိမိ ဟူသော ဆန့်ကျင်ဘက်ကိုယ်တိုင်။ ပဋိက္ခိပတိ၊ ပယ်မြစ်တတ်၏။ ဣတိ၊ ဤဝစနတ္ထကြောင့်။ ပဋိက္ခေပေါတိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့လျှင်။ သဒ္ဓမ္မဂရုတာ ပဋိက္ခေပနာနတ္ထေန၊ သဒ္ဓမ္မဂရုတာ၏ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သော ကောဓ ဂရုတာ စသည်တို့၏ ထူးကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အသဒ္ဓမ္မဂရုတာ၊ အသဒ္ဓမ္မဂရုတာတို့သည်။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ အသဒ္ဓမ္မာ၊ အသဒ္ဓမ္မတို့သည်။ နာနတ္တံ၊ ထူးကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့။ ဂတာ၊ ကုန်ပြီ။

အလောဘောတိ အာဒိနံ၊ အစရှိသော ပုဒ်တို့၏။ ဖဿာဒိဟိ၊ ဖဿ အစရှိသော ပုဒ်တို့မှ။ နာနတ္တံ၊ ထူးကုန်သည်၏အဖြစ်ကို။ လောဘာဒိဝိသိဋ္ဌေန၊ လောဘ အစရှိသော တရားတို့သည် အထူးပြုအပ်သော။ ပဋိက္ခေဓေန၊ ပယ်မြစ် ခြင်းအားဖြင့်။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ လောဘာဒိ ပဋိပက္ခေန၊ လောဘ အစရှိသည်တို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်အားဖြင့်။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ [ဖဿနိဒ္ဓေသ စသည်တို့၌ ဤ ပဋိက္ခေပနာနတ္တံ

၁။ န သဒ္ဓမ္မဂရုတာ တိ ဝုစ္စမာနာ ဝါ။ ။ ဤနည်း၌ အသဒ္ဓမ္မကို ပဓာန မထား “န သဒ္ဓမ္မဂရုတာ”ဟု ဟောတော်မူအပ်တိုင်းသော စကားကို ပဓာနထား၏။ န သဒ္ဓမ္မဂရုတာဟု ဟောတော်မူအပ်သော တရားတို့သည် တစ်ပါးတည်းဖြစ်သော်လည်း ‘ကောဓစသော ဝိသေသန တို့သည် အထူးပြုအပ်သော တားမြစ်ခြင်းက ၄-မျိုးပြားသောကြောင့် န သဒ္ဓမ္မဂရုတာတို့လည်း ၄-မျိုးပြားကြရသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ပထမနည်း၌ ကောဓဂရုတာ စသော ဝိသေသနက ၄-မျိုးပြားသော ကြောင့် အသဒ္ဓမ္မ ၄-မျိုးပြားသည်ဟု ဆို၏။ ဒုတိယနည်း၌ ဂရုတာကို မထည့်ဘဲ ကောဓ စသော ဝိသေသနတို့က ၄-မျိုးပြားသောကြောင့် န သဒ္ဓမ္မဂရုတာတို့လည်း ၄-မျိုး ပြားရသည်- ဟု ဆိုသည်။

၂။ ပဋိပက္ခော ဝါ။ ။ ဤ တတိယနည်း၌ကား ပဋိက္ခေပ သဒ္ဓါသည် “ပဋိက္ခိပိယ တိ တေန”ဟူသော အဝုတ္တကတ္ထုသာဓက “သယံ ဝါ ပဋိက္ခိပတိ”ဟူသော ဝုတ္တကတ္ထုသာဓက ဝစနတ္ထကြောင့် ပဋိပက္ခအနက်ကို ဟော၏။ “သဒ္ဓမ္မဂရုတာ၏ ပဋိပက္ခဖြစ်သော ကောဓဂရုတာ စသည်တို့က ၄-မျိုးပြားသောကြောင့် အသဒ္ဓမ္မဂရုတာသည် သို့မဟုတ် အသဒ္ဓမ္မသည် ၄-မျိုးပြားသည်”-ဟူလို။

မပါဘဲ အလောဘ စသော နိဒ္ဒေသ၌သာ ပါသောကြောင့်။ “ဗဿာဒိဟိ နာနတ္ထံ” ဟု ဆိုသည်။] ...အလောဘာ ဒေါသာ မောဟာနံ၊ အလောဘ၊ အဒေါသ၊ အမောဟတို့၏။ အညမည နာနတ္ထံ၊ အချင်းချင်း ထူးကုန်သည်၏အဖြစ်ကို။ ယထာ ဝုတ္တေန၊ အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော။ (လောဘာဒိ ဝိသိဋ္ဌေန စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော။) ပဋိက္ခေပနာနတ္တေန၊ ပဋိက္ခေပနာနတ္တအားဖြင့်။ ယောဇေတဗ္ဗံ၊ ယှဉ်စေထိုက်၏။ [လောဘကို ပယ်ခြင်းအားဖြင့် အလောဘ ဖြစ်ရသည်။ ဒေါသကို ပယ်ခြင်းဖြင့် အဒေါသ ဖြစ်ရသည်။ မောဟကို ပယ်ခြင်းအား ဖြင့် အမောဟ ဖြစ်ရသည်-ဟုလို။]

ပဒတ္တဿ၊ ရှေ့ပုဒ်အနက်ကို။ ပဒန္တရေန၊ တစ်ပါးသော နောက်ပုဒ်ဖြင့်။ ဝိဘာဝနံ၊ ထင်စွာ ဖြစ်စေခြင်းသည်။ ဝါ၊ ထင်စွာပြုခြင်းသည်။ ပဒတ္တုတိ၊ ပဒတ္တုတိ မည်၏။ ဟိ၊ မှန်။ တစ်နည်း- (ကသ္မာ ပဒတ္တဿ ပဒန္တရေန ဝိဘာဝနံ။ ပဒတ္တုတိ၊ မည်သနည်း။) ဟိ(ယသ္မာ)၊ ကြောင့်။ တေန၊ ထို နောက်ပုဒ် တစ်ပါးဖြင့်။ တံ မဒံ၊ ထို ရှေ့ပုဒ်သည်။ မဟတ္ထံ၊ များသော အနက် အဓိပ္ပာယ်ရှိ၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဒီပိတံ၊ ပြအပ်သည်လည်းကောင်း။ အလင်္ကတဉ္စ၊ တန်ဆာဆင်အပ် သည်လည်းကောင်း။ ဟောတိ၊ ဣတိ၊ကြောင့်။ (ပဒတ္တဿ။ပ။ပဒတ္တုတိ၊ မည်၏။)

အတ္ထဝိသေသာ ဘာဝေပိ၊ အနက်အထူး မရှိပါသော်လည်း။ အာဘရဏ ဝသေန စ၊ တန်ဆာဆင်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း။ အာဒရဝသေန စ၊ တရားနာသူတို့ကို လေးစားခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း။ [သာဒရဝသေနာတိ သောတူနံ-အနု။] ဝါ၊ တရားကို လေးစားခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း။ ပုန၊ တဖန်။ ဝစနံ၊ ဟောတော်မူခြင်းသည်။ ဒဠိကမ္ပံ၊ ကမ္ပမည်၏။ [ဆိုလိုရင်းကား- ထပ်၍ ဟောတော်မူခြင်းသည် ဒဠိကမ္ပကို ပြုခြင်းတည်း။ ထပ်၍ ဟောတော်မူခြင်း၏ အကြောင်းကား ...တန်ဆာဆင်လိုခြင်း၊ တရားနာသူတို့ကို လေးစားခြင်း၊ သို့မဟုတ် တရားကို လေးစားခြင်းတည်း။]

တဇ္ဇန္တိ၊ ကား။ တဿ ဖလဿ၊ ထို အကျိုးအား။ အနုစ္ဆဝိကံ၊ လျှောက်ပတ် သော။ (ကထံ မန္တေတိ-၌ စပ်။) ကေဝလံ၊ သက်သက်။ နိဒ္ဒိသိယမာနံ၊ ညွှန်ပြ အပ်ဆဲဖြစ်သော။ (ပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူအပ်ဆဲဖြစ်သော။) သာတမေဝ၊ သာတ သုခသည်သာ။ ဝါ၊ ကိုသာ။ အဓိကတံ၊ အထက်၌ ပြုအပ်သည်ကား။ (အဓိကာရ နည်းအားဖြင့် လိုက်လာသည်ကား။) န၊ မဟုတ်သေး။ အထ ခေါ၊ စင်စစ်ကား။ ယထာ နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ၊ အကြင် အကြင် ညွှန်ပြအပ်ပြီးကုန်သော။ (သမယနိဒ္ဒေသ၌ ဟောတော်မူအပ်ပြီးကုန်သော။) အာရမ္မဏာနိပိ၊ အာရုံတို့သည်

လည်း။ ဝါ၊ တို့ကိုလည်း။ (အဓိကကာနိ၊ ကုန်သည်။ ဟောန္တိ။) ဣတိ၊
 ကြောင့်။ တေဟိ ဝါတိအာဒိ၊ တေဟိ ဝါ-အစရှိသော စကားကို၊ (သင်္ဂဟကာရေန)
 ဝုတ္တံ၊ ဝါ၊ အဋ္ဌကထာနည်းမှ တစ်နည်းကား။ တဿ၊ ထို သာတသုခ၏။ ဇာတာ၊
 အကြောင်း၏အဖြစ်ဖြင့် ဖဿအကျိုးငှာ ဖြစ်သော မနောဝိညာဏဓာတ်တည်း။
 ကာရဏဘာဝေန၊ အကြောင်း၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဖဿတ္ထံ၊ ဖဿအကျိုးငှာ။ ပဝတ္တာ၊
 ဖြစ်သော မနောဝိညာဏဓာတ်တည်း။ (တဿ ဇာတာကို ထပ်ဖွင့်သည်။) ဣတိ၊
 ဤဝစနတ္ထကြောင့်။ တဇ္ဇာ၊ မည်၏။ တံ သမင်္ဂပုဂ္ဂလံ၊ ထို သာတသုခနှင့်ပြည့်
 စုံခြင်း ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို။
 အတ္တနိ၊ မိမိ၌။ သာဒယတိ၊ သာယာစေတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဒကာရဿ၊
 ဒ-အက္ခရာ၏။ တကာရံ၊ တ-အက္ခရာကို။ ကတွာ၊ ဤ။ သာတံ၊ သာတ မည်၏။
 ဒုက္ခံ၊ ဒုက္ခကို။ သုဋ္ဌ၊ လွန်စွာ။ ခါဒတိ၊ ခဲစားတတ်၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ခဏတိ၊
 တူးဖြိုတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သုခံ၊ မည်၏။ (ရှေ့နည်းအလို သုခံ၌ သုပုဗ္ဗ
 ခါဒဓာတ်၊ နောက်နည်းအလို ခနုဓာတ် ကွဲ-ပစ္စည်းချည်းတည်း။)

ပါသောတိ၊ ကား။ ရာဂပါသော၊ ရာဂ-တည်းဟူသော ကျော့ကွင်းသည်။
 (စရတိ-၌ စပ်။) ဟိ၊ မှန်။ သော၊ ထိုရာဂ-တည်းဟူသော ကျော့ကွင်းသည်။
 နိရာဝရဏတ္တာ၊ အပိတ်အပင် အဆီးအတား မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။
 အန္တလိက္ခစရော၊ ကောင်းကင်၌ လှည့်လည်နိုင်၏။

အကုသလမ္ပိ၊ အကုသိုလ်သော်မှလည်း။ ပဏ္ဏရန္တိ၊ ဟူ၍ ။ ဝုတ္တံ ဆိုအပ်သေး
 ၏။ ကုသလံ၊ ကုသိုလ်ကို။ (ပဏ္ဏရန္တိ၊ ဟူ၍ ။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။) ဣတိ၊ သို့။ ဝါဒေါ၊
 ပြောဆို ဖွယ်သည်။ ကော ပန၊ အဘယ်မှာရှိပါအံ့နည်း။ (ဣတိ အယံ၊ ကား။)
 အဓိပ္ပာယော၊ အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလိုတည်း။ ဟိ၊ မှန်။ တစ်နည်း-(ကသ္မာ။ ဣတိ
 အယံ၊ ကား။ အဓိပ္ပာယော၊ သည်။ ဟောတိ၊ နည်း။) ဟိ (ယသ္မာ)။ တံ၊ ထိုကုသိုလ်
 သည်။ ပဏ္ဏရတော၊ ဖြူစင်သော ဘဝင်စိတ်မှာ နိက္ခန္တံ၊ ထွက်ရသည်။ (ဟုတွာ၊
 ဖြစ်၍။ ဝါ၊ ဖြစ်သည့်အပြင်။) သယံ စ၊ ကိုယ်တိုင်လည်း။ ပဏ္ဏရံ၊ ဖြူစင်၏။
 (ဥပက္ကိလေသတို့နှင့် မယှဉ်သောကြောင့် ဖြူစင်၏။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ဣတိ
 အယံ အဓိပ္ပာယော ဟောတိ။)

၁။ တဿ ဝါပဏ္ဏတ္တာ။ အဋ္ဌကထာနည်းမှ တစ်နည်းတည်း။ တဿာတိ သာတဿ
 သုခဿ၊ ဇာတာတိ ဇတဿ အတ္တံ ဒဿတုံ “ကာရဏဘာဝေန ဖဿတ္ထံပဝတ္တာ”တိ ဝုတ္တံ-
 အန။ မနောဝိညာဏ ဓာတ်သည် ဖဿနှင့်ယှဉ်သောကြောင့် မနောဝိညာဏဓာတုသမ္ပယုတ္တံကို
 ကြည့်၍ “ဖဿတ္ထံ ပဝတ္တာ”ဟု ဆိုသည်။ ထို ဖဿဖြစ်လျှင် သာတသုခဝေဒနာလည်း
 ဖြစ်ရသောကြောင့် ထိုမနောဝိညာဏ ဓာတ်သည်ပင် သာတသုခ၏ အကြောင်းလည်း ဖြစ်ရကား
 “ကာရဏဘာဝေန ပဝတ္တာ”ဟု ဆိုသည်။

အထ ဝါ၊ အဋ္ဌကထာနည်းမှ တစ်နည်းကား။ သဗ္ဗမ္ဘိ၊ အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော။ စိတ္တံ၊ သည်။ (ကုသိုလ် အကုသိုလ် အဗျာကတ အားလုံးသော စိတ်သည်။) သဘာဝတော၊ ပင်ကို သဘောအားဖြင့်။ ပဏ္ဏရမေဝ၊ ဖြူစင်သည်သာ။ ပန၊ ထိုသို့ပင် ဖြူစင်ပါသော်လည်း။ အာဂန္တုကောပက္ကိလေသဝေါဒါနေဟိ၊ အာဂန္တုက ဖြစ်သော ဥပက္ကိလေသစေတသိက် ဝေါဒါနဖြစ်သော စေတသိက်တို့သည်။ ဝါ၊ တို့ကြောင့်။ သာဝဇ္ဇာနဝဇ္ဇာနံ၊ သာဝဇ္ဇဖြစ်သော အကုသိုလ်စိတ် အနဝဇ္ဇဖြစ်သော ကုသိုလ် အဗျာကတစိတ်တို့၏။ ဥပက္ကိလိဋ္ဌဝိသုဒ္ဓတရတာ၊ ညစ်နွမ်းစေအပ်ကုန်သည်၏အဖြစ် အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်တို့သည်။ ဟောန္တိ၊ ကုန်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ (ကုသိုလ် အဗျာကတတို့က သဘာဝအားဖြင့် စင်ကြယ်သည့်အပြင် ဝေါဒါနဖြစ်သော စေတသိက်တို့ကြောင့် သာ၍စင်ကြယ်ရကား “ဝိသုဒ္ဓတရ”ဖြစ်ကြသည်-ဟူလို။)

ဒါရပ္ပမာဏေသု၊ သစ်တုံးပမာဏရှိကုန်သော။ သီလာဒိသု၊ ကျောက်တုံးအစရှိသည်တို့၌။ ခန္ဓပညတ္တိယာ၊ ခန္ဓဟူသော နာမည်ပညတ်၏။ အဘာဝါ၊ မရှိခြင်းကြောင့်။ (“သီလက္ခန္ဓ”ဟု ခေါ်ရိုးထုံးစံ မရှိခြင်းကြောင့်။) ကိဉ္စိ၊ တစ်စုံတစ်ခုသော။ နိမိတ္တံ၊ သဒ္ဓပဝတ္တိ နိမိတ်ကို။ အနပေက္ခိတွာ၊ မငဲ့မူ၍။ ဒါရမ္ပိ၊ သစ်တုံး၌။ ခန္ဓပညတ္တိ၊ ခန္ဓဟူသော နာမည်ပညတ်သည်။ (ဟောတိ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ ပဏ္ဏတ္တိမတ္တဋ္ဌနာတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ။

တံ သဒ္ဓေန၊ တံ သဒ္ဓါဖြင့်။ မနောဝိညာဏဓာတုယေဝ၊ မနောဝိညာဏဓာတ်ကိုသာ။ ဝုစ္စေယျ၊ ဆိုအပ်ရာ၏။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) နိဒ္ဓိသိတဗ္ဗတ္တာ၊ (မနောဝိညာဏဓာတ်က) ညွှန်ပြထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ဝါ၊ ညွှန်ပြအပ်ဆဲ၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့ ဆိုအပ်သော်။ တဿာ၊ ထိုမနောဝိညာဏဓာတ်၏။ တဇ္ဇတာ၊ တဇ္ဇာ၏အဖြစ်သည်။ (တဇ္ဇာဟူသော နာမည်သည်။)

၁။ တံသဒ္ဓေနပ။လဘတီ။ ။ဤ စိတ္တနိဒ္ဒေသ၌ “တဇ္ဇာမနောဝိညာဏဓာတု”ဟုသာ ဟောတော်မူ၍ “တဇ္ဇာမနောဝိညာဏဓာတုသမ္ပဿဇံ”ဟု သမ္ပဿဇကို ထည့်၍ဟောတော်မူ။ ထို့ကြောင့် “တဇ္ဇာမနော ဝိညာဏဓာတုသမ္ပဿဇံ”ဟူသော အမည်ပညတ်ကို စိတ်၌ အဘယ်ကြောင့် မရပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “တံ သဒ္ဓေနပ။တသ္မာ နပ။လဘတီ”ဟု မိန့်သည်။

၂။ န တဿာ တဇ္ဇတာ။ ။တဇ္ဇာ၌ တံ သဒ္ဓါဖြင့် မနောဝိညာဏဓာတ်ကို စွဲလျှင် ထိုမနောဝိညာဏဓာတ်သည် တဇ္ဇာအမည် မရနိုင်။ [ဆိုလိုရင်းကား -စေဒနာနိဒ္ဒေသ၌ ညွှန်ပြအပ်ဆဲ ဖြစ်သော သာတသုခကို တဇ္ဇာ၌ တံ-သဒ္ဓါဖြင့် စွဲရသကဲ့သို့ ဤ၌လည်း အကျယ်ညွှန်ပြထိုက်သော မနောဝိညာဏဓာတ်ကိုစွဲလျှင် “တဇ္ဇာ-ထို မနောဝိညာဏဓာတ်အား လျှောက်ပတ်သော

န၊ မဖြစ်နိုင်။ “တောဟိ အာရမ္မဏေဟိ၊ ထို အာရုံတို့ကြောင့်။ ဇာတာ၊ ဖြစ်သော မနောဝိညာဏ ဓာတ်တည်း။ တဇ္ဇာ၊ ထိုအာရုံတို့ကြောင့် ဖြစ်သော မနောဝိညာဏ ဓာတ်။ ဣတိ စ၊ ဤသို့လည်း။ ဝုစ္စမာနေ၊ ဆိုအပ်သော်။ သမ္ပဿတော၊ သမ္ပဿ၏ အဖြစ်ကို။ (သမ္ပဿဗဟူသော နာမည်ကို။) န ဝတ္တဗ္ဗာ၊ မဟော ထိုက်။ ‘ဟိ၊ မှန်။ သော၊ ထို ဖဿသည်။ အာရမ္မဏံ၊ အာရုံသည်။ န၊ မဟုတ်။ ‘ဝိသေသပစ္စယောပိ၊ မနောဝိညာဏဓာတ် ဖြစ်ဖို့ရန် ထူးသော အကြောင်းသည် လည်း။ န၊ မဟုတ်။ (ကသ္မာ၊ ဝိသေသပစ္စယော။ န ဟောတိ၊ နည်း။ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ တိဏ္ဍံ သင်္ဂတိ ဖဿောတိ၊ ဟူ၍။ ဝိညာဏမေဝ၊ ဝိညာဉ်ကိုသာ။ ဖဿဿ၊ ၏။ ဝိသေသပစ္စယောတိ၊ ထူးသောအကြောင်းဟူ၍ ။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (သော၊ ထိုဖဿသည်။ ဝိသေသပစ္စယောပိ၊ သည်လည်း။ န၊ မဟုတ်။) ‘တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဝိသေသပစ္စယဘူတံ၊

မနောဝိညာဏဓာတ်”ဟု အနက်ဖြစ်နေရကား ထိုအနက်လည်း မသင့်သောကြောင့် မနောဝိညာဏဓာတ်မှာ တဇ္ဇာအမည် မဖြစ်နိုင်။ ထိုသို့ မဖြစ်နိုင်လျှင် ပါဠိတော်၌ “ဟဇ္ဇာ မနောဝိညာဏဓာတု”ဟု ဟောတော်မူသင့်ရာ ရောက်သည်-ဟူလို။]

၁။ ဟောတိ။ ဟု ဝတ္တဗ္ဗာ။ ။ ဝေဒနာနိဒ္ဒေသ၌ “ဟောတိ အာရမ္မဏေဟိ ဇာတာတဇ္ဇာ”ဟု ပြုခဲ့ကဲ့သို့၊ ဤ၌လည်း တိုနည်းအတိုင်းပြုလျှင် မနောဝိညာဏဓာတ်ဟူသော စိတ်ကို အရကောက် ရမည် ဖြစ်သောကြောင့် “တဇ္ဇာမနောဝိညာဏဓာတုသမ္ပဿဇ၊ ထို အာရုံတို့ကြောင့် ဖြစ်သော မနောဝိညာဏဓာတ်၏ သမ္ပဿကြောင့် ဖြစ်သော (မနော ဝိညာဏဓာတ်)”ဟု အနက်ထွက် နေရကား မနောဝိညာဏဓာတ်ဟူသော စိတ်သည် သမ္ပဿကြောင့် ဖြစ်သော တရားမဟုတ်သည့် အတွက် “သမ္ပဿဇ”ဟူသောအမည်ကို မဆိုထိုက်။

၂။ န ဟိ သော အာရမ္မဏံ။ ။ “တဇ္ဇာ- ထို အာရုံတို့ကြောင့် ဖြစ်သော”ဟု ဆိုလျှင် အဘယ်ကြောင့် “သမ္ပဿဇ”ဟု မဆိုနိုင်သနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “‘န’ ဟိသော အာရမ္မဏံ”ဟု မိန့်သည်။ တဇ္ဇာနှင့် သမ္ပဿဇသည် အနက်အရ တူနေရကား ဖဿကလည်း အာရုံဖြစ်ပါမှ “သမ္ပဿဇာ”ဟု အမည်ရနိုင်သည်။ စင်စစ်ကား သမ္ပဿသည် ယှဉ်ဖက် မနော ဝိညာဉ်၏ အာရုံမဟုတ်။ ထို့ကြောင့် “သမ္ပဿဇာ”ဟု မဆိုနိုင်-ဟူလို။

၃။ နာပိ ဝိသေသပစ္စယော။ ။ ဖဿသည် မနောဝိညာဏဓာတ် (စိတ်) ဖြစ်ဖို့ရာ ထူးသော အကြောင်း ဖြစ်လျှင် “သမ္ပဿတော ဇာတာ” အရ “သမ္ပဿဇ”ဟူသော အမည်ပညတ်ကို ရရာ၏။ ထိုသို့လည်း ထူးသောအကြောင်း မဟုတ်။ “တိဏ္ဍံ- ဝတ္ထုအာရုံ ဝိညာဉ်ဟူသော ၃-ပါးတို့၏။ သင်္ဂတိ ဖဿော”ဟု ဟောတော်မူသောကြောင့် မနောဝိညာဏဓာတ်ဟူသော ဝိညာဉ်ကသာ ဖဿ၏ ဝိသေသပစ္စယ ဖြစ်သည်-ဟူလို။

၄။ တသ္မာ။ န။ ပ။ လဘတိ။ ။ ဤကား ပြခဲ့သော အကြောင်း ၂-ရပ်၏ ပလဝါကျတည်း။ ထိုသို့ အနုစ္စဝိက အနက်အားဖြင့်လည်း တဇ္ဇာအမည် သမ္ပဿဇာအမည်၏ မဖြစ်သင့်၊

ထူးသော အကြောင်း ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ ဝိညာဏံ၊ မနောဝိညာဉ်သည်။ သမ္ပဿဇာတယ၊ သမ္ပဿဇာ၏ အဖြစ်ဖြင့်။ တဇ္ဇာပပညတ္တိံ၊ တဇ္ဇာ မနော ဝိညာဏ ဓာတုသမ္ပဿဇာ ဟူသော ပညတ်ကို။ န လဘတိ၊ မရ။

“စ၊ ဆက်။ တဒေဝ၊ ထိုဝိညာဉ်သည်ပင်။ တဿ၊ ထို ဖဿ၏။ ကာရဏ၊ ဘာဝေန၊ အကြောင်း၏ အဖြစ်ဖြင့် လည်းကောင်း။ ဖလဘာဝေန စ၊ အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့် လည်းကောင်း။ ဝုစ္စမာနံ၊ ဟောတော်မူအပ်သော်။ သုဝိညေယျံ၊ လွယ်ကူစွာ သိအပ်သည်။ ဝါ၊ သိလွယ်သည်။ န၊ ဟောတိ၊ မဖြစ်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (တဇ္ဇာ မနောဝိညာဏဓာတု သမ္ပဿဇာ ပညတ္တိံ န လဘတိ။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဧတေန၊ ဤအကြောင်းကို ရှာခြင်းဖြင့်။ ကိ၊ အဘယ်အကျိုး ရှိအံ့နည်း။ ယထာ၊ အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်။ ဘဂဝတာ၊ သည်။ ဝုတ္တာ၊ ကုန်ပြီ။ တေ ဓမ္မာ၊ ထိုတရားတို့သည်။ တံ သဘာဝါယေဝ၊ ထို ဟောတော် မူအပ်တိုင်းသော သဘောရှိကုန်သည်သာ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဧဝံ ဝိဇေသု၊ ဤသို့ သဘောရှိသော တရားတို့၌။ ကာရဏံ၊ အကြောင်းကို။ န မဂ္ဂိတဗ္ဗံ၊ မရှာထိုက်။ ဝါ၊ ရှာဖွယ်မလို။

☸ လောကသိဒ္ဓေန၊ လောက၌ ထင်ရှားသော။ ဧဝံ၊ သို့။ တက္ကနဝသေန၊ ဆွဲငင်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ (ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၌စပ်။) ဣတိ (အယံ)၊ ကား။ အဓိပ္ပာယော၊ အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလိုတည်း။ [“ကုမ္ဘံ တက္ကေသိ”စသော အသုံး အနှုန်းသည် သာသနာတော်၌ ထင်ရှားသော အသုံးအနှုန်းမဟုတ်၊ လောက၌

“တေဟိ+ဇာတာ” ဟူသော ဝစနတ္ထအားဖြင့်လည်း သမ္ပဿဇာအမည်ကို မဆိုသင့်သောကြောင့် ဖဿ၏ ဝိသေသပစ္စယဖြစ်သော မနောဝိညာဏဓာတ် ဟူသော ဝိညာဉ်သည် တဇ္ဇာမနောဝိညာဏ ဓာတုသမ္ပဿဇာဟူသော အမည်ပညတ်ကို မရနိုင်။

၁။ န ဧ တဒေဝပပဟောတိတိ။ ။ “တဿ ဝါဇာတာ၊ ကာရဏဘာဝေန ဖဿတ္ထံ ပဝတ္တာ တဇ္ဇာ” ဟု မိမိ (ဋီကာဆရာ) ကိုယ်တိုင် ပြခဲ့သောနည်းအရ “ တဇ္ဇာမနော ဝိညာဏဓာတု သမ္ပဿဇာ” အမည် မရနိုင်ပါလော-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် ဤ စကားကို ဆိုရသည်။ ထိုအတိုင်းဆိုလျှင် ထိုဝိညာဉ် တစ်ခုတည်းသည်ပင် တဇ္ဇာအစိုက်၌ “တဿ၊ ထိုဖဿ၏ +ဇာတာ၊ အကြောင်း၏ အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်သော”ဟု အနက်ပေး၍ အကြောင်းဖြစ်ပြီးလျှင် “သမ္ပဿဇာ- သမ္ပဿကြောင့် ဖြစ်သော” ဟူသော အစိုက်၌ အကျိုးဖြစ်ပြန်သောကြောင့် “တဇ္ဇာမနော ဝိညာဏဓာတုသမ္ပဿဇာ”ဟု အမည်ရသော မနောဝိညာဉ်ကို လွယ်ကူစွာ မသိနိုင်-ဟုလို။

၂။ ကိ ဝါ ဧတေန ။ ။ “တဇ္ဇာ မနောဝိညာဏဓာတု သမ္ပဿဇာ”ဟု ဟောတော် မမူခြင်းအကြောင်းကို ရှာခြင်းဖြင့် အကျိုးမရှိ၊ ဘုရားရှင် ဟောတော်မူအပ်သည့် အတိုင်းသာ သဘာဝဓမ္မကို မှတ်ရမည်-ဟု ညွှန်ပြ၍ ထိုအကြောင်းရှာမှုကို ဂရုမပြုစေလိုသောကြောင့် “ကိ ဝါ ဧတေန” ဟု မိန့်သည်။

ထင်ရှားသော အသုံးအနှုန်းဖြစ်သောကြောင့် “လောကသိဒ္ဓေန” ဟု ထည့်၍ ဖွင့်သည်။ ထိုအဖွင့်ဖြင့် သာသနသိဒ္ဓကို ကန့်ပါ။ မရဉ့်ကား သဘာဝသိဒ္ဓကို ကန့်သည်၏ဟု ယူ၍ “န သဘာဝသိဒ္ဓေန” ဟု ဖွင့်လေသည်။] ဧဝဉ္ဇေဝဉ္ဇ၊ ဤသို့ ဤသို့လည်း။ ဘဝိတဗ္ဗံ၊ ဖြစ်ထိုက်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဝိဝိဓံ၊ အထူးထူး အပြားပြား။ တက္ကနံ၊ အာရုံကို ဆွဲငင်ခြင်းသည်။ ကူပေ၊ တွင်း၌။ ဥဒကဿ၊ ရေကို။ (အာကမုနံ) ဝိယ၊ ဆွဲငင်ခြင်းကဲ့သို့။ အာရမ္မဏဿ၊ အာရုံကို။ အကမုနံ၊ ဆွဲငင်ခြင်းသည်။ ဝိတက္ကနံ၊ ဝိတက္ကန မည်၏။ [“ဝိဝိဓံ+တက္ကနံ ဝိတက္ကနံ” ဟု ပြု။ အာရမ္မဏဿ အာကမုနံဖြင့် ဓာတူနံ အနေကတ္တတ္တာနှင့်အညီ တက္ကဓာတ်၏ အာကမုနအနက်ကို ပြသည်။ တက္ကနံကို “ကူပေ ဝိယ ဥဒကဿ အာရမ္မဏဿ အာကမုနံ” ဟု ထပ်ဖွင့်သည်။] ... သမန္တတော၊ ထက်ဝန်းကျင်၌၊ စရဏံ၊ လှည့်လည်ခြင်းသည်။ ဝိစရဏံ၊ ဝိစရဏ မည်၏။

အတ္တမနတာတိ ဧတ္ထ၊ ၌။ အတ္တသဒ္ဓေန၊ အတ္တသဒ္ဓါသည်။ စိတ္တံ၊ စိတ်ဟူသော အနက်ကို။ န ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်သည် မဟုတ်။ (ကဿ၊ ဝိညာယတိ) ဟိ (ယသ္မာ)။ စိတ္တဿ၊ စိတ်၏။ ဝါ၊ မှာ။ မနော၊ စိတ်သည်။ နအတ္ထိ၊ မရှိနိုင်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (အတ္တသဒ္ဓေန စိတ္တံ န ဝုတ္တံ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ။) [အတ္တမနတာ၌ အတ္တသဒ္ဓါက စိတ်ဟူသော အနက်ကို ဟောလျှင် “အတ္တမန-စိတ်၏ စိတ်” ဟု အနက်ထွက်နေသောကြောင့် စိတ်မှာ အခြားစိတ် တစ်ခုရှိရာ ရောက်၏။ ထို့ကြောင့် အတ္တသဒ္ဓါက စိတ်ဟူသော အနက်ကို မဟောကြောင်း သိရသည်-ဟူလို။] ပန၊ ဆက်။ အတ္တမနဿ၊ မိမိစိတ်ရှိသော။ ပုဂ္ဂလဿ၊ ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဘာဝေါ၊ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာသည်။ အတ္တမနတာ၊ မည်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဝတွာ၊ ဝိဂြိုဟ်ဆို၍။ ဝါ၊ ဝိဂြိုဟ်ဆိုလိမ့်မည် ဟု သိ၍။ (ဝုတ္တံ-၌စပ်။) ပန၊ တစ်ဖန်။ ပုဂ္ဂလဒိဋ္ဌိနိဿေနေတ္ထံ၊ ပုဂ္ဂိုလ် ဟူသော အယူကို ကားမြစ်ခြင်းအကျိုးငှာ။ စိတ္တဿာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ အပ်ပြီ။

န ဗလဝတိ၊ အားမရှိသော ဧကဂ္ဂတာကို။ ကဿ၊ ကြောင့်။ အဝဋ္ဌိတိ၊ အဝဋ္ဌိတိ ဟူ၍။ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်သည်။ တစ်နည်း-ဗလဝတိ၊ အားရှိသည်။

၁။ အတ္တမနဿ။ ဝုတ္တံ။ ။ဝတွာ-အရ တကယ် ဝိဂြိုဟ်ဆိုရသည်မဟုတ်။ ထိုသို့ ဆိုလိမ့်မည်ဟု သိခြင်းတည်း။ ထိုသို့ဝိဂြိုဟ်ပြုလျှင် “အတ္တမန” အရ ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရနေသောကြောင့် ထို ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော အယူကို ကားမြစ်ဖို့ရာ “စိတ္တဿ” ဟု ထည့်တော်မူသည်။ ဤ “ပုဂ္ဂလဒိဋ္ဌိနိဿေနေတ္ထံ” အရ “အတ္တမနတာ-မိမိစိတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ” ဟု အနက် မပေးသင့် ဟု မှတ်ပါ။ [အတ္တမနတာတိ ဝတွာတိ အတ္တမနတာတိ သောတုနေဿ စိန္တနံ မန္တောတာတိ အတ္ထော၊ တဿ ဝုတန္တိ သဗ္ဗန္တော-မဝု။]

(ယဒိ) န (သိယာ)၊ အံ။ (ဧဝံ သတိ) ကသ္မာ။ အဝဋ္ဌိတိ၊ ကိ။ ဝုတ္တာ၊ နည်း။ ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။-၊ ဧကဂ္ဂစိတ္တေန၊ တစ်ခုတည်းသော အာရုံရှိသော စိတ်ဖြင့်။ (တည်ငြိမ်သော စိတ်ဖြင့်။) ပါဏဝဓာဒိကရဏော၊ သူ့အသက်သတ်မှု အစရှိသည်ကို ပြုခြင်း၌။ တထာ၊ ထို သူ့အသက်သတ်မှု အစရှိသည်ကို ပြီးစေနိုင်လောက်အောင် သော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ အဝဋ္ဌာနမတ ဘာဝတော၊ သက်ဝင်၍ တည်ခြင်းမျှ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (အဝဋ္ဌိတိ၊ ကိ။ ဝုတ္တာ၊ ပြီ။)

ဝိရူပံ၊ ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန်၊ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဝိဝိဓံ၊ အထူးထူးအပြားပြား။ သံဟရဏံ၊ ထက်ဝန်းကျင် ဆောင်ခြင်းတည်း။ ဝိကီရဏံ၊ ဖရိုဖရဲ ဖြန့်ကြဲခြင်းတည်း။ ဝိသာဟာရော၊ ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန် ထက်ဝန်းကျင် ဆောင်ခြင်း။ ဝါ၊ အထူးထူး အပြားပြား ထက်ဝန်းကျင် ဆောင်ခြင်း။ ဝါ၊ ဖရိုဖရဲ ဖြန့်ကြဲခြင်း။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ သံဟရဏံ၊ သံဟရဏ ဟူသည်။ သမ္ပိတ္တနံ၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ပေါင်းစုခြင်းတည်း။ တဒဘာဝေါ၊ ထို ပေါင်းစုခြင်း၏ မရှိခြင်းသည်။ ဝိသာဟာရော၊ ဝိသာဟာရ မည်၏။

အညသ္မိံ ပရိယာယေတိ၊ ကား။ အညသ္မိံ၊ အခြားသော။ ကာရဏော၊ အကြောင်းကို။ (အာရဒ္ဓေ၊ အားထုတ်အပ်သော်-၌ စပ်။) ...ဒွန္တံ၊ ကုန်သော။ ပဒါနံ၊ ပုဒ်တို့၏လည်းကောင်း။ ဗဟူနံ၊ ကုန်သော။ ပဒါနံဝါ၊ တို့၏လည်း လည်း။ ဧကသ္မိံ၊ တစ်ခုသော။ အတ္ထေ၊ အနက်၌။ ပဝတ္တိံ၊ ဖြစ်ခြင်းသည်။ သမာနာဓိ ကရဏဘာဝေါ၊ မည်၏။ [တူသော တည်ရာ အနက်ရှိသော ပုဒ်တို့ကို သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ “တုလျာဓိကရဏ”ဟု ခေါ်ရိုးရှိသကဲ့သို့ ဤ၌လည်း ၂-ပုဒ်၊ ၃-ပုဒ်စသော ပုဒ်တို့၏ တစ်နက်တည်း၌ ဖြစ်ခြင်းကို “သမာနာဓိကရဏဘာဝ”ဟု ခေါ်သည်။]

အာရမ္မတိ စာတိ၊ ကား။ အာပဇ္ဇတိ စ၊ အာပတ်သို့လည်း ရောက်၏။ ... ဥဒ္ဓံ၊ အထက်၌။ ယမနံ၊ အားထုတ်ခြင်းတည်း။ ဥယျာမော၊ အထက်၌ အားထုတ်ခြင်း။ [ဤနည်းကို မူလဋီကာနည်းဟု မရပွင့်၏။] ...ဓုရန္တိ၊ ကား။ နိပ္ပာဒေတုံ၊ ပြီးစေခြင်းငှာ။ အာရဒ္ဓံ၊ အားထုတ်အပ်သော။ ကုသလံ၊ ကုသိုလ်ကို။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ပဋိညံ၊ ဝန်ခံအပ်သော တာဝန်ကို။ (န နိက္ခိပတိ-၌ စပ်။)

တိတ္ထန္တိ၊ ကား။ ဗုဒ္ဓာဒိနံ၊ ဘုရားအစရှိသော ရတနာ ၃-ပါးတို့၏။ (နာမံ-၌ ဆပ်။) ...စိတ္တေ၊ ၌။ အာရမ္မဏဿ၊ အာရုံ၏။ ဥပဋ္ဌာနံ၊ ကပ်၍တည်ကြောင်း တရားသည်လည်းကောင်း။ ဇောတနဉ္စ၊ ထွန်းလင်း(ထင်လံာ်)ကြောင်း တရားသည် လည်းကောင်း။ သတိယေဝ၊ သတိသာတည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တဿာ၊ ထို သတိ ၏။ ဧတံ၊ ဤ ဥပဋ္ဌာနဇောတန သည်။ လက္ခဏံ၊ လက္ခဏာတည်း။

ပါသာဏ။ပ။ရဟိတာ၊ ကျောက်၊ ကျောက်စရစ်၊ သဲအစရှိသည်တို့မှ ကင်း
 သော။ ဘူမိ၊ မြေသည်။ သဏှာ၊ သိမ်မွေ့၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သဏှဋ္ဌေနာတိ၊
 ဟူ၍။ ဝုတ္တံ။ ...အယန္တိတိ၊ ကား။ ဧကကမ္မ။ပ။ဝသေန။ တစ်ခုသောက်ကြောင့်
 ဖြစ်သော လူအစရှိသူတို့၏ ခန္ဓာအစဉ်၏ မပြတ်စဲခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ပဝတ္တန္တိ၊
 ဖြစ်ကြရကုန်၏။ ဟိ၊ မှန်။ ကုသလာ ကုသလေသုပိ၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ်တရား
 တို့၌လည်း။ ဇီဝိတံ၊ ဇီဝိတိန္ဒြေသည်။ ဣန္ဒြိယ ပစ္စယဘာဝေန၊ ဣန္ဒြိယပစ္စည်း၏
 အဖြစ်ဖြင့်။ သမ္ပယုတ္တော၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို။ ပဝတ္တယမာန မေဝ၊ ဖြစ်စေ
 လျက်ပင်။ ဝါ၊ ဖြစ်စေယင်းပင်။ တဒဝိစ္စေဒဿ၊ ထို ကုသိုလ် အကုသိုလ်
 အစဉ်မပြတ်ခြင်း၏။ ပစ္စယော၊ အကြောင်းသည်။ ဟောတိ၊ ၏။

ဝါ-အဋ္ဌကထာနည်းမှ တစ်နည်းကား၊ ယံ ဟိရိယတိတိ(ဧတ္ထ)၊ ၌။ ဟိရိယ
 တိသဒ္ဓေန၊ ဟိရိယတိ သဒ္ဓါသည်။ ဝုတ္တော၊ ဟောအပ်သော။ ဘာဝေါ၊ စက်ဆုပ်
 ခြင်း ကြိယာကို။ ယံ သဒ္ဓေန၊ ယံ သဒ္ဓါသည်။ ဝုစ္စတိ၊ ဟောအပ်၏။ (ကြိယာ
 ပရာမသန အနက်ဟော-ဟူလို။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ ယန္တိ ဧတံ၊ ယံ ဟူသော
 ဤသဒ္ဓါကို။ ဘာဝနပုံသကံ၊ ဘာဝနပုံသက ဟူ၍။ ဝါ၊ ကြိယာ၌ စပ်ထိုက်သော
 နပုလ္လိင်ရှိသော ဝိသေသန ဟူ၍။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ၏။ စ၊ သည်သာမကသေး။ ဟိရိယံ
 တဗ္ဗေနာတိ (ဧတ္ထ)၊ ၌။ ဟေတု အတ္ထေ၊ ၌။ ကရဏဝစနံ၊ သည်။ ယုဇ္ဇတိ၊ သင့်၏။
 ≡ အလုတ္တနက ဝသေနာတိ ဧတ္ထ၊ ၌။ အလုတ္တနမေဝ၊ မလိုချင်ခြင်းသည်ပင်။
 အလုတ္တနကံ၊ မည်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဘာဝနိဒ္ဓေသော၊ ဘာဝအနက်ကို ညွှန်ပြကြောင်း
 သဒ္ဓါဟူ၍ ။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ၏။

အဗျာဗဇ္ဈောတိ (ပဒဿ)၊ ၏။ ဗျာဗာဓေန၊ စိတ်ကို လွန်စွာ ဖျက်ဆီးတတ်
 သော။ ဒေါမနဿ သင်္ခါတေန၊ ဒေါမနဿ ဟု ဆိုအပ်သော။ ဒုက္ခေန၊ စေတသိက

၁။ ယံ ဟိရိယ တိတိ။ပ။ယုဇ္ဇတိ။ ။ဤနည်းကား အဋ္ဌကထာမှ တစ်နည်းတည်း။ “ယံ”
 ကို ဟိရိယတိနှင့်တွဲ၍ ကြိယာပရာမသနဘာဝနပုံသက အနက် ပေးသောအခါ “ဟိရိယံတဗ္ဗေန”
 ကိုလည်း ဟိတ်အနက် ပေးပါ။ ဤငိုကာအလို ပါဠိတော်၌ “ဟိရိယံတဗ္ဗေန၊ စက်ဆုပ်ထိုက်သော
 ခုစရိုက်ကြောင့်။ ယံ ဟိရိယတိ၊ အကြင် စက်ဆုပ်တတ်၏။ ပါပကာနံ။ပ။ဓမ္မာနံ၊ ထိုသို့။
 သမာပတ္တိယာ ရောက်ခြင်းကြောင့်။ ယံ ဟိရိယတိ၏။ တသ္မိံ သမယေ၊ ၌၊ ဣဒံ၊ ဤသို့သော။
 ဟိရိဗလံ၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။” ဟု ပေးပါ။

၂။ အဗျာဗဇ္ဈောတိ။ပ။ယုဇ္ဇတိ။ ။ဤနည်းကား အဋ္ဌကထာနည်း မဟုတ်၊ မိမိငိုကာနည်း
 တည်း။ ဤအဖွင့်ကိုကြည့်၍ “အဗျာဗဇ္ဈော”ဟု မရှိရ “အဗျာဗဇ္ဈော”ဟုလည်းကောင်း၊ “န
 ဗျာပါဒေတဗော”ဟု မရှိရ “န ဗျာဗာဓေတဗော”ဟုလည်းကောင်း ရှိရမည်။ ဘာကြောင့်နည်း-
 ဗျာပါဒပုဒ်က ဒေါသအနက်ကိုဟော၍ ဗျာဗာဓပုဒ်ကသာ ဒုက္ခအနက်ကို ဟောသောကြောင့်တည်း။

နိဒ္ဒေသအဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၆၇၉

ဒုက္ခသည်။ ဒေါသေန ဝိယ၊ ဒေါသသည့်ကဲ့သို့။ နဗျာဗာဓေတဗ္ဗော၊ မဖျက်ဆီးနိုင်။
ဣတိပိ၊ အတ္ထော၊ အဋ္ဌကထာမှ တစ်နည်းဖြစ်သော ဤအနက်သည်လည်း။
ယုဇ္ဇတိ၊ သင့်၏။

ထိန။ပ။ဘာဝေန၊ ထိနံ မိဒ္ဓ အစရှိသော ကိလေသာတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏
အဖြစ်ကြောင့်။ ကုသလကမ္မေ၊ ကုသိုလ်အလုပ်၌ လည်းကောင်း။ အနိစ္စာဒိ
မနသိကာရေ စ၊ အနိစ္စ အစရှိသောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းမှု၌လည်းကောင်း။ သီဃံ
သီဃံ၊ လျင်စွာ လျင်စွာ။ ပရိဝတ္တနံသမတ္တတာ၊ အဖန်ဖန် ဖြစ်စေခြင်း၌ စွမ်းနိုင်
သည်၏ အဖြစ်သည်။ (ပြောင်းလွဲခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်သည်။)
လဟုပရိဏာမတာ၊ တာ မည်၏။ ဟိ၊ ချေ။ အဝိဇ္ဇာနိဝရဏာနံ၊ အဝိဇ္ဇာဟူသော
နိဝရဏရှိကုန်သော။ တဏှာ သံယောဇနာနံ၊ တဏှာဟူသော သံယောဇဉ်
ရှိကုန်သော။ သတ္တာနံ၊ သတ္တဝါတို့၏။ အကုသလပ္ပိဝတ္တိ၊ အကုသိုလ်၏ ဖြစ်ခြင်းသည်။
ပကတိဘူတာ၊ ပင်ကိုဖြစ်၍ဖြစ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တတ္ထ၊ ထို အကုသိုလ်ဖြစ်ခြင်း၌၊
လဟု ပရိဏာမတာယ၊ လျင်မြန်သော ပြောင်းလွဲခြင်း ရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။
အတ္ထော၊ အကျိုးသည်။ န၊ မရှိ။ စ၊ ဆက်။ တေသံ၊ ထိုအကုသိုလ်တို့၏။ ဘာဝေါ၊
ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အမူအရာသည်။ ဂရုတာယေဝ၊ လေးနူးသည်၏ အဖြစ်ပင်တည်း။

မှတ်ချက်။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ “ကောဓဒုက္ခ ပဋိပက္ခတော”ဟူသော ဟိတ်ကို ဋီကာဆရာ
နှစ်သက်ပုံမရ။ တာကြောင့်နည်း။... ဒုက္ခဟုဆိုလျှင် ကာယဝိညာဉ် ဒွေနင့် ယှဉ်သော
ကာယိကဒုက္ခဟူသော ဒုက္ခဝေဒနာ၊ ဒေါသမူ ဒွေနင့်ယှဉ်သော စေတသိကဒုက္ခဟူသော
ဒေါမနဿဝေဒနာ ဤ ၂-မျိုးကိုသာ ယူရရိုးတည်း။ အဋ္ဌကထာ၌ကား ကောဓ (ဒေါသ) ကို
ဒုက္ခဟု ဆိုထားသောကြောင့်တည်း။ ထို့ကြောင့် ဗျာဓဇ္ဈအရ ယူရိုးဖြစ်သော ဒုက္ခဝေဒနာကိုယူ၍
“န ဗျာဗာဓေတဗ္ဗော-ဒေါသသည် မဖျက်ဆီးအပ်သကဲ့သို့ ဒေါမနဿဟူသော ဒုက္ခသည် မဖျက်
ဆီးအပ်”ဟု ဋီကာတစ်မျိုး ဖွင့်သည်။

၁။ ကုသလကမ္မေ။ ။ မဇ္ဇိမဋီကာ၌ “ကုသလံ ဓမ္မန္တိ ဧတေန ကုသလသမ္ပယုတ္တံ
လဟုတာကိစ္ဆံ ဒေသတိ။ပ။ ကုသလကမ္မေတိ အာဒိနာ စ ရူပါဒိသု သီဃသီဃ ပရိဏာ မတံ
နိဝတ္တေတိ”ဟု တွေ့ရ၏။ ထိုအတိုင်းဆိုလျှင် “ကုသလံ ဓမ္မံ ကုသလကမ္မေ၊ အနိစ္စာဒိ
မနသိကာရေ စ”ဟု ပါဠိရှိရလိမ့်မည်။ ဆိုလိုရင်းကား- “ကုသိုလ်တရားကို ကုသိုလ်အလုပ် ဝယ်
လျင်စွာ လျင်စွာ ဖြစ်စေခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်၏အဖြစ်၊ အနိစ္စာဒိ မနသိကာ၍၌လည်း ကုသိုလ်
အဗျာကတတရားစုကို လျင်စွာ လျင်စွာ အဖန်ဖန်ဖြစ်စေခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်သည်
လဟုတာ မည်၏”ဟု ဆိုလိုသည်။

၂။ အဝိဇ္ဇာနိဝရဏာနံ။ပ။ပကတိဘူတာ။ ။ သီဃပရိဝတ္တန၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ လဟု
ပရိဏာမတာဖြစ်လျှင် အကုသိုလ်အလုပ်၌လည်း လဟုတာစေတသိကံ ပါဝင်စေရာရှိသည် မဟုတ်
လောဟု ဘောဒနာဖွယ် ရှိသောကြောင့် “အဝိဇ္ဇာနိဝရဏာနံ ဟိ” စသည် မိန့်။

၆၈၀

အဋ္ဌသာလိနိ

[ကာမကုသိုလ်

ဣတိ၊ ကြောင့်။ တဗ္ဗိဓုရသဘာဝါနံ၊ ထို ဂရုတာ၏ဆန့်ကျင်ဘက် သဘော တရားတို့၏။ လဟုတာ၊ လဟုတာ ကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊ ၏။ ဟိ၊ မှန်။ သာ၊-တို့ လဟုတာ သည်။ ပဝတ္တမာနာ၊ ဖြစ်လတ်သော်။ သီဃံ၊ စွာ ။ ဘဝဂ်ဂုဋ္ဌာနဿ၊ ဘဝင်မှ ထဲခြင်း၏။ ပစ္စယော၊ အကြောင်းတည်း။ ဟောတိ၊ ၏။

၈။ ဆက်။ ယေ၊ ဓမ္မာ၊ အကြင် တရားတို့သည်။ မောဟသမ္ပယုတ္တာ ဝိယ၊ မောဟယှဉ်သော အကုသိုလ်တရားတို့ကဲ့သို့။ အဝိပနန္ဒလဟုတာ၊ မပျက်စီးသော (မချို့တဲ့သော) လဟုတာ ရှိကုန်၏။ (လဟုတာနှင့် ပြည့်စုံကုန်၏။)- တေသဉ္စ၊ ထို တရားတို့၏လည်း။ ကုသလကရဏော၊ ကုသိုလ်ကို ပြုခြင်း၌။ အပ္ပဋိဃာတော၊ မထိပါး မချုပ်ချယ်ခြင်းသည်။ မုဒုတာ၊ မုဒုတာတည်း။ အပ္ပဋိဃာတေန၊ ကြောင့်။ မုဒုတာဒိရူပသဒိသတာယ၊ မုဒုတာ အစရှိသော ရုပ်တို့နှင့် တူကုန် သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အရူပဓမ္မာနဓ္မိ၊ နာမ်တရားတို့၏လည်း။ မုဒုတာ မဒ္ဒဝတာတိအာဒိ၊ စကားကို။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။ [မုဒုတာနိဒ္ဒေသ၌ ဟောတော်မူ အပ်ပြီ။]

ဝိလိနံ၊ ကြေမ့သော။ သုဝဏ္ဏံ၊ ရွှေသည်။ (အကမ္မညံ၊ ပုတီး၊ နားတောင်း စသော တန်ဆာပြုမှု၌ မကောင်းသည်။ ဟောတိ) ဝိယ၊ ကဲ့သို့။ (တထာ။) သိနေဟံဝသေန၊ တဏှာတည်းဟူသော အစေး၏အစွမ်းဖြင့်။ ကိလိန္တံ၊ စိစွတ်သော။ အတိမုဒုကာ၊ အလွန်နူးညံ့သော။ (ပျော့လွန်းသော။) စိတ္တံ၊ သည်။ အကမ္မညံ၊ ကုသိုလ်အမှု၌ မကောင်းသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ အတာပိတံ၊ မီးဖြင့် မပူစေအပ် သော။ ဝါ၊ လှော်ပြီး ဦးပြီး မဟုတ်သော။ သုဝဏ္ဏံ၊ သည်။ (အကမ္မညံဟောတိ) ဝိယ (တထာ)။ မာနာဒိဝသေန၊ မာန အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ အတိထဒ္ဓံ၊ အလွန်မာကျောသော။ (စိတ္တံ ၈၊ သည်လည်း။ အကမ္မညံဟောတိ။) ပန၊ အနွယ် ကား။ ယံ၊ အကြင် စိတ်သည်။ အနုရူပမုဒုတာယုတ္တံ၊ သင့်လျော်ရုံ နူးညံ့ သည်၏အဖြစ်နှင့် ယှဉ်သည်။ (ဟောတိ။) ယုတ္တမဒ္ဒဝံ၊ သင့်လျော်ရုံနူးညံ့သော။ သုဝဏ္ဏံ၊ သည်။ (ကမ္မညံ၊ ပုတီး၊ နားတောင်းစသော တန်ဆာပြုမှု၌ ကောင်း

အဝိဇ္ဇာနိဝရဏနှင့် တဏှာသံယောဇနရှိကုန်သော သတ္တဝါတို့၏ အကုသိုလ်ဖြစ်ခြင်းမှာ ပင်ကို ရိုးရာဖြစ်သောကြောင့် ထို အကုသိုလ်အမှု၌ လဟုတာပါ၍ အကျိုးမရှိ၊ လဟုတာ မပါနိုင်ပါ- ဟူလို၊ အမှန်အားဖြင့်ကား- ထို အကုသိုလ်တို့၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာသည် အမြဲလေးလံနေသော ဂရုတာ သာတည်း။

နိဒ္ဒေသအဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

ဂေါတမိ

သည်။ ဟောတီ) ဝိယံ (တထာ)။ ဟိတံ၊ ထို အနုရူပမုဒိတာယုတ္တံ ဖြစ်သော စိတ်သည်။ ကမ္မညံ။ ကုသိုလ်အမှု၌ ကောင်းသည်။ ဟောတီ။ မုဒုကာယံ၊ သော။ တံသေဝံ၊ ထိုစိတ်၏ပင်။ ယော ကမ္မညာကာရော၊ အကြင်အမှု၌ ကောင်းသော စိတ်၏ အခြင်းအရာသည်။ (အတ္ထိ။) သာ၊ ထို အခြင်းအရာသည်။ ကမ္မညတိ၊ တာမည်၏။ ဣတိ၊ သို့။ မုဒုတာဝိသိဋ္ဌာ၊ မုဒုတာသည် အထူးပြုအပ်သော။ ကမ္မညတာ၊ ကမ္မညတာကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ပစ္စောသက္ကန ဘာဝေန၊ တစ်ဖန် ဆုတ်နစ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ပဝတ္တံ၊ သော။ အကုသုလမေဝ၊ အကုသိုလ်စိတ်သည်ပင်။ ပစ္စောသက္ကနံ၊ န-မည်၏။ [ထိုပစ္စော-သက္ကန ဟူသည် မာယာတည်း။ “အစွသရာ” ဟုလည်း ဆိုကြသေး၏။ -အန။]

ကေဝိသုတိအနေသနာနာမ၊ ကေဝိသုတိ-အနေသနာ တို့မည်သည်ကို။ (ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၌ စပ်။) ဝေဇ္ဇကုမ္ပံ၊ ဆေးကုမှုကို။ ကရောတိ။ ခုတကုမ္ပံ၊ တမန်သည် တို့၏ အမှုကို။ (တမန်သည်တို့၏ အလုပ်ဖြစ်သော လူတို့၏ သဝန်စာလွှာနှုတ်မှာစကားကို ယူဆောင်၍ တစ်ရွာမှတစ်ရွာ စသည်သို့ ခရီးရှည်သွား မှုကို။) ကရောတိ။ ပဟိဏကမ္ပံ၊ စေခိုင်းအပ်သည်ဖြစ်၍ တွာန်အိမ်မှတစ်အိမ်သို့ ခရီးတိုသွားမှုကို။ ကရောဟိ။ ဂဏ္ဍံ၊ အနာကို။ ဟာလေတိ၊ ဓားဖြင့် ခွဲပေး၏။ အရမက္ခနံ၊ အနာကို လိုမ်းကျကြောင်းဖြစ်သော ဆေးကို၊ ဒေတိ၊ ပေး၏။ ဥဒ္ဓံ၊ ဝိရေစနံ၊ အထက်သို့ ပျို့အန်ကြောင်း ဆေးကို။ (အန်ဆေးကို။) ဒေတိ။ အဓောဝိရေစနံ၊ အောက်သို့ ဝမ်းလျှောကြောင်း ဆေးကို။ (ဝမ်းနှုတ်ဆေးကို။) ဒေတိ။ နတ္ထုတေလံ၊ နှာနှပ်ဆီကို။ (ရှုစရာဖြစ်စေ နှာခေါင်း၌ ထည့်ဖို့ရာ ဖြစ်စေ အသုံးပြုဖို့ ဆီကို။) ပစတိ၊ ချက်ပေး၏။ စက္ခုတေလံ၊ မျက်စဉ်းဆီကို။ ပစတိ။ ဝေဠုဒါနံ၊ ပေးအပ်သော ဝါးကို။ ဒေတိ။ [“ဝေဠု၊ ဧဝံ ဒါတဗ္ဗဘာဝေန ပရိဂ္ဂဟိတော ဝေဠုဒါနံ နာမ- ပေးထိုက်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် (ပေးဖို့ရာ) သိမ်းဆည်းထားအပ်သော ဝါးကို ဝေဠုဒါနံ ဟု ခေါ်သည်။” -အန။] ပဏ္ဍာဒါနံ၊ ပေးထိုက်သော ခနီရွက် ထန်းရွက် စသည်ကို။ ဒေတိ။ ပုပ္ဖာဒါနံ၊ ပေးထိုက်သော ပန်းကို။ ဒေတိ။ ဖုလ္လာဒါနံ၊ ပေးထိုက်သော အသီးကို။ ဒေတိ။ သိနာနဒါနံ၊ ပေးထိုက်သော ရေချိုးကြောင်း ဆပ်ပြာကို။ ဒေတိ။ [ဆပ်ပြာအမှုန့်အခဲ ၂-မျိုးလုံးကို သိနာနံ ဟု ခေါ်၏။ သိနာနံ၊ သောစေ- စင်ကြယ်ခြင်းဟူသော အနက်၌ဖြစ်၏။ သိနာယတိ အနေနာတိ သိနာနံ။]

ဒန္တကဋ္ဌဒါနံ၊ ပေးထိုက်သော ဒန်ပူကို။ ဒေတိ။ မုခေါဒကဒါနံ၊ ပေးထိုက်သော

၆၈၂

အဋ္ဌသံသယနိ

[ကာမကုသိုလ်

မျက်နှာသစ်ရေကို။ ဒေတိ။ စုဏ္ဏဒါနံ၊ ပေးထိုက်သော မျက်နှာချေမှုန်ကို။ ဒေတိ။ မတ္တိကာဒါနံ၊ ပေးထိုက်သော မြေညက်မှုန်ကို။ ဒေတိ။ စာဠုကာကမ္မံ၊ အလှူရှင်တို့ကို မြှောက်ပင့်၍ မိမိကိုယ်ကို နှိမ့်ချလျက် သနားချစ်ခင်အောင် ပြောဆိုမှုကို။ ကရောတိ၊ ပြု၏။ မဂ္ဂသူပိယံ၊ မကျက်နည်းပါး အကျက်များသော ပဲနောက်ဟင်းကဲ့သို့ အမှန်နည်းပါး အမှားများသော စကားပြောမှုကို။ (ကရောတိ။) ပါရိဘဋ္ဌံ၊ သားငယ် သမီးငယ်တို့ကို ချောမြူခြင်း စသည်ဖြင့် အစေအပါး၏ အဖြစ်ကို။ (ကရောတိ။) ဇယံပေသနိယံ၊ သလုံးမြင်းခေါင်းဖြင့် တစ်အိမ်မှ တစ်အိမ်သို့ သွား၍ အစေအပါးခံခြင်းသည်။ ဒွါဝိသတိမံ၊ ၂၂-ခုမြောက်သည်။ (သမာနံပိ၊ သော်လည်း။) ဒူတကမ္မေန၊ ဒူတကမ္မနှင့်။ သဒိသံ၊ တူ၏။ တသ္မာ၊ ကြောင်။ ဧကဝိသတိ၊ ၂၁-ပါးသည်။ (ဟောတိ။)

ဆ၊ ကုန်သော။ အဂေါစရာ၊ အဂေါစရ တို့ဟူသည်။ ဝေသိယာဂေါစရော၊ ပြည့်တန်ဆာမ ဟူသော မပြတ်မလပ်သွားရာအရပ်လည်းကောင်း။ (ဆွမ်းမခံကောင်း မဟုတ်၊ ဆွမ်းခံကောင်းပါ၏။ သို့သော် မိတ်ဆွေဖွဲ့သောအားဖြင့် မပြတ် မသွားရသော ကြောင့် အဂေါစရ ဟု ဆိုသည်။) ဝိဓဝါဂေါစရော၊ လင်သေလင်ပြတ် တစ်ခုလပ် မုဆိုးမဟူသော မပြတ်မလပ်သွားရာ အရပ်လည်းကောင်း။ ထုလ္လကုမာရီ ဂေါစရော၊ အရွယ်လွန်ပြီး အပျိုကြီးဟူသော မပြတ်မလပ်သွားရာ အရပ်လည်းကောင်း။ ပဏ္ဏကာဂေါစရော၊ ပဏ္ဏာက်ဟူသော မပြတ်မလပ်သွားရာ အရပ်လည်းကောင်း။ ပါနာဂါရဂေါစရော၊ ထန်းရည်အရက်ဆိုင်ဟူသော မပြတ်မလပ်သွားရာအရပ် လည်းကောင်း။ ဘိက္ခုနီအဂေါစရော၊ ဘိက္ခုနီဟူသော မပြတ်မလပ် သွားရာ အရပ် လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ ဤသည်တို့တည်း။

သဇ္ဇေပတောတိ၊ ကား။ သရူပေန၊ သရုပ်အားဖြင့်။ အနုဒ္ဓိဋ္ဌတ္တာ၊ မပြအပ်ခဲ့ သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ဥဒ္ဓေသ-တုန်းက မပြအပ်ခဲ့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) တတ္ထံ ကတံမော ဆန္ဒောတိ အာဒိ၊ အစရှိသော စကားရပ်သည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝတ္တံ၊

၁။ စုဏ္ဏဒါနံ ။ စုဏ္ဏေနာတိ ဧတ္ထ အတ္တနော သန္တကံ သိရိသစုဏ္ဏံ ဝါ၊ ကုတ္တိမှုန်ကို သော်လည်းကောင်း။ အညံ ဝါ ကသာဝံ၊ ကုတ္တိမှုန်မှ တစ်ပါးသော ဗန်သော အရသာရှိသော အမှုန်သော်လည်းကောင်း။ ယံကိဉ္စိ ကုလသင်္ဂဟတ္ထာယ ဒေတိ။-သံယာဒိသေညံ ကုလဒူသကံ သိက္ခာပုဒ်အဋ္ဌကထာ။ ဤ အဋ္ဌကထာကိုကြည့်၍ စုဏ္ဏအရ မျက်နှာစသည်ကို အသွေးအသား သန့်ရှင်းအောင် လိမ်းကြောင်းဖြစ်သော အမှုန်ကို စုဏ္ဏခေါ်သည် ဟု မှတ်ပါ။ မဇ္ဈိပဏ္ဏာသ၊ ရဋ္ဌပါလ-သုတ်၌လည်း “မုခံ စုဏ္ဏကမက္ခိတံ”ဟု ရှိသည်။ ထိုစုဏ္ဏကတို့မှာ လူများအတွက် ဖြစ်သောကြောင့် မွေးသောအနံ့လည်း ပါ၏။ ဤ စုဏ္ဏဒါနံ၌ကား ရဟန်းများ၏ ရှိရင်း စုဏ္ဏဖြစ်သောကြောင့် မွေးသောအနံ့ရှိသော စုဏ္ဏတို့ကို မဖွင့်ပါ-ဟုလှို။



ဟောတော်မူခြင်းငှာ။ နက္ကာ၊ မတတ်ကောင်း။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ ယော ဆန္ဒော ဆန္ဒိကတာတိ အာဒိ နိဒ္ဒေသံ၊ အစရှိသော နိဒ္ဒေသကို။ သင်္ခိ ပိတွာ၊ အကျဉ်းချုံး၍။ ယေဝါပနာတိ၊ ဟူ၍။ နိဒ္ဒေသော၊ နိဒ္ဒေသကို။ ကတော၊ ပြုတော်မူအပ်ပြီ။ ဣတိ အတ္ထော၊ ဤကား အနက်။

နိဒ္ဒေသဝါရေ၊ ဌာ၊ ပုစ္ဆာဒိနံ၊ ပုစ္ဆာ အစရှိသည်တို့၏။ ပစ္စေကံ၊ အသီးအသီး။ [“ကတမော တသ္မိံ သမယေ” စသည်ဖြင့် တရားတစ်ပါးလျှင် ပုစ္ဆာတစ်ခုစီရှိသော ကြောင့်။ အနေကတ္ထော၊ များကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်။ (သတိ) ပိ၊ သော်လည်း။ ပုစ္ဆာဒိဘာဝေန၊ ပုစ္ဆာ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဧကတ္ထံ၊ တစ်ခုတည်း၏အဖြစ်သို့။ ဥပနေတွာ၊ ဉာဏ်ဖြင့် ကပ်ဆောင်၍။ စတုပရိစ္ဆေဒတော၊ ၄-ပါးသော အပိုင်းအခြား ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို။ (သင်္ဂဟကာရေန။) ဝုတ္တာ၊ မိန့်တော်မူအပ်ပြီ။ နိဒ္ဒေသဝါရ ကထာဝဏ္ဏနာ၊ နိဒ္ဒေသဝါရကထာကို ဖွင့်ကြောင်းဖွင့်ရာ ဋီကာသည်။ နိဋ္ဌိတာ။ [ဤနေရာကျမှ “နိဒ္ဒေသဝါရကထာ ဝဏ္ဏနာ”ဟု ရှိရမည်။]

ကောဋ္ဌာသဝါရအဖွင့်

စတ္တာရော ဒွေတိ၊ စတ္တာရော ဒွေ ဟူ၍။ ဧဝမာဒိကံ၊ ဤသို့ အစရှိသော။ (ဂဟဏံ-ဌာစပ်။) သင်္ခိပိတွာ၊ ချုံး၍၊ ဝါ၊ တစ်နည်း။ သဟ၊ အတူတကွ။ ဂဟဏံ၊ ယူကြောင်းစကားရပ်သည်။ သင်္ဂဟော၊ မည်၏။ [သံ-သဒ္ဓါသည် ပထမနည်း၌ သင်္ခေပအနက်ဟော- ဒုတိယနည်း၌ သဟအနက်ဟောတည်း။]

ထပေတွာ ယေဝါပနကေတိ (ဣဒံ)၊ ထပေတွာ ယေဝါပနကေ ဟူသော ဤစကားကို။ သင်္ဂဟေတဗ္ဗေ၊ အကျဉ်းချုံး၍ ယူထိုက်ကုန်သော တရားတို့ကို။ ဝါ၊ အတူတကွပေါင်း၍ ယူထိုက်ကုန်သော တရားတို့ကို။ သန္တာယ၊ ၍။ (သင်္ဂဟ ကာရေန) ဝုတ္တံ။ [၅၀-ကျော်တရားတို့ကို ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး ဟု လည်းကောင်း။ အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါး ဟုလည်းကောင်း ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဟောတော် မူခြင်းသည်။ ထို ၅၀-ကျော် တရားတို့ကို ချုံး၍ယူကြောင်း၊ တစ်နည်း- အတူတကွပေါင်း၍ ယူကြောင်း စကားဖြစ်သည်-ဟူလို။] ဟိ၊မှန်။ တစ်နည်း- ဟိ၊

၁။ အနေကတ္ထေ ဧကတ္ထံ။ ။ပုစ္ဆာသည် “ကတမော တသ္မိံ သမယေ ဓဿော” စသည်ဖြင့် တရားတိုင်းပါနေ၍ များ၏။ သမယနိဒ္ဒေသလည်း ပထမစိတ်အတွက် ဒုတိယစိတ်အတွက်သာ မက၊ ပထမစိတ်မှာပင် “တသ္မိံ သမယေ”တွေများ၏။ ဓမ္မနိဒ္ဒေသ အပ္ပနာ(နိဂုံး)တို့လည်း များသည်ပင်။ သို့သော်-ဧကတ္ထံ ဥပနေတွာ- ပုစ္ဆာဇာတ်စသည်ကို ငဲ့ သော ဇာတျာပေက္ခနည်း အားဖြင့် တစ်ခုတည်းကပ်ဆောင်၍ ပုစ္ဆာပရိစ္ဆေဒ၊ သမယနိဒ္ဒေသ၊ ဓမ္မနိဒ္ဒေသ၊ အပ္ပနာ-ဟု ၄-ပါး သော ပရိစ္ဆေဒကိုသာ အဋ္ဌကထာဆရာပြသည်။

ချဲ့။ တော၊ ထို ၅၀ ကျော် တရားတို့သည်။ ဝိသုဝိသု၊ အသီးအသီး။ ဥဒ္ဓိဋ္ဌတ္တာ၊ သရုပ်အရ ထုတ်ပြ အပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ နိဒ္ဓိဋ္ဌတ္တာ စ၊ အကျယ် ညွှန်ပြအပ် ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ [အကျဉ်းတုန်းကလည်း ဖဿော ဟောတိ ဝေဒနာ ဟောတိ- စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ အကျယ်၌လည်း ကတမော တံသ္မိ သမယေ ဖဿော-စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း။ အသီးအသီး ပြခဲ့သောကြောင့်။] ဝိပုကိဏ္ဏာ၊ အထူးသဖြင့် ပြန်ကြို၍နေကုန်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သင်္ဂဟတဗ္ဗာ၊ အကျဉ်းချုံး၍ သူထိုက်ကုန်သည်။ ဝါ၊ အတူတကွ ပေါင်း၍ယူထိုက်ကုန်သည်။ ဟောန္တိ။

ယေဝါပနကာ၊ ယေဝါပနက တရားတို့သည်။ သင်္ဂဟဂမနေနော၊ ယေဝါပနကဟု အကျဉ်းချုံး၍ သိမ်းယူခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းကြောင့်ပင်။ [ယေဝါပန ဟု သိမ်းယူခြင်းသို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော ယေဝါပနက ဟူသော စကားကြောင့်ပင်။ မစဉ် “ဆန္ဒော ဟောတိ အဓိမောက္ခော ဟောတိတိ အာဒိနာ သင်္ဂဟ ဝစနေန” ဟု ဖွင့်သည်ကို စဉ်းစားပါ။] တထာ၊ ထိုဖဿ ဝေဒနာ-စသည်တို့ကဲ့သို့။ န(ဟောန္တိ)၊ ကုန်။ (ကသ္မာ။) အဝိပုကိဏ္ဏတ္တာ၊ အထူးသဖြင့် မပြန်ကြိုကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် တည်း။ [ယေဝါပနက ဟု ဟောတော်မူခြင်းသည်ပင် သိမ်းကျုံး၍ ယူပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဖဿဝေဒနာ-စသည်တို့ကဲ့သို့ ဖရိဖရဲ တကွတပြားစီမနေရကား ထပ်၍ ချုံးဖွယ် မလိုပါ-ဟူလို။]

ပန၊ ထိုသို့ပင် ထပေတွာ ယေဝါပနကေ ဟု အဋ္ဌကထာဆရာ ဆိုအပ်ပါ သော်လည်း။ (တော၊ ထိုယေဝါပနကတရားတို့သည်။) ယသ္မာ၊ကြောင့်။ သင်္ခါ ရက္ခန္ဓပရိယာပနာ၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၌ အကျုံးဝင်ကုန်သည်။ ဟောန္တိ။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ တံနိဒ္ဒေသေ၊ ထိုသင်္ခါရက္ခန္ဓနိဒ္ဒေသ ပါဠိတော်၌။ အနန္တဘာဝနိဝါရဏတ္ထံ၊ ယေဝါပနက တရားတို့၏ ခန္ဓာ မဟုတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို တားမြစ်ခြင်း အကျိုးငှာ။ ယေဝါပနာတွေဝ၊ ယေဝါပနတို့ ဟူ၍သာ။ (ဘဂဝတာ။) ဝုတ္တာ၊ ကုန်ပြီ။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ ယေဝါပနကာ၊ ယေဝါပနက တရားတို့ကို၊ န ထပေတဗ္ဗာ၊ မချန်ထားထိုက်ကုန်။ ဣတိ၊ ဤကား ဋီကာဆရာ၏ အလိုတည်း။

၁။ န ထပေတဗ္ဗာ။ ။ ထပေတွာ ယေဝါပနကေ ဟူသော အဋ္ဌကထာစကားကို ဋီကာဆရာ မနှစ်သက်။ ယေဝါပနက တရားတို့ကို မချန်ထားထိုက်ဟု ဋီကာဆရာ ဆိုလိုသည်။ ဆိုလိုရင်းကား-အဋ္ဌကထာ၌ “ယေဝါပနက တရားတို့ကို ချန်ထား၍”ဟု ဆိုခြင်းသည် ဥဒ္ဓေသဝါရ၌လည်း “ယေဝါပန တသ္မိ သမယေ၊ နိဒ္ဒေသဝါရ၌လည်း ယေဝါ ပန တသ္မိ သမယေ”ဟု တောတော်မူရကား ဖဿ ဝေဒနာ-စသည်တို့ကဲ့သို့ တကွတပြားစီ ဖရိဖရဲဖြစ်၍ မနေ။ ယေဝါပန တရားအဖြစ်ဖြင့် တပေါင်းတစည်းတည်းသာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သင်္ဂဟဝါရဝယ်

ပစ္စယ သင်္ခါတေနာတိ၊ ကား။ အာဟာရ ပစ္စယ သင်္ခါတေန၊ အာဟာရ ပစ္စည်းဟု ဆိုအပ်သော။ (အာဟာရဋ္ဌေန-၌ စပ်။) ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အထ ဝါ၊ ကား။ ဟေတု၊ ဟေတု လည်းကောင်း။ ပစ္စယော၊ ပစ္စယ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဧတေသု ဒွိသု၊ ဤ ၂-မျိုးတို့တွင်။ နေကော၊ ဖြစ်စေတတ်သော အကြောင်းသည်။ ဟေတု၊ ဟေတု မည်၏။ ဥပတ္တမ္ဘကော၊ ထောက်ပံ့တတ်သော အကြောင်းသည်။ ပစ္စယော၊ ပစ္စယ မည်၏။ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ ဝိသေသဝန္တေသု၊ အထူးရှိကုန်သော အကြောင်းတို့တွင်၊ ပစ္စယသင်္ခါတေန၊ ထောက်ပံ့ တတ်သော ပစ္စယဟု ဆိုအပ်သော။ (အာဟာရဋ္ဌေန တယော အာဟာရော ဟောန္တိ-၌ စပ်။)

ဟိ၊ ထင်ရှားအောင် ပြဦးအံ့။ [ဥပတ္တမ္ဘကဖြစ်ပုံကို ထင်ရှားအောင် ပြဦး အံ့။] ကဗဠိကာရာဟာရော၊ ကဗဠိကာရာဟာရသည်။ (ရုပ်အာဟာရသည်။) ဩဇာဌမက ရူပါဟရဏေန၊ ဩဇာဌမက ရုပ်ကို ဆောင်ခြင်းအားဖြင့်။ ရူပကာယံ၊ ရူပကာယကို။ ဥပတ္တမ္ဘေတိ ယထာ၊ ထောက်ပံ့တတ်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဣမေပိ၊ ဤ ဖံသ၊ စေတနာ၊ ဝိညာဉ် ဟူသော နာမ်အာဟာရတို့သည်လည်း။ ဝေဒနာဒိ အာဟာရဏေန၊ ဝေဒနာအစရှိသော အကျိုးကို ဆောင်ခြင်း အားဖြင့်။ [အာဒိဖြင့် ပဋိသန္ဓေဝိညာဉ်၊ နာမ်ရုပ်တို့ကိုယူ။] နာမ ကာယံ၊ နာမကာယကို။ (ဥပတ္တမ္ဘန္တိ။) ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ [“ကသ္မာ ဝိသေသဝန္တေသု ပစ္စယသင်္ခါတေန ဣတိ အတ္ထော၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ နည်း။ ဟိ (ယသ္မာ) ကဗဠိကာရာ ဟာရော။ ပ။ နာမကာယံ ဥပတ္တမ္ဘန္တိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဧဝံ ဝိသေသဝန္တေသု ပစ္စယသင်္ခါတေန ဣတိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော” ဟုလည်း တစ်နည်းပေးနိုင်၏။]

တထာ စ ဟောန္တိတိ၊ ဟူသော စကားကို၊ သာဓာရဏော၊ အတူတကွ ဆောင်တတ်ကုန်သော။ ဝါ၊ ဆက်ဆံကုန်သော။ သဟဇာတာဒိ ပစ္စယော၊ သဟဇာတ အစရှိသော ပစ္စည်းတို့ကို။ (အညမည၊ နိဿယ၊ သမ္ပယုတ္တ၊ အတ္ထိ၊ အဝိဂတ ပစ္စည်းတို့ကို အာဒိဖြင့် ယူပါ။) သန္ဓာယာဟ၊ အညထာဓာတိ၊ ကား။ အညေန၊ သဟဇာတ အစရှိသော အခြင်းအရာတို့မှ အခြားသော။ ဧကေန၊ တစ်ပါးသော။ အာကာရေန စ၊ ဥပတ္တမ္ဘန အခြင်းအရာအားဖြင့်လည်း။ ပစ္စယာ၊ ကျေးဇူးပြု တတ်ကုန်သည်။ ဟောန္တိယေဝ၊ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (အပိအလွန် ကျေးဇူးပြုတတ်

ယေဝါပနက တရားတို့ကို ပေါင်း၍ယူဖွယ် မလိုသောကြောင့် “ထပေတွာ ယေဝါပနကေ”ဟု ဖိန့်သည်။ ဋီကာဆရာက ဤ သင်္ဂဟဝါရဝယ် သင်္ခါရက္ခန္ဓာကိုပြုရာ၌ ယေဝါပန တသို့ သမယေ စသည်ဖြင့် ထည့်၍ပြသောကြောင့် “ထပေတွာ ယေဝါပနကေ”ဟု မဆိုသင့်ကြောင်းကို ဖိန့်သည်။

ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) အာဟာရတိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္ဆန္တိ၊ ဣတိ အတ္ထော။ တသ္မာ၊ကြောင့်။(ဖဿ စေတနာဝိညာဉ်တို့က တစ်ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်လည်း ကျေးဇူးပြုတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) အာဟာရဏကိစ္စရဟိတာနံ၊ ဝေဒနာ- အစရှိသော အကျိုးတရားတို့ကို ဆောင်ခြင်းကိစ္စမှ ကင်းကုန်သော။ ဟေတု အဓိပတိ အာဒိနံ၊ ဟိတ်ခြောက်ပါး၊ အဓိပတိ လေးပါး အစရှိသော တရားတို့၏။ အာဟာရဘာဝပ္ပသင်္ဂေ၊ အာဟာရအဖြစ်၌ ကပ်ငြိလျဉ်းပါးဖွယ်သည်။နတ္ထိ။

တိသော စ။ပ။ အာဟာရတိတံ အာဒိ၊ စကားကို။ယထာသမ္ဘဝဝသေန၊ ဖြစ်သင့်သည်အား လျော်သည်၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဝုတ္တံ။ ဣမသ္မိယေဝ စိတ္တော ဤပဿမံ မဟာကုသိုလ်စိတ် တစ်ခုတည်း၌သာ။ ဖဿာဒိဝသေန၊ ဖဿအစ ရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ န (ဝုတ္တံ)၊ ဟောတော်မူအပ်သည် မဟုတ်။ တယော စ ဘဝေတိ၊ ကား။ ကာမာဒိဘဝဘူတံ၊ ကာမအစရှိသော ဘဝဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ [ဘဝကြီးကိုးပါးကို ဆိုသည်။] ဝိညာဏံ၊ ပဋိသန္ဓေဝိညာဉ်ကို။ ဝိသေ သေန၊ အထူးအားဖြင့်။ (အာဟာရတိ၊ ဆောင်နိုင်၏။) [“သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ” အရ စေတနာက ပဋိသန္ဓေဝိညာဉ်ကို အထူးအားဖြင့် ဆောင်နိုင်သည်-ဟူလို။] အဝိသေသေန၊ စ၊ သာမညအားဖြင့်ကား။ ပဉ္စ၊ ကုန်သော။ ဥပါဒါနက္ခန္ဓေ၊ ဥပါဒါန်၏ အာရုံဖြစ်သော ခန္ဓာတို့ကို။ (အာဟာရတိ။) [သာမညအားဖြင့်ကား ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရပ်နှင့်တကွ ပဋိသန္ဓေပဝတ္တိ ၂-ပါးစုံ၌ဖြစ်သော ဝိပါကံဝိညာဉ်တို့ကို ဆောင်နိုင်သည်-ဟူလို။]

အာရမ္မဏံ၊ ကို။ ဥပဂန္တာ၊ ကပ်၍။ နိဇ္ဈာယနံ၊ ရှုခြင်းသည်။ စိန္တနံ၊ သိခြင်းသည်။ ဥပနိဇ္ဈာယနံ၊ န-မည်၏။ [“ရှု-ဟူသည် သိခြင်းပင်တည်း” ဟု သိစေလို၍ နိဇ္ဈာယနံကို စိန္တနံဟု ထပ်ဖွင့်သည်။] ဟေတွဋ္ဌေနာတိ(ပဒဿ)၊ ၏။ ဥပါယတ္တေန၊ အကြောင်းဟူသော အနက်အားဖြင့်။ (ဣတိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဇ္ဇော)။ မူလတေန၊ မူလဟူသောအနက်အားဖြင့်။ (ဣတိ အတ္ထော) န (ဒဋ္ဌဇ္ဇော)။ [ဟေတွဋ္ဌေန၌ ဟေတု-အရ အကြောင်းဟူသော သာမညဟိတ်အနက် ကို ယူပါ။ “ဟိတ်ခြောက်ပါးဟူသော မူလဟိတ်အနက်ကို မယူပါနှင့်”-ဟူလို။]

ပုဗ္ဗဘာဏ၊ လောကုတ္တရာမဂ်၏ ရှေ့အဖို့၌။ ဂတော ပဋိပန္နော၊ ကျင့်အပ်သော။ နာနာက္ခဏိကော၊ အထူးထူးသော ခဏ၌ဖြစ်သော။ အဋ္ဌဂီကော၊ ရှစ်ပါးသော

၁။ ပုဗ္ဗဘာဏ။ပ။ဝုတ္တော။ ။လောကုတ္တရာမဂ်မရောက်မီ ရှေ့အဖို့ ဝိပဿနာခဏ၌ စိတ္တက္ခဏပေါင်း များစွာဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထို များစွာ ဖြစ်ရာဝယ် ဝိရတိ ၃-မျိုး တို့ တစ်မျိုးစီယှဉ်နိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထို ၃-မျိုးကိုပင် ပရိယာယ်အားဖြင့် ပေါင်း၍

အင်္ဂါရှိသော။ မဂ္ဂေါ၊ မဂ်ကို။ (ဝုတ္တော-၌ စပ်။) လောကုတ္တရက္ခဏေဝ၊ လောကုတ္တရာ ခဏ၌သာ။ သဟ၊ တကွ။ (မဂ္ဂင်္ဂရူပပါးလုံး အပြည့်အစုံ။) ပဝတ္တော၊ ဖြစ်သည်။ (ဟုတွာ။) ယထာဂတမဂ္ဂေါတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

ဝိပဿနာက္ခဏတော၊ ဝိပဿနာခဏမှ။ ပုဗ္ဗေဝ၊ ရှေး၌ပင်။ ကာယကံဗ္ဗာ ဒိနံ၊ ကာယကံ အစရှိသည်တို့၏။ သုပရိသုဒ္ဓတာယ၊ အလွန် စင်ကြယ်ကုန် သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အဋ္ဌင်္ဂိကမဂ္ဂပနိဿယော၊ အဋ္ဌင်္ဂိက အရိယာမဂ်၏ အားကြီးသော မှီရာအကြောင်း ဖြစ်သော။ အရိယော၊ မြတ်သော။ အဋ္ဌင်္ဂိကော၊ သော။ မဂ္ဂေါ၊ သည်။ ဘဝနာပါရိပူရိ၊ ဘာဝနာ၏ ပြည့်စုံလုံလောက်ခြင်းသို့၊ ဂစ္ဆတိ၊ ရောက်၏။ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ ဝုတ္တေန၊ ဟောတော်မူအပ်သော။ ပရိယာ ယေန၊ ပရိယာယ်အားဖြင့်။ ပုဗ္ဗဘာဂမဂ္ဂဿ၊ လောကုတ္တရာမဂ်၏ ရှေ့အဖို့၌ ဖြစ်သော ဝိပဿနာမဂ်၏။ အဋ္ဌင်္ဂိကထာ၊ ရှစ်ပါးသော အင်္ဂါရှိသည်၏အဖြစ်ကို။ ယထာဂတဝစနေန၊ ယထာဂတ-သဒ္ဓါဖြင့်။ ဒိပိတာ၊ ပြတော်မူအပ်ပြီ။ ဧကက္ခဏေ၊ တစ်ပြိုင်နက်သော ခဏ၌။ အဋ္ဌန္တံ၊ ကုန်သော။ အင်္ဂါနံ၊ အင်္ဂါတို့၏။ သမ္ဘဝါ၊ ထင်ရှားကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ပုဗ္ဗဘာဂမဂ္ဂဿ အဋ္ဌင်္ဂိကတာ။) န (ဒိပိတာ)ပြတော်မူအပ်သည် မဟုတ်။ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ အဿပိ၊ ဤ ဒုတိယ ဒေသနာ၏လည်း။ ပရိယာယဒေသနကာ၊ ပရိယာယ် ဒေသနာတော်၏ အဖြစ်ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ သိထိုက်၏။

“နာနာက္ခဏိကော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ”ဟု ဆိုသည်။ ထိုသို့ ဝိပဿနာခဏ၌ ဝိရတိ ၃-မျိုးတို့ အသီးသီး ဖြစ်ကြသော်လည်း လောကုတ္တရာမဂ် ခဏ၌ကား အမြဲအားဖြင့် တစ်ပေါင်းတည်း ဖြစ်သောကြောင့် “လောကုတ္တရက္ခဏေဝ သဟ ပဝတ္တော” ဟု ဆိုသည်။ ဤ၌ “နာနာက္ခဏိကော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ”အရ အကြောင်းဖြစ်သော လောကီမဂ်သာ ရ၍၊ ယထာဂတမဂ္ဂေါအရ အကျိုးဖြစ်သော လောကုတ္တရာမဂ်ကို ရသောကြောင့် အရပြားသော်လည်း အကြောင်းအကျိုး မပြားသကဲ့သို့ “အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ လောကုတ္တရက္ခဏေ သဟ ပဝတ္တော ယထာဂတမဂ္ဂေါတိ ဝုတ္တော”ဟု အဘောဒဘောဒုပစာအားဖြင့် ဆိုထားသည်။ [ယထာဂတမဂ္ဂေါတိ ဝုတ္တော ကာရဏလောနံ အဘောဒုပစာရေနာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-အနု။]

၁။ ပုဗ္ဗဘာဂပဒိပိတာ။ ။ဤ၌ “အရိယ အဋ္ဌင်္ဂိကမဂ်ဟူသည် လောကုတ္တရာမဂ်မဟုတ်၊ လောကုတ္တရ အဋ္ဌင်္ဂိမဂ်၏ ဥပနိဿယဖြစ်သော လောကီမဂ်သာတည်း။ လောကီမဂ်နှင့် လောကုတ္တရာမဂ်ကို မပြားဘဲ တစ်သားတည်း ဆိုသောကြောင့် အဘောဒဘောဒုပစာဟု မှတ်ပါ။ “အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ-ဘာဝနာ ပါရိပူရိ-ဂစ္ဆတိ” ကား “ပုဗ္ဗေဝ ခေါ ပနဿ” အစ ရှိသော ပါဠိတော်၏ အဆက်ဖြစ်သော စကားတည်း။ ဤ “အရိယောပဂစ္ဆတိ”ဟူသော စကားကို ထောက်၍ “ပုဗ္ဗေဝ ခေါပနဿ”ဟူသော ဤဒုတိယဒေသနာတော်ကိုလည်း ပရိယာယဒေသနဟုပင် မှတ်ပါ။

ဝိဇာနနမေဝ၊ သညာ ပညာတို့ သိပုံမှ တစ်မျိုးတစ်စုံ သိခြင်းသည်ပင်။ စိတ္တ ဝိစိတ္တတာ၊ စိတ်၏ဆန်းကြယ်သည်၏အဖြစ်မည်၏။ ဣတိ၊ကြောင့်။ စိတ္တ။ ပ။ ဝိညာဏက္ခန္ဓောတိ၊ ဟူ၍ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟာ။ စတ္တာရော ဓန္ဓာ ဟောန္တိတိ အာဒိသု၊ ပါဠိရပ်တို့၌။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒိနိ တို့ကို။ သင်္ဂဟော၊ သိမ်းယူ ခြင်းကို။ ကတေပိ၊ ပြုအပ်ပြီးပါသော်လည်း။ ပုန၊ ဧကော။ ပ။ အာဒိဝစနံ၊ စကားသည်။ အနေကော၊ ကုန်သော။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒယော၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ အစ ရှိသော တရား တို့ကို။ ဇာတိနိဒ္ဒေသေန၊ ဇာတိနိဒ္ဒေသ အားဖြင့်။ (ဇာတ်တူတရား တို့ကိုပေါင်း၍ ညွှန်ပြခြင်းအားဖြင့်။) ဣမ၊ ဤ သင်္ဂဟဝါရ၌။ န ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်သည် မဟုတ်။ ဣတိ၊ ဤအနက်ကို။ ဒဿနတ္ထံ၊ ပြရခြင်း အကျိုးရှိ၏။ [အခြားနေရာ၌ ဝေဒနက္ခန္ဓာဟု ဆိုလျှင် ပစ္စုပ္ပန်စသောအားဖြင့် ပြားသော ဝေဒနာတို့ကို သိမ်းယူရ၏။ ဤသင်္ဂဟဝါရ၌ကား “စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ”အရ “ဖြစ်ဆဲဖြစ်သော စိတ်တစ်ပါးနှင့်ယှဉ်သော ပစ္စုပ္ပန်ဝေဒနာ တစ်ပါး တည်းသာတည်း”ဟု ပြရခြင်း အကျိုးရှိ၏။-ဟူလို။]

စ၊ ဆက်။ “ဣန္ဒြိယေသု၊ဣန္ဒြေတို့၌။ ဧကဿ၊ တစ်ပါးသော မနိန္ဒြေ၏။ ဇာတိ နိဒ္ဒေသဘာဝေ၊ ဇာတိနိဒ္ဒေသ၏ အဖြစ်ကို။ ပဋိက္ခိတ္တော၊ ပယ်မြစ်အပ်ပြီးသော်။ အညေသံ၊ အခြားကုန်သော။ ဣန္ဒြိယာနံ၊ တို့၏လည်းကောင်း။ အာဟာရာဒိနဉ္စ၊ အာဟာရ အစရှိသည်တို့၏လည်းကောင်း။ တပုဋိက္ခေပေါ၊ ထိုဇာတိနိဒ္ဒေသ၏ အဖြစ်ကိုပယ်မြစ်ခြင်းသည်။ ဝါ၊ ကို။ ကတော၊ ပြုအပ်ပြီးသည်။ ဟောတိ။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ ပုဗ္ဗင်္ဂမဿ၊ ရှေ့သွားဖြစ်သော။ ဝါ၊ ပဓာနဖြစ်သော။ မနိန္ဒြိယဿေဝ၊ မနိန္ဒြေ၏ အတွက်သာ။ (ပဋိက္ခေပေါ၊ ကို။) ကတော၊ ပြီ။ ဣတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ကောဠာသဝါရဝတ္ထုနာ၊ သည်။ နိဋ္ဌိတာ။

၁။ ဣန္ဒြိယေသု၊ပဒ္ဓဗ္ဗော။ ။ ပါဠိတော်၌ “ဧကံ မနိန္ဒြိယံ ဟောတိ”ဟူသာ ဟောတော်မူသည်။ ထိုသို့ ဟောတော်မူသဖြင့် “မနိန္ဒြေ တစ်ပါးတည်းသာ ရှိ၏၊ ဇာတိ နိဒ္ဒေသ အားဖြင့် မနိန္ဒြေအမျိုးမျိုး ပေါင်းထားသည်မဟုတ်”ဟု ပယ်မြစ်ပြီး ဖြစ်ရကား အခြားသော သဒ္ဓိန္ဒြေ စသည်တို့ကို “ဧကံ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ”စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူ၍ အာဟာရ စသည်၌လည်း ဤ “မနိန္ဒြိယံ ဟောတိ”ဟု နည်းပြပြီးဖြစ်၍ “ဧကော ဖဿာဟာရော ဟောတိ”စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူ။ “ဟောတော်မူဖွယ်လည်း မလိုတော့”ဟူလို။

အဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၆၈၉

သုညတဝါရအဖွင့်

ဧတ္တာတိ၊ ကား။ ယထာ ဝုတ္တော၊ အကြင်အကြင် ဟောတော်မူ အပ်ပြီးသော။
ဧတသ္မိံ သမယေ၊ ဤတရား အပေါင်း၌။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဧတေသု ဓမ္မေသု၊ ဤ
တရားတို့၌။ ဘာဝေါတိ၊ ကား။ သုတ္တော၊ သုတ္တဝါကို။ ဝါ၊ တစ်နည်း။
ယောကောစိ၊ အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ခုသော။ အတ္တော၊ အထည်ကိုယ်ခြပ် အနက်ကို။
(န ဥပလဗ္ဘတိ-၌ စပ်။)

ဒုတိယစိတ္တ စသည့်အဖွင့်

သပ္ပယောဂေနာတိ၊ ကား။ လီနဿ၊ တွန့်ဆုတ်သော။ စိတ္တဿ၊ စိတ်ကို။
ဥဿာဟန ပယောဂသဟိတေန၊ အားတတ်စေကြောင်း ကာယပယောဂ ဝစီ
ပယောဂနှင့် တကွဖြစ်သော။ (ပစ္စယဂဏေန-၌စပ်။) သဥပါယေနာတိ၊ ကား။
ကုသလဿ၊ ကို။ ကရုဏာကရဏေသု၊ ပြုခြင်း မပြုခြင်းတို့၌။ အာဒိန ဝါနိသံသ
ပိစ္ဆိမေက္ခိဏံ၊ အပြစ်ကို ဆင်ခြင်ခြင်း၊ အကျိုးကို ဆင်ခြင်ခြင်းလည်းကောင်း။ [ဤ
စကားဖြင့် မိမိ၏ မနောပယောဂကို ပြသည်။] ပရေဟိ၊ သူတစ်ပါးတို့သည်။
(ဆရာ မိဘ စသော အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။) ဥဿာဟန၊ အားတတ်စေခြင်း
ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂလည်းကောင်း။ (သူတစ်ပါးတို့က စိတ်ဖြင့် တိုက်တွန်း၍
မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် မနောပယောဂ မရနိုင်။) ဣတိ ဧဝမာဒိ ဥပါယသဟိတေန၊
ဤသို့အစရှိသော အကြောင်းဥပါယ် နှင့်တကွဖြစ်သော။ (ပစ္စယဂဏေန-၌ စပ်။)

နာတိသမာဟိတာယ၊ အလွန် မတည်ကြည်သေးသော။ (အပ္ပနာ အနီး
အပါးသို့ မရောက်သေးသော။) ဘာဝနာယ၊ ဘာဝနာဖြစ်ရာ အခါ၌။ မဟာ
အဋ္ဌကထာယံ၊ ၌။ အနုညာတာ၊ ခွင့်ပြုအပ်ပြီ။ ဣတိ၊ ဤသို့ ခွင့်ပြုခြင်းဖြင့်။

၁။ မဟာအဋ္ဌကထာယံ။ ပ။ ဘာဝနာယ။ ။ ကရုဏာ မုဒိတာ ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌန်းကို စီးဖြန်းရာ၌
အလွန်တည်ကြည်၍ အပ္ပနာသို့ နီးကပ်နေလျှင် သောမနဿဝေဒနာနှင့်သာ ယှဉ်ရပေလိမ့်မည်။
အလွန် မတည်ကြည်သေးမီ ပရိက္ခံ ပြုချိန်၌ကား ဘာဝနာက တစ်စုံတစ်ခါ သောမနဿသဟဂုတ်၊
တစ်ခါတစ်ရံ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဤသို့ အမျိုးမျိုးဖြစ်နိုင်သောကြောင့် မဟာ အဋ္ဌကထာ၌
ကရုဏာ မုဒိတာ ပရိက္ခံပြုရာ အခါဝယ် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် စိတ်တို့၏ ဖြစ်နိုင်ပုံကို ခွင့်ပြုထား
သည်။

၂။ ဣတိ။ ပ။ ဒသေတိ။ ။ ဤသို့ ခွင့်ပြုထားသောကြောင့် ယေဝါပနက အရာဝယ်
သောမနဿသဟဂုတ်နှင့် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် စိတ်တို့၏ ယေဝါပနက တရား၉-ပါးချင်းအားဖြင့်
မထူးကြောင်းကိုလည်း ပြသည်။ [ယေဝါပနက တရား ၉-ပါး၌ ကရုဏာ မုဒိတာ ပါဝင်ကြောင်းကို
ရှေ့၌ ဆိုအပ်ပြီးသော အဋ္ဌကထာကိုကြည့်၍ သိပါ။]

၆၉၀

အဋ္ဌသာလိနီ

[ပုညကိရိယဝတ္ထာဒိ

ယေဝါပနကောဟိပိ၊ ယေဝါပနက တရားတို့အားဖြင့်လည်း။ နိဗ္ဗိသေသတံ၊ အထူးမရှိ ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို။ ဒဿေတိ၊ ၏။

ပုညကိရိယဝတ္ထာဒိ အဖွင့်

အပစိတိ ၁၀၊ အရိအသေ ပြုခြင်းသည်ပင်၊ အပစိတိသဟဂတံ၊ အပစိတိ သဟဂတ မည်သော။ ပုညကိရိယဝတ္ထု၊ ပုညကိရိယ ဝတ္ထုတည်း။ နန္ဒိရာဂ သဂတာတိ ယထာ၊ နန္ဒိရာဂသဟဂတာ ဟူသကဲ့သို့တည်း။ [နန္ဒိရာဂသဟဂတာ၌ သဟဂတ-သဒ္ဓါသည် အနက်မရှိသကဲ့သို့ ဤ အပစိတိသဟဂတံ၌လည်း သဟဂတ- သဒ္ဓါ အနက်မရှိ-ဟူလို။] ဝါ၊ တစ်နည်း။ စေတနာသမ္ပယုတ္တကမ္မော၊ အရိအသေ ပြုကြောင်း စေတနာနှင့်ယှဉ်သော တရားတို့သည်။ အပစိတိ၊ အပစိတိ မည်၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ကာယဝစိကိရိယာ၊ အရိအသေ ပြုခြင်းဟူသော ကိုယ်အမူအရာ နှုတ်အမူအရာသည်။ (အပစိတိ၊ မည်၏။) တံသဟိတာ၊ ထို သမ္ပယုတ်တရားနှင့် တကွဖြစ်သော။ ဝါ၊ ထို ကိုယ်အမူအရာ နှုတ်အမူအရာနှင့် တကွဖြစ်သော။ စေတနာ၊ စေတနာသည်။ အပစိတိ သဟဂတံ၊ မည်၏။

ဟိတဖရဏေနာတိ၊ ကား။ ဒေသကော၊ တရားဟောပုဂ္ဂိုလ်၌။ မေတ္တာဖရဏေန၊ မေတ္တာကို ဖြန့်ကြောင်းဖြစ်သော။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဧဝံ၊ ဤသို့တရားနာရသည်ရှိသော်။ မေ၊ ၏။ ဟိတံ၊ သည်။ ဘဝိဿတိ၊ လတ္တံ့။ ဣတိ၊ သို့။ ပဝတ္ထေန၊ ဖြစ်သော။ ဟိတစိတ္တေန၊ စီးပွား၌ဖြစ်သော စိတ်ဟူသော။ (စီးပွားကို လိုလားသောစိတ်ဟူသော။) (မုဒုစိတ္တေန-၌ စပ်။)

ကမ္မဿကတာဉာဏံ၊ ကမ္မဿကတာဉာဏ်သည်။ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မံ၊ မည်၏။ နိယမ လက္ခဏန္တိ၊ ကား။ မဟပူလကာ နိယမဿ၊ များသော အကျိုးရှိသည်၏ အဖြစ်၌ အမြဲသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ခြင်းကို။ လက္ခဏံ၊ မှတ်သားကြောင်းတည်း။

စာရိတ္တဝသေန၊ စာရိတ္တသီလ၏ အစွမ်းဖြင့်။ သီလမယေ၊ သီလမယံပုည ကိရိယဝတ္ထု၌။ သင်္ဂဟံ၊ ဂစ္ဆန္တိ။

အနဝဇ္ဇဝတ္ထု၊ အပြစ်မရှိသော ဝတ္ထုကို။ ပရိစ္စုဒ္ဓန္တော ဝိယ၊ စွန့်လွှတ်သူကဲ့သို့။ (စွန့်ကြသူက ဝမ်းမြောက်သကဲ့သို့။) အပ္ပနမောဒမာနောပိ၊ လွန်စွာ ဝမ်းမြောက်သူသည် လည်း။ ပုရဿ၊ သူတစ်ပါး၏။ သမ္ပတ္တိယာ၊ ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်။ မောဒတိ၊ ဝမ်းမြောက်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ အပ္ပနမောဒနာ၊ နာကို။ ဒါနမယေ၊ ၌။ သင်္ဂဟိတာ၊ ပြီ။

အဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၆၉၁

ဘာဝေန္တောပီတိ၊ စကားကို။ အသမတ္တဘာဝနံ၊ မပြီးဆုံးသေးသော ဘာဝနာ
ဂပိ။ သန္တာယာဟ။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း-ကသွာ။ ဘာဝေန္တော ပီတိ၊ ကို။
အသမတ္တဘာဝနံ သန္တာယာဟ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ။) ဟိ (ယသွာ)။ သမတ္တာ၊
ပြီးဆုံးသော ဘာဝနာသည်။ အပ္ပနာ၊ အပ္ပနာ ဘာဝနာသည်။ ဟောတိ။ ဣတိ၊
ကြောင့်။ (ဘာဝေန္တောပီတိ အသမတ္တဘာဝနံ သန္တာယာဟ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ။)

အဋ္ဌေဝ ကောဋ္ဌာသေ ကတွာတိ၊ ကား၊ “ဧကဿ သတ္တဿ၊ တစ်ယောက်
သော သတ္တဝါ၏။ ဧကသ္မိံ ခဏေ၊ တစ်ခုသော ခဏ၌။ ဥပ္ပန္နံ၊ ဖြစ်သော။ ဧကံ၊
သော။ ပဌမ စိတ္တံ၊ ပဌမ မဟာကုသိုလ်စိတ်ကို။ ဒသေတွာ၊ ပြတော်မူပြီး၍။
(ပါဠိတော်၌ ပြတော်မူပြီး၍။) အညာနိ၊ အခြားကုန်သော။ တာဒိသာနိ၊ ထို
ပထမစိတ်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သော စိတ်တို့ကို။ အဒေသေန္တေန၊ ပြတော်မူသော
မြတ်စွာဘုရားသည်။ သဗ္ဗာနိ၊ ကုန်သော။ တာနိ၊ ထို ပဌမ မဟာကုသိုလ်စိတ်
တို့သည်။ ဝါ၊ တို့ကို။ သရိက္ခဋ္ဌေန၊ တူသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်အားဖြင့်။
ဧကီကတာနိ၊ တစ်ခုတည်းကဲ့သို့ ပြုအပ်ကုန်သည်။ ဟောန္တိ။ တထာ၊ တူ။
သေသာနိပိ၊ ကြွင်းသော ဒုတိယစိတ် အစရှိသည်တို့သည်လည်း။ (ဧကီကတာနိ
ဟောန္တိ။) ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ ဝါ၊ ဤနည်းအားဖြင့်။ အဋ္ဌ၊ ရှစ်ဖို့၊ ရှစ်စု တို့ကို။ ကတွာ၊
၍။ (ဒသေသိ-၌ စပ်။)... ကာမာဝစရကုသလ ဝဏ္ဏာနာ၊ သည်။ နိဋ္ဌိတာ။

၁။ ဧကဿပ။ဒသေတွာ။ ။ပါဠိတော်၌ “တသ္မိံ သမယေပ။ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ” စသည်
ဖြင့် တစ်ခုသော ခဏ၌ တစ်ယောက်သော သတ္တဝါ၏သန္တာန်ဝယ် ပဌမ မဟာကုသိုလ်စိတ်
ဖြစ်ပုံကို ပြတော်မူ၍ အခြားသော ခဏ၌လည်းကောင်း၊ အခြားသော သတ္တဝါတို့၏
သန္တာန်၌လည်းကောင်း ပဌမမဟာကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်ပုံကို ပြတော်မူ။ ထိုသို့ ပြတော်မူခြင်းမှာ
အခြားကာလ၌ ဤပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်မှာ ဖြစ်ဖြစ်၊ အခြားပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်မှာ ဖြစ်ဖြစ် ဆားမနဿသဟရုတ်
ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကချင်း တူသောကြောင့် စိတ်တစ်ခုတည်း ပြတော်မူသည်။ ထို့အတူ
ပါဠိတော်၌ ဒုတိယပ။အဋ္ဌမစိတ်တို့ကိုလည်း တစ်ခုစီသာ ပြတော်မူသည်။ ဤနည်းအားဖြင့်
အဋ္ဌေဝ ကောဋ္ဌာသေ=မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈-ပါးသာ ဖြစ်ရသည်။

ရူပါဝစရကုသိုလ်အဖွင့်

(ဓမ္မက္ခန္ဓာနယ)

ပဌမဇ္ဈာနကထာ

ဥတ္တရပဒလောပံ၊ ဘဝဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေခြင်းကို။ ကတွာ။ ရူပဘဝေါ၊ ရူပဘဝကို။ ရူပန္တိ၊ ရူပဟူ၍။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ဧဈာနဿ၊ ဈာန်၏။ အမဂ္ဂဘာဝေ၊ မဂ်မဟုတ်သည်၏အဖြစ်သည်။ သတိပီ၊ ဖြစ်ပါလျက်လည်း။ မဂ္ဂဝစနံ၊ မဂ္ဂ-သဒ္ဓါသည်။ အညမဂ္ဂဘာဝနီဝါရဏတ္ထံ၊ အခြားတရား၏ မဂ္ဂအဖြစ်ကို တားမြစ်ရခြင်းအကျိုးရှိ၏။ ဣတိ ဣမသ္မိံ အတ္ထေ၊ ဤအနက်သည်။ (သတိ၊ သော။) မဂ္ဂဂ္ဂဟဏဿ၊ မဂ္ဂသဒ္ဓါကို ယူရခြင်း၏။ (ပါဠိတော်၌ “မဂ္ဂ ဘာဝေတိ” ဟု မဂ္ဂ-သဒ္ဓါကို ယူရခြင်း၏။) ပယောဇနံ၊ အကျိုးကို (သင်္ဂဟကာရေန။) ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်ပြီ။ သဗ္ဗဿ၊ အလုံးစုံသော။ ကုသလဇ္ဈာနဿ၊ ကုသိုလ်ဈာန်၏။ မဂ္ဂဘာဝေါ၊ အကြောင်း၏ အဖြစ်ကို။ န (ဒဿိတော) မပြုအပ်သည် မဟုတ်ပါလော။ ဣတိ၊ ဤသို့သော။ (စောဒနာ၊ စောဒနာခြင်းသည်။ ဘဝေယျ၊ ရာ၏။)

တတ္ထ၊ ထို စောဒနာစကားရပ်၌။ မဂ္ဂဿ၊ အကြောင်းဈာန်ကို။ ဘာဝနာယ၊ ဖြစ်စေခြင်းဖြင့်။ သမယဝ ဝတ္ထာနဿ၊ သမယကို ပိုင်းခြား မှတ်သားခြင်း၏။

၁။ ဈာနဿပနီဝါရဏတ္ထံ။ ဈာန်သည် မဂ်မဟုတ်ပါဘဲလျက် ပါဠိတော်၌ “ရူပပပတ္တိယာ မဂ္ဂ ဘာဝေတိ” ဟု ဟောတော်မူအပ်သော မဂ္ဂသဒ္ဓါသည် “ရူပဘုံ၌ ဖြစ်ဖို့ရန် (ရူပဘုံသို့ ရောက်ဖို့ရန်) ဈာန်မှတစ်ပါး အခြားသော အကြောင်းမဂ္ဂ မရှိ” ဟု တားမြစ်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏။

၂။ ဣတိ ဣမသ္မိံ အတ္ထေ။ ဤ ပြခဲ့သော အနက် အဓိပ္ပာယ်သည် အဋ္ဌကထာ၌ “ရူပပပတ္တိယာ ပန အညော မဂ္ဂေါ နတ္ထိ” ကို ကောက်ချက်ချအပ်သော အနက်တည်း။ ထို့ကြောင့် “ဣမသ္မိံ အတ္ထေ သတိ-ဤ အနက် အဓိပ္ပာယ် ဖြစ်လတ်သော” ဟု ဆိုသည်။ [ဣမသ္မိံ အတ္ထေ သတိတိ သဗ္ဗန္ဓော။-မဓု။]

၃။ မဂ္ဂဂ္ဂဟပမဂ္ဂဘာဝေါတိ။ ဤအနက်အဓိပ္ပာယ် ဖြစ်လတ်သော “ဣတော အညော မဂ္ဂေါ နာမ နတ္ထိ” ဟု ဆိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် ပါဠိတော်ဝယ် မဂ္ဂသဒ္ဓါယူခြင်း၏ အကျိုးကိုသာ ဆိုအပ်၍ ကုသိုလ်ဈာန်အားလုံး၏ မဂ္ဂအဖြစ် (မဂ္ဂအမည်)ကို ပြဆိုအပ်ရာမရောက်သည် မဟုတ်ပါလောဟု စောဒနာသည်။ [“သဗ္ဗဿ”ဖြင့် ရူပဘုံ၌ ဖြစ်ကြောင်း ဈာန်၊ ရူပဘုံကို လွန်ကြောင်း ဈာန်၊ အကြောင်းမညီညွတ်၍ လျော့ကျသွားသော ဈာန်အားလုံးကိုယူရသည်။] “ဣတိ စောဒနာ ဘဝေယျ” ဟူသော မဓုကို ထောက်၍ ဆိုအပ်ပြီးသော စကားကို စောဒနာစကားဟု မှတ်ပါ။

၄။ တတ္ထပဒဿတဇ္ဈာတိ။ [တတ္ထာတိ တိဿံ စောဒနာယံ တဿဒဿတိတိ သဗ္ဗန္ဓော။-မဓု။] ကောက်ချက်ကျအပ်သော အဋ္ဌကထာစကားအတိုင်း ကုသိုလ်ဈာန်အားလုံး၏ မဂ္ဂ-မည်သည်၏အဖြစ်ကို မပြုလျှင် မဂ္ဂ-မဟုတ်သော ကုသိုလ်ဈာန်တရားတို့ ဖြစ်ရာအခါ၌

ဝါ၊ ကို။ ကတတ္တာ၊ ပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အမဂ္ဂဘာဝနာသမယော၊ အကြောင်း မဟုတ်သော ဈာန်ကိုဖြစ်စေရာ အခါ၌။ (ရူပဘုံ၌ ဖြစ်ဖို့ရန် အကြောင်း မဟုတ်သော ဈာန်ကို ဖြစ်စေရာ အခါ၌။) ပဝတ္တာနံ၊ ဖြစ်ကုန်သော။ ဖဿာဒိနံ၊ ဖဿ အစရှိသော တရားတို့၏။ ကုသလဘာဝေါ၊ ကုသိုလ်၏ အဖြစ်သည်။ ဝါ၊ ကို။ န ဒဿိတော၊ မပြုအပ်သည်။ သိယာ၊ ၏။ တသ္မာ၊ သဗ္ဗဿ၊ အလုံးစုံသော ဈာန်၏။ မဂ္ဂဘာဝေါ၊ အကြောင်း၏အဖြစ်ကို။ ဒဿေတဗ္ဗော၊ ပြထိုက်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ပြထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ဣတော၊ ပ။ နတ္ထိတိ၊ နတ္ထိဟူသော စကားဖြင့်။ (ဒဿေတိ-၌ စပ်။) ဧဝံ၊ ဤဆိုအပ်ပြီးသည့်အတိုင်း။ [“သဗ္ဗဿ မဂ္ဂဘာဝေါ”ဟု ဆိုအပ်ပြီးသည့်အတိုင်း။] အညဘူမိကဝိဓုရော၊ အခြားဘုံ၌ဖြစ်သော တရားတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော။ (အခြားသော ကာမဘုံ အရူပဘုံတို့၌ဖြစ်သော တရားမဟုတ်သော။) ပစ္စယန္တရေ၊ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဟူသော အကြောင်းတစ်ပါးသည်။ သတိ၊ သော၊ ရူပပပတ္ထိဇနကသဘာဝေါ၊ ရူပဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိသော။ (သဗ္ဗသမာနော-၌စပ်။) ဝိပါကဓမ္မ သဘာဝေါ၊ ဝိပါကဓမ္မတို့၏ သဘောကို။ (အကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်သော သဘောရှိသော ကုသိုလ်တို့၏ သဘောကို။) ဝိပါကဓမ္မဝသေန၊ ဝိပါကဓမ္မ၏ အဖြစ်ဖြင့်။ (ဝုတ္တော) ဝိယ၊ ဟောတော်မူအပ်သကဲ့သို့။ (တထာ၊ တူ။) ၁ သဗ္ဗသမာနော၊ အလုံးစုံသော ဈာန်တို့နှင့်တူသော သဘောကို။ မဂ္ဂသဒ္ဓေန၊ မဂ္ဂသဒ္ဓါဖြင့်။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ဣတိ၊ ဤအနက်ကို။ ဒဿေတိ၊ ပြ၏။ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ပါဝင်ကြသော ဖဿ- စသည်တို့၏ ကုသိုလ်အဖြစ်ကို ပြရာမရောက်။ ဘာကြောင့်နည်း “ယသ္မိ သမယေ မဂ္ဂ ဘာဝေတိ။ ပ။ တသ္မိ သမယေ ဖဿော ဟောတိ” စသည်ဖြင့် “တသ္မိ သမယေ” အရ မဂ္ဂဘာဝနာဖြင့် သမယကို မှတ်သားထားသောကြောင့်တည်း။ ထို့ကြောင့် ထိုသမယ၌ ဖြစ်ပေါ်ကုန်ကြသော ဖဿစသည်တို့လည်း အမှန်ပင် ကုသိုလ်တရားများ ဖြစ်ကြ ရကား (ရူပဘုံ၌ဖြစ်ကြောင်း ဟုတ်-မဟုတ်သော) အားလုံး ဈာန်တရားတို့၏ မဂ္ဂအဖြစ်ကို ပြထိုက်သည်။

၁။ ဣတိ၊ ပ။ ဒဿေတိတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ။ [ဣတိတိ တသ္မာ၊ တဿ ဝုတ္တောတိ သမ္ပန္နော။- မဓု။] “ဣတော အညော မဂ္ဂါ နတ္ထိ”ဟူသော စကားဖြင့် ကာမာဝစရ အရူပါဝစရ ဟူသော အခြားဘုံ၌ဖြစ်သော တရားတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော (ထိုတရားမျိုးမဟုတ်သော- အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဟူသော အကြောင်းရှိသေးလျှင် ရူပဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေတတ်သော သဘော သတ္တိရှိသော(သဗ္ဗသမာနော)အကြောင်း တစ်စုံတစ်ရာကြောင့် ရူပဘုံ၌ မဖြစ်စေနိုင်၊ အကြောင်း ညီသောကြောင့် ရူပဘုံ၌ ဖြစ်စေနိုင်၊ ရူပဘုံကို လွန်မြောက်စေနိုင်သော ဈာန်အားလုံးနှင့်တူ သော အကြောင်းသဘောကို မဂ္ဂသဒ္ဓါဖြင့် ဆိုအပ်သည်ဟူသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုပြသည်ဟု

အလောဘော၊ အလောဘကို။ ကုသလံ ဒါနန္တိ၊ ကုသိုလ်ဒါန ဟူ၍။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ အထ ဝါ၊ ကား။ စေတနာဒါနံ၊ စေတနာဒါနကို။ (ကုသလံ ဒါနန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။) တံ၊ ထို စေတနာဒါနကို။ ဝဇ္ဇေတွာ၊ ကြည့်၍၊ ဣတရေ၊ စေတနာဒါနမှ တစ်ပါးကုန်သော။ ဒေ၊ ၂-ပါးကုန်သော သဒ္ဓါ ဟိရိတို့ကို။ စေတနာ သမ္ပယုတ္တကာတိ၊ စေတနာသမ္ပယုတ္တကတို့ ဟူ၍။ ဝုတ္တာ၊ ကုန်ပြီ။

ဝဋ္ဋန္တိတိ၊ ကား။ မဂ္ဂဘာဝတော၊ မဂ္ဂ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (မဂ္ဂေါတိ ဝတ္တံ၊ ဝဋ္ဋတိ-ဌိစပ်။) ဈာနဝစနေန၊ ဈာနသဒ္ဓါဖြင့်။ (ဈာနံ ဈာနသဒ္ဓါဖြင့်။) သင်္ဂဟေတွာ၊ သိမ်းယူ၍၊ မဂ္ဂေါတိ၊ ဟူ၍။ ဝတ္တံ၊ ၄။ ဝဋ္ဋန္တိ၊ သင့်ကုန်၏။ ဣတိ အတ္ထော။

ဩကပ္ပနာတိ၊ ကား။ သဒ္ဓဟနာ၊ ယုံကြည်ခြင်းတည်း။ ...အညတ္ထ၊ အခြား သုတ္တန်တို့၌။ ဒိဋ္ဌံ၊ တွေ့မြင်အပ်သော။ အတ္ထံ၊ အနက်ကို (သမ္ဘာဝနာ-စသော အနက်ကို။) ပရိစ္စဒေတွာ၊ စွန့်၍ (ဤ အဋ္ဌကထာ၌ မယူဘဲစွန့်၍။) ဇနေတိ ဝဗေတိတိ၊ ဇနေတိ ဝဗေတိ ဟူသော။ အယံ အတ္ထော၊ ဤအနက်ကို။ ကဿော၊ ဝုတ္တာ၊ နည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့၊ မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့်။ နိရုပသဂ္ဂဿ၊ ဥပသာရ ပုဒ်မရှိသော ဘာဝေတိပုဒ်၏။ အညတ္ထ၊ အခြားသုတ္တန်တို့၌။ ဝေမတ္ထသေဝ၊ ဤသို့ ဇနန ဝဗန အနက်၏သာ။ ဝါ၊ ကိုသာ။ ဒိဋ္ဌတ္တာ၊ တွေ့မြင်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ဇနေတိ ဝဗေတိတိ၊ ဟူသော။ အယမတ္ထော၊ ကို။ ဝုဋ္ဌတ္တာ၊ ပြီ။)

ဣတိ ဣမ မတ္ထံ၊ ဤသို့သော ပရိဟာရ အနက်ကို။ (ဣမမတ္ထန္တိ ပရိဟာရ သင်္ခါတံ အတ္ထံ။-မဓ။) ဝိဘာဝေတုံ-ထင်စွာပြုခြင်းငှာ။ ပုနစပရံ ဥဒါယိတိ၊ ဟူသော။ သုတ္တံ။ သုတ်ကို။ အာဟဋံ၊ ထုတ်ဆောင်အပ်ပြီ။

ကောသဉ္စိ အရိယာနံ၊ အချို့သော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ [ဈာန်ကိုရဖို့ရန် အဓိကာရရှိခဲ့သော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။] အရိယမဂ္ဂေန၊ အရိယမဂ်ကြောင့်။ သိဒ္ဓန္တာနိ၊ ပြီးသော ဈာန်တို့သည်လည်းကောင်း။ အညာနိ၊ မဂ္ဂသိဒ္ဓဈာန်မှ တစ်ပါး။ ကုန်သော ဈာနာနိ စ၊ ပဋိပဒါကြောင့်ပြီးသော ဈာန်တို့သည်လည်းကောင်း။ ဘာဝနာသဘာဝါနေဝ၊ ဘာဝနာသဘော ရှိကုန်သည်သာ။ (မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်စေ

သိပါ။ [ဥပမာ-ဝိပါကဓမ္မဓမ္မာဟူသော မာတိကာပုဒ်၌ အကျိုးပေးခြင်း သဘောရှိသော ကုသိုလ် အားလုံးကိုပင်(တစ်စုံတစ်ခုသော အကြောင်းချို့တဲ့မှုကြောင့် အကျိုးပေးရသော်လည်း) ဝိပါကဓမ္မသဒ္ဓါက ဟောရသကဲ့သို့တည်း။]

၁။ ကောသဉ္စိ။ပ။ဣဇ္ဈတိတိ။ ။ ဈာန်ဟူသမျှကို ပဋိပဒါ (အကျင့်)ဖြင့် ပြီးစေအပ်သော ကြောင့်လည်းကောင်း။ ထို ပဋိပဒါ အကျင့်လည်း ကျင့်သော ပုဂ္ဂိုလ်မှ ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် လည်းကောင်း ပုဂ္ဂလ ပုဗ္ဗင်္ဂဓဒေသနာကို ပြုတော်မူလျှင် ပဋိပဒါမပါဘဲ ရအပ်သော ဈာန်များ၌ အဘယ်သို့ မှတ်ရမည်နည်း- မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ကောသဉ္စိ” စသည် မိန့်သည်။

အဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၆၉၅

အပ်သော သဘော၊ ဘိုးပွားစေအပ်သော သဘော ရှိကုန်သည်သာ။) ဣတိ၊
ကြောင့်။ တေသုပိ၊ တို မဂ္ဂသိဒ္ဓဈာန်တို့၌လည်း။ ဘာဝေန္တေန၊ ဖြစ်စေသော
ပုဂ္ဂိုလ်ဖြင့်။ သမယဝ ဝတ္ထာနံ၊ သမယကို ပိုင်းခြား မှတ်သားခြင်းသည်။ ဣဇ္ဈတိ၊
ပြီးစီး၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

☞ တေန၊ ဤဈာန်ဖြင့်။ နိဿရန္တိ နိဂ္ဂစ္ဆန္တိ၊ ထွက်မြောက်ကုန်၏။ ဝါ၊
တစ်နည်း။ ဧတ္ထ၊ ဤဈာန်၌။ (နိဿရန္တိ နိဂ္ဂစ္ဆန္တိ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့
ထွက်မြောက်ကြောင်း၊ ထွက်မြောက်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ တံ၊ ထိုဈာန်သည်။)
နိဿရဏံ၊ ဏ မည်၏။ [သရ-ဂတိမှီနှင့်အညီ “နိဿရန္တိကို နိဂ္ဂစ္ဆန္တိ” ဟု ဓာတ်
နက် ဖွင့်သည်။] ဧက၊ အဘယ်တရားတို့သည်။ နိဂ္ဂစ္ဆန္တိ၊ ထွက်မြောက်ကုန်
သနည်း။ (ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။) ကာမာ၊ ကာမတို့သည်။ (နိဂ္ဂစ္ဆန္တိ၊
ကုန်၏။ ဣတိ၊ ဤကား အဖြေတည်း။) တေသံ ကာမာနံ၊ တို့၏။ နိဿရဏံ၊
ထွက်မြောက်ကြောင်း၊ ထွက်မြောက်ရာတည်း။ ပဟာနံ၊ ပယ်ကြောင်း ပယ်
ရာတည်း။ ဣတိ အတ္ထော။ ဟိ၊ လဒ္ဓဂုဏ်ကို ပြဦးအံ့။ ဧဝံ၊ ဤ “ကေ
နိဂ္ဂစ္ဆန္တိ ကာမာ” ဟူသော အနက် ဖြစ်လတ်သော်။ ကာမာနန္တိ (ဧတ္ထ)၊ ဟူသော ဤ
ပါ၌။ ကတ္တရိ၊ ကတ္တားအနက်၌။ သာမိဝစနံ၊ သာမိဝိဘတ်သည်။ ယုဇ္ဇတိ၊
သင့်၏။

ဝတ္ထုကာမေဟိပီတိ (ဧတ္ထ)၊ ဟူသော ဤပါ၌။ ပိသဒ္ဓေါ၊ ပိသဒ္ဓါသည်။
ဝတ္ထုကာမေဟိ၊ ဝတ္ထုကာမတို့မှ။ ဝိဝိဇ္ဇေဝ၊ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်။ ဣတိပိ
အတ္ထော၊ ဤ-နက်သည်လည်း။ ယုဇ္ဇတိ၊ သင့်၏။ ဣတိ ဧဝံ။ သို့။ ယုဇ္ဇမာ
နတ္ထန္တရသမုစ္စယတ္ထော၊ သင့်သော အနက်တစ်မျိုးကို စုစည်းခြင်း အနက်ရှိ၏။
ကိလေသ ကာမသမုစ္စယတ္ထော၊ ကိလေသကာမကို စုစည်းခြင်းအနက်ရှိသည်။ န၊
မဟုတ်။ ကဿ၊ နည်း။ ဣမသ္မိ အတ္ထော၊ ဤအနက်၌။ (ကာမေဟိ-အရ

ချဲ့ဦးအံ့- ရှေးရှေးဘဝ၌ သမထ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို လွန်စွာ အားတုတ်ခဲ့၍ “သမာပတ် စ-
ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော မဂ်ကို ရပါလို၏” ဟု ဆုတောင်းခဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် မဂ်ရသည်နှင့်
တစ်ပြိုင်နက် လောကီဈာန်ကိုလည်း ရတတ်၏။ ထို ဈာန်သည် မဂ္ဂသိဒ္ဓ (မဂ်ကြောင့် ပြီးသော)
ဈာန် မည်၏။ ယခုဘဝ၌ သမထကို အားထုတ်ရမှ ရအပ်သော ဈာန်သည် သမထာနုယောဂ
ပဋိလဒ္ဓဈာန် (တစ်နည်း- ပဋိပဒါသိဒ္ဓဈာန်) မည်၏။ ထို ဈာန် ၂-မျိုး လုံးပင် မိမိသန္တာန်၌
ဖြစ်စေထိုက် သောကြောင့် ဘာဝနာသဘော ရှိကြသည်သာ။ ထို့ကြောင့် ထို မဂ္ဂသိဒ္ဓဈာန်တို့၌လည်း
ဖြစ်စေသော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြင့် သမယကို မှတ်သားမှု ပြီးစီးနိုင်ပါသည်။ [ရှေးစာအုပ်များ၌
“သဘာဝါနေဝါတိ ဒဿေတုံ” ဟု တွေ့ရ၏။ ထို၌ “ဒဿေတုံ” သည် စပ်ပုဒ်မရှိသောကြောင့်
အပိုဟု ထင်သည်။]

ဝတ္ထုကာမကိုသာယူရမည်ဟူသော ဤအနက်၌။) ကိလေသကာမာနံ၊ ကိလေသကာမတို့၏။ ဒုတိယပဒေန၊ ဒုတိယပုဒ်ဖြင့်။ (ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ ဟူသော ဒုတိယပုဒ်ဖြင့်။) ဝိဝေကဿ၊ ကင်းဆိတ်ခြင်း၏။ ဝါ၊ ကို။ ဝုတ္တတ္တာ၊ ဆိုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ အကုသလသဒ္ဓေန၊ သကုသလ-သဒ္ဓါဖြင့်။ (ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ၌ပါသော အကုသလ-သဒ္ဓါဖြင့်။) ကိလေသကာမာတို့ကို။ ယဒိပိ(ဂဟိတာ)၊ အကယ်၍ကား ယူအပ်ပါ ပေကုန်ပြီ။ အထာပိ၊ ထိုသို့ပင် ယူအပ်ပြီးပါကုန်သော်လည်း။ သဗ္ဗာကုသလာ၊ အလုံးစုံသော အကုသိုလ်တို့ကို။ ဂဟိတာ၊ ကုန်ပြီ။ [“ဒုတိယပဒေန ဝိဝေကဿ ဝုတ္တတ္တာ”အရ ကိလေသကာမတို့ကို ယူအပ်ပြီးသော်လည်း ထိုကိလေသကာမနှင့် တကွ အကုသိုလ်အားလုံးကို အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိဖြင့် ယူအပ်ကုန်ပြီး ဖြစ်သည်-ဟူလို။] ပန၊ ထိုသို့ပင် အကုသိုလ်အားလုံးကို ယူအပ်ပါကုန်သော်လည်း။ သဗ္ဗထာ၊ အလုံးစုံသော အပြားအားဖြင့်၊ ကိလေသကာမေဟိ၊ တို့မှ။ ဝိဝေကော၊ ကို။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ဣတိ၊ ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍။ ဒုတိယေန။ပ။ ဝစနတောတိ၊ ဟူ၍။ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။ [“အကုသလေဟိ”အရ ကိလေသကာမ-ကို ယူသောအနက်၊ အကုသိုလ် အားလုံးကို ယူသောအနက်အပြားကို “သဗ္ဗထာ”ဟု ဆိုသည်။]

ကာမဂုဏာဓိဂမဟေတုပိ၊ ကာမဂုဏ်ကို ရလိုခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်လည်း။ [ပိဖြင့် ဒေါသ မာန်မာန-စသော အခြားအကြောင်းများကို ဆည်း။] ပါဏာတိပါတာဒိ၊ သူ့အသက်သတ်ခြင်း အစရှိသော။ အသုဒ္ဓပ္ပယောဂေါ၊ မသန့်ရှင်းသော ပယောဂသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်နိုင်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တဗ္ဗိဝေကေန၊ ထို ကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းဖြင့်။ ပယောဂသုဒ္ဓိ၊ ပယောဂ၏ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ခြင်းကို။ ဝိဘာဝိတာ၊ ထင်စွာ ပြအပ်ပြီ။ တဏှာသံကိလေသသော ဓနေန၊ တဏှာ သံကိလေသကို သုတ်သင်ခြင်းအားဖြင့်။ အာသယပေါသနံ၊ အာသယကို စင်ကြယ်စေခြင်းသည်။ ဝါ၊ ကို။ (ဝိဘာဝိတံ ဟောတိ-၌ စပ်။)

အညေသမ္ပိစာတိ၊ ကား။ ဒိဋ္ဌိမာနာဒိနံ၊ ဒိဋ္ဌိ မာန အစရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဖဿာဒိနဉ္စ၊ ဖဿ အစရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ (ဓမ္မာနံ-၌ စပ်။) ဥပရိ၊ အထက်၌။ ဝုစ္စမာနာနိ၊ ဆိုအပ်လတ္တံ့ကုန်သော။ ဈာနင်္ဂါနိ၊ ဈာနင်တို့တည်း။ ဥပရိဈာနင်္ဂါနိ၊ တို့။ (ဝုစ္စမာန-ဟူသော အလယ်ပုဒ်ကျေသည်။) အတ္တနော၊ မိမိဟူသော နိဝရဏ၏။ ဝိပဇ္ဇနိကာနံ၊ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်ကုန်သော။ တေသံ၊ ထို ဈာနင်တို့၏။ ပဋိပက္ခဘာဝဒဿနတ္ထံ၊ ပယ်တတ်သော ပဋိပက္ခတို့၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ။ တပုစ္ဆနိကနိဝရဏဝစနံ၊ ထိုဈာနင်တို့၏

ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော နီဝရဏကို ဟောတော်မူရခြင်းသည်။ (ဟောတိ။)

ဗျာပါဒဝိဝေကဝစနေန၊ ဗျာပါဒ၏ ကင်းဆိတ်ခြင်းကို ဆိုကြောင်း ဖြစ်သော ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ ဟူသော စကားဖြင့်။ [“ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ”ဟူသော ဒုတိယ စကားဖြင့် “သေသနီဝရဏာနံ ဝိက္ခမ္ဘန ဝိဝေကော ဝုတ္တော”ဟု အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုထား၏။ ထို သေသနီဝရဏ၌ ဗျာပါဒနီဝရဏလည်း ပါဝင်နိုင်သောကြောင့် ထို“ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ”ဟူသော စကားကိုပင် “ဗျာပါဒ ဝိဝေကဝစနေန”ဟု ဆိုသည်။] မေ၊ ငါ၏။ အနတ္တံ၊ စီးပွားမဲ့ကို။ အစရိ၊ ကျင့်စူးပြီ။ ဣတိအာဒိ။ပ။ ဝိသယဿ၊ ဤသို့အစရှိသော အာယာတဝတ္ထုဟူသော အထူးအပြားလျှင် အာရုံရှိသော။ ဒေါသဿ၊ ဒေါသ၏။ (ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကော ဝုတ္တော။) မောဟာမိကာနံ၊ လွန်ကဲသော မောဟရှိကုန်သော။ ထိနမိဒ္ဓါဒိနံ၊ ထိန မိဒ္ဓ အစရှိသော နီဝရဏတို့၏။ ဝိဝေကဝစနေန၊ ကင်းဆိတ်ခြင်းကို ဆိုကြောင်းဖြစ်သော ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ ဟူသော စကားဖြင့်။ ပဋိစ္ဆာဒနဝသေန၊ ပုံးလွမ်းခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဒုက္ခာဒိ။ပ။ဝိသယဿ၊ ဒုက္ခ သစ္စာ အစရှိသော၊ ပုဗ္ဗန္တ အစရှိသော အထူးအပြားလျှင် အာရုံရှိသော။ မောဟဿ၊ ၏။ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကော ဝုတ္တော။ [ဒုက္ခာဒိ၌ အာဒိဖြင့် သမုဒယ၊ နိရောဓ၊ မဂ္ဂဟူသော ကျန်သစ္စာ ၃-ပါးကိုယူ။ ပုဗ္ဗန္တာဒိ၌ အာဒိဖြင့် အပရန္တ၊ ပုဗ္ဗန္တာပရန္တ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒတို့ကို ယူ။ ဆိုလိုရင်းမှာ- အဝိဇ္ဇာ ပုံးလွမ်းအပ်သော ၈-ဌာနပင်တည်း။]

စ၊ ဆက်။ ကာမရာဂ။ပ။ဝိက္ခမ္ဘနကံ၊ ကာမရာဂ ဗျာပါဒ၊ ထို ကာမရာဂ ဗျာပါဒတို့နှင့်တကွ တစ်ခုတည်းသော အာရုံ၌ တည်သော ထိန မိဒ္ဓ အစရှိသော အကုသိုလ်တို့ကို ပယ်ခွာတတ်သော။ ဣဒံ၊ ဤမျှန်သည်။ (ပဟာနံ ဟောန္တပွိ သဘာဝမေဝ-တို့၌ စပ်။ မရ၌ “ကာမရာဂ။ပ။ဝိက္ခမ္ဘနကန္တေဒံ”ဟု ရှိ၏။ မကောင်း။) သဗ္ဗကုသလာနံ၊ အလုံးစုံသော ကုသိုလ်တို့၏။ သဗ္ဗာကုသလ ပဋိပက္ခ သဘာဝတ္တာ၊ အလုံးစုံသော အကုသိုလ်တို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက် သဘောရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ တေန သဘာဝေန၊ ထိုဆန့်ကျင်ဘက် သဘောအားဖြင့်။ သဗ္ဗာကုသလာနံ၊ အလုံးစုံသော အကုသိုလ်တို့ကို။ ပဟာနံ၊ ပယ်တတ်သည်။ ဟောန္တမ္ပိ၊ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ ကာမရာဂါဒိ ဝိက္ခမ္ဘနသဘာဝမေဝ၊ ကာမရာဂ အစရှိသော အကုသိုလ်တို့ကို ပယ်ခွာခြင်းသဘော ရှိသည်သာလျှင်။

၁။ ကာမရာဂ။ပ။အာဟာ။ ။ချာန်တရားသည် ကုသိုလ်တရားဖြစ်သောကြောင့် အကုသိုလ်အားလုံးကို ပယ်နိုင်ဖို့လျက် အဘယ်ကြောင့် နီဝရဏနှင့် အကုသိုလ် မူလစသည်တို့၏ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကကို အဋ္ဌကထာဆရာ ဖွင့်ပြရပါသနည်း ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ကာမရာဂ”

၆၉၈

အဋ္ဌသာလိနီ

[ရူပါဝစရကုသိုလ်

(ဟောတိ)၊ ဣတိ (တသ္မာ)။ တံ သဘာဝတ္ထာ၊ ထို ကာမရာဂ အစရှိသော အကုသိုလ်တို့ကို ပယ်ခွာခြင်းသဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝိသေသေတွာ၊ အထူးပြု၍။ နိဝရဏာ ကုသလမူလာဒိနံ၊ နိဝရဏ၊ အကုသလမူလ အစရှိသော တရားတို့၏။ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတိ၊ ဣတိ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။

[အပ္ပနာသမ္ပဟောဂတောကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် ဝိတက္ကဿ စသည် မိန့်။] ဝိတက္ကဿ၊ ဝိတက်၏။ ကိစ္စဝိသေသေန၊ အာရုံသို့ တင်ပေးခြင်းဟူသော ကိစ္စအထူးကြောင့်။ ထိရ ဘာဝပ္ပတ္တေ၊ ခိုင်မြဲသည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သော။ ပဌမဇ္ဈာန သမာဓိမှ၊ ပဌမဈာန် သမာဓိ၌လည်းကောင်း။ ပစ္စနိက ဒူရိဘာဝ ကတေန၊ ဆန့်ကျင်ဘက် နိဝရဏတို့မှ ဝေးကွာသည်၏အဖြစ်သည် ပြုအပ်သော။ ထိရဘာဝေန၊ ခိုင်မြဲသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ တံ သဒိသေသု၊ ထို ပဌမဈာန် သမာဓိနှင့် တူကုန်သော။ ဝိတက္ကရဟိတေသု၊ ဝိတက်မှ ကင်းကုန်သော။ ဒုတိယဇ္ဈာနာဒိသမာဓိသု စ၊ ဒုတိယဈာန် အစရှိသောသမာဓိတို့၌ လည်းကောင်း။ အပ္ပနာတိ၊ အပ္ပနာဟူ၍။ အဋ္ဌကထာဝေါဟာရော၊ အဋ္ဌကထာ အခေါ်အဝေါ် သည်။ (ဟောတိ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဝိတက္ကဿ၊ ၏။ အပ္ပနာယောဂေါ၊ အပ္ပနာနှင့် ယှဉ်ခြင်းကို။ ဝုတ္တော၊ ပြီ။ 'အညထာ၊ တစ်ပါးသော အခြင်းအရာ အားဖြင့်။ (အဋ္ဌကထာဝေါဟာရမှ တစ်ပါးသော ပါဠိတော် ဝေါဟာရအားဖြင့်။ အတ္ထေ၊ အနက်ကို။ ဂယုမာနေ၊ ယူအပ်သော်။) ဝိတက္ကောဝ၊ ဝိတက်သည်သာ။ အပ္ပနာ၊ အပ္ပနာသည်။ (ဟောတိ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ တဿ၊ ထိုဝိတက်၏။

စသည်မိန့်။ ဈာန်တရားက ကာမရာဂ ဗျာပါဒ စသော နိဝရဏနှင့် အကုသလမူလ စသည်တို့ကို ပယ်ခွာနိုင်ခြင်းသဘောရှိသောကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ “အကုသိုလ်အားလုံးကို ပယ်ခွာသည်”ဟု သာမညမဆိုဘဲ “ဝေမေတ္တ။ပ။ပဉ္စနိဝ နိဝရဏာနံ။ပ။ဝိက္ခမ္ဘ နဝိဝေကော ဝုတ္တော”ဟု ဝိသေသပြု၍ ဆိုပါသည်-ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။တံ သဘာဝတ္ထာ၏ နောက်၌ “အဝိသေသေတွာ”ဟု တွေ့ရ၏။ မစဉ်းလည်း “နိဝရဏာနမေဝ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကော”ဟု အထူးမပြုခြင်းကို “အဝိသေသေတွာ” ဆိုသည်ဟု ဖွင့်၏။ သို့သော် နိဝရဏကုသလမူလ စသည်တို့၏ ဝိက္ခမ္ဘန ဝိဝေကကို၊ ဆိုခြင်း သည် “အဝိသေအားဖြင့် ဆိုခြင်းမဟုတ်၊ အကုသိုလ်အထူးတို့ကို ထုတ်၍ဆိုခြင်း ဖြစ်သောကြောင့် “ဝိသေသေတွာ”ဟု ရှိမှ ကောင်းမည် ထင်သည်။ ထိုသို့ရှိမှလည်း “သဗ္ဗာကုသလာနံ ပဟာနံ ဟောန္တပိ”ဟု အရုဗျတ္တ အပိ-သဒ္ဒါနှင့် လိုက်လျောမည်။ သို့သော် ဤငိုကာ၌သာမက ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဒီကာ-သာရတ္ထငိုကာတို့၌လည်း “အဝိသေသေတွာ”ဟုချည်း ရှိသောကြောင့် စဉ်းစားကြပါလေ။

အပွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၆၉၉

တံ သမ္ပယောဂေါ၊ ထို အပ္ပနာနှင့် ယှဉ်ခြင်း သည်။ န သိယာ၊ မဖြစ်နိုင်တော့ရာ။
ဣတိ၊ မှတ်အပ်၏။ [အဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

ဈာနသမဂ္ဂိနော၊ ဈာန်နှင့်ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဝိတက္ကံ၊ ပ။ ဒဿနေန၊
ဝိတက် ဝိစာရနှင့်ပြည့်စုံသည်၏ အဖြစ်ကိုပြကြောင်းဖြစ်သော စကားဖြင့်။ [“ဣမိ
နာ စ ဝိတက္ကေန ဣမိနာ စ ဝိစာရေန ဥပေတော ဟောတိ သမုပေတော”ဟူသော
စကားဖြင့်။] ဈာနဿေဝ၊ ဈာန်၏သာလျှင်။ သဝိတက္က သဝိစာရဘာ ဝဿ၊
ဝိတက်နှင့်တကွ ဖြစ်သည်၏အဖြစ်၊ ဝိစာရနှင့်တကွ ဖြစ်သည်၏အဖြစ်၏။ ဝါ၊
ကို။ ဝုတ္တတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အတ္ထော၊ အနက်ကို။
တကြာပိ၊ ထို ဈာနဝိဘင်း ပါဠိတော်၌လည်း။ ဧဝမေဝ၊ ဤ အတိုင်းသာ။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ဝိဝေကဇံ ပီတိသုခန္တိ ဧတ္ထ၊ ပါဠိ၌။ ဣမသ္မိံ အတ္ထော၊ ဤအနက်၌။
ဝိဝေကဇန္တိ၊ ဟူသည်။ ဈာနံ၊ ဈာန်တည်း။ ပီတိသုခ သဒ္ဓတော စ၊ ပီတိ သုခ-
သဒ္ဓါမှ နောက်၌လည်း။ (အကာရော ဝုတ္တော-၌ စပ်။) အတ္ထိအတ္ထဝိသေသ
ဝတော၊ အတ္ထိဟူသော အနက်အထူးရှိသော။ အဿ၊ ထိုဈာန်၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။
(အတ္ထိအတ္ထဝိသေသဝတိ၊ သော။) အသ္မိံ၊ ဤဈာန်၌။ ဣတိ ဧတ္ထ၊ ဤ အနက်၌။
(ဤ အဿတ္ထိအနက်၌။) အကာရော၊ အ-အက္ခရာကို။ ဝါ၊ အ-ပစ္စည်းကို။
ဝုတ္တော၊ ပြီ။ [ပီတိသုခနောင် အဿတ္ထိအနက်၌ အ-ပစ္စည်း သက်၍ “ပီတိသုခ-
ဖရဏာပီတိ စေတသိက သုခရှိသော”ဟု အနက်ပေးပါ-ဟူလို။] ဒုတိယေ၊
ဒုတိယအနက်၌။ ပီတိသုခမေဝ၊ ပီတိသုခသည်သာ။ (ဧဝဖြင့် ဈာန်ကိုကန့်။)
ဝိဝေကဇံ၊ ဝိဝေကဇံ မည်၏။ စ၊ ဆက်။ ဝိဝေကဇံ ပီတိသုခန္တိ၊ ဟူ၍။
အညပဒတ္ထော၊ အညပုဒ်၏ အနက်၌။ သမာသော၊ သမာသ်ကိုလည်းကောင်း။
ပစ္စတ္တံ နိဒ္ဒေသဿ၊ ပဌမာအနက်၌ ညွှန်ပြအပ်သော ဝိဘတ်၏။ အလောပေါ စ၊
မကျေခြင်းကို လည်းကောင်း။ ကတော၊ ပြီ။ [“ဝိဝေကဇံ+ပီတိသုခံ+ယဿာတိ
ဝိဝေကဇံ ပီတိသုခံ”ဟု ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်ပြု၍ “ဇံ”၌ ပဌမာဝိဘတ်၏ ကာရိယ
ဖြစ်သော နိဂ္ဂဟိတံကို မချော့ ထားသည်-ဟူလို။] ဝါ၊ တစ်နည်း။ လောပေ၊
ကျေခြင်းသည်။ သတိ၊ သော်။ ဝိဝေကဇံပီတိသုခန္တိ၊ ဟူ၍။ ပါဠော၊ ပါဠိတော်
ပါဠိသည်။ (ဟောတိ။) ဣတိ အယံ၊ ကား (ပဌမာဝိဘတ်ကျေခြင်း၊ မကျေခြင်းကား။)
ဝိသေသော၊ တည်း။

ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာတိ၊ ကား။ ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာယ၊ ဂဏန်းအစဉ်အားဖြင့်။
(ပဌမံ-၌ စပ်။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ ပဌမန္တိ ဝစနံ၊ ပဌမံ ဟူသော သဒ္ဓါသည်။
ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာမတ္တံ၊ ဂဏန်းအစဉ်မျှ ဖြစ်သော သဒ္ဓါတည်း။ ဣတိ အတ္ထော။

နိဗ္ဗာဒိဝိပလ္လာသပ္ပဟာနေန၊ နိစ္စ အစရှိသော ဝိပလ္လာသကို ပယ်နိုင်ခြင်းကြောင့်။ မဂ္ဂေါ၊ မဂ်သည်။ အသမ္မောဟတော၊ သမ္မောဟ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်အားဖြင့်။ ဝါ၊ မတွေမဝေသော အားဖြင့်။ အနိဗ္ဗာဒိ လက္ခဏာနိ၊ တို့ကို ။ ပဋိဝိဇ္ဈတိ၊ ထိုးထွင်း၍ သိတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ လက္ခဏပနိဇ္ဈာနံ၊ မည်၏။

အသမ္မောသမ္ပေ၊ ပျောက်ပျက်ခြင်းသဘော မရှိသော။ [အသမ္မောသမ္ပေတိ အဝိနာသသဘာဝံ-အန။] နိဗ္ဗာနံ၊ သည်။ အဝိပရိတလက္ခဏတ္တာ၊ အဝိပရိတလက္ခဏာရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (မဖောက်ပြန်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာရှိသည့်အတွက်။) အနညထာဘာဝတော၊ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ အခြင်းအရာအားဖြင့် မဖြစ်ခြင်းကြောင့်။ တထလက္ခဏံ၊ တထလက္ခဏာရှိ၏။ ဝါ၊ မဖောက်မပြန်မှန်ကန်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာ ရှိ၏။

ဒုတိယဇ္ဈာနကထာ အဖွင့်

ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာတိ ဧတေန၊ ပါဠိဖြင့်။ (ဒီပိတော ဟောတိ-၌ စပ်။) ယေနိ ဝိတက္ကဝိစာရေဟိ၊ အကြင် ဝိတက် ဝိစာရတို့ကြောင့် ပဌမဇ္ဈာနဿ၊ ၏။ ဩဠာရိကတာ၊ ကြမ်းတမ်းသည်၏ အဖြစ်သည်။ (ဟောတိ။) တေသံ၊ ထို ဝိတက် ဝိစာရတို့ကို။ သမတိက္ကမာ လွန်မြောက်ခြင်းကြောင့်။ ဒုတိယဇ္ဈာနဿ၊ ကို။ သမဓိဂမော၊ ရခြင်းသည်။ (ဟောတိ။) သဘာဝတော၊ ပင်ကို သဘောအားဖြင့်။ အနောဠာရိကာနံ၊ မကြမ်းတမ်းကုန်သော။ ဖဿာဒိနံ၊ ဖဿ အစရှိသော တရားတို့ကို။ သမတိက္ကမာ၊ ကြောင့်။ (ဒုတိယဇ္ဈာနဿ၊ ကို။ သမဓိဂမော၊ သည်။) န (ဟောတိ)။ ဣတိ အယံ အတ္ထော၊ သည်။ ဝါ၊ ကို။ ဒီပိတော ဟောတိ။ ဧဝံ၊ တူ။ ပိတိယာ စ ဝိရာဂါတိ အာဒိသု၊ တို့၌။ နယော၊ သည်။ ဟောတိ တဿှာ။ ဝိတက္ကပ။ဝစနာနိ၊ ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပိတိ၊ သုခတို့ကို လွန်မြောက်ခြင်းကို ဆိုကြောင်းစကားတို့သည်။ [“ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာ၊ ပိတိယာ စ ဝိရာဂါ၊ သုခဿ စ ပဟာနာ” ဟူသော စကားတို့သည်။” ဩဠာရိ။ပ။ သမတိက္ကမာ၊ ကြမ်းတမ်းကုန်၊ ကြမ်းတမ်းကုန်သော ဈာန်အင်္ဂါကို လွန်မြောက်ခြင်းကြောင့်။

၁။ အသမ္မောဟတော။ ။ “ပဋိဝိဇ္ဈတိ” အရ ပဋိဝေခသည် အာရုံပြုသော အားဖြင့် သိခြင်းဟူသော အာရမ္မဏပဋိဝေခ၊ အနိစ္စ သော လက္ခဏာ နိဗ္ဗာန်၏ တထလက္ခဏာကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းဟူသော လက္ခဏပဋိဝေခဟု ၂-မျိုး ရှိ၏။ မဂ်က အနိစ္စ သော လက္ခဏာကို သိရာ၌ တကယ် အာရုံမပြုသော်လည်း ထိုလက္ခဏာများကို မတွေမဝေ ရှင်းပြီးလင်းပြီး အနေအားဖြင့် သိ၏။ ထိုအသိကို အသမ္မောဟပဋိဝေခဟု ခေါ်သည်။ ထို့ကြောင့် အသမ္မောဟတောဖြင့် အာရမ္မဏပဋိဝေခကို ကန့်သည်။

ဒုတိယာဒိ အဓိဂမပရိဒီပကာနိ၊ ဒုတိယဈာန် အစရှိသော ဈာန်တို့ကို ရခြင်းကို ပြတတ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့် 'တောသံ၊ ထို စကားတို့၏။ ဧကဒေသဘူတံ၊ တစ်စိတ်တစ်ဒေသ ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ ဝိတက္ကဝိစာရသမတိက္ကမ ဝစနံ၊ ဝိတက်ဝိစာရ တို့ကို လွန်မြောက်ခြင်းကို ဆိုကြောင်း စကားရပ်ကို။ တံဒီပကန္တိ၊ ထိုအနက် အဓိပ္ပာယ်ကို ပြတတ်၏။ ဟူ၍။ ဝိတ္တံ၊ အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်ပြီ။ [“သြဠာရိကဿ ပန သြဠာရိကဿ အင်္ဂဿ သမတိက္ကမာ ပဌမဈာနတော ပရေသံ ဒုတိယဈာနာဒိန အဓိဂမော ဟောတိတိ ဒီပနတ္ထံ”ဟု အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်ပြီ။]

အထ ဝါ၊ ကား။ တံ သမတိက္ကမာ၊ ထို ဝိတက်ဝိစာရတို့ကို လွန်မြောက် ခြင်းကြောင့်။ ဒုတိယာဓိဂမဒီပကေန၊ ဒုတိယဈာန်ကို ရခြင်းကို ပြတတ်သော။ ဝိတက္က။ပ။ဝစနေနေဝ၊ ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ ငြိမ်းအေးခြင်းကို ဆိုကြောင်း။

၁။ တောသံ ဧကဒေသဘူတံ၊ ။တောသံဖြင့် ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာဟူသော စကား၊ ပီတိယာ စ ဝိရာဂါ ဟူသောစကား၊ သုခဿ စ ပဟာနာ ဟူသော စကားတို့ ညွှန်ပြ၏။ ထို စကားတို့၏ ဧကဒေသ ဟူသည် “ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာ”ဟူသော စကားတည်း။ ထိုစကား တစ်စိတ် သည် “သြဠာရိက သြဠာရိက ဖြစ်သော ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို လွန်မြောက်ခြင်းကြောင့် နောက်နောက် ဒုတိယဈာန် စသည်ကို ရ၏”ဟူသော အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို ပြတတ်၏။ ဤသို့ အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်ပြီ။ [သြဠာရိကဿ ပန သြဠာရိကဿ အင်္ဂဿ သမတိက္ကမာ ပ။ဟောတိတိ ဒီပနတ္ထံ ကို ကြည့်၍ “တံ ဒီပကန္တိ ဝုတ္တံ” ဟု ဆိုသည်။]

မှတ်ချက်။ ။ဧကဒေသဘူတံကို ကြည့်၍ “ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာ”သည် အစိတ်၏အမည်ကို အပေါင်း၌တင်စားသော ဧကဒေသုပစာ ဟု လည်းကောင်း၊ ပီတိ သုခ သမတိက္ကမတို့အတွက်ပါ မှတ်၍ပြသော ဥပလက္ခဏ-နည်း ဟု လည်းကောင်း အနုဋီကာ၌ ဖွင့်သည်။

၂။ အထ ဝါ၊ ။ဣဒါနိ အဝယဝေန သမုဒါယောပလက္ခဏံ ဝိနာ (ရှေ့နည်းကဲ့သို့ ဧက ဒေသုပစာ-ဥပလက္ခဏနည်း မဟုတ်ဘဲ) ဝိတက္က ဝိစာရ ဝုပသမဝစနေန (ဝိတက္က ဝိစာရာနံ ဝုပသမာ-သဒ္ဓါဖြင့်) ပီတိဝိရာဂါဒီဝစနာနံ (ပီတိယာ စ ဝိရာဂါ၊ သုခဿ စ ပဟာနာ- သဒ္ဓါတို့၏) သဝိသယေ (မိမိဈာန်အရာ၌) သမာနဈာပါရတံ [ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာကဲ့သို့ တုမျှသော ဈာပါရရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို) ဒေသန္တော အထ ဝါတိအာဒိမာဟ။-န။ ရှေ့နည်း၌ “ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာ” တစ်ပုဒ်တည်းက “ပီတိသမတိက္ကမ-သုခသမတိက္ကမတို့ကို ပြ၏” ဟု ဆို၏။ ဤ အထ ဝါ နည်း၌ကား “ပီတိယာ စ ဝိရာဂါ”ပုဒ်က တတိယဈာန်အရာ၌ ပီတိသမတိက္ကမ ဖြစ်ပုံကို ပြဖို့ရန်လည်းကောင်း၊ စတုတ္ထဈာန်အရာ၌ “သုခဿ စ ပဟာနာ” ပုဒ်က သုခသမတိက္ကမ ကို ပြဖို့ရန်လည်းကောင်း ဈာပါရရှိကြကြောင်းကို “ဤ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာ ပုဒ်ကပင် လှမ်းမျှော်၍ ပြသည်”ဟု ဆိုလိုသည်။ ဒီပက နည်းဟု ဆိုလိုဟန်တူသည်။

စကား ဖြင့်ဖြင့်ပင်။ [“ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာ”ဟူသော စကားဖြင့်ပင်။] ပီတိ
ဝိရာဂါဒိဝစနာနံ၊ ပီတိဝိရာဂ-အစရှိသည်ကို ဆိုကြောင်း စကားတို့၏။ ပီတိ
ယာဒိသမတိက္ကမာ၊ ပီတိ အစရှိသည်ကို လွန်မြောက်ခြင်းကြောင့်။ တတိယာဒိ
အဓိဂမဒိပကတာ၊ တတိယ အစရှိသော ဈာန်တို့ကို ရခြင်းကို ပြတတ်ကုန်သည်
၏ အဖြစ်သည်။ ဟောတိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တဿ၊ ထို ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာ
ဟူသော စကား၏။ တံ ဒိပကတာ၊ ထို အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ပြတတ်သည်၏အဖြစ်
ကို။ ဝုတ္တာ၊ အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်ပြီ။ [“ဩဠာရိကဿ။ ပန။ပ။ဒိပနတ္ထံ”ဟူ၍
ဆိုအပ်ပြီ။]

နိလဝဏ္ဏ။ပ။ဝိယာတိ၊ ကား။ နိလယောဂတော၊ အညှိဂုဏ်နှင့် ယှဉ်ခြင်း။
ကြောင့်။ ဝတ္ထံ၊ အဝတ်သည်။ နိလံ၊ နိလမည်သည်။ (ဟောတိ) ဝိယ၊ ကဲ့သို့။
ဣတိ(အယံ)၊ ကား။ အဓိပ္ပာယော၊ အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလိုတည်း။ [“နိလ ဝတ္ထံ
ဝိယ”ဟု ဆိုသော်လည်း “ဝိတ္ထံ နိလံ ဝိယ”ဟု အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ-ဟူလို။]

ယေန သမ္ပသာဒနေ၊ အကြင် သမ္ပသာဒန မည်သော သဒ္ဓါနှင့်။ ယောဂါ၊
ယှဉ်ခြင်းကြောင့်။ ဈာနံ၊ ဈာန်သည်။ သမ္ပသာဒနံ၊ န မည်၏။ တသ္မိံ၊ ထို
သမ္ပသာဒန ကို။ ဒဿိတော၊ ပြအပ်သော်။ (ဝိဘင်းပါဠိတော်၌ ပြလိုက်လျှင်။)
သမ္ပသာဒနံ ဈာနန္တိ၊ ဟူ၍။ သမာနာဓိကရဏ နိဒ္ဒေသေနော၊ တူသော တည်ရာ
အနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ပြကြောင်း စကားဖြင့်ပင်။ (တုလျာဓိကရဏအဖြစ်ကို
ပြကြောင်းစကားဖြင့်ပင်။) တံ ယောဂါ၊ ထိုသမ္ပသာဒနနှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်။
ဈာနေ၊ ဈာန်၌။ တံသဒ္ဓပ္ပဝတ္ထိံ၊ ထိုသမ္ပသာဒန-သဒ္ဓါ၏ဖြစ်ခြင်းကို။ ဒဿိတာ၊
ပြအပ်ပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ အဝိရောဓော၊ ဈာနဝိဘင်း ပါဠိတော်နှင့် ဤအဋ္ဌကထာ၏
မဆန့်ကျင်ခြင်းသည်။ ယုတ္တော၊ သင့်ပါပေ၏။ ဝါ၊ သင့်ပါစေတော့။

၁။ ယေန။ပ။ယုတ္တော။ ။ဝိဘင်္ဂေ ပန။ပ။ဓဝံ ဝေဒိတဗ္ဗာ”ဟူသော အဋ္ဌကထာစကားအရ
ဈာနဝိဘင်းပါဠိတော်နှင့် ဤ အဋ္ဌကထာအဖွင့်၏ မဆန့်ကျင်ပုံကို ပြလို၍ “ယေန
သမ္ပသာဒနေ”သည်ကို မိန့်သည်။ သမ္ပသာဒန မည်သော အကြင် သဒ္ဓါနှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်
ဈာန်ကို ဂုဏုပစာရအားဖြင့် သမ္ပသာဒနဟု ခေါ်ရ၏။ ဝိဘင်းပါဠိတော်၌ ထိုသဒ္ဓါကို
“သမ္ပသာဒနန္တိယာ သဒ္ဓါ။ပ။ အဘိပ္ပသာဒေါ”ဟု ဟောတော်မူ၏။ ထို သမ္ပသာဒန (သဒ္ဓါ)နှင့်
ဈာန်ကို “သမ္ပသာဒနံ ဈာနံ”ဟု အရတူ တုလျာဓိကရဏ အဖြစ်ဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သော
စကားဖြင့်ပင် သမ္ပသာဒန မည်သော သဒ္ဓါနှင့်ယှဉ်သောကြောင့် ဈာန်ဟူသော အနက်၌လည်း
သမ္ပသာဒန-သဒ္ဓါက ဖြစ်ပုံကို ပြအပ်ပြီး ဖြစ်တော့၏။ ထို့ကြောင့် သမ္ပသာဒန-အရ သဒ္ဓါကို
ပြသော ဈာနဝိဘင်းပါဠိတော်နှင့် ဤအဋ္ဌကထာဖွင့်ပုံ၏ မဆန့်ကျင်ခြင်းသည် သင့်မြတ်ပါပေသည်-
ဟူလို။

“**ကော** ဒိဘာဝေ၊ **ကော**ဒိဘာဝ ဌံ။ ကထံ၊ အဘယ်သို့လျှင်။ (ယုတ္တော၊ သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။)” ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။ **၂** **ကော**ဒိမိ၊ **ကော**ဒိကို။ ဒသိတေ၊ ပါဠိတော်၌ပြအပ်သော်။ **ကော**ဒိဘာဝံ ဈာနန္တိ၊ ဟူ၍။ သမာဓိကရဏ နိဒ္ဒေသေနဝ၊ ပြင့်ပင်။ ဈာနဿ၊ ဧ။ **ကော**ဒိဝမုနတာ၊ **ကော**ဒိမည်သော သမာဓိကို တိုးပွားစေတတ်သည်၏ အဖြစ်သည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူ အပ်ပြီးသည်။ ဟောတိ၊ ဣတိ၊ **ကြောင့်**။ (အဝိရောဓော၊ ယုတ္တော၊ သင့်၏။)

၃ ပန၊ ဆက်။ **ကော**ဒိဘာဝန္တိ၊ ဟူ၍။ ဣဒံ၊ ဤ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပုဒ်ကို။ ဥဒ္ဓရိတွာ၊ ထုတ်ဆောင်တော်မူ၍။ **ကော**ဒိဿ၊ **ကော**ဒိမည်သော သမာဓိကို။ နိဒ္ဒေသော၊ အကျယ်ညွှန်ပြခြင်းသည်။ ဝါ၊ ကို။ န ကတ္တဗ္ဗော၊ မပြုထိုက်သည်။ သိယာ၊ ဖြစ်ရာသည် မဟုတ်လော။ ဣတိ၊ ဤကား စောဒနာတည်း။ သမာဓိမိ၊ သမာဓိဟူသော အနက်၌။ ပဝတ္ထော၊ သော။ **ကော**ဒိဘာဝ သဒ္ဓေါ ဧဝ၊

၁။ **ကော**ဒိဘာဝေ ကထံ။ **ကော**ဒိဘာဝံ အရ ဈာန်ကိုရရာ၌ကား အဘယ်နည်းဖြင့် သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ ဈာနဝိဘင်းပါဠိတော်၌ **ကော**ဒိဘာဝံ အရ သမာဓိကို ပြတော်မူ၍ အဋ္ဌကထာ၌မူ “ဣဒံ ဒုတိယဇ္ဈာနံ **ကော**ဒိဘာဝံ”ဟု ဆိုသောကြောင့် ဆန့်ကျင်သည်သာ မဟုတ်ပါလော-ဟု စောဒနာသည်။

၂။ **ကော**ဒိမိ၊ ပ။ ဟောတိဟိ။ ။ဈာနဝိဘင်းပါဠိတော်၌ **ကော**ဒိဘာဝံအရ **ကော**ဒိမည်သော သမာဓိကိုသာ ပြတော်မူသော်လည်း “**ကော**ဒိဘာဝံ ဈာနံ”ဟု တုလျာဓိကရဏ အဖြစ်ဖြင့် ညွှန်ပြခြင်းကြောင့်ပင် ဈာန်၏ **ကော**ဒိမည်သော သမာဓိကို တိုးပွားစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကို ဟောတော်မူအပ်ပြီး ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဝိဘင်းပါဠိတော်နှင့် ဤ အဋ္ဌကထာ မဆန့်ကျင်ပါ-ဟုလို။ [ဣတိကု အဝိရောဓော ပြန်လှည့်စပ်။]

၃။ **ကော**ဒိဘာဝန္တိ၊ ပ။ ယုတ္တံ။ ။ဈာန်တရားက **ကော**ဒိမည်သော သမာဓိကို တိုးပွားစေတတ်သောကြောင့် **ကော**ဒိဘာဝံ အမည်ဖြစ်လျှင် ပါဠိတော်၌ “**ကော**ဒိဘာဝန္တိ”ဟု သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗတည်ပြီးလျှင် အကျယ်ညွှန်ပြသောအခါ **ကော**ဒိ၏ အနက်ဖြစ်သော သမာဓိကိုသာ ညွှန်ပြတော်မူ၏။ ထိုကဲ့သို့ ညွှန်ပြမှုကို မပြုထိုက်ရာရောက်သည် မဟုတ်ပါလော-ဟု ပါဠိတော်အတွက် စောဒနာ၍ အဖြေကိုပြလိုသောကြောင့် “**ကော**ဒိ ဘာဝသဒ္ဓေါ ဧဝ”သည်ကို မိန့်သည်။ သမာဓိဟူသော အနက်၌ဖြစ်သော **ကော**ဒိဘာဝသည်ပင် (သမ္ပသာဒန-သဒ္ဓါကဲ့သို့) ဂုဏုပစာရအားဖြင့် ဈာန် ဟူသော အနက်၌ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဝိဘင်းပါဠိတော်စကားသည် အသင့်ပင်ဖြစ်သည်-ဟုလို။

မှတ်ချက်။ ။“**ကော**ဒိဘာဝ-သဒ္ဓါက သမာဓိကိုဟော၏”ဟူသော စကားသည် အဋ္ဌကထာစကားမဟုတ်၊ ဋီကာဆရာ၏ သီးခြားစကားတည်း။ ထိုစကားအရ **ကော**ဒိသဒ္ဓါသည် ဈာန်ဟူသောအနက်ကို ဟော၏။ (ဝိဂ္ဂဟကိုကား အဋ္ဌကထာအတိုင်း နည်းမှီ၍ ပြုပြီးလျှင် ဈာန်ကို အရကောကပါ။) “**ကော**ဒိဿ+ဘာဝေါ **ကော**ဒိဘာဝေါ”ဟု သမာသ်တွဲသောအခါ **ကော**ဒိမည်သော ဈာန်၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ သမာဓိကို ရသည်ဟု သာရတ္ထဋီကာ မိန့်သည်။

ဧကောဒိဘာဝ- သဒ္ဓါသည်ပင်။ သမ္မသာဒနသဒ္ဓေါ ဝိယ၊ သမ္မသာဒန-
သဒ္ဓါသည်ကဲ့သို့။ ဈာနမှီ၊ ဈာန်ဟူသော အနက်၌။ ပဝတ္တတိ၊ ဤ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။
ယုတ္တံ၊ ပါဠိတော် စကားလည်း သင့်မြတ်၏။

[အပ္ပိတာ ဗျပ္ပိတာ၌ အပ္ပိတာကို ဖွင့်လို၍ အပ္ပိတာတိ-မိန့်။] အပ္ပိတာတိ၊
ကား။ ဝိနာသံ၊ ပျက်စီးခြင်းသို့၊ ဂမိတာ၊ ရောက်ကုန်သည်။(ဟောန္တိ။) [အပ္ပ-
ဓာတ်သည် “ပါပုဏ်န-ရောက်ခြင်းအနက်”ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “ဂမိတာ”ဟု
ဖွင့်သည်။ဝိနာသံကား အပိုထည့်အပ်သော ကံပုဒ်တည်း။]

ဒုတိယ။ပ။ဒီပကေန၊ ဒုတိယဈာန် အစရှိသည်ကို ရခြင်း၏အကြောင်းကို
ပြတတ်သည်လည်းဖြစ်သော။ အဇ္ဈတ္တသမ္မသာဒနတာယ၊ အဇ္ဈတ္တပမ္မသာဒနအဖြစ်
လည်းကောင်း။ စေတသော ဧကောဒိ ဘာဝတာယ စ၊ စေတသော ဧကောဒိဘာဝ
အဖြစ်လည်းကောင်း။ ဟေတုဒီပကေန၊ အကြောင်းကို ပြတတ်သည်လည်း
ဖြစ်သော။ အဝိတက္ကဝိစာရဘာဝ ဟေတုဒီပကေန စ၊ အဝိတက္ကဝိစာရ အဖြစ်၏
အကြောင်းကို ပြတတ်သည်လည်း ဖြစ်သော။ ဝိတက္က ဝိစာရ ဝုပသမ ဝစနေနေဝ၊
ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ ငြိမ်းပျောက်ခြင်းကို ဆိုကြောင်း စကားဖြင့်ပင်။ (ဝိတက္ကဝိစာရာနံ
ဝုပသမာ ဟူသော စကားဖြင့်ပင်။) ဝိတက္က ဝိစာရဘာဝေါ၊ ဝိတက် ဝိစာရတို့၏
မရှိခြင်းကို။- ဒီပိတော၊ ပြအပ်ပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ပုန၊ တစ်ဖန်။ ကတေန၊
ပြအပ်သော။ အဝိတက္က အဝိစာရဝစနေန၊ ဝိတက် မရှိသည်၏ အဖြစ်၊ ဝိစာရ
မရှိသည်၏အဖြစ်ကို ဆိုကြောင်းစကားဖြင့်။ (“အဝိတက္က အဝိစာရ”ဟူသော
စကားဖြင့်။) ကံ၊ အဘယ်အကျိုး ရှိအံ့နည်း။ ဣတိ၊ ဤကား စောဒနာတည်း။
(တံ၊ ထိုစောဒနာသည်။) န၊ မသင့်။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) အဒီပိတ္တာ၊ ဝိတက္က ဝိစာရ
ဝုပသမ-စကားဖြင့် ဝိတက် ဝိစာရ မရှိသည်၏ အဖြစ်ကို မပြအပ်သည်၏
အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ [ပါဠိထည့်၍ အနက်ပေးလိုလျှင် “ဝိတက္က ဝိစာရ ဝုပသမ

၁။ ဒုတိယ။ပ။ဝစနေနေဝ။ “ဒီပကေန” ၃-ပုဒ်သည် “ဝိတက္ကဝိစာရဝုပသမ
ဝစနေနေဝ”၏ ဝိသေသနတည်း။ ထိုတွင် “ဒုတိယဇ္ဈာနာဒိအဓိ ဂမုပါယဒီပကေန” ဟူသော
- ဝိသေသနသည် “ဩဠာရိကဿ ပန။ပ။ဒီပနတ္ထံ”ဟူသော အဋ္ဌကထာစကားကို ယူ၍
ဆိုအပ်သော ဝိသေသနတည်း။ “အဇ္ဈတ္တသမ္မသာဒနတာယ စေတသော ဧကောဒိဘာဝ တာယ
စ ဟေတုဒီပကေန” ဟူသော ဝိသေသနသည် “အပိ စ ဝိတက္က ဝိစာရာနံ ဝုပသမာ”စသော
အဋ္ဌကထာ စကားကိုယူ၍ ဆိုအပ်သော ဝိသေသနတည်း။ “အဝိတက္ကအဝိစာရဘာဝဟေတု
ဒီပကေန” ဟူသော ဝိသေသနသည် “တထာဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာ ဣဒံ အဝိတက္ကအဝိစာရံ”
ဟူသော အဋ္ဌကထာစကားကိုယူ၍ ဆိုအပ်သော ဝိသေသနတည်း။

ဝစနေန၊ ဖြင့်။ ဝိတက္က ဝိစာရာဘာဝဿ၊ ၏။ အဒိပိတက္ကာ၊ ကြောင့်တည်း။
ဟု ပေးပါ။] ဟိ၊ ချေ။ ဝိတက္က။ပ။ဝစနေန၊ ဖြင့်။ (ဝိတက္က ဝိစာရာနံ ဝုပသမာ
ဟူသော စကားဖြင့်။) ဝိတက္က ဝိစာရာနံ၊ တို့၏။ ‘အပ္ပဝတ္တိ၊ မဖြစ်ခြင်းသည်။
ဝါ၊ ကို။ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်သည်။ န ဟောတိ၊ မဟုတ်။ ‘ဟိ၊ မှန်။ ဝိတက္က
ဝိစာရေသု၊ တို့၌။ တဏှာ ပဟာနဉ္စ၊ တပ်မက်ခြင်းကို ပယ်ခြင်း သည်လည်း။ (စ-
ဖြင့် မရှိခြင်းကို ဆည်း။) ဧတေသံ၊ ဤ ဝိတက် ဝိစာရတို့၏။ ဝုပသမော၊
ငြိမ်းပျောက်ခြင်းတည်း။

≡ စ၊ ဆက်။ (တစ်နည်း) စ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြဦးအံ့။ ယေ၊
အကြင် မဂ်တို့သည်။ သင်္ခါရေသု၊ တေဘူမက သင်္ခါရတို့၌။ တဏှာပဟာနံ၊
တဏှာကို ပယ်ခြင်းကို။ ကရောန္တိ၊ ပြုနိုင်ဟုန်၏။ တေသု မဂ္ဂေသု၊ ထို ပယ်ဆဲ
ဖြစ်သော မဂ်တို့၌ လည်းကောင်း။ ပဟိနတဏှေသု၊ ပယ်အပ်ပြီးသော
တဏှာရှိကုန်သော။ ဝါ၊ တဏှာကို ပယ်ပြီးကုန်သော။ ဖလေသု စ၊ ဖိုလ်
တို့၌လည်းကောင်း။ သင်္ခါရပ္ပဝတ္တိ၊ သင်္ခါရတို့၏ ဖြစ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ
(ယထာ)၊ ကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဣဓာပိ၊ ဤ ဈာန်အရာ၌လည်း။ ဝိက္ခမ္ဘိတ။ပ။တဏှဿ၊
ပယ်ခွာပြီးသော ဝိတက်ဝိစာရတို့၌ တပ်မက်တတ်သော တဏှာရှိသော။ ဝါ၊
ဝိတက် ဝိစာရတို့၌ တပ်မက်တတ်သော တဏှာကို ဝိက္ခမ္ဘနပဟာနံဖြင့် ပယ်ခွာပြီးသော။
ဒုတိယဇ္ဈာနဿ၊ ၏။ ဝိတက္က။ပ။ယောဂေါ၊ ဝိတက် ဝိစာရ တို့နှင့် ယှဉ်ခြင်းသည်။
ဝါ၊ ကို။ ပရမေန၊ ရှေ့ဖြစ်သော ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာဟူသော စကားဖြင့်။
န နိဝါရိတော၊ မတားမြစ်အပ်သည်။ သိယာ၊ ဖြစ်ရာ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တံ
နိဝါရဏတ္ထံ၊ ထို ဝိတက် ဝိစာရတို့နှင့် ယှဉ်ခြင်း ကို တားမြစ်ခြင်း။ အကျိုးငှာ
လည်းကောင်း။ အာဝဇ္ဇိတုကာမတာဒိအတိက္က မောဝ၊ ဆင်ခြင်ခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၏

၁။ ဝိတက္ကဝိစာရေသု ဟိ။ ။ ဝိတက္ကဝိစာရတို့၏ ငြိမ်းအေးခြင်းဟူသည် ဝိတက္က
ဝိစာရတို့၌ တပ်မက်မှု တဏှာ၏ ငြိမ်းအေးခြင်းတည်း။ “ထိုသို့ ငြိမ်းအေးရုံမျှဖြင့်
ဝိတက်ဝိစာရမယှဉ်”ဟု မဆိုနိုင်။ ဥပမာ- အရိယာမဂ်သည် သင်္ခါရတို့၌ တပ်မက်မှုတဏှာကို
ပယ်သတ်၏။ ဖိုလ်ကား ပယ်သတ်ခြင်းကိစ္စ ပြီးပြီးသော တရားဖြစ်၏။ သို့သော် ထိုမဂ်
ထိုဖိုလ်တို့၌ သင်္ခါရတရားတို့ (ရုပ်နာမ်တို့) ဖြစ်နေကြပါဝင်နေကြသကဲ့သို့တည်း။ ဤသို့လျှင်
“ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာ”ဟူသော ရှေ့စကားဖြင့် “ဝိတက် ဝိစာရ မယှဉ်” ဟူသော အနက်
အဓိပ္ပာယ်ကို မပြနိုင်သောကြောင့် “အဝိတက္က အဝိစာရ”ဟူသော နောက်စကားကို ထပ်၍
ဟောတော်မူရသည်။

မှတ်ချက်။ ။ဤအမေးအဖြေများ၌ အဋ္ဌကထာစကားကို ကောက်ချက်ချ၍
စောဒနာလုပ်ပြီးလျှင် ဋီကာဆရာ၏ အလိုအတိုင်း အဖြေကိုပြသော စကားတည်း။ အဋ္ဌကထာကို
တိုက်ရိုက်ဖွင့်သော စကားမဟုတ်-ဟု မှတ်ပါ။

အဖြစ် စသည်ကို လွန်မြောက်ခြင်းသည်ပင်။ (အာဒိဖြင့် သမာပဇ္ဇန-ဝသီဘော် စသည်ကို ယူ။) တေသံ၊ ထိုဝိတက် ဝိစာရတို့၏။ ဝုပသမော၊ ငြိမ်းပျောက်ခြင်းတည်း။ ဣတိ၊ ဤအနက်ကို။ ဒဿနတ္ထံ စ၊ ပြခြင်း အကျိုးငှာလည်းကောင်း။ အဝိတက္ကံ အဝိစာရန္တိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ။) ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

တတိယဇ္ဈာနကထာဝဏ္ဏနာ

ပရိသုဒ္ဓပကတိ၊ စင်ကြယ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ပင်ကိုသဘောဟူသည်။ ခိဏာသံဝံ ပကတိ၊ ကုန်းခမ်းပြီးသော အာသဝေါရှိသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ ပင်ကို သဘောဖြစ်သော။ နိက္ခိလေသတာ၊ ကိလေသာ မရှိသူ၏ အဖြစ်တည်း။

ဥပေက္ခာ နိမိတ္တန္တိ ဧတ္ထ၊ ခွံ။ လိနဒ္ဓစ္စပက္ခပါတရဟိတံ၊ တွန့်ဆုတ်ခြင်း အဖို့၊ ပျံ့လွင့်ခြင်းအဖို့၌ ကျရောက်ခြင်းမှ ကင်းသော။ မဇ္ဈတ္တံ၊ အလယ်အလတ်၌ တည်သော သဘောရှိသော။ ဝါ၊ လျစ်လျူရှုတတ်သော။ ဝီရိယံ၊ ဝီရိယကို။ ဥပေက္ခာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ။ တဒေဝ၊ ထို ရှေးရှေး ဝီရိယသည်ပင်။ တံ အာကာရံ၊ ထို လျစ်လျူရှုခြင်း ဟူသော အခြင်းအရာကို။ ဂဟေတွံ၊ ဤ။ ပဝုတ္တေတဗ္ဗဿ၊ ဖြစ်စေထိုက်သော။ တာဒိသဿ၊ ထိုကဲ့သို့ ရှိအပ်သော။ ဝီရိယဿ၊ နောက်နောက် ဝီရိယ၏။ နိမိတ္တဘာဝတော၊ အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဥပေက္ခာနိမိတ္တံ၊ ဥပေက္ခာနိမိတ္တံ မည်၏။

[“ဒသ သင်္ခါရုပေက္ခာ ဝိပဿနာဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ” ဟူသော အဋ္ဌကထာ-လာ ပါဠိတော်၏ အဆက်ကိုပြလို၍ “ပဌမဇ္ဈာနပဋိလာဘတ္ထာယ” စသည် မိန့်။]

ပဌမဇ္ဈာန ပဋိလာဘတ္ထာယ၊ ပဌမဈာန်ကို ရခြင်းအကျိုးငှာ။ နိဝရဏေ၊ နိဝရဏတို့ကို။ (ပဋိသင်္ခါသန္တိဋ္ဌနာပညာ၊ အသင့်အားဖြင့် ရှုလျက် ကောင်းစွာ တည်တတ်သောပညာဟု ဆိုအပ်သော။ ‘သင်္ခါရုပေက္ခာသု၊ သင်္ခါရုပေက္ခာတို့၌။ ဉာဏံ၊ ဉာဏ်လည်းကောင်း။) ။ ပ ။ နေဝသညာ။ ပ ။ ပဋိလာဘတ္ထာယ၊ နေဝသညာ သညာယတန သမာပတ်ကို ရခြင်းအကျိုးငှာ။ အာကိဉ္ဇညာယတနသည်၊ အာကိဉ္ဇညာယတန သညာကို။ ပဋိသင်္ခါ။ ပ။ ဉာဏံ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဣမာ အဋ္ဌ၊ ဤ ရှစ်ပါးတို့သည်။ သမာပတ္တိဝသေန၊ သမာပတ်၏ အစွမ်းကြောင့်။ (သမာဓိ၏အစွမ်းကြောင့်) ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။ [“အဋ္ဌ သင်္ခါရုပေက္ခာ သမာဓိဝသေန” ဟူသော အဋ္ဌကထာ၌ အဋ္ဌ၏သရုပ်ကို ပြသည်။]

သောတာပတ္တိမဂ္ဂပဋိလာဘတ္တာယ၊ ငှာ။ ဥပ္ပါဒံ၊ ရှေးကံကြောင့် ဤ ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေဖြစ်ခြင်းကို လည်းကောင်း၊ ပဝတ္တိအခါ၌ အဆက်မပြတ် ခြင်းကို လည်းကောင်း။ နိမိတ္တံ၊ သင်္ခါရနိမိတ်ကို လည်းကောင်း။ အာယုဟနံ၊ နောက်ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေဖြစ်ဖို့ရန် အားထုတ်အပ်သော ကံကိုလည်းကောင်း။ ပဋိသန္ဓိံ၊ နောက်ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေကို လည်းကောင်း။ ဂတိံ၊ ဂတိကို လည်းကောင်း။ နိဗ္ဗတ္တိံ၊ ခန္ဓာတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း။ ဥပဝတ္တိံ၊ အကျိုးဝိပါက်၏ ဖြစ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း။ ဇာတိံ၊ ဇာတိကိုလည်းကောင်း။ ဇရာပ။ ဥပါယာသေ၊ ဇရာ၊ မရဏ၊ သေက၊ ပရိဒေဝ၊ ဒုက္ခ၊ ဒေါမနဿ၊ ဥပါယာသတို့ကို လည်းကောင်း။ (ပဋိသင်္ခါပ။ ဉာဏံ၊ လည်းကောင်း။) သောတာပတ္တိဖလ သမာပတ္တတ္တာယ၊ ငှာ။ ပ။ သုညတဝိဟာရ သမာပတ္တတ္တာယ၊ သုညတဝိဟာရ သမာပတ် အကျိုးငှာ။ [သုညတနိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသော သမာပတ်ကိုပင် “သုညတဝိဟာရ သမာပတ်” ဟု ခေါ်သည်။] ပ။ အနိမိတ္တဝိဟာရ သမာပတ္တတ္တာယ၊ ငှာ။ [အနိမိတ္တ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသော သမာပတ်ကိုပင် “အနိမိတ္တဝိဟာရ သမာပတ်” ဟု ခေါ်သည်။] ဥပ္ပါဒံ၊ ကိုလည်းကောင်း။ ပ။ ဉာဏံ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဣမာ ဒသ၊ ဤဆယ်ပါးတို့သည်။ [မဂ် ၄-ပါး၊ ဖိုလ် ၄-ပါး၊ သုညတဝိဟာရ သမာပတ်၊ အနိမိတ္တဝိဟာရ သမာပတ်အားဖြင့် ၁၀-ပါးတို့သည်။] ဝိပဿနာ ဝသေန၊ ဝိပဿနာ၏အစွမ်းကြောင့်။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ [“ဒသ သင်္ခါရုပေက္ခာ ဝိပဿနာဝသေန” ဟူသော အဋ္ဌကထာ၌ ဒသ၏သရုပ် ကို ပြသည်။]

ယဒတ္ထိ ယံ ဘူတန္တိ၊ ကား။ ခန္ဓပဉ္စကံ၊ ခန္ဓာငါးပါး အပေါင်းတည်း။ တံ၊ ထိုခန္ဓာငါးပါးအပေါင်းကို။ မုဉ္ဇိတုကမျတာဉာဏေန၊ မုဉ္ဇိတုကမျတာဉာဏ်ဖြင့်။ ပဗဟတိ၊ ပယ်စွန့်၏။ ဒိဋ္ဌသောဝတ္ထိကတ္တယဿ၊ မြင်အပ်ပြီးသော လည်ရစ်သုံးခု အပေါင်းရှိသော မြွေ၏(အပေါ်၌)။ [ဒိဋ္ဌ+သောဝတ္ထိကတ္တယံ ယဿသော တထာ၊

၁။ ဥပ္ပါဒံပဇာတိ။ ဥပ္ပါဒန္တိ ပုရိမကမ္မပစ္စယာ ဣဝံ ဥပ္ပတ္တိံ၊ ပဝတ္တန္တိ တထာ ဥပ္ပနဿ ပဝတ္တိံ၊ နိမိတ္တန္တိ သဗ္ဗမ္ပိ သင်္ခါရဂတံ၊ နိမိတ္တဘာဝေန ဥပဋ္ဌာနတော၊ အာယုဟနန္တိ အာယတိံ ပဋိသန္ဓိံ ဟောတုဘူတံ ကမ္မံ၊ ပဋိသန္ဓိန္တိ အာယတိံ ဥပပတ္တိံ၊ ဂတိန္တိ ယာယ ဂတိယာ သာ ပဋိသန္ဓိံ ဟောတိ၊ နိဗ္ဗတ္တိန္တိ ခန္ဓာနံ နိဗ္ဗတ္တနံ၊ ဥပပတ္တိန္တိ “သမာပနဿ ဝါ ဥပပနဿ ဝါ” တိ ဧဝံ ဝုတ္တံ ဝါပါကပ္ပဝတ္တိံ၊ ဇာတိန္တိ ဇာရာဒိနံ ပစ္စယ ဘူတံ ဘဝပစ္စယာ ဇာတိံ၊ ဇရာမရဏာဒယော ပါကဋ္ဌာ ဧဝ၊ ဧတ္ထ စ ဥပ္ပါဒါ ယော ပဉ္စေဝ သင်္ခါရုပေက္ခာ ဉာဏဿ ဝိပဿဝသေန ဝုတ္တာ၊ သေသာ တေသံ ဝေဝစနဝသေန၊ “နိဗ္ဗတ္တိ ဇာတံ” တိ ဣဒဉ္စိ ဒွယံ ဥပ္ပါဒဿ ဧဝံ ပဋိသန္ဓိယာ စ ဝေဝစနံ၊ “ဂတိ ဥပပတ္တိစာ” တိဣဒံ ဒွယံ ပဝတ္တဿ၊ ဇရာဒယော နိမိတ္တဿာတိ။-အန။

၇၀၈

အဋ္ဌသာလိနိ

[စတုတ္ထဇ္ဈာနကထာ

သပ္ပေါ။-မဓ။] သပ္ပလက္ခဏာဝိစိနနေ၊ မြွေ၏လက္ခဏာကို ရှာဖွေ စိစစ်ခြင်း၌။ (ဥပေက္ခံ၊ လျစ်လျူရှုခြင်းကို။ ပဋိလဘတိ) ဝိယ၊ ရသကဲ့သို့။ (ဧဝံ၊ တူ။) ဓိဋ္ဌလက္ခဏတ္ထယဿ၊ မြင်အပ်ပြီးသော လက္ခဏာသုံးပါးအပေါင်းရှိသော။ ဘူတဿ၊ ထင်ရှားရှိသော ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်း၏ (အပေါ်၌)။ သင်္ခါရ လက္ခဏာဝိစိနနေ၊ သင်္ခါရလက္ခဏာကို ရှာဖွေ စိစစ်ခြင်း၌။ ဥပေက္ခံ၊ အသင့်အားဖြင့် ရှုတတ်သော ဉာဏ်ကို။ ပဋိလဘတိ၊ ရ၏။

အနာဘောဂရသာတိ၊ ကား။ ပဏီတသုခေ၊ မွန်မြတ်သော ချမ်းသာဖြစ်သော။ တသ္မိံပိ၊ ထို တတိယဈာန်ချမ်းသာ၌ သော်မှလည်း။ အဝနတိ ပဋိပက္ခကိစ္စာ၊ ကိုင်းညွတ်တတ်သော တဏှာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ကိစ္စရှိ၏။ ဣတိ၊ အတ္ထော။

နာမကာယေန၊ သမ္ပယုတ္တနာမကာယဖြင့်။ စေတသိကသုခံ၊ စေတသိက သုခကိုလည်းကောင်း။ ကာယိက။ပ။သမုဋ္ဌာပနေန၊ ကာယိကသုခ၏အကြောင်း ဖြစ်သော ပဏီတရုပ်ကို ဖြစ်စေခြင်းအားဖြင့်။ ကာယိကသုခဉ္စ၊ ကိုလည်းကောင်း။ ဈာနသမင်္ဂိ၊ တတိယဈာန်နှင့် ပြည့်စုံခြင်းရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ပဋိသံဝေဒေတိ၊ ခံစား၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။

ဖုဋ္ဌတ္တာ၊ ပျံ့နှံ့အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဗျာပိတတ္တာ၊ ပျံ့နှံ့အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သုခံ ပတိသံဝေဒေယျ-ဌ်စပ်။) ဟိ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြဦးအံ့။ ဥဒကေန၊ ရေသည်။ ဖုဋ္ဌသရီရဿ၊ ပျံ့နှံ့အပ်သော ကိုယ်ရှိသူ၏ သန္တာန်၌။ တာဒိသေ၊ ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သော။ (သုခဖြစ်လောက်သော။) နာတိ ပစ္စနိကေ၊ အလွန်မဆန့်ကျင်သော။ [အလွန်ဆန့်ကျင်သော လေ စသည်ထိလျှင် သုခမဖြစ်ဘဲ ဒုက္ခ ဖြစ်သောကြောင့် “နာတိပစ္စနိကေ”ဟု ဆိုသည်။] ဝါတာဒိကေ၊ လေ အစရှိသော။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗေ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည်။ ဖုဋ္ဌေ၊ တွေ့ထိလတ်သော်။ သုခံ၊ သုခသည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ယထာ၊ ဖြစ်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဧတေဟိ၊ ဤ ပဏီတ ရုပ်တို့သည်။ ဖုဋ္ဌသရီရဿပိ၊ ပျံ့နှံ့အပ်သော ကိုယ်ရှိသူ၏ သန္တာန်၌လည်း။ (သုခံ၊ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။)

စတုတ္ထဇ္ဈာနကထာအဖွင့်

☞ အဝိဘူတပစ္စုပ္ပန်နာတိ၊ ကား။ သုခဒုက္ခာနိ ဝိယ၊ သုခ ဒုက္ခတို့ကဲ့သို့။ အဝိဘူတာကာရာ၊ မထင်ရှားသော အခြင်းအရာရှိ၏။ [ဝိသံဒိသူပမာ၊ “ သုခ ဒုက္ခတို့၏ ဖြစ်ပုံသည် ထင်ရှားသကဲ့သို့ ဤ ဥပေက္ခာ၏ဖြစ်ပုံသည် မထင်ရှား”ဟူလို။] ပိဋ္ဌိပါသာဏဂတမိဂမဂ္ဂေါ ဝိယ၊ ကျောက်ဖျာအပြင်၌ သွားသော သမင်၏

အဖွင့်]

မူလဋီကာနိဿယ

၇၀၉

လမ်းကြောင်း ကဲ့သို့။ [ဂတကို မိဂ-၌ စပ်၊ (တစ်နည်း) “သွားအပ်သော” ဟု ပေးလျှင် ဂတကို မဂ္ဂေါ-၌ စပ်။] တဒနမာတဗ္ဗာဝိဘူတာကာရောပဋ္ဌာနာ၊ ထိုသုခ ဒုက္ခတို့ဖြင့် မှန်းဆအပ်သော မထင်ရှားသော အခြင်းအရာရှိ၏ဟု ယောဂီတို့ညွှတ်အား ရှေးရှု ထင်လာ၏။ [ဤဝါကျ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပါရာဖိကဏ် ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

စတုတ္ထနယဝဏ္ဏနာ၊ သည်။
နိဋ္ဌိတာ၊ ပြီ။

